Bundel van de Archief - Politieke Maandag (b) van 19 juni 2017

Agenda bijlagen

Raadskamerindeling PM 19 juni 2017

Uitslag van de stemmingen van de Politieke Maandag van 19 juni 2017

1.1 Opening en mededelingen

Bundel amendementen en moties 19 juni 2017

1.2 Vast-stel-len van de agen-da en spreek-tijd-ver-de-ling

1.3 Vaststellen van de concept besluitenlijsten van de vergaderingen van 29 mei 2017

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel "vaststellen besluitenlijsten 29 mei 2017"

Besluitenlijst 29 mei 2017

Besluitenlijst besloten vergadering 29 mei 2017

1.4 In-ge-ko-men stuk-ken en ter in-za-ge ge-leg-de stuk-ken voor de ge-meen-te-raad

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel

Lijst ingekomen stukken

1.5 Beëdiging van fractievolger mevrouw J.E.C. Moonen - Van der Stel (PvdA)

2 Hamerstukken

2.1 Zienswijze gemeenteraad Arnhem inzake Jaarverslag en Jaarrekening 2016 Presikhaaf bedrijven

Dossier 292 voorblad

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel

Zienswijze gemeenteraad Arnhem inzake Jaarverslag en Jaarrekening 2016 Presikhaaf Bedrijven

Aanbiedingsbrief Presikhaaf Bedrijven d.d. 13-04-17

Jaarstukken 2016

Behandeladvies 12 juni 2017 informatieve/meningsvormende behandeling

Raadskameradvies

2.2 Zienswijze gemeenteraad Arnhem inzake concept-begroting 2018 Presikhaaf Bedrijven

Dossier 290 voorblad

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel

Zienswijze gemeenteraad Arnhem inzake concept-begroting 2018 Presikhaaf Bedrijven

Aanbiedingsbrief Presikhaaf Bedrijven d.d. 13-04-17

Concept-begroting 2018

Behandeladvies 12 juni 2017 informatieve/meningsvormende behandeling

Raadskameradvies

2.3 Begroting 2018 en jaarrekening 2016 Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen

Dossier 325 voorblad

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel Zienswijze begroting 2018 en jaarrekening 2016 Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen

Getekende zienswijze aan het GO Regio Arnhem Nijmegen (verstuurd 21-6-2017)

Concept zienswijze aan Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen m.b.t. begroting 2018 en jaarrekening 2016

Aanbiedingsbrief conceptbegroting 2018 Regio Arnhem Nijmegen

Aanbiedingsbrief Voorlopige jaarrekening 2016

Conceptbegroting 2018 Regio Arnhem Nijmegen

Jaarrekening 2016

Vastgestelde begroting 2016

Behandeladvies 12 juni 2017 informatieve/meningsvormende behandeling

Raadskameradvies

2.4 Zienswijze begrotingen volwasseneducatie, leerplicht en RMC (RBL) 2018

Dossier 288 voorblad

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel

Getekende zienswijze aan het AB van de GR Onderwijszaken (verstuurd 21-6-2017)

concept zienswijzebrief "Begrotingen leerplicht en RMC (RBL) en volwasseneneducatie 2018"

concept jaarrekening 2016 en concept begroting 2018 Regionaal bureau leerlingzaken Midden-Gelre

Concept jaarrekening 2016 en concept begroting 2018 VE

Behandeladvies 12 juni 2017 informatieve/meningsvormende behandeling

Raadskameradvies

3 On-der-wer-pen welke voor debat en be-sluit-vor-ming wor-den voor-ge-dra-gen

3.1 Vaststellen van de Perspectiefnota 2018-2021

Dossier 294 voorblad

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel Perspectiefnota 2018-2021

Perspectiefnota 2018-2021

Aangenomen amendement De kracht van Diversiteit in de MJPB (17A17)

Begrotingswijziging jaarschijf 2017: Effect jaarschijf 2017

Begrotingswijziging jaarschijf 2017: Actualisatie Jaarschijf 2017 van het Meerjaren InvesteringsPlan (MIP)

Turap-1 2017

Voortgang Van Wijken Weten

Rapport "Staat van de stad", december 2016

Boekje "Aandachtspunten input perspectiefnota 2018-2021"

Uitzending raadsdebat input Perspectiefnota d.d. 20 maart 2017

Raadsvoorstel Werkbedrijf Arnhem

Raadskamerbrief Werkbedrijf Arnhem transitie Presikhaaf Bedrijven

Bijlage RKB: Brief Presikhaaf Bedrijven inzake besluit onderhandelingen

Bijlage RKB: Werkbedrijf Arnhem Transitie Presikhaaf Bedrijven .pdf

Jaarrekening en Jaarverslag 2016

Behandeladvies plenaire behandeling 15 mei 2017, informatieve behandeling

Behandelresultaat plenaire behandeling 15 mei 2017, informatieve behandeling

Vragen over de Perspectiefnota 2018-2021 die de PvdA niet meer in de vergadering heeft kunnen stellen

Aangenomen motie "leeftijdsbestendige wijken" (17M04), 30-1-2017

Behandeladvies plenaire behandeling 22 mei 2017, meningsvormende behandeling

Brief NOC*NSF/VSG/LKCA "Aandacht bij de voorjaarsnota voor participatie van kinderen in armoede" d.d. 16-05-17

Antwoorden college van B&W op schriftelijke vragen PvdA, technische vragen SP en toezeggingen

Behandelresultaat plenaire behandeling 22 mei 2017, meningsvormende behandeling

Behandeladvies plenaire behandeling 29 mei 2017, vervolg meningsvormende behandeling

Brief Stichting Leergeld Arnhem d.d. 29 mei 2017 m.b.t. kinderen in armoede

Antwoord college van B&W d.d. 29 mei op technische vraag Arnhem Centraal over uitwerking motie leeftijdsbestendige wijken

Beantwoording toezegging college vragen D66 behandeling PPN inzake Besparing en omzet Parkeerbedrijf

Raadskameradvies

Aangenomen Motie Watertappunten (17M20)

Aangenomen motie Niet meteen nieuwe taken naar de wijkteams (17M27)

Aangenomen motie Circulair Arnhem - stappenplan en budget in MJPB (17M32)

Ingetrokken motie standplaatsen voor de afzet van lokale producten (17M23)

Ingetrokken Motie Tegemoetkoming dierenartskosten voor minima (17M22)

Ingetrokken motie Veranderopgave Arnhemmers actief en schuldenvrij (17M34)

Ingetrokken motie Wel inkomen, geen geld (17M26)

Verworpen amendement Omgevingswet en de directe invloed van burgers

Verworpen motie Eerst voor nood, nu keuzes maken (17M30)

Verworpen motie Geld naar kinderen in armoede (17M31)

Verworpen motie Klimaatparagraaf (17M33)

Verworpen motie Meedoen (17M25)

Verworpen Motie Ongeoormerkt budget voor goede plannen (17M21)

Verworpen motie van de bank af hoe 2 (17M29)

Verworpen motie Van de bank af, hoe 1 (17M28)

Verworpen motie Volgen Arnhemse trend voor armoedebudget (17M24)

Aangekondigde amendementen en moties behandeling Besluitvorming Perspectiefnota 2018.docx

Overzicht toezeggingen Perspectiefnota 2018

3.2 ODRA Jaarstukken 2016, Begrotingswijziging 2017 en MJPB 2018-2021

Dossier 283 voorblad

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel

Zienswijze

Getekende zienswijze aan het DB van de ODRA (verstuurd op 21-6-2017)

concept 1e Begrotingswijziging 2017

Aanbiedingsbrief raden

Jaarstukken 2016

Ontwerp Meerjarenprogrammabegroting 2018-2021

Behandeladvies 12 juni 2017 informatieve/meningsvormende behandeling

Raadskameradvies

Aangenomen motie Nieuwe realiteit, nieuwe werkwijze (17M35)

4 On-der-wer-pen welke di-rect naar de be-sluit-vor-men-de fase zijn ver-we-zen

4.1 Benoeming externe deskundigen in Team Welstand en Monumenten

Dossier 331 voorblad

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel "Benoeming externe deskundigen in Team Welstand en Monumenten"

CV Rob Brouwers

CV Martin van Bleek

CV Roger Crols

Raadskameradvies

4.2 Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2017

Dossier 335 voorblad

Getekend raadsbesluit

Raadsvoorstel "Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2017"

Getekende Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2017

Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2017

Nadere regels voor het verrichten van archeologisch onderzoek 2017

Raadskameradvies

5 Moties vreemd aan de agenda

5.1 Motie "Principebesluit zorgzone van tafel tot onderzoek besproken is" (17M36g) van de fracties GroenLinks en Partij voor de Dieren

Aangenomen motie principebesluit zorgzone van tafel tot onderzoek besproken is (17M36g)

5.2 Motie "Wachten met in werking laten treden nieuwe coffeeshopbeleid"(17M37g) van de fracties GroenLinks en PvdA

Aangenomen motie Wachten met inwerking laten treden nieuw coffeeshopbeleid (17M37g)

Reactie ZYPP advocaten op "Het Arnhems Coffeeshopbeleid 2016", d.d. 17 juni 2017

Reactie Dirkzwager advocaten & notarissen op "Het Arnhems Coffeeshopbeleid 2016", d.d. 16 juni 2017

Raadskamerindeling Politieke Maandag 19 juni 2017

Raadszaal
18.45 uur – 19.30 uur: Inspreken voor burgers, rondvraag raadsleden/fractievolgers, mededelingen college van B&W
19.30 uur - 23.15 uur: Besluitvormende vergadering (Raadszaal)
1.1 Opening en mededelingen 1.2 Vaststellen van de agenda en spreektijdverdeling 1.3 Vaststellen van de concept besluitenlijsten van de vergaderingen van 29 mei 2017 1.4 Ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad 1.5 Beëdiging van fractievolger mevrouw J.E.C. Moonen - Van der Stel (PvdA) **2 Hamerstukken** 2.1 Zienswijze gemeenteraad Arnhem inzake Jaarverslag en Jaarrekening 2016 Presikhaaf bedrijven 2.2 Zienswijze gemeenteraad Arnhem inzake concept-begroting 2018 Presikhaaf Bedrijven 2.3 Begroting 2018 en jaarrekening 2016 Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen 2.4 Zienswijze begrotingen volwasseneducatie, leerplicht en RMC (RBL) 2018 **3 Onderwerpen welke voor debat en besluitvorming worden voorgedragen** 3.1 Vaststellen van de Perspectiefnota 2018-2021 3.2 ODRA Jaarstukken 2016, Begrotingswijziging 2017 en MJPB 2018-2021 **4 Onderwerpen welke direct naar de besluitvormende fase zijn verwezen** 4.1 Benoeming externe deskundigen in Team Welstand en Monumenten 4.2 Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2017 **5 Moties vreemd aan de agenda**

Voor 14
Tegen 24

Amendement "omgevingswet, directe invloed burgers" (17A16)

D66	0	8
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	4	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	0	4
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	2	0
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesociafractie Arnhem	0	1
de Groot		

Totaal
38

Voor **23**

Tegen **15**

Amendement "De kracht van diversiteit in de MJPB" (17A17)

D66	8	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	0	4
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	2	0
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Fractie Arnhem	1	0
de Groot		

Totaal

38

Voor 38 Motie "Watertappunten" (17M20)

Tegen 0

D66 — 8 — 0

- Andeweg
- Kemperman
- Loor
- de Vroome
- Venhoek
- Güven
- Kaatee
- Hamersveld

SP — 8 — 0

- J. Elfrink
- van Geffen
- Kusters
- Lenting
- Lunter
- van Sprang
- Çetintas
- Noordzij

PvdA — 5 — 0

- Louwers
- de Vries
- A-Kum
- Greving
- Aylward-Straatsma

VVD Arnhem — 4 — 0

- Combée
- Kalthoff
- van der Zee
- Kelderman

GROENLINKS — 4 — 0

- Bouwkamp
- de Groot
- Peters
- Coenders

CDA — 3 — 0

- Karssenberg
- Montfrooy
- van Dillen-Koorn

Arnhem Centraal — 1 — 0

- Manders

ChristenUnie — 2 — 0

- Plieger-Bos
- Becker

Verenigd Arnhem — 1 — 0

- Bal

Arnhemse Ouderen Partij — 1 — 0

- van Beers

Partij voor de Dieren Gemeentesociafractie Arnhem — 1 — 0

- de Groot

Totaal

38

Voor 2

Tegen 36

Motie "Ongeoormerkt budget voor goede plannen" (17M21)

D66	0	8
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	0	5
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	0	4
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	0	4
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	0	1
Manders		

ChristenUnie	0	2
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Fractie Arnhem	1	0
de Groot		

Totaal

38

Motie "Volgen Arnhemse trend voor armoedebudget" (17M24)

Voor 13

Tegen 25

D66	0	8
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	0	4
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	0	2
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesociafractie Arnhem	1	0
de Groot		

Totaal

38

Voor 13 Motie "Meedoen!" (17M25)

Tegen 25

D66	0	8
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	0	4
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	0	2
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesociafractie Arnhem	1	0
de Groot		

Totaal

38

Voor **27**

Tegen **11**

Motie "Niet meteen nieuwe taken naar de wijkteams" (17M27)

D66	8	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	4	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	2	0
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesociafractie Arnhem	1	0
de Groot		

Totaal

38

Voor **11** Motie "Van de bank af, hoe? (1)" (17M28)

Tegen **27**

D66	0	8
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	0	5
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	4	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	0	4
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	3	0
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	2	0
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	0	1
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesocialfractie Arnhem	0	1
de Groot		

Totaal

38

Voor 8

Tegen 30

Motie "Van de bank af, hoe? (2)" (17M29)

D66	0	8
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	0	5
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	4	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	0	4
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	3	0
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	0	2
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	0	1
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesocialfractie Arnhem	0	1
de Groot		

Totaal

38

Voor 6 Motie "Eerst voor nood, nu keuzes maken" (17M30)

Tegen 32

D66	0	8
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	0	5
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	4	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	0	4
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	0	2
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	0	1
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesociafractie Arnhem	0	1
de Groot		

Totaal

38

Voor 16 Motie "Geld naar kinderen in armoede" (17M31)

Tegen 22

D66	0	8
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	4	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	0	1
Manders		

ChristenUnie	0	2
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesociafractie Arnhem	1	0
de Groot		

Totaal

38

Voor 20

Tegen 18

Motie "Circulair Arnhem; stappenplan en budget in MJPB" (17M32)

D66	8	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	0	4
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	0	2
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Fractie Arnhem	1	0
de Groot		

Totaal

38

Voor 15 Motie "Klimaatparagraaf" (17M33)

Tegen 23

D66	0	8
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	0	4
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	2	0
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesociafractie Arnhem	1	0
de Groot		

Totaal

38

Raadsvoorstel "Vaststellen van de Perspectiefnota 2018-2021"

Voor 38

Tegen 0

D66	8	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	8	0
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	4	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	3	0
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	2	0
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesociafractie Arnhem	1	0
de Groot		

Totaal

38

Voor 37 Motie "Nieuwe realiteit, nieuwe werkwijze" (17M35)

Tegen 0

D66	7	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	8	0
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	4	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	3	0
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	2	0
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesocialfractie Arnhem	1	0
de Groot		

Totaal

37

Voor 38

Tegen 0

Raadsvoorstel " ODRA Jaarstukken 2016, Begrotingswijziging 2017 en MJPB 2018-2021"

D66	8	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	8	0
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	4	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	3	0
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	2	0
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesociafractie Arnhem	1	0
de Groot		

Totaal

38

Voor 32

Tegen 6

Motie "Principebesluit zorgzone van tafel tot onderzoek besproken is" (17M36g)

D66	8	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	8	0
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	4	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	0	2
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	0	1
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesociafractie Arnhem	1	0
de Groot		

Totaal

38

Motie "Wachten met inwerking laten treden nieuw coffeeshopbeleid" (17M37g)

Voor 36

Tegen 2

D66	8	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	8	0
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	4	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	3	0
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	0	2
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesociafractie Arnhem	1	0
de Groot		

Totaal

38

MEMO

GEMEENTE Arnhem

Datum : 19 juni 2017

Aan : Leden gemeenteraad, leden college van burgemeester en wethouders

Van : raadsgriffier

Betreft : Verspreiding amendementen en moties 19 juni 2017

Geachte dames en heren,

Hierbij ontvangt u de set van amendementen en moties voor de besluitvormende vergadering waarvan aangekondigd is dat deze in de middag worden ingediend.

Het betreft de stand van aangekondigde amendementen en moties zoals die vanmiddag om 14.00 uur bekend was bij de griffie.

De amendementen en moties zijn vanmiddag rond 14.00 uur in Ibabs geplaatst. U treft ze op twee plaatsen aan:

1. Achter het agendapunt ‘Opening en mededelingen’ treft u de volledige set aan.
2. Achter het onderwerp waarop het amendement of de motie betrekking heeft treft u de amendementen en moties afzonderlijk aan (aangeduid als concept motie of concept amendement).

Nagekomen (gewijzigde amendementen/moties)
Amendementen en/of moties die (nog) niet aangekondigd zijn of na 14.00 uur nog gewijzigd worden, zullen op de gebruikelijke manier worden gekopieerd en uitgedeeld.

Griffie

17A16

Arnhem Centraal

Amendement: OMGEVINGSWET EN DE DIRECTE INVLOED VAN BURGERS

De gemeenteraad in vergadering bijeen 19 juni 2017 bij punt 3: vaststellen perspectiefnota 2018-2021

Overwegende dat:

- Raadsleden krijgen onder de Omgevingswet de ruimte om aan de voorkant van dit proces hun inbreng te leveren bij beslissingen over de fysieke leefomgeving. Actieve betrokkenheid bij dit proces vergt een andere houding en werkwijze van de raad. Dit is niet alleen van belang bij de concrete keuzes over de invulling van de omgevingsvisie en het omgevingsplan.
- De gemeenteraad is ook verantwoordelijk voor het draagvlak van deze beslissingen onder alle betrokkenen bij het fysieke domein.
- In de Omgevingswet wordt het belang van burgerparticipatie en de dialoog met de burger opnieuw onderstreept. De traditionele inspraak zoals die nu wordt vormgegeven voldoet volgens de wetsopstellers niet langer. Belanghebbenden moeten eerder in het proces worden betrokken, zodat zij ook kunnen participeren in de plannen voor de omgeving. In de huidige systematiek dienen burgers zienswijzen in, en op dat moment zit een burger al in een juridische procedure, en kan de burger hetgeen aan hem wordt gepresenteerd nog slechts 'weerleggen'.
- Bewoners en organisaties zullen bij het opstellen van de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan moeten worden betrokken. Het is aan de raad om deze betrokkenheid te organiseren, en zich te beraden over de vormgeving hiervan.

Besluit de raad:
Toe te voegen aan het raadsvoorstel als punt 7:
Een commissie uit de raad in te stellen die zich buigt over de vraag hoe bewoners en organisaties bij het opstellen van de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan worden betrokken. De commissie komt voor de verkiezingen van maart 2018 met een advies.

Namens de fractie van Arnhem Centraal

Lea Manders

17M20

ChristenUnie
Arnhem

Motie Watertappunten

De gemeenteraad van Arnhem in vergadering bijeen op 19 juni 2017, bij de behandeling van de Perspectiefnota,

Overwegende dat:

- Er in Nederland dagelijks 500.000 plastic waterflesjes worden verkocht;
- 80% van de lege plastic flesjes bij het afval belanden;
- Een deel van de flesjes als zwerfaval op straat en in de natuur terechtkomt;
- De productie, verpakking en transport van een liter verpakt drinkwater tot 300 keer zoveel CO2-uitstoot leidt als de productie en distributie van een liter kraanwater;
- Het kraanwater van Nederland (Gelderland) van superieure kwaliteit is;
- Openbare watertappunten een laagdrempelig alternatief voor (de dure) milieubelastende wegwerpflesjes zijn, en bijdragen aan het verminderen van zwerfafval en de uitstoot van CO2;
- Watertappunten passen binnen de gewenste duurzame uitstraling van Arnhem en bij de nieuwe veranderopgave Circulair Arnhem;
- Watertappunten bij kunnen dragen aan een gezonde levensstijl en aan een gastvrije uitstraling, zeker op plaatsen waar veel publiek is, zoals het Kerkplein, de Markt, de buitenkant van het stadhuis (en...);
- Er diverse leveranciers voor watertappunten zijn, zoals Vitens (in samenwerking met Join the Pipe) die tegen een acceptabel tarief vandalismebestendige watertappunten in de openbare ruimte plaatsen en (laten) beheren. (Kosten Vitens: beheer en onderhoud €290,-/jaar) en kosten water/jaar max €1000,- per watertappunt.)

verzoekt het college om:

- **Te inventariseren op welke (drukbezochte) plekken in (het centrum van) Arnhem watertappunten geplaatst kunnen worden en welke kosten er eenmalig en structureel met het plaatsen en beheren van watertappunten gemoeid zijn;**
- **De raad, voor de behandeling van de MJPB 2018-2021, van de uitkomsten van deze inventarisatie op de hoogte te brengen;**
- **Vanaf nu bij aanbestedingen voor projecten in de openbare ruimte aan de voorkant de optie van het plaatsen van watertappunten mee te nemen;**

en gaat over tot de orde van de dag,

Daniël Becker
ChristenUnie

17M21

Partij voor de Dieren
Gemeenteraadsfractie Arnhem

Motie "Ongeoormerkt budget voor goede plannen"

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 19-06-2017 bij het vaststellen van de perspectiefnota.

Overwegende dat:

- Uit de ambtelijke organisatie, uit de raad en uit de maatschappij goede, innovatieve plannen en praktische oplossingen voor problematiek kunnen komen.
- Hiervoor niet altijd (voldoende) budget beschikbaar is vanuit de bestaande programma's.
- Sommige plannen niet ter discussie staan, maar verschillende partijen het over de financiering niet eens kunnen worden.

Verzoekt het college:
In de MJPB een ongeoormerkt bedrag van 500.000 euro te reserveren, waarvan de raad via motie of initiatiefvoorstel over besteding kan besluiten. Jaarlijks de resterende gelden terug te laten stomen in de algemene middelen.

En gaat over tot de orde van de dag.

Leo de Groot
Partij voor de Dieren

Partij voor de Dieren
Gemeenteraadsfractie Arnhem

17M22

Motie "Tegemoetkoming dierenartskosten voor minima"

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 19-06-2017 bij het vaststellen van de perspectiefnota.

Overwegende dat:

- Veel gezinnen in armoede huisdieren hebben die goede verzorging nodig hebben.
- Hiermee kosten gemoeid zijn waardoor het gezin minder geld aan andere uitgaven kan besteden.
- Onverwachte dierenartskosten vaak een behoorlijke aanslag op het budget van minima zijn.
- Het mijden van zorg voor huisdieren op termijn tot hogere kosten kan leiden.
- Eenmalige kosten voor neutralisatie van huisdieren, veel toekomstig dierenleed en extra kosten in de toekomst kunnen voorkomen.

Verzoekt het college:
In samenwerking met Dierentehuis Arnhem en omstreken en de Dierenvoedselbank, beleid te ontwikkelen voor een Arnhemse Dierenhulp aan Minima (ADAM-regeling). In de MJPB 2018-2021 een bedrag van 25.000 euro op te nemen om kosten voor deze regeling te dekken. (Deze te financieren uit extra budget van 1,1 miljoen euro voor armoedebeleid).

En gaat over tot de orde van de dag.

Leo de Groot
Partij voor de Dieren

D66
Arnhem

17M23

Motie: 'Standplaatsen voor de afzet van lokale producten"

De raad van de Gemeente Arnhem, in vergadering bijeen op 19 juni 2017, bij het agendapunt "Perspectiefnota"

Constaterende dat:

- Het college een voorstel doet voor een veranderopgave "Circulair Arnhem";
- Innovatieve vormen van lokale duurzame voedselvoorziening daarin worden ondersteund;

Overwegende dat:

- In Arnhem steeds meer initiatieven ontstaan van lokale voedselproductie;
- Niet alleen het kunnen produceren gefaciliteerd moet worden, maar juist ook de lokale afzet van de producten;
- Het zichtbaar en publiekelijk kunnen verkopen van deze producten via ambulante handel enerzijds de afzetmogelijkheden vergroot voor ondernemers die zich hierop toegelegd hebben en anderzijds een gewenste betere bekendheid geeft aan onze lokale voedselproductie;

Verzoekt het college

- Standplaatsen te creëren die om niet gebruikt kunnen worden voor ambulante handel onder de voorwaarde dat uitsluitend lokale producten worden verkocht;
- De teams leefomgeving te vragen per gebied ten minste één goede locatie aan te wijzen en deze als college in te richten;
- Met de begroting te komen met een uitwerking waarin in elk geval wordt geregeld op welke wijze het gebruik van de standplaats evenredig verdeeld wordt onder meerdere gegadigden.

En gaat over tot de orde van de dag

D66
Sabine Andeweg

PARTIJ VAN DE ARBEID GROENLINKS

17A17

Amendement **De kracht van diversiteit in de MJPB**

De gemeenteraad in vergadering bijeen op maandag 19 juni 2017 bij de vaststelling van de Perspectiefnota;

Constaterende dat:

- Diversiteit in de perspectiefnota slechts wordt genoemd als onderdeel van de veranderopgave 'Zorg dichtbij';
- Diversiteit derhalve als thema in de perspectiefnota ontbreekt, terwijl het nu en in de komende jaren een belangrijk thema is;
- Het college de inclusieve wijk als antwoord benoemt op diversiteit onder de veranderopgave 'zorg dichtbij'.

Overwegende dat,

- De mate van inclusiviteit voor een groot deel bepaald wordt door het diversiteitsbeleid van de gemeente;
- De wijze waarop diversiteit in de perspectiefnota staat verwoord het thema nodeloos problematiseert;
- Er op dit moment een beleidsnota integratie in voorbereiding is;

Is van mening dat,

- Het thema diversiteit in haar volle breedte derhalve een prominentere plaats in de perspectiefnota verdient;
- Diversiteit niet een 'probleem' is dat kan en moet worden 'opgelost';
- De wijze waarop dit thema in de voorliggende perspectiefnota wordt behandeld, geen recht doet aan de zwaarte en het belang van dit onderwerp;
- Het van belang is dat het college een uitdagende visie uitwerkt met betrekking tot dit thema zowel nog in de verwachte nota diversiteit en nota inclusie en deze tevens in de MJPB te verwerken;

Besluit;

Het voorliggende raadsbesluit als volgt te wijzigen:

- **Toevoegen** aan besluitpunt 1: *...met dien verstande dat het thema 'diversiteit' als vijfde veranderopgave wordt toegevoegd aan Hoofdstuk 3 'Programma's met een veranderopgave'.*

- **Op pagina 17 van de Perspectiefnota** de laatste zin van de 1ste alinea 'Daarom wordt voorgesteld...op 4 nieuwe veranderopgaven' te wijzigen in "Daarom wordt voorgesteld...op 5 nieuwe veranderopgaven, waarbij in de 5e veranderopgave wordt ingezet op het bevorderen van beleid dat gericht is op inclusie van **alle** Arnhemmers. Daarbij vragen wij specifiek aandacht voor de volgende punten: bevorderen van participatie, bestrijden van uitsluiten en intolerantie, versterken van diversiteit binnen de gemeentelijke organisatie, bevorderen van sociale cohesie, extra inzet op zichtbaar maken van de waarde van diversiteit."

Marilyn A-Kum — Partij van de Arbeid

Cathelijne Bouwkamp — GroenLinks

17M24

PvdA

Motie: Volgen Arnhemse trend voor armoedebudget

De gemeenteraad in vergadering bijeen op maandag 19 juni 2017 bij de vaststelling van

de Perspectiefnota.

Constaterende dat:

- In het coalitie akkoord de afspraak is opgenomen om het totale armoedebudget te koppelen aan het landelijke indexcijfer voor lage inkomens;
- Hiermee het armoedebudget meebeweegt met de omvang van de doelgroep, conform de landelijke trend;
- Op basis van de gepubliceerde cijfers SCP (raming 2017 "Armoede van Personen"), waarbij de indexering voor het budget armoedebeleid -3,5% is, stelt het college voor de begroting 2018 naar beneden toe bij te stellen met 300.000 euro;
- In 2017 het budget ook al naar beneden werd bijgesteld met 187.000 euro.

Overwegende dat:

- De Arnhemse cijfers, voor zover bekend, zich anders ontwikkelen dan de landelijke cijfers;
- De groep Arnhemmers in armoede in percentage veel groter is dan het landelijk gemiddeld en harder stijgt;
- Zo had in 2014 16% van de Nederlanders een inkomen lager dan 120% van het sociaal minimum. In Arnhem was dat in 2014 22,9%;
- Het aantal mensen met een Gelrepas, die in Arnhem wordt verstrekt aan gezinnen met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum, nam van 2015 tot 2016 toe van 13.827 gezinnen naar 14.366 gezinnen;
- Het daarom voor de Arnhemmers die in armoede leven ongunstig lijkt om de landelijke trend te volgen.

Verzoekt het college

- Het budget voor het armoedebeleid *niet* met 0,3 miljoen euro naar beneden toe bij te stellen;
- Op basis van Arnhemse cijfers prognoses te maken voor de financiële ontwikkeling van het armoedebudget.

En gaat over tot de orde van de dag.

Martien Louwers

17M25

PvdA

Motie: Meedoen!

De gemeenteraad in vergadering bijeen op maandag 19 juni 2017 bij de vaststelling van

de Perspectiefnota.

Overwegende dat:

- De gemeente Arnhem via een decentralisatie-uitkering van het rijk ruim 1 miljoen euro ontvangt voor het bestrijden van kinderarmoede;
- Het college in de perspectiefnota een bedrag van 1,1 miljoen vrijspeelt voor de bestrijding van kinderarmoede;
- Het college voorstelt om de middelen volledig toe te voegen aan het budget voor de wijkteams waardoor het niet meer specifiek geoormerkt is voor de bestrijding van kinderarmoede;
- Er ook goede initiatieven zijn op stedelijk niveau;
- Het van belang is om kinderen zelf te betrekken bij de keuze voor de besteding van de middelen;
- Het kabinet naast de bestrijding van kinderarmoede apart investeert in gelijke kansen in het onderwijs.

Verzoekt het college in ieder geval de volgende zaken op te pakken:

<u>Op stedelijk niveau</u>

- Zorg te dragen voor goede afstemming en coördinatie tussen de verschillende initiatieven gericht op kinderen om overlap te voorkomen en inzet zo effectief mogelijk op de behoefte van het kind in te zetten;
- Een raad van kinderen op te richten, bijvoorbeeld met de Missing Chapter Foundation, om de gemeente en wijkteams te adviseren bij de besteding van de middelen.
- In ieder geval 15.000 euro per jaar beschikbaar te stellen voor het Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds voor kinderen die gebruik maken van in de wijken aangeboden sport- en cultuuractiviteiten, niet zijnde bij reguliere verenigingen, waarvoor bijdrage van het Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds nu niet geldt;
- Xxx per jaar beschikbaar te stellen voor Ome Joops Tour die fietsvakanties organiseert voor kinderen in armoede.

<u>Op wijkniveau:</u>

- Het in kaart brengen van de aanwezigheid van voorzieningen op het gebied van sport en cultuur in de wijk en de wensen van kinderen zodat vraag en aanbod beter matchen;
- De middelen per wijk te verdelen naar rato van het aantal kinderen in armoede en dit te oormerken in de wijkbegrotingen.

En gaat over tot de orde van de dag.

Martien Louwers
Ria de Vries

17M26

PvdA

Motie wel inkomen, geen geld

De gemeenteraad van Arnhem in vergadering bijeen op 19 juni 2017 bij de vaststelling van de perspectiefnota.

Constaterende dat:

- Ook mensen met een hoger inkomen dan 120% van de bijstandsnorm in financiële problemen kunnen komen in Arnhem;
- Deze mensen geen recht hebben op toeslagen en kwijtscheldingen;
- Er geen vangnet is als deze mensen kopje onder gaan en mede daardoor bij de schuldhulpverlening terecht komen.

Overwegende dat:

- Mensen net boven de 120% van de bijstandsnorm vaak een lager besteedbaar inkomen hebben dan de groep daar onder;
- Deze groep wellicht beter af zou zijn met tegemoetkomingen voordat er veel schuld is opgebouwd;
- Er niet bekend is hoeveel mensen met een inkomen van 120% tot 140% van de bijstandsnorm hun vaste lasten niet kunnen betalen;
- De gevolgen van de financiële problemen, zoals bijvoorbeeld niet voldoende eten voor het gezin, oplopende schulden, isolement, kinderen die niet mee kunnen doen met sociale activiteiten etc. niet duidelijk in beeld zijn.

Verzoekt het college:

- Te onderzoeken hoe groot de groep (van 120% tot 140% van de bijstandsnorm) is die financieel in de problemen zit en een te laag besteedbaar inkomen heeft om rond te komen;
- Wat de gevolgen zijn voor deze groep op korte en langere termijn ;
- De resultaten van dit onderzoek in het najaar van 2017 aan de raad voor te leggen, voor de bespreking van de MJPB.

En gaat over tot de orde van de dag.

Ria de Vries

Martien Louwers

PvdA

17M27

PvdA

Motie: Niet meteen nieuwe taken naar de wijkteams

De gemeenteraad in vergadering bijeen op maandag 19 juni 2017 bij de vaststelling van de Perspectiefnota.

Constaterende dat:

- Het college in de perspectiefnota voorstelt om op meer beleidsterreinen een verantwoordelijkheid te leggen bij de wijkteams leefomgeving.

Overwegende dat:

- De wijkteams leefomgeving nog maar kort actief zijn (sinds oktober 2016);
- De wijkteams in de eerste maanden vooral de tijd hebben genomen om de wijk en de bewoners te leren kennen;
- Wijkteams en bewoners samen nog aan het pionieren zijn met de nieuwe werkwijze;
- Bewoners aangeven dat ze met individuele vragen goed bij de wijkteams terecht kunnen;
- De vraag is in hoeverre de wijkteams na 6 maanden tijd al zicht hebben op de wensen van het collectief en de minder mondige bewoners;
- Bewoners graag invloed willen hebben op de wijkbegroting, oa waar het de inkoop van het opbouw- en participatiewerk betreft in een aantal wijken.

Verzoekt het college:

- Ervoor zorg te dragen dat wijkteams de mogelijkheid hebben om samen met bewoners te kunnen bepalen waar middelen in de wijk in 2018 aan worden besteed;
- Terughoudend te zijn met het beleggen van nieuwe verantwoordelijkheden bij de wijkteams leefomgeving gezien de (start)fase waarin de wijkteams zich bevinden;
- De wijkteams leefomgeving, hun werkwijze en ervaringen van bewoners na een jaar te toetsen en voor te leggen aan de gemeenteraad.

En gaat over tot de orde van de dag.

Martien Louwers

17M28

Motie "Van de bank af", hoe? (1)

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 19 juni 2017 ter bespreking van de Perspectiefnota;

Constaterende dat:

- de nota 'Staat van de stad' signaleert "dat Arnhemmers zonder werk iets te doen willen hebben. Dat moeten we stimuleren en waar nodig verplichten";
- in de perspectiefnota staat: "we zien consumerend gedrag, dat maakt dat mensen afwachten en niet meer actief met hun eigen problemen aan de slag gaan. De overheid en de school worden verantwoordelijk geacht";

Is van mening dat:

- het niet vreemd is dat -met dit collegebeleid- mensen zonder werk afwachtend zijn en 'consumerend gedrag' vertonen zoals het college schrijft in de perspectiefnota ;
- een aantal uur (vrijwilligers)werk verrichten een goede opmaat is voor regulier werk en ook een prima tegenprestatie voor de ontvangen uitkering. In Rotterdam houden ze met hun beleid veel mensen uit de bijstand. In Amsterdam en Den haag steeg het aantal uitkeringen in 2015 en 2016 met meer dan 8 procent. In Rotterdam met minder dan 2 procent.

Verzoekt het college:
Om vóór de behandeling van de MJPB duidelijk te maken met welke maatregelen het college ervoor wil zorgen dat Arnhemmers met een uitkering "van de bank af komen" zoals het college het noemt. Wat is met andere woorden het pallet aan maatregelen waarmee we dit gaan realiseren? Waarbij ook wordt ingegaan op de inzet van de 'tegenprestatie'.

En gaat over tot de orde van de dag.

VVD

Leendert Combée

17M29

Motie "Van de bank af", hoe? (2)

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 19 juni 2017 ter bespreking van de Perspectiefnota;

Constaterende dat:

- de nota 'Staat van de stad' signaleert "dat Arnhemmers zonder werk iets te doen willen hebben. Dat moeten we stimuleren en waar nodig verplichten";
- in de perspectiefnota staat: "we zien consumerend gedrag, dat maakt dat mensen afwachten en niet meer actief met hun eigen problemen aan de slag gaan. De overheid en de school worden verantwoordelijk geacht";

Is van mening dat:

- het niet vreemd is dat -met dit collegebeleid- mensen zonder werk afwachtend zijn en 'consumerend gedrag' vertonen zoals het college schrijft in de perspectiefnota ;
- een aantal uur (vrijwilligers)werk verrichten een goede opmaat is voor regulier werk en ook een prima tegenprestatie voor de ontvangen uitkering. In Rotterdam houden ze met hun beleid veel mensen uit de bijstand. In Amsterdam en Den haag steeg het aantal uitkeringen in 2015 en 2016 met meer dan 8 procent. In Rotterdam met minder dan 2 procent.

Spreekt de raad zich uit:
Dat de wijkteams rond het thema 'van de bank af' veel ruimte krijgen om –voor Arnhemse begrippen- met onconventionele maatregelen te komen. De piketpalen die de raad slaat staan ver uit elkaar; van stimuleren tot verplichten. Zoals eerder besloten komen de maatregelen in de raad als ze niet passen binnen het huidige beleid, maar is er voor de wijkteams op voorhand geen reden om zich door het bestaande beleid/verordeningen te laten beperken.

En gaat over tot de orde van de dag.

VVD

Leendert Combée

17M30

Motie Eerst voor nood, nu keuzes maken

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 19 juni 2017 ter bespreking van de Perspectiefnota;

Is van mening dat:

- Het noodfonds was bedoeld voor onzekerheden rond de implementatie van de drie decentralisaties; voor de verwachte 'boeggolf';
- Er nu keuzes gemaakt moeten worden om met het reguliere/structurele budget het gedecentraliseerde beleid uit te kunnen voeren;
- Het tijd is voor het maken van keuzes in plaats van doordobberen op het noodfonds;
- Het niet duidelijk is hoe lang het college het noodfonds nog nodig denkt te hebben.

Verzoekt het college:
Om vóór de behandeling van de MJPB te komen met een overzicht van werkbare beleidskeuzes die de raad kan maken om te zorgen dat het gedecentraliseerde beleid kan worden uitgevoerd zonder noodfonds, maar met regulier/structureel budget.

En gaat over tot de orde van de dag.

VVD

Leendert Combée

17M31

GROENLINKS

Motie Geld naar kinderen in armoede

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 19 juni 2017 bij de vaststelling van de 'Perspectiefnota 2018-2021',

Constaterende dat:

- armoede in Arnhem nog steeds toeneemt;
- opgroeien in armoede van grote invloed is op de ontwikkeling en kansen van kinderen;
- het Rijk vanaf 2017 structureel extra geld beschikbaar stelde voor kinderen die opgroeien in armoede, waarvan 1,1 miljoen euro voor Arnhem;
- gemeenten in samenwerking met hiervoor relevante fondsen en stichtingen met deze gelden zorg dragen voor voorzieningen in natura, zodat alle kinderen kunnen meedoen op school, aan sport, aan cultuur en sociale activiteiten;
- de VNG en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) hiertoe een bestuurlijke afspraken maakten en
- het college voorstelt de 1,1 miljoen euro in Arnhem te gebruiken voor het bestrijden en waar mogelijk voorkomen van achterstanden bij kinderen in armoede, en daarvoor een sleutelrol geeft aan de wijkteams (sociale wijkteams en teams leefomgeving) en de gelden daarom vanaf 2018 aan de wijkprogramma's toe wil voegen.

Overwegende dat:

- de besteding van de door het Rijk beschikbaar gestelde middelen nu niet worden uitgegeven op een manier passend bij de bestuurlijke afspraken tussen de VNG en het ministerie van SZW en
- de middelen voor het bestrijden van de gevolgen van armoede voor kinderen direct (in natura) ten goede moeten komen aan de kinderen.

Verzoekt het college:

De 1,1 miljoen euro voor het bestrijden van de gevolgen van armoede onder kinderen in te zetten op een manier passend bij de bestuurlijke afspraken tussen de VNG en het ministerie van SZW, namelijk door het zorgdragen voor voorzieningen in natura, zodat alle kinderen kunnen meedoen op school, aan sport, aan cultuur en sociale activiteiten. Dit te doen in samenwerking met hiervoor relevante fondsen. En dit te verwerken in de aangekondigde nadere uitwerking in de MJPB voor de besteding van de 1,1 miljoen euro.

En gaat over tot de orde van de dag.

Cathelijne Bouwkamp
GroenLinks

17M32

GROENLINKS

Motie Circulair Arnhem; stappenplan en budget in MJPB

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 19 juni 2017 bij de vaststelling van 'Perspectiefnota 2018-2021',

Constaterende dat:
- Arnhem in 2050 energieneutraal wil zijn.

Van mening zijnde dat:
- nu is het moment om een andere weg in te slaan: naar een groene en echt duurzame stad en
- een stip op de horizon niet voldoende is, maar concrete acties nodig zijn

Verzoekt het college:
De doelstellingen zoals deze zijn verwoord in NEmiA, te weten:

te weten:
- In 2020 hebben we in Arnhem minimaal:
  - 125.000 zonnepanelen op de daken (zoveel mogelijk gekoppeld aan laadpalen voor elektrische auto's);
  - 40.000 panelen op zonnevelden liggen;
  - 4 windturbines;
  - 14% duurzame energie;
  - de afgelopen jaren 1,5% energie bespaard per jaar;
  - 475.000 GJ extra stadswarmte en 2.000 woning-equivalenten extra aansluitingen op het stadswarmtenet;
  - een afname van concentratie luchtverontreinigende stoffen van 10% t.o.v. 2015.

uit te werken in de veranderopgave Circulair Arnhem en hierbij aan te geven - met een stappenplan voor de jaren 2018, 2019 en 2020 - met welke instrumenten, activiteiten en bijbehorend budget bovenstaande doelstellingen worden bereikt.

En gaat over tot de orde van de dag.

Cathelijne Bouwkamp
GroenLinks

GROENLINKS

17M33

Opmerking bij concept motie: de tekst is overgenomen van de motie die in de PS Gelderland is ingediend door GroenLinks, PvdD, PvdA, SP, CU, D66, CDA en 50plus (VVD diende niet in, maar stemde wel voor).

Motie Klimaatparagraaf

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 19 juni 2017 bij de vaststelling van 'Perspectiefnota 2018-2021',

Constaterende dat:

- Arnhem wil in 2050 energieneutraal zijn.
- Er uitzonderlijke grote inspanning zal moeten worden geleverd om de in gang gezette klimaatverandering te beperken tot een niveau waarbij geen ernstige gevolgen voor de mensheid optreden;
- 195 landen hiertoe in december 2015 een akkoord hebben gesloten dat zich richt op het beperken van de opwarming van de aarde tot 1,5 graad Celsius.

Overwegende dat:

- Iedere overheid datgene dient te doen wat binnen haar invloedssfeer ligt om bij te dragen aan het leveren van bovengenoemde inspanning en het realiseren van genoemde doelstelling;
- Er naast energiegebruik vele andere factoren/beleidsterreinen zijn die een grote invloed hebben op klimaatverandering (landgebruik, de voedselketen, mobiliteit, etc.)
- De aanpak van klimaatverandering dus niet slechts op het terrein van het energiegebruik dient te worden vormgegeven;
- De gemeenteraad graag het goede voorbeeld van de Provinciale Staten van Gelderland volgt die eerder eenzelfde motie aannamen en
- Het toevoegen van een klimaatparagraaf aan beleidsvoorstellen de gemeenteraad van Arnhem inzicht kan geven in de impact van het voorstel op de klimaatproblematiek en in de mogelijkheden om negatieve invloeden te beperken en positieve invloeden te maximaliseren.

Verzoekt het college:

Om een voorstel te doen voor de bespreking van de MJPB voor een uitvoerbare en effectieve uitwerking van een klimaatparagraaf en het eerste jaar regelmatig te evalueren met de gemeenteraad of de klimaatparagraaf in de huidige vorm bijdraagt aan de gewenste doelstelling (te weten meer inzicht in de impact van het voorstel op de klimaatproblematiek en bijsturingsmogelijkheden) en uitvoerbaar en effectief is.

En gaat over tot de orde van de dag.

Cathelijne Bouwkamp
GroenLinks

17M34

GROENLINKS

Motie Veranderopgave 'Arnhemmers: actief en schuldenvrij'

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 19 juni 2017 bij de vaststelling van 'Perspectiefnota 2018-2021,

Constaterende dat:

- het college met de veranderopgave 'van de bank af' in wil zetten op het activeren van Arnhemmers;
- het college met 'van de bank af' bedoelt 'schuldenvrij' en 'actief';
- het begrip 'van de bank af' er toe kan leiden dat de doelgroep die het betreft zich weggezet voelt als 'lui' en
- dit onbedoelde effect eenvoudig kan worden voorkomen.

Van mening zijnde dat:

- het beter is te voorkomen dat met name de doelgroep negatieve connotaties heeft bij de gebruikte terminologie en
- de in deze motie voorgestelde titel niets afdoet aan de inhoud en het doel van de veranderopgave zoals beoogd door het college.

Verzoekt het college:

De titel van de derde veranderopgave, te weten 'Van de bank af' te veranderen in 'Arnhemmers: actief en schuldenvrij'

En gaat over tot de orde van de dag.

Cathelijne Bouwkamp
GroenLinks

17M35

D66 PvdA

Motie: Nieuwe realiteit, nieuwe werkwijze

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 19 juni 2017, bij de behandeling van het agendapunt *'ODRA MJPB 2018-2021'*;

Constaterende dat:

1. De ODRA in 2016 en naar verwachting in 2017 te maken heeft met kostenoverschrijdingen als gevolg van minder legesopbrengsten door gemiddeld kleinere omvang van bouwprojecten;
2. De begroting van Arnhem geen ophoging van het budget voor bouwtaken toelaat;
3. Een stedelijke ontwikkeling bestaande uit meer kleinere projecten eerder een nieuwe realiteit is dan een tijdelijk fenomeen.

Overwegende dat:

1. Het overschrijden van het budget moet worden voorkomen, zoals ook verwoord in de zienswijze;
2. Het verhogen van bouwleges geen wenselijke ontwikkeling is;
3. Er vooralsnog – in afwachting van het omgevingsplan – veel verschillende toetsingskaders bestaan voor bouwactiviteiten, die niet altijd bij initiatiefnemers bekend zijn;
4. Een efficiëntere afhandeling van aanvragen door de omgevingsdienst mogelijk is, als aanvragen vaker in één keer volledig zijn en binnen de vergunbare mogelijkheden vallen;
5. De gemeente Arnhem reeds beschikt over de technische faciliteiten om dergelijke informatie te delen, op arnhem.maps.arcgis.com, maar deze weinig bekend zijn;
6. Een efficiëntere afhandeling zoals hier voorgesteld ook bijdraagt aan een betere dienstverlening aan onze inwoners en ondernemers.

Verzoekt het College:

1. Door een gezamenlijke aanpak vanuit de gemeentelijke organisatie en de omgevingsdienst te komen tot een situatie waarbij aanvragen efficiënter kunnen worden afgehandeld;
2. Zich hierbij onder andere te richten op:
    a. Het beter informeren van initiatiefnemers over de vereisten van een aanvraag omgevingsvergunning;
    b. Het beter inzichtelijk maken van alle relevante kaders voor bouwactiviteiten, zoals bestemmingsplannen, beleidsregels en de welstandsnota, bijvoorbeeld via interactieve kaarten, en het communiceren van de beschikbaarheid van deze informatie;
    c. Het informeren van initiatiefnemers over de wijze waarop zij de toetsbaarheid van hun aanvraag omgevingsvergunning kunnen vereenvoudigen.

En gaat over tot de orde van de dag.

D66 PvdA

Mattijs Loor Eric Greving

17M36

GROENLINKS

Partij voor de Dieren
Gemeenteraadsfractie Arnhem

Motie: 'principebesluit zorgzone van tafel tot onderzoek besproken is'

De raad van de Gemeente Arnhem, in vergadering bijeen op 19 juni 2017, bij het agendapunt "Moties vreemd aan de agenda";

Constaterende dat:

- In het coalitieakkoord van D66, SP, CDA en ChristenUnie is opgenomen een extern onderzoek uit te laten voeren naar zichtbare en onzichtbare prostitutie in Arnhem;

Overwegende dat:

- Zonder draagvlak in de gemeenteraad, het plan om de zorgzone te sluiten, geen uitvoering kan hebben;
- Het onderzoek naar prostitutie, waar wel draagvlak voor is, nog steeds niet uitgevoerd is;
- Het welzijn en veiligheid van sekswerkers voorop moet staan;
- Het gebruikelijk is om een besluit te nemen aan de hand van onderzoek en feiten.
- Dat in de overwegingen bij het besluit onvoldoende is ingegaan op de effectiviteit van de verschillende vormen van zorg en nazorg voor deze vrouwen, hetgeen de raad per aangenomen motie nadrukkelijk heeft verzocht.

Spreekt uit dat;
Verdere stappen en besluitvorming rondom de zorgzone opgeschort worden tot de resultaten van het onderzoek, zoals afgesproken in het coalitieakkoord, zijn besproken in de gemeenteraad.

GroenLinks — Partij voor de Dieren

Cathelijne Bouwkamp — Leo de Groot

17M37

GROENLINKS PARTIJ VAN DE ARBEID

Motie: Wachten met inwerking laten treden nieuw coffeeshopbeleid

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 19 juni 2017,

Constaterende dat:

- De gemeenteraad op 25 januari 2016 het initiatiefvoorstel 'Coffeeshopbeleid' aannam;
- De burgemeester naar aanleiding hiervan een herziening van het coffeeshopbeleid maakte, wat de gemeenteraad in februari 2017 besprak;
- Naar aanleiding van de wensen en bedenkingen van de gemeenteraad de burgemeester een herziene versie van het nieuwe coffeeshopbeleid maakte (het 'Arnhemse Coffeeshopbeleid 2016');
- De burgemeester in de raadskamerbrief van 30 mei jl. aangeeft het nieuwe Arnhemse coffeeshopbeleid vast te stellen en per 1 juli 2017 in werking te laten treden, zonder dat de gemeenteraad hierover sprak.

Overwegende dat:

- Het van belang is dat het coffeeshopbeleid voldoende politiek draagvlak heeft;
- Het daarom belangrijk is dat de Arnhemse gemeenteraad haar zienswijze geeft over het nieuwe Arnhemse coffeeshopbeleid.

Verzoekt de burgemeester:
Het nieuwe 'Arnhemse Coffeeshopbeleid 2016' niet in werking te laten treden tot nadat de gemeenteraad na het zomerreces haar wensen en bedenkingen heeft kunnen bespreken over het nieuwe beleid.

Mark Coenders
GroenLinks

Marte Straatsma
PvdA

Besluit van	19 juni 2017
Zaaknummer	146478

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Procedurecommissie van 14 juni 2017, Griffie nummer: 146478;

besluit:

- de concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 29 mei 2017
- de concept-besluitenlijst van de besloten raadsvergadering van 29 mei 2017

vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer

ONDERWERP: Vaststellen van de concept-besluitenlijsten van de raadsvergadering van 29 mei 2017

Voorstel

De Procedurecommissie stelt u voor de concept-besluitenlijsten van de raadsvergadering van 29 mei 2017 vast te stellen.

Bijlagen

- concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 29 mei 2017
- concept-besluitenlijst van de besloten raadsvergadering van 29 mei 2017

Gemeente Arnhem

Besluit van	29 mei 2017
Zaaknummer	

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Procedurecommissie van 14 juni 2017, Griffie nummer:;

besluit:

- de concept-besluitenlijst van de raadsvergadering van 29 mei 2017
- de concept-besluitenlijst van de besloten raadsvergadering van 29 mei 2017

vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

7pm Politieke Maandag

GEMEENTE Arnhem

BESLUITENLIJST VAN DE VERGADERING VAN DE
RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM OP MAANDAG 29 MEI 2017

De voorzitter: de heer Staal;

De raadsgriffier: de heer Kersten;

Aanwezig de leden: mevrouw A-Kum (PvdA), mevrouw Andeweg (D66), mevrouw Aylward-Straatsma (PvdA) de heer Bal (Verenigd Arnhem), de heer Becker (ChristenUnie), mevrouw Bouwkamp (GroenLinks), de heer Çetintaş (SP), de heer Coenders (GroenLinks), de heer Combée (VVD) , mevrouw van Dillen-Koorn (CDA), de heer J. Elfrink (SP), de heer Greving (PvdA), de heer L. de Groot (Partij voor de Dieren), de heer T. de Groot (GroenLinks), mevrouw Van Hamersveld-Pijpers (D66), de heer Kaatee (D66), mevrouw Kalthoff (VVD), de heer Karssenberg (CDA), de heer Kelderman (VVD), mevrouw Kemperman (D66), de heer Kusters (SP), de heer Van der Laak (Arnhem Centraal), de heer Lenting (SP), de heer Loor (D66), mevrouw Louwers (PvdA), mevrouw Lunter (SP), mevrouw Manders (Arnhem Centraal), de heer Montfrooy (CDA), de heer Noordzij (SP), mevrouw Peters (GroenLinks), mevrouw Plieger (ChristenUnie), de heer Van Sprang (SP), de heer Venhoek (D66), mevrouw De Vries (PvdA), de heer De Vroome (D66), de heer Van der Zee (VVD).

Afwezig de leden: de heer van Beers (Arnhemse Ouderen Partij), de heer Van Geffen (SP), de heer Güven (D66).

Begintijd vergadering : 21:20 uur
Eindtijd vergadering : 22:45 uur

BESLUITEN:
Agendapunt:

1.3 Vaststellen van de concept besluitenlijst van de vergadering van 8 mei 2017	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
1.4 Ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad.	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
2.1 Zienswijze Jaarrekening 2015 en begroting 2018 park Lingezegen.	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
3.1 Nieuw beschut werk, werkgevers/jobcoaching en Reïntegratieverordening.	Het amendement "Niet wachten op beschut werk" (17A12g) van de fractie PvdA is met 12 stemmen voor en 24 stemmen tegen verworpen. De leden van de fracties PvdA, GroenLinks, Arnhem Centraal en Verenigd Arnhem hebben voor gestemd. De leden van de fracties D66, SP, VVD, CDA, ChristenUnie en Partij voor de Dieren hebben tegen gestemd. Het amendement "Arnhem doet recht aan de werkervaringsplaats" (17A11) van de fracties SP en Arnhem Centraal is met 29 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen. De leden van de fracties D66, SP, PvdA, GroenLinks, Arnhem Centraal, ChristenUnie, Verenigd Arnhem en Partij voor de Dieren hebben voor gestemd. De leden van de fracties VVD en CDA hebben tegen gestemd. De motie "Actief benaderen van de doelgroep Nieuw beschut werk" (17M17) van de fracties SP, PvdA, GroenLinks en Arnhem Centraal is met 20 stemmen voor en 16 stemmen tegen aangenomen. De leden van de fracties SP, PvdA, GroenLinks, Arnhem Centraal, Verenigd Arnhem en Partij voor de Dieren hebben voor gestemd. De leden van de fracties D66, VVD, CDA en ChristenUnie hebben tegen gestemd. Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
3.2 Werkbedrijf Arnhem	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
3.3 Zienswijze Jaarrekening 2016 en ontwerpbegroting 2018 VGGM	Het amendement "Gemeente geen melkkoe" (17A13) van de fractie VVD is met algemene stemmen aangenomen. Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
4.1 Wijzigen bestemming middelen ten behoeve van de lokale integrale aanpak van Jihadisme	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
4.2 Vaststellen Verzamelbesluit-2 2017	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.

Zaaknummer: 146478

4.3 Aanvraag suppletie-uitkering gemeentefonds explosieven uit de 2e WO	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
5. Moties vreemd aan de agenda.	De motie "Arnhem voorop!" (17M19) van de fractie PvdA is met 19 stemmen voor en 17 stemmen tegen aangenomen. De leden van de fracties PvdA, VVD, GroenLinks, Arnhem Centraal, ChristenUnie, Verenigd Arnhem en Partij voor de Dieren hebben voor gestemd. De leden van de fractie D66, SP en CDA hebben tegen gestemd.

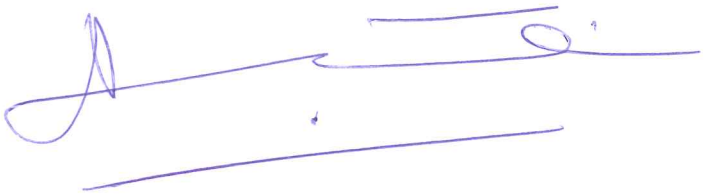
De raadsgriffier,

Mr. J.G.M. Kersten

De voorzitter,

Mr. B. Staal

7pm Politieke Maandag

GEMEENTE Arnhem

BESLUITENLIJST VAN DE **BESLOTEN** VERGADERING VAN DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM OP MAANDAG 29 MEI 2017

De voorzitter: de heer Staal;

De raadsgriffier: de heer Kersten;

Aanwezig de leden: mevrouw A-Kum (PvdA), mevrouw Andeweg (D66), mevrouw Aylward-Straatsma (PvdA) de heer Bal (Verenigd Arnhem), de heer Becker (ChristenUnie), mevrouw Bouwkamp (GroenLinks), de heer Çetintaş (SP), de heer Coenders (GroenLinks), de heer Combée (VVD) , mevrouw van Dillen-Koorn (CDA), de heer J. Elfrink (SP), de heer Greving (PvdA), de heer L. de Groot (Partij voor de Dieren), de heer T. de Groot (GroenLinks), mevrouw Van Hamersveld-Pijpers (D66), de heer Kaatee (D66), mevrouw Kalthoff (VVD), de heer Karssenberg (CDA), de heer Kelderman (VVD), mevrouw Kemperman (D66), de heer Kusters (SP), de heer Van der Laak (Arnhem Centraal), de heer Lenting (SP), de heer Loor (D66), mevrouw Louwers (PvdA), mevrouw Lunter (SP), mevrouw Manders (Arnhem Centraal), de heer Montfrooy (CDA), de heer Noordzij (SP), mevrouw Peters (GroenLinks), mevrouw Plieger (ChristenUnie), de heer Van Sprang (SP), de heer Venhoek (D66), mevrouw De Vries (PvdA), de heer De Vroome (D66), de heer Van der Zee (VVD).

Afwezig de leden: de heer van Beers (Arnhemse Ouderen Partij), de heer Van Geffen (SP), de heer Güven (D66).

Begintijd vergadering : 22:45 uur
Eindtijd vergadering : 23:25 uur

BESLUITEN:
Agendapunt:

6.1 Voorbereidingsbesluit Westervoortsedijk-West.

Het amendement "Voorbereidingsbesluit: gebruik het waar het voor bedoeld is" (17A15) van de fracties PvdA en VVD is met 9 stemmen voor en 27 stemmen tegen verworpen. De leden van de fracties PvdA en VVD hebben voor gestemd. De leden van de fracties D66, SP, GroenLinks, CDA, Arnhem Centraal, ChristenUnie, Verenigd Arnhem en Partij voor de Dieren hebben tegen gestemd.

Het voorstel is met 32 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen. De leden van de fracties D66, SP, PvdA, GroenLinks, CDA, Arnhem Centraal, ChristenUnie, Verenigd Arnhem en Partij voor de Dieren hebben voor gestemd. De leden van de fractie VVD hebben tegen gestemd.

6.2 Voorbereidingsbesluit Varkensstraat.

Het amendement "Varkensstraat" van de fractie PvdA is met 9 stemmen voor en 27 stemmen tegen verworpen. De leden van de fracties PvdA, Arnhem Centraal, Verenigd Arnhem en Partij voor de Dieren en hebben voor gestemd. De leden van de fracties D66, SP, VVD, GroenLinks, CDA en ChristenUnie hebben tegen gestemd.

Het voorstel is met 31 stemmen voor en 5 stemmen tegen aangenomen. De leden van de fracties D66, SP, VVD, GroenLinks, CDA, Arnhem Centraal, ChristenUnie, Verenigd Arnhem en Partij voor de Dieren hebben voor gestemd. De leden van de fractie PvdA hebben tegen gestemd.

De raadsgriffier,

Mr. J.G.M. Kersten

De voorzitter,

Mr. B. Staal

Zaaknummer: 146478

Besluit van	19 juni 2017
Zaaknummer	155808

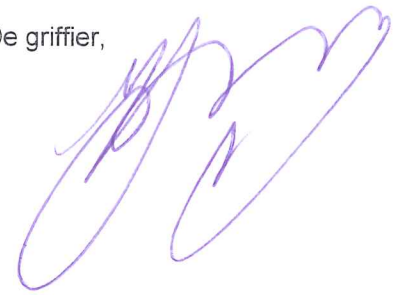
DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Procedurecommissie van 23 mei 2017, Griffie nummer: 155808;

besluit:

De lijst van ingekomen stukken 24 mei t/m 14 juni 2017 vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer

ONDERWERP: Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken voor de raadsvergadering van 12 juni 2017

Voorstel

De Procedurecommissie stelt u voor in te stemmen met de adviezen bij de ingekomen stukken 24 mei t/m 14 juni 2017.

Als raadslid kunt u de ingekomen stukken inzien via het raadsinformatiesysteem.

Bijlagen

- Lijst ingekomen stukken 24 mei t/m 14 juni 2017

Gemeente Arnhem

Besluit van	12 juni 2017
Zaaknummer	

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de Procedurecommissie van 23 mei 2017, Griffie nummer: ;

besluit:

De lijst van ingekomen stukken 24 mei t/m 14 juni 2017 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Lijst ingekomen stukken 24 mei t/m 14 juni 2017

Datum	Afzender	Titel	Advies	Toelichting
14-6-2017	De heer J.H. Smits	VSG in paniek	Voor kennisgeving aannemen	
12-6-2017	APCG	Gemeenteraadsverkiezingen 2018 - Standpunten Apcg	Voor kennisgeving aannemen	
12-6-2017	VNG	Ledenbrief 17/034 "Stand van zaken moties ALV 14 juni 2017"	Voor kennisgeving aannemen	
7-6-2017	VNG	Ledenbrief 17/033 "Technische wijzigingen CARUWO"	Voor kennisgeving aannemen	
7-6-2017	Stichting Oude Gelderse Kerken	Jaarverslag 2016	Voor kennisgeving aannemen	
31-5-2017	Rekenkamer Arnhem	Onderzoeksvoorstel Rekenkamer Arnhem verzelfstandiging van de 3 culturele werkmaatschappijen	Voor kennisgeving aannemen	
31-5-2017	Joost Grootings, Pathé	Onderzoek LA Group bioscoopmarkt	Betrekken bij de behandeling op de Politiek Maandag	Vervolgbehandeling over de mogelijke komst van bioscoop Euroscoop is voorzien in september 2017
30-5-2017	VNG	Ledenbrief 17/031 "Voortgang regionale samenwerking waterketen"	Voor kennisgeving aannemen	
29-5-2017	Stichting Leergeld Arnhem	Kinderen in armoede m.b.t. de Perspectiefnota 2018-2021	In handen stellen van het college van B&W ter afdoening, verzoek kopie antwoordbrief aan raad	Wordt meegenomen bij de behandeling van de Perspectiefnota 2018-2021
24-5-2017	VNG	Ledenbrief 17/030 "Wijziging model huisvestingsverordening en nieuw model urgentieverordening"	Voor kennisgeving aannemen	
24-5-2017	Familie Jansen-Nootenboom	Mailreactie 5-4-2017 op plannen Gele Rijders Plein (ontvangen op 23 mei via het CCA)	Betrekken bij de behandeling op de Politiek Maandag	Wordt meegenomen in de behandeling van het raadsvoorstel Gele Rijders Plein
24-5-2017	PSP '92	Mondelinge vragen Venhovens (VA)	Voor kennisgeving aannemen	

Archief – Politieke Maandag (b)

Dossiernummer	292
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	19 juni 2017
Agendapunt	2.1
Omschrijving	Zienswijze gemeenteraad Arnhem inzake Jaarverslag en Jaarrekening 2016 Presikhaaf bedrijven
Organisatieonderdeel	Cluster beleid en regie
Steller	Roland Kluskens
Portefeuillehouder	Ine van Burgsteden
Fatale termijn	
Behandelresultaat	

Geagendeerd	Vergaderdatum
College Burgemeester en Wethouders	2 mei 2017
Politieke Maandag (i/m)	12 juni 2017
Archief – Politieke Maandag (b)	**19 juni 2017**

Besluit van	19 juni 2017
Zaaknummer	140681

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 2-5-2017, Cluster Beleid & Regie nummer: 140681;

gelet op artikel 34b van Wet Gemeenschappelijke Regelingen;

besluit:

1. Het college van B&W op te dragen om de zienswijze van de gemeenteraad van Arnhem over het Jaarverslag en de Jaarrekening 2016 conform bijgaande brief over te brengen aan het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorziening Gelderland-Midden 'Presikhaaf Bedrijven'.

De griffier,

De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **140681**

ONDERWERP: Zienswijze gemeenteraad Arnhem inzake Jaarverslag en Jaarrekening 2016 Presikhaaf Bedrijven

Voorstel

1. Het college van B&W op te dragen om de zienswijze van de gemeenteraad van Arnhem over het Jaarverslag en de Jaarrekening 2016 conform bijgaande brief over te brengen aan het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorziening Gelderland-Midden 'Presikhaaf Bedrijven'.

Inleiding

Op 13 april jl. hebben wij de brief met bijlage ontvangen over het besluit van het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorziening Gelderland-Midden 'Presikhaaf Bedrijven' (GR PHB) tot voorlopige vaststelling van het Jaarverslag en de Jaarrekening 2016. Aan uw raad wordt gevraagd de zienswijze hierover kenbaar te maken, zodat het bestuur van GR PHB de jaarstukken in de vergadering van 12 juli 2017 definitief kan vaststellen.

Beoogd effect

Uw raad inzicht geven in het Jaarverslag en de Jaarrekening 2016 van PHB. Uw raad inzicht geven in de financiële consequenties hiervan voor de gemeente Arnhem. Uw raad de gelegenheid geven om de zienswijze hierover uit te spreken opdat wij deze kunnen overbrengen aan het bestuur van GR PHB.

Arnhem GEMEENTE

Argumenten

1.1 Het resultaat van GR PHB over 2016 is beter dan begroot

Wij hebben kennisgenomen van de jaarstukken en stellen vast dat het resultaat over het jaar 2016 positief is. € 851.000 positief, tegenover een eerder begroot resultaat van € 0. Uit de stukken blijkt dat de oorzaken hiervan de volgende zijn:

- Hoewel de positieve beweging al in de loop van 2016 zichtbaar werd, valt het resultaat van Productie met € 1,24 mio fors hoger uit door (i) hogere opbrengsten uit werk, (ii) hogere opbrengsten uit verhuur en jobcoachvergoedingen en (iii) lagere kosten.
- Het resultaat uit Begeleiding is met € 61.000 ook beter dan begroot door lagere kosten.
- Het resultaat uit Verloning is met € 563.000 positief ten opzichte van de begroting door een lagere SW-bezetting, wat leidt tot lagere salariskosten SW.
- Het resultaat uit Overige posten valt € 1,01 mio lager uit dan begroot omdat het bestuur van PHB ervoor gekozen heeft om een deel van de kosten die voortkomen uit de transitie (o.a. een afwaardering van vastgoed en een voorziening voor boventalligheid) op te nemen. Hiermee is PHB beter voorbereid op de toekomst.

1.2 Dat het positieve resultaat gebruikt wordt om het weerstandsvermogen versneld op te bouwen vinden wij niet opportuun

PHB heeft onvoldoende weerstandsvermogen. Daarom is bij de begroting 2017 besloten om het weerstandsvermogen door middel van een jaarlijkse dotatie van € 600.000 van de deelnemende gemeenten gefaseerd op te bouwen tot € 2,4 mio.

Het bestuur van PHB stelt voor om het positieve resultaat van € 851.000 over 2016 te gebruiken om het weerstandsvermogen versneld op te bouwen door het toe te voegen aan de Algemene Reserve (AR).

Wij onderschrijven dit voorstel. Het is wenselijk om (snel) voldoende weerstandsvermogen te hebben tegen de achtergrond van de risico's van de reguliere bedrijfsvoering en de transitie van PHB (en de hieruit voortvloeiende transitiekosten, frictiekosten en additionele risico's). Voorts geldt dat de AR alleen kan worden aangesproken met instemming van het Algemeen Bestuur. De gemeente heeft via het Algemeen Bestuur dus voldoende invloed over de eventuele inzet van de middelen.

1.3 Het ziekteverzuim over 2016 was zeer hoog

Duurzame inzetbaarheid van medewerkers is één van de belangrijkste doelstellingen van PHB. Deze duurzaamheid laat zich vertalen in de continuïteit van werken: zowel voor wat betreft de beschikbaarheid van medewerkers voor het werk; als de beschikbaarheid van werk voor de medewerkers. In 2016 was dit in

disbalans. Het gemiddelde verzuim was met 16,8% te hoog. Het gemiddelde van vergelijkbare SW-bedrijven is namelijk 13,6%.

Mede op aandringen van uw raad heeft het bestuur van PHB de opdracht gegeven onderzoek te doen naar de oorzaken van dit hoge verzuim. Conclusies van het externe bureau zijn:

- dat in de voorbereiding veel is gedaan en dat de vernieuwde verzuim- en inzetbaarheidsaanpakken en het bijbehorende instrumentarium op orde zijn;
- dat het vooral een kwestie is van het consequent uitvoeren van de afspraken en tonen van leiderschap;
- dat de belangrijkste oorzaken van het hoge verzuim liggen in (i) de onzekerheid die medewerkers ervaren over de toekomst van PHB en (ii) onvoldoende werk (dus onderdruk (en het gevoel dat men best gemist kan worden)).

De adviezen van het externe bureau zijn vertaald in een actieplan dat in 2017 wordt uitgevoerd.

Wij vragen het bestuur om uw raad in de kwartaalrapportages te informeren over de vorderingen die gemaakt worden.

1.4 Advies: instemmen met de jaarstukken

Wij stellen de raad voor als zienswijze uit te spreken dat de raad kan instemmen met het Jaarverslag en de Jaarrekening 2016 van GR PHB:

- Het positieve Productieresultaat stemt de raad tevreden.
- Het geringe eigen vermogen van GR PHB is tegen de achtergrond van de risico's van de reguliere bedrijfsvoering en de transitie van PHB een zorgpunt. Goed dat het bestuur voorstelt om het positieve resultaat van € 851.000 over 2016 te gebruiken om het weerstandsvermogen versneld op te bouwen door het toe te voegen aan de Algemene Reserve.
- Duurzame inzetbaarheid van medewerkers en daarmee het terugdringen van (de oorzaken van) het hoge ziekteverzuim is topprioriteit voor de organisatie in 2017. Goed dat, mede op aandringen van de Arnhemse gemeenteraad, de oorzaken zijn onderzocht en er een actieplan is opgesteld.
- De raad verwacht dat ze wordt geïnformeerd over de vorderingen van de uitvoering van dit actieplan.
- De raad verwacht dat de resultaten van de intensieve inzet op duurzame inzetbaarheid in de loop van 2017 zichtbaar zullen zijn.

Kanttekeningen

Het eigen vermogen van GR PHB is gering. Dat betekent dat GR PHB onvoldoende weerstandscapaciteit heeft voor het opvangen van onvoorziene tegenvallers. De deelnemende gemeenten staan hier borg voor.

(NB. Daarom zijn wij ook voor een versnelde opbouw van het weerstandsvermogen)

Financiën

Het resultaat na bestemming over het jaar 2016 bedraagt € 0. Het resultaat heeft daarmee geen additionele consequenties voor de begroting van de gemeente Arnhem. De bijdrage van de gemeente Arnhem aan GR PHB over 2016 van € 38,55 mio is gelijk aan de begroting.

Uitvoering

Wij zullen het gevoelen van uw raad conform bijgaande raadsbrief kenbaar maken aan het bestuur van PHB

Communicatie

Niet van toepassing.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsvoorstel: zienswijze gemeenteraad Arnhem inzake Jaarverslag en Jaarrekening 2016 Presikhaaf Bedrijven
- Conceptbrief d.d. … aan het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorziening Gelderland-Midden 'Presikhaaf Bedrijven' waarin de zienswijze van de raad met betrekking tot het Jaarverslag en de Jaarrekening 2016 is verwoord
- Jaarverslag en Jaarrekening 2016 met aanbiedingsbrief van Presikhaaf Bedrijven

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

n.v.t.

Besluit van	2 mei 2017
Zaaknummer	140681

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 2-5-2017, Cluster Beleid & Regie nummer: 140681;

gelet op artikel 34b van Wet Gemeenschappelijke Regelingen;

besluit:

1. Het college van B&W op te dragen om de zienswijze van de gemeenteraad van Arnhem over het Jaarverslag en de Jaarrekening 2016 conform bijgaande brief over te brengen aan het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorziening Gelderland-Midden 'Presikhaaf Bedrijven'.

De griffier, De voorzitter,

Algemeen Bestuur
GR Werkvoorziening Gelderland-Midden (Presikhaaf Bedrijven)
Postbus 9038
6800 EX ARNHEM

Datum : 2 mei 2017
Zaaknummer : 140681
Contactpersoon : Roland Kluskens
Telefoonnummer : 026 377 4663

Onderwerp : Zienswijze gemeenteraad Arnhem inzake Jaarverslag en Jaarrekening 2016 Presikhaaf Bedrijven

Geacht bestuur,

Op 13 april jl. hebben wij de brief met bijlage ontvangen over het besluit van het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorziening Gelderland-Midden 'Presikhaaf Bedrijven' (GR PHB) tot voorlopige vaststelling van het Jaarverslag en de Jaarrekening 2016. Onze gemeenteraad is gevraagd de zienswijze hierover kenbaar te maken, zodat u de jaarstukken in de vergadering van 12 juli 2017 definitief kan vaststellen.

Tijdens de vergadering van … heeft onze raad uitgesproken dat ze kan instemmen met het Jaarverslag en de Jaarrekening 2016 van PHB:

- Het positieve Productieresultaat stemt de raad tevreden.
- Het geringe eigen vermogen van GR PHB is tegen de achtergrond van de risico's van de reguliere bedrijfsvoering en de transitie van PHB een zorgpunt. Goed dat het bestuur voorstelt om het positieve resultaat van € 851.000 over 2016 te gebruiken om het weerstandsvermogen versneld op te bouwen door het toe te voegen aan de Algemene Reserve.
- Duurzame inzetbaarheid van medewerkers en daarmee het terugdringen van (de oorzaken van) het hoge ziekteverzuim is topprioriteit voor de organisatie in 2017. Goed dat, mede op aandringen van de Arnhemse gemeenteraad, de oorzaken zijn onderzocht en er een actieplan is opgesteld.
- De raad verwacht dat ze wordt geïnformeerd over de vorderingen van de uitvoering van dit actieplan.
- De raad verwacht dat de resultaten van de intensieve inzet op duurzame inzetbaarheid in de loop van 2017 zichtbaar zullen zijn.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,

de secretaris, de burgemeester,

Presikhaaf Bedrijven
Postbus 9038
6800 EX Arnhem

Bruningweg 10
6827 BM Arnhem

T 026 - 368 51 11
E info@presikhaaf.org
I www.presikhaaf.org
@PresikhaafBedr

Aan het College van Burgemeester en Wethouders
van de gemeente «naam»

«Postbus»

«Postcode__woonplaats»

Betreft Jaarstukken 2016 en conceptbegroting 2018
Uw ref --
Onze ref Dir/JHJ/EJ nr. 2017 - 028
Datum 13 april 2017

Geacht College,

Graag bieden wij u de jaarstukken 2016 en de conceptbegroting 2018 van Presikhaaf Bedrijven aan.
Het Algemeen Bestuur heeft deze jaarstukken en de conceptbegroting in haar vergadering van 12 april 2017 besproken en besloten het gevoelen van de aangesloten gemeenten te vragen.

Jaarstukken 2016:
Het Algemeen Bestuur heeft op 12 april 2017 de jaarstukken 2016 besproken, waarbij het volgende naar voren is gekomen.
Samengevat zijn de resultaten over 2016 als volgt:

(x € 1.000)	Rekening 2016	Prognose 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
Resultaat uit productie	1.240	450	0	-2.978
Resultaat uit begeleiding	61	0	0	0
Resultaat uit verloning	563	859	0	-6.095
Resultaat uit overige posten	-1.013	0	0	-5.532
Gerealiseerd resultaat	**851**	**1.309**	**0**	**-14.605**
Personeelsgegevens				
SW-werknemers in fte	2.320,2	2.320,9	2.340,0	2.453,2
SW-werknemers in AJ	2.416,3	2.416,9	2.437,2	2.553,9
Werknemers BW in fte	46,6	46,7	48,0	54,3
Werknemers BW in AJ	49,6	49,5	50,0	57,6
Reguliere werknemers in fte	146,7	146,4	146,8	156,9
Percentage inzetbaarheidsverlof	16,8%	16,5%	16,0%	16,0%
Resultaten per fte (SW)				
Resultaat uit productie	534	194	0	-1.214
Resultaat uit begeleiding	26	0	0	0
Resultaat uit verloning	243	370	0	-2.485
Resultaat uit overige posten	-437	0	0	-2.255
Gerealiseerd resultaat	**366**	**564**	**0**	**-5.954**

Presikhaaf Bedrijven staat ingeschreven bij de KvK Centraal Gelderland te Arnhem onder nummer 09199122

Het jaar 2016 sluiten wij af met een positief resultaat van € 851k. Vooral het positievere resultaat uit productie met € 1.240k stemt ons zeer tevreden.

- Gedurende het jaar was de positieve tendens al zichtbaar uiteindelijk valt het resultaat uit productie € 800k hoger uit dan de laatste prognose, dit komt door hogere opbrengsten met € 400k als gevolg van hogere prijzen voor alle sectoren, hogere overige opbrengsten met € 200k door hogere huuropbrengsten en hogere jobcoachvergoedingen en lagere kosten voor alle posten met € 200k;
- Het resultaat uit begeleiding is ook € 100k beter als geprognosticeerd door lagere kosten;
- Het resultaat uit verloning valt lager uit dan de prognose met € 300k door iets hogere salariskosten SW als geprognosticeerd. Het resultaat uit verloning is positief ten opzichte van de begroting door een lagere SW-bezetting wat leidt tot lagere salariskosten SW;
- Het resultaat uit overige posten valt € 1.000k lager uit ten opzichte van de prognose doordat wij kosten naar voren hebben gehaald waardoor wij beter op de toekomst zijn voorbereid.

Het Algemeen Bestuur stelt voor het resultaat toe te voegen aan de algemene reserve om met de noodzakelijk opbouw van het weerstandsvermogen te beginnen.

Conceptbegroting 2018:

Op basis van wet- en regelgeving is Presikhaaf Bedrijven verplicht om tijdig een begroting in te dienen bij de provincie Gelderland. Aangezien op dit moment geen besluitvorming over de toekomst van Presikhaaf Bedrijven beschikbaar is, is de voorliggende begroting gebaseerd op ongewijzigd beleid (geen transitie).
De deelnemende gemeenten zijn op dit moment bezig om hun plannen te formuleren. Op basis van de signalen die ons hierover bereiken, verwacht het bestuur dat er per 1 januari 2018 een of meerdere werkbedrijven zijn opgericht, waarin de huidige activiteiten van Presikhaaf Bedrijven grotendeels worden ondergebracht. Met deze ontwikkeling is in de voorliggende begroting geen rekening gehouden.
Na afronding van de transitie en de bestuurlijke besluitvorming in de loop van 2017, zal de voorliggende begroting 2018 van Presikhaaf Bedrijven worden gewijzigd naar de nieuwe situatie.

De voorliggende begroting 2018, inclusief meerjarenraming 2019 tot en met 2021, is net zoals in 2016 en 2017 opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- Productie;
- Begeleiding;
- Verloning;
- Overige posten.

Per onderdeel worden financiële resultaten gepresenteerd in vorm van een "resultaat uit productie" en "resultaat uit begeleiding" en "resultaat uit verloning" en "resultaat uit overige posten".

De conceptbegroting 2018 sluit op een resultaat van nihil doordat aan de voorkant van de gemeenten een bijdrage wordt ontvangen in de diverse dienstverleningen.

Om aan de norm uit de notitie Weerstandsvermogen te voldoen is er een post opbouw weerstandsvermogen opgenomen.

Voor meer achtergronden verwijzen wij u naar de conceptbegroting.

Presikhaaf Bedrijven staat ingeschreven bij de KvK Centraal Gelderland te Arnhem onder nummer 09199122

De verdeling van de bijdrage door de deelnemende gemeenten wordt bepaald op basis van het deelnamepercentage per 31 oktober 2017 voor het jaar 2018. De opgenomen verdeling in de conceptbegroting 2018 is gebaseerd op de verwachting voor het jaar 2018.

Vaststellen jaarstukken 2016 en conceptbegroting 2018
Wij willen de jaarstukken 2016 en de conceptbegroting 2018 in de vergadering van het Algemene Bestuur van 12 juli 2017 definitief kunnen vaststellen.

Wij vragen of u deze Jaarstukken 2016 en de conceptbegroting 2018 in mei of juni aan de orde wilt stellen in uw Raad met het verzoek om het gevoelen van uw gemeente voor 30 juni 2017 aan ons kenbaar te maken.

Indien u vragen en /of opmerkingen heeft of een toelichting wenst, dan kunt u hiervoor contact opnemen met de heer R.H.J. Bongers, of ondergetekende. U kunt ons bereiken via telefoonnummer 026 – 3685211.

Met vriendelijke groet,

Namens het Dagelijks Bestuur,

J.H. Janssen
algemeen directeur

bijlagen
- deze stukken hebben wij digitaal toegezonden aan de leden van ons Algemeen Bestuur en hun ambtelijke ondersteuning.
  Tevens staan de stukken op onze site: http://www.presikhaaf.org/index.php/bestuursvergadering-12-april-2017/

in afschrift aan
- leden Algemeen Bestuur

Presikhaaf Bedrijven staat ingeschreven bij de KvK Centraal Gelderland te Arnhem onder nummer 09199122

Jaarstukken
2016

Arnhem, 6 april 2017

INHOUDSOPGAVE

Jaarverslag

1 INLEIDING (Programmaverantwoording) 4

2 SOCIALE RESULTATEN EN ONTWIKKELINGEN 6

2.1 Algemeen 6
2.2 Transitie / voorbereiding op de reorganisatie 6
2.3 Inzetbaarheid in het kader van verzuim 6
2.4 Inzetbaarheid verhogen door ontwikkeling 7

3 FINANCIËLE RESULTATEN EN ONTWIKKELINGEN 9

3.1 Beschrijving opzet inhoudelijk per onderdeel 9
3.2 Balanspositie 11
3.3 Mutatieoverzicht liquide middelen 11
3.4 Onderhoud kapitaalgoederen 12
3.5 Financiering 12
3.6 Bedrijfsvoering 13
3.7 Verbonden partijen 14
3.8 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 15

Jaarrekening

4 BALANS 18

5 OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN IN DE JAARREKENING OVER HET BEGROTINGSJAAR 19

6 WAARDERINGSGRONDSLAGEN 21

6.1 Inleiding 21
6.2 Grondslagen voor de waardering van activa en passiva 21
6.3 Grondslagen voor de bepaling van het resultaat 22

7 TOELICHTING OP DE BALANS 23

8 TOELICHTING OP HET OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN 31

9 RECHTMATIGHEID 40

10 CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT 41

Jaarverslag
2016

1 INLEIDING (Programmaverantwoording)

Het afgelopen jaar was voor Presikhaaf Bedrijven een dynamisch jaar met veel veranderingen en een jaar dat in het teken stond van het verkennen van toekomstscenario's. Tegelijk is de organisatie ook volop aan de slag gegaan met het doorvoeren van verbeteringen, het inrichten en consolideren van nieuwe samenwerkingen (Presikhaaf Schoolmeubelen, WSP, activerend werk) en ook is de uitvoer ter hand genomen van een aantal deelopdrachten uit het BReSDO-rapport dat in 2015 is vastgesteld. Het jaar begon met een wisseling in de directie en omdat dit de 2e wisseling van de wacht was in relatief korte tijd heeft dat een grote impact gehad op de organisatie. In die periode werd ook duidelijk dat er naast de richting die gekozen was in het BReSDO-rapport een alternatief de moeite van het onderzoeken waard was. In dit alternatief was het plan om de activiteiten van Presikhaaf Bedrijven over te laten nemen door de stichting GoedWerkt. De teleurstelling was groot toen eind van het jaar bleek dat ondanks alle inzet, de kansen die gezien werden, het toch niet mogelijk bleek om alle voorwaarden in te vullen die nodig zijn om de overgang naar GoedWerkt plaats te laten vinden.

Verkenning scenario's strategie:

In februari is de opdracht verstrekt om in een korte doorlooptijd zowel het BReSDo scenario als het scenario om de onderneming in zijn geheel onder te brengen in een social firm met een business case te onderbouwen. De resultaten zijn gerapporteerd aan het bestuur in april en waren zodanig dat besloten is om het scenario van de social firm (met als aandeelhouder GoedWerkt) verder uit te werken. Dit heeft voor de zomer geleid tot een rapportage, die door een expert-team is beoordeeld en van een advies is voorzien. Na de zomer is een onderhandelingskader opgesteld en eind oktober zijn onderhandelingen opgestart. Al het werk om scenario's van inhoud en cijfers te voorzien zijn grotendeels uitgevoerd door het management en de staf van Presikhaaf Bedrijven en met inzet van het adviesteam van GoedWerkt. Dit proces heeft een grote wissel getrokken op de organisatie. Ten behoeve van de onderhandelingen is een team met adviseurs samen gesteld. Uiteindelijk is het dat onderhandelingsproces niet mogelijk gebleken om alle randvoorwaarden die nodig waren om met zekerheid te borgen dat de onderneming in de nieuwe setting duurzaam succesvol zou zijn, in te vullen en is eind december besloten om de onderhandelingen te staken. Gezien alle energie die er in het proces is gestoken is dit door alle partijen als een grote teleurstelling ervaren.

Uitvoering BReSDo en doorvoeren verbeteringen:

In 2016 zijn we ook begonnen om in samenwerking met de gemeente te bekijken welke mogelijkheden er zijn om een aantal medewerkers andere plekken te zoeken waar zij een betere besteding van hun dag zouden kunnen hebben. In samenwerking met het WSP, dat in de loop van 2016 steeds meer op stoom kwam, is gekeken naar nieuwe kansen om medewerkers te detacheren en wordt ook gewerkt om nieuwe mensen met afstand tot de arbeidsmarkt een werkplek te geven. Ook zijn we in samenwerking met een aantal zorg- en onderwijspartijen door gegaan met de pilot "activerend werk" en zijn de voorbereidingen gestart om daar vanaf 2017 full swing vorm aan te geven. In 2016 zijn er 52 medewerkers via activerend werk bij Presikhaaf Bedrijven aan de slag gegaan en hebben er (al dan niet via het WSP) gemiddeld 70 fte uit de bijstand een werkplek bij Presikhaaf Bedrijven gehad. Op basis van eigen ideeën en adviezen van GoedWerkt zijn er ook een aantal verbeter processen opgestart, die in 2017 moeten leiden tot een lager ziekteverzuim, en hogere productiviteit en een verdere groei van de opbrengsten.

Een belangrijke verbetering in 2016 is ook de gewijzigde begroting. Hierdoor wordt meer recht gedaan aan de opdracht van Presikhaaf Bedrijven en is vooraf duidelijk waar er op dit moment geld bij moet en waar de kosten gewoon door opbrengsten gedekt worden. Het resultaat laat een verbetering zien ten opzichte van die nieuwe begroting. Dit is een voorzichtige start en we sturen er op om in 2017 het resultaat verder te verbeteren.

Al met al een jaar waarin medewerkers, klanten, leveranciers en andere samenwerkingspartners zich met ons hebben ingezet ten behoeve van de werkvoorziening in onze regio. Wij danken iedereen hiervoor.

Resultaat
Onderstaand zijn de cijfers van Presikhaaf Bedrijven verkort weergegeven.

Tabel 1: Opbouw resultaat Presikhaaf Bedrijven

(x € 1.000)	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
Resultaat uit productie (1)	**1.240**	**0**	**-2.978**
Resultaat uit begeleiding (2)	**61**	**0**	**-**
Resultaat uit verloning (3)	**563**	**0**	**-6.095**
Resultaat uit overige posten (4)	**-1.013**	**0**	**-5.532**
Gerealiseerd resultaat	**851**	**0**	**-14.605**

Bovenstaande tabel is op basis van de gewijzigde begrotingsopzet 2016, hierbij worden de activiteiten van Presikhaaf Bedrijven verdeelt over vier bedrijfsonderdelen, namelijk:
A. Productie
B. Begeleiding
C. Verloning
D. Overige posten

Het gerealiseerd resultaat is € 0,9 miljoen hoger dan begroot door een beter verloningsresultaat van € 0,6 miljoen, een hoger operationeel resultaat van € 1,2 miljoen, een hoger begeleidingsresultaat van € 0,1 miljoen en een lager overig resultaat van € 1,0 miljoen.
Het gerealiseerd resultaat is € 15,5 miljoen hoger dan voorgaand jaar verdeeld over alle vier activiteiten. De resultaatsverbetering ten opzichte van voorgaand jaar komt vooral doordat de gemeenten aan de voorkant het negatieve resultaat financiert alsmede door verbeteringen in de bedrijfsvoering. Het resultaat uit productie en het resultaat uit begeleiding is gecorrigeerd voor de detacheringskosten en de bijdrage door de deelnemende gemeenten € 1,5 miljoen beter dan voorgaand jaar. Het resultaat uit overige posten is gecorrigeerd voor de bijdrage door deelnemende gemeenten € 2,4 miljoen beter dan voorgaand jaar.

Voor een nadere analyse van het resultaat en de cijfers zie hoofdstuk 3 en de jaarrekening.

2 SOCIALE RESULTATEN EN ONTWIKKELINGEN

2.1 Algemeen

"Inzetbaarheid" is een belangrijk thema voor Presikhaaf Bedrijven en wordt daarom ook als rode draad voor de sociale paragraaf van de periodieke rapportages gebruikt. Een optimale en daarmee duurzame inzetbaarheid van medewerkers is een van de belangrijkste doelstellingen van onze organisatie. Deze *duurzaamheid* laat zich vertalen in de continuïteit van het werken: zowel voor wat betreft de beschikbaarheid van medewerkers voor het werk als de beschikbaarheid van werk voor de medewerkers. Een bij de medewerker passende en zoveel mogelijk reguliere/externe plaatsing is daarvoor het uitgangspunt.

2.2 Transitie / voorbereiding op de reorganisatie

Veel tijd en energie is besteed aan het voorbereiden van de transitie naar GoedWerkt. Daarnaast zijn voorbereidingen gestart voor de reorganisatie die voorafgaande aan deze transitie vormgegeven zou worden. Er is veel gecommuniceerd over het transitieproces. Toch is het onrustig geweest op de werkvloer. De inschatting is dat dit de inzetbaarheid van medewerkers negatief beïnvloed heeft.

Informatiebijeenkomsten

Gedurende de gehele verkenning/oriëntatie op de mogelijke overname van de bedrijfsactiviteiten (door GoedWerkt) zijn medewerkers geïnformeerd. Uiteraard was de besluitvorming tijdens de AB-vergadering van 23 december hierin een belangrijk ijkpunt. Met het openbaar worden van de stukken voor deze vergadering, kon aan de organisatie de mededeling gedaan worden dat de onderhandelingen zouden worden stopgezet. Verwacht werd dat dit veel emotie zou brengen in de organisatie. Daarnaast zou het bericht kort voor de jaarwisseling komen; een moment waarop er weinig tot geen bedrijfsactiviteiten waren en communicatie een zorgpunt zou zijn.
Daarom is een uitgebreid *plan de campagne* opgezet zodat medewerkers goed geïnformeerd zouden kunnen worden:

- in de week voorafgaande aan de vergadering van het Algemeen Bestuur hebben alle leidinggevenden de opdracht gekregen om extra werkoverleg te organiseren over dit onderwerp;
- alle *reguliere* medewerkers zijn in deze week met een extra bijeenkomst geïnformeerd over de inhoud van de besluitvorming;
- alle extern geplaatste medewerkers zijn in speciale "inloopbijeenkomsten" bijgepraat;
- verder hebben alle SW-medewerkers in de week na de vergadering van het Algemeen Bestuur op het huisadres een brief ontvangen waarin het besluit van het Algemeen Bestuur is uitgelegd. Aan alle leidinggevenden is gevraagd *stand by* te zijn om (telefonisch) vragen van medewerkers te kunnen beantwoorden;
- in de tweede week van januari 2017 zijn medewerkersbijeenkomsten georganiseerd om een en ander ook mondeling toe te lichten.

Transitiegesprekken

Ter voorbereiding op de reorganisatie zijn met medewerkers met een ambtelijk of SPP-dienstverband eind 2016 op individueel niveau transitiegesprekken gevoerd om een eerste inzicht te krijgen in de wensen, verwachtingen en behoeften van de medewerker in het licht van de transitie. Hoewel deze transitie uitgesteld is, vormen deze transitiegesprekken nog steeds de basis om met medewerkers het gesprek te blijven voeren over hun duurzame inzetbaarheid.

Overleg met GO/vakbonden en Ondernemingsraad

Met het Georganiseerd Overleg/vakbonden en de Ondernemingsraad is regelmatig overleg gevoerd over de ontwikkelingen in het transitieproces. Het overleg is, wederzijds, als zeer constructief ervaren.

2.3 Inzetbaarheid in het kader van verzuim

Onderzoek naar verzuimoorzaken / opstellen plan van aanpak

In oktober 2016 is tijdens de vergadering van het Algemeen Bestuur aan de directie opdracht gegeven om onderzoek te doen naar de oorzaken van het structureel te hoge verzuim van de organisatie. Een extern bureau, DEXIS Arbeid, heeft dit onderzoek uitgevoerd. Het onderzoeksrapport van DEXIS Arbeid is in december besproken in zowel het Dagelijks als in het Algemeen Bestuur. Belangrijkste conclusies zijn:

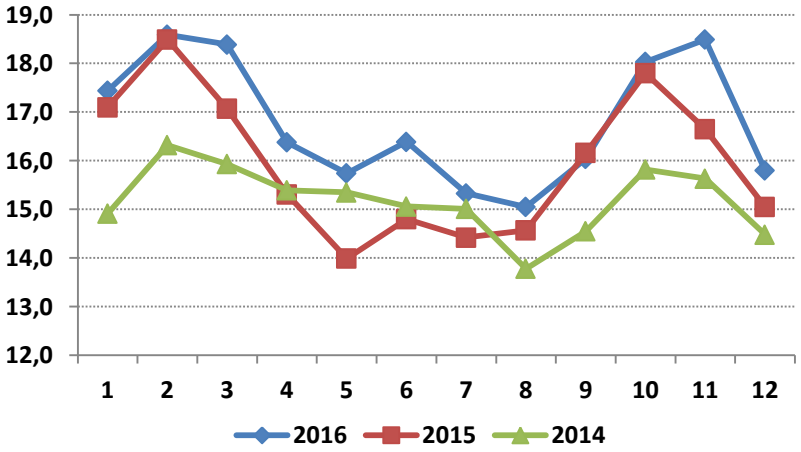
- in de uitvoering is al veel gedaan. Het is vooral een kwestie van vasthouden van gemaakte afspraken en consequent implementeren om daar resultaten van te gaan ondervinden. Daarbij gaat het met name om het vertonen van leiderschap;
- in verlengde daarvan is gesteld dat de door de organisatie ontwikkelde vernieuwde verzuim aanpak en het daarbij behorende instrumentarium op orde, professioneel en goed bruikbaar is;
- onduidelijkheid over de strategie en richting van het bedrijf is cruciaal in zijn effecten op de bedrijfsvoering. De mate waarin dit van invloed is, is groter dan verwacht;
- belangrijk is ook de grote impact van de aanwezigheid van voldoende werk.

De adviezen van DEXIS Arbeid zijn vertaald naar een actieplan voor onze organisatie. Daarin wordt enerzijds aandacht besteed aan de noodzakelijke dialoog tussen bestuur en directie en tussen directie en sectormanagement en anderzijds aan het concretiseren van een aantal praktische uitvoeringsafspraken voor 2017.

Resultaten
De vernieuwde verzuimaanpak richt zich vooral op het samenspel tussen de HR-adviseurs en de leidinggevenden. Gezamenlijk werken zij aan het verbeteren van het re-integratieproces; zowel op individueel niveau als vanuit het proces zelf. Voor complexe problematiek wordt de inzetbaarheidsadviseur (de interne casemanager) bij het overleg en de ondersteuning betrokken. Zij coachen desgewenst leidinggevenden bij het voeren van het verzuimgesprek en/of het invullen van (Wvp-)formulieren. Door deze structurele aandacht komt er meer uniformiteit in de aanpak én weten leidinggevenden zich gesteund in dit proces.

Hoewel de aandacht voor en de ontwikkelingen rond de verzuimaanpak positief zijn, zien wij dat in het cijfermatige resultaat nog niet terug.

Het verzuim is met een twaalfmaands gemiddelde van 16,8% zeer hoog.
Uit de benchmark tussen SW-bedrijven in dezelfde grootteklasse blijkt dat wij ruim boven het gemiddelde van 13,6% zitten.

2.4 Inzetbaarheid verhogen door ontwikkeling

Voor het optimaliseren van de inzetbaarheid van medewerkers zijn opleiding en training nuttige instrumenten. Het coördineren van het opleidings- en trainingsaanbod voor al het personeel, wordt verzorgd door het team Leren & Ontwikkelen. Naast interne trainers worden opleiders vanuit het ROC RijnIJssel en andere opleidingsaanbieders ingezet.

Voor de ontwikkeling van medewerkers, het monitoren van deze ontwikkeling en het kunnen optimaliseren van de duurzame inzetbaarheid, is de methodiek ‘Werkstap’ begin 2016 geïntroduceerd. Alle werkcoaches nemen deel aan de training om ook met dit digitale instrument te kunnen gaan werken. Begin december zal de eerste helft in die geest de gesprekken met medewerkers voeren en ook het certificaat uitgereikt krijgen; de rest volgt in het voorjaar.
Een belangrijk onderdeel van Werkstap is het diagnosewerkplan. Dit is de basis van het ontwikkeltraject voor SW-medewerkers. Medio 2017 moet van alle medewerkers het diagnosewerkplan ingevuld en afgerond in Werkstap opgenomen zijn. Met behulp van de andere onderdelen van Werkstap kunnen (door middel van werkplannen) medewerkers naar een bepaald niveau ontwikkeld worden en (met behulp van werkprofielen) doorstromen naar een andere, beter passende, werkplek.

De ontwikkeling van medewerkers wordt gecoördineerd vanuit het team Leren & Ontwikkelen. Dit team bestaat onder andere uit trainers, die zowel voor intern, maar zeker ook voor externe opdrachtgevers (veelal gemeenten met behoefte aan WWB-trajecten) op maat een trainingsaanbod kunnen verzorgen. Ook intern is er voor SW-medewerkers en het begeleidend/ondersteunend personeel een

ruim aanbod aan trainingen en workshops. Zo zijn er voor SW-medewerkers cursussen “omgaan met geld” en een assertiviteitstraining en voor leidinggevenden bijvoorbeeld gericht op de omgang met ongewenst gedrag.

Trainingsaanbod
In totaal zijn in 2016 18 cursussen/trainingen verzorgd voor, in totaal, 417 medewerkers. Zo zijn er voor SW-medewerkers cursussen ‘omgaan met geld en een assertiviteitstraining en voor leidinggevenden bijvoorbeeld gericht op de omgang met ongewenst gedrag verzorgd. Om de inzetbaarheid van medewerkers te vergroten en/of een detacheringsplek een duurzaam karakter te geven, worden op individueel niveau studieaanvragen beoordeeld en gehonoreerd.

Naast dat het L&O-team voor interne activiteiten wordt ingezet, wordt ook voor externe opdrachtgevers op maat een trainingsaanbod verzorgd. Veelal betreft dit gemeenten met een behoefte aan WWB-trajecten.

Werkstap
Begin 2016 is de methodiek ‘Werkstap’ geïntroduceerd. Met Werkstap hebben leidinggevenden een digitaal instrument waarmee zij de ontwikkeling van medewerkers kunnen monitoren en optimaliseren. Alle werkcoaches hebben hiervoor een training gevolgd. Er zijn op twee niveaus trainingen georganiseerd, waardoor niet alleen de direct leidinggevende, maar ook de ondersteunende werkcoaches (ook SW) kunnen werken met het instrument en deeltaken kunnen uitvoeren.

- Een belangrijk onderdeel van Werkstap is het diagnosewerkplan. Dit is de basis van het ontwikkeltraject voor SW-medewerkers. Medio 2017 moet van alle medewerkers het diagnosewerkplan ingevuld en afgerond in Werkstap opgenomen zijn. Met behulp van de andere onderdelen van Werkstap kunnen (door middel van werkplannen) medewerkers naar een bepaald niveau ontwikkeld worden en doorstromen naar een andere, beter passende, werkplek;
- Door Werkstap te vullen met medewerker- en werkplekprofielen ontstaat een overzicht van het kennen en kunnen van medewerkers dat gematched kan worden met daarop passende werkplekprofielen. Deze matchingstool van Werkstap wordt mede gevormd en verder ontwikkeld door de implementatie en uitvoering van het instrument in de organisatie en overleg en afstemming met regionale partners;
- Verder kunnen leer-/werkplekken benut worden om medewerkers kennis te laten maken met nieuwe werksoorten, te toetsen in hoeverre deze werksoorten passend zijn en hen op de werksoort te ontwikkelen. In alle sectoren van de organisatie zijn leer-/werkplekken ingericht. De informatie over deze leer-/werkplekken is via Werkstap te benaderen;
- Naast deze methodische arbeidsontwikkeling zijn met regionale werkgevers gesprekken gevoerd om kansrijke werksoorten in de arbeidsmarktregio te bepalen. In samenwerking met werkgevers bepalen we welke vakvaardigheden nodig zijn bij kansrijke werksoorten. Gestart is met gesprekken met het WSP en de logistieke sector. In 2017 vindt een verdere verdieping met deze partijen plaats.

3 FINANCIËLE RESULTATEN EN ONTWIKKELINGEN

3.1 Beschrijving opzet inhoudelijk per onderdeel

Het resultaat van Presikhaaf bedrijven is, op basis van de gewijzigde begrotingsopzet 2016, verdeeld over vier bedrijfsonderdelen, namelijk:

E. Productie
F. Begeleiding
G. Verloning
H. Overige posten

A. Productie

De productiefaciliteiten zijn in het verleden opgezet om werkgelegenheid voor de doelgroep te creëren of veilig te stellen. Het is langlopend beleid om de risico's te verkleinen door productiefaciliteiten buiten de deur te zetten. In sommige gevallen zal de productiefaciliteit feitelijk niet concurrerend en dus verliesgevend zijn, maar wordt deze welbewust in stand gehouden vanuit de gedachte van werkgelegenheid. Uitgangspunten zijn:

- Maakt voor de productie in meer of mindere mate gebruik van mensen uit de doelgroep;
- Ontvangt vanuit de gemeente een loonkostensubsidie voor zover mensen een loonwaarde hebben onder de 100%;
- Neemt de mensen in dienst of vergoedt een marktconforme detacheringsvergoeding;
- Is concurrerend en maakt dus in beginsel geen verlies;
- Wanneer de gemeenten het noodzakelijk vinden specifieke werkgelegenheid te behouden voor de doelgroep, kunnen zij enig financieel verlies bij de productie acceptabel vinden;
- Er is – op termijn – geen onderscheid meer tussen productiefaciliteiten die onder de gemeenschappelijke regeling vallen en productiefaciliteiten die door derden worden geëxploiteerd. Daarmee is een eventuele overdracht van de GR naar een ondernemer van buiten ook een vrij eenvoudig proces geworden.

B. Begeleiding

Begeleiden van SW-medewerkers in den brede zin des woords is de core business bij uitstek. Presikhaaf Bedrijven is sterk in de individuele begeleiding van mensen uit de doelgroep of het begeleiden van bedrijven bij het inrichten van bedrijfsprocessen zodanig dat de doelgroep hier goed kan functioneren.
Uitgangspunten zijn:

- Presikhaaf Bedrijven is in staat de productie te ontzorgen en mensen uit de doelgroep te voorzien van voor hen adequate begeleiding;
- Wordt betaald door de gemeente (af te nemen dienst);
- Heeft een kostprijs die afhankelijk is van het individu of van de karakteristieken van de groep, zodanig dat intensieve begeleiding meer kost dan beperkte begeleiding;
- Staat los van de werkgeversrol van Presikhaaf Bedrijven.

C. Verloning

Presikhaaf Bedrijven is een werkgever van 2.400 fte medewerkers. Deze mensen hebben vrijwel zonder uitzondering een vaste aanstelling. Er is geen groei van dit onderdeel, omdat Presikhaaf Bedrijven geen mensen uit de doelgroep meer in dienst neemt.
Uitgangspunten zijn:

- Betaalt de werkgeverslasten van de SW-medewerkers;
- Gaat uit van onderlinge solidariteit tussen gemeenten. Kosten worden dus afgerekend op een norm bedrag via een deelnemingspercentage en niet op basis van werkelijke kosten per gemeente;
- Het onderdeel heeft als taak om SW personeel tegen zo min mogelijk begeleidingskosten en tegen zo groot mogelijke detacheringsopbrengst aan het werk te zetten.

D. Overige posten

Presikhaaf Bedrijven is bezig met een transitie waarbij de reguliere bedrijfsvoering wordt versterkt en ondersteund. Als gevolg van een transitie kunnen éénmalige kosten ontstaan door kosten van boventalligheid.
Uitgangspunten zijn:

- Betaalt de transitie- en frictiekosten;
- Wordt op basis van de begroting betaald door gemeenten.

Beschrijving opzet financieel per onderdeel

Het onderscheid in drie onderdelen (productie, begeleiding en verloning) leidt tot onderstaande financiële ordening:

A. Productie
- Kent een opbrengst door verkoop van productie of dienstverlening;
- Maakt bedrijfskosten ten behoeve van realiseren van de productie;
- Maakt salariskosten voor het personeel dat in dienst is van het onderdeel om de productie te kunnen leveren;
- Betaalt een detacheringsvergoeding voor zover personeel wordt ingehuurd. Deze detacheringsvergoeding wordt niet collectief, maar per gemeente afgerekend;
- Verkrijgt door gemeenten betaalde begeleiding.

B. Begeleiding
- Heeft regulier personeel wiens expertise zit in het begeleiden van (groepen van) mensen uit de doelgroep of bedrijven voor het inrichten van hun bedrijfsprocessen;
- Dit regulier personeel wordt betaald uit opbrengsten die zij verkrijgen vanuit opdrachten door gemeenten;
- Begeleidingskosten zijn gedifferentieerd naar de zwaarte van begeleiding;
- Deze begeleiding kan geleverd worden aan productiefaciliteiten binnen Presikhaaf Bedrijven, maar ook daarbuiten;
- Het onderdeel moet zich met een positief resultaat en concurrerend op de markt kunnen begeven.

C. Verloning
- Hier worden alle werkgeverslasten betaald voor de SW-medewerkers;
- Deze worden bekostigd door de gemeenten door middel van een vast bedrag per medewerker;
- Dit onderdeel kent een jaarlijks afnemend volume.

D. Overige posten
- Hier worden alle transitie- en frictiekosten weergegeven;
- Deze worden bekostigd door de gemeenten door middel van een vast bedrag;
- Dit onderdeel zal afnemen als de transitie en de reorganisatie is afgerond.

Beschrijving gevolgen totaal Presikhaaf Bedrijven en gemeenten

De begroting van Presikhaaf Bedrijven kent in deze situatie:
- Geen tekorten op het werkgeversonderdeel nu gemeenten vooraf de loonsommen voldoen.
- Geen tekorten met uitzondering van productieonderdelen die dan gesaneerd ofwel gestopt moeten worden ofwel er wordt een expliciete politieke keus gemaakt om hier voor langere tijd publieke middelen aan toe te voegen om de werkgelegenheid te behouden.
- Geen tekorten op de begeleidingskosten nu deze door de gemeenten vooraf vergoed worden. Bij te hoge kosten prijst het onderdeel zich vanzelf uit de markt.

De meeste van bovenstaande doelstellingen zijn gehaald, op het gebied van het doorbelasten van begeleidingskosten en de detacheringsvergoeding voor SW-ers kunnen verfijningsslagen plaatsvinden.

3.2 Balanspositie

Het balanstotaal bedraagt ultimo 2016 € 22,8 miljoen, dit is een daling van € 12,3 miljoen ten opzichte van 2015.

Tabel 2: Balanspositie

(afgerond x € 1.000)

Balanstotaal 31 december 2015		**+35.100**
Verlaging:		
Desinvestering en afschrijving (im)materiële vaste activa	1.000	
Daling vordering op openbare lichamen	14.300	
Verlaging overige uitzettingen	800	
Verlaging overlopende activa	200	
		-16.300
Verhoging:		
Stijging voorraden	100	
Stijging uitzettingen in 's Rijks schatkist	3.900	
		+4.000
Balanstotaal 31 december 2016		**+22.800**

De verlaging van het balanstotaal komt vooral doordat het gerealiseerd resultaat over 2015 in 2016 is ontvangen van de deelnemende gemeenten. Terughoudendheid in investeringen en een lagere debiteurenstand leidden tot een lagere waarde van de vaste activa respectievelijk de overige uitzettingen. In 2016 moest nog een lening worden aangegaan die begin 2017 zal worden afgelost.

3.3 Mutatieoverzicht liquide middelen

De stand van de liquide middelen minus schuld aan kredietinstellingen is met € 0,3 miljoen gedaald ten opzichte van 2015. In onderstaand overzicht worden de belangrijkste wijzigingen weergegeven.

Tabel 3: Mutatieoverzicht liquide middelen

(afgerond x € 1.000)

Stand 31 december 2015 liquide middelen minus schuld aan kredietinstellingen		**-1.500**
Verlaging liquide middelen		
Aflossing langlopende schulden	-14.600	
Investeringen in vaste activa	-300	
Uitgaven inzake voorzieningen	-200	
		-15.100
Verhoging liquide middelen		
Exploitatieresultaat, exclusief afschrijvingskosten, duurzame waardeverminderingen en dotatie voorzieningen	+3.000	
Aangetrokken langlopende schulden	+3.500	
Verlaging werkkapitaal	+10.400	
		+16.900
Stand 31 december 2016 liquide middelen minus schuld aan kredietinstellingen		**+300**

De verlaging werkkapitaal ontstaat vooral door de daling van de vordering op openbare lichamen.

3.3.1 Kengetallen

De volgende kengetallen kunnen uit de jaarrekening worden gehaald.

Tabel 4: Kengetallen:

	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
Netto schuldquote	+13%	+15%	+16%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	+13%	+15%	+16%
Solvabiliteitsratio	3,7%	0%	0%
Structurele exploitatieruimte	+3%	0%	-10%

Deze tabel is toegevoegd op basis van nieuwe wetgeving.

3.4 Onderhoud kapitaalgoederen

Bij Presikhaaf Bedrijven heeft het onderhoud van kapitaalgoederen vooral betrekking op onderhoud van bedrijfsgebouwen, machines en installaties.

Ten behoeve van gebouwenbeheer (registergoed) wordt jaarlijks op basis van conditiemetingen, onderhoudsinspecties en een inventarisatie per actief een MeerJarenOnderhoudsPlan (MJOP) opgesteld. Dit plan geeft een overzicht van het uit te voeren onderhoud en de benodigde investeringen aan het actief, zowel op lange als op korte termijn.

Voor een optimale werking en instandhouding van de infrastructuur zijn, daar waar gewenst dan wel noodzakelijk, onderhoudscontracten afgesloten met externe dienstverleners en leveranciers voor zowel het registergoed als voor de productiemiddelen.

3.5 Financiering

In deze paragraaf doen wij verslag van de zaken die in het kader van de financiering in 2016 hebben gespeeld. Waar mogelijk wordt een verklaring gegeven van de verschillen met de begroting voor het jaar 2016.

3.5.1 Liquiditeitsplanning en financieringsbehoefte

Ultimo 2016 bedroeg de stand van de liquide middelen minus schulden aan kredietinstellingen € 4,2 miljoen ten opzichte van begroot € 3,6 miljoen. De financieringsbehoefte wordt door de nieuwe financieringssystematiek geheel in het jaar zelf afgedekt behalve mogelijke investeringen.

3.5.2 Wet Fido

De wet Fido vormt een instrument voor het transparant maken van de financieringsfunctie, de sturing, beheersing en controle hierop.

Eén van de elementen uit de wet Fido is de zogenaamde kasgeldlimiet. Deze limiet bedraagt voor 2016 € 7,7 miljoen en is afgeleid van de begrote uitgaven.

In onderstaande tabel worden de kwartaaluitkomsten weergegeven. Wij zijn binnen de kasgeldlimiet gebleven in 2016.

Tabel 5: Kasgeldlimiet per kwartaal

(x € 1.000)	1e kw 2016	2e kw 2016	3e kw 2016	4e kw 2016
Totale begrote lasten	94.400	94.400	94.400	94.400
Vastgestelde percentage	8,2%	8,2%	8,2%	8,2%
Kasgeldlimiet (1)	**7.741**	**7.741**	**7.741**	**7.741**
Vlottende korte schuld				
Schuld in rekening courant financiële instellingen	0	0	0	0
Overige geldleningen	6.500	0	6.100	0
Totaal vlottende korte schuld (2)	**6.500**	**0**	**6.100**	**0**
Vlottende middelen				
Contante gelden in kas	37	35	34	59
Tegoeden in rekening courant	516	864	232	152
Totaal vlottende middelen (3)	**553**	**899**	**266**	**211**
Netto vlottende schuld (2) - overschot vlottende middelen (3)	**5.947**	**-899**	**5.834**	**-211**
Ruimte tot kasgeldlimiet (1) – (2) + (3)	**1.794**	**8.640**	**1.907**	**7.952**

Een ander element uit de wet Fido is de zogenaamde renterisiconorm. De renterisiconorm houdt in dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Wij zijn binnen de renterisiconorm gebleven in 2016.

Tabel 6: Renterisico op vaste schuld

(x € 1.000)	2014	2015	2016
Betaalde aflossingen	7.495	4.814	14.617
Renterisico op vaste schuld	**7.495**	**4.814**	**14.617**
Renterisiconorm vanaf 2010			
Begrotingstotaal	105.287	94.056	94.400
Vastgestelde percentage	20%	20%	20%
Renterisiconorm	**21.057**	**18.811**	**18.880**
Ruimte	**13.562**	**13.997**	**4.263**

Rentekosten en –opbrengsten verbonden aan de financieringsfunctie
In 2016 is zowel gebruik gemaakt van rekening-courantkrediet als wel van kasgeldleningen. In de begroting is gerekend met een rentepercentage van gemiddeld 3,2% voor vaste leningen en met 0,5% voor financiering van kort geld. De vaste leningen kwamen uit op een gemiddelde rente van 3,20%. Het percentage voor financiering van kort geld kwam uit op 0,01%.

3.6 Bedrijfsvoering

Voor een toelichting op de bedrijfsvoering zie de paragrafen 2.1 tot en met 2.7.
De investeringen komen voor 2016 uit op een totaalbedrag van € 0,4 miljoen ten opzichte van een begroot bedrag van € 0,2 miljoen.

3.7 Verbonden partijen

In het kader van de primaire doelstelling, het plaatsen van personen met een afstand tot de arbeidsmarkt, heeft Presikhaaf Bedrijven een viertal rechtspersonen opgericht waarin activiteiten vanuit deze doelstelling zijn ondergebracht. Dit betreft Beverweerd Holding B.V., Stichting Motivaktie, Stichting Aan de Slag en Stichting Personeel Presikhaaf.

Beverweerd Holding B.V. heeft op haar beurt deelnemingen in Tuincentrum de Wuurde B.V., B.V. Tuincentra Presikhaaf en Presikhaaf Dienstverlening B.V. Het resultaat van Beverweerd Holding B.V. wordt opgenomen als resultaat verbonden partij. Beverweerd Holding B.V. is een houdstermaatschappij. In Tuincentrum de Wuurde B.V. en B.V. Tuincentra Presikhaaf zijn momenteel geen activiteiten ondergebracht. Presikhaaf Dienstverlening B.V. voert diensten uit ten behoeve van de deelnemende gemeenten.

Stichting Motivaktie voert externe re-integratietrajecten uit voor zowel gemeenten als het UWV. Via deze Stichting kunnen in de toekomst ook andersoortige trajecten op de externe markt worden uitgevoerd. Via Stichting Motivaktie hebben niet SW-personeel een dienstverband.

Stichting Personeel Presikhaaf heeft tot doel het in dienst nemen van niet-SW-personeel.

Stichting Aan de Slag wil het ontstaan van nieuwe werkgelegenheid stimuleren.

Al de drie stichtingen zijn niet opgenomen in de resultaten van Presikhaaf Bedrijven aangezien er geen kapitaalbelang is en omdat consolidatie op grond van het BBV niet is toegestaan.

De notitie inzake verbonden partijen is opgesteld met hierin het beleid ten aanzien van verbonden partijen, het governancemodel ten aanzien van verbonden partijen en een opsomming van de verbonden partijen.

Tabel 7: Overzicht verbonden partijen:

	Beverweerd Holding B.V. te Arnhem	Stichting Motivaktie te Arnhem	Stichting Personeel Presikhaaf te Arnhem	Stichting Aan de Slag te Arnhem
Belang op 1-1-2016	170	0	0	0
Belang op 31-12-2016	203	0	0	0
Eigen vermogen op 1-1-2016	170	294	0	0
Eigen vermogen op 31-12-2016	203	295	0	0
Vreemd vermogen op 1-1-2016	209	219	222	0
Vreemd vermogen op 31-12-2016	112	238	262	0
Financieel resultaat 2016	33	1	0	0

VERPLICHTE PARAGRAFEN

3.8 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Artikel 11 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bepaalt dat in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een relatie wordt gelegd tussen de weerstandscapaciteit en de risico's. Onder weerstandscapaciteit wordt verstaan de middelen en mogelijkheden waarover Presikhaaf Bedrijven beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. De materiële vaste activa bevatten naar alle waarschijnlijkheid geen 'stille reserve'.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

In deze paragraaf wordt achtereenvolgens ingegaan op de volgende onderwerpen:

- weerstandscapaciteit;
- risico's;
- beleid omtrent weerstandscapaciteit en de risico's.

3.8.1 Weerstandscapaciteit

Het gewenste eigen vermogen is in de "notitie inzake weerstandsvermogen" bepaald op 12,5% van het (gecorrigeerde) balanstotaal. Dit komt ultimo 2016 neer op een bedrag van circa € 2,3 miljoen, bij het vaststellen van de notitie Weerstandsvermogen was dit bedrag nog € 7,0 miljoen. Ultimo 2016 is de hoogte van het eigen vermogen € 0,9 miljoen.

Aangezien in de begroting 2017 een eventueel tekort aan de voorkant in rekening wordt gebracht bij de deelnemende gemeenten en er ook een post opbouw weerstandsvermogen is opgenomen van € 0,6 miljoen per jaar zal in de komende jaar de vereiste weerstandscapaciteit worden opgebouwd.

3.8.2 Risico's

De grootste risicofactoren voor Presikhaaf Bedrijven worden gevormd door de commerciële opbrengsten van diensten en producten en de participatiewet met het daaraan verbonden gemeentelijk beleid en de rol van Presikhaaf Bedrijven, ten aanzien van de uitvoering van die nieuwe wet. Daarnaast is de bestuurskracht een bekend risico.
Hieronder wordt ingegaan op deze risico's.

Commerciële opbrengst:
De opbrengst kan door onverwachte mutaties in (grote) klanten en/ of grote orders onverwachts sterk toe- of afnemen. In het algemeen is hiervan het gevolg dat vrijwel direct en in gelijke verhoudingen het bedrijfsresultaat en daarmee ook het exploitatieresultaat aangetast kan worden.
Verlies aan opbrengsten kan niet eenvoudig worden hersteld door besparingen. Immers, de grootste kostenfactor, de personeelskosten zijn vast omdat Presikhaaf Bedrijven geen personeel kan ontslaan in verband met te weinig werk.

Impact van economische omstandigheden op Presikhaaf Bedrijven:
Presikhaaf Bedrijven is sterk afhankelijk van economische omstandigheden. Onduidelijkheid over het toekomstperspectief en de berichtgeving in de media kan bij opdrachtgevers leiden tot twijfel over de continuïteit van de dienstverlening en tot verlies van opdrachten.
Daarnaast voeren gemeenten bezuinigingen door op het participatiebudget met directe impact op Presikhaaf Bedrijven.

Bestuurskracht
Onduidelijkheid in de strategieformulering en het daardoor ontbreken van een meerjarenperspectief leidt tot instabiliteit. Operationeel gezien leidt dit tot verlies van opdrachtgevers en personeel (door ziekte of vertrek) en lagere investeringen.

3.8.3 Beleid omtrent weerstandscapaciteit en de risico's

Uitgaande van het resultaat over 2016, zoals is opgenomen in de balans, is het gewenste eigen vermogen ultimo 2016 (nog) niet aanwezig. Het beleid is er op gericht om de komende jaren weer weerstandscapaciteit op te bouwen.

Jaarrekening
2016

Arnhem, 6 april 2017

4 BALANS

(x € 1.000)	31 december 2016		31 december 2015	
ACTIVA				
Vaste activa				
Immateriële vaste activa		**18**		**43**
Materiële vaste activa		**12.473**		**13.438**
Financiële vaste activa:				
Deelnemingen	203		170	
Overige verbonden partijen	142		155	
		345		**325**
Vlottende activa				
Voorraden	1.257		1.159	
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar:				
- Vorderingen op openbare lichamen	1.150		15.451	
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist	3.925		0	
- Overige uitzettingen	2.889		3.672	
Liquide middelen	319		341	
Overlopende activa	470		638	
		10.010		**21.261**
Totaal		**22.846**		**35.067**
PASSIVA				
Vaste passiva				
Algemene reserve	0		0	
Gerealiseerd resultaat	851		-14.605	
Vordering op deelnemende gemeenten	0		14.605	
Eigen vermogen		**851**		**0**
Voorzieningen		**1.159**		**397**
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		**15.177**		**26.294**
Vlottende passiva				
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		**3.684**		**6.556**
Overlopende passiva		**1.975**		**1.820**
Totaal		**22.846**		**35.067**
Afgegeven bankgaranties		23		23

5 OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN IN DE JAARREKENING OVER HET BEGROTINGSJAAR

Presikhaaf Bedrijven

(x € 1.000)	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
Resultaat uit productie	1.240	0	-2.978
Resultaat uit begeleiding	61	0	0
Resultaat uit verloning	563	0	-6.095
Resultaat uit overige posten	-1.013	0	-5.532
Gerealiseerd resultaat	**851**	**0**	**-14.605**
Personeelsgegevens			
SW-werknemers in fte	2.320,2	2.340,0	2.453,2
SW-werknemers in AJ	2.416,3	2.437,2	2.553,9
Werknemers BW in fte	46,6	48,0	54,3
Werknemers BW in AJ	49,6	50,0	57,6
Reguliere werknemers in fte	146,7	146,8	156,9
Percentage inzetbaarheidsverlof	16,8%	16,0%	16,0%
Resultaten per fte (SW) in €			
Resultaat uit productie	534	0	-1.214
Resultaat uit begeleiding	26	0	0
Resultaat uit verloning	243	0	-2.485
Resultaat uit overige posten	-437	0	-2.255
Gerealiseerd resultaat	**366**	**0**	**-5.954**

Resultaat uit productie

(x € 1.000)	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
Bruto-opbrengst inclusief mutatie OHW	20.566	19.829	23.154
Materiaal verbruik + uitbesteed werk	6.020	5.709	7.443
Netto-opbrengst	**14.546**	**14.120**	**15.711**
Netto-opbrengstpercentage	*70,7%*	*71,2%*	*67,9%*
Overige opbrengsten	1.997	1.656	1.484
Som der bedrijfsopbrengsten	**16.543**	**15.776**	**17.195**
Lasten			
Salariskosten regulier personeel	7.054	7.079	10.222
Detacheringsvergoeding doelgroep	2.553	2.553	0
Overige personeelskosten	746	796	957
Afschrijvingen	704	762	978
Financiële baten en lasten	612	628	747
Overige bedrijfskosten	6.024	6.348	7.269
Totaal lasten	**17.693**	**18.166**	**20.173**
Opbrengsten - lasten	**-1.150**	**-2.390**	**-2.978**
Bijdrage gemeenten instandhouding werkplekken	+2.390	+2.390	**0**
RESULTAAT UIT PRODUCTIE	**1.240**	**0**	**-2.978**

Resultaat uit begeleiding

(x € 1.000)	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
Kosten begeleiding	2.908	2.969	0
Bijdrage begeleiding door gemeenten	2.969	2.969	0
RESULTAAT UIT BEGELEIDING	**61**	**0**	**0**

Resultaat uit verloning

(x € 1.000)	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
Bijdrage SW (oud)	67.404	67.556	66.173
Detacheringsvergoeding doelgroep	2.553	2.553	0
Salariskosten SW	67.551	68.223	70.102
Personeelsgebonden kosten SW	1.693	1.735	2.006
Wet Werk en Zekerheid	150	151	160
RESULTAAT UIT VERLONING	**563**	**0**	**-6.095**

Resultaat uit overige posten

(x € 1.000)	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
Resultaat verbonden partijen	32	0	28
Transitiekosten	-600	-590	0
Incidentele lasten	-2.535	-1.500	-5.560
Bijdrage gemeenten overige posten	2.090	2.090	0
RESULTAAT OVERIGE POSTEN	**-1.013**	**0**	**-5.532**

6 WAARDERINGSGRONDSLAGEN

6.1 Inleiding

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening
De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).
De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, zijn de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.
Voor zover het BBV niet anders voorschrijft, zijn baten en lasten toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Omrekening van vreemde valuta
Vorderingen, schulden en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum, voor zover het koersrisico is afgedekt. In die gevallen vindt waardering plaats tegen de overeengekomen termijnkoersen.

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers van afwikkeling.

De uit de omrekening per balansdatum voortvloeiende koersverschillen worden opgenomen in het overzicht van baten en lasten.

6.2 Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Immateriële vaste activa
De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. De jaarlijkse afschrijvingen bedragen een percentage van de verkrijgingprijs, welke is gebaseerd op de verwachte economische levensduur.

Materiële vaste activa
De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. De jaarlijkse afschrijvingen bedragen een percentage van de verkrijgingprijs, welke is gebaseerd op de verwachte economische levensduur.
Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering an de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. Dergelijke afwaarderingen worden teruggenomen als ze niet noodzakelijk blijken.

Voor de diverse actiefposten gelden de volgende afschrijvingstermijnen:

	Afschrijvingstermijn
Disagio van geldleningen	Oorspronkelijke resterende looptijd van de lening
Grond	Geen afschrijving
Terreinvoorzieningen	10 jaar
Gebouwen	Nieuwbouw 40 jaar, bestaande bouw 20 jaar
Kassen	20 jaar
Installaties	15 – 20 jaar
Machines, apparaten	4 – 10 jaar
Inventaris	5 – 10 jaar
Vervoermiddelen	4 – 8 jaar, rekening houdend met een restwaarde
Computerapparatuur	3 jaar
Software	5 jaar

Financiële vaste activa
De financiële vaste activa worden opgenomen tegen nominale waarde of verkrijgingprijs. Met duurzame waardeverminderingen en aflossingen wordt rekening gehouden.

Voorraden
De voorraden worden gewaardeerd tegen historische kostprijs, de vervaardigingprijs of tegen de lagere marktwaarde. De vervaardigingprijs omvat het directe materiaalverbruik, de directe loon- en machinekosten vermeerderd met een opslag voor indirecte kosten. Voor incourante voorraden is een voorziening getroffen bepaald op een historisch gemiddelde. De onderhanden werken zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingprijs verminderd met op de balansdatum reeds voorzienbare verliezen.

Uitzettingen, liquide middelen, voorzieningen en schulden
De vorderingen, liquide middelen, voorzieningen en schulden worden opgenomen tegen nominale waarde. Voor dubieuze vorderingen wordt een voorziening getroffen voor het risico van oninbaarheid op individuele basis.

Eigen vermogen
Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve en het gerealiseerd resultaat. De algemene reserve dient als algemene buffer om toekomstige tegenvallers te kunnen opvangen.

Borg- en garantiestelling
Voor zover zekerheden door Presikhaaf Bedrijven zijn afgegeven, zijn buiten de balanstelling om, de geborgde bedragen per einde boekjaar opgenomen. De garantiestellingen zijn afgegeven voor nakoming van lopende opdrachten.

6.3 Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Resultaatbepaling
Het resultaat wordt bepaald door het verschil tussen de bruto-opbrengst en de kosten hiervan over het verslagjaar met inachtneming van de hiervoor vermelde waarderingsgrondslagen. Winsten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin de goederen en diensten zijn geleverd, dan wel verricht. Verliezen op transacties worden verantwoord in het boekjaar, voor zover deze voorzienbaar zijn ten tijde van het opmaken van de jaarrekening.

Bijdragen gemeenten
Dit betreft de bijdragen van de deelnemende gemeenten voor de diverse onderdelen.

Netto-opbrengst
De netto-opbrengst is de bruto-opbrengst minus de kosten van materiaalverbruik en de kosten van uitbesteed werk. De bruto-opbrengst is de opbrengst van aan derden geleverde goederen en diensten, exclusief de over de omzet geheven belastingen en onder aftrek van kortingen.

Salarissen SW- en overig personeel
Onder salariskosten wordt verstaan het bruto bedrag van de aan het boekjaar toe te rekenen salarissen, vermeerderd met het uitbetaalde vakantiegeld, de eindejaarsuitkering, pensioen- en sociale lasten.

Afschrijvingen
Dit betreft de afschrijvingskosten van de vaste activa. De afschrijvingstermijn bedraagt maximaal de economische levensduur.

7 TOELICHTING OP DE BALANS

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Verloop immateriële vaste activa

(x € 1.000)	**Disagio van geldleningen**
Boekwaarde per 31 december 2015	43
Investeringen	0
Afschrijvingen	25
Boekwaarde per 31 december 2016	**18**
Cumulatieve aanschafwaarde	374
Cumulatieve afschrijvingen	356
Boekwaarde per 31 december 2016	**18**

Voor de diverse actiefposten gelden de volgende afschrijvingstermijnen:

	Afschrijvingstermijn
Disagio van geldleningen	Oorspronkelijke resterende looptijd van de lening

Materiële vaste activa
Een overzicht van de materiële vaste activa is onderstaand opgenomen. Het betreft uitsluitend activa met een economisch nut.

Verdeling materiële vaste activa

(x € 1.000)	**31-12-2016**	**31-12-2015**
Gronden	2.158	2.233
Bedrijfsgebouwen	6.731	7.257
Machines, apparaten en installaties	2.624	2.748
Overige materiële vaste activa	960	1.097
Subtotaal	**12.473**	**13.335**
Activa in uitvoering	0	103
Totaal	**12.473**	**13.438**

Verloop materiële vaste activa

(x € 1.000)	Gronden	Bedrijfs-gebou-wen	Machines en instal-laties	Overige materiële vaste activa	Totaal
Boekwaarde per 31 december 2015	2.233	7.257	2.747	1.098	13.335
Investeringen	0	103	208	40	351
Desinvesteringen	0	0	6	8	14
Duurzame waardeverminderingen	75	343	100	0	519
Afschrijvingen	0	285	225	169	679
Boekwaarde per 31 december 2016	**2.158**	**6.731**	**2.624**	**960**	**12.473**
Cumulatieve aanschafwaarde	2.785	23.571	12.473	6.158	44.987
Cumulatieve afschrijvingen	626	16.841	9.848	5.198	32.514
Boekwaarde per 31 december 2016	**2.158**	**6.731**	**2.624**	**960**	**12.473**

Ultimo 2016 zijn er geen ‘activa in uitvoering’ tegen € 103.000 ultimo 2015.
Voor de diverse actiefposten gelden de volgende afschrijvingstermijnen:

	Afschrijvingstermijn
Grond	Geen afschrijving
Terreinvoorzieningen	10 jaar
Gebouwen	Nieuwbouw 40 jaar, bestaande bouw 20 jaar
Kassen	20 jaar
Installaties	15 – 20 jaar
Machines, apparaten	4 – 10 jaar
Inventaris	5 – 10 jaar
Vervoermiddelen	4 – 8 jaar, rekening houdend met een restwaarde
Computerapparatuur	3 jaar
Software	5 jaar

Activa in uitvoering

Het betreft hier de investering ten behoeve van:

Activa in uitvoering

(x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
Diverse bouwkundige aanpassingen	0	103
Totaal	**0**	**103**

Financiële vaste activa

Verloop financiële vaste activa

(x € 1.000)	Deelnemingen	Overige verbonden partijen	Totaal
Boekwaarde per 31 december 2015	**170**	**155**	**325**
Desinvestering	0	-10	-10
Overige mutaties	0	-2	-2
Resultaat	+33	-1	+32
Boekwaarde per 31 december 2016	**203**	**142**	**345**

Deelnemingen
Dit betreft Beverweerd Holding B.V., de waardering is als volgt opgebouwd:

(x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
Deelneming	203	170
Rekening-courant	0	0
Totaal	**203**	**170**

Beverweerd Holding B.V. heeft een positief eigen vermogen ultimo 2016 van € 203.000 (ultimo 2015: € 170.000).

Overige verbonden partijen

Specificatie overige verbonden partijen

(x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
Deelname certificaat Intratuin Holding B.V.	5	5
Inkoopcombinatie Zuid Nederland B.V.	0	10
Vordering op Coöperatieve Bloemenveiling Flora Holland UA	115	118
Participatie Coöperatieve vereniging Bergerden u.a.	1	1
Veiling Plantion B.V.	21	21
Totaal	**142**	**155**

Vlottende activa

Voorraden

Specificatie voorraden

(x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
Grond- en hulpstoffen	277	343
Gereed product en handelsgoederen	1.031	898
Onderhanden werk	15	22
Bruto waardering	**1.323**	**1.263**
Voorziening voorraden	-66	-104
Netto waardering	**1.257**	**1.159**

De voorziening bedraagt 5% (2015: 8%) van de bruto waardering.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Vorderingen op openbare lichamen

(x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
Vordering in verband met uitvoering Wsw	525	846
Vordering inzake sectorplan SW	625	0
Vordering op deelnemende gemeenten in verband met negatief eigen vermogen	0	14.605
Totaal	**1.150**	**15.451**

Vordering op deelnemende gemeenten in verband met negatief eigen vermogen
De vordering op deelnemende gemeenten ultimo 2015 betreft de vordering in verband met het negatief eigen vermogen. Ultimo 2016 is door het positieve resultaat over 2016 geen vordering op deelnemende gemeenten.

Uitzettingen in 's Rijks schatikist

Specificatie uitzettingen in 's Rijks schatkist

(x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
Schatkistbankieren	3.925	0
Totaal	**3.925**	**0**

Sinds 2014 is Presikhaaf Bedrijven verplicht om het saldo van liquide middelen boven het drempelbedrag bij de Rijksoverheid onder te brengen.

Schatkistbankieren

(x € 1.000)		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
1 drempelbedrag	708	708	708	708	708
2 Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen		811	1.003	626	743
Ruimte onder het drempelbedrag		0	0	82	0
Overschrijding van het drempelbedrag		103	295	0	35

Het begrotingstotaal bedraagt € 94,400 miljoen, hiervan 0,75% bedraagt € 0,708 miljoen.

Overige uitzettingen

Specificatie overige uitzettingen

(x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
Debiteuren	2.889	3.672
Totaal	**2.889**	**3.672**

Debiteuren

Specificatie debiteuren

(x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
Debiteuren	2.983	4.056
Voorziening dubieuze debiteuren	-94	-384
Totaal	**2.889**	**3.672**

In 2016 is een voorziening voor een debiteur afgewikkeld waardoor de voorziening dubieuze debiteuren fors is gedaald.

Liquide middelen

Specificatie liquide middelen

(x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
Kasgelden	83	89
Banksaldi	236	252
Totaal	**319**	**341**

Banksaldi

Specificatie banksaldi

(x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
Geld onderweg	62	23
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	28	0
ABN Amro Bank N.V.	146	229
Totaal	**236**	**252**

Ultimo 2016 is € 23k niet ter vrije beschikking in verband met een afgegeven bankgarantie.

Overlopende activa

Specificatie overlopende activa

(x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	470	638
Totaal	**470**	**638**

Vaste passiva

Eigen vermogen

Verloop eigen vermogen

(x € 1.000)	Algemene reserve	Gerealiseerd resultaat	Totaal
Gerealiseerd resultaat over 2015	0	-14.605	-14.605
Vordering op deelnemende gemeenten	0	14.605	14.605
Gerealiseerd resultaat over 2016	0	851	851
Boekwaarde per 31 december 2016	**0**	**851**	**851**

Voorzieningen

Specificatie voorzieningen

(x € 1.000)	**Reorganisatie-voorziening**
Saldo 31 december 2015	397
Onttrekking aan voorziening	-242
Dotatie aan voorziening	1.004
Saldo 31 december 2016	**1.159**

De reorganisatievoorziening is naar aanleiding diverse reorganisaties in het verleden getroffen.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

Binnenlandse banken en overige financiële instellingen
Alle geldleningen zijn verstrekt door de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten. Er zijn geen zekerheden verstrekt voor de langlopende leningen.

De leningen zijn af te lossen in gelijke jaarlijkse termijnen.

Verloopoverzicht langlopende leningen

(x € 1.000)	**Langlopende leningen**
Saldo 31 december 2015	26.294
Bij: aangetrokken 2016	3.500
Af: aflossingen 2016	14.617
Saldo 31 december 2016	**15.177**

Specificatie langlopende leningen:

	Groot x € 1,-	**Begin / Eind**	**Looptijd**	**Rente %**	**Schuldrest**
Leningen BNG:					
Leningnummer 93051	6.126.000	2002 / 2017	15 jaar	5,630	408.400
Leningnummer 94392	2.250.000	2002 / 2017	15 jaar	5,410	150.000
Leningnummer 94788	3.490.000	2002 / 2017	15 jaar	5,200	232.667
Leningnummer 97112	14.000.000	2003 / 2029	25 jaar	4,920	7.280.000
Leningnummer 97114	5.500.000	2003 / 2023	20 jaar	4,750	1.925.000
Leningnummer 97115	1.361.341	2003 / 2018	15 jaar	4,530	181.512
Leningnummer 106706	3.000.000	2012 / 2021	10 jaar	3,395	1.500.000
Leningnummer 417821	3.500.000	2016 / 2017	1 jaar	0,100	3.500.000
Totaal					**15.177.579**

Over 2016 bedraagt de rentelast over de vaste schulden € 624.049.

Vlottende passiva

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Specificatie netto-vlottende schulden

(x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
Rekening-courant kredietinstellingen	0	1.798
Crediteuren	1.205	1.793
Overige schulden	2.479	2.965
Totaal	**3.684**	**6.556**

Rekening-courant kredietstellingen
Dit betreft ultimo 2015 de schuld in rekening-courant bij de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten. Ultimo 2016 is de vordering op de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten opgenomen onder de banksaldi.

Crediteuren
Dit betreft de schulden aan leveranciers.

Overige schulden

Specificatie overige schulden

(x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
Schulden aan belastingen en sociale premies	2.479	2.451
Terug te betalen Gemeentelijke SW-bijdrage	0	514
Totaal	**2.479**	**2.965**

Overlopende passiva

Specificatie overlopende passiva

(x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
Te betalen rente	199	279
Rekening-courant Beverweerd Holding B.V.	18	177
Rekening-courant Stichting Motivaktie	522	505
Rekening-courant Stichting Personeel Presikhaaf	259	218
Verplichting vakantiegeld IKB	345	0
Vooruit ontvangen bedragen trajecten	0	59
Overig	632	582
Totaal	**1.975**	**1.820**

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

In de balans zijn niet de verplichtingen tot uitdrukking gebracht met betrekking tot betaling van:

- het opgebouwde vakantiegeld en de overlopende verlofuren bedragen ultimo 2016: € 7.162.000 en ultimo 2015: € 6.913.000;
- huur- en leaseverplichtingen voor in totaal € 1.024.000 en ultimo 2015 € 795.000.
  De verdeling naar categorie en naar jaar is als volgt (x € 1.000):

	2017	2018	2019	2020	2021	**Totaal**
Huur gebouwen	87	41	41	38	0	**207**
Huur zaken	12	0	0	0	0	**12**
Contracten	210	172	156	149	118	**805**
Totaal	**309**	**219**	**203**	**181**	**137**	**1.024**

- diverse overeenkomsten, onder anderen met energieleveranciers, waarvoor de verplichtingen niet te kwantificeren zijn.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er is geen sprake van gebeurtenissen na balansdatum met een materiële impact op de jaarrekening 2016.

Vennootschapsbelasting

Presikhaaf Bedrijven valt sinds 1 januari 2016 belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Wij kunnen voor 2016 gebruik maken van de zogenaamde ‘SW vrijstelling’ waardoor wij zijn vrijgesteld van vennootschapsbelasting. De vrijstelling is van toepassing op lichamen die voor 90% of meer activiteiten verrichten die bestaan uit het bieden van passende werkzaamheden aan mensen met een lichamelijke of geestelijke beperking. Presikhaaf Bedrijven valt voor 2016 onder deze vrijstelling.

8 TOELICHTING OP HET OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN

Toelichting op het resultaat uit productie

Bruto- en netto-opbrengst
In onderstaande tabel worden per bedrijfsonderdeel de bruto-opbrengst en de netto-opbrengst weergegeven in vergelijking met de begroting 2016 en het jaar 2015.

Bruto- en netto-opbrengst per bedrijfsonderdeel

	Rekening 2016		Begroting 2016		Rekening 2015	
Industrie	4.535	3.964	4.192	3.743	4.853	4.178
Groen	4.451	3.720	4.346	3.687	4.507	3.365
Diensten	4.677	3.487	4.597	3.545	3.927	3.185
Werkfit	870	598	849	479	1.668	1.038
Schoolmeubelen	652	652	625	625	365	365
Intratuin Arnhem	5.381	2.125	5.220	2.041	5.264	2.059
Schoolmeubelen (act)	0	0	0	0	2.570	1.521
Totaal	**20.566**	**14.546**	**19.829**	**14.120**	**23.154**	**15.711**

De bruto- en de netto-opbrengst zijn ten opzichte van voorgaand jaar vooral gedaald door het afstoten van Presikhaaf Schoolmeubelen (opgenomen op de regel 'Schoolmeubelen (act)'). Wordt rekening gehouden met het effect van Presikhaaf Schoolmeubelen dan is de opbrengst gestabiliseerd ten opzichte van voorgaand jaar ondanks een lager aantal SW-ers.
Vrijwel over de gehele linie is de opbrengst in 2016 hoger dan begroot door hogere prijzen.

Overige opbrengsten

Specificatie overige opbrengsten

(x € 1.000)	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
Doorbelasting huisvesting	431	295	168
GR-bijdrage gemeente Montferland	43	40	0
Doorbelasting personeel	524	659	629
Doorbelastingen kosten module 8	383	315	0
Overeenkomst Dr. Schaepman Stichting	71	70	0
Meeropbrengsten voormalige ID-banen	165	165	174
Bonus Begeleid Werken	0	0	412
Management fee	50	15	45
Jobcoachvergoeding	186	66	0
Overig	144	31	56
Totaal	**1.997**	**1.656**	**1.484**

De overige opbrengsten zijn hoger dan begroot door meer huuropbrengsten uit onder meer de huurovereenkomst met Presikhaaf Schoolmeubelen en hogere jobcoachvergoedingen.
Met de invoering van de Participatiewet per 1 januari 2015 is de bonus Begeleid Werken vervallen, in 2015 heeft de bonus Begeleid Werken betrekking op de jaren 2013 en 2014. Vanaf 2016 worden de kosten van de personen in 'module 8' doorbelast aan de deelnemende gemeenten. In 2016, conform de afspraak met deelnemende gemeenten, voor 25% van de jaarkosten.

(x € 1.000)	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
Salariskosten (x € 1.000)	9.962	10.048	10.222
Gemiddeld aantal fte's	146,7	146,8	156,9
Gemiddelde salariskosten per fte (in €)	67.907	68.447	65.150

Het lagere aantal fte regulier personeel komt geheel door het afstoten van de activiteiten van Presikhaaf Schoolmeubelen.

De salariskosten regulier personeel zijn verdeeld over:

(x € 1.000)	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
Resultaat uit productie	7.054	7.079	10.222
Resultaat uit begeleiding	2.908	2.969	0
Totaal	**9.962**	**10.048**	**10.222**

Gemiddelde salariskosten regulier personeel per fte
In vergelijking met 2015 zijn de salariskosten per fte gestegen door extern ingehuurd personeel, de cao-stijging en de stijging van de pensioenpremies.

Opbouw van het regulier personeel per fte naar dienstverbanden

	Rekening 2016	Rekening 2015
Ambtelijk dienstverband	63,1	71,8
Dienstverband bij Stichting Personeel Presikhaaf	68,8	64,7
Dienstverband bij Stichting Motivaktie	3,8	10,2
Dienstverband bij Tuincentrum de Wuurde B.V.	7,3	7,4
Extern ingehuurd personeel	3,7	2,8
Totaal	**146,7**	**156,9**

Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen

Vanaf 1 januari 2013 is de WNT van toepassing voor Presikhaaf Bedrijven. Conform de beleidsregels toepassing WNT hebben wij in onderstaande tabel voor alle topfunctionarissen de voorgeschreven informatie opgenomen. Voor niet-topfunctionarissen is er geen informatie opgenomen omdat geen enkele medewerker boven de norm uitkomt. De WNT-normen bedragen voor het jaar 2016 voor Presikhaaf Bedrijven € 179.000 voor personeel in loondienst en € 252.000 (op jaarbasis) voor ingehuurd personeel.

Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking kalendermaand 1-12

Bedrage x € 1	G.P.F. van den Boorn	J.H. Janssen
Functiegegevens	Algemeen directeur	Algemeen directeur
Aanvang functievervulling Einde functievervulling	01-01-2016 28-01-2016	29-01-2016 nvt
Aantal kalendermaanden waarin functievervulling vóór 2016	4	0
Aantal kalendermaanden waarin functievervulling in 2016	1	11
Aantal uren functievervulling in 2016	160	1.920
Individueel WNT-maximum	24.000	234.000
Maximum uurtarief	175	175
Uitgekeerde bezoldiging in 2016	19.150	107.799
Bezoldiging per uur	133	62
-/- onverschuldigd betaald bedrag	0	0
Totaal bezoldiging	19.150	107.799
Verplichte motivering indien overschrijding	nvt	nvt

Toezichthoudende topfunctionarissen

a	b	c	d	e	f	g	h	i
W.P. van Burgsteden	Bestuurslid	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	0
P.G.M. Lunter	Bestuurslid	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	0
A. Haga	Bestuurslid	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	0
M.A.R. Leisink	Bestuurslid ((plv.-) voorzitter)	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	0
P.J. Bollen	Bestuurslid	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	0
H.C.M. Knuiman	Bestuurslid	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	0
J.H.A.P. Sluiter	Bestuurslid	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	0
B. Ross	Bestuurslid	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	0
T.M.N. Vugts	Bestuurslid	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	0
B. Elfrink	Bestuurslid	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	0
A. Logemann	Bestuurslid	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	0
J.H.J. Sluiter	Bestuurslid (voorzitter)	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	0
S. Bijl	Bestuurslid	n.v.t.	n.v.t.	0	0	0	0	0

Verklaring van de letters:
a. de naam
b. de functie
c. de duur en omvang van het dienstverband (tenzij anders weergegeven zijn de personen het gehele jaar bestuurslid geweest)
d. het jaar waarin het dienstverband is beëindigd
e. de beloning in €
f. belastbare onkostenvergoeding
g. beloningen betaalbaar op termijn
h. totaal bezoldiging in 2016
i. totaal bezoldiging in 2015

Detacheringsvergoeding doelgroep
Dit zijn de kosten voor de inzet van werknemers uit de doelgroep voor personen in Activerend Werk. Deze kostenpost komt terug als detacheringsvergoeding bij het onderdeel ‘resultaat uit verloning’.

Overige personeelskosten

Specificatie overige personeelskosten

(x € 1.000)	**Rekening 2016**	**Begroting 2016**	**Rekening 2015**
Opleidingskosten	64	116	256
Reiskostenvergoedingen niet SW-personeel	60	60	61
Bijzondere voorzieningen	349	370	335
Overige	273	250	305
Totaal	**746**	**796**	**957**

De overige personeelskosten zijn ten opzichte van 2015 en de begroting 2016 gedaald door lagere opleidingskosten.
In 2016 zijn de uitgaven voor opleidingen grotendeels ten laste van het sectorplan gebracht.

Afschrijvingen

Specificatie afschrijvingen

(x € 1.000)	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
Immateriële vaste activa	25	25	25
Bedrijfsgebouwen	285	318	382
Machines en installaties	225	241	356
Overige materiële vaste activa	169	178	191
Bijdragen aan activa van derden	0	0	24
Totaal	**704**	**762**	**978**

De afschrijvingskosten zijn ten opzichte van 2015 en de begroting 2016 gedaald doordat er zeer beperkt is geïnvesteerd en doordat activa is afgestoten.
De bijdrage aan activa van derden betrof de afschrijving op de productierechten van de kwekerij.

Financiële baten en lasten

De financiële lasten zijn gedaald door de aflossing op de langlopende leningen en de lagere rentepercentages.

Overige bedrijfskosten

Specificatie overige bedrijfskosten

(x € 1.000)	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
Huur- en leasekosten	406	327	415
Onderhoudskosten	989	1.093	1.187
Energieverbruik	600	612	844
Belastingen en verzekeringen	340	344	405
Overige kosten	3.720	4.022	4.667
Subtotaal	**6.055**	**6.398**	**7.518**
Subsidie praktijkleren	-31	-50	-249
Totaal	**6.024**	**6.348**	**7.269**

De lagere kosten van onderhoud en het energieverbruik ten opzichte van 2015 komt door het afstoten van de locatie in Bergerden.
Een nadere uitsplitsing van de post ‘overige kosten’ is als volgt:

(x € 1.000)	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
Indirecte productiekosten	76	54	72
Inkoop- en expeditiekosten	69	81	109
Verkoopkosten	242	264	418
Kosten dienstverlening door derden	1.880	1.865	1.648
Overige algemene kosten	1.120	1.055	1.258
Diverse baten en lasten	-29	194	772
Mutatie voorzieningen	-149	0	-198
Inverdieneffect boventalligen	511	509	588
Totaal	**3.720**	**4.022**	**4.667**

De stijging van de kosten dienstverlening door derden is vooral toe te wijzen aan de hogere doorbelasting van tijdelijk personeel opgenomen onder de overige opbrengsten.

In 2016 zijn er diverse baten geweest waardoor de post 'diverse baten en lasten' een negatieve kostenpost is. In 2015 was onder de diverse baten en lasten de voorziening voor de ESF-subsidie opgenomen.
In 2016 is de voorziening voor debiteuren voor een groot bedrag vrijgevallen waardoor de post mutatie voorzieningen een negatieve kostenpost is.

Bijdrage gemeenten instandhouding werkplekken
Deze bijdrage is noodzakelijk om de werkplekken voor Activerend Werk te kunnen bekostigen.

Toelichting op het resultaat uit begeleiding
De kosten van begeleiding zijn iets lager uitgevallen door een lagere bezetting.

Toelichting op het resultaat uit verloning
Het resultaat van verloning is positief uitgevallen door een lagere SW-bezetting.

Bijdrage SW (oud)
De bijdrage SW (oud) van € 67.556k is geheel betaald. Het verschil van € 152k is ontstaan door verschillen in bijdragen van niet deelnemende gemeenten door een lagere bezetting en voor één gemeente een lagere bijdrage per AJ.

De Bijdrage SW (oud) dekt volledig de kosten van de SW-ers.

Detacheringsvergoeding doelgroep
Dit zijn de opbrengsten van de inzet van werknemers uit de doelgroep voor personen in Activerend Werk. Deze kostenpost komt terug als detacheringsvergoeding bij het onderdeel 'resultaat uit productie'

Salariskosten SW
De belangrijkste kostenpost wordt gevormd door de post salariskosten SW-personeel. De SW-bezetting (exclusief Begeleid Werken) is 18,4 fte lager uitgevallen dan begroot, daarnaast zijn ook de salariskosten per fte € 55 lager uitgevallen dan begroot. De salariskosten SW zijn hiermee € 672k lager dan begroot.

De salariskosten SW per fte zijn gestegen door de afgesproken salarisverhoging in de nieuwe cao voor de SW en door hogere sociale lasten.

Specificatie van de SW-werknemers in AJ naar gemeente

Arnhem	1.215,34	
Doesburg	75,66	
Duiven	78,51	
Lingewaard	196,18	
Overbetuwe	154,69	
Rheden	269,19	
Rijnwaarden	67,42	
Rozendaal	1,68	
Westervoort	105,03	
Zevenaar	137,63	
Montferland	53,04	
Renkum	19,73	
Nijmegen	8,50	
Neder-Betuwe	7,36	
Ede	4,51	
Apeldoorn	3,89	
Doetinchem	3,17	
Wageningen	2,25	
Bronckhorst	1,00	
Barneveld	1,00	
Berg & Dal	1,00	
Druten	1,00	
Gorinchem	1,00	
Lochem	1,00	
Rhenen	1,00	
West Maas en Waal	1,00	
Zutphen	1,00	
Beuningen	0,82	
Enschede	0,80	
Soest	0,69	
Berkelland	0,67	
Veenendaal	0,56	
Totaal	**2.416,32**	

Personeelsgebonden kosten SW
Onder deze post worden de reiskosten woon-werkverkeer en de loonkostensubsidie van Begeleid Werken.

Een specificatie van de personeelsgebonden kosten SW is als volgt:

(x € 1.000)	**Rekening 2016**	**Begroting 2016**	**Rekening 2015**
Kosten woon-werk	1.082	1.109	1.188
Kosten maatvervoer	47	56	142
Kosten Begeleid Werken	564	570	676
Totaal	**1.693**	**1.735**	**2.006**

Wet Werk en Zekerheid
Dit betreffen de kosten als gevolg van wettelijke verplichtingen voor vergoedingen aan medewerkers die ontslagen worden (bijvoorbeeld bij arbeidsongeschiktheid) en die een dienstverband van minstens twee jaar hebben. Er is vanuit gegaan dat de vergoedingen uitbetaald in de tweede helft van het jaar voor rekening komen van het UWV conform voorstel in de Tweede Kamer.

Toelichting op het resultaat overige posten

Resultaat verbonden partijen

Dit betreft het resultaat van de verbonden partijen Beverweerd Holding B.V., Tuincentrum de Wuurde B.V. en Presikhaaf Dienstverlening B.V. en de op afstand te zetten Presikhaaf Schoolmeubelen en Tuincentrum Arnhem.

Specificatie aandeel verbonden partijen

(x € 1.000)	**Rekening 2016**	**Begroting 2016**	**Rekening 2015**
Beverweerd Holding B.V.	33	0	28
Overige verbonden partijen	-1	0	0
Totaal	**32**	**0**	**28**

Transitiekosten
Dit betreffen de kosten die ontstaan in 2016 om Presikhaaf Bedrijven de noodzakelijke transitie te laten doormaken.

Incidentele lasten

Specificatie incidentele lasten

(x € 1.000)	**Rekening 2016**	**Begroting 2016**	**Rekening 2015**
Afbouw eigen productie *	0	0	3.710
Kosten boventalligen **	2.016	1.500	1.064
Afwaardering/verkoop bedrijfsgebouwen ***	519	0	786
Totaal	**2.535**	**1.500**	**5.560**

* de last ‘afbouw eigen productie’ in 2015 ontstaat door het op afstand zetten van de activiteiten van Presikhaaf Schoolmeubelen;
** in de begroting 2016 is rekening gehouden met extra kosten voor boventalligen uit voorgaande jaren. De hogere kosten ontstaan door extra lasten voor zowel boventalligen uit voorgaande jaren als boventalligen uit 2016;
*** De last ‘afwaardering/verkoop bedrijfsgebouwen’ in 2015 ontstaat door de verkoop van de kwekerij in Bergerden zoals besloten is door het Algemeen Bestuur op 30 september 2015. De last ‘afwaardering/verkoop bedrijfsgebouwen’ in 2016 ontstaat door een afwaardering van een pand.

Bijdragen gemeenten

Hieronder het overzicht van de in de exploitatie overzichten opgenomen bijdragen gemeenten.

(x € 1.000)	**Rekening 2016**	**Begroting 2016**
Bijdrage gemeenten instandhouding werkplekken	2.390	2.390
Bijdrage begeleiding door gemeenten	2.969	2.969
Bijdrage SW (oud)	67.404	67.556
Bijdrage SW (oud) aan buitenschappen	1.632	1.632
Bijdrage SW (oud) door niet deelnemende gemeenten	-2.872	-3.024
Bijdrage gemeenten overige posten	2.090	2.090
Totaal	**73.613**	**73.613**

Analyse begrotingsrechtmatigheid

Resultaat uit productie

(x € 1.000)	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
Bruto-opbrengst inclusief mutatie OHW	20.566	19.829	23.154
Materiaal verbruik + uitbesteed werk	6.020	5.709	7.443
Netto-opbrengst	**14.546**	**14.120**	**15.711**
Overige opbrengsten	1.997	1.656	1.484
Som der bedrijfsopbrengsten	**16.543**	**15.776**	**17.195**
Lasten			
Salariskosten regulier personeel	7.054	7.079	10.222
Detacheringsvergoeding doelgroep	2.553	2.553	0
Overige personeelskosten	746	796	957
Afschrijvingen	704	762	978
Financiële baten en lasten	612	628	747
Overige bedrijfskosten	6.024	6.348	7.269
Totaal lasten	**17.693**	**18.166**	**20.173**
Opbrengsten - lasten	**-1.150**	**-2.390**	**-2.978**
Bijdrage gemeenten instandhouding werkplekken	+2.390	+2.390	**0**
RESULTAAT UIT PRODUCTIE	**+1.240**	**0**	**-2.978**

Resultaat uit begeleiding

(x € 1.000)	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
Kosten begeleiding	2.908	2.969	0
Bijdrage begeleiding door gemeenten	2.969	2.969	0
RESULTAAT UIT BEGELEIDING	**+61**	**0**	**0**

Resultaat uit verloning

(x € 1.000)	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
Bijdrage SW (oud)	67.404	67.556	66.173
Detacheringsvergoeding doelgroep	2.553	2.553	0
Salariskosten SW	67.551	68.223	70.102
Personeelsgebonden kosten SW	1.693	1.735	2.006
Wet Werk en Zekerheid	150	151	160
RESULTAAT UIT VERLONING	**+563**	**0**	**-6.095**

Resultaat uit overige posten

(x € 1.000)	Rekening 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
Resultaat verbonden partijen	32	0	28
Transitiekosten	-600	-590	0
Incidentele lasten	-2.535	-1.500	-5.560
Bijdrage gemeenten overige posten	2.090	2.090	0
RESULTAAT OVERIGE POSTEN	**-1.013**	**0**	**-5.532**

Gerealiseerd resultaat	**+851**	**0**	**-14.605**

Uit bovenstaande analyse van de begrotingsrechtmatigheid blijkt dat de uitgaven op of onder het niveau van de begroting zijn. Hiermee is er over 2016 rechtmatig gehandeld.

9 RECHTMATIGHEID

Het Algemeen Bestuur heeft in haar vergadering van 23 december 2016 het normenkader ten behoeve van de financiële rechtmatigheid vastgesteld. Wetten in formele zin worden vanuit buiten opgelegd en zijn daardoor niet beïnvloedbaar door het Algemeen Bestuur. Deze vallen dus te allen tijde onder het normenkader. Onderstaand worden de belangrijkste genoemd:
Het normenkader omvat thans de volgende wet- en regelgeving:
Interne kaders:

- Regeling Werkvoorziening Midden-Gelderland;
- Treasurystatuut;
- Financiële en controle protocol;

Externe kaders:

- Grondwet;
- Wet Gemeenschappelijke Regelingen;
- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV);
- Wet Financiering decentrale overheden (Fido);
- Participatiewet;
- Fiscale en sociale wetgeving;
- BTW-compensatiefonds;
- Regels omtrent (Europese) Aanbesteding;
- Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO);
- Houdbaarheid OverheidsFinancien (HOF);
- Wet Markt en Overheid;
- Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT);
- Wet sociale werkvoorziening.

10 CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Werkvoorziening Midden-Gelderland (Presikhaaf Bedrijven) te Arnhem

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de in deze jaarstukken jaarrekening 2016 van gemeenschappelijke regeling Werkvoorziening Midden-Gelderland (Presikhaaf Bedrijven) te Arnhem gecontroleerd.

Naar ons oordeel:
- Geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2016 als van de activa en passiva van gemeenchappelijke regeling Werkvoorziening Midden-Gelderland (Presikhaaf Bedrijven) op 31 december 2016 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).
- Zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van de gemeenschappelijke regeling, zoals opgenomen in het Normenkader 2016.

De jaarrekening bestaat uit:
- De balans per 31 december 2016.
- Het overzicht van baten en lasten over 2016.
- De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) het door het algemeen bestuur op 23 december 2016 ter kennisgeving aangenomen Normenkader 2016 en de Regeling Controleprotocol Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 2016. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van gemeenschappelijke regeling Werkvoorziening Midden-Gelderland (Presikhaaf Bedrijven) zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).
Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 991.000, waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves bedraagt, zoals voorgeschreven in artikel *2* lid 1 Bado.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2016.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen bestuur tijdens onze con-

trole geconstateerde afwijkingen boven de € 250.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- Het jaarverslag (waaronder de paragrafen)

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is zoals bedoeld in artikel 213 lid 3 sub d Gemeentewet en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van het BBV is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de voor de gemeenschappelijke regeling van toepassing zijnde vereisten in de Gemeentewet en aan de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening
Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur voor de jaarrekening

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van de gemeenschappelijke regeling, zoals opgenomen in het Normenkader 2016.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado en het Normenkader 2016 zoals deze ter kennisgeving is aangenomen door het algemeen bestuur en de Regeling Controleprotocol Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 2016, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Arnhem, 6 april 2017
Deloitte Accountants B.V.
Was getekend: drs. M. Knip RA

Titel/onderwerp: **Zienswijze gemeenteraad Arnhem inzake Jaarverslag en Jaarrekening 2016 Presikhaaf bedrijven**

Raadsadviseur: B. Kranenborg Telefoonnr: 3775956 bas.kranenborg@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	Roland Kluskens
Portefeuillehouder:	Mw. I. van Burgsteden	Telefoonnr:	3774663
		E-mailadres:	roland.kluskens@arnhem.nl
Doel activiteit	Informatief en meningsvormend		
Toelichting	Het college biedt de raad het voorstel: "Zienswijze gemeenteraad Arnhem inzake Jaarverslag en Jaarrekening 2016 Presikhaaf Bedrijven" aan, om vast te stellen. **Proces** Het AB van de GR Werkvoorziening Gelderland-Midden 'Presikhaaf bedrijven' (GR PHB) heeft het jaarverslag en de jaarrekening voorlopig vastgesteld. De gemeenteraad wordt gevraagd hierover een zienswijze in te dienen (voor 30 juni 2017). Het AB is voornemens de jaarstukken op 12 juli 2017 definitief vast te stellen. **Inhoud van de jaarstukken:** - Het resultaat van PHB over 2016 is € 851.000,-- positief (€ 0 eerder begroot) - Het positieve resultaat wordt gebruikt voor versnelde opbouw van het Weerstandsvermogen. - Het ziekteverzuim was in 2016 hoog: 16,8%. Andere SW-bedrijven hebben gemiddeld een percentage van 13,6%. Op aandringen van uw raad heeft een extern bureau onderzoek gedaan naar de oorzaken van het hoge verzuim. De adviezen van het bureau zijn vertaald in een actieplan voor 2017. **Voorstel** Het positieve resultaat stemt tot tevredenheid. Voorstel is om in te stemmen met het gebruik van het positieve resultaat voor opbouw van het weerstandsvermogen. Het is goed dat de oorzaken van het ziekteverzuim zijn onderzocht en dat er een actieplan is opgesteld. De raad verwacht over de uitvoering van dit plan geïnformeerd te worden en neemt aan dat de resultaten in de loop van 2017 zichtbaar zullen worden. Belangstellenden zijn uitgenodigd om aanwezig te zijn en desgewenst in te spreken.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Beslissen of het voorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende fase.		
Spreekrecht publiek	Ja		
Behandeladvies	Technische vragen dienen voorafgaand aan de bespreking te worden gesteld. U bent in de gelegenheid informatieve vragen te stellen aan (eventuele) insprekers en aan de portefeuillehouder. Na afronding van de informatieve fase wordt gestart met de meningsvormende fase. Deze fase bestaat uit twee termijnen: 1e termijn: fracties geven hun standpunt weer, te beginnen met de fracties die tegen het voorstel zijn of het voorstel willen wijzigen. Interrupties zijn toegestaan. 2e termijn: Na de reactie van de portefeuillehouder wordt de discussie gevoerd.		
Bijlagen			

Raadsvoorstel			
Zienswijze gemeenteraad Arnhem inzake jaarverslag en jaarrekening 2016 Presikhaaf Bedrijven			
Aanbiedingsbrief Presikhaaf Bedrijven d.d. 13-04-2017			
Jaarstukken 2016			

Zienswijze gemeenteraad Arnhem inzake Jaarverslag en Jaarrekening 2016 Presikhaaf Bedrijven.

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	19 juni 2017
Zaaknummer:	140681
Portefeuillehouder:	I. Van Burgsteden

Raadskameradvies:

Aan de gemeenteraad, 19 juni 2017

Proces
De informerende en meningsvormende vergadering is afgerond.

Afspraak
De griffie spreekt af m.b.t. communicatie naar de raadsleden, dat indien de kwartaalcijfers in Ibabs worden geplaatst, hier extra op gewezen zal worden.

Moties en amendementen
Er zijn geen moties en amendementen aangekondigd.

Conclusie
De voorzitter van de raadskamer concludeert dat het raadsvoorstel, als hamerstuk, doorgeleid kan worden naar de besluitvormende vergadering.

De griffier,

J.G.M. Kersten

De voorzitter,

H.E. de Vroome

Archief - Politieke Maandag (b)

Dossiernummer	290
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	19 juni 2017
Agendapunt	2.2
Omschrijving	Zienswijze gemeenteraad Arnhem inzake concept-begroting 2018 Presikhaaf Bedrijven
Organisatieonderdeel	Cluster beleid en regie
Steller	Roland Kluskens
Portefeuillehouder	Ine van Burgsteden
Fatale termijn	2 mei 2017
Behandelresultaat	

Geagendeerd	Vergaderdatum
College Burgemeester en Wethouders	2 mei 2017
Politieke Maandag (i/m)	12 juni 2017
Archief - Politieke Maandag (b)	**19 juni 2017**

Besluit van	19 juni 2017
Zaaknummer	140669

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 2-5-2017, Cluster Beleid & Regie nummer: 140669;

gelet op artikel 34b van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen;

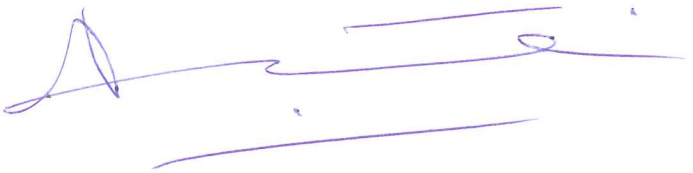
besluit:

1. Het college van B&W op te dragen om de zienswijze van de gemeenteraad van Arnhem over de concept-begroting 2018 conform bijgaande brief over te brengen aan het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorziening Gelderland-Midden 'Presikhaaf Bedrijven'.

De griffier,

De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **140669**

ONDERWERP: Zienswijze gemeenteraad Arnhem inzake concept-begroting 2018 Presikhaaf Bedrijven

Voorstel

1. Het college van B&W op te dragen om de zienswijze van de gemeenteraad van Arnhem over de concept-begroting 2018 conform bijgaande brief over te brengen aan het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorziening Gelderland-Midden 'Presikhaaf Bedrijven'.

Inleiding

Op 13 april jl. hebben wij de brief met bijlage ontvangen over het besluit van het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorziening Gelderland-Midden 'Presikhaaf Bedrijven' (GR PHB) tot voorlopige vaststelling van de concept-begroting 2018. Aan uw raad wordt gevraagd de zienswijze hierover kenbaar te maken, zodat het bestuur van GR PHB de concept-begroting 2018 in de vergadering van 12 juli 2017 definitief kan vaststellen.

Beoogd effect

Uw raad inzicht te geven in de concept-begroting 2018 van PHB. Uw raad inzicht te geven in de (financiële) consequenties hiervan voor de gemeente Arnhem. Uw raad de gelegenheid geven om de zienswijze hierover uit te spreken opdat het college van B&W deze kan overbrengen aan het bestuur van GR PHB.

Arnhem GEMEENTE

Argumenten

1.1 De concept-begroting 2018 van PHB is een technische begroting

Momenteel bevindt PHB zich in een transitieproces, waarbij in de tweede helft van 2017 ingrijpende bestuurlijke besluiten worden genomen over de toekomst. Tegelijkertijd staat PHB voor de opgave om in afwachting van deze besluitvorming een begroting 2018 op en vast te stellen.

PHB heeft er voor gekozen om in bijgaande concept-begroting 2018 geen rekening te houden met de verwachte gevolgen van de transitie. De concept-begroting 2018 is gebaseerd op ongewijzigd beleid.

De concept-begroting 2018 van PHB is daarmee dus vooral een technische begroting, waarmee PHB invulling geeft aan het wettelijke kader om tijdig een begroting aan te leveren.

1.2 De concept-begroting 2018 van PHB kent dezelfde opbouw als die van 2016 en 2017 en sluit daarmee aan bij de wens van de gemeente Arnhem

De concept-begroting 2018 van PHB gaat uit van het principe dat gemeenten niet achteraf geconfronteerd worden met een tekort, maar vooraf een rekening krijgen voor diensten die voortvloeien uit Productie, Begeleiding en Verloning. Dit principe werd in de gewijzigde begroting 2016 van PHB geïntroduceerd en voor de begroting van 2017 en 2018 overgenomen. Wij onderschrijven het vasthouden van deze lijn.

De concept-begroting 2018 van PHB kiest voor een opzet waarbij Productie, Begeleiding, Verloning en Overig als activiteiten worden onderscheiden. Wij onderschrijven het vasthouden van deze onderverdeling, die ons meer inzicht geeft in de prestaties van de verschillende bedrijfsonderdelen en ons aanknopingspunten biedt om te sturen.

1.3 Ook bij ongewijzigd beleid verbetert het bedrijfsresultaat van PHB

De concept-begroting 2018 van PHB laat zien dat het bedrijfsresultaat ook bij ongewijzigd beleid verbetert:

- De noodzakelijke gemeentelijke bijdrage voor een sluitend Productieresultaat kan van € 0,27 mio (in de begroting 2017) worden verlaagd naar € 0. Dit met name ten gevolge van de verwachte inkoop van Activerend Werk-dienstverlening door gemeenten voor SW-medewerkers met de laagste loonwaarden.
- De noodzakelijke gemeentelijke bijdrage voor een sluitend Begeleidingsresultaat kan van € 2,87 mio (in de begroting 2017) worden verlaagd naar € 2,74 mio. Dit omdat het aantal SW-medewerkers vanwege natuurlijk verloop daalt (het gemiddelde begeleidingsresultaat per SW-medewerker blijft ca. gelijk).
- De noodzakelijke gemeentelijke bijdrage voor een sluitend Verloningsresultaat kan van € 62,33 mio (in de begroting 2017) worden verlaagd naar € 61,12 mio. Ook dit hangt samen met de daling van de SW-bezetting als gevolg van natuurlijk verloop en daarmee lagere salariskosten.

1.4 Terugdringen verzuim, vergroten inzetbaarheid

In de concept-begroting 2018 van PHB wordt ingezet op een daling van het ziekteverzuimpercentage naar het gemiddelde van vergelijkbare SW-bedrijven. Op basis van de jaarstukken 2016 is het ziekteverzuim 16,8%. Voor 2018 wordt uitgegaan van 13,6%. Dit is een ambitieuze, maar nadrukkelijk wenselijke inzet. Het bestuur van GR PHB gaat er vanuit dat (i) de uitvoering van het actieplan om in 2017 zowel de

beschikbaarheid van medewerkers voor werk, als de beschikbaarheid van werk voor medewerkers te vergroten stevige verbeteringen laat zien en (ii) hierop in 2018 kan/ zal worden doorgepakt.

Kanttekeningen

1.1 Gewijzigde begroting 2018

De concept-begroting 2018 van PHB wordt gebruikt om in afwachting van de keuze over de gewenste transitie van PHB toch tijdig een begroting 2018 vast te stellen. De kans dat deze begroting de werkelijke begroting voor 2018 wordt, is echter nihil. Alle mogelijke keuzes rondom de transitie hebben consequenties voor de begroting van 2018. Het bestuur van GR PHB gaat er dan ook vanuit dat na afronding van de bestuurlijke besluitvorming over de transitie in de loop van 2017, de begroting 2018 van PHB zal worden gewijzigd naar de nieuwe situatie.

Financiën

Op basis van de concept-begroting 2018 van PHB stellen wij vast dat het bestuur van GR PHB er vanuit gaat dat de gemeente Arnhem voor het jaar 2018 € 32,91 mio inbrengt. Dit is minder dan de € 38,55 mio van 2016 en de verwachte € 34,49 mio van 2017. Maar het is € 3,46 mio meer dan thans is opgenomen in de gemeentelijke MJPB 2017-2020 (€ 29,46 mio).

De verklarende factor hiervoor is dat wij ons, ten behoeve van het gemeentelijke meerjarenbeeld voor PHB, niet konden baseren op een meerjarige doorkijk van PHB zelf. Het bestuur van PHB heeft de afgelopen jaren namelijk geen meerjarige begroting vastgesteld.

Reden voor ons om in het kader van de voorbereidingen van de MJPB 2018-2021 (lees: Perspectiefnota 2018-2021) een systeemwijziging door te voeren voor wat betreft de begroting van het Arnhemse aandeel in de noodzakelijk bijdrage aan PHB. Voor de aanstaande gemeentelijke MJPB 2018-2021 hebben wij ervoor gekozen om op grond van een (historisch gerealiseerde) gemiddelde prijs per SW-medewerker te begroten (P x Q).

De door GR PHB verwachte bijdrage over 2018 van de gemeente Arnhem van € 32,91 mio past binnen het financiële kader dat wij voornemens zijn om in de MJPB 2018-2021 op te nemen.

Uitvoering

Indien uw raad instemt met de concept-reactie, wordt de brief naar het bestuur van GR PHB verzonden.

Communicatie

N.v.t.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Conceptbrief aan het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorziening Gelderland-Midden 'Presikhaaf Bedrijven' waarin de zienswijze van de raad met betrekking tot de concept-begroting 2018 is verwoord
- Aanbiedingsbrief van Presikhaaf Bedrijven
- Concept-begroting 2018 van Presikhaaf Bedrijven

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

n.v.t.

Besluit van	2 mei 2017
Zaaknummer	140669

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 2-5-2017, Cluster Beleid & Regie nummer: 140669;

gelet op artikel 34b van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen;

besluit:

1. Het college van B&W op te dragen om de zienswijze van de gemeenteraad van Arnhem over de concept-begroting 2018 conform bijgaande brief over te brengen aan het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorziening Gelderland-Midden 'Presikhaaf Bedrijven'.

De griffier, De voorzitter,

Algemeen Bestuur
GR Werkvoorziening Gelderland-Midden (Presikhaaf Bedrijven)
Postbus 9038
6800 EX ARNHEM

Datum : 2 mei 2017
Zaaknummer : 140669
Contactpersoon : Roland Kluskens
Telefoonnummer : 026 377 4663

Onderwerp : Zienswijze gemeenteraad Arnhem inzake concept-begroting 2018 Presikhaaf Bedrijven

Geacht bestuur,

Op 13 april jl. hebben wij de brief met bijlage ontvangen over het besluit van het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorziening Gelderland-Midden 'Presikhaaf Bedrijven' (GR PHB) tot voorlopige vaststelling van de concept-begroting 2018. Onze gemeenteraad is gevraagd de zienswijze hierover kenbaar te maken, zodat u de concept-begroting 2018 in de vergadering van 12 juli 2017 definitief kan vaststellen.

Zienswijze Concept-Begroting 2018 van Presikhaaf Bedrijven
Momenteel bevindt Presikhaaf Bedrijven zich in een transitieproces, waarbij in de loop van 2017 ingrijpende bestuurlijke besluiten worden genomen over de toekomst. Tegelijkertijd staat Presikhaaf Bedrijven voor de opgave om in afwachting van deze besluitvorming een begroting 2018 op en vast te stellen.

U heeft er voor gekozen om in de aan ons voorgelegde concept-begroting 2018 geen rekening te houden met de verwachte gevolgen van de transitie. De concept-begroting 2018 is gebaseerd op ongewijzigd beleid. De concept-begroting 2018 van Presikhaaf Bedrijven is daarmee dus vooral een technische begroting, waarmee u invulling geeft aan het wettelijke kader om tijdig een begroting aan te leveren.

Ondanks het technische karakter van de concept-begroting stellen wij, op basis van de inzichtelijke opbouw, vast dat het bedrijfsresultaat ook bij ongewijzigd beleid verbetert:

- De noodzakelijke gemeentelijke bijdrage voor een sluitend Productieresultaat kan van € 0,27 mio (in de begroting 2017) worden verlaagd naar € 0. Dit met name ten gevolge van de verwachte inkoop van Activerend Werk-dienstverlening door gemeenten voor SW-medewerkers met de laagste loonwaarden.
- De noodzakelijke gemeentelijke bijdrage voor een sluitend Begeleidingsresultaat kan van € 2,87 mio (in de begroting 2017) worden verlaagd naar € 2,74 mio. Dit omdat het aantal SW-medewerkers vanwege natuurlijk verloop daalt (het gemiddelde begeleidingsresultaat per SW-medewerker blijft ca. gelijk).

- De noodzakelijke gemeentelijke bijdrage voor een sluitend Verloningsresultaat kan van € 62,33 mio (in de begroting 2017) worden verlaagd naar € 61,12 mio. Ook dit hangt samen met de daling van de SW-bezetting als gevolg van natuurlijk verloop en daarmee lagere salariskosten.

Tegen deze achtergrond kan de Arnhemse gemeenteraad instemmen met de concept-begroting 2018, mits het bestuur van Presikhaaf Bedrijven invulling geeft aan de toezegging om na de besluitvorming over de transitie de begroting 2018 te wijzigen naar de nieuwe situatie.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,

de secretaris, de burgemeester,

Presikhaaf Bedrijven
Postbus 9038
6800 EX Arnhem

Bruningweg 10
6827 BM Arnhem

T 026 - 368 51 11
E info@presikhaaf.org
I www.presikhaaf.org
@PresikhaafBedr

Aan het College van Burgemeester en Wethouders
van de gemeente «naam»

«Postbus»

«Postcode__woonplaats»

Betreft Jaarstukken 2016 en conceptbegroting 2018
Uw ref --
Onze ref Dir/JHJ/EJ nr. 2017 - 028
Datum 13 april 2017

Geacht College,

Graag bieden wij u de jaarstukken 2016 en de conceptbegroting 2018 van Presikhaaf Bedrijven aan.
Het Algemeen Bestuur heeft deze jaarstukken en de conceptbegroting in haar vergadering van 12 april 2017 besproken en besloten het gevoelen van de aangesloten gemeenten te vragen.

Jaarstukken 2016:
Het Algemeen Bestuur heeft op 12 april 2017 de jaarstukken 2016 besproken, waarbij het volgende naar voren is gekomen.
Samengevat zijn de resultaten over 2016 als volgt:

(x € 1.000)	Rekening 2016	Prognose 2016	Begroting 2016	Rekening 2015
Resultaat uit productie	1.240	450	0	-2.978
Resultaat uit begeleiding	61	0	0	0
Resultaat uit verloning	563	859	0	-6.095
Resultaat uit overige posten	-1.013	0	0	-5.532
Gerealiseerd resultaat	**851**	**1.309**	**0**	**-14.605**
Personeelsgegevens				
SW-werknemers in fte	2.320,2	2.320,9	2.340,0	2.453,2
SW-werknemers in AJ	2.416,3	2.416,9	2.437,2	2.553,9
Werknemers BW in fte	46,6	46,7	48,0	54,3
Werknemers BW in AJ	49,6	49,5	50,0	57,6
Reguliere werknemers in fte	146,7	146,4	146,8	156,9
Percentage inzetbaarheidsverlof	16,8%	16,5%	16,0%	16,0%
Resultaten per fte (SW)				
Resultaat uit productie	534	194	0	-1.214
Resultaat uit begeleiding	26	0	0	0
Resultaat uit verloning	243	370	0	-2.485
Resultaat uit overige posten	-437	0	0	-2.255
Gerealiseerd resultaat	**366**	**564**	**0**	**-5.954**

Presikhaaf Bedrijven staat ingeschreven bij de KvK Centraal Gelderland te Arnhem onder nummer 09199122

Het jaar 2016 sluiten wij af met een positief resultaat van € 851k. Vooral het positievere resultaat uit productie met € 1.240k stemt ons zeer tevreden.

- Gedurende het jaar was de positieve tendens al zichtbaar uiteindelijk valt het resultaat uit productie € 800k hoger uit dan de laatste prognose, dit komt door hogere opbrengsten met € 400k als gevolg van hogere prijzen voor alle sectoren, hogere overige opbrengsten met € 200k door hogere huuropbrengsten en hogere jobcoachvergoedingen en lagere kosten voor alle posten met € 200k;
- Het resultaat uit begeleiding is ook € 100k beter als geprognosticeerd door lagere kosten;
- Het resultaat uit verloning valt lager uit dan de prognose met € 300k door iets hogere salariskosten SW als geprognosticeerd. Het resultaat uit verloning is positief ten opzichte van de begroting door een lagere SW-bezetting wat leidt tot lagere salariskosten SW;
- Het resultaat uit overige posten valt € 1.000k lager uit ten opzichte van de prognose doordat wij kosten naar voren hebben gehaald waardoor wij beter op de toekomst zijn voorbereid.

Het Algemeen Bestuur stelt voor het resultaat toe te voegen aan de algemene reserve om met de noodzakelijk opbouw van het weerstandsvermogen te beginnen.

Conceptbegroting 2018:

Op basis van wet- en regelgeving is Presikhaaf Bedrijven verplicht om tijdig een begroting in te dienen bij de provincie Gelderland. Aangezien op dit moment geen besluitvorming over de toekomst van Presikhaaf Bedrijven beschikbaar is, is de voorliggende begroting gebaseerd op ongewijzigd beleid (geen transitie).
De deelnemende gemeenten zijn op dit moment bezig om hun plannen te formuleren. Op basis van de signalen die ons hierover bereiken, verwacht het bestuur dat er per 1 januari 2018 een of meerdere werkbedrijven zijn opgericht, waarin de huidige activiteiten van Presikhaaf Bedrijven grotendeels worden ondergebracht. Met deze ontwikkeling is in de voorliggende begroting geen rekening gehouden.
Na afronding van de transitie en de bestuurlijke besluitvorming in de loop van 2017, zal de voorliggende begroting 2018 van Presikhaaf Bedrijven worden gewijzigd naar de nieuwe situatie.

De voorliggende begroting 2018, inclusief meerjarenraming 2019 tot en met 2021, is net zoals in 2016 en 2017 opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- Productie;
- Begeleiding;
- Verloning;
- Overige posten.

Per onderdeel worden financiële resultaten gepresenteerd in vorm van een "resultaat uit productie" en "resultaat uit begeleiding" en "resultaat uit verloning" en "resultaat uit overige posten".

De conceptbegroting 2018 sluit op een resultaat van nihil doordat aan de voorkant van de gemeenten een bijdrage wordt ontvangen in de diverse dienstverleningen.

Om aan de norm uit de notitie Weerstandsvermogen te voldoen is er een post opbouw weerstandsvermogen opgenomen.

Voor meer achtergronden verwijzen wij u naar de conceptbegroting.

Presikhaaf Bedrijven staat ingeschreven bij de KvK Centraal Gelderland te Arnhem onder nummer 09199122

De verdeling van de bijdrage door de deelnemende gemeenten wordt bepaald op basis van het deelnamepercentage per 31 oktober 2017 voor het jaar 2018. De opgenomen verdeling in de conceptbegroting 2018 is gebaseerd op de verwachting voor het jaar 2018.

Vaststellen jaarstukken 2016 en conceptbegroting 2018
Wij willen de jaarstukken 2016 en de conceptbegroting 2018 in de vergadering van het Algemene Bestuur van 12 juli 2017 definitief kunnen vaststellen.

Wij vragen of u deze Jaarstukken 2016 en de conceptbegroting 2018 in mei of juni aan de orde wilt stellen in uw Raad met het verzoek om het gevoelen van uw gemeente voor 30 juni 2017 aan ons kenbaar te maken.

Indien u vragen en /of opmerkingen heeft of een toelichting wenst, dan kunt u hiervoor contact opnemen met de heer R.H.J. Bongers, of ondergetekende. U kunt ons bereiken via telefoonnummer 026 – 3685211.

Met vriendelijke groet,

Namens het Dagelijks Bestuur,

J.H. Janssen
algemeen directeur

bijlagen
- deze stukken hebben wij digitaal toegezonden aan de leden van ons Algemeen Bestuur en hun ambtelijke ondersteuning.
  Tevens staan de stukken op onze site: http://www.presikhaaf.org/index.php/bestuursvergadering-12-april-2017/

in afschrift aan
- leden Algemeen Bestuur

Presikhaaf Bedrijven staat ingeschreven bij de KvK Centraal Gelderland te Arnhem onder nummer 09199122

Presikhaaf Bedrijven
(Concept)
Begroting 2018

Inhoudsopgave

1 INLEIDING 3
2 BESCHRIJVING PRESIKHAAF BEDRIJVEN ONDERDELEN 5
2.1 BESCHRIJVING OPZET INHOUDELIJK PER ONDERDEEL 5
2.2 BESCHRIJVING OPZET FINANCIEEL PER ONDERDEEL 6
2.3 BESCHRIJVING GEVOLGEN TOTAAL PRESIKHAAF BEDRIJVEN EN GEMEENTEN 7
3 PERSONEEL 8
4 RISICO'S 10
5 BEGROTING 11
5.1 PROGRAMMABEGROTING PRESIKHAAF BEDRIJVEN 11
5.2 RESULTAAT UIT PRODUCTIE 12
5.3 RESULTAAT UIT BEGELEIDING 15
5.4 RESULTAAT UIT VERLONING 15
5.5 RESULTAAT UIT OVERIGE POSTEN 16
5.6 MEERJARENRAMING 18
5.7 BALANS 22
6 VERPLICHTE PARAGRAFEN 23

1 Inleiding

De begroting 2018 is gebaseerd op ongewijzigd beleid. Dit houdt in dat de begrotingsopzet overeenkomt met de begrotingsopzet 2017. Momenteel bevindt Presikhaaf Bedrijven zich in een transitieproces, waarbij de verwachting is dat er per 1 januari 2018 een of meerdere werkbedrijven zijn opgericht, waarin de huidige activiteiten van Presikhaaf Bedrijven grotendeels worden ondergebracht. Zodra hierover besluitvorming heeft plaatsgevonden zal de begroting 2018 worden gewijzigd naar de nieuwe organisatorische situatie.

In de begroting 2018 is de volgende onderverdeling in activiteiten gemaakt, namelijk:

- Productie
- Begeleiding
- Verloning
- Overig

In hoofdstuk 2 en 5 zullen we deze onderdelen toelichten.

Aandachtspunten in deze begroting:

- Begrotingsresultaat
  De begroting 2018 is financieel sluitend. De begrote uitgaven en inkomsten zijn in evenwicht. In de begroting is rekening gehouden met de wederopbouw van het financieel weerstandsvermogen. Hiervoor is een bedrag van € 0,6 mln. gereserveerd in de begroting. De komende vier jaar moet dit uitgroeien tot een vermogen van € 2,4 mln. om risico's op te vangen.

- Verrekening systematiek
  Presikhaaf Bedrijven verschaft inzicht in de kosten van de dienstverlening (met name begeleidingskosten) en wil voorkomen dat de deelnemende gemeente achteraf substantiële eenmalige bedragen in rekening gebracht krijgt. De begeleidingskosten vormen een substantiële kostenpost, die vanwege marktomstandigheden en aard van de werkzaamheden niet volledig doorberekend kunnen worden aan opdrachtgevers. Dit leidt tot een negatieve bijdrage aan het financieel resultaat van Presikhaaf Bedrijven. Het niet kostendekkende deel wordt daarom nu gedragen door de deelnemende gemeenten. Presikhaaf Bedrijven brengt dit onderdeel vooraf in rekening. Deze kosten worden afgezonderd van de integrale afrekening en apart via het deelnamepercentage afgerekend. Bij de berekening van de begeleidingskosten wordt rekening gehouden met de mate van begeleiding die een medewerker nodig heeft.

- Verloningsresultaat
  Presikhaaf Bedrijven erkent dat de verloning altijd een negatief resultaat heeft en neemt hiervoor een bijdrage van de gemeente op.

- Kosten in standhouden onrendabele werksoorten
  Tekorten uit onrendabele werksoorten worden gedekt uit de bijdragen van gemeenten en de omzet.

- Huisvesting
  Op dit moment is in de begroting 2018 nog niet voorzien dat de locatie op de Driepoortenweg in 2017 zal worden afgestoten. Indien de voorgenomen afstoting daadwerkelijk plaatsvindt, zullen geplande uitgaven voor groot onderhoud te zijner tijd niet meer nodig zijn. Voor het benodigde onderhoud aan de locatie Bruningweg wordt nog een kostenraming gemaakt. Hiervoor zijn nog geen middelen gereserveerd in de begroting. De eenmalige kosten voor het benodigde onderhoud aan de locatie Bruningweg kunnen waarschijnlijk financieel budgetneutraal worden opgevangen door het vervallen van onderhoudskosten bij de verwachte afstoting van de locatie Driepoortenweg.

- Wegvallen instroom SW
  Door het wegvallen van de SW instroom is er rekening gehouden met een natuurlijke reductie, daar waar mogelijk, van regulier personeel. Echter het wegvallen van de SW instroom wordt deels opgevangen door inzet van andere doelgroepen, zoals vanuit de Participatiewet.

- Frictie- en transitiekosten
  De intentie is om de geen frictie- en transitiekosten te verantwoorden in boekjaar 2018, dit wordt wel voorzien in 2017.
  Besluiten die leiden tot incidentele lasten in een begrotingswijziging te verwerken en de bijdrage van de gemeente daarmee te verhogen. Deze lasten worden apart afgerekend.

- Personen met een lage loonwaarde naar gemeenten.
  In 2017 worden met de gemeenten afspraken gemaakt met betrekking tot de overgang van de personen met een lage loonwaarde naar de deelnemende gemeenten. Deze afspraak is ook meegenomen in de begrote begeleidingskosten. Indien dit aantal niet wordt gehaald, zullen de begeleidingskosten hoger uitkomen dan nu begroot. Indien de afspraken niet worden gerealiseerd, zal dit financieel worden opgevangen door een vergelijkbare financiële gemeentelijke compensatie voor begeleidingskosten.
  De personele zaken worden in hoofdstuk 3 toegelicht.

- Risico's
  Momenteel zit Presikhaaf Bedrijven in de transitiefase, nu bekende globale risico's worden in hoofdstuk 4 toegelicht.

- Begroting en meerjarenraming
  In hoofdstuk 5 vindt u de financiële begroting, inclusief de meerjarenraming en toelichtingen.

- Verplichte paragrafen
  In dit hoofdstuk 6 vindt u o.a. meer informatie over de weerstandscapaciteit en financiering.

2 Beschrijving Presikhaaf Bedrijven onderdelen

In dit hoofdstuk vindt u een toelichting op de bundeling van activiteiten in de vier onderdelen, namelijk:

A. Productie
B. Begeleiding
C. Verloning
D. Overig

Hieronder vindt u informatie over de doelstelling en uitgangspunten van de onderdelen. Allereerst worden deze in paragraaf 2.1 inhoudelijk beschreven en daarna wordt per onderdeel in paragraaf 2.2 ingegaan op de financiële achtergronden. Tot slot worden in paragraaf 2.3 de gevolgen voor Presikhaaf Bedrijven en de gemeenten op hoofdlijnen uiteengezet.

2.1 Beschrijving opzet inhoudelijk per onderdeel

A. Productie
De productiefaciliteiten zijn in het verleden opgezet om werkgelegenheid voor de doelgroep te creëren of veilig te stellen. Het is langlopend beleid om de risico's te verkleinen door productiefaciliteiten buiten de deur te zetten. In een aantal gevallen zal de productiefaciliteit verliesgevend zijn, maar wordt deze welbewust in stand gehouden vanuit de gedachte van werkgelegenheid.

Uitgangspunten Presikhaaf Bedrijven zijn:
- Maakt voor de productie gebruik van mensen uit de doelgroep.
- Als aanvulling worden voor gemeenten opdrachten in het kader van re-integratie uitgevoerd.
- Wanneer de gemeenten het noodzakelijk vinden specifieke werkgelegenheid te behouden voor de doelgroep, kunnen zij enig financieel verlies bij de productie acceptabel vinden.

B. Begeleiding
Begeleiden van SW-medewerkers in den brede zin des woords is de core business bij uitstek. Presikhaaf Bedrijven is sterk in de individuele begeleiding van mensen uit de doelgroep of het begeleiden van bedrijven bij het inrichten van bedrijfsprocessen zodanig dat de doelgroep hier goed kan functioneren.

Uitgangspunten Presikhaaf Bedrijven zijn:
- Is in staat de productie te ontzorgen en mensen uit de doelgroep te voorzien van voor hen adequate begeleiding.
- Wordt betaald door de gemeente (af te nemen dienst).
- Heeft een kostprijs die afhankelijk is van het individu of van de karakteristieken van de groep, zodanig dat intensieve begeleiding meer kost dan beperkte begeleiding.

C. Verloning
Presikhaaf Bedrijven is een werkgever van 2.111,8 fte SW medewerkers. Deze mensen hebben vrijwel zonder uitzondering een vaste aanstelling. Er is geen groei van dit onderdeel, omdat Presikhaaf Bedrijven geen mensen uit de doelgroep meer in dienst neemt.

Uitgangspunten Presikhaaf Bedrijven zijn:
- Betaalt de werkgeverslasten van de SW-medewerkers.
- Kosten worden afgerekend op een norm bedrag via een deelnemingspercentage.

- Het onderdeel heeft als taak om SW personeel tegen zo min mogelijk begeleidingskosten en tegen zo groot mogelijke detacheringsopbrengst aan het werk te zetten. Om dit mogelijk te maken wordt ingezet op de ontwikkeling van de SW medewerker.

D. Overig

In dit onderdeel worden eventuele de transitie- en frictiekosten verantwoord. Bij de overgang naar het (Arnhems) werkbedrijf zullen frictiekosten ontstaan, deze zullen geheel in 2017 worden opgenomen**.**
Onder de post 'overig' is ook de opbouw van het weerstandsvermogen opgenomen. Daarnaast worden hier zaken verantwoord die niet vallen onder A, B of C.

2.2 Beschrijving opzet financieel per onderdeel

Het onderscheid in vier onderdelen (productie, begeleiding, verloning en overig) leidt tot onderstaande financiële ordening:

A. Productie
- Kent een opbrengst door verkoop van productie of dienstverlening.
- Maakt bedrijfskosten ten behoeve van het realiseren van de productie.
- Maakt salariskosten voor het personeel dat in dienst is van het onderdeel om de productie te kunnen leveren.
- Betaalt een detacheringsvergoeding voor zover personeel wordt ingehuurd ten behoeve van activerend werk.

B. Begeleiding
- De begeleiding bestaat uit het ondersteunen van de productie.
- Dit regulier personeel wordt betaald uit opbrengsten vanuit opdrachten door gemeenten.
- Begeleidingskosten zijn gedifferentieerd naar de zwaarte van begeleiding.
- De gemeenten betalen begeleidingskosten van SW personeel.

C. Verloning
- Hier worden alle werkgeverslasten betaald voor de SW-medewerkers.
- Deze worden bekostigd door de gemeenten.
- Dit onderdeel kent een jaarlijks afnemend volume.

D. Overig
- Hier worden de incidenteel geachte kosten en opbrengsten opgenomen.
- In dit onderdeel staan kosten en opbrengen die niet vallen onder deel A, B of C.

2.3 Beschrijving gevolgen totaal Presikhaaf Bedrijven en gemeenten

De opzet in de vier onderdelen leidt tot:

- Een heldere verdeling in de opbrengsten en kosten.
- Zichtbare begeleidings- detacheringskosten.
- Van specifieke onderdelen wordt duidelijk in welke mate zij gezond zijn.

Voor gemeenten ontstaan de volgende kosten:

- Een algemene bijdrage afhankelijk van het deelnamepercentage aan het werkgeversonderdeel.
- Een specifieke bijdrage per medewerker voor begeleidingskosten en specifieke inkomsten in de vorm van een detacheringsvergoeding.
- Hierdoor kan de gemeente deze kosten en baten afwegen tegenover andere mogelijkheden in de markt.

De begroting van Presikhaaf Bedrijven kent in deze situatie:

- Geen tekorten op het werkgeversonderdeel nu gemeenten vooraf de loonsommen voldoen.
- Geen tekorten met uitzondering van productieonderdelen die dan gesaneerd ofwel gestopt moeten worden ofwel er wordt een expliciete politieke keus gemaakt om hier voor langere tijd publieke middelen aan toe te voegen om de werkgelegenheid te behouden.
- Geen tekorten op de begeleidingskosten nu deze door de gemeenten vooraf vergoed worden. Bij te hoge kosten prijst het onderdeel zich vanzelf uit de markt.

In hoofdstuk 5 vindt u de begroting waarin het financiële resultaat per onderdeel is gepresenteerd.

3 Personeel

Vanaf 2017 is het centrale organisatiethema “duurzame inzetbaarheid” met als speerpunten:

1. verlagen van het verzuim;
2. investeren in doorstroom en mobiliteit van alle medewerkers;
3. voldoende werk genereren tegen een gezond tarief.

De verwachting is dat deze structurele aandacht voor de inzetbaarheid van medewerkers begin 2018 goed ingebed is en de organisatie daardoor klaar is voor de toekomst. Van belang daarbinnen is enerzijds de duurzame inzet van SW-personeel en andere doelgroepen uit de Participatiewet op zo regulier mogelijke arbeidsplaatsen. Hiervoor wordt een strategische personeelsplanning opgezet, met als kaders capaciteit, kwaliteit, passendheid en inzet op ontwikkeling van het individu. Anderzijds is het begeleidend en ondersteunend personeel goed voorbereid op een toekomst die mogelijk buiten de grenzen van de Presikhaaf-organisatie ligt. Medewerkers kennen hun eigen verantwoordelijkheid in dit proces en nemen eigenaarschap voor de eigen toekomst. Daar waar nodig/mogelijk zijn en worden medewerkers ondersteund in hun loopbaanontwikkeling of heeft uitstroom reeds plaatsgevonden. In dat kader zijn instrumenten ontwikkeld met en is samenwerking gezocht bij partners en externe partijen. Hierdoor kan ontwikkeling ook plaatsvinden op tijdelijke *oriëntatieplaatsen* of door middel van externe projectactiviteiten.

Met dit alles bereiken we een organisatiecultuur met leiderschap, eigenaarschap en werkgeverschap als kernwaarden en als resultaat:

1. lager verzuim;
2. hogere en duurzame inzetbaarheid;
3. meer productiviteit;
4. hogere betrokkenheid.

In alle lagen van de organisatie wordt dit ervaren en opgepakt: iedereen weet en ervaart dat hij ertoe doet en mede verantwoordelijk is voor de successen én de gemiste kansen van de organisatie.

De organisatie is zo ingericht dat gemeenten en andere relaties met vertrouwen hun hulpvragen en opdrachten bij ons neerleggen. Er is een goede verbinding met en aansluiting bij (sociale) wijkteams, scholen en AWBZ-instellingen. Ook hebben we ons verder geprofessionaliseerd als HR-begeleidingsorganisatie en kunnen van daaruit zorgdragen voor maximale benutting van de potentiële marktwaarde van SW-medewerkers en doelgroep uit de Participatiewet. Deze laatste groep is, met de krimp die door natuurlijke uitstroom van de SW-doelgroep ontstaat, ook noodzakelijk voor de continuïteit van de bedrijfsvoering.

<u>Actieplan naar aanleiding van onderzoek DEXIS Arbeid</u>

Het onderzoeksrapport van DEXIS Arbeid is begin 2017 aanleiding geweest om te komen tot een bredere opzet en uitwerking dan alleen aandacht voor verzuim. Voor 2018 verwachten we daarvan de volgende resultaten:

- leidinggevenden hebben een realistisch target op de verschillende organisatiedoelen, waaronder verzuim en inzetbaarheid;

- iedere leidinggevende is, door middel van training en met ondersteuning van instrumenten en/of *coaching on the job*, voldoende geoutilleerd om de leiderschapsrol op te pakken en waar te maken;

- de vernieuwde verzuimaanpak en het daarvoor ontwikkelde instrumentarium is op orde en goed bruikbaar. Ook voor de andere organisatiedoelen zijn instrumenten ontwikkeld. Door middel van periodieke evaluaties worden verbeteracties ingezet om de resultaten positief te beïnvloeden.

Verzuimdoelstelling

Voor 2017 is de doelstelling geformuleerd om over de gehele linie verzuimreductie te bewerkstelligen met 2% zodat we op gemiddeld 14,8% uitkomen. In dat jaar wordt, zoals hiervoor geschetst, gewerkt aan versterking van leidinggevenden in hun leiderschapskwaliteiten. In 2018 is de aandacht voor werkgeverschap dusdanig ingebed in de organisatie dat medewerkers doelgericht aangesproken worden op hun verzuim en inzetbaarheid. Daarmee moet bereikt kunnen worden dat we als organisatie het verzuim terug kunnen brengen tot ten minste het landelijk gemiddelde van SW-organisaties. Uit de benchmark 2016 blijkt dat dit landelijk gemiddelde voor de grootteklasse van Presikhaaf Bedrijven ligt op 13,6% (landelijke benchmark totaal op 12,8%).

Ontwikkeling duurzame inzetbaarheid met leer-/werkprogramma's

Het team Leren & Ontwikkelen biedt via de interne applicatie *Palet* een ruim aanbod aan trainingen en opleidingen voor alle medewerkers van Presikhaaf Bedrijven. De verwachting is dat ook voor 2018 een grote variatie beschikbaar zal zijn. Een deel zal, vanwege de functie of taken, verplicht gevolgd moeten worden (bijvoorbeeld BHV, VCA of Veilig werken langs de weg); op een ander deel zal meer op vrijwillige basis ingeschreven kunnen worden (assertiviteit, Excel, taaltrainingen Nt1/Nt2). In het kader van doorstroom, loopbaanontwikkeling en mobiliteit zal ook in 2018 een opleidings- en ontwikkelprogramma aangeboden worden aan het begeleidend en ondersteunend persoon. Dit in het kader van duurzame inzetbaarheid en de verwachting dat voor de toekomstige organisatie de formatie naar beneden zal worden bijgesteld.

Methodiek Werkstap

In 2017 zal de methodiek Werkstap volledig geïntegreerd zijn als ontwikkelprogramma voor SW-medewerkers en is een start gemaakt met het invoeren van andere doelgroepen uit de Participatiewet. Dat wil zeggen dat alle doelgroepen vanuit Werkstap gevolgd kunnen worden in hun ontwikkelmogelijkheden.

Alle leidinggevenden hebben de training Werkstap eind 2017 afgerond; de verwachting is dat ten minste 80% in de *Proeve van Bekwaamheid* een voldoende resultaat heeft behaald. In 2018 zullen ondersteunende herhalingslessen verzorgd blijven worden.

4 Risico's

De grootste risicofactoren voor Presikhaaf Bedrijven worden gevormd door de commerciële opbrengsten van diensten en producten. Daarnaast zijn de bestuurskracht en het weerstandsvermogen bekende risico's. Hieronder wordt ingegaan op deze risico's.

Commerciële opbrengst

De opbrengst kan door onverwachte mutaties in (grote) klanten en/ of grote orders onverwachts sterk toe- of afnemen. In het algemeen is hiervan het gevolg dat vrijwel direct en in gelijke verhoudingen het bedrijfsresultaat en daarmee ook het exploitatieresultaat aangetast kan worden.
Verlies aan opbrengsten kan niet eenvoudig worden hersteld door besparingen. Immers, de grootste kostenfactor, de personeelskosten zijn vast omdat Presikhaaf Bedrijven geen personeel kan ontslaan in verband met te weinig werk.
Als beheersingsmaatregel wordt er gewerkt aan verbetering van de commerciële slagkracht en aan de relaties met bestaande klanten met een hoog potentieel. Op die manier borgen we de continuïteit van werk.

Impact van economische omstandigheden op Presikhaaf Bedrijven en onduidelijkheid over de toekomst

Presikhaaf Bedrijven is sterk afhankelijk van economische omstandigheden. Onduidelijkheid over het toekomstperspectief en de berichtgeving in de media kan bij opdrachtgevers leiden tot twijfel over de continuïteit van de dienstverlening en tot verlies van opdrachten. Heldere communicatie met stakeholders over de strategie en de fase waarin de besluitvorming van de gemeenten zich bevindt, kan deze twijfel voorkomen.

Bestuurskracht

Onduidelijkheid in de strategieformulering en het daardoor ontbreken van een meerjarenperspectief leidt tot instabiliteit. Operationeel gezien kan dit leiden tot verlies van opdrachtgevers en personeel (door ziekte of vertrek) en lagere investeringen.
Als beheersingsmaatregel wordt vooral ingezet op heldere communicatie met de stakeholders over de strategie en de voorgang in de besluitvorming.

Personeel

Presikhaaf Bedrijven heeft te maken met een dalend SW-bestand aangezien er geen instroom van SW-ers meer is. Hierdoor zijn voor de invulling van de huidige en toekomstige opdrachten afhankelijk van instroom van andere doelgroepen waarbij zowel de kwaliteit als de kosten van de instroom een risico zijn. Voortdurende afstemming met gemeenten, het WSP en VSO-scholen over de instroom en de opdrachten is van belang.

Weerstandsvermogen

Door het ontbreken van weerstandsvermogen moeten financiële tegenvallers worden opgevangen in de exploitatie van Presikhaaf Bedrijven. Echter vanaf 2018 wordt er weer een financiële buffer opgebouwd. De komende vier jaar wordt er € 0,6 mln. gereserveerd om een weerstandsvermogen van € 2,4 mln. op te bouwen.

5 Begroting

In dit hoofdstuk wordt u geïnformeerd over begrote resultaten van Presikhaaf Bedrijven. Tevens zijn er begrotings- en balansspecificaties opgenomen.

5.1 Programmabegroting Presikhaaf Bedrijven

bedragen x € 1.000	Begroting 2018	Prognose 2017	Begroting 2017	Rekening 2016
Resultaat uit productie	0	1.003	0	1.240
Resultaat uit begeleiding	0	0	0	61
Resultaat uit verloning	0	930	0	563
Resultaat uit overige posten	0	-600	0	-1.013
Totaal resultaat	**0**	**1.333**	**0**	**851**
Personeelsgegevens				
SW-werknemers in fte	2.111,8	2.203,9	2.151,3	2.320,2
SW-werknemers in AJ	2.196,0	2.291,3	2.241,7	2.416,3
Werknemers BW in fte	42,8	44,2	46,7	46,6
Werknemers BW in AJ	45,5	47,0	49,5	49,6
P-wet doelgroep in fte	109,9	65,5	61,7	81,9
Reguliere werknemers in fte	149,8	154,7	149,0	146,7
Percentage inzetbaarheidsverlof	13,6%	14,8%	15,0%	16,8%
Resultaten per fte (SW)				
Resultaat uit productie	0	455	0	535
Resultaat uit begeleiding	0	0	0	26
Resultaat uit verloning	0	422	0	243
Resultaat uit overige posten	0	-272	0	-437
Totaal resultaat	**0**	**605**	**0**	**367**

De begroting 2018 is financieel sluitend. De begrote uitgaven en inkomsten zijn in evenwicht. In de begroting is rekening gehouden met de wederopbouw van het financieel weerstandsvermogen. Hiervoor is een bedrag van € 0,6 mln. gereserveerd in de begroting. De komende jaren moet dit uitgroeien tot een vermogen van € 2,4 mln. om risico's op te vangen.

In de volgende paragrafen wordt het resultaat per onderdeel toegelicht.

5.2 Resultaat uit productie

bedragen x € 1.000	Begroting 2018	Prognose 2017	Begroting 2017	Rekening 2016
Bruto opbrengst incl mutatie OHW	21.209	21.051	18.794	20.566
Materiaal verbruik + uitbesteed werk	4.099	4.264	3.612	4.140
Netto Opbrengst	**17.110**	**16.787**	**15.182**	**16.426**
Netto Opbrengst percentage	80,7%	79,7%	80,8%	79,9%
Overige opbrengsten	2.270	2.468	2.180	1.997
Som der bedrijfsopbrengsten	**19.380**	**19.256**	**17.362**	**18.423**
Lasten				
Salariskosten regulier personeel	7.376	7.646	6.993	7.054
Detacheringsvergoeding doelgroep	2.340	2.420	2.420	2.553
Overige personeelskosten	604	602	434	746
Afschrijvingen	646	593	760	704
Financiële baten en lasten	439	504	511	612
Inzet P-wetters	3.020	1.911	1.800	1.880
Overige bedrijfskosten	4.955	4.846	4.714	6.024
Totaal lasten	**19.380**	**18.522**	**17.632**	**19.572**
Opbrengsten - Lasten	**0**	**733**	**-270**	**-1.149**
Bijdrage gemeenten instandhouding werkplekken	0	270	270	2.390
Resultaat uit productie	**0**	**1.003**	**0**	**1.240**

In onderstaande analyse wordt de begroting 2018 afgezet ten opzichte van de prognose 2017 en waar noodzakelijk ook ten opzichte van de begroting 2017 en/of rekening 2016. Als gevolg van de doorgevoerde stelselwijziging is het resultaat uit productie budgetneutraal conform de begroting 2017.

Per onderdeel is het beeld ten opzichte van de begroting als volgt:

De netto-opbrengst stijgt met € 0,3 miljoen door:

- dat de uitstroom van het SW-personeel opgevangen door andere doelgroepen, omzetniveau 2016 wordt zoveel als mogelijk gehandhaafd;
- Verhoging van de opbrengsten bij Intratuin Arnhem;
- Prijsindexatie van de opbrengsten met 2%;
- meer efficiëntie wordt verwacht te behalen in verband met het thema verzuimverlaging, wat moet leiden tot meer inzetbare en verkoopbare uren.

De overige opbrengsten dalen ten opzichte van de prognose 2017 door over de gehele linie lagere opbrengsten.

De lasten stijgen met € 0,9 miljoen door:

- lagere kosten regulier personeel met € 0,3 miljoen;
- hogere lasten met betrekking tot inzet van P-wetters van € 1,1 miljoen;
- hogere kosten bij andere posten voor per saldo € 0,1 miljoen.

Netto-opbrengst
De begrote netto-opbrengst van de begroting komt per saldo uit op een bedrag van € 17,1 miljoen bij een gemiddeld netto-opbrengstpercentage van 80,7%. Het netto-opbrengstpercentage is gestegen ten opzichte van de begroting 2017. Dit komt door de stijging van opbrengsten die wij mede binnenhalen door inzet van andere doelgroepen en door hogere prijzen.

Overige bedrijfsopbrengsten
Onder deze post staat de doorbelasting van rente- en huisvestingskosten aan de op afstand gezette bedrijfsonderdelen, vergoedingen voor personen met een lage loonwaarde (‘module 8’) en overige opbrengsten.

De specificatie van de overige bedrijfsopbrengsten is als volgt:

bedragen x € 1.000	Begroting 2018	Prognose 2017	Begroting 2017	Rekening 2016
Doorbelasting huisvesting	363	363	295	431
Doorbelastingen personeel	210	210	219	524
Doorbelasting kosten module 8	1.420	1.450	1.425	383
Meeropbrengst voormalige ID-banen	148	148	156	165
Overig	129	297	85	494
Totaal	**2.270**	**2.468**	**2.180**	**1.997**

Salariskosten regulier personeel

De totale uitgaven komen uit op een bedrag van € 10,1 miljoen, inclusief salariskosten van € 2,7 miljoen voor de begeleiding van de doelgroep, bij een bezetting van 149,8 fte. Er is rekening gehouden met lagere bezetting als gevolg van de uitstroom van het SW-personeel, daarnaast stijgt de reguliere bezetting door vervanging van SW-ers door reguliere krachten en voor inzet voor andere doelgroepen.

Detacheringsvergoeding doelgroep
Dit zijn de kosten voor de inzet van werknemers uit de doelgroep voor personen in Activerend Werk. Deze kostenpost komt terug als detacheringsvergoeding bij het onderdeel ‘resultaat uit verloning’.

Overige personeelskosten
Ten opzichte van de prognose 2017 blijven deze kosten gelijk. Ten opzichte van 2016 dalen deze kosten, dit komt voornamelijk doordat de kosten van jubilea en de kosten van vergoeding van het lidmaatschap van de vakbond voor SW-ers wordt gepresenteerd onder het resultaat uit verloning.

Afschrijvingen
De afschrijvingskosten zijn geactualiseerd waarbij tevens rekening is gehouden met investeringen.

Financiële baten en lasten
Door de dalende rente en het lagere vermogensbeslag dalen de financiële baten en lasten.

Inzet P-wetters
Onder deze post staan de netto kosten van de P-wetters. Door de uitstroom van SW-ers en wij de netto-opbrengst willen houden voorzien wij instroom van P-wetters.

Overige bedrijfskosten
Onder de overige bedrijfskosten worden alle overige kosten gepresenteerd. Deze stijgen met € 0,1 miljoen ten opzichte van de prognose 2017.

De specificatie van de overige bedrijfskosten is als volgt:

bedragen x € 1.000	Begroting 2018	Prognose 2017	Begroting 2017	Rekening 2016
Huur- en leasekosten	400	407	303	406
Onderhoudskosten	700	688	1.067	989
Energieverbruik	500	491	602	600
Belastingen en verzekeringen	290	286	340	340
Algemene kosten	3.065	2.974	2.409	3.720
Subtotaal	**4.955**	**4.846**	**4.721**	**6.055**
Subsidie praktijkleren	0	0	-7	-31
Totaal overige bedrijfskosten	**4.955**	**4.846**	**4.714**	**6.024**
Specificatie van algemene kosten				
Indirecte productiekosten	70	61	51	76
Inkoop- en expeditiekosten	100	95	77	69
Verkoopkosten	300	298	258	242
Kosten dienstverlening door derden	850	812	828	1.880
Overige algemene kosten	1.745	1.690	1.011	1.120
Dotatie aan voorzieningen	0	0	0	-149
Diverse baten en lasten	0	19	184	-29
Inverdieneffect boventalligen				511
Totaal algemene kosten	**3.065**	**2.974**	**2.409**	**3.720**

De volgende toelichting per post ten opzichte van begroting 2017:

- De posten ‘huur- en leasekosten’, ‘onderhoudskosten’, ‘energieverbruik’ en ‘belastingen en verzekeringen’ blijven gelijk bij ongewijzigd beleid;
- De kosten dienstverlening door derden blijven gelijk. De daling ten opzichte van 2016 komt doordat wij geen ‘overig personeel’ meer hebben en veel minder personen die wij doorbelasten aan gemeenten;
- De overige algemene kosten stijgen licht bij ongewijzigd beleid;
- Inverdieneffecten boventalligen zijn nihil door het niet meer inzetten van boventallig personeel op activiteiten van Presikhaaf Bedrijven.

Bijdrage gemeenten instandhouding werkplekken
Deze bijdrage is noodzakelijk om de werkplekken voor Activerend Werk te kunnen bekostigen.

5.3 Resultaat uit begeleiding

bedragen x € 1.000	Begroting 2018	Prognose 2017	Begroting 2017	Rekening 2016
Kosten begeleiding	2.744	2.873	2.873	2.908
Bijdrage begeleiding door gemeenten	2.744	2.873	2.873	2.969
Resultaat uit begeleiding	**0**	**0**	**0**	**61**

Uitgangspunt voor de verrekening van begeleidingskosten is de mate van begeleiding van SW medewerkers enerzijds en de inzet op het gebied van begeleiding door reguliere medewerkers anderzijds. Voor de mate van begeleiding van SW-medewerkers is gekozen voor de methode werkladder. De kosten van begeleiding worden via het deelnemingspercentage verrekend met de gemeenten.

5.4 Resultaat uit verloning

bedragen x € 1.000	Begroting 2018	Prognose 2017	Begroting 2017	Rekening 2016
Bijdrage SW (oud)	61.117	64.289	62.327	67.404
Detacheringsvergoeding doelgroep	2.340	2.420	2.420	2.553
Salariskosten SW	61.579	63.654	62.819	67.551
Personeelsgebonden kosten SW	1.878	2.000	1.928	1.693
Wet Werk en Zekerheid	0	125	0	150
Resultaat uit verloning	**0**	**930**	**0**	**563**

Bijdrage SW (oud)
Bij het opstellen van de begroting 2018 wordt uitgegaan van een gemiddelde SW bezetting van 2.111,8 fte. De bezetting daalt als gevolg van natuurlijk verloop.

De Bijdrage SW (oud) dekt volledig de kosten van de SW-ers.

Detacheringsvergoeding doelgroep
Dit zijn de opbrengsten van de inzet van werknemers uit de doelgroep voor personen in Activerend Werk. De kostenpost komt terug als detacheringsvergoeding bij het onderdeel ‘resultaat uit productie’

Salariskosten SW
De belangrijkste kostenpost wordt gevormd door de post salariskosten SW-personeel. Voor 2018 worden de totale uitgaven begroot op ruim € 61,6 miljoen. Dit cijfer is gebaseerd op een SW-bezetting voor 2018 van gemiddeld 2.069 fte, exclusief de SW-bezetting voor Begeleid Werken. Er is rekening gehouden met de effecten van het Lage Inkomensvoordeel.

De salariskosten SW per fte stijgen door de een prijsindexatie van 1%.

Personeelsgebonden kosten SW
Onder deze post worden de reiskosten woon-werkverkeer, de loonkostensubsidie van Begeleid Werken en overige personeelsgebonden kosten opgenomen, dit betreffen vooral de kosten van jubilea en de kosten van de vergoeding van het lidmaatschap van de vakbond.

Een specificatie van de personeelsgebonden kosten SW is als volgt:

bedragen x € 1.000	Begroting 2018	Prognose 2017	Begroting 2017	Rekening 2016
Kosten woon-werk	900	1.017	1.019	1.082
Kosten maatvervoer	30	32	52	47
Kosten Begeleid Werken	450	522	537	564
Overige personeelsgebonden kosten	498	429	320	
Totaal	**1.878**	**2.000**	**1.928**	**1.693**

5.5 Resultaat uit overige posten

bedragen x € 1.000	Begroting 2018	Prognose 2017	Begroting 2017	Rekening 2016
Resultaat verbonden partijen	0	0	0	32
Transitiekosten	0	-450	0	-600
Incidentele lasten	0	-150	0	-2.535
Opbouw weerstandsvermogen	-600	-600	-600	0
Bijdrage gemeenten overige posten	600	600	600	2.090
Resultaat overige posten	**0**	**-600**	**0**	**-1.013**

Resultaat verbonden partijen

Hieronder wordt het resultaat van Beverweerd Holding B.V. gepresenteerd. Voor de begroting verwachten wij geen resultaat uit Beverweerd Holding B.V.

Transitiekosten
Voor 2018 worden er geen transitiekosten voorzien.

Incidentele lasten
Voor 2018 worden er geen incidentele lasten voorzien. De incidentele lasten uit een reorganisatie in verband met de overgang naar het (Arnhems) werkbedrijf worden, naar verwachting, opgenomen in het jaar 2017.

Opbouw weerstandsvermogen
Om aan de norm uit de notitie Weerstandsvermogen te voldoen is er een post opbouw weerstandsvermogen opgenomen.

Bijdrage gemeenten overige posten
Voor 2018 wordt een bijdrage van de gemeenten voorzien met betrekking tot de opbouw van het weerstandsvermogen.

Overzicht bijdragen deelnemende gemeenten:

bedragen x € 1.000	verdeling	Begroting 2018	Begroting 2017
Bijdragen			
Bijdrage gemeenten instandhouding werkplekken		0	270
Bijdrage begeleiding door gemeenten		2.744	2.873
Bijdrage SW (oud)		61.117	62.327
Bijdrage SW (oud) door niet deelnemende gemeenten		-2.410	-861
Bijdrage gemeenten overige posten		600	600
Totaal		**62.051**	**65.209**
Verdeling naar gemeenten			
Arnhem	53,04%	32.911	34.490
Doesburg	3,38%	2.097	2.158
Duiven	3,42%	2.122	2.237
Lingewaard	8,57%	5.318	5.549
Overbetuwe	6,68%	4.145	4.330
Rheden	11,60%	7.198	7.623
Rijnwaarden	2,81%	1.744	1.950
Rozendaal	0,04%	25	52
Westervoort	4,58%	2.842	2.973
Zevenaar	5,88%	3.649	3.847
Totaal	100,00%	**62.051**	**65.209**

De definitieve verdeling naar gemeenten moet nog worden vastgesteld op basis van bezettingsgegevens per 31 oktober 2017 voor het jaar 2018. Indicatief is de verdeling op basis van de gemiddelde SW bezetting 2017 gehanteerd.

Per 1 januari 2017 is de systematiek ‘betalende gemeente (werkgemeente)’ ingevoerd. Dit betekent dat vanaf 1 januari 2017 voor SW-ers die niet wonen in één van de deelnemende gemeenten een gemeente (meestal de centrumgemeente) als subsidiegemeente wordt aangewezen. Voor het jaar 2018 moet deze gemeente later in het jaar 2017 bepaald worden.

De realisatie vaan de bijdrage SW (oud) door niet deelnemende gemeenten zal op basis van het werkelijk aantal AJ en werkelijke bijdrage door het Rijk worden bepaald.

De gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar zullen per 1 januari 2018 worden samengevoegd tot één gemeente.

De bijdrage door de deelnemende gemeenten is voor de begroting van het jaar 2018 lager dan voor de begroting 2017.
Dit komt door de volgende factoren:

- Lagere kosten organisatie;
- Lagere bezetting aantal SW-ers waardoor de bijdrage SW-oud is verlaagd;
- Geen transitie- en frictiekosten in 2018.

5.6 Meerjarenraming

bedragen x € 1.000	Begroting 2017	Begroting 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021
Resultaat uit productie	0	0	0	0	0
Resultaat uit begeleiding	0	0	0	0	0
Resultaat uit verloning	0	0	0	0	0
Resultaat uit overige posten	0	0	0	0	0
Totaal resultaat	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Personeelsgegevens					
SW-werknemers in fte	2.151,3	2.111,8	2.013,6	1.926,1	1.839,0
SW-werknemers in AJ	2.241,7	2.196,0	2.094,4	2.003,8	1.913,1
Werknemers BW in fte	46,7	42,8	41,4	39,8	38,7
Werknemers BW in AJ	49,5	45,5	44,0	42,3	41,2
P-wet doelgroep in fte	61,7	109,9	106,3	102,2	99,4
Reguliere werknemers in fte	149,0	149,8	142,9	136,7	130,5
Percentage inzetbaarheidsverlof	15,0%	13,6%	13,6%	13,6%	13,6%
Resultaten per fte (SW)					
Resultaat uit productie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Resultaat uit begeleiding	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Resultaat uit verloning	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Resultaat uit overige posten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal resultaat	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Resultaat uit productie

bedragen x € 1.000	Begroting 2017	Begroting 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021
Bruto opbrengst incl mutatie OHW	18.794	21.209	20.628	20.126	19.600
Materiaal verbruik + uitbesteed werk	3.612	4.099	4.089	4.082	4.074
Netto Opbrengst	**15.182**	**17.110**	**16.539**	**16.044**	**15.526**
Netto Opbrengst percentage	81%	81%	80%	80%	79%
Overige opbrengsten	2.180	2.270	2.165	2.070	1.975
Som der bedrijfsopbrengsten	**17.362**	**19.380**	**18.704**	**18.113**	**17.501**
Lasten					
Salariskosten regulier personeel	6.993	7.376	7.033	6.728	6.423
Detacheringsvergoeding doelgroep	2.420	2.340	2.231	2.134	2.038
Overige personeelskosten	434	604	576	551	526
Afschrijvingen	760	646	646	646	646
Financiële baten en lasten	511	439	385	334	283
Inzet P-wetters	1.800	3.020	2.880	2.746	2.618
Overige bedrijfskosten	4.714	4.955	4.725	4.519	4.315
Totaal lasten	**17.632**	**19.380**	**18.476**	**17.658**	**16.849**
Opbrengsten - Lasten	**-270**	**0**	**228**	**456**	**652**
Bijdrage gemeenten instandhouding werkplekken	270	0	-228	-456	-652
Resultaat uit productie	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Er wordt rekening gehouden met een stijging van de opbrengsten met 2% per jaar. De bruto-opbrengst daalt door het lagere aantal SW-ers.

Resultaat uit begeleiding

bedragen x € 1.000	Begroting 2017	Begroting 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021
Kosten begeleiding	2.873	2.744	2.621	2.503	2.390
Bijdrage begeleiding door gemeenten	2.873	2.744	2.621	2.503	2.390
Resultaat uit begeleiding	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Resultaat uit verloning

bedragen x € 1.000	Begroting 2017	Begroting 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021
Bijdrage SW (oud)	62.327	61.117	58.823	56.825	54.777
Detacheringsvergoeding doelgroep	2.420	2.340	2.231	2.134	2.038
Salariskosten SW	62.819	61.579	59.264	57.246	55.179
Personeelsgebonden kosten SW	1.928	1.878	1.791	1.713	1.635
Wet Werk en Zekerheid	0	0	0	0	0
Resultaat uit verloning	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Er wordt rekening gehouden met een stijging van de salariskosten met ca 1%.

In de begroting is rekening gehouden met het Lage Inkomensvoordeel.

Resultaat overige posten

bedragen x € 1.000	Begroting 2017	Begroting 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021
Resultaat verbonden partijen	0	0	0	0	0
Transitiekosten	0	0	0	0	0
Incidentele lasten	0	0	0	0	0
Opbouw weerstandsvermogen	-600	-600	-600	-600	0
Bijdrage gemeenten overige posten	600	600	600	600	0
Resultaat overige posten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

De opbouw van het weerstandsvermogen wordt doorgezet zoals deze in de begroting 2017 is opgenomen.

Bijdrage deelnemende gemeenten

bedragen x € 1.000	Begroting 2017	Begroting 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021
Bijdragen					
Bijdrage gemeenten instandhouding werkplekken	270	0	-228	-456	-652
Bijdrage begeleiding door gemeenten	2.873	2.744	2.621	2.503	2.390
Bijdrage SW (oud)	62.327	61.117	58.823	56.825	54.777
Bijdrage SW (oud) niet deelnemende gemeenten	-861	-2.410	-1.965	-1.873	-1.777
Bijdrage gemeenten overige posten	600	600	600	600	0
Totaal	**65.209**	**62.051**	**59.852**	**57.599**	**54.738**
Verdeling naar gemeenten					
Arnhem	34.490	32.911	31.746	30.533	29.011
Doesburg	2.158	2.097	2.023	1.976	1.910
Duiven	2.237	2.122	2.047	1.999	1.921
Lingewaard	5.549	5.318	5.129	4.959	4.735
Overbetuwe	4.330	4.145	3.998	3.813	3.580
Rheden	7.623	7.198	6.943	6.722	6.443
Rijnwaarden	1.950	1.744	1.682	1.613	1.522
Rozendaal	52	25	24	23	22
Westervoort	2.973	2.842	2.741	2.661	2.556
Zevenaar	3.847	3.649	3.519	3.300	3.038
Totaal	**65.209**	**62.051**	**59.852**	**57.599**	**54.738**

De definitieve verdeling naar gemeenten moet nog worden vastgesteld op basis van bezettings-gegevens per 31 oktober voorafgaande aan het begrotingsjaar. Indicatief is de gemiddelde SW formatie per jaar per gemeente gehanteerd.
De belangrijkste verklaring voor de daling van het aantal SW-ers is het uit dienst gaan bij pensionering. Daarnaast zijn grote andere factoren overlijden van medewerkers en medewerkers die na twee jaar ziekte uit dienst gaan. Daarnaast zijn er ook mutaties tussen gemeenten als gevolg van verhuizingen.

De gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar zullen per 1 januari 2018 worden samengevoegd tot één gemeente.

5.7 Balans

Begrote balans Presikhaaf Bedrijven

bedragen x € 1.000		Prognose 31 december **2017**		Prognose 31 december **2018**
ACTIVA				
Vaste activa				
Immateriele vaste activa		-		-
Materiele vaste activa		12.700		12.300
Financiele vaste activa		350		350
Vlottende activa				
Voorraden	1.100		1.000	
Uitzettingen < 1 jaar:				
- Vorderingen < 1 jaar:	1.000		1.000	
- Overige uitzettingen	2.900		2.900	
Liquide middelen	500		250	
Overlopende activa	450		400	
		5.950		5.550
Totaal		**19.000**		**18.200**
PASSIVA				
Vaste passiva				
Eigen vermogen		2.800		3.500
Voorzieningen		1.000		800
Langlopende schulden		9.700		8.400
Vlottende passiva				
Vlottende schulden		3.500		3.500
Overlopende passiva		2.000		2.000
Totaal		**19.000**		**18.200**

6 Verplichte paragrafen

Artikel 11 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bepaalt dat in de paragraaf weerstandsvermogen een relatie wordt gelegd tussen de weerstandscapaciteit en de risico's. Onder weerstandscapaciteit wordt verstaan de middelen en mogelijkheden waarover Presikhaaf Bedrijven beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. De materiële vaste activa bevat naar alle waarschijnlijkheid geen 'stille reserve'.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

In deze paragraaf wordt achtereenvolgens ingegaan op de onderwerpen:

- weerstandscapaciteit;
- risico's;
- beleid omtrent weerstandscapaciteit en de risico's.

Weerstandscapaciteit

Het gewenste eigen vermogen is in de notitie inzake weerstandsvermogen bepaald op 12,5% van het balanstotaal. Dit komt neer op een bedrag van circa € 2,275 miljoen. Het weerstandsvermogen is bedoeld om in moeilijke tijden eventuele exploitatieverliezen te kunnen opvangen.

Ervan uitgaande dat de positieve resultaten over de jaren 2016 en 2017 (prognose) worden ingezet als opbouw weerstandsvermogen is eind 2017 het gewenste weerstandsvermogen bereikt. De lijn uit de begroting 2017 om in vier jaar het gewenste weerstandsvermogen te laten opbouwen wordt in deze begroting doorgetrokken mocht er een andere resultaatbestemming komen en/of het geprognosticeerde resultaat niet worden behaald.

Risico's

Zie hoofdstuk 4 voor risico's op hoofdlijnen.

Beleid omtrent weerstandscapaciteit en de risico's

Uitgaande van het resultaat over 2017 en 2018 zoals is opgenomen in de programmabegroting, is het gewenste eigen vermogen ultimo 2018 aanwezig. Door de voorgestelde opbouw ontstaat wel het gewenste eigen vermogen.

Onderhoud kapitaalgoederen

Bij Presikhaaf Bedrijven heeft het onderhoud van kapitaalgoederen vooral betrekking op onderhoud van bedrijfsgebouwen, machines en installaties. Het gebruik van pand aan de Driepoortenweg vraagt gezien de ouderdom veel onderhoudskosten. Met vervanging van installaties om het pand geschikt te houden voor intensief gebruik door veel mensen, is bij de investeringen wel weer rekening gehouden. Indien nodig zullen uitgaven gedaan worden en als kosten moeten worden verantwoord. Uitgangspunt is dat de locatie aan de Driepoortenweg niet wordt afgestoten in 2018.

Ten behoeve van gebouwenbeheer (registergoed) wordt jaarlijks op basis van conditiemetingen, onderhoudsinspecties en een inventarisatie per actief een MeerJarenOnderhoudsPlan (MJOP) opgesteld. Dit plan geeft een overzicht van het uit te voeren onderhoud en de benodigde investeringen aan het actief zowel op lange als op korte termijn en vormt qua kosten en investeringen de basis voor de begroting.

Voor een optimale werking en instandhouding van de infrastructuur zijn, daar waar gewenst dan wel noodzakelijk, onderhoudscontracten afgesloten met externe dienstverleners en leveranciers voor zowel het registergoed als voor de productiemiddelen.

Financiering

Met inachtneming van wat is beschreven in het ‘Treasurystatuut Presikhaaf Bedrijven’, wordt in deze paragraaf de financiering vastgelegd voor 2017.

Kasgeldlimiet en renterisiconorm

De kasgeldlimiet bepaalt de maximale omvang van de netto-vlottende schuld (schulden aan kredietinstellingen – liquide middelen). Op basis van de wet Fido bedraagt voor Presikhaaf Bedrijven de kasgeldlimiet € 7,356 miljoen, zijnde 8,2% van de totale begrotingsuitgaven voor 2018 ad € 89,706 miljoen.

De renterisiconorm is dat deel van de vaste schuld, waarover Presikhaaf Bedrijven renterisico mag lopen in casu waarvan de rente kan variëren. Op basis van de wet Fido bedraagt voor Presikhaaf Bedrijven de renterisiconorm € 17,941 miljoen, zijnde 20% van het begrotingstotaal.

Rentevisie

Op basis van de leningenportefeuille komt de gemiddelde rente van de langlopende leningen onder de 4,71% uit. Het percentage voor de financiering met kort geld, zijnde rekening courantkrediet en kasgeldleningen, is voor 2018 gesteld op gemiddeld 0,0%. De wet ‘Schatkistbankieren’ heeft geen invloed op onze financiering.

Verbonden partijen

In het kader van de primaire doelstelling heeft Presikhaaf Bedrijven een viertal rechtspersonen opgericht waarin activiteiten vanuit deze doelstelling zijn ondergebracht. Dit betreft Beverweerd Holding B.V., Stichting Motivaktie, Stichting Personeel Presikhaaf en Stichting Aan de Slag.

Beverweerd Holding B.V. heeft op haar beurt deelnemingen in Tuincentrum de Wuurde B.V., Presikhaaf Dienstverlening B.V. en B.V. Tuincentra Presikhaaf.

Tuincentrum de Wuurde B.V. heeft personen in dienst waarop de cao Fashion, Sport & Lifestyle (voorheen cao Tuincentra) van toepassing is. Voor het verwerven van gemeentelijke opdrachten is Presikhaaf Dienstverlening B.V. in 2011 opgericht. B.V. Tuincentra Presikhaaf is een vennootschap waarin geen activiteiten zijn ondergebracht.

Stichting Personeel Presikhaaf heeft tot doel het in dienst nemen van niet-SW-personeel. Stichting Motivaktie verloont personen uit de Participatiewet voor inzet op interne projecten en opdrachten.
Stichting Aan de Slag verloont personen uit de Participatiewet die zowel op interne projecten opdrachten worden ingezet als bij andere bedrijven werkzaam zijn. Al de drie de stichtingen zijn niet opgenomen in de resultaten van Presikhaaf Bedrijven aangezien er geen kapitaalbelang is.

Presikhaaf Bedrijven zal de verbonden partijen adequaat financieren.

Kengetallen

De volgende kengetallen kunnen uit de begroting worden gehaald:

	Begroting 2017	begroting 2018
Netto schuldquote	12,7%	11,5%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	12,7%	11,5%
Solvabititeitratio	14,7%	19,2%
Structurele exploitatieruimte	3,9%	2,9%

Titel/onderwerp: **Zienswijze gemeenteraad Arnhem inzake concept-begroting 2018 Presikhaaf Bedrijven**

Raadsadviseur: B. Kranenborg Telefoonnr: 3775956 bas.kranenborg@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	Roland Kluskens
Portefeuillehouder:	Mw. I. van Burgsteden	Telefoonnr:	3774663
		E-mailadres:	roland.kluskens@arnhem.nl
Doel activiteit	Informatief en meningsvormend		
Toelichting	Het college biedt de raad het voorstel: "Zienswijze gemeenteraad Arnhem inzake de concept-begroting 2018 Presikhaaf Bedrijven" aan, om vast te stellen. **Inleiding** Presikhaaf bedrijven (PHB) bevindt zich in een transitieproces. In de 2e helft van 2017 zullen er ingrijpende besluiten genomen worden. PHB heeft ervoor gekozen om een concept-begroting 2018 op te stellen, zonder rekening te houden met het transitieproces. Deze concept-begroting is gebaseerd op ongewijzigd beleid. PHB voldoet hiermee aan een wettelijk vereiste. De gemeenteraad is gevraagd voor 30 juni een zienswijze op deze begroting in te dienen. Het AB van PHB verwacht deze op 12 juli vast te stellen. **Voorstel** De begroting gaat uit van de geleverde diensten Productie, Begeleiding en Verloning. Ook bij ongewijzigd beleid blijken de bedrijfsresultaten op de 3 onderdelen te verbeteren. Daardoor daalt de benodigde inbreng van Arnhem tot € 32,91 mio in 2018 (in 2016: € 38,55 mio en verwacht voor 2017 € 34,49 mio). **Kanttekeningen** - Alle keuzes in het transitieproces hebben consequenties voor de begroting van PHB. Daarmee is de kans dat deze begroting ook de werkelijke begroting 2018 wordt, nihil. - De verwachte bijdrage van Arnhem is weliswaar lager dan in de afgelopen jaren, maar wel € 3,46 mio hoger dan geraamd in de MJPB 2017-2020, waar wordt uitgegaan van een gemeentelijke bijdrage van € 29,46 mio. Belangstellenden zijn uitgenodigd om aanwezig te zijn en desgewenst in te spreken.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Beslissen of het voorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende fase.		
Spreekrecht publiek	Ja		
Behandeladvies	Technische vragen dienen voorafgaand aan de bespreking te worden gesteld. U bent in de gelegenheid informatieve vragen te stellen aan (eventuele) insprekers en aan de portefeuillehouder. Na afronding van de informatieve fase wordt gestart met de meningsvormende fase. Deze fase bestaat uit twee termijnen: 1e termijn: fracties geven hun standpunt weer, te beginnen met de fracties die tegen het voorstel zijn of het voorstel willen wijzigen. Interrupties zijn toegestaan. 2e termijn: Na de reactie van de portefeuillehouder wordt de discussie gevoerd.		
Bijlagen			

Raadsvoorstel			
Zienswijze gemeenteraad Arnhem inzake concept-begroting 2018 PHB			
Aanbiedingsbrief PHB d.d. 13-04-2017			
Concept-begroting 2018			

Zienswijze gemeenteraad Arnhem inzake concept-begroting Presikhaaf Bedrijven.

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	19 juni 2017
Zaaknummer:	140669
Portefeuillehouder:	I. Van Burgsteden

Raadskameradvies:

Aan de gemeenteraad, 19 juni 2017

Proces
De informerende en meningsvormende vergadering is afgerond.

Moties en amendementen
Er zijn geen moties en amendementen aangekondigd.

Conclusie
De voorzitter van de raadskamer concludeert dat het raadsvoorstel, als hamerstuk, doorgeleid kan worden naar de besluitvormende vergadering.

De griffier,

J.G.M. Kersten

De voorzitter,

H.E. de Vroome

Archief - Politieke Maandag (b)

Dossiernummer	325
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	19 juni 2017
Agendapunt	2.3
Omschrijving	Begroting 2018 en jaarrekening 2016 Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen
Organisatieonderdeel	Cluster Strategie, Control en Ontwikkeling
Steller	Ron van der Linden
Portefeuillehouder	Geert Ritsema
Fatale termijn	
Behandelresultaat	

Geagendeerd	Vergaderdatum
College Burgemeester en Wethouders	30 mei 2017
College Burgemeester en Wethouders	6 juni 2017
Politieke Maandag (i/m)	12 juni 2017
Archief - Politieke Maandag (b)	**19 juni 2017**

Besluit van 19 juni 2017

Zaaknummer 149465 (2016-04-01145)

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 30 mei 2017, gelezen de brieven van het bestuur van het Gemeenschappelijk Orgaan d.d. 13 april 2017 en gelet op artikel 35 van de Wgr, alsmede op artikel 9 van de regeling Gemeenschappelijk Orgaan, besluit:

1. In te stemmen met het versturen van bijgaande zienswijzebrief aan het bestuur van het Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen

De griffier,

De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **149465**

ONDERWERP: Begroting 2018 en jaarrekening 2016 Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen

Voorstel

1. In te stemmen met bijgaande (concept) zienswijzenbrief aan het bestuur van het Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen

Inleiding

Het Gemeenschappelijk Orgaan (GO) Regio Arnhem Nijmegen zendt conform artikel 35 van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr), acht weken voordat de begroting wordt vastgesteld, deze aan de raden van de deelnemende gemeenten. Die kunnen dan vervolgens hun eventuele zienswijzen kenbaar maken, waarna het bestuur van het GO uiterlijk op 1 juli a.s. de begroting voor 2018 kan vaststellen.

De begroting van het GO past inhoudelijk bij de afspraken en qua gevraagde bijdrage bij onze eigen begroting.

Beoogd effect

Zienswijzen bekendmaken aan het bestuur van het GO.

Argumenten

1.1 Past inhoudelijk

De begroting van het GO qua opbouw identiek aan die van 2017 en conform de bedoelingen. Vanuit het GO wordt:

- de bijdrage aan de Economic Board verstrekt;
- Bureau Brussel en de (algemeen) secretaris van het GO bekostigt;
- de regiodag gefinancierd;
- gewerkt aan de zichtbaarheid en profilering (in afstemming met de Economic Board).

1.2 Past financieel

De gevraagde bijdrage voor 2018 (€ 233.582; uitgaande van 155.721 inwoners * € 1,50) past in onze eigen begroting (MJPB).

1.3 Jaarrekening 2016 is conform eerdere voorstellen

In het bestuur van het GO is in december al voorgesteld om het overschot van € 58.000,= op de begroting van het GO aan het budget 2017 toe te voegen, mede met het oog op de kosten voor het maken van de evaluatie. Ook heeft het bestuur van het GO kennis genomen van het exploitatieoverschot van € 362.091

Arnhem GEMEENTE

van de Economic Board, in het oprichtingsjaar 2016 is het budget niet volledig benut. Er worden voorstellen ontwikkeld om dit toe te voegen aan de begroting 2017 in meerjarenperspectief. In de brief wordt aangegeven dat de gemeente deze voorstellen afwacht alvorens hierover met een zienswijze te komen.

Kanttekeningen

Deze begroting voor 2018 is in lijn met 2017 opgesteld. Diverse portefeuilleoverleggen ontwikkelen voorstellen voor een intensivering van activiteiten die mogelijk ook tot meer inzet van financiële middelen kan leiden. In de brief wordt aangegeven dat deze voorstellen door de gemeente Arnhem separaat zullen worden beoordeeld. Tevens zal in juni 2017 de evaluatie besproken worden in het bestuur van het GO en ook daarop zal de gemeente Arnhem separaat reageren.

Financiën

In de MJPB is budget beschikbaar voor de gevraagde bijdrage van € 233.582.

Uitvoering

Indien akkoord, wordt namens de gemeente bijgaande zienswijzebrief verstuurd.

Communicatie

N.v.t.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad
- Aanbiedingsbrief conceptbegroting 2018 regio Arnhem Nijmegen
- Conceptbegroting 2018 regio Arnhem Nijmegen
- Aanbiedingsbrief Voorlopige Jaarrekening 2016
- Vastgestelde begroting 2016
- Jaarrekening 2016, vastgesteld 06-04-17
- Concept brief zienswijzen aan het bestuur van het GO

Besluit van

Zaaknummer 149465 (2016-04-01145)

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 30 mei 2017, gelezen de brieven van het bestuur van het Gemeenschappelijk Orgaan d.d. 13 april 2017 en gelet op artikel 35 van de Wgr, alsmede op artikel 9 van de regeling Gemeenschappelijk Orgaan, besluit:

1. In te stemmen met het versturen van bijgaande zienswijzebrief aan het bestuur van het Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen

De griffier, De voorzitter,

Het dagelijks bestuur van het Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen

Datum : 20 juni 2017
Zaaknummer : 149465
Contactpersoon : drs. H.K. van der Linden
Telefoonnummer : (026) 377 3902

Onderwerp: Zienswijze op begroting 2018 en jaarrekening 2016

Geacht bestuur,

19 april jl. ontvingen wij van u een brief met de conceptbegroting 2018 van het Gemeenschappelijk Orgaan (GO) Regio Arnhem Nijmegen. Middels deze brief nodigde u ons uit om onze zienswijze over de aangeboden begroting bij u naar voren te brengen voor donderdag 15 juni a.s. De Raad heeft hierover op 19 juni een besluit genomen zodat u in uw vergadering van 22 juni het standpunt van de gemeente Arnhem kunt meenemen in uw besluitvorming.

In voornoemde vergadering neemt u tevens een besluit over de evaluatie. Bij het opstellen van deze begroting is daarmee geen rekening gehouden en de begroting is qua opzet identiek aan de begroting 2017. De gemeente Arnhem onderschrijft deze opzet waarbij ingezet wordt op continuering van de vier portefeuillehoudersoverleggen, een bestuurlijk overleg, de inzet van Bureau Brussel, de regiodag etc. Tevens stellen wij ons op het standpunt dat voorstellen die door de verschillende portefeuille-overleggen worden gedaan voor intensivering van activiteiten, resp. tot extra inzet van financiële middelen, door de gemeente Arnhem separaat zullen worden beoordeeld.

De voorgestelde begroting past qua opzet bij de voorgestelde werkwijze en qua gevraagde bijdrage bij onze voorstellen die in het najaar voorliggen in het kader van de Meerjarenprogrammabegroting 2018-2021.

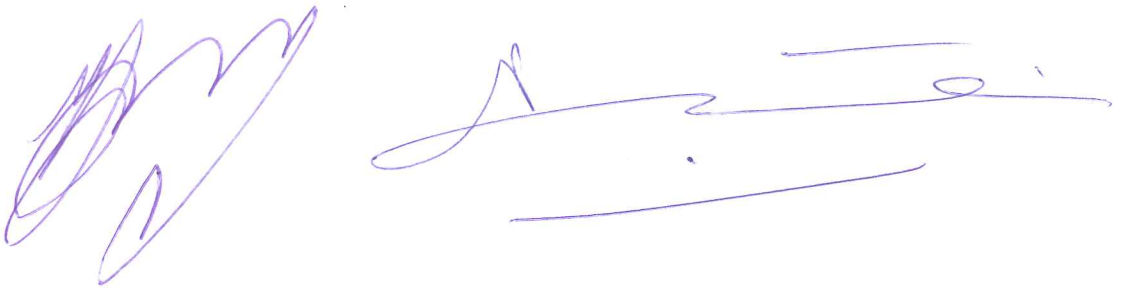
Tevens hebben wij kennis genomen van de Voorlopige Jaarrekening 2016. Wij hebben al in een eerdere fase kennis genomen van het voorstel voor toevoeging van het overschot 2016 van ruim € 58.000,= aan het budget 2017, mede met het oog op de kosten voor het maken van de evaluatie. Ook nemen wij kennis van het exploitatieoverschot 2016 van de Stichting Economic Board van ruim € 362.000,= en wachten de voorstellen voor de toevoeging aan de begroting 2017 in een meerjarenperspectief af. Naar aanleiding daarvan zullen wij u onze zienswijze doen toekomen.

Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0900 - 1809 (lokaal tarief) • Fax 026 - 3774830 • gemeente@arnhem.nl

Wij wensen u veel succes bij het realiseren van onze gemeenschappelijke ideeën, doelen en ambities.

Hoogachtend
De raad van de gemeente Arnhem,

de griffier, de burgemeester,

Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0900 - 1809 (lokaal tarief) • Fax 026 - 3774830 • gemeente@arnhem.nl

Het dagelijks bestuur van het Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen

Datum :
Zaaknummer : 149465
Contactpersoon : drs. H.K. van der Linden
Telefoonnummer : (026) 377 3902

Onderwerp: Zienswijze op begroting 2018 en jaarrekening 2016

Geacht bestuur,

19 april jl. ontvingen wij van u een brief met de conceptbegroting 2018 van het Gemeenschappelijk Orgaan (GO) Regio Arnhem Nijmegen. Middels deze brief nodigde u ons uit om onze zienswijze over de aangeboden begroting bij u naar voren te brengen voor donderdag 15 juni a.s. De Raad heeft hierover op 19 juni een besluit genomen zodat u in uw vergadering van 22 juni het standpunt van de gemeente Arnhem kunt meenemen in uw besluitvorming.

In voornoemde vergadering neemt u tevens een besluit over de evaluatie. Bij het opstellen van deze begroting is daarmee geen rekening gehouden en de begroting is qua opzet identiek aan de begroting 2017. De gemeente Arnhem onderschrijft deze opzet waarbij ingezet wordt op continuering van de vier portefeuillehoudersoverleggen, een bestuurlijk overleg, de inzet van Bureau Brussel, de regiodag etc. Tevens stellen wij ons op het standpunt dat voorstellen die door de verschillende portefeuille-overleggen worden gedaan voor intensivering van activiteiten, resp. tot extra inzet van financiële middelen, door de gemeente Arnhem separaat zullen worden beoordeeld.

De voorgestelde begroting past qua opzet bij de voorgestelde werkwijze en qua gevraagde bijdrage bij onze voorstellen die in het najaar voorliggen in het kader van de Meerjarenprogrammabegroting 2018-2021.

Tevens hebben wij kennis genomen van de Voorlopige Jaarrekening 2016. Wij hebben al in een eerdere fase kennis genomen van het voorstel voor toevoeging van het overschot 2016 van ruim € 58.000,= aan het budget 2017, mede met het oog op de kosten voor het maken van de evaluatie. Ook nemen wij kennis van het exploitatieoverschot 2016 van de Stichting Economic Board van ruim € 362.000,= en wachten de voorstellen voor de toevoeging aan de begroting 2017 in een meerjarenperspectief af. Naar aanleiding daarvan zullen wij u onze zienswijze doen toekomen.

Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0900 - 1809 (lokaal tarief) • Fax 026 - 3774830 • gemeente@arnhem.nl

Wij wensen u veel succes bij het realiseren van onze gemeenschappelijke ideeën, doelen en ambities.

Hoogachtend
De raad van de gemeente Arnhem,

de griffier, de burgemeester,

Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0900 - 1809 (lokaal tarief) • Fax 026 - 3774830 • gemeente@arnhem.nl

De gemeenteraden van 19 deelnemende gemeenten in het GO Regio Arnhem Nijmegen.
i.a.a. leden Bestuurlijk Overleg

Datum	: 13 april 2017
Uw kenmerk	: -
Ons kenmerk	: -
Contactpersoon	: Henk van den Berg
Telefoonnummer	: 06-46737374

Onderwerp: Conceptbegroting 2018 Regio Arnhem Nijmegen

Voorstel

De gemeenteraden worden uitgenodigd een zienswijze over de begroting 2018 van de Regio Arnhem Nijmegen naar voren te brengen voor 15 juni 2017.

Achtergrond

Op grond van artikel 35 van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) zendt het bestuur van het gemeenschappelijk orgaan acht weken voordat de begroting wordt vastgesteld deze aan de raden van de deelnemende gemeenten. De gemeenteraden kunnen hun zienswijze over de aangeboden begroting naar voren brengen. Het Bestuurlijk Overleg zal de begroting in haar vergadering van donderdag 22 juni 2017 vaststellen. U wordt uitgenodigd voor donderdag 15 juni te reageren.

Bij brief van 13 april 2017 bent u geïnformeerd over het feit dat het Bestuur op 8 april 2017 heeft besloten dat:
- geen wijzigingen plaatsvinden in de algemene financiële en beleidsmatige kaders voor 2018;
- de inwonerbijdrage voor 2018 (ongewijzigd) € 1,50 bedraagt.

Deze brief is integraal opgenomen in de bijgevoegde begroting. De begroting 2018 is qua opbouw identiek aan de begrotingen voor 2016 en 2017 en is opgesteld conform de memo "Uitgangspunten en spelregels begrotingsopbouw Gemeenschappelijk Orgaan" (juli 2015).

Slot

Mocht u naar aanleiding van deze brief nadere informatie of een toelichting wensen, dan kunt u zich wenden tot de secretaris (06-46737374 of info@regioan.nl). Graag ontvangen wij uw (eventuele) zienswijzen voor 15 juni 2017.

Namens het Bestuur van de Regio Arnhem Nijmegen,

Carol van Eert
Vicevoorzitter

Henk van den Berg
secretaris

i.a.a. griffiers & secretarissen deelnemende gemeenten (per mail)

Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
info@regioAN.nl 06-46737374

De gemeenteraden van 19 deelnemende gemeenten in
het GO Regio Arnhem Nijmegen.
i.a.a. leden van het Bestuurlijk Overleg.

Datum : 13 april 2017
Uw kenmerk : -
Ons kenmerk : -
Contactpersoon : Henk van den Berg
Telefoonnummer : 06-46737374

Onderwerp: Voorlopige jaarrekening 2016

Geachte voorzitter en leden,

Samenvatting
De gemeenteraden worden uitgenodigd een eventuele zienswijze over de jaarrekening 2016 van de Regio Arnhem Nijmegen naar voren te brengen voor 15 juni 2017.

Achtergrond
Op grond van artikel 10 van de regeling zendt het bestuur van het gemeenschappelijk orgaan voor 15 april de voorlopige jaarrekening aan de raden van de deelnemende gemeente. De raden kunnen hun zienswijze over de aangeboden jaarrekening naar voren brengen alvorens de begroting voor 1 juli wordt vastgesteld. Het Bestuurlijk Overleg stelt de begroting in haar vergadering van donderdag 22 juni 2017 vast. U wordt uitgenodigd voor donderdag 15 juni te reageren.

Jaarrekening 2016
De voorlopige jaarrekening, zoals deze door het Bestuurlijk Overleg van 6 april jl. voorlopig is vastgesteld, sluit met een overschot van € 58.194,00. Voorgesteld wordt deze (incidentele) meevaller door te schuiven naar 2017 en te gebruiken voor o.m. de kosten verbonden aan de gestarte evaluatie. Deze inzet van het overschot is in het Bestuurlijk Overleg van 7 december 2016 gedeeld.

Onderdeel van de jaarrekening is verantwoording door de Stichting Economic Board van de inwonerbijdrage (€ 1.00) over 2016. De Stichting heeft het jaarverslag 2016 en de jaarrekening 2016 (met accountantsverklaring) aangeboden. Deze zijn in de jaarrekening opgenomen*. De hoogte van het positieve exploitatiesaldo over 2016 was voor de het Bestuurlijk Overleg aanleiding de Board te verzoeken om in de begroting 2017, met meerjarenperspectief, te laten zien op welke het saldo groot € 326.091,00 wordt ingezet. Deze begroting ontvangt u zo spoedig mogelijk.

Slot
Mocht u naar aanleiding van deze brief nadere informatie of een toelichting wensen, dan kunt u zich wenden tot de secretaris (06-467373747 of info@regioan.nl)

Namens het Bestuur van de Regio Arnhem Nijmegen,

Carol van Eert
Vicevoorzitter

Henk van den Berg
secretaris

* De definitieve stukken zijn nog niet ontvangen. U ontvangt de jaarrekening zonder de stukken van de Economic Board. Volgende week ontvangt u de complete set.
i.a.a.: griffiers & secretarissen deelnemende gemeenten, secretarissen PFO's (allen per mail).

Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
info@regioAN.nl | 06-46737374

Concept

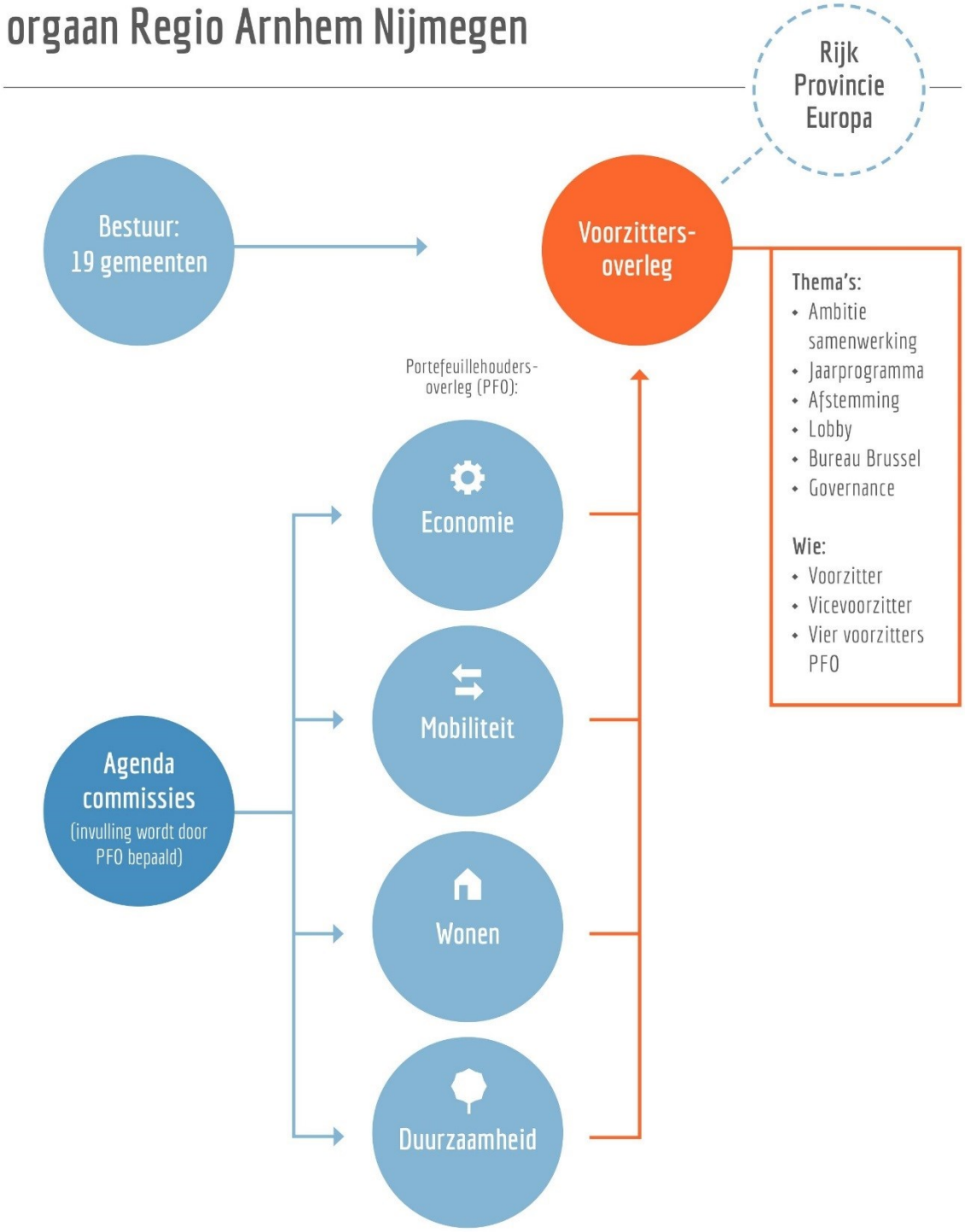
Begroting 2018

Samen voor een krachtige regio!

Vastgesteld Bestuurlijk Overleg d.d. 6 april 2017.

Inrichting van het Gemeenschappelijk orgaan Regio Arnhem Nijmegen

Begroting

Begroting 2018 Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen			
ONTVANGSTEN		UITGAVEN	
Gemeentelijke bijdrage (Bron aantal inwoners per 1-1-2017 x € 1,50 per inwoner)*	€ 1.134.989,00	Stichting Economic Board*	€ 748.193,00
		Bureau Brussel	€ 298.964,72
		Programmakosten G.O.	€ 63.213,26
		Regiodag	€ 12.500,00
		Overige kosten:	
		communicatie	€ 7.500,00
		overig	€ 4.618,02
Totaal ontvangsten	€ 1.134.989,00	Totaal uitgaven	€1.134.989,00

kader: bedrag per inwoner	€	1,50
inwonersaantal 1-1-2017		773.592

* Duiven heeft voor 2018 geen inwonersbijdrage toegezegd voor Triple Helix samenwerking en draagt € 0,50 bij.

De begroting 2018 is qua opbouw identiek aan de begroting 2017 en is opgesteld conform de memo "Uitgangspunten en spelregels begrotingsopbouw Gemeenschappelijk Orgaan" (juli 2015). Uitgangspunt voor de begroting 2018 is het besluit van het Bestuurlijk Overleg van 6 april 2017 over de algemene financiële en beleidsmatige kaders voor 2018 en de vaststelling van de hoogte van de inwonerbijdrage op € 1,50.
Door een aantal gemeenten zijn zienswijzen ingediend over de conceptbegroting voor 2017. Voor zover deze zienswijzen betrekking hadden op de begrotingsopbouw is daarmee rekening gehouden. Het merendeel van de zienswijzen betrof evenwel inhoudelijke opmerkingen (evaluatie, Regiodag, inzicht geven in de activiteiten van Bureau Brussel en the Economic Board.

Toelichting begroting

De inwonerbijdrage voor 2018 is gebaseerd op het inwoneraantal per 1 januari 2017 van de deelnemende gemeenten.
Voor de gemeente Duiven is een inwonerbijdrage van € 0,50 opgenomen. Bij raadsbesluit van 13 oktober 2015 is de bijdrage aan de Economic Board toegezegd voor 2 jaren (2016 en 2017). Per 1 januari 2018 fuseren de gemeente Zevenaar en Rijnwaarden tot een nieuwe gemeente Zevenaar. De nu separaat opgenomen bijdragen voor beide gemeenten vallen dan samen. Door de stijging van het aantal inwoners is het budget voor het Gemeenschappelijk Orgaan beperkt toegenomen (toename inwoneraantal x € 0,50).

Aan de uitgavenkant is het bedrag opgenomen voor The Economic Board van 18 gemeenten, conform genomen raadsbesluiten. De bijdrage voor 2018 is het laatste jaar voor de gemeenten Montferland, Rijnwaarden, Zevenaar en Westervoort. Jaarlijks biedt de Stichting Economic Board voor 1 oktober een vastgestelde begroting aan voor het komende jaar. Deze begroting is voorzien van een meerjarig perspectief waarmee inzicht wordt gegeven in de financiering van meerjarige projecten, gebaseerd op het strategische plan 2016-2018 "Krachten bundelen!"

De verdere uitgaven liggen vast in de volgende posten:
- Bureau Brussel (salaris, huur, lidmaatschappen, programmakosten).

De kosten van Bureau Brussel zijn afkomstig van een begroting van Bureau Brussel en bevinden zich op hetzelfde niveau als voor 2017. Door Bureau Brussel is op 6 april 2017 haar jaarprogramma "2017 and beyond' gepresenteerd. Dit leidt niet tot wijzigingen in het kostenpatroon zoals we dit al enige jaren kennen.

- Programmakosten (kosten secretariaat c.a.). Dit zijn de kosten voor de secretarisfunctie inclusief administratieve, financiële en communicatieve ondersteuning die conform afspraak door de gemeente Arnhem wordt geleverd. Dit bedrag is gebaseerd op een opgave van de gemeente Arnhem en zijn nagenoeg gelijk aan 2016 en 2017.
Voor de kosten van de secretariaten van de 4 Portefeuillehoudersoverleggen geldt ook in 2017 het uitgangspunt dat de voorzitter voor zijn eigen secretariële ondersteuning van het overleg zorgt.
- Regiodag (jaarlijkse ontmoeting van de regio gericht op informeren, versterken betrokkenheid, verantwoording, presentatie). De kosten van de Regiodag, de ontmoeting voor raads- en collegeleden, is neerwaarts bijgesteld. Dit bedrag was € 20.000,00 in 2017 maar gelet op de ervaring van de Regiodag 2016 kan volstaan worden c.q. is de uitdaging op een lager bedrag gelegd.

De posten 'Overige kosten' zoals deze in 2017 werd gebruikt is gesplitst. De verwachte kosten voor “communicatie’ dekt de kosten van beheer, licenties (toegankelijkheidsverklaring Stichting Drempelvrij) en onderhoud van website en verdere (digitale) communicatie uitingen. Hiermee wordt invulling gegeven aan de *actieve informatieopdracht* die in het reglement is vastgelegd.
De post “Overig” vormt de restantpost in deze begroting.

Het jaar 2018

De conceptbegroting voor het jaar 2018 is opgesteld in een periode dat de aanbevelingen uit de gestarte evaluatie nog niet bekend zijn en dus daarover nog geen besluitvorming heeft kunnen plaatsvinden. Daarnaast zijn er binnen de 4 thema's ontwikkelingen die mogelijkerwijs van invloed kunnen zijn op de begroting. Verwezen wordt naar de brief "Financiën 2018' zoals deze door het Bestuurlijk Overleg op 6 april 2017 is vastgesteld (bijlage 1). Bovengenoemd ontwikkelingen maken het niet eenvoudig op dit moment een doorkijk te maken naar 2018 en deze financieel te vertalen.

In 2017 is het accent gelegd op de profilering van de regio. Geconstateerd was dat veel werk, van de 4 Portefeuillehoudersoverleggen, Bureau Brussel en het Bestuurlijk Overleg, zich onttrekt aan de waarneming van raadsleden, bestuurders, burgers en andere partners. In de begroting 2017 is hieraan prioriteit gegeven. Sinds einde 2016 beschikt de samenwerking over een eigen website en nieuwsbrieven (GO Regio Arnhem Nijmegen en Bureau Brussel) en is actief op social media. Hiermee is de communicatie door en over de samenwerking ontwikkeld. Voor het realiseren van een steviger profiel van de regio vraagt nog de nodige inzet.

De inhoudelijke inzet van de 4 portefeuillehoudersoverleg vindt u niet in deze begroting. Jaarlijks stelt ieder overleg een jaaragenda op, die samengebundeld de Dynamische jaaragenda van de Regio vormt. Deze wordt geplaatst op de website.

Bureau Brussel gaat in 2018 onverminderd door met het behartigen van de belangen van de regio in Europa. Zij doet dit door subsidieverwerving, lobby & netwerken, advisering, kennisdeling en profilering van de regio *(vastgelegd in Jaarplan 2017 and beyond;: Bestuurlijk Overleg 6 april 2017))*.

Bijlage 1

Bijlage 2

Dynamische Jaaragenda Bureau Brussel

Dynamische Jaaragenda 2017 & beyond

Bureau Brussel - Regio Arnhem Nijmegen

region arnhem nijmegen

Dynamische Jaaragenda 2017 & beyond

Bureau Brussel
Regio Arnhem Nijmegen

Tijdens het Bestuurlijk Overleg van de Regio Arnhem Nijmegen (GO) op 6 april 2017 is de Dynamische Jaaragenda 2017 & beyond van Bureau Brussel besproken en aangenomen. De inzet is om vanaf 2017 versterkt in te zetten op de thema's Smart Energy, Sustainable Mobility en Health. Hierop acteert Bureau Brussel niet alleen, maar in samenwerking met en door nadrukkelijke voeding vanuit gemeenten en partijen uit de regio. Waar dit toe kan leiden is te lezen in deze jaaragenda en het bijgevoegde projectenoverzicht.

Cécile de Boer & Arnout Smit

Inhoud

Missie Bureau Brussel 3

1. Inleiding 3

2. Rol Bureau Brussel 4

3. Vanuit de regio: plannen & agenda's 6

Economische thema's Bureau Brussel 6

Regionale ambities van de Regio Arnhem Nijmegen 6

The Economic Board (Strategisch Plan) 6

Bestuursakkoord 'De kracht van het stedelijk netwerk Arnhem Nijmegen' ('investeringsagenda') 7

Gelrestad (City Deal) 8

Slimme Specialisatie Oost Nederland (Kracht van Oost) 8

De Europese Agenda 9

4. Bureau Brussel in 2017 & beyond 12

4.1 Europese Projecten (subsidies en financiering) 12

Europese subsidieverwerving - aanpak 2017 & beyond 12

4.2 Profileren van de regio in Europa (Profile) 15

Profileren van de regio in 2017 & beyond 16

4.3 Netwerk(en) in de regio en in Brussel (Partners) 17

Netwerken in Brussel in 2017 & beyond 18

Netwerken in de regio in 2017 & beyond 18

4.4 Lobby (Public Affairs) 19

Lobby in 2017 & beyond 19

4.5 Kennisdisseminatie van, en advies over EU beleid in de regio (Policy) 20

Kennisdisseminatie en advies in 2017 & beyond 20

5. Terugblik en vooruitblik naar de toekomst. 21

Bijlage 1 Overzicht Europese projecten Arnhem Nijmegen 22

Bijlage 2: Overzicht Europese netwerken 36

Missie Bureau Brussel

“Bureau Brussel behartigt de belangen van de regio Arnhem Nijmegen in Europa. “

In opdracht van de Regio Arnhem Nijmegen werkt Bureau Brussel voor gemeenten (overheid), kennisinstellingen (onderwijs en onderzoek) en het bedrijfsleven (ondernemers) uit de regio. De basis hiervoor is de economische agenda van de regio (Uitvoeringsagenda MIRT, Investeringsagenda, Agenda Gemeenschappelijk Orgaan, Strategisch Plan The Economic Board). Bureau Brussel werkt voor de 19 gemeenten en in samenwerking met partners uit de “triple helix”. The Economic Board, opgericht in 2016, is een van de belangrijkste partners in de regio.

1. Inleiding

Regionale samenwerking is een veelbesproken thema in de regio Arnhem Nijmegen. Er wordt, inmiddels al bijna 30 jaar, ook daadwerkelijk samengewerkt: krachten worden gebundeld om de regio te versterken. Het afgelopen jaar is er, op vele fronten, concreet gewerkt aan het versterken van de samenwerking en door vele partijen de ambitie uitgesproken om de vierde economische regio van Nederland te blijven. Deze dynamische jaaragenda beschrijft de rol van Bureau Brussel hierbij: hoe kan Europa de regio verder brengen? We noemen het een dynamische jaaragenda, omdat de strategieën en thema’s hetzelfde blijven, maar de diverse activiteiten daarbinnen kunnen verschillen. Ook in de Europese agenda’s blijven de zwaartepunten voornamelijk hetzelfde tot de volgende budgetperiode in 2020. We beschrijven de functies die we vervullen, de thema’s en activiteiten die we ophalen en aan elkaar verbinden, en waartoe dat in Europa kan leiden. Zo staat er volgend jaar een vergelijkbaar stuk, met enkel de activiteiten en focuspunten die zullen verschillen.

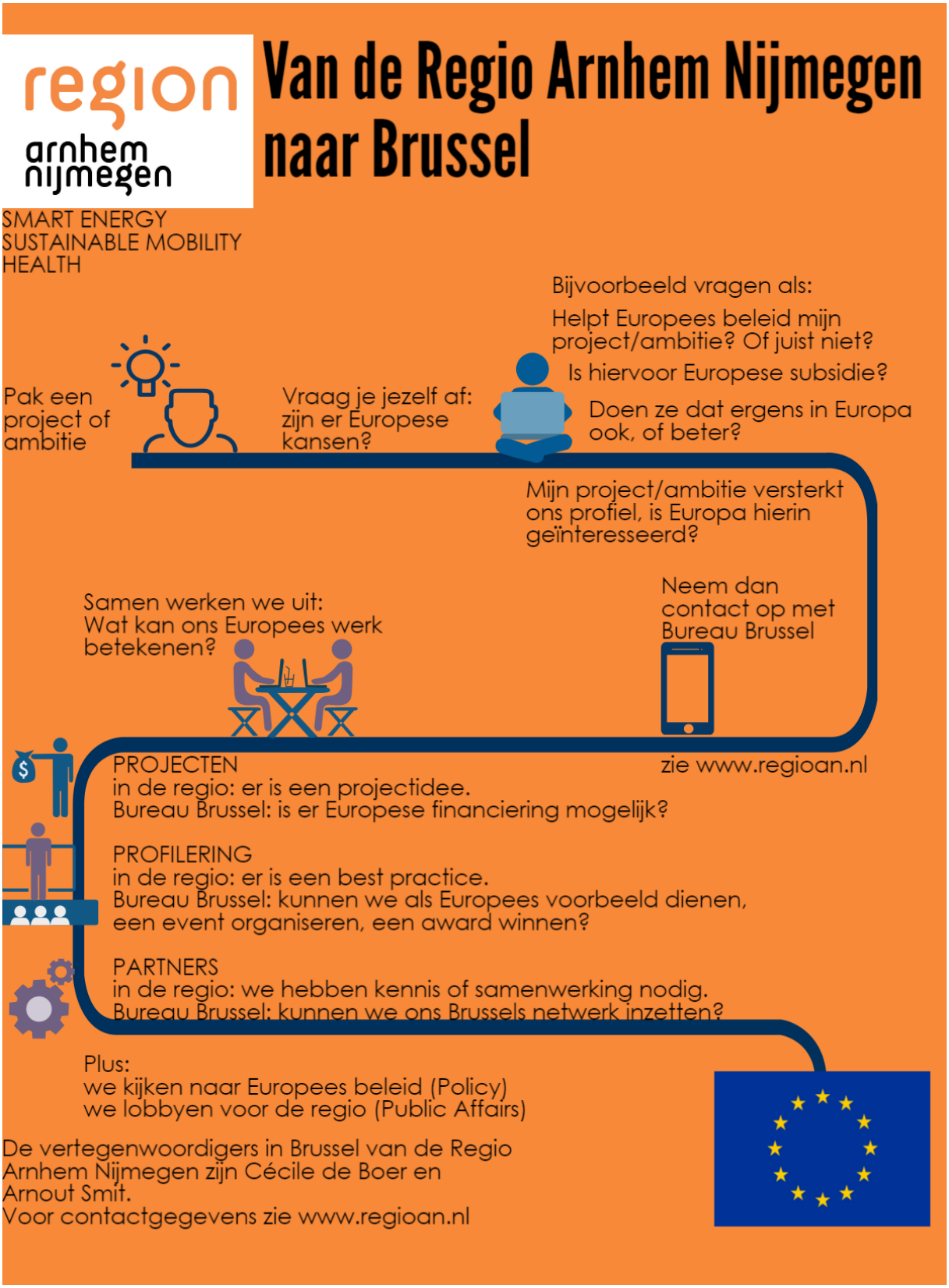
In de tussentijd informeren we en halen we ook op via twee vernieuwde communicatiemiddelen. De website www.regioan.nl geeft nieuws en informatie over Bureau Brussel. Ook kunt u zich daar aanmelden voor onze nieuwsbrief 'Brussels Lof' (onder kop Bureau Brussel 'blijf op de hoogte', of hier een link als u dit digitaal leest).

2. Rol Bureau Brussel

Bureau Brussel vervult richting haar stakeholders, partners en opdrachtgevers de volgende rollen:

1. Als adviseur over Europese kansen, geschikte subsidieprogramma's en deelname aan Europese netwerken. Ook treedt Bureau Brussel op als facilitator, coördinator en adviseur bij subsidieaanvragen.
2. Als lobbyist en/of kennisbeheerder om Europees beleid te beïnvloeden en relevante kennis en informatie uit EU beleid te halen. Bij deze rol is van belang dat Bureau Brussel relevante Europese ontwikkelingen vertaalt en verbindt naar de prioriteiten en projecten binnen de regio Arnhem Nijmegen. Dit doet Bureau Brussel m.n. via de Europese netwerken waar de regio bij is aangesloten.
3. Representatie/profilering: Bureau Brussel profileert de regio Arnhem Nijmegen in Brussel in verschillende gremia en onderhoudt contacten met de Europese Commissie en het Europees Parlement. Daarnaast faciliteert en organiseert Bureau Brussel werk- en studiebezoeken van en naar Brussel.
4. Lobby ten behoeve van de regio op Europees (en indien gewenst nationaal) niveau. Bureau Brussel zal zich blijvend inzetten voor een lobby richting beleidsmakers en netwerken (Polis en ERRIN) op het gebied van stedelijk beleid, energie en duurzame mobiliteit en gezondheid.
5. Verbinder **in de regio**. De twee werknemers, die betaald worden vanuit het regionale budget, zijn de enige 2 fte medewerkers die full time voor de regio werken. Bureau Brussel heeft daardoor ook een verbindende functie voor alle actoren in de regio. Een sterke verbinding met het Economic Board is hiervoor cruciaal. Vanaf 2017 zal verder gewerkt worden aan de samenwerking met de EB, die in 2016 is gestart, en zal duidelijk gaan worden in welke hoedanigheid en vorm Bureau Brussel met en voor het EB samen gaat werken richting Europa. Daarnaast horen hier ook de werkzaamheden bij waarin we actief uit de regio projecten en activiteiten ophalen.

Voor wat betreft al deze verschillende rollen geldt dat Bureau Brussel actief de samenwerking zoekt met partners. Zo werkt zij samen met de provincie Gelderland en de Economic Board voor het signaleren van kansen en het organiseren van b.v. gemeenschappelijke werkbezoeken, met de strategen uit de regiogemeenten voor het bepalen van haar strategie, met de subsidiebureaus voor het inspelen op subsidiekansen, met de vakinhoudelijke ambtenaren wanneer er expertise op een bepaald gebied gewenst is en met (triple helix) partners als the Economic Board, kennisinstellingen, ondernemers (IPKW, Engie, etc.). We zijn dus schakelaar tussen de regio en Brussel/Europa. Waar we in Brussel veel ophalen, en aan de hand daarvan in de regio schakelen en adviseren, willen we ook vooral uit de regio opdrachten ophalen en ons 'lobbymandje' vullen. We hebben die werkwijze versimpeld weergegeven in een infographic:

In feite is de ‘routekaart naar Brussel’ ook andersom te lopen. Daarin adviseert Bureau Brussel aan de hand van Europese thema’s en ontwikkelingen over kansen in de regio.

3. Vanuit de regio: plannen & agenda's

Zoals in het plaatje over de werkwijze van Bureau Brussel is weergegeven, vertrekken we vanuit de regionale agenda's naar Brussel. We focussen daarbij op Smart Energy, Sustainable Mobility en Health (plus aandacht voor food i.s.m. de lobbyist van Regio Foodvalley in Brussel, creatieve industrie en toerisme). Hier volgt een beknopt een overzicht van strategische agenda's aan de hand waarvan Bureau Brussel de mogelijkheden verkent voor Europese steun voor de agenda van de Regio Arnhem Nijmegen. Voor Bureau Brussel bieden deze agenda's en plannen een goede basis om in Europa o.a. op zoek te gaan naar kansen en mogelijkheden die deze koers versterken en de economische kracht van de regio nog verder kunnen uitbouwen.

Economische thema's Bureau Brussel

Op basis van de onderstaat agenda's, zal Bureau Brussel zich in 2017 en de jaren daarop volgend voornamelijk toespitsen op de economische thema's die van belang zijn voor de regio. De thema's verschillen daarmee niet ten opzichte van vorig jaar, en zijn:

- Energie- en milieutechnologie (SMART ENERGY)
    - waarvan onderdeel is: duurzame mobiliteit, transport en logistiek (SUSTAINABLE MOBILITY)
- Gezondheid (HEALTH)
- Grensoverschrijdende samenwerking (CROSS BORDER CO-OPERATION)

Hierbij zijn voornamelijk de zogenaamde *crossovers* bij de verschillende thema's van groot belang. *Crossovers* zijn ook te behalen met de andere thema's waar we ook aandacht aan besteden vanuit de kracht van de regio: food, creatieve industrie en toerisme. Grensoverschrijdende samenwerking is een horizontaal thema, waarvan rekenschap van gegeven dient te worden bij elke activiteit die Bureau Brussel onderneemt.

Regionale ambities van de Regio Arnhem Nijmegen

Bureau Brussel werkt direct in opdracht van de Regio Arnhem Nijmegen. Er zijn vier thema's waar de 19 deelnemende gemeenten aan werken: Duurzaamheid, Economie, Wonen en Mobiliteit. Deze vormen de ruggengraat van de regionale samenwerking. De huidige Dynamische Jaaragenda wordt gevormd door de jaarplannen van de vier Portefeuillehouderoverleggen. Tegelijkertijd wordt er nu gewerkt aan een bredere regionale ambitieagenda. Alle PFO's maken nu een ontwikkeling door. Bureau Brussel wil graag gericht ophalen wat voor vraagstukken eventueel door Europa versterkt kunnen worden. Zo zullen onder in ieder geval de PFO mobiliteit en duurzaamheid een verdere visie en ook concrete projecten komen.

The Economic Board (Strategisch Plan)

De afgelopen jaren was de regio gezakt op "de ranglijstjes"; er is inmiddels een duidelijke "sense of urgency" dat dit moet veranderen. In het in januari 2017 gepubliceerde strategische plan van The Economic Board (EB) staat het stevig verwoord en is het nu tijd voor actie: *"Gemeenten beseffen dat zij nu actie moeten ondernemen om morgen succesvol te kunnen zijn. Het voornemen om nu*

daadwerkelijk krachten te bundelen, is de basis om te komen tot een Economic Board voor deze regio" (strategisch plan, pag.5).

Bureau Brussel heeft afgelopen jaar een goede relatie opgebouwd met de EB en deze relatie zal de komende jaren versterkt en geïntensiveerd worden. Hierbij is te denken aan projecten op en tussen de thema's Food, Health en Energy en de werkzaamheden op het gebied van de (internationale) positionering, lobby en profilering van de regio.

Bestuursakkoord 'De kracht van het stedelijk netwerk Arnhem Nijmegen' ('investeringsagenda')

Vanuit de overheden is er afgelopen jaar hard gewerkt aan een gezamenlijke investeringsagenda. De gemeenten Arnhem, Nijmegen en de provincie Gelderland laten zien met deze investeringsagenda dat zij serieus werken aan het terugbrengen van de regio in de top van best presterende regio's in Nederland. In december 2016 hebben de beide steden en de provincie Gelderland deze investeringsagenda van bijna 50 miljoen euro ondertekend en zijn o.a. de gemeenten in de regio uitgenodigd om hier verder vervolg en invulling aan te geven. De voorzitter van de Regio Arnhem Nijmegen, Carol van Eert reageerde tijdens de ondertekening op 20 december 2016 enthousiast op deze nieuwe agenda:

"Voor de Regio Arnhem Nijmegen is het van groot belang dat de gezamenlijke ambities die we hebben op het gebied van de circulaire economische ontwikkeling, het woon- en leefklimaat en de mobiliteitsopgave, er ook concrete investeringen worden gedaan. Dat we met deze Investeringsagenda ook onze partners, provincie en rijksoverheid kunnen interesseren om met ons mee te doen is daarbij van grote waarde. Alleen een gezamenlijke en gedeelde inspanning van alle partijen kan onze regio verder brengen naar een duurzame en economisch competitieve speler in een (inter)nationale omgeving."

De gemeenten Arnhem, Nijmegen en de provincie Gelderland bundelen dus hun krachten. De partijen richten zich daarbij op de bestaande sterke punten van het stedelijk netwerk, vormgegeven in drie icoonprogramma's:

- <u>Ruimte voor werk, kennis en innovatie in Health en Energy</u>

  Het stedelijk netwerk Arnhem Nijmegen zet in op het ontwikkelen en verder versterken van een aantal hoogwaardige kennisconcentraties in de regio. Het is de bedoeling dat er 'hotspots' per stuwende sector ontstaan.

  De sterke nadruk op kennis, innovatie en de bijbehorende positionering, lobby en profilering van de regio op Health en Energy (in samenwerking met the Economic Board), zorgt wat Bureau Brussel betreft voor voldoende aanleiding voor het verkennen van Europese mogelijkheden.
- <u>Slimme Duurzaamheid</u>

  Slimme duurzaamheid haakt rechtstreeks in op wat wij 'Smart Energy' noemen. Vanuit dit sterke cluster wil de regio zich verder (economisch) ontwikkelen én het cluster gebruiken om bij te dragen aan de realisatie van de doelstelling tav energieneutraliteit in 2050 en de streefdoelen/mijlpalen op weg daarheen in 2030 (ook PFO Duurzaamheid, Energy Made in Arnhem, en agenda's van gemeenten, kennisinstellingen en ondernemers). Hier wordt

gewerkt aan regionale projecten op het gebied van circulaire economie, duurzame mobiliteit en energietransitie.
Dit zijn drie onderwerpen waar zowel de regio als Europa een sterke ontwikkeling in doormaakt. Het is de taak van Bureau Brussel dit elkaar te laten versterken. We adviseren projecten die voortkomen uit deze drie pijlers daarom gericht op Europese mogelijkheden (agendalid wanneer mogelijk in groene hub en duurzame mobiliteit. Energietransitie in oprichting).

- Bruisende Binnensteden aan de rivier
  Het doel is dat de binnensteden Arnhem en Nijmegen elkaar gaan aanvullen met elk hun eigen karakter en onderscheidende aanbod. Hier zijn (tot nu toe) minder aanleidingen voor verkenning van Europese mogelijkheden.

Gelrestad (City Deal)

We verbinden niet alleen binnen de Regio Arnhem Nijmegen, maar ook nadrukkelijk met onze partners in Gelderland en Oost Nederland. Zo bundelen ook de vier grote steden van Gelderland (Apeldoorn, Arnhem, Nijmegen en Ede) de krachten.
De Gelderse stedelijke regio's koppelen hoogwaardige kennis van energie, voeding en gezondheid aan een prachtig en waardevol leef- en vestigingsklimaat. De City Deal Gelrestad maakt daarom werk van grote maatschappelijke opgaven: energietransitie, duurzame voedselvoorziening en gezondheid (energy, food & health). Samen met de provincie willen zij bewerkstelligen dat de (middel)grote steden in Gelderland nog beter gaan profiteren van elkaars nabijheid en steviger op de kaart komen te staan in Den Haag en Brussel. Op de verschillende lobbythema's wordt daarom intensief afgestemd met de Gelrestad partners.

Slimme Specialisatie Oost Nederland (Kracht van Oost)

Ook uit het grote onderzoekstraject de Kracht van Oost komt de economische kracht en positie van Arnhem Nijmegen als onderdeel van Oost Nederland naar voren. Grofweg komt dit neer op dezelfde punten: Health en Energy, maar ook innovatiekracht en ondernemerschap in de volle breedte. Oost-Nederland is namelijk 'Smart & Healthy'. Tal van kennisinstellingen en bedrijven in de regio lopen voorop in Europa als het gaat om innovaties in de sectoren Agro-Food, Life Sciences and Health, High Tech Systemen and Materialen, Energie en Milieutechnologie. Dit vormt de context van waaruit de regio in Brussel handelt.

Hetzelfde betreft de 'Slimme specialisatiestrategie Oost-Nederland'. Hierin zijn al in 2013 Health en Energy als de belangrijkste regionale sectoren genoemd, naast High Tech en Food. Dit is van belang voor zowel de inbedding van Arnhem Nijmegen in de bredere regio, alsook dat veel Europees beleid en financiering is opgehangen aan de economische thema's benoemd in iedere slimme specialisatiestrategie. De strategie is uit 2013 speelt daarbij nog steeds door:

De Europese Agenda

Als bovenstaande thema's, zoals beschreven in de vorige pagina's, deel uitmaken van onze eigen regionale agenda en duidelijk is waar wij goed in zijn, waar haken we dan op in? De Europese Commissie heeft in haar Werkprogramma 2017 de belangrijkste aankomende punten voor 2017 aangestipt. Er zijn veel ontwikkelingen op onze speerpunten Smart Energy, Sustainable Mobility en Health. Hieronder volgt een kleine schets aan de hand van deze thema's.

De Energie Unie blijft een van de grootste prioriteiten van de Europese Unie waar bovendien sprake is en blijft van een 'drive forward' met betrekking tot Europese samenwerking. Eind 2016 heeft de Commissie haar 'Clean Energy Pakket' gepresenteerd, met hierin een serie plannen voor hernieuwbare energie en energie efficiëntie. Ondermeer d.m.v. het bijgewerkte Strategic Energy Technology (SET) Plan wordt verder ingezet op innovatie, hernieuwbare energie, slimme energiesystemen met de consument centraal, efficiënte energiesystemen en duurzaam transport. Ook heeft de Europese Commissie speciale aandacht voor duurzame gebouwen, en komt met voorstellen voor slimme (renovatie) financieringsconstructies. Dit gebeurt nu al binnen het ELENA programma van de Europese Investeringsbank. Met behulp van EFSI (European Fund for Strategic Investments) en meer ondersteuning om tot projectvoorstellen te komen wil Europa ook meer private investeringen van de grond krijgen.

> Wat heeft de regio hieraan? Naast het feit dat de mogelijkheden voor financiering concreter worden, steunt de Europese Commissie ook de ontwikkeling naar Regionale Energiesystemen die decentraal, duurzaam en min of meer onafhankelijk zijn. In dat kader past de gezamenlijke inkoop van regionaal geproduceerde duurzame energie in de Regio Arnhem Nijmegen.

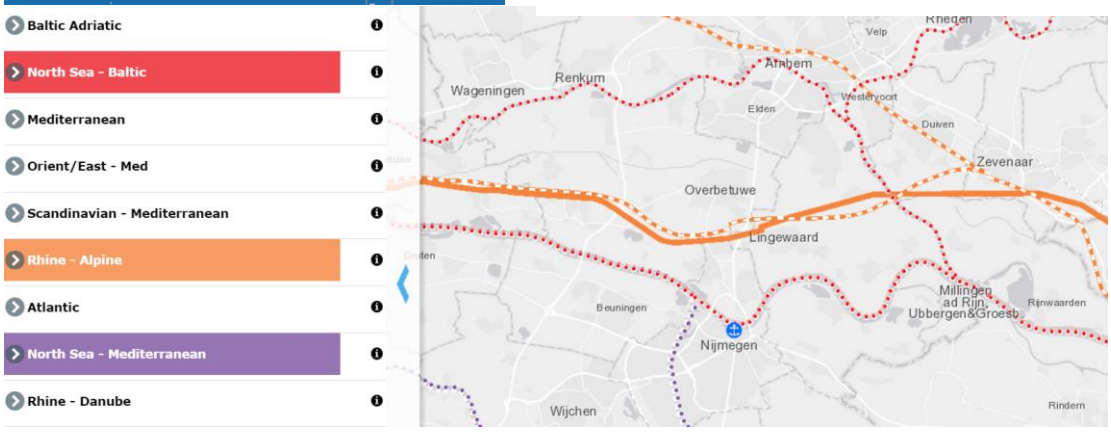
Ook de plannen ten aanzien Circulaire Economie staat hoog op het lijstje van de EU's focus op 'zaken die ertoe doen'. Op dit gebied gebeurt ook veel in de Regio Arnhem Nijmegen, onder meer in de Groene Hub en de Investeringsagenda. 2017 staat voor de EU in het teken van implementatie van het Circulaire Economie Actie Plan. Zo wordt gewerkt aan herzien van afvalregelgeving om tot meer preventie, hergebruik en kwalitiatieve recycling ('upcyling') te komen, om zo meer circulaire business modellen mogelijk te maken. Hier worden ook de Europese investeringsprogramma's (Cohesiegelden, Horizon2020, EFSI) op gericht.

Duurzame mobiliteit staat ook centraal in Europa. Er is reeds een 'strategie voor emissiearme mobiliteit'. Die wordt in 2017 verder uitgewerkt, onder meer door ondersteuning voor geleidelijke overschakeling naar emissieloze voertuigen en de inkoop en aanbesteding daarvan eenvoudiger te maken (Better Regulation). Dit wordt voor de regio een belangrijk thema in de aanloop naar de nieuwe ov-concessie.

Naast dat er in 2017 concrete plannen worden uitgewerkt op het gebied van duurzame mobiliteit, staat de Regio Arnhem Nijmegen structureel goed op de Europese transportcorridor kaart. We liggen centraal op de assen van de Noordzee naar de Baltische Zee, van de Rijn naar de Europese Alpen en verder naar Zuid-Europa.

Dit heeft niet alleen een sterke economische betekenis voor onze regio, ook is hieraan veel Europees beleid en geld verbonden. Steeds meer gaat dit ook over duurzame mobiliteit, zoals waterstof.

Ten aanzien van het speerpunt 'Health' komt de Europese Commissie met een initiatief rond gecoördineerde evaluaties van gezondheidstechnologie ter bevordering van de interne markt hierin. Bureau Brussel kijkt samen met Health Valley hoe we hiervan gebruik van kunnen maken, bijv. door gerichte samenwerking en uitwisseling met regio's in Noorwegen en Denemarken.

Op veel thema's zijn de acties van de Europese Commissie erop gericht om meer investeringen los te krijgen. Hiervoor stelt Europa ook bepaalde instrumenten voor. Een selectie:

- de Europese Commissie wil de looptijd en de financiële slagkracht van het Europees Fonds voor strategische investeringen (EFSI) verdubbelen. Dit is het mechanisme waarmee Europa private investeringen losweekt door het risicodragend kapitaal in te brengen voor grote projecten op het gebied van transport, energie, innovatie, etc.
- Het werkprogramma van Horizon 2020, de Europese middelen voor onderzoek en innovatie. Hier zit ondermeer €6 mlrd op het gebied van energie in. Al begin 2017 sluiten een aantal regelingen op de prioriteiten Low Carbon Economy en Energie-efficiëntie.
- Urban Innovative Actions: in 2017 aandacht voor duurzame stedelijke mobiliteit, circulaire economie en integratie van vluchtelingen en migranten.
- Wifi4EU: financiering van gratis lokaal draadloos internet in publieke ruimtes en openbare buitenruimten.

4. Bureau Brussel in 2017 & beyond

Zoals hierboven beschreven heeft Bureau Brussel 4 verschillende rollen te vervullen. Hiermee samenhangend zal er –ook in 2017- gewerkt worden op de volgende 5 gebieden:

1. Europese subsidieverwerving (PROJECTS)
2. Profileren van de regio (PROFILE)
3. Netwerk(en) in de regio en in Brussel (PARTNERS)
4. Lobby (PUBLIC AFFAIRS)
5. Kennisdisseminatie van, en advies over EU beleid in de regio (POLICY)

4.1 Europese Projecten (subsidies en financiering)

Het aantal Europese fondsen is enorm. Aan de hand van het regionale profiel, de ambities, en bestaande capaciteit scant Bureau Brussel actief welke kansen interessant zijn om projecten en activiteiten uit de regio te laten versterken door Europa (met kennis, netwerk en financiering). Een beknopt overzicht van de relevante fondsen is te vinden in Bijlage 2. Voor een totaaloverzicht, kan de website van Europa Nu worden geraadpleegd.

Europese subsidieverwerving - aanpak 2017 & beyond

Zoals beschreven in de missie behartigt Bureau Brussel de belangen van actoren uit de regio. Zo ook met subsidieverwerving. Bureau Brussel probeert een brug te zijn tussen wat er in de regio aan project (en/plannen) bij verschillende actoren speelt en wat er in Brussel aan kansen door Bureau Brussel wordt gesignaleerd. Hierbij staat de P van PROJECTEN boven aan in het prioriteiten lijstje van Bureau Brussel.

De afgelopen jaren heeft Bureau Brussel veel tijd en aandacht besteed aan het begeleiden van verschillende (Horizon 2020, LIFE, Interreg) subsidievoorstellen. Dit waren regelmatig projectvoorstellen, waarbij Bureau Brussel signaleerde dat er in Brussel een consortium met een idee was en verbond regionale partijen aan deze ideeën. Reeds in het afgelopen jaarplan is gesignaleerd dat we dit zoveel mogelijk proberen om te draaien: we proberen zoveel mogelijk te vertrekken vanuit initiatief *uit de regio*. Er moet in de regio een probleem of projectvoorstel zijn, dat met behulp van EU fondsen (deels) opgelost en uitgevoerd kan worden. Bureau Brussel intensiveert dan ook in 2017 de mate waarin zij aansluit bij regionale overleg/projectstructuren, zoals de portefeuillehoudersoverleggen binnen de Regio Arnhem Nijmegen, the Economic Board, de Investeringsagenda stedelijk netwerk Arnhem Nijmegen projectoverleggen en de daaraan gelieerde (ambtelijke) projectgroepen als de Groene Hub, Duurzame Mobiliteit en Energietransitie. **Bureau Brussel nodigt hen dan ook allen uit om met voorstellen voor projecten te komen.**

Zo werken we aan gedragen projectvoorstellen die realiseerbaar zijn door beschikbare capaciteit (die overigens bij een succesvolle aanvraag dan Europees gefinancierd wordt). Voor het concretiseren van een projectvoorstel is namelijk inhoudelijke expertise en capaciteit nodig. Soms ontbreekt de personele capaciteit in gemeentelijke organisaties om op korte termijn snel stappen te kunnen

zetten. Dit is ook logisch, want iedereen is druk genoeg met het 'reguliere werk' en het Europees maken kan inhouden dat niet meteen 1-op-1 de (kans op) opbrengst te benoemen is. Bureau Brussel zet alles op alles om te zorgen dat kansen niet als 'last' ervaren worden, maar als natuurlijke versterking van het originele doel. Tegelijkertijd willen we uit de paradox wegblijven dat capaciteitstekort in het voortraject leidt tot het missen van Europees gefinancierde werkzaamheden. Vandaar dat we zoveel mogelijk willen **ophalen** en daarover adviseren, in plaats van enkel kansen aandragen.

Tegelijkertijd blijft Bureau Brussel ook sterk in Brussel scannen naar kansen. Daar ligt onze kracht: in onze contacten met andere Europese steden en regio's, in het lidmaatschap van de Europese netwerken zoals ERRIN en Polis, en in onze Brusselse contacten met oa. de Europese Commissie.

Het afgelopen jaar zijn er nieuwe Europese projecten goedgekeurd (zie overzicht in Bijlage 1) waarbij vooral de steden Arnhem en Nijmegen project partner zijn. We zien een positieve trend vanaf 2015, de afgelopen tijd is er veel energie gestoken in het versterken van de samenwerking met o.a. de collega's van de subsidiebureau's die actief zijn bij de gemeenten in de regio. Bureau Brussel heeft hierin altijd de rol van aanjager, schakelaar en het doorzetten van kansen voor anderen die de kans/mogelijkheid in dit geval pakken en uiteindelijk verzilveren.
Bureau Brussel heeft, naast advies aan de steden, ook b.v. de gemeente Lingewaard geadviseerd in het Next Garden project. Voor 2017 heeft Bureau Brussel de ambitie om, indien gewenst, intensiever samen te werken met de kleinere gemeentes en Europese kansen en mogelijkheden te verkennen voor mogelijke projecten die interessant zijn om b.v. Europese samenwerking of Europees geld naar de regio te halen.

Ook neemt Bureau Brussel, in samenwerking met the Economc Board, vanaf 2017 steeds meer een rol op zich richting triple helix partners (kennisinstellingen, bedrijven, andere initiatieven). Voorbeelden hiervan zijn the Economic Board zelf, het Clean Mobility Center, het IPKW, Windpark A15, het ENGIE-terrein, de DAR, de HAN, Radboud Innovation, de LECs (logistieke expertise centra), etc.

Op de thema's kunnen we alvast enkele activiteiten voor 2017 noemen die ondernomen worden:

- Smart Energy:
    - Voorbereidingen voor 'project brokerage sessie', met ERRIN te organiseren in Brussel in november 2017. Het doel is daar, in tegenstelling tot afgelopen jaar, met eigen projectvoorstellen te komen in plaats van aansluiting te zoeken bij andere partners.
    - Adviseren over Europese kansen lopende projectvoorstellen binnen PFO duurzaamheid, regionaal icoonprogramma slimme duurzaamheid (energietransitie, circulaire economie en duurzame mobiliteit), Energy Made in Arnhem, duurzaamheidsoverleg Nijmegen, en projecten regionale gemeenten.
    - Activiteiten Circulaire Economie: projectvoorstel op gebied van textiel en onderzoek evenementen met de DAR.
    - ELENA: projectvoorstel verduurzaming particuliere woningen. Indienen voor financiële ondersteuning Europese Investerings Bank voor voorbereiding investeringsprogramma.

    - "Europa sessie" organiseren met PFO Duurzaamheid als regionale ambitie/visie is afgerond.
- Sustainable Mobility:
    - Voorbereidingen voor 'project brokerage sessie', met ERRIN te organiseren in Brussel in november 2017. Het doel is daar, in tegenstelling tot afgelopen jaar, met eigen projectvoorstellen te komen in plaats van aansluiting te zoeken.
    - Adviseren over Europese kansen lopende projectvoorstellen binnen PFO mobiliteit, afzonderlijke gemeenten en overige partijen actief op duurzame mobiliteit (bijv. Waterstof: HAN, Connexxion, stadslogistiek, etc.).
    - Adviseren over mogelijk inbrengen activiteiten Clean Mobility Center in Europees consortium.
    - Begin 2017 heeft Bureau Brussel reeds samen met de Gemeente Arnhem (en andere genodigden/partners) een project verkenningssessie georganiseerd gericht op 'Urban Innovative Actions' en stedelijke mobiliteit. Hier is nog geen concreet projectvoorstel uit voortgekomen, maar wel veel ideeën die in mogelijke vervolgtrajecten terug zullen komen (andere fondsen, Europese partners).
    - Ophalen projectideeën om in voorportaal lidmaatschap Urban Mobility Partnership in te brengen.
    - Als de regionale mobiliteitsvisie is afgerond een "Europa sessie" organiseren en hiervoor Polis expert uitnodigen om gesprek te voeren met regionale stakeholders.
- Health:
    - Samen met Health Valley, de NovioTech Campus en Radboud Innovation (ReShape) toewerken naar een te organiseren project brokerage sessie na de zomer met ERRIN.
    - Nader uitwerken verkenning uitwisseling en wederzijdse versterking Health clusters (startups, scaleups). Gesprekken lopen met Health Valley, Stavanger (Noorwegen) en Zuid-Denemarken.
- Crossborder Cooperation, Creatieve Industrie, Toerisme, crossovers, overig:
    - Liberation Route Europe:
        - Advisering vervolg algemeen project op basis van eventuele behoefte betrokkenheid gemeenten.
        - Advisering over projectvoorstel 'hiking trails' op basis van eventuele behoefte betrokkenheid gemeenten.
        - Advisering over projectvoorstel scholen en herdenking WOII (reeds ingediend projectvoorstel).
    - Economic Board:
        - Advisering idee ambassadeursproject Health, Food, Energy, (studenten, talentbehoud, aansluiting arbeidsmarkt).
        - Gezamenlijk werkbezoeken ontvangen.
        - Gezamenlijke lobby agenda ontwikkelen (i.s.m. stakeholders uit de regio).

Voorstel:

(1) Bureau Brussel blijft sterke aansluiting zoeken bij the Economic Board en de investeringsagenda Arnhem-Nijmegen met als doel concrete Europese projecten te ontwikkelen;

(2) Bureau Brussel sluit actief aan bij bestaande regionale projectgroepen (Groene Hub, duurzame mobiliteit, energietransitie, etc.) en adviseert daar over mogelijke Europese kansen en mogelijkheden;
(3) Bureau Brussel gaat actiever vragen om input bij (kleinere) regiogemeenten. De PFO's kunnen hierbij als platform dienen.
(4) Bureau Brussel blijft optreden als facilitator voor partners uit de regio die hulp/ruimte/partners nodig hebben voor projectontwikkeling. Dit doet zij o.a. door het beschikbaar stellen van vergaderruimte in het pand aan de Palmerstonlaan, het zoeken van partners binnen relevante netwerken, het vragen om hulp bij relevante netwerken etc.

4.2 Profileren van de regio in Europa (Profile)

Bureau Brussel zet de Regio Arnhem Nijmegen in Brussel in de spotlights. Waarom vinden we dit belangrijk? Naast dat het in de regio het idee versterkt waar we goed in zijn, is het in Europa een manier om ervoor te zorgen dat er kansen op je af komen. Dit gebeurt, zodra actoren in Brussel weten wie je bent, wat je kunt en waarom dat interessant is. Op die manier kunnen consortia die partners zoeken, je gemakkelijk vinden en zo ontsluit je andere kansen die uiteindelijk kunnen leiden tot partnerschappen en Europese projecten. Zo realiseren we Europese steun voor de regionale ambities.

Bureau Brussel profileert de regio op verschillende manieren en momenten. Allereerst bij de netwerken waar de regio lid van is in Europa. Bureau Brussel bezoekt werkgroepen, ledenbijeenkomsten van de netwerken, evenementen en congressen. Bureau Brussel netwerkt daar met relevante, wisselt gegevens uit, legt contacten met potentiële partners en geeft presentaties over ideeën uit de regio voor samenwerking.

Ten tweede bezoekt Bureau Brussel infodagen, European Innovation Partnership bijeenkomsten en andere evenementen van de Europese Commissie. Bureau Brussel stelt vragen, netwerkt, en ontmoet potentiële partners. Telkens wordt de regio genoemd en wordt uitgelegd wat we hier te bieden hebben.

Ten derde profileert Bureau Brussel de regio actief tijdens de European Week of Regions and Cities in oktober (voormalig Open Days), Design Days in september, de Sustainable Energy Week in juni en andere relevante Brusselse evenementen waarbij actoren uit de gehele Unie zich in Brussel verzamelen. In het verleden heeft Bureau Brussel studiebezoeken, workshops, presentaties en lunches/diners/borrels georganiseerd.

Ten vierde onderhoudt Bureau Brussel contacten met het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) door middel van een maandelijks "Uurtje Oost" (overleg in Oost Nederland verband op het HNP met alle mensen die voor Oost Nederland in Brussel werken), de lobbyisten van de regio Food Valley en de Cleantech Regio (Apeldoorn en stedendriehoek). Ook wordt er regelmatig samengewerkt met de Permanente Vertegenwoordiging van Nederland bij de Europese Unie, het Europees Parlement (m.n. de Nederlandse parlementariërs) en de Europese Commissie. Ook met andere partners zoals de

European Cyclists' Federation (ECF) waarmee de Velo-city 2017 conferentie mee wordt georganiseerd in de steden Arnhem en Nijmegen van 13-16 juni 2017.

Tot slot organiseert Bureau Brussel diverse lobby- en profileringsactiviteiten, zowel in de regio als in Brussel. Zo organiseert zij/draagt zij bij aan werkbezoeken van (hoge) EU ambtenaren en Nederlandse diplomaten aan de regio door daar actief over te adviseren en ze te benaderen. Zij organiseert werkbezoeken aan Brussel, evenementen van klein tot groot en begeleid zij partners bij netwerkgelegenheden in Brussel.

Profileren van de regio in 2017 & beyond

Ook in 2017 en de daarop volgende jaren zal Bureau Brussel de regio blijven profileren, middels verschillende activiteiten (dynamische lijst):

- Middels het lidmaatschap van het Partnership Urban Mobility (Urban Agenda) zullen we ons verder profileren op duurzame mobiliteit richting andere leden (DG's Europese Commissie, lidstaten en Europese steden en stakeholders) en andere betrokkenen (Europarlement, Europese en Nederlandse steden, etc.). Dit gebeurt tijdens werkgroepen en partnershipbijeenkomsten, maar ook conferenties en de European Week of Regions and Cities;
- We profileren Velo-city 2017 verder, onder meer door een interview in het blad "Thinking Cities" van Polis en d.m.v. het pitchen tijdens verschillende evenementen. Verder dragen we bij aan de betrokkenheid van Europese genodigden, ondermeer tijdens de Velo-city Mayor's Conference;
- We zijn betrokken bij de legacy van Velo-city 2017, ondermeer tijdens het Big Bike Event op 28 juni, te organiseren in Brussel samen met Nederland, België en Luxemburg;
- We organiseren verschillende evenementen tijdens de European Week of Regions and Cities en betrekken hier ambtenaren en bestuurders uit de regio bij. Dit betreft activiteiten op de thema's: duurzame mobiliteit, circulaire economie en toekomstige (arbeidsmarkt) ontwikkelingen op Food, Health & Energy;
- We verkennen aanknopingspunten voor de Citydeal Gelrestad en de Citydeal Kennissteden om dit profiel verder te koppelen aan vergelijkbare andere Europese initiatieven;
- We presenteren de regionale *best practice* op het gebied van regionale inkoop van duurzame energie tijdens de EU Sustainable Energy Week;
- We dingen mee naar de EU Sustainable Energy Award met het project regionale inkoop van duurzame energie;
- We zijn betrokken bij de organisatie van de EU Design Days, om de creatieve/design sector over het voetlicht te brengen en om het 'design denken' in andere sectoren (bijv. Health) verder te profileren;
- We lobbyen voor de succesvolle invulling van Nijmegen Green Capital 2018. Dit krijgt o.a. invulling door contacten te leggen met Europese partners, het ondersteunen van het lobbytraject om Europese conferenties naar Nijmegen te halen, en het onder de aandacht brengen van Nijmegen Green Capital 2018 tijdens verschillende conferenties en bijeenkomsten;

- We werken mogelijke betrokkenheid bij de 9th European Innovation Summit (EIS) verder uit, onder meer om de regionale activiteiten op het gebied van startups en innovatie Europees verder te versterken;
- We organiseren, samen met Health Valley, een verkennende sessie met andere Europese regio's (Zuid Denemarken en Stavanger) met een sterk profiel op Health om onderlinge profiel te leren kennen en samenwerkingsmogelijkheden uit te werken;
- Bureau Brussel zal in 2017 verder verkennen of een actievere rol (bijvoorbeeld als co-leider) bij een werkgroep van ERRIN opportuun is;
- Bureau Brussel zal i.s.m. oa. the Economic Board verder werken aan de bredere profilering van de regio en wat het 'verhaal van de regio' is. Dit dient ook de profilering richting Noordrijn-Westfalen (NRW) en het Rijk.

Tot slot zal Bureau Brussel een blijvende rol spelen in de lobby rond Velo-City (2017), kandidatuur van Nijmegen voor de Europese Green Capital award (2018), Arnhem Trolley 2.0 en de Economic Board.

Ter versterking van het regionale profiel, doet Bureau Brussel de volgende voorstellen:

1. Op basis van de regionale ambitieagenda (in ontwikkeling), de Economic Board strategie en het profiel van de investeringsagenda één gezamenlijk profiel met daaronderhangende lobbythema's benoemen en uitdragen, bijv. in de vorm van een bookie/flyer ter promotie in Brussel in het engels;
2. Voort te bouwen op Velo-city 2017 en Nijmegen Green Capital 2018 door toe te werken naar een nieuw gezamenlijk doel (Europees icoonproject, Europese award, etc.).

4.3 Netwerk(en) in de regio en in Brussel (Partners)

Alle bovenstaande activiteiten gedijen alleen maar met een goed netwerk, zowel in de regio als in Brussel. Bureau Brussel fungeert hierbij als vooruitgeschoven post, om te zorgen dat in Brussel de deuren voor de regio open gaan en we goed weten met wie we kunnen en willen samenwerken. Dit netwerk wordt ingezet op de volgende manieren:

- Bij projectontwikkeling. Het is van belang dat Bureau Brussel goed weet welke projecten er in de regio zijn met mogelijke Europese potentie. Tevens is het van belang dat er in Brussel een netwerk is van potentiële partners. Het gaat dus om het koppelen van regionale partners aan Europese partners.
- Bij kennisdisseminatie. Om de kennis op te halen in Brussel is het van groot belang dat je op actuele ontwikkelingen wordt gewezen. Daarvoor is een goed netwerk onontbeerlijk. Anderzijds, om de kennis effectief in de regio te verspreiden is het hebben van een netwerk in de regio minstens zo belangrijk.
- Bij profileren. Profileren is alleen maar nuttig als je een duidelijke boodschap hebt, je doelstelling helder geformuleerd is en je publiek kent. Ook maken we hierbij vaak massa door samen te werken regionale/Nederlandse en Brusselse gelijkgestemde partners.

Netwerken in Brussel in 2017 & beyond

In Brussel is de Regio Arnhem Nijmegen lid van een heel aantal netwerken. Een uitgebreid verslag hiervan is te vinden in Bijlage 2: overzicht netwerken Regio Arnhem Nijmegen.

De Regio Arnhem Nijmegen is lid van ERRIN (European Regions Research and Innovation Network). ERRIN is bij uitstek een netwerk bedoeld voor de Brusselse kantoren van regio's en daardoor uitermate geschikt voor Bureau Brussel, onder andere voor projectontwikkeling en partners vinden. We verkennen of een actievere houding binnen het netwerk - bijv. door (co-)leiden van een bepaalde werkgroep - gewenst en realistisch is.

We zijn actief in verschillende werkgroepen (oa. Transport, Energie, Health, Design&Creativity). Zo zal in de ERRIN werkgroep Energie 2017 de samenwerking voortgezet worden met andere regio's en steden, de Europese commissie en andere Europese instellingen dit het thema energie en klimaat hoog op hun agenda's hebben staan. Onderwerpen zoals klimaat beleid en lokale maatregelen, energie systemen en actieprogramma's om bv. CO2 uitstoot te verminderen worden besproken in werkgroepverband. Kennisuitwisseling wordt gestimuleerd door het organiseren van events (o.a. tijdens Sustainable Energy Week) en het profiel van de regionale dimensie van klimaatbeleid wordt hierdoor meer zichtbaar gemaakt.

Op het thema duurzame mobiliteit schakelen we naast de partners in ERRIN, ook met het secretariaat en leden van Polis. In 2017 is de Regio Arnhem Nijmegen lid van de Polis Managing Committee, waardoor we in het voorportaal zitten voor informatie en kansen binnen Polis. Ook is de samenwerking met European Cyclist's Federation versterkt (Velo-city 2017), wordt er samengewerkt met de Permanente Vertegenwoordiging van Nederland bij de EU en blijven we gebruik maken van het lidmaatschap van HyER (netwerk voor waterstof en elektrische mobiliteit). Deze activiteiten worden versterkt door het lidmaatschap van Nijmegen van het Urban Agenda Partnership over Urban Mobility. Hier heeft Bureau Brussel actief voor gelobbyd en is nog steeds betrokken bij deze samenwerking, contacten met partners en adviseert over activiteiten hierbinnen.

Naast deze netwerken heeft Bureau Brussel ook het eigen netwerk bij de Europese Commissie, het Europees Parlement, de Permanente Vertegenwoordig van Nederland bij de EU, etc. Ook hebben we veel structurele contacten met andere Europese steden en regio's om daar gezamenlijke samenwerkingskansen mee uit te werken (projects).

Netwerken in de regio in 2017 & beyond

Naast het netwerk bij de deelnemende gemeenten, onderhoudt Bureau Brussel veel netwerken in de Regio Arnhem Nijmegen en bredere regio. Sinds afgelopen jaar wordt er actief samengewerkt met the Economic Board. We werken gezamenlijk aan de profilering van de regio, zowel daarbinnen als daarbuiten (in ons geval Brussel). Ook adviseren we actief over projectmogelijkheden die passen in de strategie van the Economic Board en daaraan gelieerde triple helix partners. Daarnaast schakelen we veel met kennisinstellingen en andere partners als Radboud Innovation, ArtEZ, ROC's, de DAR, het IPKW, etc.

Voorts is Bureau Brussel zijdelings betrokken bij het netwerk van de Euregio. Bureau Brussel zet haar kennis van de regio graag in voor samenwerking met de Duitse partners in NRW en verwijst partners uit de regio door naar o.a. het Euregio kantoor in Kleef waar dat nodig is. We maken ook onderdeel uit van het Gelrestad EU netwerk, waar ook de euregio in participeert.

Ook met de subsidiebureaus die in de regio gelieerd aan de gemeenten zijn (IGS5, Subsidienetwerk Nijmegen etc.) heeft Bureau Brussel een intensieve band. Bureau Brussel maakt graag gebruik van hun expertise en kennis van projecten die in de regio spelen. Andersom, wijst Bureau Brussel hen op kansen die zich vanuit Brussel voordoen in de hoop dat dit tot nieuwe projectontwikkeling kan leiden.

Tot slot wil Bureau Brussel in 2017 actiever aansluiten bij regionale overleggen als de PFO's, de Groene Hub, duurzame mobiliteit, etc om daar op te halen en te adviseren wat Europese activiteiten zouden kunnen zijn. Ook is de samenwerking met de verschillende ambtelijke organisaties belangrijk, voor projecten maar ook voor de gezamenlijke regionale agenda. Hiervoor organiseren we onder andere een werkbezoek van de gemeentesecretarissen naar Brussel.

4.4 Lobby (Public Affairs)

Niet los te zien van profilering (profileren is ook een vorm van lobbyen), werkt Bureau Brussel ook aan de lobby van de regio. Uiteraard focust de lobby zich rondom de thema's waarop Bureau Brussel aan het werk is. Zo probeert Bureau Brussel het belang van Smart Energy, Sustainable Mobility, Health en grensoverschrijdende samenwerking op de agenda van het Rijk en de EU te krijgen, ten einde hiervoor meer economische kansen, subsidies en beleid te genereren.

Lobby in 2017 & beyond

Bureau Brussel gaat door met deze lobby functie. Dit doet zij door middel van de bij "profileren" genoemde evenementen, maar ook door mee te werken aan nieuwe trajecten en lobbyprocessen. Ook onderhoudt Bureau Brussel nauw contact met het Huis van de Nederlandse Provincies om -waar mogelijk- aan te haken bij relevante beleidsbeïnvloeding waar zij mee bezig zijn. Dit heeft vanaf 2017 ook een meer eigenstandige vorm op het thema mobiliteit door het lidmaatschap van het Urban Mobility Partnership, de uit Velo-city 2017 voortvloeiende lobby voor een EU Fiets strategie en de betrokkenheid bij de lobby voor behoud en versterking van de ICE. Bureau Brussel houdt zich bezig met de lobby voor stedelijk beleid in Europa. Dit doet zij gezamenlijk, met de andere partners uit de netwerken ERRIN, POLIS en HyER, maar ook apart in gesprekken met de Europese Commissie en Europarlementariërs. Daarnaast is Bureau Brussel betrokken bij de lobby rondom Nijmegen Green Capital 2018 en het succesvol maken van dat jaar door het binnenhalen van (internationale) conferenties.

Vanaf 2017 zal een groot deel van de lobby bestaan uit lobby/profilering van de nieuwe samenwerkingsvorm(en) waarbinnen de regio Arnhem Nijmegen samenwerkt. De Economic Board

en het Gemeenschappelijk Orgaan Arnhem Nijmegen ontwikkelen zich in 2017 verder door. Bureau Brussel draagt actief bij aan (positieve) aandacht voor de regio en het belang dat het weer de vierde economische motor van Nederland wordt. Arnhem Nijmegen moet een voorbeeld worden voor anderen, van hoe *light* en effectief samenwerken in de praktijk werkt en wat het een regio kan opleveren. Tevens is het van groot belang dat de boodschap naar buiten gezamenlijk "geframed" wordt zodat de ontvangers continue dezelfde boodschap horen en zien (zie voorstel bij 4.2 Profilering). Hiervoor werkt Bureau Brussel samen met the Economic Board, waar ook nog aparte lobbypunten uit voort kunnen komen.

4.5 Kennisdisseminatie van, en advies over EU beleid in de regio (Policy)

Bureau Brussel is de *vooruitgeschoven post* van de regio in Brussel. In deze rol verdiept zij zich in relevant EU beleid en geeft zij hierover advies aan beleidsmakers/bestuurders in de regio. Het ophalen van kennis gebeurt op verschillende manieren:

Kennisdisseminatie en advies in 2017 & beyond

- *Desk research* en informerende en adviserende memo's/nota's voor bestuurders uit de regio over Europese ontwikkelingen.
- Via *de Europese netwerken* waar de regio is aangesloten. Op dit moment is de Regio Arnhem Nijmegen aangesloten bij verschillende Europese netwerken (zie Bijlage 2). Deze netwerken zijn een ideale bron van kennis, contacten, netwerk en actuele *inside information.*
- Via *de nationale netwerken/contacten* van Bureau Brussel. Zo werkt Bureau Brussel intensief samen met de subsidiebureaus van Arnhem en Nijmegen, is zij aangesloten bij het VNG Europanetwerk en is zij actief betrokken bij de CityDeal en de Gelrestad partners.

Deze kennis verspreidt Bureau Brussel op verschillende manieren:

- Bureau Brussel probeert elke week één dag op het gemeentekantoor in Arnhem en één dag op het gemeentehuis in Nijmegen te werken.
- Bureau Brussel heeft regulier overleg met voorzitter Carol van Eert.
- Bureau Brussel informeert op onregelmatige basis wethouders en burgemeesters. Ook met de portefeuillehouders Mobiliteit (wethouder Boone uit Westervoort) en Duurzaamheid (wethouder Schaap uit Wijchen) is regelmatig contact over de werkzaamheden van BB op deze thema's.
- Bureau Brussel heeft een zeswekelijks overleg met de strategen van Arnhem en Nijmegen.
- Bureau Brussel organiseert "bijpraatsessies" met bestuurders en ambtenaren uit de hele regio.
- Bureau Brussel heeft een driewekelijks overleg met IGS5 (InterGemeentelijk Subsidiebureau) en regulier overleg met het subsidienetwerk in Nijmegen.
- Bureau Brussel is agendalid bij de Groene Hub en het regionale overleg Duurzame Mobiliteit. Op basis van concrete ontwikkelingen adviseren en participeren we actief.
- Bureau Brussel informeert actief over Europese ontwikkelingen, onder meer via de nieuwsbrief Brussels Lof en via Twitter. **U kunt zich aanmelden via de website www.regioan.nl (kopje Bureau Brussel 'blijf op de hoogte').**

5. Terugblik en vooruitblik naar de toekomst.

Zoals op te maken is uit dit stuk, spelen er veel thema's en activiteiten in de regio en in Brussel. Dit jaarplan is dan ook niet zozeer een overzicht van activiteiten van Bureau Brussel zelf, maar vooral een blik op hoe we schakelen tussen partijen uit de regio die in Europa en Brussel actief zijn. Daarom worden in dit jaarplan voorstellen gedaan hoe Bureau Brussel meer en concreter gevoed kan worden.

De afgelopen tijd signaleert Bureau Brussel een groeiend besef in de regio dat de regio veel te bieden heeft: in een Europese context, maar ook in een regionale context waar meer samengewerkt wordt en resultaten behaald worden. De gezamenlijke ambitie groeit, en is al veel zichtbaarder en sterker geworden door activiteiten van de Economic Board in de regio. Bureau Brussel probeert dit proces actief door Europa te laten ondersteunen om zo de regio weer een stuk verder te brengen. Het gaat daarbij dus om verbinding en wederzijdse versterking, of in onze woorden: "Act local, think global".

Bijlage 1 Overzicht Europese projecten Arnhem Nijmegen

Het onderstaande overzicht bevat een weergave van Europese projecten en project voorstellen vanuit de Regio Arnhem Nijmegen die in 2016 zijn goedgekeurd en ontwikkeld. Het geeft daarmee een blik op de concrete resultaten waartoe Europese activiteiten vanuit de regio kunnen leiden. Dit overzicht geeft resultaten weer die voortkomen uit de samenwerking met subsidieadviseurs en vakinhoudelijke collega's in onze regio. Zoals bekend werkt Bureau Brussel ook aan profilering, partners, policy en public affairs. Daarnaast heeft Bureau Brussel bij de genoemde projecten in het overzicht (slechts) een verkennende, aanjagende, verbindende en/of adviserende rol gehad.

Europese projecten (in voorbereiding / in uitvoering) <u>waar de gemeente Arnhem / Nijmegen '(Lead)Partner' is:</u>

Benaming Project	Thema	EU- Programma	Beoogd resultaat	Betrokken partners	Leadpartner	Stand van zaken project	Investeringsvolume en financiering
Charge & Go	E-mobility	EFRO - OP Oost	Ontwikkelen van samenhangende producten en bouwstenen voor (toekomstige) Elektrisch Vervoer	**Arnhem is projectpartner** **Overige partners** RU, Allego, CaseMaster Solutions, Industriepark Kleefse Waard, Lochem Energie, Parkagent, Van der Sijs Green Label **Deelnemers regio Arnhem** IPKW, Allego, CMC	Radboud Universiteit	Project is goedgekeurd en in uitvoering; looptijd 2016-2020	**Totaal project** Investering € 4,7 mln. Financiering Partners € 2,8 mln., EFRO € 1,9 mln. **Arnhem** Investering € 0,12 mln. Financiering Arnhem € 0,07 mln.

E-Bus 2020, In Motion Charging (Trolley 2.0)	**Energie en CO2-arme economie (Prioriteit 1)** E-mobility, smart grid	INTERREG V Deutschland-Nederland	Schoner milieu door emissieloos openbaar vervoer	**Arnhem is projectpartner** **Overige partners** EU: diverse Nederlandse en Duitse MKB bedrijven en kennisinstellingen **Deelnemers regio Arnhem:** gemeente Renkum en diverse Nederlandse MKB bedrijven, HAN	Vossloh Kiepe (D)	Project is goedgekeurd en in uitvoering; looptijd 2016-2020	**Totaal project** Investering € 8,6 mln. Financiering Partners € 3,8 mln., INTERREG D-NL € 4,8 mln. **Arnhem** Investering € 1,5 mln. Financiering Arnhem € 0,4 mln., INTERREG D-NL € 1,1 mln.

Benaming Project	Thema	EU- Programma	Beoogd resultaat	Betrokken partners	Leadpartner	Stand van zaken project	Investerings-volume en financiering
De fruitallee in de Euregio Rhein-Waal: op weg naar een gezonde toekomst!	**Natuur, landschap en milieu (Prioriteit 2)** Biodiversiteit, ecologische verbindingen	INTERREG V Deutschland-Nederland	Haalbaarheidsstudie voor het realiseren van een fruitbomenlint in de Euregio Rijn-Waal	**Arnhem is projectpartner** **Overige deelnemers:** EU: ECNC, Overbetuwe, Rheinberg, KMU-Xanten, RBT Rivierenland	ECNC (European Centre for Nature Conservation), Kleve	Project is goedgekeurd; looptijd 1.10.2016 - 31.03.2017 Project vormt de 1e stap op weg naar een investeringsproject	**Totaal project** Kosten € 50.000 Financiering partners € 25.000, INTERREG D-NL € 25.000 **Arnhem** Kosten € 5.000 Financiering € 5.000

CAN (Climate Active Neighbourhoods)	**Low Carbon** Realisatie CO2-reductie (duurzaamheids-doelstellingen) door stimuleren wijkinitiatieven	INTERREG V North-West Europe (NWE)	Ondersteunen wijkinitiatieven gericht op vermindering energieconsumptie en koolstofemissie met als doel deze initiatieven tot realisatie te laten komen (en dus bijdrage aan grotere opgave). Tevens bepalen rol van gemeente en partners in die proces van sociale innovatie.	**Arnhem is projectpartner** **Overige partners** EU: diverse Duitse, Belgische en Franse en Engelse gemeenten en kennisinstellingen **Deelnemers regio Arnhem**: waterschappen, provincie, Alliander, HAN, Radboud, Alterra, REIJE, corporaties, wijkinitiatieven (in ontwikkeling)	Climate Alliance (D)	Project is goedgekeurd en in uitvoering; looptijd 2016 - 2019	**Totaal project** Investering € 7,8 mln. Financiering Partners € 3,1 mln., INTERREG NWE € 4,7 mln. **Arnhem** Investering € 0,87 mln. Financiering Arnhem € 0,35 mln., INTERREG NWE € 0,52 mln.

Benaming Project	Thema	EU- Programma	Beoogd resultaat	Betrokken partners	Leadpartner	Stand van zaken project	Investeringsvolume en financiering
CleanMobilEnergy	**Low Carbon** E-mobility, duurzame energieopwekking en ICT, Smart grid	INTERREG V North-West Europe (NWE)	Minder CO2-productie door optimale benutting van duurzame energiebronnen op lokaal niveau (ontwikkeling energie management systemen, efficiënte energieopslag, smart grids en EV-facilteiten)	**Arnhem is leadpartner** **Overige deelnemers:** Londen, Nottingham, Schwäbisch Gmünd, Seraing, Nijmegen, kennisinstellingen (TNO, LIST), netwerkorganisaties (Polis, Avere) **Deelnemers regio Arnhem:** gemeente Nijmegen, MKB bedrijven	**Arnhem**	Step 1 proposal is goedgekeurd Step 2 proposal in voorbereiding (deadline 30.06.2017, beslissing medio september 2017)	Indicatief **Totaal project** Investering € 6,4 mln. Financiering Partners € 2,6 mln., INTERREG NWE € 3,8 mln. **Arnhem** Investering € 1,5 mln. Financiering Arnhem € 0,6 mln., INTERREG NWE € 0,9 mln.
RAINBOW (Resilient Adaptation by Innovative Nature-Based Solutions: Opportunities for Urban Climate and Water Management)	**Smart and Sustainable Cities**	Horizon 2020	Bepalen effecten van groen-blauwe maatregelen (natural based solutions), zowel direct (klimaat, energie) als indirect (beleving, gezondheid etc.)	**Arnhem is projectpartner samen met Nijmegen** **Overige deelnemers:** **EU:** Europese Green Capitals zijnde de frontrunner cities Nijmegen, Ljubljana en Essen, diverse Europese follower cities, kennisinstellingen (w.o. RU en VHL) en bedrijven	Universiteit Duisburg-Essen (D)	Definitieve projectaanvraag is ingediend; project is niet gehonoreerd, maar op de reservelijst gezet	**Totaal project** Investering € 10 à 11 mln. **Arnhem** Investering € 0,3 mln. zijnde 100% Horizon 2020 (geen cofinanciering vereist)

				Overige: steden en kennisinstellingen in China (Shangzhou en Wuhan) en Indonesia (Bandung)			
RAINBOW (vervolg)				**Deelnemers regionaal,** RU, VHL, Radboud, later aan te vullen met lokale en regionale partijen **Totaal 35 partners**			

'PTP Commute' **(**Personalised Travel Planning for the Digital Commuter Generation)	Smart, Green and Integrated Transport	Horizon 2020	PTP (='Persoonlijk Reis Advisering') is in diverse steden zeer succesvol gebleken. Doel is nu om in 50 EU steden 'PTP Commute' toe te passen om zo duurzame mobiliteit te stimuleren; 1. Ervaring en kennis delen en toepassen. 2. Een innovatieve app ontwikkelen.	**(Regio) Arnhem is project-partner (Champion City)** **Overige deelnemers:** EU: diverse partners uit NL (Utrecht, Tilburg) UK, Norway, Tjechië, België, Slovenië, Polen, Spanje, Frankrijk, Duitsland	London Council - LEPT (London European partnerschip for Transport)	Step 1 proposal is ingediend; beslissing april 2017	**Totaal project:** € 2-5 miljoen euro verspreid over 36 maanden.

SMARTIES **(**Smart MAnagement for Renewables and storage Technology Integration into a sustainable Energy System**)**	Duurzame energieopwekking en ICT, Smart grid	Horizon 2020	Kennis en simulaties hoe duurzaam regionaal energiesysteem verder op te bouwen, met behulp van ICT, wanneer er verscheidende bronnen zijn (wind, zon, etc.), incl. lokale pilot Windpark A15 gericht op duurzamer en efficiënter energiemanage-ment.	**Gemeente Nijmegen is projectpartner** 1. (Coordinator) EDF Energy R&D UK Centre 2. Manchester City Council 3. Fundacio Institut De L'Energia De Catalunya (IREC) 4. Electricite de France (EDF SA) 5. Area Metropolitana De Barcelona (AMB) 6. Gemeente Nijmegen 7. Skelleftea Kommun (Zweden) 8. Skelleftea Kraft AB (Zweden)	EDF Energy R&D UK Centre	Voorstel Ingediend 14 Februari 2017 (single-stage)	**Totaal project** €3,3 mln. **Nijmegen** €170.000 + ca. €200.000 voor 32 arbeidsmaanden verspreid over 3 jaar

CLINSH **CLean INland SHipping**	**Milieu** Air quality	Life	Schonere binnenvaart door het verminderen van de uitstoot (testen vernieuwende technieken, alternatieve brandstoffen en walstroom); verbetering luchtkwaliteit in stedelijke gebieden bij	**Nijmegen is projectpartner** **Overige deelnemers:** EU: diverse partners uit Nederland, België, Duitsland en UK (overheden, bedrijven, onderzoeks-instellingen) Deelnemers regionaal:	Provincie Zuid-Holland	Project is goedgekeurd en in uitvoering; looptijd 2016-2020	**Totaal project** Investering € 8,8 mln. Financiering Partners € 3,7 mln., Life € 5,1 mln. **Nijmegen** Investering € 0,25mln. Financiering Nijmegen € 0,1 mln., Life € 0,15 mln.

			haven en aan waterwegen	Nijmegen			

Liberation Route Europe - Next Level	**Toerisme**	COSME	Verbinden belangrijke plaatsen van de bevrijding van de Tweede Wereldoorlog met elkaar vanuit meerdere historische perspectieven, i.c.m. interactief toerisme	**Regio Arnhem Nijmegen is projectpartner** **Overige deelnemers:** EU: diverse partners uit Nederland, België, Duitsland, UK, Frankrijk, Polen (overheden, bedrijven, musea, bureaus voor toerisme) Deelnemers regionaal: Regio Arnhem Nijmegen	Liberation Route Europe Foundation	Project is goedgekeurd en in uitvoering	**Totaal project** Investering Financiering Cosme € 0,25 mln.

Benaming Project	Thema	EU- Programma	Beoogd resultaat	Betrokken partners	Leadpartner	Stand van zaken project	Investeringsvolume en financiering
H2Nodes	**Transport** Waterstof	CEF-Transport	Inzicht in alle technische, economische en gebruiksaspecten t.a.v. de ontwikkeling en het gebruik van een water-stofinfrastructuur voor de vervoerssector	**Arnhem is projectpartner** **Overige deelnemers:** EU: diverse partners uit Nederland, Letland en Estland (overheden, bedrijven) Deelnemers regionaal: Arnhem, provincie Gelderland	Rigas Satiksme Riga, Letland	Project is goedgekeurd en in uitvoering; looptijd 2014-2018	**Totaal project** Investering € 29,0 mln. Financiering Partners € 14,5 mln., CEF-Transport € 14,5 mln. **Arnhem** Investering Financiering € 0,2 mln.
MTPP (migrants Training and Placement Programme)	Integratie en Migratie	AMIF (Asylum, Migration and Integration Fund) - call december 2016	Bevorderen van de arbeidsparticipatie van migranten door het in beeld brengen van vraag en aanbod in steden, gerichte trainingen van migranten én in bedrijven, begeleiding van plaatsing, monitoring en evaluatie	**Arnhem is projectpartner** **Overige deelnemers:** EU: The Hague Proces (NGO - leadpartner), Moers (D), Maastricht University, KIT	The Hague Process, Den Haag	Projectaanvraag is in voorbereiding (single state, deadline 28.2.2017); beslissing juli 2017	**Totaal project** Investering € Financiering Partners 10%, AMIF 90% met max. van € 0,75 mln. **Arnhem**

Europese projecten (in voorbereiding / in uitvoering) <u>waar de gemeente Arnhem / Nijmegen 'deelnemer' is:</u>

Benaming Project	Thema	EU- Programma	Beoogd resultaat	Betrokken partners	Leadpartner	Stand van zaken project	Investeringsvolume en financiering
CHIPS (Cycle Highways Intelligent Planning System)	**Low Carbon** Afname CO2 uitstoot, versterking overstap fiets-OV, sustainable transport for cities	INTERREG North-West Europe (NWE)	Governance, samenwerkings- en financieringsmodellen snelfietsroutes; Afstemming netwerk fiets-OV. Van lokaal OV los van fiets naar inter-regionaal OV dat wordt versterkt door de fiets. Marketing/promotie: promoten van gebruik van snelfietsroutes door E-bike pilots, campagnes of andere zaken	**Provincie Gelderland is projectpartner** **Overige deelnemers:** Regionalverband FrankfurtRheinMain Regionalverband Ruhr Verband Region Rhein-Neckar European Cyclists' Federation Flanders' Bike Valley vzw Sustrans Stichting NHTV internationale hogeschool Breda **Deelnemers regionaal:** Nijmegen, Arnhem, RU, VHL, bedrijven, OV-bedrijven	Provincie Vlaams-Brabant (B)	Project is goedgekeurd en in uitvoering Looptijd 2016-2019	**Totaal project** Investering € 4,5 mln. Financiering Partners € 1,8 mln., INTERREG NWE € 2,7 mln.

Europese initiatieven/ projecten waar de gemeente Arnhem /Nijmegen overweegt/heeft overwogen '(Lead)Partner of Associated Partner' te worden:

Benaming Project	Thema	EU- Programma	Beoogd resultaat	Betrokken partners	Leadpartner	Stand van zaken project	Investeringsvolume en financiering
Smart Creativity Hubs Made4Life	**Innovation** Vergroten innovatie- en businesskracht in de creatieve industrie	INTERREG North-West Europe (NWE)	Het opzetten van 'Smart Creativity Hubs' die de creatieve sector stimuleren in het gebruik van digitale technologie	**Arnhem overweegt associated partner te worden** **Overige deelnemers** EU: diverse Belgische, Engelse Franse KvK's, MKB bedrijven en kennisinstellingen **Deelnemers regio Arnhem** ArtEZ	ERNACT (European Regions Network for Application of Communication Technologies)	Step 2 proposal is afgewezen.	

Benaming Project	Thema	EU- Programma	Beoogd resultaat	Betrokken partners	Leadpartner	Stand van zaken project	Investeringsvolume en financiering
ISLAND (Integrated Solutions Low-carbon and Adaptive Neighbourhood Development)	**Low Carbon** Blijvende afname CO2-uitstoot door veranderde methoden stedelijke planning.	INTERREG North-West Europe (NWE)	Stedelijke gebieden in NWE hebben te maken met effecten van klimaatverandering en moeten hun ruimtelijke plannen hierop aanpassen. De meeste strategieën bevatten mitigatiemaatregelen, een integrale aanpak met adaptatie en mitigatie ontbreekt. ISLAND wil barrières voor gecombineerde technische oplossingen waarin mitigatie en adaptatie worden geïntegreerd opheffen. ISLAND vindt plaats in NL, F, DE en UK met een beoogde spin-off naar overige NWE gebieden.	**Nijmegen is leadpartner** **Overige deelnemers:** Conseil départemental du Loiret, Radboud Universiteit - Faculteit der Managementwetenschappen, Ecole des Ingénieurs de la Ville de Paris, Communauté d'agglomération Orléans Val de Loire, Gemeente Dordrecht, University of Ulster, The Built Environment Research Institute	**Nijmegen**	Step 1 proposal is afgewezen. Er wordt gewerkt aan nieuw voorstel.	

Benaming Project	Thema	EU- Programma	Beoogd resultaat	Betrokken partners	Leadpartner	Stand van zaken project	Investeringsvolume en financiering
Zero Emissie Mobiliteits Campussen / Electrische deelauto's 2.0 (werktitels)	**Urban Mobility**	UIA (Urban Innovative Actions) - call december 2016	Versterken van (de aantrekkelijkheid van) het gebruik van duurzaam (elektrisch) vervoer door het realiseren van een adequate infra-structuur	**De gemeenten Arnhem en Nijmegen** **Beoogde partners:** Provincie Gld, Clean Mobility Center, bedrijven, kennis-instellingen (o.a. HAN)	Arnhem of Nijmegen	Er is geen aanvraag ingediend *Toelichting* De mogelijkheden van het indienen van een aanvraag zijn samen met relevante stake-holders uitgebreid verkend. Binnen de beschikbare tijd ontbreken structuur en menskracht voor het ontwikkelen van een kansrijk (regionaal) voorstel. De verzamelde ideeën worden in portefeuille gehouden voor gebruik bij toekomstige EU-calls of andere subsidieregelingen.	n.v.t.

Europese initiatieven/ projecten waar Arnhemse / Nijmeegse instellingen bij betrokken zijn

Benaming Project	Thema	EU- Programma	Beoogd resultaat	Betrokken partners	Leadpartner	Stand van zaken project	Investeringsvolume en financiering
Plug-in	Versterking van de sociaal-culturele en territoriale cohesie.	INTERREG V Deutschland-Nederland	een zichzelf dragende, ondernemende regionale infrastructuur voor beeldende kunst – producten op te zetten.	**6 NL-D tentoonstellings-inrichtingen** Museum Arnhem, Museum Nijmegen, ArtEZ, Tetem Enschede, Westfälischer Kunstverein	Gemeinde Haminkeln	Project is goedgekeurd en in uitvoering; looptijd 2015-2019	**Totaal project** Investering € 0,8 mln. Financiering Partners € 0,4 mln., INTERREG D-NL € 0,4 mln.
De Ler(n)ende Euregio doet het!	Werk- Versterking van de sociaal-culturele en de territoriale cohesie	INTERREG V Deutschland-Nederland	structurele versterking en verbetering van het NL/D beroeps-onderwijs in de grensregio	**10 ROC's en 34 Berufskolleg's**	ROC Nijmegen	Project is goedgekeurd en in uitvoering; looptijd 2015-2019	**Totaal project** Investering € 4,0 mln. Financiering Partners € 1,0 mln., INTERREG D-NL € 3,0 mln.
Cleantech Energy Crossing	Innovatie	INTERREG V Deutschland-Nederland	grensoverschrijdend meer en betere samenwerking te realiseren in de ontwikkeling van cleantech innovaties (elektrische mobiliteit, smart-homes & smart-grids en duurzame en decentrale opwek.	**KiEMT, Energieagentur NRW, 10-20 (MKB) bedrijven**	KiEMT	Projectaanvraag is in behandeling (besluitvorming december 2016)	**Totaal project** Investering € 5,9 mln. Financiering Partners € 2,9 mln., INTERREG D-NL € 3,0 mln.

Benaming Project	Thema	EU- Programma	Beoogd resultaat	Betrokken partners	Leadpartner	Stand van zaken project	Investeringsvolume en financiering
Zorg verbindt	Zorg - Verminderen van de barrièrewerking van de grens	INTERREG V Deutschland-Nederland	grensoverschrijdend zoeken naar oplossingen voor vraagstukken voor de burger, de verzekerde, de patiënt en aan de andere kant een optimaal inzetten en economisch gebruik van de zorgfaciliteiten.	**Gezondheids-instellingen en universtiteiten in de Euregio Rijn-Waal**	Euregio Rijn-Waal	Project is goedgekeurd en in uitvoering; looptijd 2015-2019	**Totaal project** Investering € 4,6 mln. Financiering Partners € 2,3 mln., INTERREG D-NL € 2,3 mln.
IJCA (International Junior Councillor Advisor)	Versterking van de sociaal-culturele en de territoriale cohesie	INTERREG V Deutschland-Nederland	Bevorderen samen-werking tussen raden van Nijmegen en Duisburg door begeleiding en met ondersteuning van NL en D studenten	**Stadt Duisburg, Gemeente Nijmegen, Radboud Universiteit, Universität Duisburg-Essen**	Stadt Duisburg	Project is goedgekeurd en in uitvoering	**Totaal project** Kosten € 50.000 Financiering partners € 25.000, INTERREG D-NL € 25.000
M4M Mensen voor Mensen	Versterking van de sociaal-culturele en de territoriale cohesie	INTERREG V Deutschland-Nederland	grensoverschrijdende uitwisseling van kennis en ervaringen tussen (semi)vrijwilligers-organisaties die actief zijn op het gebied van integratie van vluchtelingen en migranten	**zes 100.000+steden Euregio Rijn-Waal (Düsseldorf, Duisburg, Moers, Arnhem, Nijmegen, Ede) + (semi)vrijwilligers-organisaties op het gebied van vluchtelingen en migranten**	Stadt Duisburg (i.s.m. andere steden)	Project is goedgekeurd en in uitvoering; looptijd 2016	**Totaal project** Kosten € 50.000 Financiering partners € 25.000, INTERREG D-NL € 25.000

Bijlage 2: Overzicht Europese netwerken

Netwerkorganisaties in Brussel: waar is Bureau Brussel wel en niet actief in?

Naam netwerk	Geografisch of thematisch	Als thematisch: welk thema	Regio lid?	Kosten	Beleids-beïnvloeding	Projectonwikkeling
ERRIN	Geografisch – regio's		Ja	€2700,- per jaar	Ja, zij het marginaal.	Ja, hier ligt de focus op.
POLIS	Thematisch	Mobiliteit (in brede zin)	Ja	€9240,- per jaar	Ja.	Ja. Zij helpen mee en zijn bereid zelf ook in projecten te gaan en mee te helpen.
HyER	Thematisch	Waterstof en elektrische mobiliteit	Arnhem lid	€5000,- per jaar	Ja	Ja. Zitten zelf ook in verschillende H2020 projecten. Organiseren niet specifiek voor leden.
ICLEI	Thematisch	Klimaat	Nijmegen lid	-	Ja	Nee.
Covenant of Mayors	Thematisch	Klimaat	Arnhem, Nijmegen en Lingewaard signataires	-	Ja	Nee
Eurocities	Geografisch - steden met >250.000 inwoners		Geen lid	€15840,- per jaar of €4420,- per forum	Ja	Ja
CIVITAS/CIVINET	Thematisch en Geografisch. CIVINET =	Mobiliteit	Geen lid	-	Ja	Ja

	alleen voor NL/Vlaanderen					
International Research Universities Network	Geografisch – onderzoeksuniversiteiten	Onderzoek	Radboud Universiteit is lid	-	Nog niet	Nog niet

European Regions Research Innovation Network (ERRIN)

Regio lid

ERRIN is een groot Europees netwerk dat haar kantoor in Brussel houdt. Er zijn inmiddels meer dan 100 verschillende regio's lid van het netwerk. Vanuit Nederland zijn Arnhem Nijmegen, Food Valley, Utrecht, de Randstad, Eindhoven, Leeuwarden en Twente lid. ERRIN tracht de regionale R&D-capaciteit te ontwikkelen en doet dat middels vier speerpunten, de vier *P's*: *Policy, Partnerships, Projects and Profile* (Beleid, Partnerschappen, Projecten en Profilering). Dit doet zij via verschillende thematische werkgroepen.

Deze werkgroepen worden allen geleid door een regio en zij drijven op de actieve participatie van de leden van de werkgroep. Op dit moment is Arnhem Nijmegen City Region lid van de werkgroepen Bioeconomy, Design & Creativity, Energy & Climate Change, Health, Smart Cities en Transport. Zij vervult binnen geen van de werkgroepen een erg actieve of leidende rol. Iedere werkgroep organiseert werkgroep bijeenkomsten. Deze bijeenkomsten hebben tot doel te werken aan de vier P's van ERRIN. Zo zijn er bijeenkomsten waar ambtenaren van de Europese Commissie uitgenodigd worden om het relevante EU-beleid op dat thema uit te leggen, maar ook bijeenkomsten waar regio's de kans krijgen te presenteren (profilering) of zogenaamde *brokerage events* (makelaars-evenementen) waarbij regio's elkaar kunnen ontmoeten en hun projectideeën kunnen bespreken (partnerschappen en projecten).

ERRIN kent een jaarlijkse contributie van €2700,- en is daarmee een relatief goedkoop netwerk. Dit valt af en toe terug te zien aan de professionaliteit van het netwerk. Ondanks dit, is ERRIN voor een regio zoals de onze een ideale plek om mensen te ontmoeten, kennis op te doen van lopende zaken op EU- en subsidiegebied en meetings te organiseren/onszelf te profileren. Vanuit het lidmaatschap bij ERRIN zijn in het verleden projectaanvragen gedaan, evenementen georganiseerd en kennis opgedaan. Ons voorstel is dan ook het lidmaatschap van ERRIN te continueren.

POLIS Netwerk

Regio lid

Naast ERRIN is de regio ook (weer) lid geworden van het POLIS netwerk. Ook dit is een *Brussel-based* netwerk, maar POLIS is in tegenstelling tot ERRIN een thematisch afgebakend netwerk: *"POLIS tracht lokale/regionale transportsystemen te verbeteren door integrale strategieën m.b.t. economische, sociale en duurzame dimensies van transport te helpen ontwikkelen".* POLIS is een oud netwerk, dat in 1989 door de Europese Commissie is opgericht om een regionale stem richting de Europese Commissie op mobiliteitsgebied te kunnen zijn. Sinds die datum hebben POLIS-leden samengewerkt om tot innovatieve en nieuwe transportoplossingen te komen.

Ook POLIS heeft verschillende werkgroepen: Environment and Health in Transport (Milieu en Gezondheid in Transport), Mobility and Traffic Efficiency (Mobiliteits- en verkeersmanagement), Transport Safety and Security (Veiligheid en Beveiliging) en Social and Economic Aspect of Transport (Sociaaleconomische aspecten van Transport). De provincie Gelderland is voorzitter van de werkgroep Environment and Health in Transport.

Polis is een waardevol netwerk omdat zij veel ervaring en expertise hebben op het gebied van beïnvloeding en projectontwikkeling. POLIS participeert zelf ook in een veelheid aan projecten. Sinds december 2016 is de regio Arnhem Nijmegen lid van het Management Committee van POLIS (ambtelijke vertegenwoordiging door Bureau Brussel). Hierdoor zitten we nog meer in het voorportaal van informatie en projectvorming.

HyER

Arnhem lid

De *European Association for Hydrogen and fuel cells and Electro-mobility in European Regions* (HyER) is een Europees netwerk op het gebied van waterstof en Electro mobiliteit. Met meer dan 35 deelnemende regio's en een heel aantal geassocieerde partners is het een belangrijk netwerk op het gebied. Zij doet aan beleidsbeïnvloeding, representatie en disseminatie van waterstof en elektromobiliteit.

ICLEI

Nijmegen lid

ICLEI is een mondiaal netwerk van meer dan 1200 steden en regio's. Het netwerk focust zich op het realiseren van een duurzame toekomst. ICLEI kent ook een Europese tak: ICLEI Europe. ICLEI doet aan beleidsbeïnvloeding bij de VN en de EU, op meerdere fronten (Europese Commissie, Committee van de regios, Europees Parlement). De focus ligt dus niet op projectbeïnvloeding, maar wel op het verspreiden van kennis, het ondersteunen van lokale overheden op weg naar een duurzame toekomst en het profileren van duurzame steden op mondiaal niveau.

Covenant of Mayors

Arnhem, Nijmegen & Lingewaard lid

Het Covenant of Mayors is een beweging van lokale en regionale overheden in de strijd tegen klimaatverandering. Het gaat hier om een vrijwillige ondertekening van deze overheden om het doel van 20% CO2 reductie te realiseren in 2020. Het idee is dat degenen die getekend hebben een zogenaamd *sustainable energy action plan* inleveren, waarin ze uitleggen hoe ze denken dit te bereiken.

Dit netwerk is erg goed te gebruiken om een publiek statement te maken dat je als gemeente de CO2 reductie van belang vindt. Ook is het goed om door de Europese Unie herkent te worden als een gemeente die deze problematiek hoog op de agenda heeft. Het kan derhalve helpen bij het aanvragen van projectsubsidies op klimaatgebied.

Partnership Urban Mobility (Urban Agenda)

Nijmegen lid

In het kader van de Europese Urban Agenda zijn meerdere thematische partnerships opgezet waarbinnen steden samen met de Europese Commissie, lidstaten en stakeholdernetwerken werken aan betere Europese regelgeving, betere Europese kennisuitwisseling en betere Europese financiering. Vanuit het regionale focuspunt duurzame mobiliteit heeft Bureau Brussel in 2016 actief gelobbyd voor lidmaatschap van het partnership Urban Mobility. Zo zit de regio in het voorportaal voor Europese financiering en kennis voor de ambities op het gebied van duurzame mobiliteit. Nijmegen heeft het lidmaatschap opgepakt en Bureau Brussel blijft actief in de advisering over participatie in dit netwerk. In 2018 vormt het partnership een Actieplan, wat daarna uitgevoerd zal worden.

Eurocities

(Nog) geen lid

Eurocities is het netwerk van grote steden in Europa. Met 130 van Europa's grootste steden als lid, spreekt zij inmiddels namens 130 miljoen inwoners in 35 landen. Ook Eurocities werkt met thematische fora, werkgroepen, projecten en evenementen om kennis te verspreiden en leden kans tot netwerken te geven. Via Eurocities wordt aan beleidsbeïnvloeding en samenwerking gedaan.

Eurocities geeft de regio een profiel: dat van internationaal georiënteerde, ambitieuze en stedelijke regio. Dit profiel kan via Eurocities op nationaal zowel als internationaal (Europees) niveau worden uitgevent. Voorts kan lidmaatschap helpen richting te geven aan het EU beleid. Tot slot tap je met lidmaatschap van Eurocities potentieel in een pool van grote steden, waarmee je samen aan EU fondsenwerving kan doen.

Vanuit Nederland zijn Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht en Eindhoven *full member.* Twente en Almere zijn *associated member*. Dit heeft te maken met de regels binnen Eurocities. Oorspronkelijk was netwerk slechts bedoeld voor steden met >250.000 inwoners. Metropolitane gebieden kunnen ook lid worden, maar dan moet de administratieve kern van het gebied >200.000 inwoners hebben (zie Brabandstad). Andere metropolitane gebieden kunnen *associated member* zijn (zie Twente), en hebben dan feitelijk dezelfde privileges, behalve dat ze niet in het bestuur kunnen. Lidmaatschap kost €15.820 per jaar. Dit zou kunnen worden omgeslagen over de regionale gemeenten, of in Gelrestad verband opgepakt kunnen worden. Voorwaarde hiervoor is wel dat georganiseerd is wie op welk thema actief is in Eurocities, zeker ook omdat samenwerking op inhoud plaats vindt (waardoor Bureau Brussel zelf slechts kan coördineren en algemene lobby kan doen).

CIVITAS

Geen lid

CIVITAS is een platform voor politici, ambtenaren en experts op het gebied van stedelijke mobiliteit. Meer dan 200 steden zijn inmiddels lid en delen via het platform hun ervaringen. Vanuit Nederland zijn Rotterdam en Utrecht lid. Lid worden van CIVITAS kan door het tekenen van een niet-bindende

verklaring *the CIVITAS Declaration.* Na ondertekening kun je als stad gaan profiteren van de opgebouwde kennis en ervaringen van andere partners. CIVITAS organiseert verschillende studiereizen, trainingen en events om deze kennisuitwisseling te faciliteren. Ook is er ruimte voor deelnemende politici om in het *Political Advisory Committee* zitting te nemen en zo aan beleidsbeïnvloeding op Europese schaal te doen.

Ook heeft CIVITAS nationale netwerken. Voor ons zou dat het CIVINET Nederland-Vlaanderen zijn. Hiervan zijn onder andere Tilburg, Eindhoven, Den Bosch, Antwerpen, Kortrijk en Leuven lid. Als lid kun je je profileren, meedingen in subsidies en leren van andermans' *best practices*.

Conclusie en aanbevelingen

Netwerkorganisaties in Brussel hebben in het verleden bewezen van grote toegevoegde waarde te kunnen zijn. Wel geldt voor netwerken: hoe meer energie/tijd je erin steekt, hoe meer je eruit haalt. Aangezien veel netwerkorganisaties óf thematisch zijn, óf zich via thematische werkgroepen organiseren is expertise uit de regio van groot belang.

ERRIN is een netwerk van en voor Brusselse vertegenwoordigen, dus daar kan Bureau Brussel redelijk goed zelf in participeren, maar alle andere netwerken brengen pas wat op bij voldoende inzet vanuit de regio. Bij de ERRIN werkgroepen worden ook andere partners uit de regio betrokken zoals de Economic Board, Health Valley en de kenninstellingen.

Voor een actieve deelname in deze netwerken moet wel capaciteit beschikbaar zijn en moeten experts, beleidsadviseurs de mogelijkheid krijgen om tijd en energie in Europese projecten te stoppen. Dit blijft een continue punt van aandacht.

https://www.regioan.nl/bureau-brussel/

Bijlage 3

Gemeente	Inwonertal 2015	Inwonertal 2016	Inwonertal 2017
Arnhem	152.506	153818	155721
Berg en Dal	34.248	34574	34803
Beuningen	25.261	25289	25426
Doesburg	11.391	11336	11345
Druten	18.294	18407	18561
Duiven	25.466	25433	25399
Heumen	16.363	16360	16468
Lingewaard	45.808	45950	46173
Montferland	35.152	35173	35311
Mook en Middelaar	7.747	7755	7770
Nijmegen	170.943	172064	173592
Overbetuwe	46.838	47002	47388
Renkum	31.328	31254	31405
Rheden	43.535	43824	43650
Rijnwaarden	10.896	10866	10848
Rozendaal	1.502	1498	1495
Westervoort	15.011	15001	14985
Wijchen	40.870	40814	40878
Zevenaar	32.210	32269	32374
Totaal	731.121	768.687	773.592

Bron: CBS

Regio Arnhem Nijmegen
Postbus 9029
6800 EL Arnhem
026-3773410
info@regioan.nl
www.regioan.nl
@regioAN

Arnhem Nijmegen City Region
Brussels Office
3 Avenue Palmerston, B-1000 Brussels
www.regioan.nl
@BureauBrussel

cecile.de.boer@arnhemnijmegen.eu
+31 6 214 93 637
arnout.smit@arnhemnijmegen.eu
+31 6 439 85 688

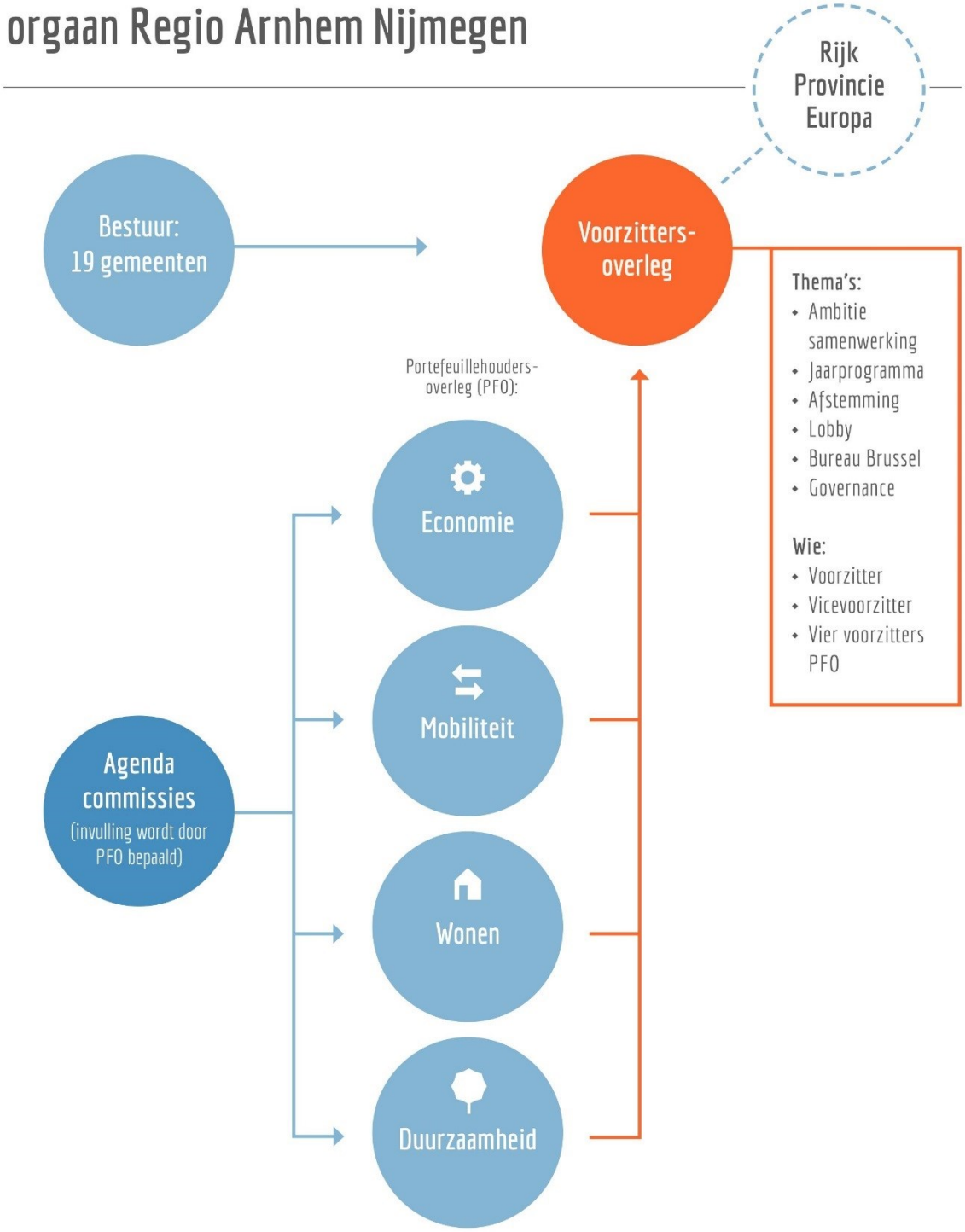
Cijfers en prestaties over 2016

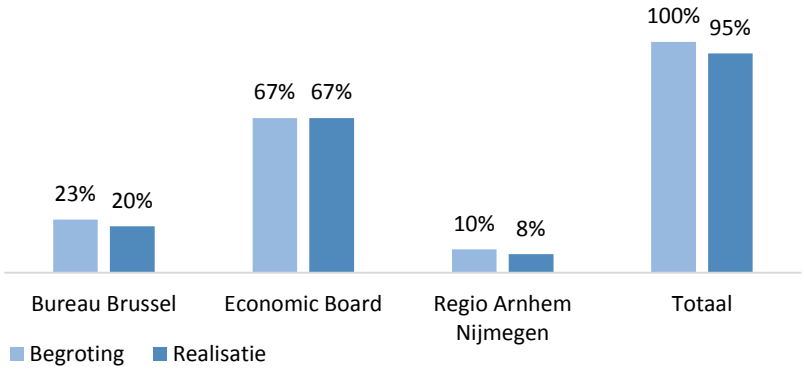
Samen voor een krachtige regio!

Vastgesteld in het Bestuurlijk Overleg op 6 april 2017

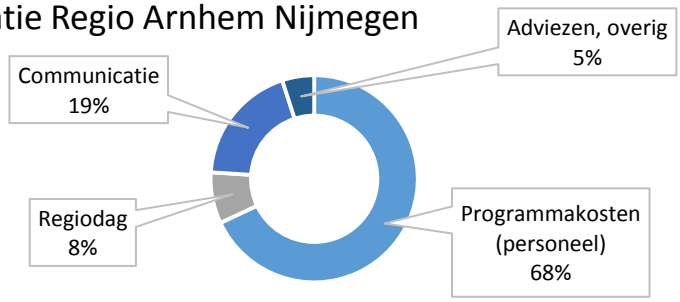
Inrichting van het Gemeenschappelijk orgaan Regio Arnhem Nijmegen

Begroting 2016 <=> realisatie: 5% overschot

Realisatie Regio Arnhem Nijmegen

- 4 Bestuurlijke Overleggen, 4 Voorzittersoverlegen, 10 DB's
- vaststellen Reglement van Orde BO en Pfo
- Regiodag 17 november 2016
- start periodieke ontmoetingen VO - college GS Gelderland
- lancering website én nieuwsbrief gericht op gemeenteraadsleden
- wisseling fungerend voorzitterschap door ziekte burgemeester Kaiser
- vaststellen begroting 2017
- vaststellen aanpak evaluatie regionale samenwerking

DUURZAAMHEID

- 4 bijeenkomsten
- Gelders Energie Akkoord
- Energieloket
- Investeringsagenda
- Energie inkoop

ECONOMIE

- Regionaal Programma Werklocaties
- 6 bijeenkomsten
- The Economic Board
- Investeringsagenda Stedelijk Netwerk Arnhem-Nijmegen
- wijziging voorzitterschap

WONEN

- 2 bijeenkomsten
- themabijeenkomst over 'huisvesting statushouders'
- themabijeenkomst over 'bijzondere woonvormen'
- WoON2015
- wijziging voorzitterschap

MOBILITEIT

- Oprichting BVO DRAN
- 5 bijeenkomsten
- Beter Benutten
- Snelfietsroutes
- MIRT-agenda

Jaarrekening 2016 - Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen

Baten		**Begroting**	**Realisatie**
Gemeenschappelijke bijdrage		€ 1.148.054	€ 1.148.054
Totaal baten		**€ 1.148.054**	**€ 1.148.054**

Lasten		**Begroting**	**Realisatie**
Economic Board		€ 765.369	€ 765.365
Bureau Brussel		€ 267.076	€ 230.974
Programmakosten		€ 76.545	€ 63.924
Regiodag 2016		€ 20.000	€ 7.611
Overig:		€ 20.100	
	Communicatie		€ 17.982
	Adviezen		€ 3.626
	Overig		€ 1.415
Totaal lasten		**€ 1.149.090**	**€ 1.090.896**
			€ 58.194 *

***) Voorstel: overschot schuift door naar 2017.**

Toelichting Jaarrekening

Gemeenschappelijk Orgaan

Conform begroting is van alle 19 gemeenten de inwonerbijdrage, groot € 1,50, gebaseerd op het inwoneraantal per 1 januari 2015, ontvangen.

Conform begroting is het bedrag aan €1.00 per inwoner in twee termijnen, overgemaakt aan de Stichting Economic Board. Voor de overdracht van dit bedrag is een besluit genomen door het Bestuurlijk Overleg en een subsidiebeschikking door de gemeente Arnhem. Hierin is ondermeer de verantwoording over de besteding van de regiobijdrage vastgelegd *[verwacht medio maart; nog toe te voegen].*

De 'Programmakosten', zijnde m.n. de kosten van de secretaris, zijn voordeliger uitgepakt dan begroot.

De kosten van de Regiodag 2016, op 17 november 2016 in Elst, zijn lager dan begroot door een eenvoudig(-er) en uitgekiend programma én door inzet van gemeentelijke medewerkers bij de organisatie en tijdens het evenement.

De uitgaven die onder 'Communicatie' zijn verantwoord, zijn de kosten voor ontwikkeling van de website www.regioan.nl Bij dit project is intensief samengewerkt met bvo DRAN om aanbestedingsvoordeel te behalen. Hieraan voorafgaande is de huisstijl ontworpen door Simons&Boom. Een belangrijke uitgave zijn de kosten voor het verkrijgen van de toegankelijkheidsverklaring voor de website. Het bedrag voor 'Adviezen' is besteed aan een fiscaal advies inzake de fiscale en financiële relatie van het Gemeenschappelijk Orgaan en de 19 deelnemende gemeenten met de Stichting Economic Board.

Bureau Brussel

De uitgaven van Bureau Brussel laten dit jaar zien dat er iets minder is uitgegeven dan geraamd in de begroting voor 2016. De programmakosten (personeel) zijn dit jaar iets lager uitgekomen aangezien er 3 maanden (van juni t/m augustus) 1.0 fte minder in dienst was vanwege vertrek van de jr. adviseur Europese Zaken. De nieuwe medewerker is per 1 september 2016 in dienst getreden en sinds die datum is Bureau Brussel op sterkte. Ook zijn er nog geen financiële middelen uitgegeven aan nieuwe Engelstalige brochures/informatiemateriaal aangezien het nieuwe regionale ambitiedocument, dat in de loop van 2017 wordt verwacht, hier de basis voor moet leggen. Voor 2017 is dit opgenomen in de begroting.

Bureau Brussel in 2016

Projects:	in 2016 zijn in totaal 5 Europese projecten goedgekeurd (zie bijlage jaarplan BB) in het Interreg programma en het LIFE programma. Er zijn een aantal projecten niet goedgekeurd (3) en bij 3 projecten is besloten dat er nog meer tijd nodig is om het projectvoorstel goed uit te werken en dat ze later ingediend worden in 2017 (Horizon 2020, ELENA aanvraag).
Profilering:	tijdens het Nederlands voorzitterschap (eerste helft 2016) is er, in samenwerking met een aantal andere Nl. steden en regio's, een groot event georganiseerd over de "The Urban Agenda: the Dutch Approach" op de Nederlandse Permanente Vertegenwoordiging in Brussel. De Regio Arnhem Nijmegen heeft dit initiatief genomen en samen met Nederlandse partners georganiseerd. Tijdens de "European Week of Regions and Cities" is er een workshop georganiseerd over "Urban Mobility en de Urban Agenda for the EU". Dit was onderdeel van de lobby om lid te worden van het *European Partnership on Urban Mobility* waar Nijmegen een plek heeft gekregen (bekend gemaakt in januari 2017 door de Europese Commissie) en de regio voor de komende drie jaar vertegenwoordigd. Ook de Velo-city 2017 conferentie en het binnenhalen van de European Green Capital Award 2018 voor Nijmegen wordt gebruik in de profilering in Europa.
Partners:	de regio Arnhem Nijmegen is lid van het Europese POLIS netwerk (duurzame mobiliteit) en van het ERRIN netwerk (zie voor meer informatie jaarplan BB). In de regio wordt samengewerkt met de 19 gemeenten, kennisinstellingen en bedrijven. Ook met de Economic Board wordt samengewerkt en kansen en mogelijkheden gezocht voor concrete projectontwikkeling en gezamenlijke lobby.
Public Affairs:	er is in 2016 hard gewerkt aan de lobby voor de Urban Agenda en het European partnership on Urban Mobility (zie hierboven onder P van profilering). Ook lobby voor Velo-city 2017 en European Green Capital Nijmegen 2018 is vervolg aangegeven en wordt in 2017, o.a. in samenwerking met andere Europese partners, Europese Commissie en PV verder vervolg aan gegeven. Gezamenlijk met Economic Board is de lobby voor de ICE opgezet, is samenwerking met steden en provincie Gelderland.
Policy:	De PFO's (zowel ambtelijk als bestuurlijk) worden geïnformeerd over Europees beleid en kansen en mogelijkheden te verkennen en om projecten te ontwikkelen. In de Investeringsagenda en het strategisch plan van de Economic Board zijn Europese dimensies aangebracht en wordt er continue aansluiting gezocht om de regio en Europa met elkaar te verbinden.

The Economic Board.com
Food, Health, Energy

Gemeenschappelijk Orgaan regio Arnhem-Nijmegen
T.a.v. Bestuurlijk Overleg
Postbus 9029
6800 EL Arnhem

Nijmegen, 18.04.2017

Betreft: jaarverslag en jaarrekening 2016

Geachte bestuurders,

In navolging van de brief van 27 maart jl. sturen wij u met genoegen de definitieve versies van het jaarverslag en de jaarrekening met accountantsverklaring. Het jaarverslag is ten opzichte van de conceptversie op een aantal plekken tekstueel aangepast. Deze wijzigingen zijn minimaal te noemen.

De leden van The Economic Board hebben het jaarverslag en de jaarrekening goedgekeurd tijdens de vergadering van 12 april.

Wij kiezen ervoor een ongetekende versie van de jaarrekening te versturen en te publiceren op onze website, om onrechtmatig gebruik van de handtekeningen te voorkomen. De getekende versie van het jaarverslag is in te zien op het kantoor van het projectbureau.

Wij verwachten u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Wij zijn u zeer erkentelijk voor het beschikbaar stellen van de financiële middelen. U ontvangt op een later moment een aangepaste begroting voor 2017 met toelichting. Op een prettige voortzetting van de samenwerking!

Met vriendelijke groet,

Sigrid Helbig

Drs. S. Helbig
Directeur
+31(0)651598632

de administratiekamer
administraties & trainingen

JAARREKENING 2016

STICHTING ECONOMIC BOARD REGIO ARNHEM-NIJMEGEN

NIJMEGEN

REITH & TEN BÖHMER
Accountants en Belastingadviseurs
Postbus 85
6670 AB ZETTEN
Tel. 0488 - 47 33 47
Fax 0488 - 47 33 49

INHOUDSOPGAVE

RAPPORT

A.	Opdracht	pagina 3
B.	Samenstellingsverklaring	pagina 3
C.	Algemeen	pagina 4
D.	Resultaten	pagina 4
E.	Financiële positie	pagina 5

JAARREKENING

1.	Balans per 31 december 2016	pagina 6
2.	Staat van baten en lasten over 2016	pagina 8
3.	Kasstroomoverzicht 2016	pagina 9
4.	Grondslagen voor waardering en bepaling exploitatiesaldo	pagina 10
5.	Toelichting op de balans per 31 december 2016	pagina 12
6.	Toelichting op de staat van baten en lasten	pagina 13

Overige gegevens

1.	Ontbreken van de verklaring	pagina 16
2.	Statutaire regeling bestemming exploitatiesaldo	pagina 16
3.	Voorstel bestemming exploitatiesaldo	pagina 16

REITH & TEN BÖHMER
Accountants en Belastingadviseurs
Postbus 85
6670 AB ZETTEN
Tel. 0488 - 47 33 47
Fax 0488 - 47 33 48

Stichting Economic Board regio Arnhem-Nijmegen
Toernooiveld 300
6525 EC Nijmegen

Wijchen, 24 maart 2017

Geacht bestuur,

A. Opdracht

Ingevolge uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2016 van Stichting Economic Board regio Arnhem-Nijmegen te Nijmegen samengesteld.

Het bestuur van de stichting is op grond van wettelijke bepalingen verantwoordelijk voor de jaarrekening.

B. Samenstellingsverklaring

Ingevolge uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2016 van Stichting Economic Board regio Arnhem-Nijmegen te Nijmegen samengesteld op basis van de door u verstrekte gegevens. De verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van die gegevens en de hierop gebaseerde jaarrekening berust bij het bestuur van de stichting. Het is onze verantwoordelijkheid een samenstellingsverklaring inzake de jaarrekening te verstrekken.

Onze werkzaamheden bestonden, overeenkomstig in Nederland algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot samenstellingsopdrachten, in hoofdzaak uit het verzamelen, verwerken, rubriceren en samenvatten van financiële gegevens. De aard en omvang van deze werkzaamheden brengen met zich mee dat zij niet kunnen resulteren in die zekerheid omtrent de getrouwheid van de jaarrekening die aan een accountantsverklaring of beoordelings-verklaring kan worden ontleend.

Op basis van de ons verstrekte gegevens hebben wij de jaarrekening samengesteld in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaglegging en met de wettelijke bepalingen inzake de jaarrekening zoals opgenomen in Titel 9, Boek 2 BW.

REITH & TEN BÖHMER
Accountants en Belastingadviseurs
Postbus 85
6670 AB ZETTEN
Tel. 0488 - 47 33 47
Fax 0488 - 47 33 4[illegible]

C. Algemeen

Bedrijfsgegevens

De stichting is opgericht op 16 februari 2016 en heeft ten doel het versterken van de samenwerking tussen ondernemers, kennisinstellingen en overheden op de groeisectoren Health, Energy en Food en d cross-overs daartussen om daarmee de economische slagkracht van de regio Arnhem-Nijmegen verder te ontwikkelen en de regionale groeikansen te benutten met alle voor dat doel dienstige middelen.

Directie

Per balansdatum wordt de directie gevoerd door mevrouw S.M. Helbig.

D. Resultaten

Het exploitatiesaldo over 2016 bedraagt € 362.091.
De vergelijking van de staat van baten en lasten ten opzichte van de begroting ziet er als volgt uit:

	Gerealiseerd		Begroot		Verschil
	€	%	€	%	€
Baten	**765.365**	**100,0**	**765.365**	**100,0**	**0**
Personeels- en salariskosten	275.733	36,0	328.451	42,9	-52.718
Huisvestingskosten	711	0,1	3.000	0,4	-2.289
Reiskosten	9.159	1,2	10.000	1,3	-841
Events	18.673	2,4	15.000	2,0	3.673
Communicatie / Media	71.112	9,3	36.668	4,8	34.444
Advieskosten	3.353	0,4	45.000	5,9	-41.647
Administratiekosten	9.611	1,3	10.000	1,3	-389
Afschrijvingskosten	3.515	0,5	5.000	0,7	-1.485
Kantoorkosten	11.407	1,5	6.500	0,8	4.907
Totaal Lasten	**403.274**	**52,7**	**459.619**	**60,1**	**-56.345**
Resultaat	**362.091**	**47,3**	**305.746**	**39,9**	**56.345**

REITH & TEN BÖHMER
Accountants en Belastingadviseurs
Postbus 85
6670 AB ZETTEN
Tel. 0488 - 47 33 47
Fax 0488 - 47 33 49

E. FINANCIËLE POSITIE

Het volgende overzicht geeft een beeld van de ontwikkeling van de financiële positie:

	31-12-2016	16-2-2016
Beschikbaar op lange termijn:	€	€
Continuïteitsreserve	50.000	0
Bestemmingsreserve	312.091	0
		0
Vastgelegd op lange termijn		
Materiële vaste activa	24.216	0
Werkkapitaal	337.875	0
Als volgt aangewend:		
Vorderingen	407	0
Liquide middelen	468.335	0
af: kortlopende schulden	130.867	0
	337.875	0

Tot het verstrekken van nadere toelichting zijn wij gaarne bereid,

Hoogachtend,
De Administratiekamer

Twan Wijers

REITH & TEN BÖHMER
Accountants en Belastingadviseurs
Postbus 85
6670 AB ZETTEN
Tel. 0488 - 47 33 47
Fax 0488 - 47 33 49

1. BALANS PER 31 DECEMBER 2016

(na verwerking exploitatiebestemming)

	31-12-2016	16-02-2016
	€	€
Vaste activa		
Materiële vaste activa	**24.216**	**0**
Vlottende activa		
Nog te ontvangen bedragen	0	0
Overige vorderingen	407	0
	407	**0**
Liquide middelen	**468.335**	**0**
Totaal	**492.958**	**0**

REITH & TEN BOHMER
Accountants en Belastingadviseurs
Postbus 85
6670 AB ZETTEN
Tel. 0488 - 47 33 47
Fax 0488 - 47 33 4[illegible]

	31-12-2016 €	16-02-2016 €
Vermogen		
Continuïteitsreserve	50.000	0
Bestemmingsreserve	312.091	0
	362.091	**0**
Kortlopende schulden		
Crediteuren	108.759	0
Belastingen	10.079	0
Overige schulden	12.029	0
	130.867	**0**
Totaal	**492.958**	**0**

REITH & TEN BÖHMER
Accountants en Belastingadviseurs
Postbus 85
6670 AB ZETTEN
Tel. 0488 - 47 33 47
Fax 0488 - 47 33 49

2. STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2016

	2016 €
Baten	**765.365**
Personeels- en salariskosten	275.733
Huisvestingskosten	711
Reiskosten	9.159
Events	18.673
Communicatie / Media	71.112
Advieskosten	3.353
Administratiekosten	9.611
Afschrijvingskosten	3.515
Kantoorkosten	11.407
Totaal Lasten	**403.274**
Exploitatiesaldo	**362.091**

REITH & TEN BÖHMER
Accountants en Belastingadviseurs
Postbus 86
6670 AB ZETTEN
Tel. 0488 - 47 33 47
Fax 0488 - 47 33 49

3. KASSTROOMOVERZICHT OVER 2016

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

	2016	
	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Resultaat	362.091	
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen	3.515	
Veranderingen in het werkkapitaal:		
Mutatie vorderingen	-407	
Mutatie kortlopende schulden	130.867	
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		496.066
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investeringen in materiële vaste activa		-27.731
		468.335

Samenstelling geldmiddelen

	2016	
	€	€
Liquide middelen per 16 februari 2016	0	
Mutatie liquide middelen boekjaar	468.335	
Geldmiddelen per 31 december 2016		468.335

REITH & TEN BÖHMER
Accountants en Belastingadviseurs
Postbus 85
6670 AB ZETTEN
Tel. 0488 - 47 33 47
Fax 0488 - 47 33 49

4. GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN BEPALING EXPLOITATIESALDO

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld conform de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Waarderingsgrondslagen voor de balans

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen aanschaffingswaarde of vervaardigingskosten, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de aanschaffings- of vervaardigingskosten, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

De materiële vaste activa waarvan de vennootschap krachtens een financiële lease-overeenkomst de economische eigendom heeft, worden geactiveerd. De uit de financiële lease-overeenkomst voortkomende verplichting wordt als schuld verantwoord. De in de toekomstige leasetermijnen begrepen interest wordt gedurende de looptijd van de financiële lease-overeenkomst ten laste van het resultaat gebracht.

Vorderingen

De vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde, onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

REITH & TEN BÖHMER
Accountants en Belastingadviseurs
Postbus 85
6670 AB ZETTEN
Tel. 0488 - 47 33 47
Fax 0488 - 47 33 [illegible]

Waarderingsgrondslagen voor de staat van baten en lasten

Baten

De baten bestaan uit subsidiebijdragen van €1 per inwoner van de deelnemende gemeenten.

Afschrijvingen

De afschrijvingen op materiële vaste activa zijn berekend door middel van vaste percentages van de aanschaffingswaarde, op basis van economische levensduur. Boekwinsten en - verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen, boekwinsten alleen voor zover deze niet in mindering zijn gebracht op vervangende investeringen.

Bestemming exploitatiesaldo 2016
Het exploitatiesaldo over 2016 bedraagt € 362.091.
De voorgestelde bestemming is opgenomen onder de overige gegevens.

REITH & TEN BÖHMER
Accountants en Belastingadviseurs
Postbus 85
6670 AB ZETTEN
Tel. 0488 - 47 33 47
Fax 0488 - 47 33 48

5. TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2016

	31-12-2016	16-02-2016
	€	€
Inventaris		
Stand 1 januari	0	0
Investeringen	27.731	0
Afschrijving	3.515	0
Stand 31 december	24.216	0
Overige vorderingen		
Vooruitbetaalde kosten	407	0
Liquide middelen		
Rabobank	168.335	0
Rabobank spaarrekeningen	300.000	0
	468.335	0
Continuïteitsreserve		
Stand 1 januari	0	0
Dotatie boekjaar	50.000	0
Stand 31 december	50.000	0
Bestemmingsreserve		
Stand 1 januari	0	0
Resultaat boekjaar	312.091	0
Stand 31 december	312.091	0

In 2016 is de Stichting Economic Board regio Arnhem-Nijmegen opgericht en zijn de activiteiten gestart. Het beschikbare budget is in het oprichtingsjaar niet volledig benut. Het overgebleven budget zal in 2017 benut worden voor diverse activiteiten die aansluiten bij de doelstelling van de Stichting, zoals vastgelegd in het strategisch plan.

Crediteuren		
Crediteuren	108.759	0
Belastingen		
Loonbelasting	10.079	0
Overige schulden		
Voorziening vakantiegeld	9.213	0
Rente en bankkosten	17	
Overige te betalen kosten	2.799	0
	12.029	0

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN

Er zijn géén niet uit de balans blijkende verplichtingen voor de Stichting.

REITH & TEN BÖHMER
Accountants en Belastingadviseurs
Postbus 85
6670 AB ZETTEN
Tel. 0488 - 47 33 47
Fax 0488 - 47 33 49

6. TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2016

	2016
	€
Opbrengsten	
Subsidie gemeenten	765.365
Overige opbrengsten	0
	765.365
Personeels- en salariskosten	
Brutolonen- en salarissen	132.529
Ingehuurd personeel	106.921
Voorziening vakantiegeld	11.341
Sociale verzekeringen	13.875
Ziekengeldverzekering	2.782
Reiskostenvergoedingen	957
Werkkostenregeling vrije ruimte	968
Scholingskosten	1.712
Overige personeelskosten	4.648
	275.733
Huisvestingskosten	
Schoonmaakkosten	703
Kosten verhuizing	8
	711
Reiskosten	
Declaratie zakelijke kilometers	5.243
Reis- en verblijfkosten	2.764
Parkeerkosten	1.152
	9.159
Events	
Events	18.673
Communicatie / Media	
Internet en automatiseringskosten	10.915
Telefoon	3.653
Content website	20.025
Communicatie	25.025
Advertentie- en reclamekosten	11.494
	71.112
Advieskosten	
Advieskosten	3.353

REITH & TEN BÖHMER
Accountants en Belastingadviseurs
Postbus 85
6670 AB ZETTEN
Tel. 0488 - 47 33 47
Fax 0488 - 47 33 48

	2016
	€
Administratiekosten	
Administratiekosten	8.772
Salarisadministratie	839
	9.611
Afschrijvingskosten	
Afschrijvingskosten	3.515
Kantoorkosten	
Kantoorartikelen	2.376
Verzekeringen	1.518
Kleine aanschaffingen	2.555
Contributies en abonnementen	797
Representatiekosten	2.798
Rente en bankkosten	132
Overige kantoorkosten	1.231
	11.407

Bij de stichting waren in 2016 4 werknemers werkzaam. De brutolonen- en salarissen over het boekjaar 2016 voldoen aan de bezoldingingsmaxima voor topfuntionarissen, zoals vastgelegd in de Wet Normering Topinkomens (WNT)

REITH & TEN BOHMER
Accountants en Belastingadviseurs
Postbus 85
6670 AB ZETTEN
Tel. 0488 - 47 33 47
Fax 0488 - 47 33 49

ONDERTEKENING BESTUUR VOOR AKKOORD

Nijmegen, ... 2017

Directeur:	Mevrouw S. Helbig
Voorzitter:	De heer H. Bruls
Voorzitter financiële auditcommissie:	De heer A. van Asseldonk
Leden:	De heer R. König
	De heer C. Boele
	De heer P. van Dongen
	De heer B. Geerdink
	De heer L. van Halder
	De heer G. Meijer; afgetreden 01-01-2017
	De heer M. Hielkema
	De heer P. Molengraaf
	Mevrouw M. Noomen
	De heer E. de Rooij
	De heer C. Smit

REITH & TEN BOHMER
Accountants en Belastingadviseurs
Postbus 85
6670 AB ZETTEN
Tel. 0488 - 47 33 47
Fax 0488 - 47 33 49

1. OVERIGE GEGEVENS

1 Ontbreken van de verklaring

Conform artikel 15.3 van de oprichtingsakte wordt de accountantsverklaring door de directie van de stichting aan deze jaarrekening toegevoegd.

2 Statutaire regeling exploitatiebestemming

In de statuten is geen regeling opgenomen over de bestemming van het exploitatieresultaat.

3 Voorstel exploitatiebestemming

De directie stelt voor om € 312.091 van het exploitatiesaldo over 2016 toe te voegen aan de bestemmingsreserve en € 50.000 te doteren aan de continuïteitsreserve. Vooruitlopend op de vaststelling door de bestuursvergadering is dit voorstel reeds in de jaarrekening verwerkt.

REITH & TEN BOHMER
Accountants en Belastingadviseurs
Postbus 85
6670 AB ZETTEN
Tel. 0488 - 47 33 47
Fax 0488 - 47 33 4

The Economic Board.com

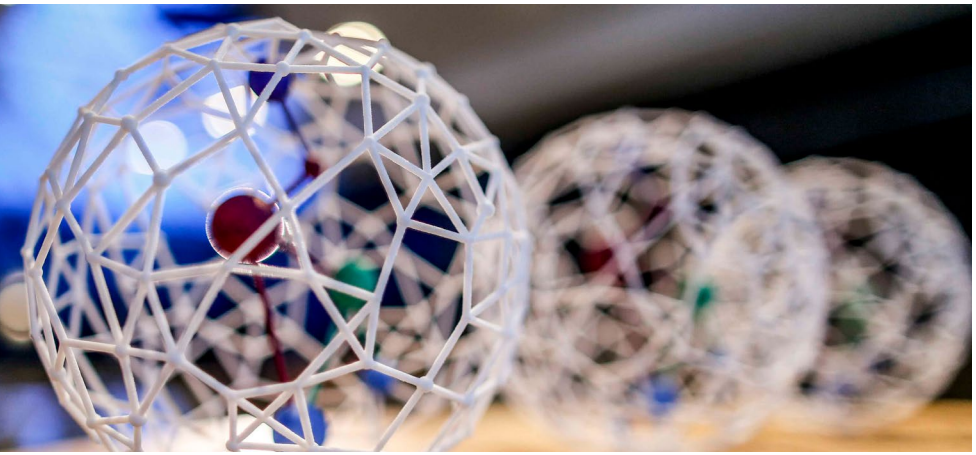
Food, Health, Energy

Hier leeft het

Jaarverslag The Economic Board
2016

inhoudsopgave

WOORD VOORAF **2**

1. RESULTATEN **4**
- Totstandkoming en oprichting 5
- Missie 5
- Activiteiten 6
- Projecten 8
- Potentiële Projecten – Work in progress 11

2. ORGANISATIE **12**
- De board 13
- Boardleden 14
- Projectbureau 15
- Huisvesting 16

3. FINANCIËN **17**
- Basisfinanciering 18
- In kind bijdragen 18
- Inkoop diensten en producten 19
- Financiële kerngegevens 20

woord vooraf

In 2016 maakte The Economic Board een vliegende start. Dankzij de financiering door een aantal gemeenten die een *'coalition of the willing'* smeedden en mede door ruimhartige *in kind* bijdragen, van met name de Radboud Universiteit, Alliander en VNO-NCW Midden evolueerde The Economic Board van een idee aan de tekentafel tot een slagvaardige organisatie.

Als echte start-up zijn wij met een professioneel en multidisciplinair team van enthousiaste medewerkers aan de slag gegaan om de regio op de kaart te zetten, projecten aan te jagen en reeds bestaande organisaties en initiatieven met elkaar te verbinden. Daarbij heb ik persoonlijk mogen ervaren dat het concept van samenwerking stevig in het DNA van de regio is verankerd. Het is mooi dat er mensen en organisaties zijn die de verbinding zoeken in een tijd waarin dit steeds minder vanzelfsprekend is en waarin velen zich op hun eigen erf terugtrekken.

Het doet me denken aan een parabel die ik in mijn kinderjaren hoorde en die me altijd is bijgebleven: Een man – het zou natuurlijk ook een vrouw kunnen zijn maar vooruit –, een man klopt aan de hemelpoort en Petrus laat hem binnen. De man vraagt om een rondleiding. Petrus stemt toe en opent de poort naar de hel. De hel is prachtig versierd, overal hangt kunst en er speelt mooie muziek. De tafels zijn gedekt met volle schalen en verrukkelijke spijzen. Toch is de sfeer bedrukt en diep bedroefd. De man kijkt naar de mensen. De meeste liggen apathisch langs de kant, anderen jammeren en weeklagen. Nu ziet de man de reden: alle mensen hebben lange lepels en vorken in hun handen die ze niet los kunnen laten. Zij kunnen weliswaar het voedsel op de tafel bereiken maar niet naar hun mond brengen. De man is ontzet. "Kom," zegt Petrus, "ik laat je de hemel zien." Hij opent de poort. De man ziet hetzelfde tafereel: een prachtig versierde ruimte met overvolle tafels. Ook hier hebben de mensen lange lepels en vorken in hun handen. Maar nu klinkt er gelach. Er staan groepjes mensen ontspannen met elkaar te praten en plezier te hebben. En ondertussen voeden zij *elkaar.*

Sigrid Helbig
Directeur

resultaten

2016 stond in het teken van de oprichting van de board, het bepalen van de werkwijze en het aanbrengen van focus.

totstandkoming en oprichting

Samenwerking in de regio is niet nieuw. De oorsprong van samenwerking tussen Arnhem en Nijmegen ligt in de oprichting van het Stedelijk Knooppunt Arnhem-Nijmegen (KAN) in 1988, later voortgezet onder de naam Stadsregio Arnhem-Nijmegen. Deze samenwerking is uitsluitend bestuurlijk van aard. Kennisinstellingen en bedrijfsleven zijn partners, maar niet rechtstreeks aangehaakt. Wanneer de wettelijke status van dit verbond verdwijnt, bezinnen de overheden zich op een nieuwe vorm van samenwerking.

In 2015 stemmen de 19 deelnemende gemeenten in met de oprichting van twee organen. De eerste is het Gemeenschappelijk Orgaan (GO) regio Arnhem-Nijmegen, waarin de overheden op vier thema's (wonen, economie, duurzaamheid en mobiliteit) met elkaar afstemming zoeken. Het tweede orgaan is The Economic Board, waarin ondernemers, kennisinstellingen en overheden gezamenlijk werken aan de economische ontwikkeling van de regio. Begin 2016 zijn de laatste voorbereidingen voor beide organen afgerond. Dit betekent dat 2016 voor zowel het GO als The Economic Board in het teken stond van het opstarten en uitbouwen van de nieuwe samenwerkingsvorm.

missie

Bij de oprichting van de stichting Economic Board is in de statuten als doelstelling geformuleerd:

"Het versterken van de samenwerking tussen ondernemers, kennisinstellingen en overheden op de groeisectoren Health, Energy en Food en de cross-overs daartussen om daarmee de economische slagkracht van de regio Arnhem-Nijmegen verder te ontwikkelen en regionale groeikansen te benutten."

In de loop van het jaar is deze algemene doelstelling verder geconcretiseerd. In het strategisch plan voor de periode 2016-2018 is onze missie als volgt opgeschreven:

"In 2025 is de regio Arnhem-Nijmegen, met Wageningen the place to be voor Food, Health, Energy en de cross-overs daartussen!"

De bijbehorende doelstellingen zijn terug te vinden in het strategisch plan.

activiteiten

Veel activiteiten zijn in het teken van het opstarten van The Economic Board uitgevoerd. Van praktische zaken (zoals het regelen van huisvesting en het ontwikkelen van beeldmerken) tot het maken van strategische keuzes (zoals het aanbrengen van focus en het bepalen van de doelgroepen). We zien 2016 als het jaar waarin wij zijn begonnen met zaaien. De komende jaren gaan wij door met zaaien, maar kunnen we ook gaan oogsten.

Onze activiteiten zijn onder te verdelen in drie categorieën: communiceren, verbinden en aanjagen.

- *Communiceren:* Eén van de belangrijkste taken van The Economic Board is de regio als place to be op de kaart zetten. We vertellen en laten zien waar de regio in uitblinkt en waar kansen liggen;
- *Verbinden:* The Economic Board fungeert als matchmaker met een uitgebreid netwerk die partijen met elkaar in contact brengt en houdt. We stimuleren samenwerking tussen partijen, zodat kennis en ideeën met elkaar worden gedeeld;
- *Aanjagen:* The Economic Board is aanjager van nieuwe initiatieven en innovaties op de cross-overs. We agenderen en concretiseren kansen.

Op de volgende pagina is een overzicht weergegeven van de activiteiten die in 2016 hebben plaatsgevonden. Het overzicht is niet uitputtend. Enkele hoogtepunten lichten we verder toe.

Hubert Bruls
Burgemeester gemeente Nijmegen,
voorzitter The Economic Board

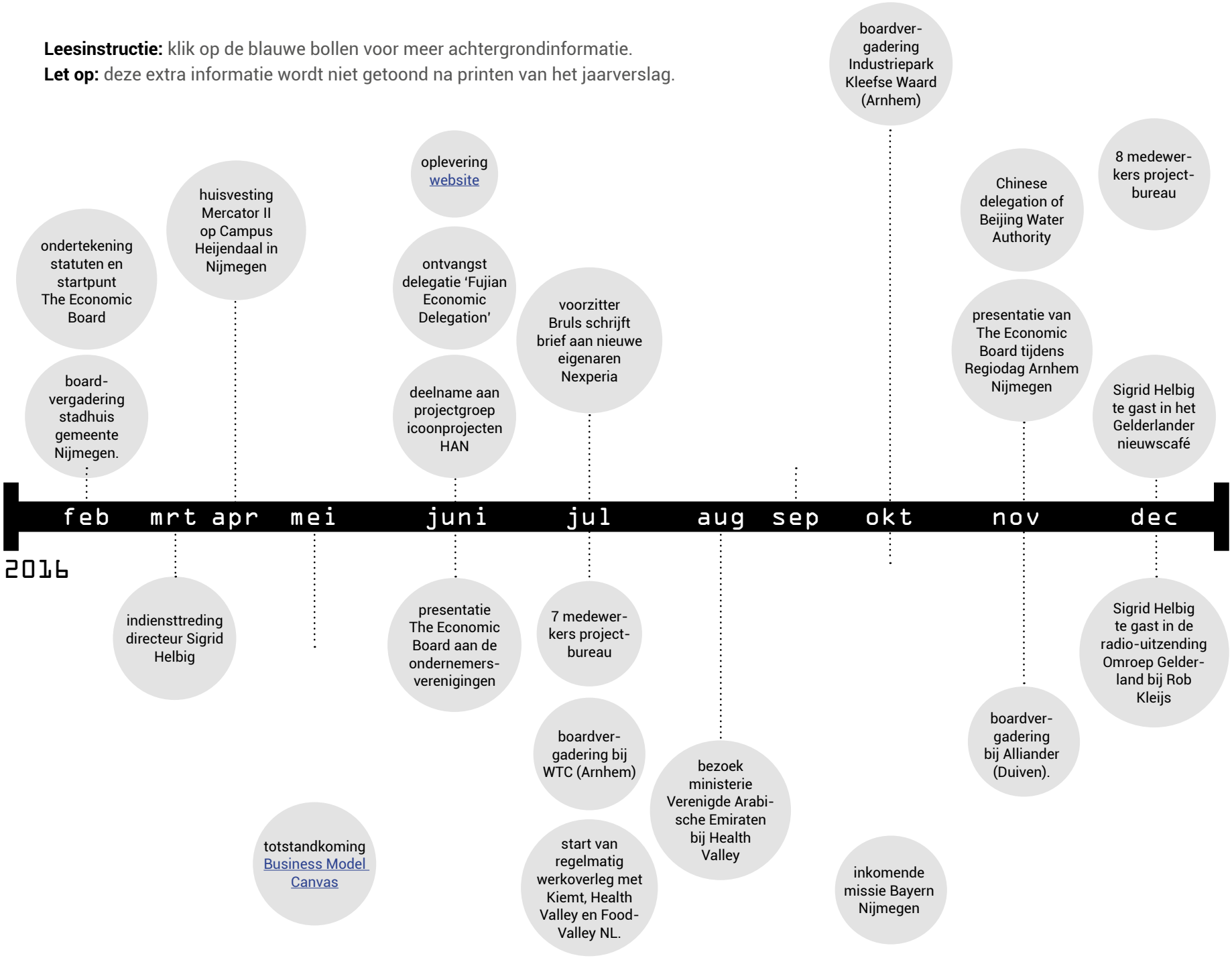
"In het eerste jaar hebben we onze opdracht bepaald. De grootste valkuil is dat we alles aanpakken. Alles doen is tegelijk niets doen. In onze regio kiezen we ervoor om economische ontwikkeling aan te jagen in drie sectoren. Op die focus ben ik trots. In food, health en energy zien we binnen de regio cross-overs ontstaan die elkaar versterken."

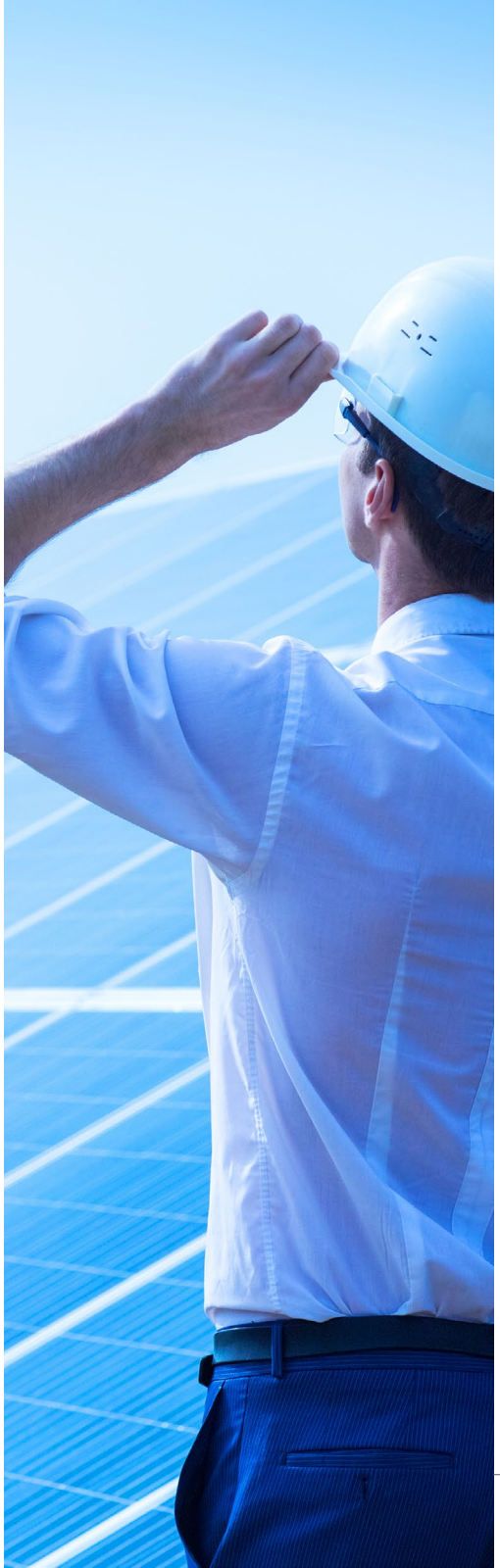

Peter Molengraaf
Voorzitter Raad van Bestuur Alliander

"We moeten onze regio beter op de kaart zetten. Tot nu toe staken we 'in bescheidenheid' boven het maaiveld uit. Dat siert, maar het weerhoudt ons er ook van om te vertellen wat we te bieden hebben. Daar gaat The Economic Board wat aan doen."

Leesinstructie: klik op de blauwe bollen voor meer achtergrondinformatie.
Let op: deze extra informatie wordt niet getoond na printen van het jaarverslag.

projecten

In het oprichtingsjaar 2016 is een begin gemaakt met het samenstellen van een projectenportefeuille. Een aantal projecten is in 2016 actief ondersteund. Een aantal andere is als potentiële projecten benoemd. Hiermee gaan wij in 2017 verder aan de slag.

The Economic Board kan projecten verder brengen door promotie, de inzet van ons netwerk of financiering. De betrokkenheid van The Economic Board kan per project verschillen. Wij hebben drie labels, die iets zeggen over de mate van betrokkenheid bij de projecten die wij ondersteunen. De labels zijn:

- **Recommended by:** Dit label gebruiken wij bij projecten en activiteiten die niet één-op-één vallen binnen onze speersectoren, maar wel daarmee raakvlakken hebben en belangrijk zijn voor de regionale economie. Wij bieden deze projecten en activiteiten bijvoorbeeld een podium, dragen bij aan de profilering ervan en brengen het onder de aandacht van ons netwerk;

- **Supported by:** Dit label gebruiken wij bij projecten en ideeën die wij actief ondersteunen, bijvoorbeeld door het vinden van procesgeld of projectgeld of het ter beschikking stellen van onze kennis of ons netwerk;

- **Approved by:** Dit label gebruiken wij uitsluitend bij projecten waarvan The Economic Board penvoerder is en waarvan de uitvoering onder leiding van The Economic Board plaatsvindt.

Hieronder staat een overzicht van projecten die wij hebben ondersteund in 2016. Een meer uitgebreide bedrijving per project vindt u op onze website.

Roger van Hoesel
directeur Food Valley NL

"Bedrijven, kennisinstellingen en overheden hebben elkaar nodig om gave dingen te doen. We zien in onze sector op grote schaal nieuwe combinaties ontstaan. Ook met buitenlandse partijen. Ik ben nieuwsgierig naar de rol die The Economic Board gaat innemen."

Health & Techniek: Techniekpact en Zorgpact

Er ontstaat zowel in de techniek als in de zorg een mismatch tussen vraag naar en aanbod van arbeidskrachten. Dit heeft grote gevolgen voor de innovatiecapaciteit van onze regio. Om te werken aan oplossingen zijn er voorjaar 2016 de projecten Zorgpact en Techniekpact gelanceerd.

The Economic Board ondersteunt dit initiatief en heeft in 2016 opgetreden als subsidieaanvrager. Wij hebben deelgenomen aan de Werktafel om met name cross-overprojecten tussen health en techniek te agenderen en ook om zeker te stellen dat het bedrijfsleven goed aangehaakt blijft.

Food, Health, Energy & Legal: Legal Valley

De aanwezigheid van de juridische infrastructuur in de regio (onder andere met het Gerechtshof Arnhem) is een belangrijke factor voor ondernemerschap en innovatie in leidende branches zoals Food, Health en Energy. Zo zijn er bijvoorbeeld allerlei ontwikkelingen rond gepersonaliseerde data in de gezondheidszorg die tot jurisprudentie zullen leiden.

The Economic Board heeft binnen dit project een rol gespeeld bij het leggen van inhoudelijke verbindingen tussen de juridische sector en de speerpunten Food, Health en Energy. Het eerste congres heeft plaatsgevonden op 7 maart 2017.

Food & Health en andere cross-overs:
Business Generator Health & High Tech

De aanwezigheid van het cluster semiconductors in de regio is voorwaardenscheppend voor het flagship 'concepts for a healthy life'. Dit project is een uitvoeringsprogramma dat gericht is op het vergroten van werkgelegenheid in de (top)sectoren Life Sciences & Health (LSH), High Tech Systemen & Materialen (HTSM) en chemie. Hierdoor ontstaat een integraal totaalaanbod voor innovatieve start-ups, scale-ups en gevestigde MKB-bedrijven die actief zijn in de genoemde (top)sectoren.

The Economic Board heeft het programma in 2016 actief ondersteund.

Chris Doomernik
directeur van Health Valley

"Health Valley heeft veel overeenkomsten met The Economic Board. Wij verbinden ook partijen aan elkaar en hebben aandacht voor profilering. We kunnen elkaar versterken. Het helpt als The Economic Board projecten en cross-overs stimuleert. Dát geeft Health Valley en de regio meer impact."

Food, Health en Energy: InScience Festival

Op het Dutch International Science Film Festival worden de allerbeste wetenschapsfilms vertoond, die in het voorgaande jaar wereldwijd zijn verschenen. Het festival heeft een aantal toonaangevende partners aan zich weten te binden zoals Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. Rondom het festival is een randprogrammering. De themalijnen van het programma hebben raakvlakken met de speersectoren van onze regio, Food, Health en Energy. De tweede editie InScience vond plaats in Nijmegen van 2 tot en met 6 november 2016. Het festival heeft de potentie uit te groeien tot een toonaangevend (inter)nationaal festival. Het is daardoor een goede drager om onze regio te profileren. Daarnaast biedt InScience kansen de speersectoren Food, Health en Energy vanuit een wetenschappelijk perspectief te belichten.

The Economic Board heeft het festival in diverse media uitgedragen en onder de aandacht gebracht van haar netwerk. Voor komende edities wordt uitgewerkt hoe onze speersectoren nog zichtbaarder terug kunnen komen in het programma.

Economische Kwartaalbarometer

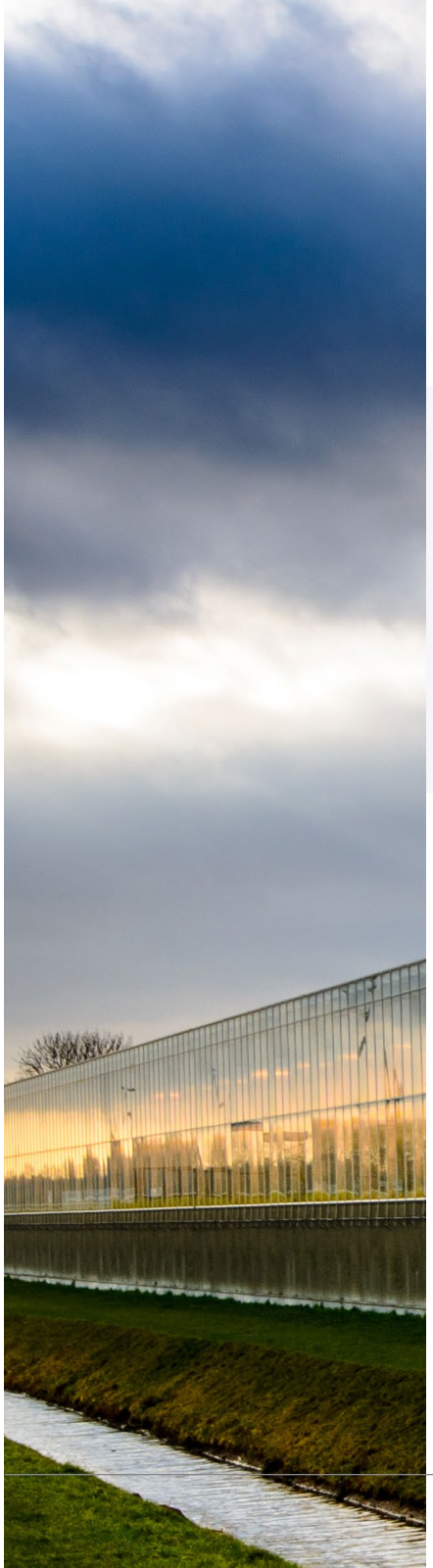
De Radboud Universiteit (RU), VNO-NCW Midden en The Economic Board startten zomer 2016 in samenwerking met lokale ondernemersverenigingen een doorlopend onderzoek naar de economie in de regio. Hoogleraar Joris Knoben meet met deze Kwartaalbarometer de sterktes en zwaktes van de regio. Ieder kwartaal ontvangen ruim 1100 ondernemers uit de regio Arnhem Nijmegen een korte vragenlijst: de Kwartaalbarometer.

The Economic Board heeft input geleverd voor de vragenlijsten, heeft bijgedragen aan het verspreiden van de uitkomsten en heeft de cijfers gebruikt voor de profilering van de regio. Joris Knoben kreeg een podium tijdens het openingsevent van The Economic Board om de uitkomsten van de eerste Kwartaalbarometer te presenteren.

Jérôme Dangerman
directeur van Stichting kiEMT

"Er zijn vele overeenkomsten tussen ons, we zoeken nog naar de optimale manier van samenwerken. Gelukkig hebben we een zelfde manier van denken. Dat helpt als je samen aan de slag wilt."

potentiële projecten - work in progress

Food & Energy: Next Garden in Bergerden (gemeente Lingewaard)
In dit project werken bedrijven en overheden aan een state-of-the-art energiemix om warmte en elektriciteit te leveren aan de bedrijven en bewoners. De ambitie is om het eerste klimaatneutrale tuinbouwgebied ter wereld te worden. Dit project kan uitgroeien tot iconisch project voor de regio.
The Economic Board heeft Next Garden in 2016 op strategische momenten een podium geboden, bijvoorbeeld tijdens de directeurenconferentie van het ministerie van Economische Zaken en de regiodag van het Gemeenschappelijk Orgaan regio Arnhem Nijmegen.

Food & Health: Food & Cognition Programme
Dit cross-overproject is een samenwerking op het gebied van fundamenteel onderzoek. Het wordt getrokken door een aantal universiteiten en onderzoeksinstellingen. Het moet inzicht geven in de correlatie tussen voeding en gezonde hersenen, een belangrijk vraagstuk in het kader van vergrijzing en het groeiend aantal Alzheimerpatiënten. Dit project kan uitgroeien tot iconisch project voor de regio.
Er is samen met partner Radboud Innovation onderzocht welke toegevoegde waarde The Economic Board kan hebben: het laten aanhaken van het bedrijfsleven. Dit wordt in 2017 verder uitgewerkt. Tot slot hebben wij het project op diverse plekken onder de aandacht gebracht. Zo is het programma bij het Donders Institute gepresenteerd aan het ministerie van Economische Zaken.

organisatie

The Economic Board is een jonge organisatie. De stichting zelf is in februari formeel opgericht. De board is vanaf dat moment actief, terwijl het projectbureau in maart van start is gegaan. Sinds april 2016 heeft het projectbureau een vaste locatie op campus Heijendaal in Nijmegen.

de board

De board is begin 2016 opgericht en bestaat uit vijftien leden die het regionale bedrijfsleven, overheden, onderwijs- en kennisinstellingen vertegenwoordigen. De Triple Helix samenstelling over de sectoren heen zorgt voor slagkracht. Op de volgende pagina staat de samenstelling van de board in 2016.

De board heeft veel expertise op het gebied van Food, Health en Energy en is zeer ervaren in strategische vraagstukken. Daarnaast is er gedegen kennis over innovatie, (risico) kapitaal, export en arbeidsmarkt. De board is een serieuze gesprekspartner die haar invloed kan aanwenden in Den Haag, Brussel, Düsseldorf en andere regio's. De kracht van de board zit met name in de kwaliteit en de samenstelling van de leden. Zij hebben allen een groot, veelal internationaal, netwerk. Zij committeren zich aan de regio en hebben vanaf 2016 hun naam verbonden aan het succes van de board.

Kees Boele
Voorzitter College van Bestuur Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

"We moeten in ons gedrag laten zien dat het menens is. Enerzijds qua uitstraling en imago, anderzijds qua inhoud. We moeten ervoor zorgen dat het curriculum actueel is en aansluit bij de buitenwereld. Daarover gaan we in gesprek met bedrijven in The Economic Board."

Toon van Asseldonk representeert het Gemeenschappelijk Orgaan (GO) van de Regio Arnhem en Nijmegen en neemt deel aan het portefeuillehouderoverleg Economie van de regiogemeenten. Hij is tevens voorzitter van de financiële auditcommissie van The Economic Board;

Gerard Meijer heeft eind 2016 een andere functie gekregen, waardoor hij afscheid heeft genomen als boardlid. Wilma de Koning, afkomstig uit het College van Bestuur van de Radboud Universiteit, is benoemd als nieuw bestuurslid. Zij heeft vanaf 1 januari 2017 deelgenomen aan de board;

Regioambassadeur Oost Nederland Edwin Ouwejan van het ministerie van Economische Zaken is in het najaar benoemd tot bijzonder agendalid. Hij ontvangt de agenda en verslagen van de vergaderingen en kan op uitnodiging aanschuiven bij de vergaderen. Hiermee wordt de goede relatie met het ministerie verstevigd.

boardleden

Hubert Bruls
Burgemeester gemeente Nijmegen, voorzitter The Economic Board

Toon van Asseldonk
Burgemeester gemeente Overbetuwe

Kees Boele
Voorzitter College van Bestuur Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Peter van Dongen
Voorzitter College van Bestuur Van Hall Larenstein University of Applied Sciences

Cees van der Knaap
Burgemeester gemeente Ede, voorzitter Triple Helix Food Valley

Gerard Meijer
Voorzitter College van Bestuur Radboud Universiteit

Ron König
Wethouder Economische Zaken gemeente Arnhem

Peter Molengraaf
Voorzitter Raad van Bestuur Alliander

Monique Noomen
Managing director Eiffel

Marcel Hielkema
Managing director Dirkzwager advocaten & notarissen, voorzitter VNO-NCW Gelderland, vice voorzitter The Economic Board

Edwin de Rooij
Deputy CEO Synthon

Michiel Scheffer
Gedeputeerde Provincie Gelderland

Ben Geerdink
Voorzitter College van Bestuur Rijn IJssel

Leon van Halder
Voorzitter Raad van Bestuur Radboudumc

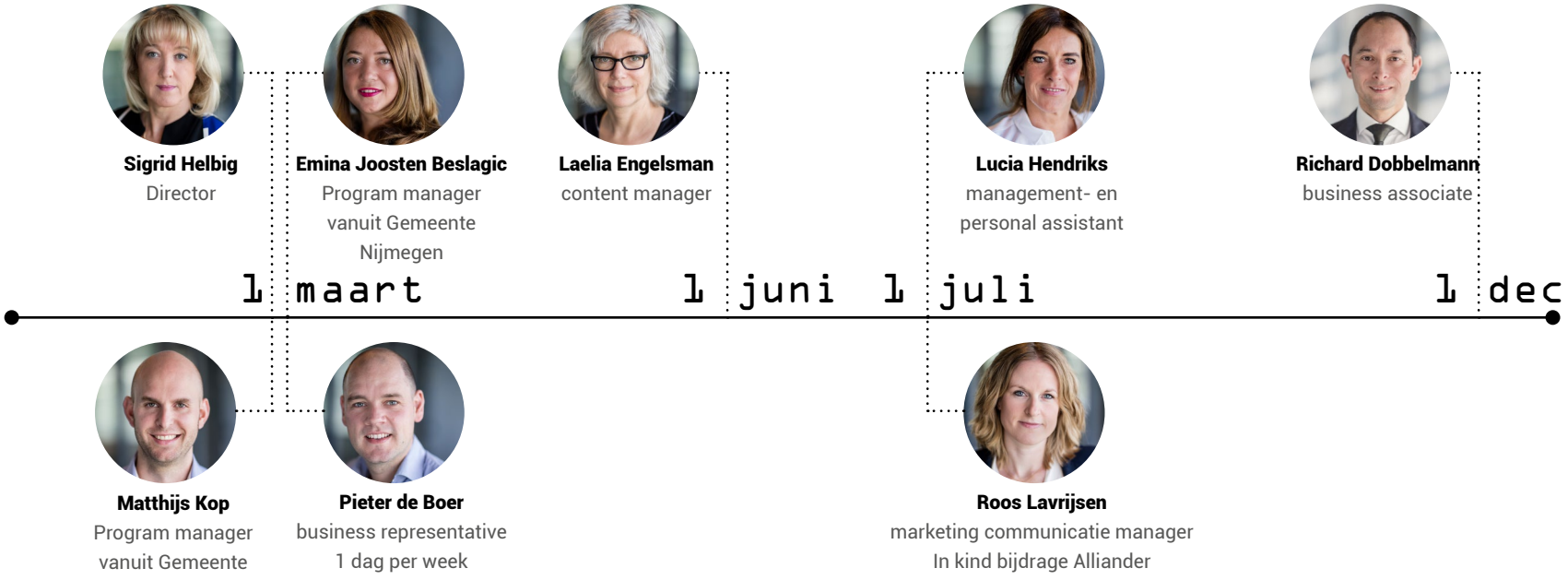

Charles Smit
Vice President NXP Nederland

projectbureau

Het projectbureau faciliteert de board en geeft uitvoering aan de strategische agenda met de daaruit voortkomende activiteiten en projecten. De medewerkers komen uit de verschillende geledingen, hun talenten zijn complementair aan elkaar. Een aantal medewerkers is in kind beschikbaar gesteld door organisaties achter de leden van de board. Het bureau wordt aangestuurd door de directeur die haar wortels heeft in het bedrijfsleven. In- en extern is de directeur het boegbeeld van het bureau en in die hoedanigheid zichtbaar in de relevante private en publieke netwerken.
De samenstelling van het team zoals hieronder te zien, is in de loop van 2016 gerealiseerd. Eind 2016 waren er 8 personen werkzaam voor het projectbureau, gelijk aan 5,5 fte.

huisvesting

The Economic Board wil in de regio herkenbaar zijn en is daarom gevestigd op een vaste en goed (per OV) bereikbare plek. Er is gezocht naar een aanspre-kende laagdrempelige locatie waar kennisinstellingen, bedrijven en overheden elkaar makkelijk vinden. Thuisbasis is per april 2016 het gebouw Mercator II op Campus Heijendaal in Nijmegen. Het gebouw staat in een inspire-rende omgeving waar studenten brainstormen en cross-overs en innovaties ontstaan. Nabije buren zijn Radboud Innovation, de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, de Radboud Univer-siteit, het Radboudumc en ROC Nijmegen. De Radboud Universiteit heeft de kantoor-ruimte als in kind bijdrage ter beschikking gesteld.

financiën

Naast de basisfinanciering van de regiogemeenten hebben diverse partners in kind bijdragen geleverd aan The Economic Board. De belangrijkste financiële kerngegevens zijn opgenomen.

basisfinanciering

De belangrijkste inkomsten van The Economic Board komen van de 19 deelnemende gemeenten in het Gemeenschappelijk Orgaan (GO) regio Arnhem-Nijmegen. Deze gemeenten hebben in 2015 besloten € 1,- per inwoner via het GO beschikbaar te stellen aan The Economic Board. Dit heeft in 2016 geresulteerd in een bedrag van € 765.365,-. De basisfinanciering voor The Economic Board is door de gemeenten toegezegd voor 5 jaar, met uitzondering van enkele gemeenten die zich voor een kortere periode hebben gecommitteerd.

in kind bijdragen

Diverse partners hebben in kind bijdragen geleverd aan The Economic Board, bijvoorbeeld via het beschikbaar stellen van personeel, huisvesting, faciliteiten (zoals vergaderruimtes) en diensten (zoals de inzet van adviseurs). Hieronder staat een overzicht van de bijdragen in 2016.

Bedrijf	Bedrag in euro's
Alliander	€ 45.740,00
Eiffel	€ 880,00
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN)	€ 4.500,00
Industriepark Kleefse Waard (IPKW)	€ 150,00
Rabobank	€ 4.200,00
Radboud Universiteit	€ 42.666,60
VNO-NCW Midden	€ 12.280,00
Totaal	**€ 110.416,60**

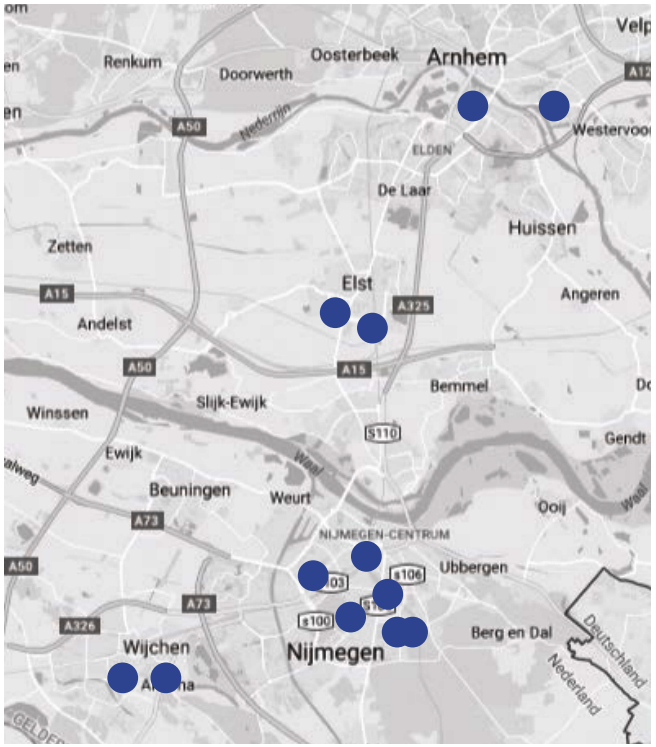
In kind bijdragen vanaf operationele start 1 maart 2016

inkoop diensten en producten

Ons inkoopbeleid is erop gericht om zo veel mogelijk diensten en producten van partijen uit de regio af te nemen. Daarnaast wordt er prudent met de (overheids-) gelden omgegaan. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de inrichting van onze kantoorruimte waar het kantoormeubilair in bruikleen is of tweedehands. Hieronder staat een overzicht van de belangrijkste ingekochte diensten en producten:

- **ICT:** Hallo Morgen *(voorheen: GKO)* uit Wijchen
- **Administratie:** De Administratiekamer uit Elst
- **Salarisadministratie:** Van Deelen uit Wijchen
- **Website:** LinkU uit Nijmegen
- **Verzekeringen:** Smale Assurantiën uit Elst
- **Film en foto's van de regio:** ArtEffects uit Arnhem
- **Meubilair kantoor:** Radboud Universiteit *(bruikleen)*, kringloopwinkel Radboud Universiteit en Mauron *(tweedehands)* uit Nijmegen
- **Duurzame koffie en thee:** Peeze uit Arnhem
- **Bloemen:** Bloemensalon Flora uit Nijmegen
- **Locatie openingsevent:** Van der Valk Nijmegen Lent
- **Catering:** Radboud Universiteit uit Nijmegen
- **Drukwerk:** Drukkerij Luxor uit Nijmegen

financiële kerngegevens

De jaarrekening 2016 van The Economic Board is te vinden op de website. Voor een toelichting op de cijfers zoals hieronder genoemd, verwijzen wij u naar de jaarrekening.

Toon van Asseldonk
Burgemeester gemeente Overbetuwe
voorzitter financiële auditcommissie

"Ik ben gevraagd om te fungeren als voorzitter van de financiële auditcommissie van de board. Zo worden de belangen van de regiogemeenten behartigd en houden we zicht op de besteding van de (overheids) middelen."

Balans per 31 december 2016 (na verwerking exploitatiebestemming)

Vaste activa	31-12-16	16-02-16
Materiële vaste activa	€ 24.216	€ 0
Vlottende activa		
Handelsdebiteuren	€ 0	€ 0
Overige vorderingen	€ 407	€ 0
	€ 407	
Liquide middelen	€ 468.335	€ 0
Totaal	**€ 492.958**	**€ 0**

Vermogen	31-12-16	16-02-16
Stichtingsvermogen	€ 362.091	€ 0
Kortlopende schulden		
Crediteuren	€ 108.759	€ 0
Belastingen	€ 10.079	€ 0
Overige schulden	€ 12.029	
Liquide middelen	€ 130.867	€ 0
Totaal	**€ 492.958**	**€ 0**

Staat van baten en lasten over 2016

Opbrengsten	**€ 765.365**
Personeels- en salariskosten	€ 275.733
Huisvestingskosten	€ 711
Reiskosten	€ 9.159
Events	€ 18.673
Communicatie / Media	€ 71.112
Advieskosten	€ 3.353
Administratiekosten	€ 9.611
Afschrijvingskosten	€ 3.515
Kantoorkosten	€ 11.407
Totaal kosten	**€ 403.274**
Exploitatiesaldo	**€ 362.091**

Carol van Eert
Burgemeester gemeente Beuningen, vicevoorzitter
Gemeenschappelijk Orgaan regio Arnhem-Nijmegen

"De bijdrage van € 1,00 aan The Economic Board maakt onderdeel uit de inwonerbijdrage die het G0 ontvangt van de deelnemende gemeenten. Het is begrijpelijk dat The Economic Board in haar oprichtingsjaar niet het gehele bedrag heeft gebruikt. Zij mag het overgebleven budget meenemen en in 2017 inzetten voor een duurzame ontwikkeling van de regio."

Regio Arnhem Nijmegen
Postbus 9029
6800 EL Arnhem
026-3773410
info@regioan.nl
www.regioan.nl
@regioAN

Arnhem Nijmegen City Region
Brussels Office
3 Avenue Palmerston, B-1000 Brussels
www.regioan.nl
@BureauBrussel

cecile.de.boer@arnhemnijmegen.eu
+31 6 214 93 637
arnout.smit@arnhemnijmegen.eu
+31 6 439 85 688

agendapunt 8

Datum : 1 december 2015

Aan : bestuurlijk overleg gemeenschappelijk orgaan

Van : Henk van den Berg

Betreft : Vaststellen begroting 2016

Voorstel : **vaststellen van de begroting 2016.**

Toelichting : door de Stuurgroep Regionale Samenwerking is aan de gemeenten voor het zomerreces de notitie "Uitganspunten en spelregels begroting opbouw gemeenschappelijk orgaan" (juli 2015) toegezonden. In deze notitie is de begroting voor 2016 opgenomen.

Formeel dient deze begroting door het bestuurlijk overleg te worden vastgesteld. De begroting is gelijk aan de begroting in genoemde notitie.

Begroting 2016 Gemeenschappelijk Orgaan regionale taken			
Baten		Lasten	
Gemeentelijke bijdrage[1]	€ 1.148.053,50	Triple Helix	€ 765.369,00
		Bureau Brussel	€ 266.040,00
		Programmakosten G.O.	€ 76.545,00
		Out of pocket / regiodag	€ 20.000,00
		overig	€ 20.099,50
Totaal ontvangsten	€ 1.148.053,50	totaal uitgaven	€ 1.148.053,50
Totaal	€ 1.148.053,50		€ 1.148.053,50

[1] (Bron aantal inwoners per 1-1-2015 en 1,50 per inwoner)

Titel/onderwerp: **Begroting 2018 en jaarrekening 2016 Gemeenschappelijk Orgaan Arnhem Nijmegen**

Raadsadviseur: B. Kranenborg Telefoonnr: 3775956 bas.kranenborg@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	Ron van der Linden
Portefeuillehouder:	G. Ritsema	Telefoonnr:	3773902
		E-mailadres:	ron.van.der.linden@arnhem.nl
Doel activiteit	Informatief en meningsvormend		
Toelichting	Het college biedt de raad het voorstel: "Begroting 2018 en jaarrekening 2016 Gemeenschappelijk Orgaan Arnhem Nijmegen" aan, om vast te stellen. **Inleiding** Het Gemeenschappelijk Orgaan (GO) Arnhem Nijmegen stuurt cf. art. 35 van de WGR de concept-begroting naar de deelnemende gemeenten, minstens 8 weken voordat deze definitief wordt vastgesteld. De gemeenteraad is gevraagd voor 15 juni een zienswijze op deze begroting in te dienen. Het GO verwacht deze op 1 juli vast te stellen. Daarnaast heeft het GO de raad uitgenodigd voor 15 juni een eventuele zienswijze in te dienen m.b.t. de jaarrekening 2016. **Voorstel** Begroting De begroting van het GO is geheel in lijn met de vastgestelde financiële en beleidsmatige kaders en qua opbouw identiek aan de eerdere begrotingen van 2016 en 2017. De gevraagde bijdrage van € 1,50 per inwoner (voor Arnhem totaal € 233.582,-) past binnen onze begroting. In de zienswijze wordt verwoord dat eventuele intensivering van activiteiten, die tot meer inzet van financiële middelen kunnen leiden door de gemeente Arnhem separaat zullen worden beoordeeld. Jaarrekening Er wordt kennis genomen van het voorstel het overschot over 2016 toe te voegen aan het budget 2017 om dit te kunnen gebruiken voor o.a. de kosten van de evaluatie. Ook wordt kennis genomen van het exploitatieoverschot 2016 van de Economic Board. Voorstellen voor toevoeging aan het budget 2017 met bestedingsvoorstellen in meerjarenperspectief worden afgewacht. Belangstellenden zijn uitgenodigd om aanwezig te zijn en desgewenst in te spreken.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Beslissen of het voorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende fase.		
Spreekrecht publiek	Ja		
Behandeladvies	Technische vragen dienen voorafgaand aan de bespreking te worden gesteld. U bent in de gelegenheid informatieve vragen te stellen aan (eventuele) insprekers en aan de portefeuillehouder. Na afronding van de informatieve fase wordt gestart met de meningsvormende fase. Deze fase bestaat uit twee termijnen: 1e termijn: fracties geven hun standpunt weer, te beginnen met de fracties die tegen het voorstel zijn of het voorstel willen wijzigen. Interrupties zijn toegestaan. 2e termijn: Na de reactie van de portefeuillehouder wordt de discussie gevoerd.		
Bijlagen			

Raadsvoorstel Begroting 2018 en jaarrekening 2016 Gemeenschappelijk			

Orgaan Arnhem Nijmegen			
Concept-zienswijzebrief gemeenteraad Arnhem inzake Begroting 2018 en jaarrekening 2016 GO Arnhem Nijmegen			
Aanbiedingsbrief 'Concept-begroting 2018 Regio Arnhem Nijmegen' d.d. 13-04-2017			
Concept-begroting 2018 regio Arnhem Nijmegen, vastgesteld 06-04-2017			
Aanbiedingsbrief 'Voorlopige jaarrekening 2016'			
Jaarrekening 2016, vastgesteld 06-04-2017			
Vastgestelde begroting 2016, d.d. 17-12-2015			

Begroting 2018 en jaarrekening 2016 Gemeenschappelijk Orgaan Arnhem Nijmegen

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	19 juni 2017
Zaaknummer:	149465
Portefeuillehouder:	R. König

Raadskameradvies:

Aan de gemeenteraad, 19 juni 2017

Proces
De informerende en meningsvormende vergadering is afgerond.

Moties en amendementen
Er zijn geen moties en amendementen aangekondigd.

Conclusie
De voorzitter van de raadskamer concludeert dat het raadsvoorstel, als hamerstuk, doorgeleid kan worden naar de besluitvormende vergadering.

De griffier, De voorzitter,

J.G.M. Kersten H.E. de Vroome

Archief - Politieke Maandag (b)

Dossiernummer	288
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	19 juni 2017
Agendapunt	2.4
Omschrijving	Zienswijze begrotingen volwasseneducatie, leerplicht en RMC (RBL) 2018
Organisatieonderdeel	Cluster beleid en regie
Steller	Maria van Oorschot
Portefeuillehouder	Ron König
Fatale termijn	
Behandelresultaat	

Geagendeerd	Vergaderdatum
College Burgemeester en Wethouders	2 mei 2017
Politieke Maandag (i/m)	12 juni 2017
Archief - Politieke Maandag (b)	**19 juni 2017**

Besluit van	19 juni 2017
Zaaknummer	140651

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 2 mei 2017, Cluster Beleid en Regie nummer: 140651;

gelet op artikel 35 van de Wet gemeenschappelijke regelingen en artikel 15 en 16 van de Gemeenschappelijke regeling voor onderwijszaken;

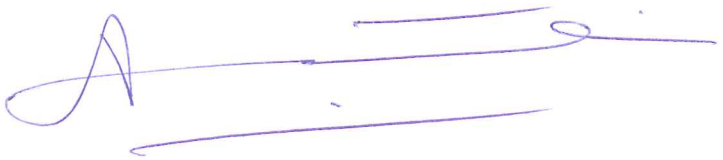
besluit:

tot de zienswijze dat de raad zich kan vinden in de concept begrotingen 2018 zoals die door het Dagelijks Bestuur van de Gemeenschappelijke regeling voor onderwijszaken aan de raad is toegestuurd

De griffier,

De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **140651**

ONDERWERP: Zienswijze begrotingen volwasseneneducatie (VE) en leerplicht en RMC (RBL) 2018

Voorstel

1. Te besluiten tot de zienswijze dat de raad zich kan vinden in de voorliggende concept begrotingen 2018.

Inleiding

De Gemeenschappelijke Regeling voor Onderwijszaken (GRO) omvat drie percelen, te weten leerplicht (incl. kwalificatieplicht), RMC en volwasseneneducatie (VE). Op basis van artikel 35 lid 3 van de Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR) wordt u in staat gesteld om uw zienswijze over de concept begrotingen kenbaar te maken aan het bestuur van de GRO.

Beoogd effect

Het beoogd effect van dit raadsvoorstel is u in staat te stellen een zienswijze over de concept begrotingen voor 2018 te formuleren en het Dagelijks Bestuur (DB) van de GRO over deze zienswijze te informeren.

Argumenten

1.1 Het DB van de GRO heeft de stukken opgesteld op basis van de daarvoor vastgestelde kaders

Het DB van de GRO heeft uw raad de concept jaarrekeningen 2016 en de concept begrotingen 2018 voor de percelen volwasseneneducatie, leerplicht en RMC toegestuurd. De financiële en beleidsmatige kaders blijven grotendeels gelijk aan de reeds bestaande kaders. De concept jaarrekening en concept begroting voor het perceel volwasseneneducatie zijn afzonderlijk opgesteld. In de concept jaarrekening en de concept begroting van het Regionaal Bureau Leerlingzaken (RBL) Midden-Gelre zijn de percelen leerplicht en RMC/VSV opgenomen.

1.2 Concept Jaarrekeningen 2016 geven geen aanleiding tot bijstelling van de uitgangspunten voor de begroting voor 2018

Volgens artikel 16 van de GRO stelt het Algemeen Bestuur de jaarrekening van drie percelen (VE, leerplicht en VSV) vast.
Volwasseneneducatie (VE): Het bedrag van de uitgaven in 2016 voor het onderdeel VE was in totaal € 27.778,-. Dit bedrag is gelijk aan de begroting zoals die toentertijd door het Algemeen Bestuur van de GRO is vastgesteld.
Regionaal Bureau Leerlingzaken (RBL): Het RBL heeft in 2016 het tweede volledige financiële jaar gemaakt

Arnhem GEMEENTE

voor leerplicht van acht gemeenten en kwalificatieplicht en RMC voor tien gemeenten. De concept jaarrekening betreft feitelijk een exploitatieoverzicht. Het DB GRO adviseert het AB GRO het positieve exploitatieresultaat ad € 2.512 (0,1% van de begroting) toe te voegen aan de voorziening voor frictiekosten.

1.3 De totale bijdrage van Arnhem aan de GRO is in 2018 per saldo € 24.070 lager dan in 2017.

Volgens artikel 15 van de GRO stelt het Algemeen Bestuur (AB) jaarlijks de begroting vast. De zienswijzen van de raden op de concept begrotingen worden meegenomen bij de besluitvorming over de begroting. De concept begrotingen 2018 wijken niet substantieel af van eerdere begrotingen.
Volwasseneneducatie: De concept begroting voor het onderdeel VE is gebaseerd op de inzet in 2017. De totale uitgaven in 2018 zijn begroot op € 48.753. De bijdrage van de afzonderlijke gemeenten wordt naar rato van het inwoneraantal bepaald. Dit bedrag is € 1.533,75 hoger dan het bedrag dat voor 2017 was begroot. Dit is het gevolg van een cao aanpassing. **De bijdrage van de gemeente Arnhem in 2018 is begroot op € 18.252 (€ 527 meer dan in 2017).**
Regionaal Bureau Leerlingzaken: De concept begroting 2018 voor het Regionaal Bureau Leerlingzaken is opgesteld voor de uitvoering van de leerplichttaken (incl. de kwalificatieplicht) en uitvoeringstaken VSV (RMC) .
Leerplicht: De inkomsten en uitgaven van het RBL voor leerplicht voor 2018 zijn begroot op € 1.496.139. Dit is € 37.138 lager dan in 2017. Het AB GRO besloot in december 2016 om vanaf 2018 de gemeentelijke bijdragen aan te passen. **De bijdrage van de gemeente Arnhem bedraagt € 648.145 (€ 24.597 lager dan in 2017).**
RMC/VSV: De inkomsten en uitgaven van het RBL voor VSV voor 2018 zijn begroot op € 745.948. Dit is € 185.580 hoger dan in 2017. Deze verhoging wordt met name veroorzaakt door een extra inzet op vsv met middelen uit het regionale vsv programma.

Zienswijze: Gezien deze constateringen en het feit dat de begrotingen voldoen aan de geldende afspraken, stellen wij u voor om als zienswijze aan het Dagelijks Bestuur van de GRO kenbaar te maken dat u zich kunt vinden in de begrotingen voor 2018.

Kanttekeningen

Geen

Financiën

De conceptbegrotingen voor 2018 die door het Dagelijks Bestuur zijn aangeleverd, passen voor zowel leerplicht en RMC als volwasseneneducatie binnen de afspraken die hierover binnen de gemeente Arnhem door de raad en het college zijn gemaakt. De concept verantwoording voor 2016 laat een positief saldo zien van € 2.512. Het DB heeft besloten het positieve saldo vooralsnog niet naar rato terug te betalen aan de deelnemende gemeenten, maar aan de voorziening voor frictiekosten toe te voegen.

Uitvoering

De concept jaarrekeningen over 2016 en de concept begrotingen voor 2018 worden ter vaststelling voorgelegd aan het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling voor Onderwijszaken op 6 juli

2017. Voor deze datum ontvangt het bestuur van de GRO graag de zienswijze van de gemeenteraad van Arnhem.

Communicatie

Over dit raadsvoorstel en bijgevoegde financiële stukken vindt geen externe communicatie plaats. De zienswijze van de gemeenteraad dient aan het bestuur van de GRO gecommuniceerd te worden.

Bijlage

Stukken voor gemeenteraad

- Concept Jaarrekeningen 2016 en Concept Begrotingen 2018 Volwasseneneducatie en Leerplicht/RMC
- Zienswijzebrief

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

n.v.t.

Besluit van	
Zaaknummer	140651

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 2 mei 2017, Cluster Beleid en Regie nummer: 140651;

gelet op artikel 35 van de Wet gemeenschappelijke regelingen en artikel 15 en 16 van de Gemeenschappelijke regeling voor onderwijszaken;

besluit:

tot de zienswijze dat de raad zich kan vinden in de concept begrotingen 2018 zoals die door het Dagelijks Bestuur van de Gemeenschappelijke regeling voor onderwijszaken aan de raad is toegestuurd

De griffier, De voorzitter,

Aan de voorzitter van het Algemeen Bestuur van de
Gemeenschappelijke Regeling voor Onderwijszaken
De heer R. König
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Datum : 20 juni 2017
Zaaknummer : 140651
Contactpersoon : Mária van Oorschot
Telefoonnummer : 5972

Onderwerp : begrotingen leerplicht en RMC (RBL) en volwasseneneducatie 2018

Geachte heer König,

In de vergadering van de gemeenteraad van 19 juni 2017 heeft de raad van de gemeente Arnhem kennis genomen van de concept jaarrekeningen 2016 en de concept begrotingen 2018 voor de percelen leerplicht en RMC (RBL) en volwasseneneducatie.

Concept jaarrekeningen 2016
De gemeenteraad heeft kennisgenomen van het feit dat u het exploitatieoverschot ad € 2.512 toevoegt aan de voorziening.

Concept begrotingen 2018
De gemeenteraad kan zich vinden in de concept begrotingen voor 2018, zoals die door uw bestuur aan haar zijn voorgelegd.

Hoogachtend
De raad van de gemeente Arnhem

de griffier, de voorzitter,

Koningstraat 38 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0900 - 1809 (lokaal tarief) • Fax 026 - 3774830 • www.arnhem.nl

Aan de voorzitter van het Algemeen Bestuur van de
Gemeenschappelijke Regeling voor Onderwijszaken
De heer R. König
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Datum :
Zaaknummer : 140651
Contactpersoon : Mária van Oorschot
Telefoonnummer : 5972

Onderwerp : begrotingen leerplicht en RMC (RBL) en volwasseneneducatie 2018

Geachte heer König,

In de vergadering van de gemeenteraad van ……. 2017 heeft de raad van de gemeente Arnhem kennis genomen van de concept jaarrekeningen 2016 en de concept begrotingen 2018 voor de percelen leerplicht en RMC (RBL) en volwasseneneducatie.

Concept jaarrekeningen 2016
De gemeenteraad heeft kennisgenomen van het feit dat u het exploitatieoverschot ad € 2.512 toevoegt aan de voorziening.

Concept begrotingen 2018
De gemeenteraad kan zich vinden in de concept begrotingen voor 2018, zoals die door uw bestuur aan haar zijn voorgelegd.

Hoogachtend
De raad van de gemeente Arnhem

de griffier, de voorzitter,

(concept) JAARREKENING 2016
REGIONAAL BUREAU LEERLINGZAKEN MIDDEN-GELRE

10 Maart 2017

1. Inleiding

Het RBL Midden-Gelre heeft in 2016, na de start in 2013 met leerplicht, en de toevoeging van RMC (Team VSV) in 2014, het tweede volledige financiële jaar gemaakt voor leerplicht van acht gemeenten en kwalificatieplicht en RMC voor tien gemeenten.

De financiële verantwoording van het RBL over het kalenderjaar 2016 wordt opgesplitst in een deel leerplicht en een deel Team VSV, vanwege de verschillen in bekostiging vanuit de gemeenten en het Ministerie van OCW.
Volgens artikel 16 van de GRO dient het Algemeen Bestuur deze jaarrekening van het perceel leerplicht en het perceel RMC vast te stellen. Hier volgt feitelijk een exploitatieoverzicht. Deze is tot stand gekomen met de ondersteuning van de financiële afdeling van de gemeente Arnhem. De middelen van het RBL zijn opgenomen in de financiële administratie van de gemeente Arnhem en maakt daarmee onderdeel uit van de Arnhemse accountantscontrole.

LEERPLICHT
Op basis van het bedrijfsplan Regionaal Bureau Leerplicht en VSV regio Arnhem (Densa BV, 2011) is een meerjarenbegroting opgesteld voor de pilotjaren 2013 - 2017. In het bedrijfsplan is het addendum 'startmodel RBL' opgenomen, die als basis dient voor de begrotingen. Daarin is de formatie bepaald op 17,7 fte.
Conform het bedrijfsplan zijn in de begroting de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De bijdragen van de deelnemende gemeenten zijn vastgesteld op basis van deelname voor 70 of 100%;
- de formatie stemt overeen met het bedrijfsplan en het addendum 'startmodel RBL';
- de uitvoeringskosten zijn niet hoger dan 28% van de loonsom;
- de RMC-middelen voor de kwalificatieplicht worden ingezet voor de uitvoering van de kwalificatieplicht op het MBO voor de tien gemeenten van de regio.

RMC
Nadat de gemeenteraad van Arnhem op 26 mei 2014 akkoord is gegaan met de toevoeging van Team VSV aan het RBL is dit team per 1 oktober 2014 overgekomen van ROC Rijn IJssel.

Team VSV wordt gefinancierd vanuit verschillende bronnen:

1. Regionaal RMC budget: de wettelijke RMC taken m.b.t. terugdringen voortijdig schoolverlaten en terugleiden naar school en/of werk van nieuwe voortijdige schoolverlaters (jongeren tussen 18 en 23 jaar zonder startkwalificatie). Deelname aan de Sluitende Keten (overgang vmbo-mbo) en begeleiden oud-VSVers zijn hier ook onderdeel van.
2. Regionaal budget convenant OCW: terugdringen van ongeoorloofd schoolverzuim bij jongeren tussen 18 en 23 jaar.
3. Gemeente Arnhem: aanvullende financiering van de genoemde taken bij punt 1 en een opdracht bij Werk & Inkomen voor loopbaanadvisering voor inwoners van 23 tot 27 jaar die zich melden voor werk of scholing.

2. Financieel overzicht

	Begroting		Realisatie		Verschil
INKOMSTEN					
Leerplicht					
Bijdragen gemeenten	€ 1.164.940,00		€ 1.164.940,00		
RMC OCW regio budget kwalificatieplicht	€ 350.051,00		€ 312.877,00		-€ 37.174,00
RMC reserve regio Arnhem	€ 45.000,00		€ 52.501,00		€ 7.501,00
ID subsidie	p.m.		€ 6.812,00		€ 6.812,00
Subtotaal Leerplicht	€ 1.559.991,00		€ 1.537.130,00		
RMC OCW regio budget VSV	€ 245.895,00		€ 274.534,00		€ 28.639,00
VSV middelen OCW regionaal programma	€ 150.000,00		€ 150.000,00		
VSV middelen gemeente Arnhem	€ 149.473,00		€ 149.473,00		
Loopbaanadvisering gemeente Arnhem	€ 30.725,00		€ 15.000,00		-€ 15.725,00
Subtotaal VSV	€ 576.093,00		€ 589.007,00		
TOTAAL	**€ 2.136.084,00**		**€ 2.126.137,00**		-€ 9.947,00
UITGAVEN					
Personele kosten leerplicht	€ 1.207.786,00		€ 1.247.751,00		€ 39.965,00
Personele kosten VSV	€ 480.554,00		€ 456.546,00		-€ 24.008,00
Uitvoeringskosten	€ 368.509,00		€ 344.647,00		-€ 23.862,00
Registratiesysteem	€ 34.235,00		€ 22.180,00		-€ 12.055,00
Ontwikkelopdrachten RBL	€ 45.000,00		€ 46.306,00		€ 1.306,00
Aanloopkosten schakelpunt			€ 6.195,00		€ 6.195,00
TOTAAL	**€ 2.136.084,00**		**€ 2.123.625,00**		-€ 12.459,00
Saldo / Overschot			**€ 2.512,00**		€ 2.512,00

3. Toelichting Inkomsten

De bijdragen van € 1.164.940 van de deelnemende gemeenten aan het RBL zijn vastgesteld conform de afspraken in het bedrijfsplan en begroting 2016.

De verdeling over de gemeenten was:

Bijdrage per gemeente (in €)	2016
Arnhem	664.437
Duiven	61.021
Overbetuwe	170.215
Rheden	135.127
Rijnwaarden	23.672
Rozendaal	3.682
Westervoort	37.349
Zevenaar	69.437
TOTAAL	**€ 1.164.940**

De bijdrage van € 639.912 uit het RMC regionaal budget is bestemd voor kwalificatieplicht mbo (€ 312.877), team vsv (€ 274.534), de ontwikkelopdrachten RBL (€ 46.306) en de aanloopkosten van het schakelpunt van onderwijs naar werk (€ 6.195). Er was ten opzichte van de begroting sprake van een lichte verschuiving tussen de bijdrage voor kwalificatieplicht mbo en team vsv. Deze verschuiving werd veroorzaakt door personele wisselingen (- € 37.174 en + € 28.639; per saldo € 8.535).
De bijdrage uit de RMC reserve was uiteindelijk hoger (€ 7.501) door het iets duurder uitvallen van de ontwikkelopdrachten RBL (€ 1.306) en de aanloopkosten van het schakelpunt (€ 6.195). De laatste post wordt vanaf 2017 gefinancierd uit de regionale convenantmiddelen van OCW.

De regionale convenantmiddelen (€ 150.000) waren bestemd voor de verzuimaanpak 18+. De subsidie van de gemeente Arnhem (€ 149.473) was bedoeld ter versterking van de lokale aanpak voortijdig schoolverlaten.

De inkomsten aan loopbaanadvisering zijn lager (€ 15.725) gecontracteerd, dan begroot. Bij de afdeling Werk & Inkomen van de gemeente Arnhem was minder loopbaanadvisering nodig.

De ontvangen ID subsidie van € 6.812 was niet begroot.

4. Toelichting Uitgaven

Uitgaven
De uitgaven zijn onderverdeeld in de kostensoorten:

- personele kosten;
- uitvoeringskosten;
- kosten voor het registratiesysteem
- ontwikkelopdrachten RBL
- aanloopkosten schakelpunt van onderwijs naar werk.

Personele kosten: De personele kosten betreffen de formatiekosten (loonsom en andere personeelskosten zoals reis- en opleidingskosten. Voor leerplicht waren de personele kosten € 39.935 hoger dan de begroting. Dit is 3,3% van de oorspronkelijke begroting. Deze overschrijding wordt m.n. veroorzaakt door het toenemend aantal payrollcontracten en ziektevervanging.
De personele kosten van team VSV waren € 24.008 lager dan begroot als gevolg van de bij de toelichting op de inkomsten genoemde personele verschuivingen. De werkzaamheden van team VSV bestaan niet alleen uit de begeleiding van voortijdig schoolverlaters (RMC OCW regiobudget vsv), maar ook uit het bestrijden van verzuim van jongeren van 18 jaar en ouder (vsv middelen regionaal programma), het benaderen van oud vsv'ers en loopbaanadvisering Werk & Inkomen.
De uitgaven voor Team VSV bestaan uit personele lasten en een kleine post voor diagnostische testen. Team VSV heeft vier bronnen voor de bekostiging, waarvan het RMC regiobudget het grootst is (middelen Ministerie van OCW). De middelen RMC worden apart aan het Ministerie van OCW verantwoord en deze verantwoording kent een sluitende begroting.
Over alle personele kosten wordt 28% kosten berekend als bijdrage aan de totale uitvoeringskosten van het RBL.

Uitvoeringskosten: De uitvoeringskosten bestaan grotendeels uit kosten, die door de gemeente Arnhem op basis van de Dienstverleningsovereenkomst 2016 worden doorbelast (o.a. huur, ICT e.d.). De kosten van de DVO zijn € 314.366 voor het gehele team per jaar. Daarnaast worden aanvullende kosten gemaakt voor contributies, teambuildingsactiviteiten en bedrijfsvoeringzaken zoals briefpapier, tolken en porti. Over 2016 is een bedrag van € 30.281 uitgegeven aan aanvullende kosten.

Registratiesysteem: Het voor de leerlingenadministratie benodigde registratiesysteem is contractueel voor vier jaar aangegaan met ELJAKIM information Technology bv. Daarmee zijn de structurele kosten van het systeem voor die periode vastgesteld. In 2016 is minder gebruik gemaakt van aanvullende inhuur voor extra werkzaamheden. Daardoor zijn de uitgaven € 12.055 lager dan begroot. De helft van de kosten voor het registratiesysteem worden gedragen door RMC.

Ontwikkelopdrachten RBL: In 2016 zijn extra kosten gemaakt voor het klanttevredenheidsonderzoek, advies over bestuur en organisatie en kosten voor het onderzoek sociale wijkteams. Deze kosten lagen iets hoger (+ € 1.306) dan medio 2015 was voorzien.

Aanloopkosten schakelpunt: Deze waren bij het opstellen van de begroting voor 2016 niet voorzien.

5. Tot slot

De financiële administratie van het RBL is feitelijk een exploitatie (zonder balans met schulden en bezittingen). Daarmee is het een sluitend systeem met jaarlijks positieve of negatieve resultaten, waar besluitvorming over nodig is.

In totaal is er in 2016 voor € 9.947 minder aan inkomsten en voor € 12.459 minder aan uitgaven dan begroot. Dit resulteert in een positief saldo van € 2.512. Het voorstel is dit saldo te bestemmen voor de projectkosten en frictiekosten 'overstap GRO naar MGR' uitgaande van positieve besluitvorming over het continueren van het RBL en het onderbrengen van de GRO bij de MGR.
Het saldo wordt daarmee toegevoegd aan het positieve saldo over 2015 van € 93.935. Het totaalbedrag voor de mogelijke frictiekosten van het traject GRO - MGR komt hiermee op € 96.447.

(Concept) Begroting 2018
Regionaal Bureau Leerlingzaken Midden-Gelre

13 maart 2017

Leeswijzer

Na de inleiding wordt onder punt 2 de begroting voor 2018 (vanaf pagina 6) weergegeven. Een toelichting op de inkomsten treft u aan onder punt 3 (pagina 8 en 9). Een toelichting op de uitgaven vindt u onder punt 4 (pagina 10 en 11). Afsluitende opmerkingen treft u aan onder punt 5 (pagina 11).

1. Inleiding

De begroting 2018 voor het Regionaal Bureau Leerlingzaken wordt opgesteld voor de uitvoering van de leerplichttaken van de acht deelnemende gemeenten en voor de regionale uitvoering van de kwalificatieplicht in het MBO en taken van Team VSV voor de tien gemeenten. De uitvoering van deze taken maakt deel uit van de Gemeenschappelijke Regeling voor Onderwijszaken (GRO).
Volgens artikel 15 van de GRO dient het AB voor het perceel leerplicht en voor het perceel RMC de jaarlijkse begroting vast te stellen.

Op 1 augustus 2017 loopt de pilotfase van het RBL af. De besluitvorming over het continueren van het RBL en het onderbrengen van de module Onderwijs in de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein vindt naar verwachting in maart 2017 plaats.
Voor eventuele frictiekosten is in 2015[1] en 2016 een voorziening van € 96.447 gecreëerd, welke is voortgekomen uit het positieve exploitatieresultaat in de jaarrekening van het RBL in beide jaren.

De voorliggende begroting is opgesteld voor het gehele kalenderjaar 2018 op basis van het bestaande Bedrijfsplan Regionaal Bureau Leerplicht (RBL) en VSV regio Arnhem 2011 en het addendum 'startmodel RBL' voor de pilotfase.
In juli 2016 zijn de uitgangspunten voor de nieuwe financiële bijdragen van de gemeenten m.b.t. leerplicht door het Algemeen Bestuur (AB) van de GRO geaccordeerd. In oktober 2016 is de berekening van de nieuwe bijdragen naar de gemeenten verzonden. In december 2016 zijn de nieuwe bijdragen van de gemeenten in het AB GRO vastgesteld. Tevens zijn afspraken gemaakt over de duur en indexering van de gemeentelijke bijdragen.

Daarnaast is in september 2016 het regionale VSV programma 2017 - 2020 door de stuurgroep VSV vastgesteld. Het ministerie van OCW heeft inmiddels met dit regionale programma ingestemd en stelt de financiële middelen hiervoor beschikbaar.

[1] Het DB GRO heeft het voornemen van de gemeente Arnhem ondersteund om de manager van het RBL vanaf 1 december 2016 vast aan te stellen. Om het extra risico dat ontstaat als de manager na afloop van de pilotperiode van het RBL per 1 augustus 2017 onverhoopt niet zou worden geplaatst in de nieuwe constructie van het RBL, heeft het DB GRO een voorziening getroffen van € 93.935,-. Deze voorziening wordt gedekt uit het positieve exploitatieresultaat van het RBL over 2015.

Voor de begroting zijn vier uitgangspunten gehanteerd.
Voor leerplicht:

1. De bijdragen van de deelnemende gemeenten zijn aangepast conform besluitvorming in het AB GRO van december 2016. De hoogte van de gemeentelijke bijdragen en de indexering van de bijdragen voor de periode 2017 - 2020 zijn hiermee vastgelegd.
2. De formatie voor leerplicht stemt overeen met de besluitvorming over de gemeentelijke bijdragen.
3. De uitvoeringskosten zijn niet hoger dan 25% van de loonsom. Conform besluitvorming in AB GRO van december 2016.

Voor RMC:

4. De RMC middelen zijn bestemd voor de uitvoering de kwalificatieplicht op het MBO en de begeleiding van voortijdig schoolverlaters (Team VSV).

In de vergadering van de GRO op 7 juli 2016 is de begroting 2017 vastgesteld op basis van de meerjarenbegroting in het bedrijfsplan. De begroting van 2017 is aangepast conform de besluitvorming in het AB GRO van december 2016. Op grond van artikel 15 van de GRO wordt de begroting jaarlijks geactualiseerd. De begroting voor 2018 is evenals in 2017 een geïntegreerde begroting voor leerplicht en RMC.

2. Begroting 2018

De begroting 2018 volgt de lijn van de meerjarenbegroting in het bedrijfsplan en de besluitvorming van het AB GRO in december van 2016 over de hoogte, duur en indexering van de gemeentelijke bijdragen.
De meeste kosten zijn structureel van aard in de vorm van loonkosten voor de ingezette formatie, de uitvoeringskosten van het RBL en de kosten voor het registratiesysteem.

Voor de uitvoering van het RBL is in 2018 een bedrag van circa € 1,5 miljoen begroot voor leerplicht en een bedrag van ongeveer € 0,75 miljoen voor voortijdig schoolverlaten. Ter vergelijking worden ook de bedragen van 2017 weer gegeven.

	2017 (*1)	**2017 (*2)**	**2018 (*3)**
Leerplicht	€ 1.533.277	€ 1.498.407	€ 1.496.139
Voortijdig schoolverlaten	€ 560.368	€ 560.368	€ 745.948
Totaal	**€ 2.093.645**	**€ 2.058.775**	**€ 2.242.087**

*1 Goedgekeurde begroting door AB GRO juli 2016
*2 Bijgestelde begroting op basis van aanpassing gemeentelijke bijdragen (AB GRO december 2016)
*3 Gemeentelijke bijdragen conform memo duur en indexering (AB GRO december 2016)

In 2018 worden de volgende bedragen als inkomsten en uitgaven verwacht:

	2017 (*1)	**2017 (*2)**	**2018 (*3)**
INKOMSTEN			
Bijdragen gemeenten (*3)	€ 1.179.500	€ 1.144.630	€ 1.155.480
RMC OCW regio budget kwalificatieplicht	€ 353.777	€ 353.777	€ 340.659
RMC reserve regio Arnhem			
Loonkostensubsidie	p.m.	p.m.	p.m.
Subtotaal Leerplicht	**€ 1.533.277**	**€ 1.498.407**	**€ 1.496.139**
RMC OCW regio budget vsv	€ 245.895	€ 245.895	€ 245.948
VSV middelen gemeente Arnhem	€ 149.473	€ 149.473	€ 150.000
VSV OCW reg. progr. schakelpunt			€ 200.000
VSV OCW reg. progr. verzuim 18+	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000
Loopbaanadvisering gemeente Arnhem	€ 15.000	€ 15.000	p.m.
Subtotaal VSV	**€ 560.368**	**€ 560.368**	**€ 745.948**
TOTAAL	**€ 2.093.645**	**€ 2.058.775**	**€ 2.242.087**
UITGAVEN			
Personele kosten leerplicht	€ 1.163.977	€ 1.129.107	€ 1.182.840
Personele kosten VSV	€ 553.868	€ 553.868	€ 589.229
Uitvoeringskosten (*4)	€ 346.500	€ 353.000	€ 443.018
Registratiesysteem	€ 22.800	€ 22.800	€ 27.000
Testen	€ 6.500		
TOTAAL	**€ 2.093.645**	**€ 2.058.775**	**€ 2.242.087**

*1 Goedgekeurde begroting door AB GRO juli 2016

*2 Bijgestelde begroting op basis van aanpassing gemeentelijke bijdragen (AB GRO december 2016)

*3 Gemeentelijke bijdragen conform memo duur en indexering (AB GRO december 2016)

*4 Vanaf 2018 berekend op basis van 25% van de personele kosten (AB GRO december 2016)

3. Toelichting Inkomsten

Per begrotingspost wordt een korte toelichting gegeven.

a. Bijdragen gemeenten leerplicht

Het AB GRO besloot in december 2016 voor 2018 om af te wijken van het bedrijfsplan en heeft over de gemeentelijke bijdragen geen indexering van 1,25% toegepast. Dit was ingegeven door de aanpassing van gemeentelijke bijdragen op basis van salarisschalen per 1/1/2017 na de pilotfase van het RBL (vanaf 2017). De totale bijdrage van de acht gemeenten is voor 2018 begroot op € 1.155.480 en is als volgt verdeeld over de gemeenten:

	2017 (*1)	**2017 (*2)**	**2018 (*2) (*3)**
Arnhem	672.742	662.493	648.145
Duiven	61.783	61.783	74.473
Overbetuwe	172.343	154.496	129.511
Rheden	136.816	130.040	120.553
Rijnwaarden	23.968	23.968	35.949
Rozendaal	3.728	3.728	2.119
Westervoort	37.816	37.816	56.081
Zevenaar	70.305	70.305	88.648
	1.179.500	**1.144.630**	**1.155.480**

*1 Goedgekeurde begroting door AB GRO juli 2016
*2 Bijgestelde begroting op basis van aanpassing gemeentelijke bijdragen (AB GRO december 2016)
*3 Gemeentelijke bijdragen conform memo duur en indexering (AB GRO december 2016)

b. RMC middelen OCW regio budget kwalificatieplicht

De bijdrage van het regionale RMC budget kwalificatieplicht bedraagt € 340.659. De bijdrage is bedoeld voor de uitvoering van de kwalificatieplicht in tien gemeenten en bestaat uit:

- 3,6 fte aan personele kosten van de kwalificatieplicht consulenten. Vanwege de omvang van de werkzaamheden is de formatie tijdelijk 0,6 fte hoger dan de formatie die in het bedrijfsplan voor kwalificatieplicht is opgenomen.
- 25% van de personele kosten van het management, beleid en administratie;
- 1/6 deel van de kosten van het registratiesysteem;
- 25% uitvoeringskosten over de personele kosten.

c. Loonkostensubsidie

De loonkostensubsidie van de gemeente Arnhem voor een ID medewerker varieert per jaar en is opnieuw als p.m. post opgevoerd.

d. RMC middelen OCW regio budget vsv en vsv middelen gemeente Arnhem

Het totale bedrag van de RMC-taken die door team VSV worden uitgevoerd is € 395.948.
Vanuit OCW-middelen is € 245.948 begroot en vanuit middelen van de gemeente Arnhem € 150.000.
Het bedrag van de OCW middelen is conform de voorlopige beschikking voor 2017 van OCW minus de regionale coördinatiekosten. De middelen van de gemeente Arnhem zijn t.o.v. eerdere jaren afgerond vanaf 2018 vastgesteld op € 150.000.

De bijdrage is bedoeld voor de uitvoering van de RMC taken en bestaat uit:

- 5,5 fte aan personele kosten van de RMC consulenten en administratie;
- 15% van de personele kosten voor het management en beleid;
- 1/3 deel van de kosten van het registratiesysteem;
- vergoeding voor de uitvoering van testen;
- 25% uitvoeringskosten over de personele kosten.

e. VSV middelen OCW regionaal programma verzuim 18+

De bijdrage vanuit de middelen van OCW voor het regionaal vsv programma van € 150.000 is bedoeld voor de aanpak van verzuim 18+ en bestaat uit:

- 2,2 fte aan personele kosten van de verzuimconsulenten en administratie;
- 5% van de personele kosten voor het management;
- 25% uitvoeringskosten over de personele kosten.

f. VSV middelen OCW regionaal programma schakelpunt

De bijdrage vanuit de middelen van OCW voor het regionaal vsv programma van € 200.000 is bedoeld voor het schakelpunt van onderwijs naar werk. Dit schakelpunt richt zich op jongeren in een kwetsbare positie, die uitstromen uit Entree onderwijs of mbo 2 én ondersteuning nodig hebben bij het vinden (en behouden) van werk. De bijdrage bestaat uit:

- personele kosten van de consulenten/bemiddelaars;
- vergoeding van de kosten voor monitoring en administratie;
- 5% van de personele kosten voor het management;
- 25% uitvoeringskosten over de personele kosten.

g. Loopbaanadvisering gemeente Arnhem

De vergoeding van de gemeente Arnhem voor loopbaanadvisering daalt sinds 2016 van € 30.725 naar € 15.000. In 2017 worden minder aanvragen voor een uitkering verwacht van jongeren. De verwachting is dat deze ontwikkeling zich doorzet in 2018. Mogelijk stopt de loopbaanadvisering aan Arnhemse jongeren tussen 23 en 27 jaar (WWB bestand). Derhalve is hier een p.m. post voor opgenomen.

4. Toelichting Uitgaven

Per begrotingspost wordt een korte toelichting gegeven.

a. Personele kosten leerplicht

Het totaalbedrag voor de personele bekostiging van leerplicht is begroot op € 1.182.840, iets hoger dan in 2017. De verdeling van de formatie leerplicht over de verschillende functies is:

Functie	fte
Hoofd RBL	0,75
Beleidsmedewerker	0,50
Leerplichtconsulenten	9,90
Kwalificatieplicht consulenten*	3,60
Administratieve ondersteuning **	3,00
Gegevensbeheer	0,50
	18,25

* tijdelijke verhoging van de formatie kwalificatieplicht met 0,6 fte
** inclusief ID medewerker

b. Personele kosten Team VSV

Het totaalbedrag voor de bekostiging van Team VSV is begroot op € 589.229. Dit zijn voornamelijk personele kosten en uitvoeringskosten. De formatie is als volgt verdeeld:

Functie	fte
Hoofd RBL	0,25
Beleidsmedewerker	0,50
RMC consulenten	4,20
Verzuimconsulenten 18+	2,00
Consulenten schakelpunt	pm
Administratieve ondersteuning	1,00
Gegevensbeheer	0,50
	8,45

c. Uitvoeringskosten

De uitvoeringskosten zijn gebaseerd op de afspraak dat maximaal 25% van de loonsom in rekening wordt gebracht. Dit geldt zowel voor leerplicht als voor trajectbegeleiding VSV. Het totale begrote budget is
€ 443.018. Hiervan wordt afgerond € 295.000 ingebracht vanuit de middelen voor leerplicht en kwalificatieplicht en € 148.000 vanuit de middelen voor VSV ingebracht.
In de uitvoeringskosten zijn o.a. de volgende posten inbegrepen: kosten voor de werkplek (inclusief laptops, citrixomgeving en parkeren), kosten voor lidmaatschappen, portokosten en kosten voor teambuilding. De dienstverleningsovereenkomst met de gemeente Arnhem vormt het grootste deel van de uitvoeringskosten (80 tot 85%).

Indien nodig worden capaciteitentesten ingezet voor bepaling van het leerbare opleidingsniveau en interesseonderzoeken om te komen tot een studieadvies. Vanaf 2018 worden deze via de uitvoeringskosten verantwoord. Eerder werden deze kosten voor testen apart begroot.

d. Registratiesysteem

Het voor de leerlingenadministratie benodigde registratiesysteem wordt geleverd door ELJAKIM information Technology bv. De structurele kosten zijn constant en bestaan uit kosten voor: hosting, onderhoud, ontwikkeling, helpdesk en licenties. Het RMC draagt voor 50% bij aan de kosten voor het registratie systeem

5. Tot slot

Omdat de pilotfase van het RBL afloopt in augustus 2017, is mogelijk een bijstelling of aanpassing van de begroting 2018 noodzakelijk. Er ontstaan mogelijk frictiekosten door:

- de overbrugging van pilot naar een structurele situatie en
- de invulling van het werkgeverschap.

Deze factoren waren bij de opstelling van deze begroting nog te ongewis om de gevolgen ervan op te kunnen nemen. Wel is hier in 2015 en 2016 een voorziening van € 96.447 voor opgebouwd.
Inmiddels is door het DB GRO een verplichting aangegaan voor een projectleider voor het traject 'van GRO naar MGR' van € 56.000.

Gemeenschappelijke regeling voor Onderwijszaken

Jaarrekening 2016

Perceel Volwasseneneducatie

Lasten

kosten beleidsmedewerker (0,2 fte, salarisschaal 11a)	€ 16.859,00
kosten secretariële ondersteuning (0,15 fte salarisschaal 7)	€ 7.296,00
overhead-toeslag (15%)	€ 3.623,00 +
Totaal	€ 27.778,00

Baten

bijdragen deelnemende gemeenten	€ 27.778,00

bijdrage per inwoner (op basis van inwonertallen per 1 januari 2014 CBS)

totaal aantal inwoners : 403.938
bijdrage per inwoner : € 0,069

Gemeente	**Bijdrage**
Arnhem	€ 10.372
Duiven	€ 1.761
Lingewaard	€ 3.148
Overbetuwe	€ 3.209
Renkum	€ 2.172
Rheden	€ 3.001
Rijnwaarden	€ 751
Rozendaal	€ 103
Westervoort	€ 1.041
Zevenaar	€ 2.220

Gemeenschappelijke Regeling voor Onderwijszaken

Concept begroting 2018
Perceel Volwasseneneducatie

Lasten:

Kosten beleidsmedewerker	
(0,4 fte, schaal 11a)	€ 34.849
Kosten secretariële ondersteuning	
(0,15 fte, schaal 7)	€ 7.545
Overhead toeslag	
(15%)	€ 6.359 +
Totaal :	**€ 48.753**

Baten:

Gemeente	**Inwoneraantal (CBS 01-01-2016)**	**Bijdrage per inwoner**	**Bijdrage**
Arnhem	153.818	€ 0,119	€ 18.252
Duiven	25.433	€ 0,119	€ 3.018
Lingewaard	45.950	€ 0,119	€ 5.453
Overbetuwe	47.002	€ 0,119	€ 5.577
Renkum	31.254	€ 0,119	€ 3.709
Rheden	43.824	€ 0,119	€ 5.200
Rozendaal	1.498	€ 0,119	€ 178
Rijnwaarden	10.866	€ 0,119	€ 1.289
Westervoort	18.940	€ 0,119	€ 2.247
Zevenaar	32.269	€ 0,119	€ 3.829
Totaal	**410.854**		**€ 48.753**

Titel/onderwerp: **Raadsvoorstel zienswijze begrotingen volwasseneducatie, leerplicht en RMC (RBL) 2018**

Raadsadviseur: B. Kranenborg Telefoonnr: 3775956 bas.kranenborg@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	Mária van Oorschot
Portefeuillehouder:	R. König	Telefoonnr:	026-3775972
		E-mailadres:	maria.van.oorschot@arnhem.nl
Doel activiteit	Informatief / meningsvormend		
Toelichting	Het college biedt de raad het voorstel: "Zienswijze begrotingen volwasseneducatie (VE), leerplicht en RMC (RBL) 2018" aan, om vast te stellen. **Achtergrond** De Gemeenschappelijke regeling Onderwijszaken (GRO) heeft een 3-tal onderdelen, t.w. leerplicht (incl. kwalificatieplicht), RMC en volwasseneneducatie (VE). Op basis van art. 35 lid 3 van de WGR wordt aan de raad een zienswijze over de begroting voor het komende jaar gevraagd. U ontvangt ook, ter kennisname, de concept-jaarrekeningen van de 3 onderdelen van de GRO. Het bestuur van de GRO ontvangt graag voor 6 juli 2017 de zienswijze van de raad van Arnhem. **Inhoud van het voorstel** Op basis van de concept-jaarrekeningen is er geen aanleiding de uitgangspunten voor de begroting 2018 te wijzigen; deze blijven grotendeels gelijk aan de bestaande kaders. Het DB van de GRO adviseert het AB om het positieve exploitatieresultaat van € 2.512,-- toe te voegen aan de voorziening voor frictiekosten. De begroting voor volwasseneneducatie (VE) is gebaseerd op de inzet in 2017. De gemeentelijke bijdrage wordt bepaald naar rato van het aantal inwoners. Bijdrage van Arnhem is begroot op € 18.252,--, wat € 527,-- meer is dan in 2017. De bijdrage van Arnhem aan het RBL wordt voor 2018 geraamd op € 648.145,-- (€ 24.597,-- lager dan in 2017) door lagere inkomsten/uitgaven. De verhoging van de begroting voor RMC/VSV komt niet ten lasten van de gemeenten. Per saldo valt de begroting 2018 van de GRO voor Arnhem € 24.070,-- lager uit dan in 2017. Belangstellenden zijn uitgenodigd om aanwezig te zijn en desgewenst in te spreken.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Beslissen of het voorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende fase.		
Spreekrecht publiek	Ja		
Behandeladvies	Technische vragen dienen voorafgaand aan de bespreking te worden gesteld. U bent in de gelegenheid informatieve vragen te stellen aan (eventuele) insprekers en aan de portefeuillehouder. Na afronding van de informatieve fase wordt gestart met de meningsvormende fase. Deze fase bestaat uit twee termijnen: 1e termijn: fracties geven hun standpunt weer, te beginnen met de fracties die tegen het voorstel zijn of het voorstel willen wijzigen. Interrupties zijn toegestaan. 2e termijn: Na de reactie van de portefeuillehouder wordt de discussie gevoerd.		
Bijlagen			

Raadsvoorstel "Zienswijze begrotingen volwasseneneducatie, leerplicht en RMC (RBL) 2018"			
Concept zienswijzebrief 'Begrotingen leerplicht en RMC (RBL) en			

volwasseneneducatie 2018'			
Concept jaarrekening 2016 en concept begroting 2018 Regionaal Bureau Leerlingzaken Midden-Gelre			
Concept jaarrekening 2016 en concept begroting 2018 VE			

Zienswijze begrotingen volwasseneducatie, leerplicht en RMC (RBL) 2018.

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	19 juni 2017
Zaaknummer:	140651
Portefeuillehouder:	R. König

Raadskameradvies:

Aan de gemeenteraad, 19 juni 2017

Proces
De informerende en meningsvormende vergadering is afgerond.

Toezegging
Portefeuillehouder Ron König zegt toe bij de vergadering van de behandeling betreffende het raadsvoorstel zienswijze begrotingen volwasseneducatie,leerplicht en RMC, dat hij voor de zomer met de cijfers van team VSV (voortijdig schoolverlaten) naar de raad komt.

Moties en amendementen
Er zijn geen moties en amendementen aangekondigd.

Conclusie
De voorzitter van de raadskamer concludeert dat het raadsvoorstel, als hamerstuk, doorgeleid kan worden naar de besluitvormende vergadering.

De griffier,

J.G.M. Kersten

De voorzitter,

H.E. de Vroome

Archief - Politieke Maandag (b)

Dossiernummer	294
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	19 juni 2017
Agendapunt	3.1
Omschrijving	Vaststellen van de Perspectiefnota 2018-2021
Organisatieonderdeel	Cluster Strategie, Control en Ontwikkeling
Steller	Ron van der Linden, Priska Blij
Portefeuillehouder	Martijn Leisink
Fatale termijn	
Behandelresultaat	

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
College Burgemeester en Wethouders	2 mei 2017
College Burgemeester en Wethouders	9 mei 2017
Politieke Maandag (i/m)	15 mei 2017
Politieke Maandag (i/m)	22 mei 2017
Archief - Politieke Maandag (i/m)	29 mei 2017
Archief - Politieke Maandag (b)	**19 juni 2017**

Besluit van 19 juni 2017

Zaaknummer 110489

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 2 mei 2017, Cluster SC&O nummer: 110489;

gelet op artikel 147 van de Gemeentewet;

gelet op het amendement "De kracht van diversiteit in de MJPB" (17A17);

besluit:

1. De perspectiefnota 2018-2021 vast te stellen met dien verstande dat het thema 'diversiteit' als vijfde veranderopgave wordt toegevoegd aan Hoofdstuk 3 'Programma's met een veranderopgave' Hierbij wordt ingezet op het bevorderen van beleid dat gericht is op **alle** Arnhemmers, Daarbij vragen wij specifiek aandacht voor de volgende punten: bevorderen van participatie, bestrijden van uitsluiten van intolerantie, versterken van diversiteit binnen de gemeentelijke organisatie, bevorderen van sociale cohesie, extra inzet op zichtbaar maken van de waarde van diversiteit.

2. In te stemmen met de in paragraaf 4.3.4 van de Perspectiefnota 2018-2021 voorgestelde begrotingsaanpassingen voor het jaar 2017 en de begroting voor de jaarschijf 2017 met bijgevoegde begrotingswijziging overeenkomstig aan te passen en de eventuele meerjarige effecten te verwerken in de ontwerp MJPB 2018-2021.

De griffier, De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **110489**

ONDERWERP: Perspectiefnota 2018-2021

Voorstel

1. De voorliggende perspectiefnota 2018-2021 vast te stellen

2. De BR Noodfonds te verbreden, passend binnen de beweging, waarbij de aanpak gericht op participatie verder wordt geïntegreerd in het brede sociale domein .

3. De BR frictiekosten te verbreden naar een BR bedrijfsvoering

4. In te stemmen met de in paragraaf 4.3.4 van de Perspectiefnota 2018-2021 voorgestelde begrotingsaanpassingen voor het jaar 2017 en de begroting voor de jaarschijf 2017 met bijgevoegde begrotingswijziging overeenkomstig aan te passen en de eventuele meerjarige effecten te verwerken in de ontwerp MJPB 2018-2021

5. Kennis te nemen van de Turap 1-2017

6. Kennis te nemen van de voortgang op van Wijken Weten

Inleiding

De voor u liggende Perspectiefnota is tot stand gekomen op basis van het debat in de gemeenteraad, de bijdragen uit de wijken via de wijkteams leefomgeving en de feiten uit het rapport 'Staat van de Stad'. Een belangrijk thema in deze perspectiefnota waar zowel vanuit de wijken als door de gemeenteraad belang aan wordt gehecht, is het bestrijden en voorkomen van armoede, met name bij kinderen op het gebeid van gezondheid en onderwijs. In het verlengde daarvan moet nog meer worden ingezet op mensen aan het werk krijgen, of op een andere wijze activeren. Arnhemmers moeten van de bank af. Zowel letterlijk als figuurlijk. De wijkteams krijgen hier een grotere rol in. Verder staat de economie in de regio Arnhem Nijmegen hoog op de prioriteitenlijst: meer bedrijven, betere infrastructuur en meer geld. Met andere woorden: een intensivering van de investeringsagenda in alliantie met Nijmegen en de Provincie. Energiebesparing krijgt een prominentere plek in het beleid voor duurzaamheid. Dit zijn geen tijden om af te wachten tot er weer verkiezingen zijn en al helemaal niet om op de lauweren te rusten. Arnhem gaat op volle kracht vooruit om te werken aan de maatschappelijke opgaven waarvoor de gemeente zich gesteld ziet. Daarom wordt voorgesteld om de huidige 8 veranderopgaven in de MJPB te focussen op 4 nieuwe veranderopgaven:

1. Vitale economie Arnhem-Nijmegen

2. Circulair Arnhem

3. Van de bank af

4. Zorg dichterbij

Gemeente Arnhem

Deze veranderopgaven zijn uitdrukking van het feit dat Van Wijken Weten en Stad op de Kaart volop in uitvoering zijn en onderdeel zijn geworden van het (vernieuwde) staande beleid in Arnhem, waardoor nu verdere accenten gelegd kunnen worden op wat er de komende jaren nodig is voor de stad.

Tenslotte wordt een actueel financieel kader gepresenteerd van waaruit de afwegingen voor de MJPB 2018-2021 kunnen worden gemaakt. Voorgesteld wordt om de lopende begroting 2017, middels bijgevoegde begrotingswijziging op een aantal van deze ontwikkelingen alvast te actualiseren.

Beoogd effect

U wordt gevraagd de perspectiefnota 2018- 2021 vast te stellen, zodat de uitkomsten van de besluitvorming meegenomen kunnen worden in de ontwerp- MJPB 2018-2021.

Argumenten

1.1 De voorliggende perspectiefnota 2018-2021 vast te stellen ter besluitvorming voor te leggen aan de gemeenteraad

Op 20 maart heeft een debat plaatsgevonden in de gemeenteraad dat, samen met wat er uit de wijken en door stakeholders is aangedragen, de inspiratie vormt voor deze Perspectiefnota. De 4 nieuwe veranderopgaven sluiten nauw aan bij de door de Raad genoemde prioritaire thema's. De keuze om met deze geactualiseerde nieuwe veranderopgaven te gaan werken geeft aan dat Arnhem onverminderd blijft inzetten op die opgaven die op termijn leiden tot een sterke, sociale, duurzame en welvarende stad. Zelfbewust en met lef werken aan deze opgaven, vanuit een sterke bestuurlijke samenwerking in en buiten Arnhem, ondersteund door een gebundelde inzet van de ambtelijke capaciteit. Met de programma's van Wijken Weten en Stad op de Kaart is een stevige basis gelegd waarop nu doorgepakt kan worden. Uit de in de bijlage beschreven stand van zaken van de veranderopgaven 2017 uit de MJPB is dit duidelijk af te lezen. Inmiddels zijn de eerste versies van de wijkplannen (in al hun diversiteit) opgesteld en vormen zij een goede opmaat voor de uitwerking naar de MJPB. De voortgang op van Wijken weten is dan ook als bijlage bij dit voorstel gevoegd.

1.2 De BR Noodfonds te verbreden, passend binnen de beweging, waarbij de aanpak gericht op participatie verder wordt geïntegreerd in het brede sociale domein

In de decentralisaties met ingang van 2015 is er voor een ander traject gekozen op het gebied van de Jeugdwet en Wmo versus de Participatiewet. De reden wat dat de P-wet voor een belangrijk deel al de verantwoordelijkheid van de gemeente was en uitgebreid werd terwijl de Jeugdwet en belangrijke delen van de Wmo volstrekt nieuw waren. Na de succesvolle invoering van de decentralisaties is het nu tijd om te werken aan een integrale benadering waarbij het uitgangspunt de kansen en mogelijkheden zijn vanuit de leefsituatie van inwoners. Met het gegeven dat de wijkteams leefomgeving en de sociale wijkteams hier nu dagelijks vorm aan geven bieden zich nieuwe mogelijkheden aan om de inspanningen en resultaten respectievelijk de kosten en opbrengsten vanuit een samenhangend pakket te benaderen. Dat is de reden om voor te stellen om de BR Noodfonds te verbreden naar het brede sociale domein. Of de insteek nu is om vanuit de uitkering te werken aan participatie of vanuit de zorg te werken aan participatie, beide hebben tot doel om Arnhemmers (weer) mee te laten doen. Hierbij ligt het in de reden om voor een gezamenlijk financieel vangnet te zorgen dat in aard en omvang voldoend eis om de risico's van de transformaties die in het brede sociale domein plaatsvinden te stutten.

1.3 De BR frictiekosten te verbreden naar een BR bedrijfsvoering

Binnen de gemeentebrede bedrijfsvoering wordt er naar gestreefd om meerjarig budgettair neutraal te werken, Door de vorig jaar ingestelde BR frictiekosten te verbreden naar een BR bedrijfsvoering, kunnen voordelen, zoals bijvoorbeeld overgebleven vacaturegelden en andere besparingen op de bedrijfsvoering en nadelen op totale bedrijfsvoering, hierin worden verwerkt. Er kan op deze wijze worden gestreefd naar budgettaire neutraliteit.

1.4 Begrotingsaanpassingen voor het jaar 2017

In hoofdstuk 4.3 van de perspectiefnota zijn de verwachte ontwikkelingen geschetst voor het financiële perspectief. Een groot aantal van de geschetste ontwikkelingen manifesteert zich al in 2017 en werkt door in de komende begrotingsjaren. Gezien het streven om zo reëel, actueel en getrouw mogelijk te begroten is het wenselijk om de ontwikkelingen in 2017 alvast te vertalen in de lopende begroting. Middels bijgevoegde begrotingswijziging wordt jaarschijf 2017 aangepast naar deze actualiteit. Het eventuele meerjarige effect wordt in de MJPB 2018-2021 verwerkt.

1.5 Turap 1-2017

Als regulier onderdeel van de beleidscyclus 2017 is de eerste tussenrapportage 2017 (Turap 1-2017) opgesteld, gebaseerd op de structurele componenten in de resultaten van 2016 en ontwikkelingen in het eerste kwartaal van 2017. In deze tussenrapportage wordt informatie gegeven over de verwachte financiële en beleidsmatige resultaten en afwijkingen ten opzichte van de begroting 2017. Op basis van de verwachte afwijkingen kan worden bijgestuurd.

Kanttekeningen

1.1 Perspectiefnota 2018-2021

Het herstel van de crisis zet zich door, wat te zien is in een toename van de investeringen in de stad en de regio. Het besef is dat steden belangrijke dragers zijn van economische groei en maatschappelijke ontwikkeling. Duidelijk is ook dat de concurrentie zich veel meer tussen agglomeraties afspeelt in (internationaal) verband en daarom wordt nu prioritair ingezet op de alliantie Arnhem-Nijmegen. Dit vereist wel dat er bestuurlijke daadkracht getoond kan worden, waarbij samenwerking met de provincie en gemeenten in de regio geboden is, zonder dat dit betekent dat men eerst in bestuurlijke constructen overal over eens moet worden alvorens tot actie over te gaan. Deze nieuwe vormen van bestuurlijke samenwerking in de vorm van "joint action" is nog weinig beproefd, maar is in onze ogen noodzakelijk om in een snel veranderende wereld tijdig en adequaat in te spelen op kansen. Dat geldt evenzeer voor de wijze waarop van Wijken Weten gestalte krijgt., Door ruimte te bieden aan initiatieven en kansen van inwoners, bedrijven en instellingen worden nieuwe kansen ontwikkeld. Deze wijkaanpak is ook nodig om een andere werkwijze te ontwikkelen voor mensen die langdurig afhankelijk zijn van een uitkering, voor kinderen die in armoede leven en mensen die door schulden geen perspectief hebben. Ook hierin moet nog veel ervaring worden opgedaan, waarbij een diversiteit in aanpak juist de bedoeling is, mits het effectief bijdraagt aan de maatschappelijke participatie van die inwoners die onvoldoende profiteren van het economisch herstel. Bestuurlijk gezien betekent het vooral ruimte scheppen in regelgeving en minder sturing van bovenaf en de voorwaarden realiseren waarin uitgegaan wordt van meer vertrouwen in inwoners en professionals en er gemonitord wordt op resultaten en effecten. De ambtelijke organisatie zal voor deze opgaven werken met het verder doorvoeren van programmasturing in combinatie met wijksturing naast de al bekende lijnsturing.

Ook in dit opzicht verkent Arnhem nieuwe wegen die vragen om een integrale benadering van de bedrijfsvoering.

1.2 Verbreding van de BR Noodfonds

De verbreding van de BR Noodfonds vraagt om een forse toevoeging van middelen om de eventuele frictiekosten, die met de vorming van het Werkbedrijf Arnhem gepaard kunnen gaan op te vangen. Zowel de gedeeltelijke ontmanteling van Presikhaaf Bedrijven alsmede de oprichting en inrichting van Werkbedrijf Arnhem leiden tot transitiekosten. In totaal komt dit neer op incidenteel circa € 9,6 miljoen.

Parallel aan de Perspectiefnota wordt het voorstel voor het Werkbedrijf Arnhem aangeboden die een nadere onderbouwing geeft van de kansen en de risico's die hiermee gepaard gaan. Volledigheidshalve verwijzen we u naar deze nota.

2.1 Onzekerheid omtrent doorwerking plannen nieuw kabinet

Er is nog veel onzekerheid als gevolg van de nog onbekende plannen van het nieuwe kabinet. Deze zouden zo maar eens een negatief effect kunnen hebben op het gemeentefonds.

Financiën

Arnhem streeft naar een gezonde financiële positie. In de afgelopen periode is ingezet op een robuuste begroting. Voor een betere soliditeit zijn spelregels opgesteld om de vermogenspositie te versterken. In deze perspectiefnota wordt, in het verlengde van de door de raad geleverde input tijdens het raadsdebat, een aantal majeure beleidsmatige voorstellen gedaan. Zij leggen een fors beslag op de financiële ruimte, maar zijn tegelijk noodzakelijk voor een gezonde, financieel stabiele situatie op de lange termijn. Daarnaast hebben de stijgende salariskosten en afgesproken indexeringen een behoorlijke impact op het financiële beeld.

De langzaam herstellende landelijke economie, werkt door in de nieuwste prognoses van het gemeentefonds. Voorzichtigheid is echter geboden. Met name in de eerste jaren zijn de extra middelen in het fonds slechts toereikend voor het opvangen van de indexeringen en stijgende salariskosten. Dit alles moet bovendien worden afgezet tegen de onzekerheid, die er nog is als gevolg van de nog onbekende plannen van het nieuwe kabinet. Deze zouden zo maar eens een negatief effect kunnen hebben op het gemeentefonds.

In onderstaande tabel wordt het financieel perspectief geschetst.

Financieel perspectief 2017-2021	2017	2018	2019	2020	2021
* € 1.000.000					
Majeure beleidsontwikkelingen	-12,4	-4,9	-6,0	-3,7	-1,4
Bijstellingen en bedrijfsvoering	-1,7	-5,9	-4,1	-5,9	-5,4
Gemeentefonds en overige (rijks)ontwikkelingen	1,2	5,9	8,7	9,4	9,2
Totaal financieel perspectief	-12,9	-4,9	-1,4	-0,2	2,4

Rekening houdende met de boven de tabel beschreven ontwikkelingen, dan is er een perspectief met een begrotingstekort in 2018 van € 4,9 miljoen aflopend naar een begrotingsoverschot in 2021 van € 2,4 miljoen

Een groot aantal van de geschetste ontwikkelingen manifesteert zich al in 2017 en werkt door in de komende begrotingsjaren. In turap 1-2017 worden deze ontwikkelingen specifiek voor jaarschijf 2017 ook geschetst. Gezien het streven om zo reëel, actueel en getrouw mogelijk te begroten is het wenselijk om de

ontwikkelingen in 2017 alvast te vertalen in de lopende begroting. Voorgesteld wordt dan ook om de lopende begroting 2017, middels bijgevoegde begrotingswijziging te actualiseren. In deze wijziging wordt de dekking voor de Projectkosten voor de ontwikkeling en uitwerking van het Werkbedrijf Arnhem ook meegenomen cf raadsbrief van 17 januari over de transitie Presikhaaf Bedrijven.

Vermogenspositie
Op basis van het verwachte resultaat over 2017 en de bij deze Perspectiefnota geschetste ontwikkelingen, komt de weerstandsfactor uit op 1,16 en bevindt zich dus boven de ondergrens van 1,0 en zich onder de bovengrens van 1,3 bevindt. Dit betekent dat er geen ruimte is om de algemene reserve aan te wenden voor nieuwe wensen. Op basis van de berekende vermogenspositie is Arnhem voldoende in staat om financiële en budgettaire tegenvallers op te vangen. Voor de MJPB 2018-2021 zal er nog wel naar oplossingen moeten worden gezocht om een sluitende begroting te kunnen presenteren.

Uitvoering

De besluitvorming van de raad in mei over de perspectiefnota wordt betrokken bij het opstellen van de ontwerp-MJPB 2018-2021, die de raad eind september 2017 wordt aangeboden.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Perspectiefnota 2018-2021
- Begrotingswijziging jaarschijf 2017
- Turap 1-2017
- Voortgang van Wijken Weten

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

n.v.t.

Besluit van

Zaaknummer 110489

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 2 mei 2017, Cluster SC&O nummer: 110489;

gelet op artikel 147 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De perspectiefnota 2018-2021 vast te stellen

2. In te stemmen met de in paragraaf 4.3.4 van de Perspectiefnota 2018-2021 voorgestelde begrotingsaanpassingen voor het jaar 2017 en de begroting voor de jaarschijf 2017 met bijgevoegde begrotingswijziging overeenkomstig aan te passen en de eventuele meerjarige effecten te verwerken in de ontwerp MJPB 2018-2021

De griffier, De voorzitter,

Perspectiefnota

2018-2021

GEMEENTE ARNHEM
Postbus 9029
6802 EL Arnhem
Tel: 0900-1809
Fax: 026-3774830
E-mail: gemeente@arnhem.nl

GEMEENTE Arnhem

Inhoud

1 Inleiding 3
2 Input Perspectiefnota 4
2.1 Korte terugblik 4
2.2 Input uit raadsdebat 6
2.3 Input vanuit de wijken 8
2.3.1 Dit zeggen de bewoners…: 8
2.3.2 Dit zeggen de wijkteams…: 9
2.4 Staat van de stad 2016 11
2.5 Landelijke ontwikkelingen 14
3 Programma's met veranderopgaven 16
4 Het financiële perspectief 19
4.1 Het Economisch tij in Nederland 19
4.2 Ontwikkelingen gemeentefinanciën 19
4.3 Financieel perspectief Arnhem 21
4.3.1 Majeure beleidsontwikkelingen en de bijbehorende financiële consequenties 22
4.3.2 Bijstellingen en bedrijfsvoering 26
4.3.3 Gemeentefonds en overige (rijks)ontwikkelingen 29
4.3.4 Verwachte ontwikkelingen 2017 30
4.4 Ontwikkeling van de financiële positie 30
Bijlage 1 Publieke waarden 32
Bijlage 2 Trends en ontwikkelingen 34
Bijlage 3 Veranderopgaven 2017 in relatie tot perspectief 2018-2021 39

1 Inleiding

Voor u ligt de Perspectiefnota 2018-2021. Deze is tot stand gekomen op basis van het debat in de gemeenteraad, de bijdragen uit de wijken via de wijkteams leefomgeving en de feiten uit het rapport 'Staat van de Stad'. Daarnaast moet rekening gehouden worden met mondiale, Europese en landelijke ontwikkelingen die ons dwingen tot een andere, meer flexibele manier van besturen. Denk bijvoorbeeld aan de klimaatverdragen van Parijs, de marktwerking in de zorg, de toegenomen mobiliteit zowel per auto als in het openbaar vervoer, de krimp in de regio, etc. Als gemeente moeten we meer dan ooit open staan voor initiatieven uit de samenleving. Daar is lef voor nodig. Lef om verschillen toe te staan en lef om systemen en standaarden los te laten. Besturen met oog voor de oplossing en minder sturen op beheersing en controle.

Aansluitend bij bovenstaande heeft de gemeenteraad bij de vorige perspectiefnota reeds uitgesproken dat zij de effectiviteit van het beleid wil beoordelen aan de hand van een aantal publieke waarden (zie bijlage 1). Enkele voorbeelden zijn: het economisch potentieel vergroten door vernieuwing en doorontwikkeling van bedrijvigheid, de kennis en deskundigheid uit de stad mobiliseren, Arnhem als dynamisch centrum in de regio, met een landelijke uitstraling vanwege de unieke historie en de mix van stedelijkheid in het groen en zelfredzame inwoners maar met een zorgzaam vangnet voor hen die het zelf niet redden.

Een belangrijk thema in deze perspectiefnota waar zowel vanuit de wijken als door de gemeenteraad belang aan wordt gehecht, is het voorkomen van armoede waarbij het accent ligt op de gevolgen van armoede voor kinderen. In het verlengde daarvan moet nog meer worden ingezet op mensen aan het werk krijgen, of op een andere wijze activeren. Arnhemmers moeten van de bank af. Zowel letterlijk als figuurlijk. De wijkteams krijgen hier een grotere rol in. Verder staat de economie in de regio Arnhem Nijmegen hoog op de prioriteitenlijst: meer bedrijven, betere infrastructuur en meer geld. Met andere woorden: een intensivering van de investeringsagenda in alliantie met Nijmegen en de Provincie. Energiebesparing krijgt een prominentere plek in het beleid voor duurzaamheid. Ook daarbij wordt over de gemeentegrenzen heen gekeken. Energiebesparing gaat hand in hand met de verduurzaming van de elektriciteitsvoorziening in het gebied Arnhem-Nijmegen

In de volgende hoofdstukken wordt u meegenomen in een terugblik op de afgelopen periode. We hebben daarbij vooral aan inwoners, bedrijven, instellingen en andere overheden gevraagd over wat zij goed vonden gaan in de afgelopen periode en wat er beter kan. Verspreid in de tekst zijn citaten opgenomen. Na een samenvatting van de input van de gemeenteraad, de wijken en de "Staat van de stad" worden uitwerking gegeven in de veranderopgaven voor de komende periode, gevolgd door wat e.e.a. betekent voor het financieel perspectief. De bijlagen zijn bedoeld als (achtergrond) informatie voor de Perspectiefnota en worden als zodanig niet ter besluitvorming voorgelegd.

2 Input Perspectiefnota

2.1 Korte terugblik

Voordat we overgaan tot de keuzes voor de komende 4 jaar kijken we globaal terug op de afgelopen periode. We kunnen constateren dat ondanks de economische crisis en het rijksbeleid de meeste doelen zijn behaald. De afgelopen periode zijn concrete resultaten geboekt en tegelijkertijd zijn de deuren wijd open gezet voor een nieuwe vorm van besturen.

Met de investeringsagenda, de duurzaamheidsaanpak en de transformatie van de binnenstad heeft Stad op de Kaart heeft nu echt inhoud gekregen. De nieuwbouw van Focus filmtheater en de verbouw en nieuwbouw van Musis geven een belangrijke impuls aan de beleving van cultuur van deze stad. De Giro d 'Italia heeft de stad op sportgebied een gezamenlijk gevoel van trots bezorgd. Net als het station overigens.

Thomas Verheij, algemeen directeur, beweegcentrum Formupgrade

Wat ging er goed:
Als ondernemer vind ik het heel bijzonder dat commercieel bedrijven in deze stad zo goed gesteund worden. De gemeente ziet dat dit uiteindelijk ook goed is voor inwoners, bijvoorbeeld ook qua werkgelegenheid".

Wat kan er beter:
"Als het gaat om het (financieel) ondersteunen van achterstandwijken merk ik dat er nog steeds te veel schakels zijn. Zorg dat het geld dat je investeert in deze wijken rechtstreeks ten goede komt aan inwoners van deze wijken en niet aan allemaal lagen en schakels die tussen gemeente en die inwoners in zitten".

De economische ontwikkeling heeft met onder andere Industriepark Kleefse Waard en de Economic Board een belangrijke impuls gekregen. Het programma Energy Made in Arnhem is verder uitgebouwd. Meerjarenafspraken met woningcorporaties zorgen voor voldoende beschikbare en betaalbare woningen die duurzaam en levensloopgeschikt zijn. Het leerrecht voor peuters is ingevoerd en er is een aanpak om vroegtijdige schooluitval en laaggeletterdheid aan te pakken.

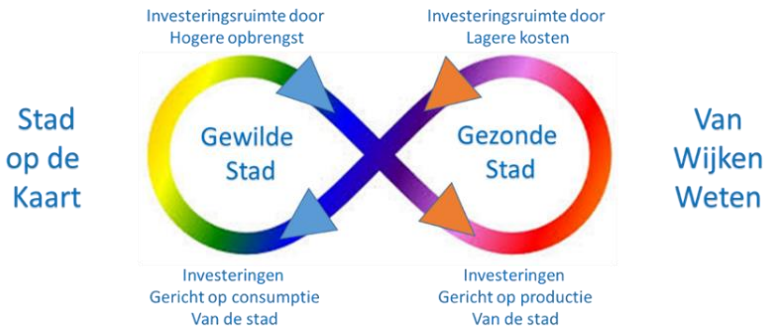
Op het sociale vlak zijn de decentralisaties succesvol ingevoerd, zonder dat mensen tussen wal en schip zijn gevallen en zonder ernstige financiële tekorten. De sociale wijkteams hebben zich een positie verworven die kan leiden tot vernieuwing in het zorgaanbod. Het eigen Werkbedrijf in oprichting biedt perspectief voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.

Van Wijken Weten betekent een doorbraak in de wijze van besturen en samenwerken met de stad. Met de bevoegdheden en de budgetten kunnen oplossingen vanuit het perspectief van inwoners en bedrijven ontwikkeld worden en kan de verouderde sectorale aanpak worden verlaten. Er is ruimte voor maatwerk.

Het motto "Met de stad" heeft invulling gekregen door steeds op zoek te gaan naar allianties met bewoners, bedrijven en instellingen. Door de verbinding te zoeken op het realiseren van "publieke waarden" is Arnhem een vitale ondernemende stad die de crisis goed heeft doorstaan en waarbij voor de toekomst de opdracht ligt om steeds weer opnieuw in te spelen op kansen gericht op een

duurzame ontwikkeling van Arnhem waar mensen graag wonen, ondernemen en recreëren en vooral ook een stad waar iedereen kan meedoen.

In het lemniscaat van de Arnhemse stad hebben we dit schematisch vormgegeven:

Gerard Velthuizen, voorzitter platform Binnenstad Arnhem

Wat ging er goed?
Ik ben trots op de investeringen in de (zuidelijke) binnenstad die nu zichtbaar worden. Trots ben ik ook op de rijke culturele infrastructuur die van waarde is voor inwoners én bezoekers van Arnhem. De economie en werkgelegenheid plukken daar nu al de vruchten van en zullen dat blijven doen, mits we blijven investeren. Ook trots ben ik op de samenwerking die tot stand is gekomen tussen alle ondernemersverenigingen, de vastgoedclub, het cultureel netwerk en de binnenstadsbewoners.
Cultuur, retail, horeca en wonen, maken samen een aantrekkelijke binnenstad. Tot slot ben ik er trots op dat de bezoekersaantallen voor onze binnenstad weer aantrekken. Vergeet niet dat de binnenstad ook een banenmotor is!

Wat kan er beter
Beter moet de bereikbaarheid voor auto's en het parkeren in de binnenstad. Arnhem heeft een regionale functie. De dienstverlening, uitstraling en gastvrijheid van de parkeergarages zijn ver onder de maat. Dit is niet bij alle, maar bij te veel parkeergarages het geval. Voor fiets en openbaar vervoer is de focus aanwezig, maar alle onderzoeken laten zien dat de gastvrijheid voor de auto onvoldoende is. Daarvoor lijkt bestuurlijk Arnhem nog een blinde vlek te hebben. Een toegankelijke, gastvrije binnenstad is goed voor de werkgelegenheid, dus goed voor de stad.

2.2 Input uit raadsdebat

Op 20 maart 2017 heeft de raad een debat gevoerd over de belangrijkste items die de verschillende fracties belangrijk vonden om mee te geven als input voor de Perspectiefnota.

De belangrijkste punten zijn:

1. Investeren in regio, acquisitie van werk door innovatie en samenwerking

Door diverse partijen werd de Economic Board genoemd als een belangrijk instrument om meer bedrijvigheid naar de regio te halen. Overeenstemming was er over de noodzaak om op dit punt veel samen te werken met de regio van Arnhem tot Nijmegen en vice versa. Voor diegenen die niet slagen om regulier werk te vinden moeten alternatieven in de vorm van activerend werk of andere vormen beschikbaar zijn.

2. Kinderen in armoede

De risico's op een sociale tweedeling moeten worden aangepakt, waarbij kinderen in armoede volop mee moeten kunnen doen aan de samenleving, bijvoorbeeld door sport. Kansen bieden voor kinderen en in het verlengde daarvan het voorkomen van schooluitval.

3. Wijken

De aanpak door Van Wijken Weten wordt breed gesteund. Men ziet hierin veel mogelijkheden om de burgers meer invloed te geven, nieuwe vormen van participatie te ontwikkelen. Wijkvoorzieningen gericht op ontmoeting zijn van belang voor het tegengaan van eenzaamheid.

4. Gezondheid

In algemene zin vraagt de raad aandacht voor de gezondheid van de burgers, door het bevorderen van een betere leefstijl, gezondere voeding, bestrijden obesitas (bij kinderen) en bewegen door sport. Maar ook aandacht voor mensen die ondersteund worden door de GGZ, met daarbij een groot belang om de samenwerking tussen de wijkteams en de 1e lijn gezondheidszorg te versterken. Hiermee ook voorkomen dat mensen gaan zwerven en dakloos worden.

Auke van Stralen, ondernemer en auteur

Wat ging er goed:

Mooi om te zien dat de omgeving rond de Markt en het Paradijs in de binnenstad nu concreet vorm krijgt. Ook op het gebied van festivals heeft Arnhem mooie dingen laten zien die aandacht hebben gekregen (ver) buiten de stadsgrenzen zoals het Sonsbeekfestival, maar zeker ook een nieuw festival als Innovate. Ook de kansen die er nu liggen om de groene longen van Arnhem te behouden en uit te breiden door de uitslag van het referendum over Stadsblokken-Meinerswijk is een positieve ontwikkeling voor de stad.

Wat kan er beter:

We zouden als Arnhem nog veel meer moeten halen uit onze relatie met onze oosterburen in Nordrhein-Wesfalen. Maak het vooral concreet door te laten zien hoe we elkaar als buren kunnen versterken. Ook aandacht voor leegstand moet er blijven waarbij nadrukkelijk de samenwerking moet worden gezocht met creatieve clubs als DTO en ArtEz. Verder mag er meer aandacht komen voor een thema als de circulaire economie.

5. Duurzaamheid

Ook lokaal moet actie worden ondernomen om een antwoord te vinden op de wereldwijde klimaatverandering. Energiebesparing door isolatie van woningen, groen om hitteplekken in de stad tegen te gaan en veel breder inzicht bieden in wat de effecten van beleid zijn op het milieu.

6. Integratie / Inclusie

Er is uitgebreid gesproken over de noodzaak om integratie hoog op de agenda te zetten waarbij naar nieuwe vormen van overleg met en tussen de verschillende groepen in de bevolking gezocht moet worden. Inburgering direct na aankomst, terugdringen van taalachterstanden en aanpak van discriminatie moeten leiden tot een inclusieve samenleving in Arnhem.

2.3 Input vanuit de wijken

2.3.1 Dit zeggen de bewoners…:

De wijkteams leefomgeving hebben voorafgaand aan de perspectiefnota vele gesprekken gevoerd over wat zij nu als belangrijkste punten mee willen geven aan de gemeente. Ondanks de grote verscheidenheid in wijken en de bijdragen van bewoners kunnen een 5-tal hoofdlijnen uit deze gesprekken worden gehaald als input voor deze perspectiefnota. In onderstaande kopjes worden deze punten kort toegelicht.

Ontmoeting

Veel bewoners laten weten dat er geen of weinig gelegenheden meer zijn om elkaar in de wijk of buurt te ontmoeten en dat veel inwoners die tijd hebben heel graag 'iets te doen' zouden willen hebben. De aandacht van de wijkteams hierbij gaat uit naar samenleven en ontmoeten, bijvoorbeeld met verschillende culturen. Naast het bieden van zinvolle activiteiten is voor velen het perspectief op (betaald) werk belangrijk.

Gebrek aan samenhang en samenwerking organisaties

Bewoners klagen erover dat ze de weg niet meer weten naar en tussen allerlei organisaties. Dat ze zich vaak van het kastje naar de muur gestuurd voelen. Ze voelen zich niet serieus genomen.
Er zijn veel organisaties werkzaam in de wijken. Van belang is dat er meer samenhang komt tussen de verschillende organisaties. Als organisaties op basis van een offerte met resultaatverplichting kunnen aangeven de klus aan te kunnen, dan kunnen ze de opdracht krijgen. Anderen vallen af. Een vraag zou bijvoorbeeld kunnen zijn:
'Wie kan een samenhangende aanpak voorstellen (waarbij verschillende organisaties betrokken zijn) voor bijvoorbeeld de problematiek rond jeugd (werkeloosheid, geen afgeronde school)?

Rob Henneman, actieve bewoner van de wijk Paasberg

Ik ben trots op Arnhem, omdat we dankzij de nieuwe gemeentelijke aanpak 'Van Wijken Weten' nu als burgers direct kunnen meedenken en meebeslissen over leefomgevingszaken in onze wijk en stad.

Bekenstad Arnhem kan de blauwgroene parel van Nederland worden, mits burgers en gemeente met andere ogen naar het stedelijk gebied gaan kijken : niet slechts als een verzameling van woonwijken & industriegebieden, etc., maar als een fraai reliëfrijk landschap van beekdalen, stuwwalruggen en plateaus.

Met het oog op de klimaatverandering dienen (a) herstel van de natuurlijke waterhuishouding en (b) versterking van landschappelijke verbindingszones de komende jaren de hoogste prioriteit te krijgen.

Zorgen over mensen in de buurt

Bewoners laten vaak weten zich zorgen te maken over anderen, familie, de buren, straat, - en buurtgenoten. Ze noemen dan opvoedingssituaties, schoolverzuim, mishandeling, schulden, etc.
Deze 'achter de voordeurproblematiek' kennen we natuurlijk al sinds jaar en dag, maar het lijkt alsof het werken daaraan tot nu toe dweilen is met de kraan open. De vraag is hoe we hierop geconcentreerder kunnen inzetten, preventief mee aan slag gaan zodat de totale probleemlast afneemt en niet blijvend is of alleen maar verschuift.

Overlast en vervuiling

Bewoners zien afval op straat, illegale vuilstortingen, ervaren overlast van anderen in buurt of straat.

Zorg om jeugd

Als het gaat om jeugd dan gaat het voornamelijk om: gezondheidsproblemen, overgewicht, schulden, vroegtijdig schoolverlaten, werkloosheid, niet kunnen samenspelen en samenwerken.

Armoede

Bewoners noemen vaak armoede als thema in vele verschijningsvormen: langdurig lage inkomens, (relatief) hoge vaste lasten, schulden, gebrek aan scholing, etc.
"Hoe moet dat nou allemaal in de toekomst, ik zie dat niet meer zitten".

Armoede is veel omvattend, naast armoede door werkloosheid, schulden en door 'generatiearmoede' (het van generatie op generatie verblijven in armoede wat een 'cultuur' geworden is), geven ook inwoners die hoger geschoold zijn aan dat zij kampen met grote financiële problemen als gevolg van o.a. te hoge hypotheek en scheiden.

2.3.2 Dit zeggen de wijkteams…:

De wijkteams leefomgeving en de sociale wijkteams zijn volop in bedrijf en hebben met elkaar een 4-tal punten aangegeven als input voor de perspectiefnota. Deze punten worden hieronder kort toegelicht.

Duurzame' sociale problematiek

We zagen hiervoor al dat bewoners zich zorgen maken over elkaar. Hier grijpen veel zaken in elkaar. We zien consumerend gedrag, dat maakt dat mensen afwachten en niet meer actief met hun eigen problemen aan de slag gaan. De overheid en de school worden vooral verantwoordelijk geacht. Dit leidt tot lage zelfredzaamheid, eenzaamheid, taalproblematiek en problemen bij leren & opgroeien, en

opvoeding. De opgave is om niet vanuit instituties en regelingen de problematiek aan te pakken maar in directe relatie met inwoners in de wijk en met korte lijnen tussen instanties te zoeken naar nieuwe oplossingen die bij mensen passen en effectief zijn.

Werkgroep Verkeer Hollandweg
uit de Nieuwsbrief Elderveld

Ondanks dat nog niet alle wensen in vervulling zijn gegaan kunnen we echter concluderen dat er belangrijke resultaten zijn geboekt. Het nieuwe beleid van de gemeente om in de wijk te gaan luisteren naar de wensen van bewoners werpt hier zijn vruchten af.

Fysieke omgeving en duurzaamheid

Naast dat verschillende bewoners zelf initiatieven ontwikkelen, bijvoorbeeld tegen wateroverlast en voor duurzame natuur, zijn verkeer en verkeersveiligheid onderwerpen die spelen in meerdere wijken.
Het leefklimaat zoals wateroverlast en hittegebied vraagt ook aandacht.

Sturen vanuit de vraag

De wijkteams sturen op basis van de vragen uit de wijken. Dit is ook de beste manier om goed met bewoners in gesprek te komen. Het is de kunst om in de cirkel bewoners, wijkteams, kernorganisatie, externe aanbieders en vervolgens weer bewoners, het goede gesprek te voeren, de juiste opdrachten vanuit het 'wat' naar het 'hoe' te formuleren, de aanbieders/professionals de opdrachten met de juiste voorwaarden te verstrekken om vervolgens in en met de wijken te beoordelen of de goede prestaties worden geleverd. In aansluiting daarop: veel subsidiestromen zijn vooral gestuurd door het aanbod. De wijkteams sturen juist op output en op resultaat, samen met bewoners en de kernorganisatie. Dit vraagt om een resultaatgerichte vorm van contracten en subsidies.

Bert Roete, actieve bewoner uit de wijk Molenbeke

Ik ben trots op Arnhem dat de burger via Van Wijken Weten nu inspraak heeft op wat er gebeurt in zijn/haar omgeving en de stad.

De stad moet beter gebruiken van haar unieke en bijzondere landschappelijke ligging en duurzame fysieke verbindingen maken tussen Veluwe, stad, Rijn en Betuwe. Ook klimaatbestendige stad moet hoog op de agenda om wateroverlast en hittestress te voorkomen en van Arnhem de ultieme groene woonstad te maken.

Van curatief naar preventief

Preventie op zorg biedt veel kansen. Daartoe richten de wijkteams zich op welzijn als algemene voorziening, in nauwe samenspraak met de sociale wijkteams. Niet uitgaan van ziek en zorg maar van kracht en kansen. De wijkteams constateren dat in de wijken te weinig bekend is wat er allemaal gebeurt op het gebied van voorzieningen. Dat maakt dat te weinig mogelijkheden worden benut en dat te gemakkelijk aanbod wordt toegevoegd aan wat er eigenlijk al is. De wijkteams benaderen bewoners, vrijwilligers, professionals en ondernemers om te delen wat er allemaal te doen is. Vervolgens herschikken van het aanbod op basis van de vraag in overleg met bewoners. Zij zijn als het ware de 'informatiemakelaars' van de wijk.

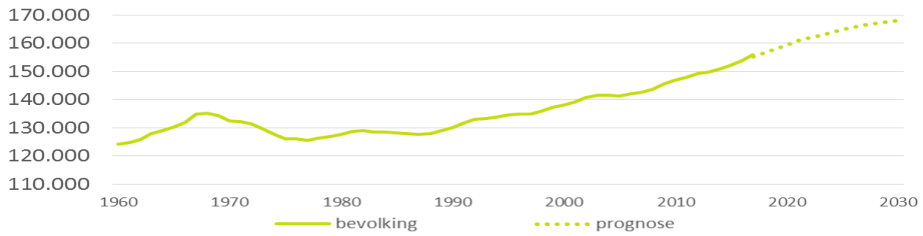
"De beste ambassadeurs voor de wijken zijn de bewoners zelf."

2.4 Staat van de stad 2016

In december 2016 is de "Staat van de Stad 2016" verschenen. In deze paragraaf leest u de belangrijkste punten. Zie ook: Arnhem in cijfers

Op 19 januari is een werkbijeenkomst georganiseerd over de Staat van de Stad 2016 als start van het strategische proces samen met raadsleden, bewoners, collegeleden en ambtenaren. Via de volgende link kunt u het verslag en de complete lijst van aandachtspunten hiervan lezen: Verslag Werkbijeenkomst Staat van de stad 2016.

- Bevolking

Het aantal inwoners van Arnhem groeit. Op 1 januari 2017 telde Arnhem 155.694 inwoners. Arnhem blijft groeien. Volgens de laatste prognose wonen er in 2030 bijna 170.000 mensen in Arnhem. De Arnhemse bevolking valt als volgt te typeren: jonge leeftijdsopbouw, veel alleenstaanden, veel inwoners met een niet-westerse migratieafkomst, veel huishoudens met een laag inkomen en veel hoogopgeleiden. De bevolkingssamenstelling van Arnhem verandert richting de toekomst: meer ouderen, meer niet-westerse alleenstaanden en meer alleenstaanden.

Marjan Louppen, voorzitter Cultuur Netwerk Arnhem
Wat ging er goed: er is, na jaren van weinig beweging, flink geïnvesteerd in de culturele infrastructuur. Dat is allereerst van cultureel belang, maar ook voor de vitaliteit van de Binnenstad en het economische klimaat

Wat kan er beter: de renovatie van de schouwburg, in samenhang met de huisvesting Oostpool en Introdans op het Koningsplein, mag wel wat meer vaart hebben. Zodat deze instellingen samen met Musis een prachtig in het groen gelegen cultuurkwartier vormen, de 'Culturele Hoofdstad van het Oosten' waardig.

Economische kracht
Arnhem is een centrum van werkgelegenheid vooral in de zakelijke en financiële dienstverlening, onderwijs, overheid en bestuur. Arnhem is ElektriCity. Arnhem heeft relatief veel werkgelegenheid in de sector Energie- en Milieutechnologie. Tegelijkertijd kent Arnhem een hoge werkloosheid/bijstandsafhankelijkheid. Ongeveer de helft van de banen in Arnhem wordt opgevuld door mensen uit de regio. In totaal zijn er te weinig banen voor iedereen. Vooral laagopgeleiden hebben daar last van. De verwachting is dat het aantal banen weer gaat toenemen.

De vraag is hoe de arbeidsmarkt hierop reageert.
Hoge instroom in de bijstand hangt samen met: meer statushouders, nieuwe groepen in de bijstand (o.a. jonggehandicapten met arbeidsvermogen en mensen die voorheen in sociale werkvoorziening terecht kwamen), na-ijlende effecten van de crisis, maar ook de flexibilisering van de arbeidsmarkt.

Aandachtspunten voor beleid vanuit de werkbijeenkomst

- Kijk naar trends. Bijvoorbeeld verduurzaming van woningen levert werkgelegenheid op;
- Stimuleren de wijkeconomie;
- Maak het OV goedkoper/aantrekkelijker waardoor mensen makkelijker verder reizen naar werk;
- Kijk niet alleen naar wat niet goed gaat maar kijk ook naar wat succesfactoren zijn;
- Aanpassen van opleidingen aan de vraag die er is vanuit het bedrijfsleven;
- Probeer stimulerende maatregelen te introduceren, bijvoorbeeld stages, meeloopdagen etc.

Sociale kracht

De laatste jaren is er in Nederland en in Arnhem de trend ingezet van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving. Het aantal vrijwilligers, 31% van de bevolking, is al jarenlang vrij stabiel. Zelfredzaamheid is nog niet voor alle Arnhemmers de realiteit. Veel mensen hebben geldproblemen. Bijna driekwart van de Arnhemmers heeft naar eigen zeggen voldoende sociale contacten. Het aandeel Arnhemmers dat zegt sterk of zeer sterk eenzaam te zijn is 8%. Dat is vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde. Mensen zonder betaald werk zijn veel vaker eenzaam dan mensen met werk. Ook alleenstaanden zijn vaker eenzaam. Beide groepen zijn in Arnhem oververtegenwoordigd.

Aandachtspunten voor beleid vanuit werkbijeenkomst

- Versterk de relatie tussen werk in de stad en de sociale kracht in wijken;
- Richt je op het versterken van sociale netwerken en niet op uitsluitend specifieke problemen;
- Eenzaamheid in wijken vraagt ook om versterking van voorzieningen.

Kwaliteit leefomgeving/duurzaamheid

Er is grote behoefte aan sociale én geliberaliseerde huur in Arnhem. In principe zijn er voldoende sociale huurwoningen voor de doelgroep, maar door scheef wonen zijn die niet allemaal beschikbaar. Bovendien is de vraag groter geworden door de statushouders. De waardering voor de leefbaarheid is vrij stabiel in Arnhem. Arnhemmers geven gemiddeld een 7,2 voor de leefbaarheid in hun buurt.

Diana de Jong, lid raad van bestuur van de Hogeschool Arnhem-Nijmegen

Wat ging er goed:

"Er is de afgelopen jaren veel gedaan aan studenthuisvesting. Dit is een belangrijke pijler onder het aantrekkelijk maken van Arnhem als studiestad."

Wat kan er beter :

"De profilering van Arnhem als studiestad, daar zit nog ruimte voor verbetering. Meer focus en eenheid in de activiteiten die we in dat kader ontplooien is noodzakelijk."

Aandachtspunten voor beleid vanuit werkbijeenkomst

- Ontwikkelingen in de gaten houden;
- Meer dwarsverbanden aanbrengen tussen cijfers en ervaringen;
- Sociale wijkteams hebben zicht op doelgroepen die normaal niet bereikt worden, combinatie maken met informatie van sociale wijkteams en teams.

leefomgeving

Wijken

In de Staat van de Stad zijn beknopte wijkprofielen opgenomen. Elke wijk heeft zijn eigen kansen en problemen. Binnen buurten zijn vaak specifieke plekken en ontwikkelingen aan te wijzen. In alle wijken van Arnhem wordt de leefbaarheid als (ruim) voldoende beoordeeld.

Er zijn wel duidelijke verschillen tussen wijken en binnen wijken. Vooral de krachtwijken hebben zich de afgelopen tien jaar sterk verbeterd. De laatste paar jaar is het beeld stabiel.

Aandachtspunten voor beleid vanuit werkbijeenkomst

- Besteed veel aandacht aan communicatie;
- Denk na over 'wie beslist waarover mee in de wijk';
- Geef ruimte aan verschillende niveaus binnen wijken/buurten.

Regio

Harriet Tiemens, wethouder gemeente Nijmegen

In samenwerking met Arnhem en de provincie hebben we een ambitieuze investeringsagenda gemaakt. Dat vind ik het mooiste samenwerkingsproject met Arnhem van de afgelopen 3 jaar. Mooi omdat we vanuit de inhoud en gezamenlijke opgaven elkaar echt vonden. Principes en scherpslijpen konden uiteindelijk achterwege worden gelaten. Een goede opmaat naar een hernieuwde samenwerking in de Regio Arnhem Nijmegen. Waarbij we wat mij betreft op het snijvlak van 'goede buur' en 'concurrent' nog vaker kiezen voor wat ons uiteindelijk samen sterker maakt.

Binnen de regio Arnhem zijn veel samenwerkingsverbanden, bijvoorbeeld op het gebied van woningmarkt. In de regio Arnhem-Nijmegen als geheel is er een krachtige samenwerking met bijvoorbeeld de investeringsagenda regio Arnhem-Nijmegen en de Economic Board.

Regio als geheel wijkt vaak niet zoveel af van Nederland. Binnen de regio Arnhem zijn echter grote verschillen. In de regio Arnhem als geheel heeft 16,8% van de huishoudens een laag inkomen (gedefinieerd als 120% van het sociaal minimum). In Nederland is dat 15,7%. Arnhem springt er met 22,2% uit.

Arnhem heeft een functie voor de regio en de regio heeft een functie voor Arnhem. Vanuit mensen en bedrijven zijn er sterke banden tussen Arnhem en de regio. Het gebied langs de as Arnhem-Nijmegen functioneert als een Urban Daily System. Belangrijke zaken voor inwoners houden niet op bij de gemeentegrens zelfs niet bij de landsgrens. Detailhandel heeft een veel groter bereik dan de gemeente zelf. Arbeidsmarkt werkt regionaal zowel vanuit werknemers als vanuit werkgevers. De woningmarkt werkt regionaal, onderwijs heeft een veel grote bereik dan de regio zelf. Ook duurzaamheid heeft een regionale verankering.

Aandachtspunten voor beleid vanuit werkbijeenkomst

- Vertel het Arnhems verhaal met als strekking: elkaar helpen;
- Samenwerken is meer dan “geld ophalen”. Wederzijds belangen duiden;
- Investeer in relaties in het gebied Arnhem-Nijmegen.

2.5 Landelijke ontwikkelingen

Natuurlijk zijn er landelijke ontwikkelingen waar we als gemeente rekening mee moeten houden. Hieronder wordt een aantal belangrijke thema's genoemd. Voor een uitgebreidere toelichting verwijzen wij u naar bijlage 1. Trends en ontwikkelingen.

- In december 2016 heeft minister Kamp van economische zaken de energieagenda gepubliceerd. Het Kabinet zet met een breed pakket aan maatregelen in op energiebesparing en terugdringing van het gebruik van aardgas. Zeker is dat gemeenten een belangrijke rol spelen in dit transitieproces dat zich aandient als mega-opgave.

- Het Kabinet heeft in december 2016 de gezamenlijke visie Toekomstbeeld Openbaar Vervoer 2040 naar de Kamer gestuurd. Uitgangspunten zijn onder meer: van openbaar vervoer naar mobiliteit; nieuwe mobiliteit bij geringere vraag; vraaggericht vervoer; versterken en integreren OV in stedelijke regio's; innovatie en verduurzaming; slimmer samenwerken en financieren.

- Vanuit het Ministerie van Binnenlands Zaken en Koninkrijkszaken lopen in 2017 de proeftuinen regionale samenwerking door. Binnen het programma Agenda Stad werken verschillende ministeries met steden en stedelijke netwerken door aan het versterken van groei, innovatie en leefbaarheid in de Nederlandse steden.

- In januari 2017 is de Nationale Smart City Strategy aangeboden aan premier Rutte. Er ligt hier vanzelfsprekend een relatie met Sm@rt Arnhem. De Smart City Strategy bevat vooral veel vergezichten en ambities en is nog weinig concreet.

- In februari jl. is door staatssecretaris Van Rijn aangekondigd dat hij voornemens is het beheer van het budgethoudersportaal PGB voor de Zvw, Wlz, WMO en Jeugdwet te beleggen bij een op te richten publieke organisatie.

- Begin 2017 heeft het ministerie van OCW aan de Raad voor Cultuur gevraagd om een verkenning van de stedelijke regio's en om sectoranalyses van alle kunstdisciplines. Dat moet in het najaar 2017 gereed zijn. En moet in 2018 leiden tot een gezamenlijke adviesaanvraag aan de Raad van het Rijk, provincies en gemeenten voor de nieuwe cultuurperiode. Op basis van dit advies worden in 2019 de uitgangspunten voor het nieuwe cultuurbeleid vastgesteld voor de periode vanaf 2021. Arnhem is actief bij dit proces betrokken via de G9-steden en Landsdeel Oost.

- Begin 2019 treedt de Omgevingswet in werking. Daarmee krijgen gemeenten de beschikking over een sterk vereenvoudigd ruimtelijk wetgevingskader. Met deze nieuwe wet wil het kabinet onder meer de verschillende plannen voor ruimtelijke ordening, milieu en natuur beter op elkaar afstemmen. Ook Arnhem bereidt zich voor.

- De Tweede Kamer heeft besloten tot een bezuiniging op het macrobudget voor gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (oab). De eerste signalen wijzen erop dat er binnen het budget een forse verschuiving zal plaatsvinden van de grote gemeenten (G37) naar kleinere gemeenten. Besluitvorming over de herverdeling is doorgeschoven naar het nieuwe kabinet.

3 Programma's met veranderopgaven

Er zijn forse stappen vooruit gezet met het realiseren van de doelstellingen uit de vorige perspectiefnota's. In de bijlage is de stand van zaken van de huidige veranderopgaven weergegeven. De wijksturing is volop in de uitvoering en de wijkplannen zijn in ontwikkeling. Deze zijn eveneens als bijlage bijgevoegd. De signaleringen vanuit de wijkteams leefomgeving hebben mede input gegeven aan de strategie zoals die in deze Perspectiefnota wordt verwoord. Daarmee kan tegelijk vastgesteld worden dat wijksturing geen aparte veranderopgave meer is maar structureel ingebed is in de werkwijze, organisatie en begroting van de Gemeente Arnhem. De veranderopgave Sm@rt Arnhem heeft uitwerking gekregen in een project waarin we een Arnhemse praktijk van beleidsadvisering en uitvoering (gaan) ontwikkelen waardoor - meer dan nu het geval is - gebruik wordt gemaakt van bestaande en nieuwe datastromen bij het zoeken naar nieuwe oplossingen. Samen met de Provincie Gelderland en Nijmegen zoeken we naar nog meer mogelijkheden om data te ontsluiten die bijdragen aan het vormgeven van City Intelligence als basis voor het beleid. Arnhem heeft de Stad op de Kaart gezet en wil deze doorontwikkelen naar het, op een hoger schaalniveau, werken aan de vitale economie. In het verlengde hiervan kunnen we het volgende constateren:

1. De "Staat van de stad" schetst een helder beeld: de economie herstelt zich maar de afhankelijkheid van de bijstand blijft groeien;
2. uit het debat van de Raad komen de volgende prioriteiten:
    a. Investeren in regio, acquisitie van werk door innovatie en samenwerking
    b. Kinderen in armoede
    c. Duurzaamheid
    d. Integratie / Inclusie
    e. Gezondheid
    f. Wijkaanpak
3. De investeringsagenda samen met Nijmegen en de Provincie leidt er toe dat we een bundeling van inzet moeten plegen voor de economische ontwikkeling in de agglomeratie, met een aanpak waarin bruisende binnensteden, infrastructuur, OV, culturele eredivisie en werklocaties in samenhang worden vormgegeven;
4. Internationaal en nationaal is er een enorme urgentie die leidt tot het voluit doorzetten op het perspectief van de klimaatneutrale stad en in het verlengde daarvan de circulaire economie. De bestaande inzet op ElectriCity kunnen we verbreden naar de regio met prioriteit op energiebesparing, c.q.isolatie van gebouwen in het bijzonder;
5. De economie groeit maar de negatieve spiraal van langdurige bijstandsafhankelijkheid en schulden, treft mensen en vooral kinderen in armoede. Dit vraagt om een transformatie gericht op een aanpak op het wijkniveau waarbij schuldhulp, uitkeringen, bijzondere bijstand en vormen van zorg en ondersteuning niet uitsluitend compensatie voor inkomensproblemen bieden maar effectief gaan bijdragen aan maatschappelijke deelname en waar mogelijk economische onafhankelijkheid;
6. De sociale wijkteams en wijkteams leefomgeving maken het mogelijk om vanuit de leefsituatie van kwetsbare burgers belangrijke stappen te zetten door een ontschotte aanwending van budgetten waarbij niet het bestaande aanbod aan specialistische voorzieningen bepalend is maar de keuzes die inwoners zelf maken voor hun individuele zorgbehoeften en de wijkvoorzieningen als geheel.

Dit zijn geen tijden om af te wachten tot er weer verkiezingen zijn en al helemaal niet om op de lauweren te rusten. Arnhem gaat op volle kracht vooruit om te werken aan de maatschappelijke opgaven waarvoor de gemeente zich gesteld ziet. Daarom wordt voorgesteld om de huidige 8 veranderopgaven in de MJPB te focussen op 4 nieuwe veranderopgaven:

1. Vitale economie Arnhem Nijmegen

De bescheidenheid van ons af gooien en hard er aan trekken om meer banen, bedrijven en een betere infrastructuur te realiseren. De inzet is niet minder dan een grootste intensivering van de investeringsagenda in alliantie met Nijmegen, proactief richting de Provincie. Nieuwe bedrijven, het saneren van oude werklocaties en marketing van bruisende binnensteden. In het hele gebied Arnhem-Nijmegen binnen weinig minuten in het centrum van de steden en snelle verbindingen naar werklocaties. Centrumstad aan de rivier gaat hierin op en wordt centrumsteden aan de rivieren in een vitale economie. Culturele eredivisie gaat hierin op, de infrastructuur is er; het gaat er nu om in de programmering in de nationale culturele eredivisie mee te gaan spelen in een gezamenlijke aanbod Arnhem-Nijmegen.

2. Circulair Arnhem

Een duurzame ontwikkeling van Arnhem wordt krachtig door de inzet van bewoners en ondernemers die concrete stappen zetten. De wijkteams leefomgeving gaan hier het gesprek over aan en werken dit uit in de wijkbegrotingen. Daarnaast geven we vorm aan deze ambitie op stedelijk en regionaal niveau. Slim investeren in duurzaamheid heeft namelijk economisch en ecologisch profijt. Energiebesparing gaat hand in hand met de verduurzaming van de energievoorziening in de regio Arnhem-Nijmegen. Dè regio voor decentrale energieopwekking door bedrijven en burgers met een energienet dat bewijst dat het in de praktijk werkt. Niet in een proeftuintje maar met de ambitie om een gebied van 800.000 inwoners te voorzien van stabiele en duurzame energie. Dit is een belangrijke stap op weg naar een circulaire economie met als definitie[1]: "binnen ecologische randvoorwaarden efficiënt en maatschappelijk verantwoord omgaan met producten, materialen en hulpbronnen, zodat ook toekomstige generaties toegang tot materiële welvaart behouden" . Dat betekent overigens ook: werken aan nieuwe innovatieve vormen van (lokale) duurzame voedselvoorziening gericht op gezonder leven.

3. Van de bank af[2]

De teams in de wijkaanpak gaan mede er voor zorgen dat alle Arnhemmers die leven op het bestaansminimum, of daaronder zijn gezakt of dreigen te zakken, benaderd gaan worden. Het (extra) geld voor armoedebestrijding, uitkeringen, bijzondere bijstand, welzijnsgelden, schulddienstverlening etc. worden ontschot ingezet: uitkeringen zijn investeringen in participatie. Werk (of andere vormen van participatie) is van waarde voor Arnhemmers, de wijken en de stad. Wij willen daarin betere resultaten bereiken. Dit, en de negatieve effecten van BUIG, vragen om een nieuwe werkwijze waarbij iedereen die wil en kan participeren op maat ondersteuning krijgt. W&I gaat daadwerkelijk naast mensen in de wijken staan en helpt hen in samenwerking met wijkteams en maatschappelijke partners "van de bank af". Het eigen werkbedrijf als 'opvolger van Presikhaaf Bedrijven' zetten we helemaal neer als arbeidsontwikkelbedrijf, waar mensen weer toe kunnen groeien naar meedoen en mogelijk vermindering van hun uitkeringsafhankelijkheid. Ook het aanbod van Activerend Werk, waarin op innovatieve wijze ontschot wordt samengewerkt tussen instellingen, helpt hierbij. Hiermee wordt de

[1] SER Werken aan een circulaire economie: geen tijd te verliezen 24-06-2016

[2] dubbele betekenis: de bank die schulden int en de bank waarop mensen moedeloos zitten te worden

aanpak gericht op participatie verder geïntegreerd in het brede sociale domein. Een aanpak voor iedereen die van de bank af wil komen.

4. Zorg dichterbij

Vroegtijdig signaleren en preventie inzetten om te voorkomen dat mensen steeds meer zorg nodig hebben, of dat zorg steeds zwaarder wordt. Kwetsbare mensen krijgen de zorg die nodig is dichtbij, d.w.z. van hulpverleners die hen blijven steunen bij de zorgen van alledag en van specialisten die thuis komen of je helpen een nieuw thuis op te bouwen. Werken vanuit Mijn Plan/Ons Plan en een daaraan gekoppeld budget zodat gedaan kan worden wat nodig is.
PGB's blijven mogelijk in Arnhem. De zorg moet ingezet kunnen worden met zo min mogelijk administratieve lasten voor inwoners, wijkcoaches en aanbieders. Zo zelfstandig mogelijk wonen in de wijk betekent dat beschermd wonen en maatschappelijke opvang vanuit dit perspectief worden omgevormd. De inclusieve wijk als antwoord op de diversiteit in de samenleving, in het bijzonder voor mensen die pas kort een status hebben gekregen in Nederland, kan zo van onderop vorm worden gegeven

De keuze om met deze geactualiseerde nieuwe veranderopgaven te gaan werken geeft aan dat Arnhem onverminderd blijft inzetten op die opgaven die op termijn leiden tot een sterke, sociale, duurzame en welvarende stad. Zelfbewust en met lef werken aan deze opgaven, vanuit een sterke bestuurlijke samenwerking in en buiten Arnhem, ondersteund door een gebundelde inzet van de ambtelijke capaciteit.

4 Het financiële perspectief

4.1 Het Economisch tij in Nederland

Zoals in de inleiding reeds verwoord is het herstel na de economische crises in Nederland langzaam zichtbaar. Het percentage van de staatsschuld is afgelopen jaar gedaald van 66 naar 62% van het BBP. Tegelijkertijd is er mondiaal veel onzekerheid over de macro-economische ontwikkelingen. Dit betreft een grote mate van onzekerheid en vraagt om een grote terughoudendheid met publieke uitgaven. Een belangrijke vraag is of decentrale overheden het vermogen hebben structureel met minder financiële middelen om te kunnen blijven gaan, vooral in het licht van de enorme veranderingen als gevolg van de decentralisaties, toenemende takenpakketten, doorgaande afname van werkgelegenheid voor laagopgeleiden. Bij het te boven komen van de financieel-economische crisis zullen voornamelijk de stedelijke regio's een belangrijke rol spelen. Meer en meer wordt duidelijk dat stedelijke agglomeraties belangrijke impulsen kunnen geven aan innovatie en economische ontwikkeling. Dit brengt vragen met zich mee over de rol van het (regionaal) bestuur, over de democratische legitimatie van samenwerkingsverbanden en over de inhoud van een rijksbrede agenda voor stedelijke ontwikkeling.

4.2 Ontwikkelingen gemeentefinanciën

De huidige financiële verhoudingen voldoen volgens het recente adviesrapport 'Eerst de politiek, dan de techniek' van de Raad voor de Financiële Verhoudingen (Rfv) niet (meer) aan de voorwaarde dat de bekostiging van decentrale taken bijdraagt aan een effectieve en efficiënte afweging van kosten en baten. Dit doet afbreuk aan de legitimatie, slagkracht en wendbaarheid van het lokaal bestuur; gemeenten kunnen niet goed inspelen op lokale opgaven omdat het financiële stelsel belemmerend werkt. Dit betreft niet alleen het volume en de verdeling van het gemeentefonds maar evenzeer de rijksuitkeringen en het lokale belastinggebied. Dit is voor de Rfv de reden het Rijk te adviseren de bekostiging van het gemeentelijke takenpakket in samenhang te bezien.

Zekerheid over volume en verdeling gemeentefonds

De Rfv pleit ervoor dat gemeenten meerjarige zekerheid krijgen over zowel volume als verdeling van rijksmiddelen. Fluctuaties in de Rijksbegroting werken nu zwaar door in de gemeentebegroting. Dit leidt vaak tot ad hoc ingrepen op de korte termijn. Het gebrek aan stabiliteit ondermijnt daarmee een evenwichtig meerjarig financieel beleid van gemeenten. Met als gevolg dat de beoogde beleidsdoelen niet worden gerealiseerd.

De grootste onzekerheid ten aanzien van het gemeentefonds komt voort uit de, op dit moment nog onbekende, plannen van het nieuwe kabinet. De doorrekening van de verkiezingsprogramma's door het CPB (Keuzes in Kaart) laat zien dat de meeste partijen een efficiëntiekorting van € 0,7 miljard in 2021 op het gemeentefonds willen opleggen ter vervanging van de eerder doorgevoerde opschalingskorting (van € 0,3 miljard in 2021). Daarnaast is het afwachten welke intensiveringen en/of bezuinigingen uit een nieuw coalitieakkoord zullen volgen en hoe deze doorwerken in het gemeentefonds (op basis van de trap-op-trap-af systematiek).

Daarnaast staat ook de systematiek en de voeding van het gemeentefonds open voor discussie. Ook hierin zullen door het nieuwe kabinet mogelijk andere keuzes gemaakt worden.

Een laatste issue waarover pas in de komende periode naar verwachting duidelijkheid komt, is de overheveling van de Integratieuitkering Sociaal Domein naar de algemene uitkering. Er moet nog besloten worden over het moment van overgang, welke onderdelen overgaan en welke indexatie vervolgens gaat gelden.

Verruiming gemeentelijk belastinggebied

De VNG pleit al langere tijd voor een lokaal belastinggebied van voldoende omvang. Dat is volgens de VNG van belang om als gemeenten de steeds grotere hoeveelheid taken en verantwoordelijkheden waar te kunnen maken. De VNG vindt dat de uitkeringen van het Rijk voor een deel kunnen worden omgezet in meer mogelijkheden voor gemeenten om eigen belastingen te heffen. De Rijksbelastingen kunnen dan omlaag en de inkomenseffecten voor burgers blijven beperkt. Een eigen belastinggebied biedt de lokale politiek bovendien betere mogelijkheden om keuzes te maken en verantwoording aan de kiezers af te leggen. De door de VNG ingestelde Commissie Financiële ruimte voor gemeenten, beter bekend als de commissie Rinnooy Kan bracht hierover medio 2015 advies uit. In de redenering van Rinnooy Kan is het zo dat als gemeenten steeds meer mogen en moeten bepalen, zij ook meer zeggenschap moeten krijgen over de middeleninzet voor de verschillende taken. Ook een eerder advies van het ROB en de Raad voor financiële verhoudingen (RfV) wijst op de wenselijkheid om het belastinggebied voor gemeenten te verruimen.

Budgetten beschermd wonen

Per 1 januari 2020 wordt een (geïntegreerd) objectief verdeelmodel voor het Beschermd wonen, de Maatschappelijke Opvang en de WMO begeleiding ingevoerd. De centrumgemeente functie voor het beschermd wonen en de maatschappelijke opvang vervalt en de middelen gaan rechtstreeks naar de individuele gemeenten. In de periode tot 2020 werken de gemeenten aan de inhoudelijke doorontwikkeling van beschermd wonen (conform de visie van de Commissie Dannenberg). Hiervoor wordt per regio een plan van aanpak opgesteld. De herverdeeleffecten van het nieuwe verdeelmodel zijn nog niet bekend.

Voor de afschaling van de zorgzwaarte bij beschermd wonen wordt gekeken welke alternatieven nodig zijn. In samenwerking met een groot aantal betrokken partijen (zorgaanbieders, woningbouwverenigingen, zorgverzekeraars en regiogemeenten) wordt gezocht naar mogelijke oplossingen die gedurende de komende jaren ontwikkeld moeten worden en die in het reguliere aanbod ondergebracht kunnen worden. Uitgangspunten om te komen tot afschaling zijn o.a: zo zelfstandig mogelijk wonen in eigen woonomgeving (24 uurs zorg in de wijk), begeleiding en behandeling met een flexibele intensiteit (op- en afschalen) en een spaarzaam gebruik van beschermd wonen, als vangnet.

Voor de komende jaren worden hogere kosten verwacht door de indexeringen (tarieven en de overgangsregeling kapitaallasten). De ontwikkelingen binnen het beschermd wonen zijn daarnaast ook (sterk) afhankelijk van de ontwikkelingen binnen de Wet Langdurig Zorg (Wlz). Zo is er sprake van een ambulantiseringsopdracht binnen de GGZ-B die leidt tot een groter beroep op de Wmo.

Ook moet rekening worden gehouden met een instroom vanuit de forensische zorg naar het beschermd wonen.

De financiële vertaling van bovengenoemde ontwikkelingen (nieuw objectief verdeelmodel, de afschaling van zorgzwaarte, de ontwikkelingen binnen de Wlz en hogere kosten door indexeringen) kan nog niet gemaakt worden.

De herverdeeleffecten vragen bijzondere aandacht, gezien de vergaande consequenties. Arnhem is hiervoor ambtelijk aangesloten bij landelijke werkgroepen.
Voor de periode tot 2020 wordt er vanuit gegaan dat de huidige budgetten in combinatie met (zonodig) een aanvullende dekking vanuit de BR Noodfonds toereikend zijn om zorg-continuïteit te kunnen bieden en de transformatie vorm te geven.

4.3 Financieel perspectief Arnhem

Arnhem streeft naar een gezonde financiële positie. In de afgelopen periode is ingezet op een robuuste begroting. Voor een betere soliditeit zijn spelregels opgesteld om de vermogenspositie te versterken. In deze perspectiefnota wordt, in het verlengde van de door de raad geleverde input tijdens het raadsdebat, een aantal majeure beleidsmatige voorstellen gedaan. Zij leggen een fors beslag op de financiële ruimte, maar zijn tegelijk noodzakelijk voor een gezonde, financieel stabiele situatie op de lange termijn. Daarnaast hebben de stijgende salariskosten en afgesproken indexeringen een behoorlijke impact op het financiële beeld.
De langzaam herstellende landelijke economie, werkt door in de nieuwste prognoses van het gemeentefonds. Voorzichtigheid is echter geboden. Met name in de eerste jaren zijn de extra middelen in het fonds slechts toereikend voor het opvangen van de indexeringen en stijgende salariskosten. Dit alles moet bovendien worden afgezet tegen de in paragraaf 4.2 beschreven onzekerheid, die er nog is als gevolg van de nog onbekende plannen van het nieuwe kabinet. Deze zouden zo maar eens een negatief effect kunnen hebben op het gemeentefonds.

Hieronder wordt een overzicht gepresenteerd van de verwachte meerjarige financiële ontwikkeling:

Financieel perspectief 2017-2021	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
** € 1.000.000*					
Majeure beleidsontwikkelingen	-12,4	-4,9	-6,0	-3,7	-1,4
Bijstellingen en bedrijfsvoering	-1,7	-5,9	-4,1	-5,9	-5,4
Gemeentefonds en overige (rijks)ontwikkelingen	1,2	5,9	8,7	9,4	9,2
Totaal financieel perspectief	**-12,9**	**-4,9**	**-1,4**	**-0,2**	**2,4**

Rekening houdende met de majeure beleidsontwikkelingen, de bijstellingen, bedrijfsvoering en de ontwikkeling van het gemeentefonds, is er een perspectief met een begrotingstekort in 2018 van € 4,9 miljoen aflopend naar een begrotingsoverschot in 2021 van € 2,4 miljoen. Wanneer dit perspectief wordt bezien in relatie tot de financiële positie, kan worden geconcludeerd dat Arnhem in staat is om financiële en budgettaire tegenvallers op te vangen; de weerstandsfactor bevindt zich boven de ondergrens van 1,0 en onder de bovengrens van 1,3.

In de volgende paragrafen wordt de verwachte ontwikkeling van het financieel perspectief nader toegelicht. In paragraaf 4.4 wordt de ontwikkeling van de financiële positie geschetst.

4.3.1 Majeure beleidsontwikkelingen en de bijbehorende financiële consequenties

Majeure beleidsontwikkelingen	2017	2018	2019	2020	2021
** € 1.000.000*					
Voorkomen van achterstanden bij kinderen in armoede op het gebied van onderwijs en gezondheid	0,0	-1,1	-1,1	-1,1	-1,1
Totaal armoede	*0,0*	*-1,1*	*-1,1*	*-1,1*	*-1,1*
Bijdrage Arnhem aan GR Presikhaaf Bedrijven	-2,3	-4,1	-4,7	-3,1	-1,7
Frictiekosten Werkbedrijf Arnhem	-9,6	0,0	0,0	0,0	0,0
Rendementsverbetering Werkbedrijf Arnhem	0,0	0,4	0,7	1,1	1,5
BUIG nieuwe prognose/verdeelmodel/vangnet	0,0	0,0	-1,0	-1,0	-0,6
Investeren in werk	-0,5	0,1	0,3	0,4	0,5
Totaal participatie	*-12,4*	*-3,6*	*-4,7*	*-2,6*	*-0,3*
Doelgroepenvervoer (inclusief optie duurzaamheid)	-0,1	-0,2	-0,5	-0,5	-0,5
Dekking taakstelling doelgroepenvervoer binnen Sociaal Domein	0,1	0,2	0,5	0,5	0,5
Totaal doelgroepenvervoer	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*
Implementatie omgevingswet	0,0	-0,2	-0,2	pm	pm
Totaal implementatie omgevingswet	*0,0*	*-0,2*	*-0,2*	*0,0*	*0,0*
Restant nog in te vullen taakstelling mobiliteit/bereikbaarheid	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
tlv bereikbaarheidsfonds	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Totaal mobiliteit	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*
Totaal majeure beleidsontwikkelingen	**-12,4**	**-4,9**	**-6,0**	**-3,7**	**-1,4**

Armoede-agenda

Een belangrijk thema in deze Perspectiefnota, waar zowel vanuit de wijken als door de gemeenteraad belang aan wordt gehecht, is het bestrijden en waar mogelijk voorkomen van achterstanden bij kinderen in armoede. Dit vraagt om een aanpak die met name werkt aan problemen op het gebied van gezondheid en onderwijs. Voorkomen moet worden dat deze kinderen de volgende generatie in armoede zijn. Voorgesteld wordt om voor deze aanpak met een sleutelrol voor de wijkteams (sociale wijkteams en teams leefomgeving), structureel € 1,1 miljoen vanaf 2018 aan de wijkprogramma's toe te voegen. Een nadere uitwerking volgt in de MJPB.

Participatie

In het verlengde van de geschetste aanpak bij armoede moet nog meer dan nu worden ingezet op mensen aan het werk krijgen, of op een andere wijze activeren. Arnhemmers moeten van de bank af. Zowel letterlijk als figuurlijk (schulden). De wijkteams krijgen hier een grotere rol in.

In hoofdstuk 3 is aangegeven dat er een nieuwe werkwijze noodzakelijk is met als belangrijkste elementen:
- integrale aanpak dichtbij van armoede, uitkeringen, schulden, etc;
- wijkgerichte aanpak samen met de teams in de wijken en maatschappelijke organisaties;
- perspectief op meedoen, in arbeidsontwikkeling en (activerend) werk.

Op 20 december 2016 heeft de gemeente Arnhem besloten verder te gaan met de ontwikkeling van een eigen werkbedrijf. Met het Werkbedrijf Arnhem wil de gemeente in positie komen om opvolger te worden van (een deel van) de bedrijfsactiviteiten van Presikhaaf Bedrijven en ontstaan de beste

perspectieven op het behouden en uitbouwen van werkgelegenheid, een soepele transformatie van het huidige Presikhaaf Bedrijven, het beperken van ontmantelings- en frictiekosten en een betere sturing op de bedrijfsresultaten en maatschappelijke prestaties.

Werkbedrijf Arnhem richt zich in de basis op de Arnhemse doelgroep van de Participatiewet en de Arnhemse SW-medewerkers, maar de propositie wordt sterker als gelijkgestemde gemeenten uit de regio (onder voorwaarden) aansluiten. Daarom zijn voor Werkbedrijf Arnhem twee scenario's in beeld gebracht: de 50%-variant waarbij alleen de gemeente Arnhem diensten van het werkbedrijf afneemt; en de 100%-variant waarbij naast Arnhem ook regiogemeenten (SW-)diensten van het werkbedrijf afnemen. Er is momenteel nog teveel onzekerheid over de keuzes van regiogemeenten en daarom wordt in de basis (en dus ook in deze Perspectiefnota) uitgegaan van de 50%-variant. Mogelijke deelname van regiogemeenten (en dus opschuiven naar de 100%-variant) levert een positiever financieel beeld op.

De huidige Arnhemse begroting is, voor wat het onderdeel Presikhaaf Bedrijven betreft, gebaseerd op het Bresdo rapport. De doelstellingen uit het rapport zijn nog wel van toepassing, maar de financiële vertaling ervan is niet meer van toepassing. Meerjarig is daarom voor het financiële perspectief een actuele prognose meegenomen van de benodigde bijdragen aan SW-ers en aan Begeleid Werkers (BW-er). Het nadelige financiële effect hiervan loopt van € 2,3 miljoen in 2017 met een piek van € 4,7 miljoen in 2019 naar € 1,7 miljoen in 2021. In deze prognose zijn de verwachte effecten van pensionering meegenomen.

Zowel de gedeeltelijke ontmanteling van Presikhaaf Bedrijven alsmede de oprichting en inrichting van Werkbedrijf Arnhem leiden tot transitiekosten. Deze bestaan uit frictiekosten Presikhaaf Bedrijven (zie hiervoor de raadsbrief van 17 januari over de transitie Presikhaaf Bedrijven) en aanloopkosten voor Werkbedrijf Arnhem. In totaal komt dit neer op incidenteel circa € 9,6 miljoen.
Passend binnen de beweging, zoals beschreven in hoofdstuk 3, waarbij de aanpak gericht op participatie verder wordt geïntegreerd in het brede sociale domein, worden de hiervoor benodigde middelen voor de transitiekosten gereserveerd in de BR Noodfonds.
Daarnaast dient de nieuwe organisatie te beschikken over een afdoende eigen vermogen. Hiervoor is een risico meegenomen die meetelt in het benodigde weerstandsvermogen.

Met de transitie van de bedrijfsactiviteiten van Presikhaaf Bedrijven naar het Werkbedrijf Arnhem wordt een structureel positief effect verwacht. Werkbedrijf Arnhem maakt de beweging van een traditionele sociale werkvoorziening naar een arbeidsontwikkelbedrijf. Dit heeft een positief effect op het rendement. In het financiële perspectief is het positieve effect ten opzichte van de huidige begroting opgenomen (€ 0,4 miljoen in 2018 oplopend naar € 1,5 miljoen in 2021).

BUIG

Om de arbeidsparticipatie te vergroten gaan de wijkteams en W&I een nieuwe gezinsgerichte aanpak ontwikkelen voor mensen uit de bijstand. Dit vraagt om een geheel ander werkproces dat dichtbij mensen en vanuit de wijk wordt vormgegeven. Voorgesteld wordt om hiervoor eenmalig extra investeringen ter hoogte van € 0,5 mln. in 2017 te doen. Naar verwachting leiden die investeringen vanaf 2018 tot een cumulatief hogere uitstroom van mensen uit de bijstand. Dit levert vanaf 2018 oplopend € 0,1 miljoen tot in 2021 € 0,5 miljoen op. In een plan van aanpak zal dit de komende periode nader worden uitgewerkt en toegelicht. De te verwachten effecten zullen in de MJPB 2018-2021 worden verwerkt.

Doelgroepenvervoer

In november 2016 is een Plan van Aanpak Doelgroepenvervoer aangeboden, bijgevoegd bij de raadsinformatiebrief over het doelgroepenvervoer. In de raadsinformatiebrief is aangegeven dat het budget voor doelgroepenvervoer ook na inzet van de maatregelen uit het Plan van Aanpak niet toereikend zou zijn en dat er een verdere studie naar alternatieve dekkingsbronnen zou worden ondernomen. Tussen november 2016 en nu zijn verschillende van de maatregelen uitgewerkt in businesscases en is nadere studie verricht naar de onzekerheden en risico's die een belangrijke rol spelen binnen het dossier Doelgroepenvervoer.
Door deze nadere studie te verrichten, de opgedane ervaringen met doelgroepenvervoer en uitspraken van de raad is tot een andere zienswijze gekomen.

Het doelgroepenvervoer bestaat feitelijk uit een verzameling (vervoers)producten die de gemeente haar inwoners kan bieden om te participeren in de maatschappij. Geconstateerd is dat het oplossen van het dekkingstekort binnen het doelgroepenvervoer niet mogelijk is. Deze (vervoers)producten staan niet op zichzelf maar worden vaak toegekend in samenhang met andere producten die vallen binnen het sociale domein. Vervoersvoorzieningen en zorgvoorzieningen moeten in samenhang bekeken worden op het niveau van de inwoner en het gezin. Inhoudelijk, procesmatig en financieel kan het doelgroepenvervoer daarom beter integraal onderdeel worden van het sociale domein.

Voorgesteld wordt dat het budget voor doelgroepenvervoer onderdeel gaat uit maken van het totale (ontschotte) budget voor het sociale domein (inclusief leerlingenvervoer). De budgetten voor doelgroepenvervoer worden verdeeld over de 8 sociale wijkteams (wijkbudgetten). De sociale wijkteams worden daarmee integraal verantwoordelijk voor toekenning van doelgroepenvervoer, als onderdeel van het totaal aan zorg en ondersteuning dat zij toekennen. Tekorten en overschotten op doelgroepenvervoer worden hiermee opvangen binnen het sociaal domein en eventueel de BR Noodfonds.

Dit alles heeft wel tot gevolg dat er een nog grotere taakstelling komt te liggen op de transformatieopgave sociaal domein. Daarom blijft het wel wenselijk en nodig dat er naar oplossingen wordt gezocht om de kosten van het doelgroepenvervoer terug te dringen.
Om te kunnen sturen op de uitgaven voor doelgroepenvervoer moet er beter zicht en grip worden verkregen op het doelgroepenvervoer en de onderdelen daarbinnen, op het niveau van de inwoner/gezin en in samenhang met andere sociaal-maatschappelijke voorzieningen. Daarom moet worden ingezet op verbetering van de informatievoorziening op doelgroepenvervoer.
Door bijvoorbeeld breder te kijken bij het toekennen van vervoersrechten (voor nieuwe aanvragen én voor bestaande toekenningen) waarbij maximaal wordt ingezet op voorliggende voorzieningen, zoals De Reiskoffer, eigen kracht en netwerk, etc. kunnen goede alternatieven worden gevonden en kosten worden bespaard.

Omgevingswet

Het omgevingsrecht bestaat uit tientallen verschillende wetten en honderden regelingen voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. De Omgevingswet moet deze regels vereenvoudigen en samenvoegen. Op lokaal niveau moeten ruimtelijk beleid, verordeningen en bestemmingsplannen samengevoegd worden in één gemeentelijk omgevingsplan. Dit alles moet voor iedereen eenvoudig digitaal raadpleegbaar zijn. De datum die wordt aangehouden voor de invoering van de wet is 1 juli 2019. Op 14 november 2016 heeft de raad unaniem een motie aangenomen waarin het college wordt

verzocht te komen tot een plan van aanpak voor de implementatie van de omgevingswet en totstandkoming van de omgevingsvisie.

De structurele financiële effecten van de Omgevingswet zijn volledig afhankelijk van keuzes die nog gemaakt moeten worden op zowel rijks- als lokaal niveau. Een keuze voor meer regelvrijheid kan bijvoorbeeld leiden tot wegvallen van leges, in combinatie met een verschuiving van vergunningverlening naar handhaving. Dat zou ook effect kunnen hebben op de ODRA. Daar is nu nog helemaal niets van te zeggen.

De implementatiekosten hebben betrekking op het op orde brengen van de basis, voorafgaand aan invoering van de wet. We moeten hierbij denken aan middelen voor een procesmanager (die aanstuurt en coördineert, de landelijke ontwikkelingen bijhoudt, inspiratie brengt en opdoet, afstemt met 'ketenpartners' etc,); cursus/studiedagen, externe expertise (juridische kennis over (on)mogelijkheden en wat en moet (en kan) geregeld worden); communicatie / participatie, onderzoek / milieu effect rapportage (MER), omgevingsvisie en de digitalisering van (geo-)informatie. Tot op heden wordt de voorbereiding opgevangen binnen de bestaande formatie en budgetten, maar dit is ontoereikend voor bovengenoemde implementatiekosten. Om die reden zal voor 2018 en 2019 incidenteel een kleine € 0,2 miljoen in de begroting worden opgenomen.

Bereikbaarheidsfonds/mobiliteit

Bij de MJPB 2016-2019 is besloten om op het terrein van mobiliteit € 0,8 miljoen structureel te bezuinigingen. Deze bezuinigingen zouden voornamelijk gevonden moeten worden door verhoging van inkomsten door vernieuwing van het parkeerproduct en lagere lasten door de kosten van handhaving te verminderen. Voor € 0,5 miljoen wordt de taakstelling ingevuld door hogere opbrengsten. Een bedrag van € 0,1 miljoen is gekoppeld aan een besparing door digitalisering, die wordt ingevuld in de transitiefase naar de verzelfstandiging van het parkeerbedrijf. Voor € 0,2 miljoen zijn geen maatregelen in beeld.

De begrote toevoegingen en onttrekkingen aan de BR bereikbaarheid worden jaarlijks geactualiseerd. Geconstateerd is dat er door de actualisatie van de investeringen, het indexeren van bijdrage aan de fietsenstalling Arnhem CS, conform vastgelegd in de overeenkomst met NS (2% per jaar miv 2017), de actualisatie van de parkeerexploitatie en het verwerken van de extra opbrengsten als resultante van het indexeren van de parkeertarieven, per saldo extra ruimte ontstaat in het bereikbaarheidsfonds. Hierdoor is het mogelijk om de naar beneden toe bijgestelde investeringsruimte voor mobiliteitsinvesteringen vanaf 2019 weer te verhogen van € 450.000 naar het oorspronkelijke niveau van € 986.000. Dit als resultante van de bij de vorige MJPB besloten directe koppeling tussen het krediet verkeersinfrastructuur en het bereikbaarheidsfonds, waarbij de toekomstige investeringsruimte kan worden bepaald op basis van de ontwikkeling van het bereikbaarheidsfonds c.q. het parkeerresultaat.
Daarnaast is het tevens haalbaar om het nog niet ingevulde deel van de taakstelling op Mobiliteit ten laste van het bereikbaarheidsfonds brengen. Voorgesteld wordt dan ook om het nog resterende deel van de taakstelling op deze wijze definitief in te vullen.

4.3.2 Bijstellingen en bedrijfsvoering

Bijstellingen en bedrijfsvoering	2017	2018	2019	2020	2021
** € 1.000.000*					
Autonome ontwikkelingen	-2,6	-4,7	-4,6	-4,5	-4,6
Indexatie belastingen inclusief leegstand	0,0	0,7	0,7	0,7	0,7
Actualisatie kapitaallasten bestaande activa en MIP	1,8	-0,1	-0,3	-0,4	-0,1
Rentemanagement	0,1	0,0	1,9	0,2	0,4
Bijstelling WABO-legesopbrengsten	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3
Overig	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Diversen TURAP 1-2017	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal bijstellingen en bedrijfsvoering	**-1,7**	**-5,9**	**-4,1**	**-5,9**	**-5,4**

Autonome ontwikkelingen

Indexaties salariskosten, vergoeding raadswerk

De verwachte salariskosten nemen in de komende begrotingsperiode met € 2,9 miljoen toe. In de afgelopen periode hebben er ten opzichte van de vorige begroting forse wijzigingen, in de pensioenpremies ABP, de Sociale Verzekeringspremies en de premies voor de ZvW, plaatsgevonden. Ook de vergoeding voor het raadswerk is vanaf 2017 geïndexeerd. Deze ontwikkelingen hebben een negatief effect van circa € 1,6 miljoen op de begrote loonkosten. Daarnaast loopt de huidige cao voor het ambtelijk apparaat op 1 mei 2017 af. De onderhandelingen hierover zijn inmiddels gestart. De uitkomsten hiervan zijn echter nog niet bekend. Er is voor gekozen om voor de inschatting van de financiële effecten voor Arnhem vooralsnog te rekenen met 1,5 %. Dit betekent een stijging van de loonsom met € 1,2 miljoen.

Nominale en areale ontwikkelingen

Op basis van het coalitieakkoord wordt nominale compensatie verstrekt aan de gesubsidieerde instellingen en looncompensatie aan gemeenschappelijke regelingen. Uitgangspunt hierbij zijn de CPB-cijfers die op 24 maart 2017 zijn afgegeven. Uitgegaan wordt van € 1,2 miljoen nominale compensatie voor de gesubsidieerde instellingen (gemiddelde van loon 2,4% en prijs 1,6%, per saldo 2,06%) en € 0,7 miljoen voor gemeenschappelijke regelingen (alleen aandeel loon 2,4% en dus prijs 0%, per saldo 1,39%). Daarnaast is in dit bedrag rekening gehouden met een verhoogde inwonersbijdrage voor VGGM als gevolg van de groei van het aantal inwoners.
In het coalitie-akkoord is de afspraak opgenomen om het totale armoedebudget te koppelen aan het landelijke indexcijfer voor lage inkomens. Hiermee beweegt het armoedebudget mee met de omvang van de doelgroep, conform de landelijke trend. Op basis van de gepubliceerde cijfers SCP (raming 2017 "Armoede van Personen"), waarbij de indexering voor het budget armoedebeleid -3,5% is, kan de begroting voor 2018 derhalve naar beneden toe worden bijgesteld met 0,3 miljoen.

Tenslotte zijn op basis van de groei van het aantal inwoners en het aantal woningen ten opzichte van de vorige ramingen de beheerlasten als gevolg van areaaluitbreiding in beeld gebracht.

Gemeentelijke belastingen

Jaarlijks wordt de opbrengst van de gemeentelijke belastingen geïndexeerd met de consumentenprijsindex van het CBS voor het lopende jaar (2017). Deze bedraagt volgens het CPB 1,6%. Daarnaast is rekening gehouden met het effect van leegstand op de opbrengst. Per saldo levert dit € 0,7 miljoen op. De rioolheffing is ook geactualiseerd. Deze actualisering heeft echter geen effect op de algemene middelen. In de geïndexeerde opbrengst van € 0,7 miljoen is nog geen rekening gehouden met de indexatie van de afvalstoffenheffing. Deze is afhankelijk van de kostendekkendheid van deze heffing en de nadere uitwerking van de diftar. De inschatting is dat er geen ruimte is om te indexeren. Het verlagen van de omslagrente (zie hiervoor onderdeel rentemanagement) heeft in ieder geval een effect op de kostendekkenheid. In de MJPB 2018-2021 wordt dit verder uitgewerkt en zullen de mogelijke financiële effecten in de opbrengst van de gemeentelijke belastingen worden meegenomen

Kapitaallastenontwikkeling

Vooruitlopend op de MJPB 2018-2021 is alvast de meerjareninvesteringsplanning geactualiseerd. Daarnaast is de ontwikkeling van de vrijval meegenomen die ontstaat door het verschil tussen de werkelijke kapitaallasten van alle in het verleden gedane investeringen (niet MIP investeringen) en de begrote kapitaallastenruimte. Het hier opgenomen financiële effect wordt grotendeels veroorzaakt door het doorschuiven van investeringen, waardoor ten opzichte van de oorspronkelijke ramingen afwijkingen ontstaan. Als gevolg van het doorschuiven van investeringen van 2016 naar 2017 wordt het investeringsvolume in 2017 verhoogd naar € 63,9 miljoen.

Uit de jaarrekening 2016 is gebleken dat van de voorgenomen investeringen in 2016 ongeveer 64% is geactiveerd. Voor het deel dat niet is geactiveerd, betreft dit vooral uitgestelde ICT investeringen vanwege de vorming van de Connectie en door uitstel van landelijke wetgeving. Voorgesteld wordt om € 0,5 miljoen van dit voordeel in te zetten voor noodzakelijke inhuur ter verbetering van de digitale dienstverlening met het project Eddie. Daarnaast wordt het steeds meer gebruikelijk om op het gebied van City Intelligence /managementinformatie activiteiten niet te realiseren door éénmalige investeringen, maar door activiteiten waarvoor een jaarlijks exploitatiebudget noodzakelijk is. Voorgesteld wordt dan ook om kapitaallasten budget ter grootte van € 80.000 in te zetten als een jaarlijks exploitatiebudget.

Tenslotte is in de jaarrekening 2016 aangegeven dat er bij het opnemen in de begroting van de huuropbrengsten en kapitaallasten van de brandweerkazerne fouten zijn gemaakt. Bij de bepaling van de kostprijsdekkende huur wordt uitgegaan van annuïtair afschrijven, terwijl de gemeente lineair afschrijft. De lineaire afschrijving is in de eerste periode van de afschrijvingstermijn hoger dan een afschrijving op annuïteitenbasis, dat is onjuist in de begroting verwerkt. Daarnaast is de werkelijke investering in de kazerne lager uitgevallen dan begroot. De kapitaallasten vielen hierdoor lager uit en de huur kon hierdoor voor de huurder worden verlaagd. Het voordeel ontstaan op de kapitaallasten is bij het opstellen van de MJPB 2017-2020 in plaats van ten gunste aan de huuropbrengst, ten gunste van de algemene middelen gebracht. Voorgesteld wordt om dit corrigeren en het nadeel van € 0,3 miljoen op te lossen binnen de kapitaallastenontwikkeling.

Rentemanagement en omslagrente

In navolging van het vorig jaar ingeboekte rentevoordeel, als gevolg van de aanhoudende daling van de rente, is het afgelopen jaar de renteontwikkeling nauwlettend in de gaten gehouden. Op basis van de uitkomst van jaarverslag 2016 en de actualisatie van de investeringsplanning (zie kapitaallastenontwikkeling) is een nieuwe meerjarenbegroting opgesteld voor de treasuryfunctie voor de aankomende jaren. Zoals vorig jaar al ingeschat lijkt zich een geleidelijke stijging van de rente voor langlopende leningen vanaf 2017 voor te doen. Afgezien van het jaar 2019 geven deze resultaten maar kleine afwijkingen ten opzichte van de begroting. De afwijking in 2019 is te verklaren als het gevolg van het doorschuiven van investeringen, waardoor in 2018 meer investeringen worden voorzien.

Zoals aangekondigd in de MJPB 2017-2020, mag ingaande het begrotingsjaar 2018 volgens nieuwe regels van het BBV de omslagrente niet meer dan 0,5% hoger zijn dan de aan activa door te berekenen werkelijke rentekosten. De huidige omslagrente van 4% mag niet meer gehandhaafd worden, omdat daarmee het verschil veel groter is dan 0,5%, de omslagrente zou moeten dalen naar plusminus 2%. In de MJPB 2018-2021 zal herrekening plaatsvinden en worden de budgettair neutrale consequenties hiervan verwerkt.

Bijstelling opbrengsten WABO-leges

In de jaarrekening 2016 zijn tegenvallende inkomsten uit de bouwleges geconstateerd. Gebaseerd op deze achterblijvende realisatie van inkomsten en het feit dat er slechts enkele grote bouwprojecten in beeld zijn (Mozaiekcollege, Coberco-terrein, Kerkplein), die met name bijdragen aan hogere opbrengsten, wordt voorgesteld om de inkomsten structureel met € 1,2 miljoen neerwaarts bij te stellen.

Bedrijfsvoering en gemeentelijke huisvesting

Binnen de gemeentebrede bedrijfvoering wordt er naar gestreefd om budgettair neutraal te werken, Door de vorig jaar ingestelde BR frictiekosten te verbreden naar een BR bedrijfsvoering, kunnen voordelen, zoals bijvoorbeeld overgebleven vacaturegelden en andere besparingen op de bedrijfsvoering en nadelen op totale bedrijfsvoering, hierin worden verwerkt. Er kan op deze wijze worden gestreefd naar budgettaire neutraliteit. In de MJPB 2018-2021 worden de nadere spelregels hiervoor uitgewerkt.
Alle taakstellingen op de bedrijfsvoering zijn ingevuld, inclusief een belangrijk deel van de formatieve taakstelling Van Wijken Weten. De rest van de voor- en nadelen op de formatie, het voordeel op de connectie, de extra formatie van de teams leefomgeving en de voordelen op de huisvesting, die ontstaan doordat op 1 juli 2020 het huurcontract met de twee verschillende eigenaren van het Stadkantoor afloopt, zijn binnen de bedrijfsvoering integraal bekeken.

Overig

Voor minder dan € 0,5 miljoen resteren er op een tweetal onderdelen binnen de organisatie nog oude knelpunten. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de Turap 1-2017, die u gelijktijdig met deze perspectiefnota wordt aangeboden. Daarnaast is gebleken dat bij de besluitvorming over de milieuzonering ten onrechte is aangenomen dat de handhaving door camera's volledig zou worden geautomatiseerd. De bonnenverwerking kan echter niet volledig geautomatiseerd plaatsvinden, wettelijk is er tussenkomst en beoordeling van een BOA vereist. De kosten hiervoor bedragen € 25.000 voor de inzet van 0,5 fte.

Turap 1-2017

In Turap-1 2017 is een nadere toelichting gegeven op het totaal van alle verwachte majeure afwijkingen in 2017. Hier treft u ook de toelichting aan op de posten die hier zijn samengevat als diversen Turap waaronder het voordeel op de AWBZ/MO-middelen, een knelpunt bij het Gelders Archief en het voordeel dat ontstaat als gevolg van het uitkeren van het dividend van de BNG.

Het in beeld brengen van de ontwikkelingen in 2017 is van belang in relatie tot het streven naar een robuuste begroting. Deze ontwikkelingen bepalen mede de groei of de afname van onze algemene reserve, op basis waarvan de vermogenspositie wordt berekend. In paragraaf 4.4 is dit meegenomen in het perspectief op de financiële positie. Om zo reëel, actueel en getrouw mogelijk te begroten wordt in paragraaf 4.3.4 voorgesteld om de ontwikkelingen in 2017 alvast te vertalen in de lopende begroting

4.3.3 Gemeentefonds en overige (rijks)ontwikkelingen

Gemeentefonds en overige rijksontwikkelingen	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
** € 1.000.000*					
Ontwikkeling gemeentefonds september- en decembercirculaire	1,2	5,9	8,7	9,4	9,2
Totaal ontwikkeling gemeentefonds	*1,2*	*5,9*	*8,7*	*9,4*	*9,2*
Totaal gemeentefonds en overige	**1,2**	**5,9**	**8,7**	**9,4**	**9,2**

Gemeentefonds

Op basis van de september- en decembercirculaire uit 2016 is een nieuwe prognose gemaakt van het gemeentefonds. Dit leidt tot een positief effect in het meerjarenbeeld. Deels heeft dit effect een vrij hard karakter waar het gaat om de actualisatie van onderliggende maatstaven in de algemene uitkering. Deels heeft de prognose echter een wat zachter karakter. In de septembercirculaire 2016 is namelijk uitgegaan van een positieve accresontwikkeling van 1,13% in 2017 (ten opzichte van de 0,43% verwacht in de meicirculaire 2016). De septembercirculaire meldt namelijk extra uitgaven voor defensie, veiligheid, zorg, onderwijs en armoedebestrijding.
De grote afwijking in positieve zin komt in de meerjarenraming, vanaf 2018. Dit is het gevolg van het verwerken van de middellange termijn raming (MLT) van het Centraal Plan Bureau. In de meicirculaire 2016 ging die niet verder dan de huidige kabinetsperiode, dus tot en met 2017. Met ingang van de septembercirculaire 2016 is deze ook meegenomen voor de jaren erna, wat mogelijkerwijs in de jaren 2018 – 2021 kan leiden tot een toename van het landelijke gemeentefonds maar liefst € 589 miljoen. Bij de realiteitswaarde hiervan kunnen echter vraagtekens worden gezet. In paragraaf 3.1 is aangegeven dat het nog onzeker is wat de effecten van een nieuw landelijk coalitieakkoord voor gemeenten betekenen, bijvoorbeeld ten aanzien van (nieuwe) bezuinigingen op het openbaar bestuur. Tegelijk biedt de aantrekkende economie mogelijk ruimte voor een iets hoger accres. De meicirculaire 2017 (gebaseerd op de Voorjaarsnota van het Rijk) zal hierover meer uitkomst bieden, mits er op dat moment al zicht is op een nieuw kabinet. Het is ook goed denkbaar dat pas in aanloop naar Prinsjesdag (septembercirculaire 2017) meer duidelijkheid komt over de plannen van een nieuw kabinet en de gevolgen hiervan het de gemeentelijke financiën.

4.3.4 Verwachte ontwikkelingen 2017

In de voorgaande paragrafen zijn de verwachte ontwikkelingen geschetst voor het financiële perspectief. Een groot aantal van de geschetste ontwikkelingen manifesteert zich al in 2017 en werkt door in de komende begrotingsjaren. Gezien het streven om zo reëel, actueel en getrouw mogelijk te begroten is het wenselijk om de ontwikkelingen in 2017 alvast te vertalen in de lopende begroting. Middels bijgevoegde begrotingswijziging wordt jaarschijf 2017 aangepast naar deze actualiteit. Het eventuele meerjarige effect wordt in de MJPB 2018-2021 verwerkt.

Projectkosten Werkbedrijf Arnhem
In de raadsbrief van 17 januari over de transitie Presikhaaf Bedrijven is opgenomen dat het college besloten heeft om aan de slag te gaan met de ontwikkeling en uitwerking van het Werkbedrijf Arnhem en tevens een projectbudget beschikbaar te stellen ten laste van de onderbesteding 2016 ad € 0,8 miljoen van het Participatiebudget (zie jaarstukken 2016). In de begrotingswijziging bij deze Perspectiefnota is dit verwerkt in de vorm van een onttrekking aan de algemene reserve, rekening houdend met het feit dat bij de jaarrekening 2016 het voordeel op het participatiebudget is vrij gevallen.

4.4 Ontwikkeling van de financiële positie

De in de voorgaande paragrafen geschetste ontwikkelingen zijn van belang voor onze toekomstige financiële positie. Zij bepalen mede de groei of de afname van onze algemene reserve, op basis waarvan onze vermogenspositie wordt berekend.

Afgelopen jaar zijn er op basis van het onderzoek naar de robuustheid van onze financiële positie ('Resultaten onderzoek financiële positie gemeente Arnhem') beleidsregels opgesteld met als doel de vermogenspositie te verstevigen. Een van deze regels betreft dat de vermogenspositie uitgedrukt wordt in een weerstandsfactor met een ondergrens van 1. Bij een lagere factor is een aanzuivering van het vermogen vereist. Indien de factor uitkomt boven de 1,3 kunnen reserves worden aangewend voor (nieuw) beleid. De factor wordt berekend door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door de gewenste weerstandscapaciteit bij een zekerheidspercentage van 90% op een weerstandsfactor van 1.

In de jaarrekening 2016 is geschetst dat dankzij het positieve resultaat in 2016 het weerstandsvermogen zodanig is gegroeid dat de gemeente Arnhem voldoende in staat is om financiële en budgettaire tegenvallers op te vangen. De weerstandsfactor bedraagt 1,44.
Wanneer we de in deze perspectiefnota geschetste ontwikkelingen hier tegen af zetten, dan blijkt dat weerstandsfactor uitkomt op 1,16 en zich dus boven de ondergrens van 1,0 en zich onder de bovengrens van 1,3 bevindt. Dit betekent dat er geen ruimte is om de algemene reserve aan te wenden voor nieuwe wensen. In de volgende tabel is dit cijfermatig weergegeven

Benodigd versus beschikbare weerstandscapaciteit	Turap 2-2016	Jaarrekening 2016	PN 2018-2021
	90%	90%	90%
			bedragen x € 1.000,-
Benodigde weerstandscapaciteit			
Gemeentebrede risico's	15.984	25.009	16.010
Risico's grondexploitatie	16.417	7.770	7.770
Grote projecten niet zijnde grondexploitatie	2.799	2.107	2.107
Totaal	**35.200**	**34.886**	**25.887**
Beschikbare weerstandscapaciteit			
Algemene reserve	28.765	28.805	28.805
Weerstandscapaciteit Grondbedrijf	0	772	772
Vrijval voorziening Grex agv. verlaging omslagrente	0	0	0
Netto contante waarde ISV-middelen	0	0	0
Begroting	1.039	5.665	5.665
Resultaat 2016	14.908	14.890	14.890
Voorstel resultaatbestemming jaarrekening 2016 onderbesteding Participatiebudget tbv Werkbedrijf			*-820*
Turap resultaat 2017			*-12.858*
Resultaat 2018, 2019,2020			*-6.547*
Totaal	**44.712**	**50.133**	**29.908**
Verschil benodigd versus beschikbaar (ruimte irt aanzuivering)	**9.512**	**15.247**	**4.021**
Weerstandsfactor	**1,27**	**1,44**	**1,16**
Ruimte voor nieuw beleid (> factor 1,3)	**-1.048**	**4.782**	**-3.745**

Ten opzichte van het bij de jaarrekening gepresenteerde risicoprofiel en de op basis van dit profiel berekende benodigde weerstandscapaciteit, wordt het risicoprofiel voor wat betreft de gemeente brede risico's fors naar beneden toe bijgesteld. Dit omdat de transitiekosten voor de gedeeltelijke ontmanteling van Presikhaaf Bedrijven alsmede de oprichting en inrichting van een Werkbedrijf, zijn meegenomen in het hier gepresenteerde perspectief en derhalve niet meer als een risico kunnen worden bezien. Aan de vermogenskant is rekening gehouden met het geprognosticeerde resultaat 2017 en met de verwachte negatieve resultaten voor 2018,2019 en 2020.
Voor de MJPB 2018-2021 zal er nog naar oplossingen moeten worden gezocht om een sluitende begroting te kunnen presenteren. Op basis van de berekende vermogenspositie is Arnhem voldoende in staat om financiële en budgettaire tegenvallers op te vangen

In de jaarrekening is tevens gekeken naar de solvabiliteit en netto schuldquote, de balansratio's die een indicatie geven of de balans gezond is. Deze zullen in de MJPB opnieuw worden beoordeeld.

Bijlage 1 Publieke waarden

De ontwikkelingen mondiaal, Europees en landelijk hebben steeds meer een direct effect op het lokale bestuur. De oorlog in Syrië, de Brexit, de klimaatverdragen van Parijs, de marktwerking in de zorg, de toegenomen mobiliteit zowel per auto als in het openbaar vervoer, de krimp in de regio, etc. vragen om een vorm van besturen dat in staat is om snel en doeltreffend in te spelen op de effecten van deze ontwikkelingen voor de stad. In de vorige perspectiefnota hebben we dit geformuleerd onder het kopje ***"handelen vanuit de bedoeling"***. We zijn open en nieuwsgierig naar burgers en bedrijven en staan open voor initiatieven en aanpakken die door hen worden ontwikkeld. Dat betekent ook de macht van systemen en instituties die belemmerend werken op het realiseren van nieuwe oplossingen terugdringen.
Hierbij hanteren we de volgende principes:

- Inspirerend: met kennis en passie bijdragen aan versterking van de stad in het stedelijke netwerk;
- Vraaggestuurd: vanuit de wijk en de stad ophalen van de vraag van inwoners en bedrijven en niet het creëren van aanbod;
- Verbindend: verbinder tussen en facilitator van maatschappelijke initiatieven en deze niet overnemen en/of vervormen naar gemeentelijke systemen;
- Gedifferentieerd: durf het verschil te maken en verschillen toe te staan, waarbij de match tussen probleem en oplossing belangrijker is dan standaarden die voor iedereen toepasbaar moeten zijn;
- Niet institutioneel: maatschappelijke vraagstukken vragen om organisatorische verbanden die flexibel en open zijn waarbij organisaties en instellingen inclusief het gemeentelijk apparaat dienend zijn aan deze verbanden;
- Gedurfd: bestaande systemen, regels en voorschriften zo hanteren of soms aan de kant schuiven opdat (nieuwe) oplossingen mogelijk worden gemaakt met oog voor resultaat en minder controle en beheersing.

Er zijn diverse voorbeelden van het besturen vanuit deze principes.
We noemen onder andere:

- de Investeringsagenda Arnhem-Nijmegen
- het Interactief Aankoop Systeem
- de Arnhemse Woonprincipes en daaraan gekoppelde afspraken met woningcorporaties

Dit zijn vormen van besturen die vooral gericht zijn op de doelen die we willen halen op economisch, sociaal en fysiek-ruimtelijk gebied. Het zijn geen klassieke plannen met vastgestelde kaders waarbinnen weinig flexibiliteit mogelijk is. Het zijn instrumenten die vanuit een duidelijke doelbepaling, zonder dat strak vastgelegd wordt welke producten geleverd moeten worden, toetst of de levering van producten en diensten maximaal bijdraagt aan de geformuleerde doelstellingen.

Publieke waarden

In de vorige perspectiefnota heeft de raad een aantal toetsstenen geformuleerd waarop zij de *maatschappelijke effectiviteit* van het beleid wil beoordelen in de vorm van de volgende publieke waarden:

- Zelfredzame Arnhemmers die meedoen, met zorg voor kwetsbare inwoners met keuzevrijheid wie hen waarmee helpt en altijd een zorgzaam vangnet voor wie het niet zelfstandig redt in deze tijd;
- Wonen en leven in een prettige, duurzame omgeving in gedifferentieerde en levensloopbestendige wijken die schoon, heel en veilig zijn waarbij de inwoners zich ook zelf eigenaar voelen van de publiek ruimte;
- Dynamisch centrum in en voor de regio die aantrekkelijk is voor de inwoners van de stad en de bezoekers vanuit de wijde omtrek en tegelijk een landelijke uitstraling heeft op het gebied van de unieke historie, de mix van stedelijkheid in het groen en aan de rivier met toppers op het gebied van sport, culturele evenementen en leisure;
- Economisch potentieel vergroten door vernieuwing en doorontwikkeling van bedrijvigheid, kennisinfrastructuur en werkgelegenheid op alle niveaus in regionaal en (inter-)nationaal perspectief;
- Duurzaam wonen in de stad met Arnhemmers en bedrijven gericht op energietransitie in een groen-blauwe omgeving;
- Krachtige sociale verbanden door meer uitwisseling van kennis en verbinding tussen inwoners met een diverse achtergrond;
- Versterking van bestuurlijke effectiviteit door gebeurtenissen en incidenten in de stad aan te grijpen om het lerend vermogen van de stad te vergroten;
- Mobiliseren van kennis en kunde uit de stad waardoor meer mogelijkheden geboden worden om publieke taken door inwoners zelf uit te laten voeren.

Bijlage 2 Trends en ontwikkelingen

Politiek

De recente landelijke verkiezingen was de slag om de "zwevende kiezer". In het politieke domein zien een verdere fragmentatie door toename van de kleine politieke partijen en tegelijk een sterke tendens naar "het midden" naast een substantiële (licht groeiende) groep die afstand neemt tot de traditionele coalitiepolitiek en compromiscultuur. Bij deze groep is het vertrouwen in regering en politieke instituties (vooral politieke partijen) historisch gezien laag, al is Nederland in internationaal verband gezien nog steeds een ‘high trust society’. Hierin wordt zichtbaar dat enerzijds de globalisering een groot stempel drukt op de sociaal-economische ontwikkeling van Nederland en anderzijds dit proces van de lokale politiek vraagt om pro-actief in te spelen op de effecten van deze wereldwijde veranderingen. De steden (en daaraan gerelateerde regio's) spelen een centrale rol waarbij er een enorme wendbaarheid wordt gevraagd om in een brede coalitie met burgers, bedrijven, en overheden op lokale schaal samen te werken aan innovatie op economisch gebied, culturele verbondenheid en sociale samenhang.

Economisch

Het herstel na de economische crises wordt zichtbaar in bijvoorbeeld de daling van het percentage van de staatsschuld van 66 naar 62% van het BBP. Tegelijk is er mondiaal zoveel onzekerheid over de macro-economische ontwikkelingen dat er een grote mate van onzekerheid is, wat vraagt om een grote terughoudendheid met publieke uitgaven. Een belangrijke vraag is of decentrale overheden het vermogen hebben structureel met minder financiële middelen om te kunnen blijven gaan, vooral in het licht van de enorme veranderingen als gevolg van de decentralisaties, toenemende takenpakketten en doorgaande afname van werkgelegenheid voor laagopgeleiden.
Bij het te boven komen van de financieel-economische crisis zullen voornamelijk de stedelijke regio’s een belangrijke rol spelen. Meer en meer wordt duidelijk dat stedelijke agglomeraties belangrijke impulsen kunnen geven aan innovatie en economische ontwikkeling. Dit brengt vragen met zich mee over de rol van het (regionaal) bestuur, over de democratische legitimatie van samenwerkingsverbanden en over de inhoud van een rijksbrede agenda voor stedelijke ontwikkeling.

Demografisch

In de komende decennia zal de bevolking in Nederland verder toenemen, maar de aard en de snelheid hiervan zullen per regio verschillen. Wat hier vooral in het oog springt, zijn de toenemende vergrijzing en ontgroening van de bevolking en de toenemende verschillen tussen regio’s, in het bijzonder tussen stedelijke regio’s en krimpregio’s. De toename in mobiliteit biedt tegelijk kansen om een nieuw verbond tussen stad en (omringend) platteland te creëren wat gebaseerd is op synergie en wederzijds profijt. De samenstelling van huishoudens verandert: vooral een stijging van het aantal eenpersoonshuishoudens. Los van de vergrijzing als maatschappelijke uitdaging krijgen publieke organisaties te maken met een combinatie van bezuinigingen en een vergrijzing van het personeelsbestand.

Sociaal

De verwachtingen van burgers ten opzichte van overheidsprestaties zijn groter geworden, maar burgers willen tegelijkertijd minder overheidsbemoeienis. De relatie tussen overheid en burger is in transitie, waarbij thema’s als doe-democratie, ruimte voor maatschappelijk initiatief en sociale innovatie vragen oproepen over de houdbaarheid van de representatieve democratie en de betekenis die we toekennen aan burgerschap. Tegelijkertijd is er onmiskenbaar de behoefte en noodzaak voor

de overheid om deze bewegingen te faciliteren en te legitimeren; de verwachting is dat de responsiviteit van de overheid mee ontwikkelt met de maatschappelijke ontwikkelingen. In Arnhem is Van Wijken Weten uitdrukking van deze ontwikkeling. Deze veranderingen vergen veel van de vaardigheden en competenties van professionals in het publieke domein, niet alleen in de wijze waarop zij hun werk uitvoeren, maar ook in de wijze waarop zij worden aangestuurd. Een complicerend element daarbij is de steeds verdergaande maatschappelijke differentiatie en segmentering, het resultaat van de combinatie van oude en nieuwe scheidslijnen in onze samenleving. Wat ook betekent dat er vernieuwende initiatieven van en door burgers nodig zijn om sociale en culturele verschillen te overbruggen.

Energie en klimaat

Het klimaat verandert. Prognoses voor de komende decennia laten zien dat de gemiddelde temperatuur zal stijgen. Dit vraag wereldwijd, in Nederland maar ook in Arnhem om beleid en actie in het terugdringen van de CO2-emmissie (Klimaatakkoord van Parijs). We zullen geconfronteerd gaan worden met de gevolgen van de klimaatverandering: meer weersextremen. We krijgen te maken met meer en langdurigere hittegolven en meer extreme regenval. Dit zal gevolgen gaan hebben voor de economische activiteiten en mogelijke negatieve effecten op de gezondheid van de kwetsbare (oudere) burgers. Dus naast het leveren van een bijdrage aan het terugdringen van de CO2-emmissie zullen we ons land en daarmee ook Arnhem moeten gaan aanpassen aan de gevolgen van de klimaatverandering: meer waterberging, meer groen en minder verharding.

Veiligheid

Veiligheid blijft een belangrijke prioriteit voor de overheid. Dat heeft vooral te maken met de gevoelde (subjectieve) veiligheid van mensen. De objectieve veiligheid is de laatste jaren toegenomen: het aantal (gemelde) misdaden en overtreding is gedaald. Opvallend is wel dat het subjectieve veiligheidsgevoel in de laatste jaren niet is verbeterd. Eenderde van de Arnhemmers (34%) geeft aan zich wel eens onveilig te voelen, 3% vaak. Een andere ontwikkeling in het veiligheidsdomein is de toegenomen rol van burgers om de buurt veiliger te maken. Hier liggen, mede met de inzet van sociale media, nog veel mogelijkheden.

Technologie

Toenemende internetpenetratie, toenemende mogelijkheden van big data, grotere invloed van sociale media; buzz-woorden van het belang van technologisering in de samenleving. In toenemende mate zullen technologische ontwikkelingen bepalend zijn voor de wijze waarop maatschappelijke vraagstukken benaderd en gerealiseerd worden. De informatie- en communicatietechnologieën hebben in de afgelopen decennia voor de overheid een beweging in gang gezet, die heeft geleid tot de ontsluiting en koppeling van een groot aantal (persoons)gegevens. In de komende jaren zullen verdere stappen in de koppeling van deze gegevens gezet worden, waarbij de vraag aan de orde komt op welke wijze de overheid deze mogelijkheden kan, mag en wil gebruiken voor het realiseren van maatschappelijke opgaven in relatie tot de scheiding tussen de publieke en de private sfeer. Daarnaast zal de overheid gebruik maken van technologische ontwikkelingen om stappen te zetten op het gebied van beschikbaarheid en toegankelijkheid van overheidsinformatie. In Arnhem hadden we hier in het kader van Sm@rt Arnhem een specifieke veranderopgave op geformuleerd.

Landelijke ontwikkelingen - processen bij het Rijk

'Maak Verschil'/regionale samenwerking

Vanuit het Ministerie van Binnenlands Zaken en Koninkrijkszaken lopen in 2017 de proeftuinen regionale samenwerking door, als vervolg op het rapport Maak Verschil van de Studiegroep Openbaar Bestuur uit maart 2015 over bestuurlijke samenwerking. Het rapport heeft sterk de toon gezet voor de discussie over regionale samenwerking in den lande. Zo verwijst de VNG er nadrukkelijk naar in het in 2016 gepubliceerde Ontwikkelprogramma lokale democratie. Ook het SER-advies Regionale samenwerking: leren van praktijken (maart 2017) pleit in het spoor van 'Maak Verschil' voor differentiatie en nieuwe vormen van strategische samenwerking in stedelijke regio's.

Agenda Stad en citydeals

Binnen het programma Agenda Stad werken verschillende ministeries met steden en stedelijke netwerken door aan het versterken van groei, innovatie en leefbaarheid in de Nederlandse steden. Citydeals zijn gericht op innovatieve oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken en/of maatregelen bevatten om het economisch ecosysteem van de stedelijke regio('s) te versterken. Er zijn inmiddels 14 City Deals getekend. Op dit moment wordt in Den Haag nagedacht over de voortzetting van het programma Agenda Stad en het breder uitrollen van opbrengsten van citydeals.

Smart City Strategy

In januari 2017 is de Nationale Smart City Strategy aangeboden aan premier Rutte. Het rapport, een coproductie van ruim 140 stakeholders van steden, bedrijven en kennisinstellingen, bevat voorstellen om de internationale concurrentiekracht te vergroten en de kwaliteit van leven te verbeteren. Er ligt hier vanzelfsprekend een relatie met Sm@rt Arnhem. De Smart City Strategy bevat vooral veel vergezichten en ambities en is nog weinig concreet.

Nationale omgevingsvisie

In het proces Nationale omgevingsvisie heeft het Kabinet op 17 februari 2017 de startnota voor de NOVI aan de Tweede Kamer gestuurd, met daarin vier strategische opgaven: naar een duurzame en concurrerende economie; naar een klimaatbestendige en klimaatneutrale samenleving; naar een toekomstbestendige en bereikbare woon- en werkomgeving; naar een waardevolle leefomgeving
Bij het Rijk begint nu de voorbereiding op de meer bestuurlijke besluitvorming rond de NOVI thema's. Arnhem trekt in dit proces samen op met de provincie Gelderland, Nijmegen, Ede en Apeldoorn, met als lobbyspeerpunten: Netwerkstad NL, internationale corridors en energietransitie. Position papers hiervoor zijn in voorbereiding.

Omgevingswet

Bovendien treedt begin 2019 de Omgevingswet in werking. Daarmee krijgen gemeenten de beschikking over een sterk vereenvoudigd ruimtelijk wetgevingskader. Met deze nieuwe wet wil het kabinet onder meer de verschillende plannen voor ruimtelijke ordening, milieu en natuur beter op elkaar afstemmen. Ook Arnhem bereidt zich voor. Mede gerelateerd aan de motie 'aan de slag met de Omgevingswet' ligt er een actuele procesnotitie. In de Perspectiefnota 2018-2021 wordt aandacht besteed aan specifieke financiële gevolgen voor Arnhem.

Energieagenda

In december 2016 heeft minister Kamp van economische zaken de energieagenda gepubliceerd, in relatie tot het klimaatakkoord in Parijs (2015). Het Kabinet zet met een breed pakket aan maatregelen

in op energiebesparing en terugdringing van het gebruik van aardgas. Het is afwachten hoe dit in de nieuwe kabinetsperiode gaat lopen, maar zeker is dat gemeenten een belangrijke rol spelen in dit transitieproces dat zich aandient als mega-opgave. Het zal extra inspanningen vragen en biedt ook kansen op slimme verbindingen met andere ambities, bv. op het gebied van economie/innovatie, mobiliteit, verduurzaming woningen. Vooral het programma New Energy Made in Arnhem- biedt qua ambitie, samenwerkings- en innovatiecultuur- een goede uitgangspositie.

Toekomstbeeld OV 2040

Het Kabinet heeft in december 2016 de gezamenlijke visie Toekomstbeeld Openbaar Vervoer 2040 van Rijk, provincies, metropoolregio's, vervoerders en ProRail naar de Kamer gestuurd. De visie is onderdeel van het Toekomstbeeld OV als opvolger van de huidige lange termijn spooragenda (LTSA) die in 2028 afloopt. Uitgangspunten voor de nieuwe visie zijn onder meer de volgende:

- van openbaar vervoer naar mobiliteit;
- nieuwe mobiliteit bij geringere vraag;
- vraaggericht vervoer;
- versterken en integreren OV in stedelijke regio's;
- innovatie en verduurzaming;
- slimmer samenwerken en financieren.

Arnhem is bij dit proces aangesloten via de provincie Gelderland/Landsdeel Oost.

Financiën sociaal domein

Het CBS bracht in het najaar van 2016 naar buiten dat gemeenten een aanzienlijk deel van het budget sociaal domein niet aan het sociaal domein besteedden. In Arnhem zou dit ook het geval zijn. Gemeenten hebben zich sterk tegen dit beeld verzet en nader onderzoek gevraagd. Arnhem heeft dit mede aan de kaak gesteld. Op 28 februari 2017 heeft minister Plasterk (BZK) dit beeld aan de hand van een tweetal onderzoeksrapporten genuanceerd. Voor zover gemeenten in technische zin geld hebben overgehouden, is dat voor dit jaar meer dan teniet gedaan door de rijkskortingen.

Eén nieuwe PGB organisatie

In februari jl. is door staatssecretaris Van Rijn in een brief aan de tweede Kamer aangekondigd dat hij voornemens is het beheer van het budgethoudersportaal PGB voor de Zvw, Wlz, WMO en Jeugdwet te beleggen bij een op te richten publieke organisatie. Deze organisatie, met een nog nader te bepalen rechtsvorm, met gemeenten en zorgkantoren in een leidende rol, krijgt een centrale opdrachtgeversrol voor de uitvoering van het beheer.

Cultuurbeleid 2021 en verder

Begin 2017 heeft het ministerie van OCW aan de Raad voor Cultuur gevraagd om een verkenning van de stedelijke regio's en om sectoranalyses van alle kunstdisciplines. Dat moet in het najaar 2017 gereed zijn. En moet in 2018 leiden tot een gezamenlijke adviesaanvraag aan de Raad van het Rijk, provincies en gemeenten voor de nieuwe cultuurperiode. Op basis van dit advies worden in 2019 de uitgangspunten voor het nieuwe cultuurbeleid vastgesteld voor de periode vanaf 2021.
Arnhem is actief bij dit proces betrokken via de G9-steden en Landsdeel Oost.

Bezuiniging onderwijsachterstandenbeleid

Het Rijk bezuinigt met ingang van 2018 op het budget voor gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (oab). Het macrobudget daalt met 11% van € 361 mln. nu naar € 321 mln. in 2018 en nog verder naar € 316 mln. vanaf 2020. Wordt deze bezuiniging doorgevoerd op basis

van de huidige verdeling van middelen over alle gemeenten, dan betekent dit voor Arnhem dat het oab-budget dat de gemeente uit de staatskas ontvangt in 2018 krimpt van € 5,6 mln. tot ± € 5 mln. Het Ministerie is de indicatoren voor de verdeling van het budget opnieuw aan het herzien. De eerste signalen wijzen erop dat er binnen het budget een forse verschuiving zal plaatsvinden van de grote gemeenten (G37) naar kleinere gemeenten. De herverdeling, gecombineerd met de bezuiniging op het macrobudget leidt voor Arnhem op langere termijn mogelijk tot een korting op het huidige oab-budget van 30 tot 40%. Nadere berichtgeving hierover van OCW valt rond de zomer te verwachten.

G32 en VNG: aanbod i.r.t. Tweede Kamerverkiezingen

VNG en G32 hebben een aanbod neergelegd voor het nieuwe regeerakkoord met een aantal gemeentelijke resp. stedelijke punten. Belangrijke issues voor de VNG zijn:

- investeringsagenda energietransitie;
- klimaatadaptatie en circulaire economie;
- doorzetten transformatie Sociaal Domein;
- van wetten en regels naar integrale oplossingen;
- versterking lokale democratie en bestuur;
- stabiliteit gemeentefinanciën: in omvang, maar ook stabiliteit in inkomsten en uitgaven.

De G32 heeft als overkoepelend thema: Groeikracht voor de stedelijke regio's. De G32-punten gaan onder meer over:

- het versterken van de bestuurlijke slagkracht en de samenwerking in de regio;
- versterking het lokaal veiligheidsbeleid;
- verruiming van de financiële armslag voor de steden.

Bijlage 3 Veranderopgaven 2017 in relatie tot perspectief 2018-2021

De veranderopgaven zoals opgenomen in de MJPB 2017-2020 zijn volop in uitvoering. Dat betekent dat deels de veranderopgaven opgenomen zijn in de reguliere structuur en werkwijze van de Gemeente Arnhem, zoals Van Wijken Weten of uitgewerkt zijn in een project zoals Sm@rt Arnhem. Daarbij worden enkele 4 nieuwe veranderopgaven geformuleerd in hoofdstuk 3 van de Perspectiefnota 2018-2021. De doelen van "Werken aan Kansen" worden meegenomen in de veranderopgave: "Van de bank af". De doelen van "Vitale economie", "Centrumstad aan de rivier" en "Culturele eredivisie" worden geïntegreerd in de nieuwe veranderopgave "Vitale economie Arnhem-Nijmegen" waardoor de dimensie van de agglomeratie er aan wordt toegevoegd. De doelen van de veranderopgave "ElectriCity" worden meegenomen in de nieuwe veranderopgave "Arnhem circulair" waarmee de bredere context van duurzaamheid naar circulaire economie wordt toegevoegd.
De inzet op de doelen van de veranderopgaven 2017 zal onverminderd worden voortgezet maar is in een andere fase gekomen waarin de nadruk ligt op uitvoering, verbreding en/of schaalvergroting waardoor er gerichter gestuurd kan worden en meer mogelijkheden ontstaan om brede allianties met stakeholders aan te gaan binnen en buiten Arnhem.

1.1 Van Wijken Weten

1.1.1 Wijksturing in uitvoering

De wijkteams leefomgeving zijn vol in bedrijf en werken met de wijken en hun bewoners aan de plannen die richting gaan geven aan de kwaliteit van de woon- en leefomgeving in de komende jaren. In de pilotfase hebben de teams zich vooral georiënteerd: Wie zijn de (un)usual suspects, hoe zien de wijken eruit, waar zitten de budgetten, door wie worden ze ingezet en met welk resultaat, waar zit dubbeling, verrommeling, etc. Vragen die niet bedoeld waren om ze uitputtend te beantwoorden, maar om richting te geven aan de juiste verbinding met de wijken en hun bewoners en de zoektocht naar de opgaven t.a.v. de eigen woon en leefomgeving zoals de bewoners die zelf ervaren. De teams zijn aan de slag gegaan om die opgaven samen met de bewoners en de professionals, gecombineerd met cijfermatige gegevens, in kaart te brengen. Ook de samenspraak met de sociale wijkteams heeft veel (informatie) opgeleverd. Met hen wordt toegewerkt naar een samenhangend preventief aanbod, waarin de algemene voorzieningen worden versterkt, waardoor er minder behoefte ontstaat aan gespecialiseerde zorg.

Wat onmiddellijk opvalt is, dat de kracht- en GSOIII-wijken voortgaand de meeste zorg en aandacht vragen. De insteek is dat er heel veel gebeurt op het gebied van zorg, openbare ruimte etc., maar dat de focus zal moeten liggen op een andere manier van aansturen. Anders gezegd, hoe kunnen we de opdrachten die langs de geijkte wegen worden uitgezet, anders richten aan de hand van een betere probleemomschrijving en vooraf beschreven resultaten en effecten. Nu is het zo dat, globaal gesproken, bij ieder probleem een nieuwe aanpak en een nieuwe uitvoerder worden gezocht. Maar wellicht is een combinatie van uitvoerders die zich samen buigen over een probleem en een geïntegreerde aanpak, dan wel een veel flexibeler inzet van professionals, veel effectiever. En is een vooraf afgesproken resultaatverplichting met tussentijdse evaluaties een betere stok achter de deur om de gewenste resultaten neer te zetten, dan een vooraf uitgezette generieke subsidie.

De gemeente Arnhem houdt talloze ballen in de lucht. De indruk bestaat dat we altijd 'alles' doen, weinig focussen en weinig keuzes maken. Uit bevlogen, bezorgde en kwaliteitsgedreven motivatie, dat

zeker. Maar de vraag is of we met al deze (en nog meer zaken die we maar in een of enkele wijken tegenkomen) punten vol aan de slag moeten. Of is het verstandiger om keuzes te maken. Meer volume te brengen in de meest zorgelijke en urgente zaken en andere in tijd naar achteren schuiven of in volume reduceren. Zo is ook de vraag gerechtvaardigd of wijksturing en budgetregie in de wijken fondsen als die rond burgerkracht en innovatie als losstaande eenheden niet feitelijk overbodig maakt. Het ligt dan ook in de rede om de sturing daarop ook in de wijken te leggen en de nog beschikbare bedragen toe te voegen aan de wijkgerelateerde budgetten. Niet per onmiddellijk omdat de fondsen nog vol in bedrijf zijn, maar bijvoorbeeld per 1-1-2018.

Met de vigerende wijkactieplannen als springplank is de eerste versie van de wijkplannen klaar. De neiging bestaat om daarvan te zeggen dat ze bezien moeten worden in het licht van het feit dat de wijksturing nog maar net op gang is. Des te verrassender is het om te kunnen constateren dat er een beeld naar voren komt dat nu al een breed en gedifferentieerd inzicht geeft in wat meer, minder, anders en anders gericht, nodig is. Er tekenen zich, onder anderen naar voren komend uit het recente raadsdebat, verbindingen af tussen bewoners en hun opgaven in de wijken, de kaders die de Raad stelt, de ambities van het College en de mogelijkheden en onmogelijkheden die onze partners en providers in de stad in zich hebben. Met als vliegwiel de ambtelijke organisatie die zich in zowel operationeel als in inhoudelijk opzicht in hoog tempo her organiseert om de wijksturing (mede) vorm te geven en te faciliteren. En natuurlijk, er zijn nog bergen werk te verzetten, al is het maar om nog veel en veel meer bewoners in positie te brengen. En dan niet alleen: wat gaan we vernieuwen of waar zetten we een tandje bij? Maar ook: waar stoppen we dan mee? Samen met en op aangeven van bewoners stellen we dat vast. Waarmee het totale budget gelijk blijft, maar de inzet zich toespitst op wat daadwerkelijk nodig is. Voor het op een juiste manier uitnutten van de mandaten moeten zeker nog slagen gemaakt worden t.o.v. en samen met de kernorganisatie. Hoe dan ook wijkteams en kernorganisatie zijn samen verantwoordelijk voor het realiseren van wijksturing en de wijkplannen leggen hiervoor het fundament.

De ervaring tot nu toe is dat de wijkteams de gesprekken in de wijk vooral 'probleemgestuurd' hebben ingestoken: Wat zijn volgens u de grote opgaven die voor de komende jaren in uw wijk liggen? Naarmate er meer gesprekken werden gevoerd kwam op de vraag: 'hoe gaat het eigenlijk in uw wijk?' veel positieve en tevreden antwoorden. Ongeacht het feit dat velen hun woonplek en omstandigheden niet zelf kunnen kiezen, woont het merendeel van de bewoners, ook in de kracht- en GSOIII-wijken, volgens eigen zeggen, naar tevredenheid in Arnhem. In de veelal ruim opgezette wijken, waarderen zij hun woningen, de woonomgeving, het groen, het levendige karakter van winkelstraten, horecagelegenheden en sportaccommodaties positief. Daarnaast zijn er veel waarderende woorden gesproken door bewoners over de aandacht die de gemeente hiermee laat zien voor wijken en bewoners.

U treft de integrale wijkplannen aan in de bijlage bij de Perpsectiefnota 2018-2021. Deze zijn 'unplugged', dus qua vorm en inhoud zoals ze in de wijken tot stand gekomen zijn. Nu nog met vooral de wijkteams als initiators, straks nog meer in coproductie met de bewoners met als doel richting te geven aan de inzet van menskracht en middelen in de stad. Voor die inzet zijn de volgende, kaderstellende uitgangspunten van belang:

- Om versnippering tegen te gaan doen we niet meer 'alles'; we maken keuzes, leggen volume in de meest urgente zaken en schuiven het andere naar achteren;
- We stappen af van de gewoonte om 1 aanbieder de opdracht te geven en vragen, indien mogelijk en gewenst, meerdere aanbieders om met een geïntegreerde offerte te komen;

- In subsidieovereenkomsten worden prestatieverplichtingen opgenomen, tussentijdse evaluaties en de regel dat een deel van de subsidie vastligt en een deel flexibel kan worden ingezet;
- We sturen niet alleen meer probleemgericht, maar leggen ook nadruk op ontwikkeling van de wijken en faciliteren de mogelijkheden daartoe;
- We heffen 'solitaire' fondsen als Burgerkracht en Innovatie op, en leggen de sturing op die budgetten in de wijken, inclusief de notie dat een stedelijke component mogelijk blijft;
- We sturen, samen met de wijkteams sociaal, op een samenhangend, preventief aanbod, dat de algemene voorzieningen in de wijken versterkt.

NB:

De Raad, resp. individuele raadsleden, hebben meermaals te kennen gegeven dat zij de wijksturing in en vanuit de wijken willen leren kennen. De wijkteams willen daar graag aan meewerken en gaan de raadsleden rechtstreeks benaderen om in de wijken kennis te nemen van wat er allemaal gaande is.

De perspectiefnota in aanloop waarop deze tekst wordt geschreven, loopt vooruit op de MJPB 2018 en verder. Overbodig om te zeggen wellicht, dat de wijkteams met de hierbij gevoegde wijkplannen, heel 2017 vol aan de bak gaan!

1.1.2 Transformatie sociaal domein

Sinds 1 januari 2015 bestaan in Arnhem sociale wijkteams. Deze teams vormen de toegang tot maatwerkvoorzieningen Wmo en specialistische jeugdhulp en bieden waar nodig zelf kortdurende ondersteuning. Daarmee zijn de wijkteams in feite een algemene voorziening en zijn ze meer dan 'alleen een indicatie orgaan'. Vanaf 1 januari 2017 zijn de sociale wijkteams verzelfstandigd en overgegaan naar een Stichting.

De gemeente is sinds 2017 als opdrachtgever verantwoordelijk voor aansturing van de Stichting Sociale Wijkteams, in de vorm van een opdracht aan de stichting en het benoemen van de resultaten. Daarbij bepaalt de gemeente *wat* zij belangrijk vindt in de uitvoering van werkzaamheden en de wijkteams besluiten *hoe* zij daar invulling aan geven. De opdracht van de gemeente aan de stichting is uitgewerkt in een **D**ienst**V**erlenings**O**vereenkomst. De komende jaren zal de relatie tussen de gemeente en de stichting verder worden ontwikkeld en geprofessionaliseerd.

De sociale wijkteams en de teams leefomgeving werken samen, naast elkaar en integraal aan taken in de wijk. Door hun kennis van en over de wijk weten de teams welke behoeften er zijn en kan dit worden omgezet naar een aanbod op maat voor zorg- en welzijnsvoorzieningen. In de komende jaren wordt verder gewerkt aan transformatie van de voorzieningen op het gebied van zorg en welzijn. Hieronder staan de belangrijkste speerpunten vermeld:

- Het omzetten van het oude aanbod preventieve en algemene voorzieningen naar een nieuw aanbod dat is gebaseerd op de kenmerken en behoeften van de wijk. In dit proces worden de huidige subsidies per wijk opnieuw bekeken; wat zijn de doelen die men in de wijk wil bereiken en met welk aanbod kunnen deze worden gerealiseerd? De wijkteams leefomgeving zijn, als budgethouder van de algemene voorzieningen, opdrachtgever voor dit proces waarbij de kennis van de sociale wijkteams, de kernorganisatie en de betrokken instellingen als input dient en leidt tot een vernieuwd wijkgericht aanbod.

- Het innoveren van het bestaande zorgaanbod voor maatwerkvoorzieningen en specialistische jeugdhulp door omzetting van oude producten naar nieuwe producten die op termijn kostenbesparend zijn. Afstemming over dit nieuwe aanbod vindt plaats in nauw overleg tussen de lokale toegang (sociale wijkteams in Arnhem), de (ambtelijke) kernorganisatie en de aanbieders. Doorlopende innovatie van producten wordt ondersteund via het Integraal Aankoop Systeem (IAS). Regionaal wordt samengewerkt in dit systeem dat het mogelijk maakt tussentijds nieuw zorgaanbod en nieuwe aanbieders toe te voegen. Door deze flexibele manier van aanbesteden wordt doorlopende innovatie en aanpassing van het zorgaanbod tijdens de gehele contracteringsperiode van 2017 tot 2020 mogelijk.
- Gefaseerd een vorm van bekostiging voor specialistische jeugdhulp en maatwerkvoorzieningen Wmo in te voeren die meer dan nu is gericht is op afrekening op basis van resultaten, zoals vastgelegd in het (eigen gezins-) plan van aanpak en die voldoet aan de volgende criteria:
    - het geeft inwoners en professionals de ruimte om zelf passende ondersteuning te kiezen en het geeft aanbieders de ruimte om te innoveren en samen te werken;
    - het verlaagt de administratieve lastendruk voor gemeente, sociale wijkteams en aanbieders.

Deze nieuwe vorm van bekostiging zal door de regio centraal Gelderland gezamenlijk worden opgepakt.

- Gedurende de komende jaren zal de vernieuwing van het zorgaanbod continu doorgaan. In 2017 vindt een herijking van het programma sociaal domein plaats. De verschillende activiteiten en projecten die tot innovatie moeten leiden in de periode vanaf 2017 tot 2020 worden opnieuw benoemd, leidend tot een transformatie-agenda. Deze transformatie-agenda is onderdeel van de nieuwe veranderopgave: Zorg dichterbij.
- De transformatie van het zorgaanbod is erop gericht om - daar waar mogelijk - de zorgzwaarte af te schalen, van residentiële en opvangvoorzieningen naar ambulante ondersteuningsvormen (ambulantisering) en van ambulante voorzieningen naar inschakeling van het eigen netwerk. Daarnaast is het streven om meer integraliteit /combinatievormen in het zorgaanbod te bereiken, bijvoorbeeld in de jeugdzorg over sectoren heen en in de Wmo naar combinaties van huishoudelijke hulp en begeleiding.
- Voor het bereiken van transformatie is productinnovatie nodig. Om dit te faciliteren wordt in de periode 2017-2020 jaarlijks 3 % van het budget voor specialistische jeugdhulp en maatwerkvoorzieningen gereserveerd voor projecten die bijdragen aan innovatie van het sociaal domein. De verdeling van dit budget is als volgt:
    - De verantwoordelijkheid voor de inzet van 1,5 % van het budget wordt belegd bij de wijkteams leefomgeving, gehoord hebbende de sociale wijkteams. Dit om een maximale verschuiving te bewerkstelligen in de transformatie van het aanbod preventieve en algemene voorzieningen. Echter niet meer als apart fonds maar toegevoegd aan het wijkbudget.
    - De verantwoordelijkheid voor de inzet van de andere helft van het innovatiebudget (1,5 %) wordt belegd bij de kernorganisatie om innovatie van zorg op regionaal en/of stedelijk niveau te stimuleren of innovatie van de bedrijfsvoering mogelijk te maken.

1.1.3 Sm@rt Arnhem

In 2016 is in de Arnhemse Perspectiefnota en MJPB voor het eerst de veranderopgave 'SM@RT Arnhem' opgenomen. Het doel van Sm@rt Arnhem is het ontwikkelen van een Arnhemse praktijk van beleidsadvisering en uitvoering waarin we - meer dan nu het geval is - gebruik maken van bestaande en nieuwe datastromen bij het zoeken naar nieuwe oplossingen voor Arnhem. Hierbij gaat speciale aandacht uit naar informatie die ons kan helpen bij het in kaart krijgen (en vergroten) van bijvoorbeeld de effectiviteit van beleid in het sociaal domein (maar ook breder).

De nieuwe manier van organiseren richt zich op datagestuurd werken, korte beleidscycli met een nadruk op innovatieve werkwijzen en samenwerken en kennisdelen binnen en buiten de organisatie van de gemeente. We willen met datagedreven sturing het beleid en de dienstverlening verbeteren om daarmee sneller te kunnen reageren op de veranderende omstandigheden. Kortom we zoeken naar slimme oplossingen voor de stad en voor onze eigen organisatie.

City Intelligence
In het kader van de verandering van de kernorganisatie is het belang van 'City Intelligence' onderkend. City Intelligence is - samen met inwoners, bedrijven en andere organisaties - het slim toepassen van data voor (maatschappelijke) vraagstukken en deze op een innovatieve manier oplossen. Dit proces is het verzamelen, delen, ontsluiten en analyseren van data uit de stad om de juiste keuzes te maken, te kunnen voorspellen en te bepalen waar interventies toe kunnen leiden. Daarnaast is de data ook van belang om continu te willen ontwikkelen, leren en verbeteren. Het gaat dus juist niet alleen om het technisch organiseren van City Intelligence maar ook om de houding van medewerkers die hierbij hoort.

De Arnhemse praktijk leert dat het mobiliseren van de hiervoor benodigde innovatiekracht niet eenvoudig is en wordt belemmerd door de onbekendheid van deze ontwikkeling en de dagelijkse werkdruk. Ervaringen bij andere gemeentes (Utrecht, Eindhoven, Den Haag) laten zien dat het gebruik van data om daarmee sturing te geven aan beleid gevolgen heeft voor de beleids- en data-analyse capaciteit. Het is nog te vroeg om definitieve conclusies te trekken over de vraag op welke wijze deze ontwikkeling gevolgen heeft voor de kernorganisatie.

Wat & Hoe
Informatie dient toegankelijk en toepasbaar gemaakt te worden om besluiten te onderbouwen; minder op beelden, meer een op feiten en inzicht gebaseerd verhaal. Op het gebied van data, sturing en verantwoording vindt een voortdurende doorontwikkeling plaats van management- en sturingsinformatie (managementrapportages). De vastgestelde programma 's (van wijken weten en de andere programma's) zijn hierbij bepalend.
De volgende fase van Sm@rt Arnhem is het projectmatig oppakken van de volgende punten:

- het vormgeven van een Urban Data Centre (i.s.m. Nijmegen en de provincie Gelderland);
- het doorontwikkelen van management- en stuurinformatie t.b.v. sociaal domeinen en de verzelfstandigde organisaties;
- het ontsluiten van open data;
- het toepassen van big data als input voor beleid, onder andere met een pilot op volksgezondheid in het kader van obesitas).

1.2 Stad op de Kaart

1.2.1 Centrumstad aan de rivier

Arnhem is ontstaan aan de Jansbeek, maar heeft zich ondertussen gevouwen om de Rijn. Het geografisch centrum van de stad ligt in de uiterwaarden van de rivier, midden in Meinerswijk. Economisch heeft de rivier industrieparken Kleefse Waard en Arnhems Buiten gefaciliteerd en ecologisch, recreatief is het een parel om te vertoeven, te recreëren en te sporten. Waar de rivier en het stedelijke leven elkaar raken, vinden ontmoetingen plaats. De plekken waar de rivier onze binnenstad raakt zijn de beste visitekaartjes om de stad op de kaart te zetten. We willen het Rijngoud delven. Ons doel is om de komende jaren, naast de ontwikkelingen die al in gang zijn gezet, actief op zoek te gaan met de stad hoe we de rivier optimaal uit kunnen nutten. We gaan op zoek naar nieuwe ontmoetingsmogelijkheden; economisch, recreatief, wonen etc. Omdat daar de rivier iets toevoegt aan het stedelijk leven. De rapportage Rijngoud van 2016 beschrijft daarvoor de mogelijkheden in de komende jaren.
Het hart van de stad heeft bijzondere betekenis als het gaat om het stedelijk leven. De binnenstad zit duidelijk weer in de lift. Tegelijk staat juist de binnenstad nog steeds voor grote uitdagingen. Een uitdaging omdat de krimp van Retail vraagt om een transformatie van de binnenstad; van "place to shop" naar "place to meet". Het winkelen, zal niet meer zo zijn zoals we het van oudsher kennen. Dit vraagt om innovatief ondernemerschap en de klant centraal zetten met bijzondere winkelformules en waarin de beleving belangrijk is. De krimp geeft ook kansen. Functies die ooit uit de binnenstad zijn verdrongen kunnen weer terugkeren. Wonen kent een enorme groei in de binnenstad het afgelopen jaar. Aantrekkelijk wonen dicht bij alle winkels en culturele voorzieningen en toch in een paar minuten in Sonsbeek of Meinerswijk zijn of snel de trein pakken.
Voor de veranderopgave "Vitale economie Arnhem-Nijmegen" gaan we nog meer op zoek naar mogelijkheden om vanuit de binnenstad van Arnhem hieraan bij te dragen.Daarbij gaat het o.a. om:

- De kwaliteit van openbare ruimte en bereikbaarheid optimaal te maken;
- Ruimte te geven aan innovatief ondernemerschap in de binnenstad van Arnhem;
- Cultureel en creatief ondernemerschap en –onderwijs de ruimte te geven en actief te ondersteunen;
- Als gemeente te investeren en daarmee investeerders te verleiden om ook te investeren;
- Het creëren van reuring en dynamiek.

1.2.2 Werken aan kansen

Ieder mens heeft een talent, groot en klein, en dat maakt mensen uniek. Daarin ligt ook het belangrijkste aangrijpingspunt opdat mensen mee kunnen doen. De participatiewet heeft als doel om iedereen die kan werken, die arbeidsvermogen heeft, naar (regulier) werk toe te leiden, tegen tenminste het minimumloon. Nodig is dat er onorthodox wordt gekeken naar werk en werkkansen en er ruimte op de arbeidsmarkt wordt geschapen door bijvoorbeeld functiecreatie, jobcarving, banen-/werkpool constructies etc. Voor de mensen die niet kunnen werken of (nog) geen werk hebben, blijft er een vangnet in de vorm van een (bijstands) uitkering.

Met de invoering van de participatiewet, waarin de Wet Werk en Bijstand, de Wet Sociale Werkvoorziening, en de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten is samengevoegd, hebben we in de afgelopen jaren gewerkt aan een regionale implementatie. Daarnaast hebben we een transformatie van de uitvoeringsstructuur op gang gebracht, waarbij we streven naar een zo hoog mogelijk resultaat voor zoveel mogelijk mensen en tegelijk de risico's zo beheersbaar mogelijk te houden. Op dit moment zitten we daar midden in. Belangrijk hierbij is ook dat we verder ontschotten. Niet alleen binnen de participatiewet, maar in het belang van de inwoners van Arnhem komen we ook tot nieuwe dienstverlening voor mensen die 'vroeger' in de arbeidsmatige dagbesteding terecht kwamen. Bijzondere aandacht verdienen mensen die hun talenten niet kunnen ontwikkelen omdat ze dak- of thuisloos zijn geraakt. Niet zelden is dat het gevolg van aandoeningen of beperkingen in het psychisch functioneren. Men spreekt ook wel van verwarde personen die wel onderdeel uitmaken van de samenleving in de stad en wijken. Hierbij is niet alleen (preventieve) zorg maar ook maatschappelijke participatie en zo mogelijk arbeidsparticipatie een belangrijk element in het herstel. We hebben nu de voorwaarden geschapen om veel meer vanuit talenten van mensen te gaan werken aan participatie en waar nodig aan herstel van arbeidsvaardigheden. In het kader van de nieuwe veranderopgave "Van de bank af" betekent dit ook dat we mensen anders en meer vanuit de wijk en de eigen woon- en leefomgeving moeten gaan benaderen.

Wij focussen op de talenten van mensen. Zoveel mogelijk mensen zinvol actief, zoveel mogelijk richting betaald werk. Onafhankelijk, met minder zorg. Dat doet mensen persoonlijk goed, dat doet wijken goed en dat doet onze stad goed.

Wij zoeken op een inventieve en niet-orthodoxe wijze naar zaken die onze inwoners nodig hebben om hun talent te ontplooien. De invoering van bijvoorbeeld Szeebra helpt onze inwoners om zelf het heft nog meer in handen te nemen. De zorgvuldig ingerichte systemen en ondersteuningsmogelijkheden zijn dienend aan de bedoeling. Ook de ontwikkeling van een eigen arbeidsontwikkelbedrijf - als 'opvolger' voor Presikhaaf Bedrijven past hierbij.

Wij realiseren in de stad en regio intensieve allianties met werkgevers, maatschappelijke organisaties, vrijwilligersorganisaties. Vooral om samen met hen ruimte te maken om mensen in hun mogelijkheden te laten functioneren, en daar waar het kan stappen te kunnen laten zetten in hun ontwikkelingen.

De Participatiewet kent nog veel sturing en regelgeving vanuit Den Haag. Arnhem blijft het Rijk scherp aanspreken op het doel van de participatiewet. Initiatieven vanuit het Rijk die daar niet aan bijdragen kunnen rekenen op kritisch meedenken vanuit Arnhem of een specifieke Arnhemse toepassing in de uitvoering.

1.2.3 Arnhem ElektriCity

Iedere gemeente in Nederland heeft een belangrijke opgave als het gaat om beperking van de CO2 uitstoot, duurzame energieopwekking, besparing, circulair omgaan met grondstoffen en de noodzakelijke gedragsverandering in de maatschappij en van de individuele Arnhemmer. Het klimaatakkoord van Parijs heeft niet alleen een stimulans gegeven aan stevige doelstellingen, het circulair omgaan met grondstoffen, maar ook als het gaat om de noodzaak om van het aardgas af te gaan. Gas is relatief schoon, maar het blijft een fossiele brandstof met bijbehorende CO_2-uitstoot; die moet versneld naar beneden. De gaswinning leidt tot aardbevingen en het importeren van aardgas creëert nieuwe afhankelijkheden, onder andere van Rusland en het Midden Oosten.

Een succesfactor èn een economische kans, is een stevige groei en innovatie van de energiesector en specifiek voor Arnhem en omgeving: de elektriciteitssector. Arnhem huisvest van oudsher ondernemingen met een omvangrijke werkgelegenheid en is binnen Nederland, midden in het Rijnland tussen Randstad en Nordrhein-Westfalen, een belangrijke speler als het gaat om de elektriciteitsvoorziening voor Europa. Ondernemers en onderwijsinstellingen in onze regio Arnhem innoveren, weten nieuwe technieken te vermarkten en Europese samenwerking aan te gaan.

Ons doel is een duurzame economische groei, meer werkgelegenheid en goed geschoold personeel op alle niveaus hieraan te koppelen. Daarvoor is een stevige inzet van overheid en gemeente Arnhem in het bijzonder nodig om partijen te verbinden, onderwijs- en ondernemersvestigingsplaatsen optimaal te faciliteren en te investeren in innovatieve toepassingen in de stad. In het bijzonder het (waterstof-) elektrisch vervoer blijft de komende jaren essentieel om de energietransitie vorm te kunnen geven en de slag te maken naar een circulaire economische groei en werkgelegenheid. Daarom hebben we deze veranderopgave geïntegreerd in de bredere opgave Arnhem Circulair waarin we onze inzet versterken op de klimaataanpak als het gaat om doelstellingen, circulariteit en aardgasloze samenleving. Tevens versterken wij vanuit Arnhem de groei- en innovatiekracht van EMT-bedrijven in Gelderland, Nederland en Europa. Via versnelling van innovaties en ontwikkeling van human capital voor duurzame (elektrische) energiesystemen en via goede vestigingscondities voor EMT-bedrijven en hun (toekomstige werknemers).
Wij dragen dit actief uit en profileren Arnhem als hoofdstad en ontwikkelcentrum binnen de Elektriciteitssector. Naast Food (Wageningen) en Health (Nijmegen) staat Arnhem in 2020 bekend als hét kristallisatiepunt en ontwikkelcentrum voor duurzame (elektrische) energiesystemen en geven binnen de mogelijkheden van de lokale overheid samen met de stad invulling aan het Klimaatakkoord van Parijs.
Daarmee groeien wij niet alleen in de regio Arnhem, maar ook als onderdeel van een compleet en internationaal toonaangevend en erkend energiecluster rond enkele specifieke innovatietechnologieën en toepassingsgebieden zoals advies- en certificeringsdiensten, apparaten en systeemoplossingen voor slimme, duurzame energienetten in de gebouwde omgeving (smart energy cities). Powerlab en nul-emissie-systemen voor schone en duurzame mobiliteit (waterstof elektrisch rijden, E-mobility). De klimaataanpak is daarbij niet een zaak van alleen Arnhem en haar inwoners en bedrijven, maar steeds meer een samenwerking in regionaal en landelijk verband;

In de periode 2018- 2022 trekken we de lijn naar circulariteit door aan de hand van de volgende punten:

- De gemeente maakt werk van het klimaatakkoord en circulariteit van grondstoffen;
- We volop gaan inzetten op energiebesparing van gebouwen;
- We bereiden ons verder voor op de transitie naar een aardgasloze stad;

- De vestigingscondities op onze toplocaties optimaal gefaciliteerd worden als het gaat om fysieke ligging (o.a. bereikbaarheid) als facilitering vanuit openbaar bestuur (o.a. vergunningen).
- De gemeente participeert actief in regionale, landelijke en Europese innovatieprogramma's
- De overheid/gemeente zich actief opstelt als "launching costumer" van Arnhemse innovaties in haar publieke domein zoals openbaarvervoer
- De gemeente de circulaire economie regionaal, landelijk en Europees de stad op de kaart zet en daarvoor relaties en samenwerking aangaat met andere bestuurslagen en (potentiële) partners

1.2.4 Vitale economie

Het versterken van locaties, het aanjagen van kennisontwikkeling, stimuleren van (jong) talent, en ondernemersgezind werken staat centraal. We hebben een inhaalslag te maken t.o.v. de ontwikkelingen nationaal en gefocuste inzet is nodig. De werkgelegenheid is geen vanzelfsprekendheid, evenals de positie van de kennisinstellingen in de regio. Ontwikkelingen als krimp in de Achterhoek en Limburg hebben effect op de instroom van studenten en betekenen ook een verandering op de arbeidsmarkt. De instroom van studenten is van belang voor de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van de regio. We werken aan versterking door een combinatie van investeringen in 'hard-en software'. Voor Arnhem kan dat alleen door te denken vanuit een stedelijk netwerk, waarbij gemeentegrenzen niet gelden: hoe functioneert het economisch systeem (daily urban system) in het Arnhemse en hoe maken we dit groter in regionaal verband (Nijmegen, Wageningen)? Verder bouwen we aan een sterke propositie. De omvang van Arnhem biedt kansen, nationaal en internationaal. We gaan uit van de kracht van (crossovers tussen) Food, Health en Energy op regionaal niveau, en de bijzondere ontwikkelkracht van de Arnhemse creatieve industrie hierbij. De rol van de vorig jaar opgerichte Economic Board en het recent ondertekende bestuursakkoord tussen Arnhem, Nijmegen en Provincie Gelderland (mét daarbij een forse investeringsagenda) is een uitdrukking van ons voornemen om de Vitale economie op de schaal Arnhem-Nijmegen verder te ontwikkelen.

Wij willen de innovatie verstevigen. De diverse 'campussen' in de regio zijn bij uitstek de basis voor innovatie, zij kennen een sterke dynamiek en zijn dus nooit af. Dit betekent dat we de bereikbaarheid, en andere randvoorwaarden voor deze locaties mee moeten laten groeien. Er is een verdere samenwerking en verbinding tussen verschillende concentraties van bedrijven en kennisinstellingen nodig opdat er gewerkt wordt aan een sterk ecosysteem van kennis- en innovatieve werklocaties.

Wij werken aan structuurversterking voor economische ontwikkeling en groei. Dit vraagt op het Arnhemse stedelijke niveau een verdere investering in relaties in de regio. Het gaat om de volgende sporen:

- Het benutten van het potentieel van startups en spin-offs
- Het stimuleren van innovatie en business development bij het bestaande bedrijfsleven.
- Het toevoegen van bedrijvigheid door optimale dienstverlening, relatiebeheer en toegewijde acquisitie

Wij bouwen aan een Human Capital Agenda. Het op orde hebben én doorontwikkelen van ons sociaal kapitaal is randvoorwaarde voor economische ontwikkeling. Het gaat bijvoorbeeld over de (internationale) werving van studenten en werknemers, het in kaart brengen van de ontwikkeling van de vraag naar arbeid op het vlak van energie/techniek en health en de aandacht voor vakmanschap. Hier ligt ook een opgave om de aansluiting te verbeteren tussen werk op lager en middelbaar niveau en het onderwijs en het versterken van de werkgelegenheid op lager en middelbaar niveau.

Wij gaan de internationale profilering verbeteren. Arnhem en de regio heeft nationaal en internationaal veel te bieden. Een vitale economie maakt in toenemende deel uit van (inter)nationale netwerken. (Inter)nationale positionering en aansluiting is nodig. We kunnen veel bereiken maar kunnen het ook beter doen. Arnhem formuleerde hiervoor al een internationale strategie. Het samenspel hierop met partijen in de regio en met de Economic Board Arnhem Nijmegen wordt cruciaal voor het succes.

Daarvoor is nodig dat, in de periode 2017- 2021:

- De vestigingscondities van onze toplocaties optimaal zijn en in samenhang, de gemeente heeft hierbij diverse (trekkende en faciliterende) rollen.
- De kennisinstellingen in de stad intensief en duurzaam samenwerken, wij hebben daarin een verbindende rol.
- De gemeente een sterke en duidelijke positie inneemt in de regio, bij de provincie, in de samenwerking met de Economic Board, met kennisinstellingen en bedrijfsleven, landelijk en internationaal en zich in deze verbanden volledig gericht op het realiseren van economische ontwikkeling.

1.2.5 Culturele eredivisie

Arnhem kent een levendig cultureel klimaat met veel creatief potentieel, een stevige culturele infrastructuur en aansprekend erfgoed. Onderscheidend vermogen, meerwaarde bieden en herkenbaar zijn worden steeds belangrijker voor steden en regio's. Kunst, cultuur en erfgoed spelen daarbij een grote rol. Belangrijk is dat kunst en cultuur niet alleen ingevlogen worden, maar ook ter plaatse worden geproduceerd. Een stad van makers kenmerkt zich door een innovatief klimaat. Clusters en netwerken zijn daarbij belangrijke randvoorwaarden. De culturele sector en zeker ook de creatieve industrie zijn afhankelijk van direct persoonlijk contact en van de ruimtelijke clustering van gelijksoortige bedrijvigheid: de 'creatieve milieus'.

Steden met een creatief klimaat en een divers cultureel aanbod doen het economisch beter: werken volgt wonen. Het gaat daarbij om maatschappelijke, 'zachte' waardevermeerdering (sociale ontwikkeling, zelfredzaamheid) en om 'harde' waardevermeerdering. Het gaat dan om de directe opbrengsten van culturele activiteit (multiplicatoreffecten, inkomsten evenementen en festivals, sponsoring topgezelschappen, toerisme) en de indirecte opbrengsten: stijgende huizen- en grondprijzen, een gezonde werkgelegenheid en demografische ontwikkeling. Cultuur is kortom een waardevermeerderaar en kapitaal voor een vitale, krachtige stad en regio. In de eredivisie spelen vraagt om blijvende investeringen hierin en sterkere samenwerking.

In 2019 worden door het Rijk de uitgangspunten voor het nieuwe cultuurbeleid vastgesteld voor de periode vanaf 2021. Arnhem is actief bij dit proces betrokken via de G9-steden en Landsdeel Oost. Een goede inbreng is van belang gezien onze positie als cultuurstad en complete keten van educatie- productie- presentatie: met o.a. ArtEZ, productiehuis De Nieuwe Oost, onze rijksgezelschappen, podia en musea. Allen zijn stevig geworteld in stad en regio. Zaak is die verbindingen verder te versterken en nieuwe verbindingen te leggen gericht op een krachtige regionale culturele infrastructuur waaraan regionale overheden, culturele instellingen, maatschappelijke en private partijen zich committeren. De samenwerking in Lauwersgracht Alliantie is hiervan een voorbeeld. Ook het proces naar één symfonische voorziening in Oost-Nederland moet leiden tot een gedragen en in Oost-Nederland verankerde voorziening die functioneert als een netwerk van organisaties en voor een zo breed mogelijk publiek toegankelijk is. In de nieuwe veranderopgave "Vitale economie Arnhem-Nijmegen"

vraagt dit de komende periode om samen met onze partners extra inzet te plegen op de te verwachten nieuwe verhoudingen tussen Rijk en stedelijke regio's.

We geloven in de ontwikkelkracht van cultuur voor de kwaliteit, diversiteit en (economische) aantrekkingskracht van stad en regio. En in de waarde van creativiteit voor meer welzijn, meer welvaart en het aanjagen van innovaties. Via crossovers met andere sectoren (zoals EMT), maar zeker ook bij het aanpakken van maatschappelijke vraagstukken (bijvoorbeeld leegstand).
We willen deze waarde en potentie van Arnhem meer uitdragen en benutten. In de stad en regio, in Oost-Nederland en daarbuiten. Een vitale en veerkrachtige creatieve en culturele regio, aantrekkelijk voor bewoners, bedrijven en toeristen, is ons uitgangspunt.
We investeren daarom samen met partners zoals de provincie Gelderland in een aantrekkelijk cultureel aanbod en creatief klimaat in de stad en willen daarmee als één van de 9 cultuursteden in Nederland ook onze rol voor de brede regio vervullen. Zo stimuleren we met de vernieuwing van Musis |Stadstheater Arnhem de ruimtelijke, economische en culturele ontwikkeling van de stedelijke regio Arnhem-Nijmegen en Oost-Nederland en versterken we onze positionering in de landelijke culturele infrastructuur.

In 2016 is cultuur als belangrijke pijler opgenomen in de investeringsagenda Arnhem-Nijmegen. Daarvoor is nodig dat:

- de rijksgezelschappen en de Arnhemse podia die zij bespelen zo goed mogelijk worden gefaciliteerd in hun streven naar samenwerking, vergroting en verbreding van hun publieksbereik en maatschappelijk draagvlak;
- we met onze regiogemeenten en op Oost-Nederlandse schaal samenwerken aan de versterking van de culturele eredivisie ten opzichte van de rest van Nederland;
- we de kracht van de creatieve sector bij het aanjagen van innovaties en het aanpakken van maatschappelijke vraagstukken beter benutten en structureler inzetten;
- we actief participeren in regionale, landelijke en Europese netwerken die de (creatieve en culturele) stad op de kaart zetten en daarvoor relaties en samenwerking versterken met andere bestuurslagen en (potentiële) partners.

Perspectiefnota

2018-2021

GEMEENTE ARNHEM
Postbus 9029
6802 EL Arnhem
Tel: 0900-1809
Fax: 026-3774830
E-mail: gemeente@arnhem.nl

GEMEENTE Arnhem

17A17

PARTIJ VAN DE ARBEID GROENLINKS Verenigd Arnhem

Amendement **De kracht van diversiteit in de MJPB**

De gemeenteraad in vergadering bijeen op maandag 19 juni 2017 bij de vaststelling van de Perspectiefnota;

Constaterende dat:

- Diversiteit in de perspectiefnota slechts wordt genoemd als onderdeel van de veranderopgave 'Zorg dichtbij';
- Diversiteit derhalve als thema in de perspectiefnota ontbreekt, terwijl het nu en in de komende jaren een belangrijk thema is;
- Het college de inclusieve wijk als antwoord benoemt op diversiteit onder de veranderopgave 'zorg dichtbij'.

Overwegende dat,

- De mate van inclusiviteit voor een groot deel bepaald wordt door het diversiteitsbeleid van de gemeente;
- De wijze waarop diversiteit in de perspectiefnota staat verwoord het thema nodeloos problematiseert;
- Er op dit moment een beleidsnota integratie in voorbereiding is;

Is van mening dat,

- Het thema diversiteit in haar volle breedte derhalve een prominentere plaats in de perspectiefnota verdient;
- Diversiteit niet een 'probleem' is dat kan en moet worden 'opgelost';
- De wijze waarop dit thema in de voorliggende perspectiefnota wordt behandeld, geen recht doet aan de zwaarte en het belang van dit onderwerp;
- Het van belang is dat het college een uitdagende visie uitwerkt met betrekking tot dit thema zowel nog in de verwachte nota diversiteit en nota inclusie en deze tevens in de MJPB te verwerken;

Besluit;

Het voorliggende raadsbesluit als volgt te wijzigen:

- **Toevoegen** aan besluitpunt 1: *...met dien verstande dat het thema 'diversiteit' als vijfde veranderopgave wordt toegevoegd aan Hoofdstuk 3 'Programma's met een veranderopgave'.* Hierbij wordt ingezet op het bevorderen van beleid dat gericht is op inclusie van **alle** Arnhemmers. Daarbij vragen wij specifiek aandacht voor de volgende punten: bevorderen van participatie, bestrijden van uitsluiten en intolerantie, versterken van diversiteit binnen de gemeentelijke organisatie, bevorderen van sociale cohesie, extra inzet op zichtbaar maken van de waarde van diversiteit.

- **Op pagina 17 van de Perspectiefnota** de laatste zin van de 1ste alinea 'Daarom wordt voorgesteld...op 4 nieuwe veranderopgaven' te wijzigen in "Daarom wordt voorgesteld...op 5 nieuwe veranderopgaven".

Marilyn A-Kum
Partij van de Arbeid

Cathelijne Bouwkamp
GroenLinks

Kursat Bal
Verenigd Arnhem

AANGENOMEN

Voor **23**

Tegen **15**

Amendement "De kracht van diversiteit in de MJPB" (17A17)

D66	8	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	0	4
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	2	0
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Fractie Arnhem	1	0
de Groot		

Totaal

38

Wijziging jaarschijf 2017 MJPB 2017-2020

Nr. : **17-019**

Onderwerp : Perpectiefnota 2018-2021: Effect jaarschijf 2017

Raad d.d. : 29 mei 2017

Documentnr. :

I / S : Incidenteel (*structureel effect wordt verwerkt in de MJPB 2018-2021*)

Toelichting : Zie raadsvoorstel Perpectiefnota 2018-2021

Wijken / Reguliere programma's		Stand na begrotingswijziging 17-017						Begrotingswijziging 17-019						Stand na begrotingswijziging 17-019					
Nr.	Omschrijving	Lasten	Baten	Exploitatie-Resultaat	Mutatie reserves		Saldo	Lasten	Baten	Explotaitie-Resultaat	Mutatie reserves		Saldo	Lasten	Baten	Exploitatie-Resultaat	Mutatie reserves		Saldo
					Toe-voegingen	Ont-trekkingen					Toe-voegingen	Ont-trekkingen					Toe-voegingen	Ont-trekkingen	
	Wijken																		
Geb1	Centrum Spijkerkwartier Arnhenhemse Broek (CSA)	33.100	8.974	-24.126	0	0	-24.126	900	25	-875	0	0	-875	34.000	8.999	-25.001	0	0	-25.001
Geb2	Noordwest	30.348	3.258	-27.090	0	0	-27.090	417	0	-417	0	0	-417	30.765	3.258	-27.507	0	0	-27.507
Geb3	Noordoost	25.054	3.048	-22.006	0	0	-22.006	575	0	-575	0	0	-575	25.629	3.048	-22.581	0	0	-22.581
Geb4	Presikhaaf	22.873	2.343	-20.530	0	0	-20.530	568	0	-568	0	0	-568	23.441	2.343	-21.098	0	0	-21.098
Geb5	Malburgen	34.333	4.471	-29.862	0	0	-29.862	471	0	-471	0	0	-471	34.804	4.471	-30.333	0	0	-30.333
Geb6	Schuytgraaf / Elderveld	18.490	1.932	-16.558	0	0	-16.558	170	0	-170	0	0	-170	18.660	1.932	-16.728	0	0	-16.728
Geb7	De Laar / Elden	17.026	2.142	-14.884	0	0	-14.884	281	0	-281	0	0	-281	17.307	2.142	-15.165	0	0	-15.165
Geb8	Vredenburg Kronenburg Rijkswoerd (VKR)	26.217	2.000	-24.217	0	0	-24.217	429	0	-429	0	0	-429	26.646	2.000	-24.646	0	0	-24.646
	Reguliere programma's																		
R0	Algemeen bestuur en publieke dienstverlening	10.969	3.589	-7.380	0	0	-7.380	0	0	0	0	0	0	10.969	3.589	-7.380	0	0	-7.380
R1	Veiligheid	13.934	1.484	-12.450	0	121	-12.329	246	-120	-366	0	0	-366	14.180	1.364	-12.816	0	121	-12.695
R2	Verkeer, vervoer en waterstaat	20.386	6.041	-14.345	6.265	8.255	-12.355	69	470	401	318	707	790	20.455	6.511	-13.944	6.583	8.962	-11.565
R3	Economie	5.125	740	-4.385	0	0	-4.385	-228	0	228	0	0	228	4.897	740	-4.157	0	0	-4.157
R4	Educatie	29.583	6.343	-23.240	4.677	1.198	-26.719	-197	0	197	0	47	244	29.386	6.343	-23.043	4.677	1.245	-26.475
R5	Cultuur, recreatie en sport	45.637	11.087	-34.550	2.677	610	-36.617	121	14	-107	4	2	-109	45.758	11.101	-34.657	2.681	612	-36.726
R6	Participatie en Maatschappelijke Ondersteuning	198.174	106.676	-91.498	1.200	538	-92.160	2.042	0	-2.042	9.600	820	-10.822	200.216	106.676	-93.540	10.800	1.358	-102.982
R7	Gezondheid en Milieu	32.206	2.337	-29.869	132	8.005	-21.996	-96	0	96	233	0	-137	32.110	2.337	-29.773	365	8.005	-22.133
R8	Wonen en Ruimte	73.519	73.819	300	1.250	2.873	1.923	37	-1.228	-1.265	75	0	-1.340	73.556	72.591	-965	1.325	2.873	583
R9	Financiën en bedrijfsvoering	90.571	481.578	391.007	6.915	7.199	391.291	-1.115	1.543	2.658	270	12.910	15.298	89.456	483.121	393.665	7.185	20.109	406.589
	Totaal	**727.545**	**721.862**	**-5.683**	**23.116**	**28.799**	**0**	**4.690**	**704**	**-3.986**	**10.500**	**14.486**	**0**	**732.235**	**722.566**	**-9.669**	**33.616**	**43.285**	**0**
						5.683						*3.986*						*9.669*	

Wijziging jaarschijf 2017 MJPB 2017-2020

Nr. : **17-019**

Onderwerp : Perpectiefnota 2018-2021: Actualisatie Jaarschijf 2017 van het Meerjaren InvesteringsPlan (MIP)

Raad d.d. : 29 mei 2017

Meerjaren InvesteringsPlan (MIP)

Documentnr. :

I / S : Jaarschijf 2017

Toelichting : Zie raadsvoorstel Perpectiefnota 2018-2021

Wijken / Reguliere programma's		Stand MJPB 2017 -2020: Jaarschijf 2017						Begrotingswijziging 17-019						Stand na begrotingswijziging 17-019					
Nr.	Omschrijving	Lasten	Baten	Exploitatie-Resultaat	Mutatie reserves		Saldo	Lasten	Baten	Explotaitie-Resultaat	Mutatie reserves		Saldo	Lasten	Baten	Exploitatie-Resultaat	Mutatie reserves		Saldo
					Toe-voegingen	Ont-trekkingen					Toe-voegingen	Ont-trekkingen					Toe-voegingen	Ont-trekkingen	
	Wijken																		
Geb1	Centrum Spijkerkwartier Arnhenhemse Broek (CSA)	18.443	0	-18.443	0	0	-18.443	-4.399	0	4.399	0	0	4.399	14.044	0	-14.044	0	0	-14.044
Geb2	Noordwest	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geb3	Noordoost	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geb4	Presikhaaf	19	0	-19	0	0	-19	-4	0	4	0	0	4	15	0	-15	0	0	-15
Geb5	Malburgen	0	0	0	0	0	0	3	0	-3	0	0	-3	3	0	-3	0	0	-3
Geb6	Schuytgraaf / Elderveld	1.167	0	-1.167	0	0	-1.167	4.353	0	-4.353	0	0	-4.353	5.520	0	-5.520	0	0	-5.520
Geb7	De Laar / Elden	1	0	-1	0	0	-1	47	0	-47	0	0	-47	48	0	-48	0	0	-48
Geb8	Vredenburg Kronenburg Rijkswoerd (VKR)	5	0	-5	0	0	-5	-5	0	5	0	0	5	0	0	0	0	0	0
	Reguliere programma's																		
R0	Algemeen bestuur en publieke dienstverlening	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
R1	Veiligheid	0	0	0	0	0	0	60	0	-60	0	0	-60	60	0	-60	0	0	-60
R2	Verkeer, vervoer en waterstaat	8.348	0	-8.348	0	0	-8.348	829	0	-829	0	0	-829	9.177	0	-9.177	0	0	-9.177
R3	Economie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
R4	Educatie	2.198	0	-2.198	0	0	-2.198	-784	0	784	0	0	784	1.414	0	-1.414	0	0	-1.414
R5	Cultuur, recreatie en sport	479	0	-479	0	0	-479	3.819	0	-3.819	0	0	-3.819	4.298	0	-4.298	0	0	-4.298
R6	Participatie en Maatschappelijke Ondersteuning	0	0	0	0	0	0	10	0	-10	0	0	-10	10	0	-10	0	0	-10
R7	Gezondheid en Milieu	12.743	0	-12.743	0	0	-12.743	803	0	-803	0	0	-803	13.546	0	-13.546	0	0	-13.546
R8	Wonen en Ruimte	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
R9	Financiën en bedrijfsvoering	7.877	0	-7.877	0	0	-7.877	7.914	0	-7.914	0	0	-7.914	15.791	0	-15.791	0	0	-15.791
	Totaal	**51.280**	**0**	**-51.280**	**0**	**0**	**-51.280**	**12.646**	**0**	**-12.646**	**0**	**0**	**-12.646**	**63.926**	**0**	**-63.926**	**0**	**0**	**-63.926**
						0						*0*						*0*	

Tussenrapportage 1-2017

Inhoudsopgave

1 - SAMENVATTING 3

Inleiding 3

Beleidsmatige ontwikkelingen 3

Financiële ontwikkelingen 3

2 - TOELICHTING OP DE BELEIDSMATIGE ONTWIKKELINGEN 5

2.1 Toelichting op de wijken 5

2.2 Voortgang beoogde doelen en prestaties 5

3 - TOELICHTING OP DE FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN 5

3.1 Toelichting op de voordelige afwijkingen via de exploitatie te verrekenen met de AR 5

3.2 Toelichting op de nadelige afwijkingen via de exploitatie te verrekenen met de AR 7

3.3 Overig 9

1 - Samenvatting

Inleiding

Deze eerste tussenrapportage van 2017 (Turap 1-2017) geeft informatie over het verwachte financiële jaarresultaat en de afwijkingen ten opzichte van de begroting. Hierbij wordt de laatst geautoriseerde begrotingsstand gehanteerd. Dit is de stand inclusief de raadsbesluiten tot en met 27 maart 2017. De rapportage is opgesteld op basis van enerzijds de structurele componenten in de resultaten van 2016 en anderzijds bekende ontwikkelingen in het eerste deel van 2017.

Beleidsmatige ontwikkelingen

Op dit moment zijn voor het eerste kwartaal 2017 geen majeure beleidsmatige afwijkingen te melden.

Belangrijke ontwikkelingen in 2017 hebben voornamelijk een relatie met het programma 'Van Wijken Weten'. Na de in een aantal wijken gehouden pilots Wijksturing 2015/2016 zijn vanaf oktober 2016 acht teams Leefomgeving in alle Arnhemse wijken actief. In paragraaf 2.1 staat een verdere toelichting op deze ontwikkelingen.

In de MJPB 2017 - 2020 is ten behoeve van de inzichtelijkheid in en de meetbaarheid van het Arnhemse beleid de Arnhemse doelenboom opgenomen, waarin de samenhang tussen de Arnhemse hoofddoelen, de beleidsdoelen in de veranderopgaven en in de reguliere opgaven in beeld wordt gebracht.
In de tweede tussenrapportage zullen we rapporteren over deze doelen, in dit vroege stadium is dit nog niet opportuun. Er zal overigens nog niet op de prestatiedoelen van de Wijkprogramma's of de beoogde prestaties op taakvelden in de wijken worden gemeten. Het jaar 2017 is een ontwikkeljaar om de ambitie en de doelen vanuit de veranderopgaven in de wijken vorm te geven en deze in samenhang te brengen met de door de wijk(en) geformuleerde wijkdoelen.

Financiële ontwikkelingen

Omschrijving	MJPB 2017-2029	Geautoriseerde begroting (t/m 27-3-2017)	Prognose 2017	Afwijking
				Bedragen x € 1.000
Baten	692.222	693.497	693.586	89
Lasten	696.860	698.910	711.856	-12.946
Totaal van verwachte saldo van baten en lasten	**-4.638**	**-5.413**	**-18.270**	**-12.857**

Na de begrotingswijziging op 27 maart 2017 sluit de vastgestelde jaarschijf 2017 van de MJPB 2017 - 2020 met een onttrekking aan reserves van per saldo € 5,4 miljoen.
Bovenop deze begrotingsuitkomst wordt in deze Turap in 2017 een nadelig saldo van baten en lasten verwacht van € 12,9 miljoen, waarvan een bedrag van € 9,6 miljoen wordt veroorzaakt door een voorgestelde reservering voor kosten van de transitie van Presikhaaf Bedrijven naar Werkbedrijf Arnhem. In de onderstaande tabellen worden de afwijkingen weergegeven. Deze afwijkingen staan in paragraaf 3.1 en 3.2 van deze tussenrapportage nader inhoudelijk toegelicht.

Specificatie verwachte voor- en nadelen via de exploitatie

Programma	Omschrijving	Afwijking	Incidenteel	Structureel
				Bedragen x €1.000
div	Lagere kapitaallasten agv onderuitputting geplande investeringen 2016 ICT	2.197	2.197	
div	Externe inhuur ten laste van ICT onderuitputting 2017, dekking vanuit MIP	-500	-500	
div	Lagere kapitaallasten agv onderuitputting geplande overige investeringen 2016	584	584	
R6	AWBZ/MO-middelen	500	500	
R9	Gemeentefonds	1.182		1.182
R9	Dividend BNG	414	414	
div	Taakstelling ondersteunende functies (20-40 fte) eerste tranche	-1.400	-1.400	
div	Invulling door schrappen van 10 fte management	967	967	
div	Voordeel business case Sportbedrijf	700	700	
	Diversen	425	425	
	Subtotaal ten gunste van AR	**5.069**	**3.887**	**1.182**

Programma	Omschrijving	Afwijking	Incidenteel	Structureel
				Bedragen x €1.000
R1	Huur brandweerkazerne	-247		-247
R1	Knelpunt Brandweerkazerne	-120		-120
R6	Bijdrage Arnhem aan GR Presikhaaf Bedrijven	-2.283		-2.283
R6	Transitie Presikhaaf bedrijven naar Werkbedrijf Arnhem	-9.600	-9.600	
R6	Investeren in werk	-500		-500
R8	Leges-inkomsten naar beneden toe bijstellen ivm lagere opbrengsten	-1.260		-1.260
R9	Indexatie loonkosten o.b.v. aanpassing (pensioen)premies	-1.665		-1.665
R9	Nieuwe cao ambtenaren (aanname 1,5% vanaf 1 mei 2017)	-870		-870
div	Formatie teams Leefomgeving	-3.202	-3.202	
div	Transitiekosten Van Wijken Weten (MJPB 2017-2020)	1.890	1.890	
div	Verschuiven van 14 fte van de kernorganisatie naar Wijkteams Leefomgeving	1.153	1.153	
div	Schrappen van 9,5 fte (niet meer invullen van vacatures gepensioneerden)	62	62	
div	Taakstelling / knelpunt organisatie	-492		-492
div	Restant taakstelling Gelders Archief	-80	-80	
R2	Stelposten mobiliteit/bereikbaarheid : restant niet in te vullen	-200		-200
R1	Werving nieuwe burgemeester	-25	-25	
R1	Dekking wervingskosten nieuwe burgemeester	25	25	
	Diversen	-513	-513	
	Subtotaal ten laste van AR	**-17.927**	**-10.290**	**-7.637**
	Totaal ten laste van AR	**-12.858**	**-6.403**	**-6.455**

2 - Toelichting op de beleidsmatige ontwikkelingen

2.1 Toelichting op de wijken

Vanaf eind 2016 zijn de wijkteams leefomgeving volledig operationeel.
In het eerste kwartaal van 2017 hebben de teams hun contacten met wijk, bewoners en anderen uitgebreid en verdiept. Met de kernorganisatie wordt intensief samengewerkt om tot de juiste afspraken en de meest effectieve werkvorm te komen.
De eerste 'jaargang' van de wijkplannen, tot stand gekomen samen met bewoners, sociale wijkteams, kernorganisatie en instellingen, is inmiddels klaar. De teams hebben hieraan vanuit een gelijke opdracht, ieder op de wijze die past bij bewoners en wijk aan gewerkt. Dat betekent dat de plannen een sterke 'couleur locale' kennen maar ook dat meerdere thema s in alle wijken op bijna identieke wijze worden genoemd.
Deze stadsbrede thema's zijn opgenomen in het boekje "aandachtspunten Perspectiefnota 2018-2021", dat als discussiestuk aan de orde is geweest tijdens het raadsdebat op 20 maart jl.
De teams oriënteren zich op de herkomst en de aanwending van alle budgetten in de wijken en zorgen verder als opdrachtgever, samen met bewoners, partners en kernorganisatie, voor het realiseren van de opgaven die in de wijkplannen zijn opgenomen. Doel is om activiteiten te financieren door in overleg met bewoners binnen het totaal beschikbare wijkbudget te schuiven.

2.2 Voortgang beoogde doelen en prestaties

In de MJPB 2017 - 2020 is ten behoeve van de inzichtelijkheid in en de meetbaarheid van het Arnhemse beleid de Arnhemse doelenboom opgenomen, waarin de samenhang tussen de Arnhemse hoofddoelen, de beleidsdoelen in de veranderopgaven en in de reguliere opgaven in beeld wordt gebracht.
In de tweede tussenrapportage zullen we rapporteren over deze doelen, in dit vroege stadium is dit nog niet opportuun. Op dit moment kunnen we wel aangeven dat binnen de programma's R2 Verkeer, vervoer en waterstaat en R4 educatie het realiseren van de doelen vertraging oploopt.

Binnen programma R2, Verkeer, vervoer en waterstaat, ondervindt het groot onderhoud van de hoofdstructuur tegenwind omdat rond de uitvoering van groot onderhoud aan de Groningensingel, Oude Zevenaarsweg en Velperweg de ontwikkeling van een visie nog niet is afgerond.
Binnen programma R4, Educatie, loopt de voorgestane verdere decentralisatie van beheer van schoolgebouwen richting de schoolbesturen vertraging op. De schoolbesturen zien geen meerwaarde in de doordecentralisatie, die in hun ogen meer taken, verantwoordelijkheden en risico met zich meebrengt zonder voordelen ten opzicht van de huidige situatie met het IHP.

3 - Toelichting op de financiële ontwikkelingen

3.1 Toelichting op de voordelige afwijkingen via de exploitatie te verrekenen met de AR

Div. Onderuitputting kapitaallasten € 2.781.000 voordeel

Zoals in jaarverslag 2016 is gemeld zal vanwege achterblijvende investeringen een onderuitputting optreden op de begrote kapitaallasten in 2017. Dit voordeel bedraagt € 2.781.000, verdeeld in € 2.197.000 ICT en € 584.000 vanwege overige investeringen. Voorgesteld wordt om ten laste van dit

voordeel € 500.000 in te zetten voor noodzakelijke inhuur ter verbetering van de digitale dienstverlening met het project Eddie, waarna per saldo nog een voordeel resteert van € 2.281.000.

R.06 AWBZ/MO-middelen € 500.000 voordeel

Sinds 2015 wordt de decentralisatie-uitkering Maatschappelijke Opvang (MO) opgehoogd met gedecentraliseerde middelen uit de (voormalige) AWBZ. Het gaat hierbij om het budget AWBZ functie begeleiding en persoonlijke verzorging die in het verlengde van begeleiding wordt geboden. De centrumgemeente Arnhem kreeg hiervoor extra middelen vanuit het Rijk. In voorgaande jaren heeft een zichtbare uitnutting van dit budget zich maar ten dele voorgedaan, mogelijk omdat een deel van deze kosten binnen de Wmo 2015 ook onder de producten Begeleiding en Persoonlijke verzorging geboekt is. Ook voor 2017 wordt daarom een voordeel verwacht.

R.09 Gemeentefonds € 1.182.000 voordeel

Op basis van de september- en decembercirculaire uit 2016 is een nieuwe prognose gemaakt van het gemeentefonds. Dit leidt tot een positief effect in het meerjarenbeeld. Deels heeft dit effect een vrij hard karakter waar het gaat om de actualisatie van onderliggende maatstaven in de algemene uitkering. Hierbij valt te denken aan een toename van inwoners, minderheden, lage inkomens, huishoudens, klantpotentieel, woonruimten en één-ouder-huishoudens.
Deels heeft de prognose echter een wat zachter karakter. In de septembercirculaire 2016 is namelijk uitgegaan van een positieve accresontwikkeling van 1,13% in 2017 (ten opzichte van de 0,43% verwacht in de meicirculaire 2016). De septembercirculaire meldt namelijk extra uitgaven voor defensie, veiligheid, zorg, onderwijs en armoedebestrijding.

R.09 Dividend BNG € 414.000 voordeel

De BNG heeft bekend gemaakt dat de netto winst over het boekjaar 2016 € 369 miljoen bedraagt. Hiervan is € 4 miljoen voor de houders van hybride kapitaal en € 365 miljoen voor de aandeelhouders. Evenals voorgaande jaren wordt voorgesteld hiervan 25% uit te keren als dividend, € 91 miljoen. Dit geeft een uitkering van € 1,64 per aandeel van nominaal € 2,50.
Arnhem bezit 496.470 aandelen, wat een vergoeding betekent van 496.470 x € 1,64 = € 814.000. Een voordeel ten opzichte van de € 400.000 in de MJPB voor 2017 van € 414.000.

Div. Taakstelling ondersteunende functies (20-40 fte) eerste tranche € 267.000 voordeel

Vanuit het coalitieakkoord is een taakstelling van 2 x 20 fte (zijnde € 2,8 mln.) opgelegd op de ondersteunende functies. Vorig jaar is besloten om een deel van deze taakstelling (€ 700k) te verbijzonderen naar het re-integratie onderdeel van Werk en Inkomen welke wordt gefinancierd uit het participatiebudget. Hiermee komt de taakstelling uit op € 2,1 miljoen. Met het schrappen van formatie, het inzetten van het voordeel op de business case sportbedrijf en De Connectie wordt de taakstelling in 2017 incidenteel en vanaf het jaar 2019 structureel en met een voordeel ingevuld. Dit voordeel moet worden bezien in het geheel van voor- en nadelen op de bedrijfsvoering en zal hiermee worden verrekend.

3.2 Toelichting op de nadelige afwijkingen via de exploitatie te verrekenen met de AR

R.01 Brandweerkazerne € 367.000 nadeel

Er wordt aan de brandweer een kostprijsdekkende huur in rekening gebracht. Omdat de gemeente kapitaallasten berekent op basis van lineaire afschrijving zijn de eerste jaren de kapitaallasten voor de gemeente hoger dan het huurbedrag (en ontstaat er bij ons een tekort). In latere jaren gebeurt het tegenovergestelde en ontstaat een overschot. Voorgesteld wordt om het huidige tekort van € 247.000 ten laste van het MIP (en dus de algemene middelen) te brengen.
Bij de afronding van de investering in de kazerne bleek dat niet het volledige krediet noodzakelijk was, waardoor de werkelijke kapitaallasten lager uitvielen dan begroot. In plaats van € 1.582.000 bleek er slechts € 1.462.000 kapitaallastenbudget nodig te zijn. Dit voordeel van € 120.000 is in de begroting (2017 e.v.) ten gunste van de algemene middelen gebracht en niet vertaald in een lagere huur. Een fout die hersteld dient te worden.

R.06 Bijdrage Arnhem aan GR Presikhaaf Bedrijven € 2.283.000 nadeel

Op 20 december 2016 heeft de gemeente Arnhem besloten verder te gaan met de ontwikkeling van een eigen werkbedrijf. Met het Werkbedrijf Arnhem wil de gemeente in positie komen om opvolger te worden van (een deel van) de bedrijfsactiviteiten van Presikhaaf Bedrijven en ontstaan de beste perspectieven op het behouden en uitbouwen van werkgelegenheid, een soepele transformatie van het huidige Presikhaaf Bedrijven, het beperken van ontmantelings- en frictiekosten en een betere sturing op de bedrijfsresultaten en maatschappelijke prestaties.

Werkbedrijf Arnhem richt zich in de basis op de Arnhemse doelgroep van de Participatiewet en de Arnhemse SW-medewerkers, maar weet dat de propositie sterker wordt als gelijkgestemde gemeenten uit de regio (onder voorwaarden) aansluiten.

De huidige Arnhemse begroting is voor wat betreft het onderdeel Presikhaaf Bedrijven gebaseerd op het Bresdo rapport. De doelstellingen uit het rapport zijn nog wel van toepassing, maar de financiële vertaling ervan is niet meer van toepassing. Er is daarom een actuele prognose gemaakt van de benodigde bijdragen aan SW-ers en aan Begeleid Werkers (BW-er). Het nadelige financiële effect bedraagt naar verwachting in 2017 € 2.283.000

R.06 Transitie Presikhaaf bedrijven naar Werkbedrijf Arnhem € 9.600.000 nadeel

Zowel de gedeeltelijke ontmanteling van Presikhaaf Bedrijven alsmede de oprichting en inrichting van Werkbedrijf Arnhem leiden tot transitiekosten. Deze bestaan uit frictiekosten Presikhaaf Bedrijven (zie hiervoor de raadsbrief van 17 januari over de transitie Presikhaaf Bedrijven) en aanloopkosten voor Werkbedrijf Arnhem. In totaal komt dit neer op incidenteel circa € 9,6 miljoen.

R.06 Investeren in werk € 500.000 nadeel

In de Perspectiefnota 2018 - 2021 wordt voorgesteld een bedrag van € 500.000 uit te trekken voor een nieuwe werkwijze om mensen te begeleiden naar werk. Hiermee moet het mogelijk worden in de jaren na 2017 mensen in een uitkeringssituatie zodanig te motiveren dat de negatieve effecten van de BUIG-budgetten kunnen worden opgevangen.

R.08 Leges-inkomsten ODRA naar beneden toe bijstellen € 1.260.000 nadeel

In de jaarrekening 2016 zijn tegenvallende leges inkomsten uit de bouw geconstateerd. Gebaseerd op deze achterblijvende realisatie van inkomsten en het feit dat er slechts enkele grote bouwprojecten in beeld zijn (Mozaiekcollege, Coberco-terrein, Kerkplein), die met name bijdragen aan hogere opbrengsten, wordt voorgesteld om de inkomsten structureel met €1,2 mln. neerwaarts bij te stellen.

R.09 Indexatie loonkosten obv aanpassing (pensioen)premies en nieuwe cao € 2.535.000 nadeel

De Arnhemse loonkosten nemen toe als gevolg van het verhogen van de pensioenpremies door het ABP. Het ABP heeft de premie voor het ouderdoms- en nabestaandenpensioen van 18,8% naar 21,1% bijgesteld voor 2017. De werknemer betaalt 30% van deze premie en Arnhem als werkgever 70%. Per saldo bedraagt de stijging voor Arnhem € 1.150.000.
Daarnaast stijgen ook de Sociale Verzekeringspremies (SV) met € 387.000 en de premies voor de ZvW met € 73.000. De pensioenpremiestijging zoals het ABP die nu voorziet, zou leiden tot een stijging van de pensioenpremiekosten voor de werkgever met 1% van de loonsom. De werknemers zetten in de nieuwe cao-onderhandelingen in op een loonstijging van 2,5% bij een looptijd van een jaar.
Er is voor gekozen om bij de inschatting van de financiële effecten voor Arnhem als gevolg van de nieuwe cao te rekenen met 1,5 %. Dit betekent een stijging van de loonsom met € 1,2 miljoen structureel, waarvan € 870.000 in 2017 optreedt (nieuwe cao per 1 mei).
Ook de vergoeding voor het raadswerk is vanaf 2017 geïndexeerd (€ 40.000).

Div. Formatie teams leefomgeving € 97.000 nadeel

Met de implementatie van 8 wijkteams leefomgeving is een formatie van 36 fte gemoeid met een equivalent van € 3,2 miljoen. Vorig jaar heeft het college besloten om voor 2017 een bedrag van € 1.890.000 beschikbaar te stellen, om deze transitie mogelijk te maken. Met het verschuiven van 14 fte voor een bedrag van € 1.153.000 van de kernorganisatie naar de teams leefomgeving en het schrappen van 9,5 fte is een groot deel van de taakstelling die is ontstaan ook structureel ingevuld. In 2017 is nog sprake van een klein nadeel, omdat het schrappen van de 9,5 fte grotendeels in 2018 en maar voor een deel in 2017 zal plaatsvinden. Dit nadeel moet worden bezien in het geheel van voor- en nadelen op de bedrijfsvoering en zal hierbinnen dan ook worden opgelost.

Div. Taakstelling / knelpunt organisatie € 492.000 nadeel

Dit betreffen een tweetal oude knelpunten op de bedrijfsvoering (ongedekte overgekregen formatie bij W&I en een niet gerealiseerd voordeel op energiekosten), waarvan bij het opstellen van de MJPB 2017-2020 gedacht werd deze op te kunnen lossen binnen de formatie. Als gevolg van alle personele taakstellingen is het steeds lastiger om dergelijke knelpunten binnen de formatie op te lossen zonder daarbij majeur in te leveren op de kwaliteit. Voorgesteld wordt derhalve ingaande 2017 deze knelpunten ten laste van de algemene middelen te brengen.

Div. Restant taakstelling Gelders Archief € 80.000 nadeel

De Raad heeft in april 2011 i.h.k.v. de bezuinigingen besloten de bijdrage aan Gelders Archief vanaf 2013 te korten met € 105.000. Deze korting is t/m 2016 ingevuld door een BTW-meevaller (teruggave BTW op de kosten van nieuwbouw archief in 2013). Daarna wordt de korting deels (€ 50.000) verrekend met de jaarlijkse bijdrage. Daarvoor is overeenstemming met de partners in de gemeenschappelijke regeling. Het tweede deel (€ 50.500) zal in de loop van 2017 vorm krijgen door verplaatsing van het gemeentelijk archief van de Diogenesbunker naar het Gelders Archief. Hiermee zal een besparing gerealiseerd worden, maar niet (volledig) in 2017 zelf.

De prijscompensatie die door het Rijk wordt toegepast is in de laatste jaren hoger gebleken dan de gemeentelijke compensatie, maar dient door de gemeente overgenomen te worden. Een nadeel van € 30.000. Een structurele oplossing is hiervoor nog niet gevonden, maar lijkt realiseerbaar als besparingsmogelijkheid voor het Gelders Archief.

3.3 Overig

Naast het in de vorige twee paragrafen genoemde nadelige saldo van baten en lasten van € 12,9 miljoen worden in de Perspectiefnota 2017 voorstellen gedaan voor begrotingsmutaties in de reserves van 2017. Deze voorstellen hebben geen directe gevolgen voor het resultaat van baten en lasten en worden daarom in deze turap, die een afwijkingenrapportage is, niet genoemd.

Wervingskosten nieuwe burgemeester

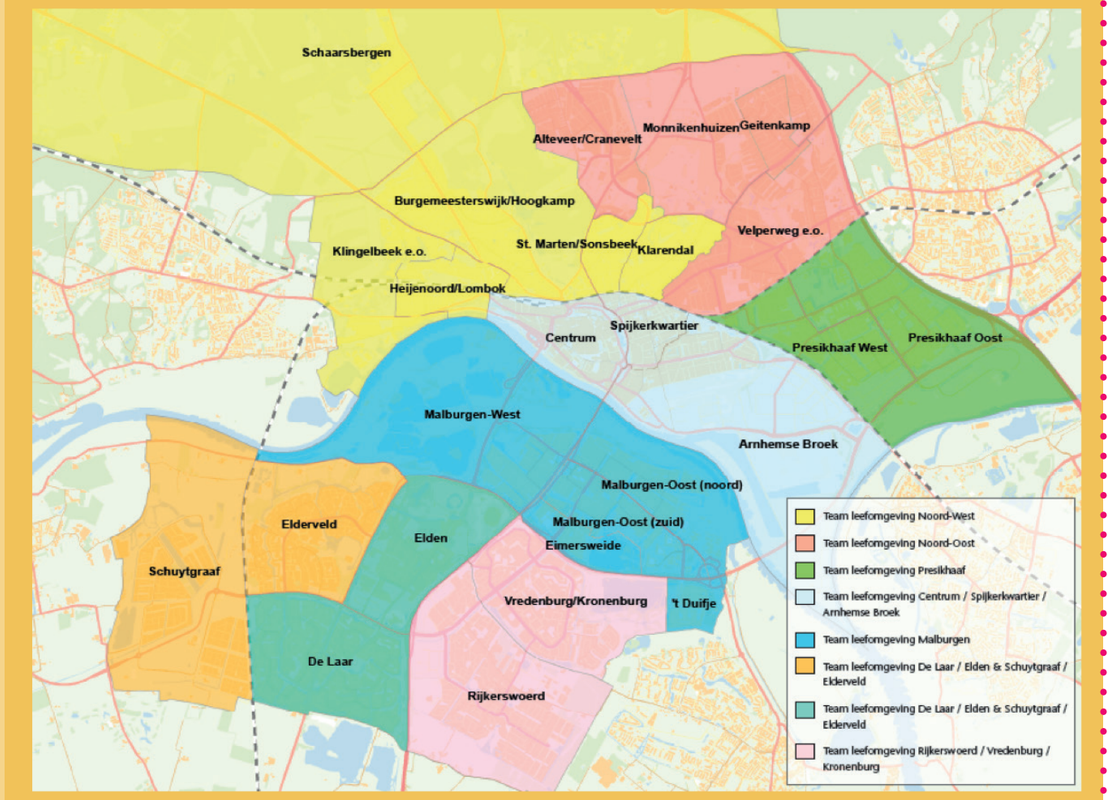
Helaas heeft voormalig burgemeester Kaiser zijn functie als gevolg van ziekte voortijdig moeten beëindigen. Aan het onvoorziene proces van het zoeken naar een nieuwe burgemeester zijn kosten verbonden. Op basis van de ervaring van vier jaar geleden zullen deze ca. € 25.000 bedragen. Voorgesteld wordt om deze kosten te dekken vanuit het budget onvoorzien, waardoor deze kosten in de turap geen financieel knelpunt geven.

In de Perspectiefnota is aangegeven dat het overgrote deel van de hier geschetste ontwikkelingen doorwerkt in de komende begrotingsjaren. Gezien het streven om zo reëel, actueel en getrouw mogelijk te begroten is het wenselijk om de hier geschetste ontwikkelingen in 2017 alvast te vertalen in de lopende begroting. Middels de bij de Perspectiefnota gevoegde begrotingswijziging wordt jaarschijf 2017 aangepast naar deze actualiteit. Het eventuele meerjarige effect wordt in de MJPB 2018-2021 verwerkt.

GEMEENTE ARNHEM
Postbus 9029
6802 EL Arnhem
Tel: 0900-1809
Fax: 026-3774830
E-mail: gemeente@arnhem.nl

Voortgang

"Van Wijken weten"

Bijlage bij de Perspectiefnota 2018-2021

GEMEENTE Arnhem

Inhoudsopgave

Introductie	3
- Bijlagen	
Noord-West	5
Noord-Oost	14
Presikhaaf	36
CSA	43
Malburgen	51
RKV	58
De Laar/Elden en Schuytgraaf/Elderveld	65
Stadsbrede thema's	76

Wijksturing

Wijksturing in uitvoering

De wijkteams leefomgeving zijn inmiddels vol in bedrijf en werken met de wijken en hun bewoners aan de plannen die richting gaan geven aan de kwaliteit van de woon- en leefomgeving in de komende jaren. In de pilotfase hebben de teams zich vooral georiënteerd: Wie zijn de (un)usual suspects, hoe zien de wijken eruit, waar zitten de budgetten, door wie worden ze ingezet en met welk resultaat, waar zit dubbeling, verrommeling, etc. Vragen die niet bedoeld waren om ze uitputtend te beantwoorden, maar om richting te geven aan de juiste verbinding met de wijken en hun bewoners en de zoektocht naar de opgaven t.a.v. de eigen woon en leefomgeving zoals de bewoners die zelf ervaren. En inmiddels zijn de teams, die sinds kort vol in bedrijf zijn, aan de slag gegaan om die opgaven samen met de bewoners en de professionals, gecombineerd met cijfermatige gegevens, in kaart te brengen. Ook de samenspraak met de sociale wijkteams heeft veel (informatie) opgeleverd. Met hen wordt toegewerkt naar een samenhangend preventief aanbod, waarin de algemene voorzieningen worden versterkt, waardoor er minder behoefte ontstaat aan gespecialiseerde zorg.

Wat onmiddellijk opvalt is, dat de kracht- en GSOIII-wijken voortgaand de meeste zorg en aandacht vragen. Onze insteek is dat er heel veel gebeurt op het gebied van zorg, openbare ruimte etc., maar dat de focus zal moeten liggen op een andere manier van aansturen. Anders gezegd, hoe maken we de geconstateerde beelden operationeel. Hoe kunnen we de opdrachten die langs de geijkte wegen worden uitgezet, anders richten aan de hand van een betere probleemomschrijving en vooraf beschreven resultaten en effecten. Nu is het zo dat, globaal gesproken, bij ieder probleem een nieuwe aanpak en een nieuwe uitvoerder worden gezocht. Maar wellicht is een combinatie van uitvoerders die zich samen buigen over een probleem en een geïntegreerde aanpak, dan wel een veel flexibeler inzet van professionals, veel effectiever. En is een vooraf afgesproken resultaatverplichting met tussentijdse evaluaties een betere stok achter de deur om de gewenste resultaten neer te zetten, dan een vooraf uitgezette generieke subsidie.

Met de vigerende wijkactieplannen als springplank is de eerste versie van de wijkplannen klaar. De neiging bestaat om daarvan te zeggen dat ze bezien moeten worden in het licht van het feit dat de wijksturing nog maar net op gang is. Des te verrassender is het om te kunnen constateren dat er een beeld naar voren komt dat nu al een breed en gedifferentieerd inzicht geeft in wat er aan meer, minder, anders en anders gericht, nodig is. Er tekenen zich, onder anderen naar voren komend uit het recente raadsdebat, verbindingen af tussen bewoners en hun opgaven in de wijken, de kaders die de Raad stelt, de ambities van het College en de mogelijkheden en onmogelijkheden die onze partners en providers in de stad in zich hebben. Met als vliegwiel de ambtelijke organisatie die zich in zowel operationeel als in inhoudelijk opzicht in hoog tempo herorganiseert om de wijksturing (mede) vorm te geven en te faciliteren. En natuurlijk, er zijn nog bergen werk te verzetten, al is het maar om nog veel en veel meer bewoners in positie te brengen. En dan niet alleen: wat gaan we vernieuwen of waar zetten we een tandje bij? Maar ook: waar stoppen we dan mee? Samen met en op aangeven van bewoners stellen we dat vast. Waarmee het totale budget gelijk blijft, maar de inzet zich toespitst op wat daadwerkelijk nodig is. Ook t.a.v. het op de juiste manier uitnutten van de mandaten moeten zeker nog slagen gemaakt worden t.o.v. en samen met de kernorganisatie. Hoe dan ook zijn we samen verantwoordelijk voor het realiseren van wijksturing en we hebben het met de wijkplannen dus al niet meer over contouren, maar over fundamenten!

Niet ongezegd mag blijven, dat de wijkteams de gesprekken in de wijk vooral 'probleemgestuurd' hebben ingestoken: Wat zijn volgens u de grote opgaven die voor de komende jaren in uw wijk liggen, was een belangrijke vraag. Naarmate er meer gesprekken werden gevoerd en ook de vraag: 'hoe gaat het eigenlijk in uw wijk?' aan de orde kwam, kregen de wijkteams veel positieve en tevreden geluiden terug. Ondanks het feit dat velen hun woonplek en -omstandigheden niet zelf kunnen kiezen, woont het merendeel van de bewoners, ook in de kracht- en GSOIII-wijken, volgens eigen zeggen naar tevredenheid in Arnhem. In veelal ruim opgezette wijken, waar zij hun woningen waarderen, de woonomgeving, het groen en het levendige karakter dat voortkomt uit winkelstraten, horecagelegenheden en sportaccommodaties. Daarnaast zijn er veel waarderende woorden gesproken door bewoners over de aandacht die de gemeente hiermee laat zien voor wijken en bewoners.

U treft de wijkplannen aan in de bijlage. 'Unplugged', dus zoals ze in de wijken tot stand gekomen zijn. Nu nog met vooral de wijkteams als initiators, straks in co productie met de bewoners met als doel richting te geven aan de inzet van menskracht en middelen in de stad. Wij hebben naast de wijkplannen ook de stadsbreed te herkennen thema s in beeld gebracht. Het geheel vormt voor de gemeente, wijkpartners en (actieve) bewoners en ondernemers een richtinggevend kader voor de inzet in de wijk.

Tot slot nog enkele aandachtspunten:

De gemeente Arnhem houdt talloze ballen in de lucht. De indruk bestaat dat we altijd 'alles' doen, weinig focussen en weinig keuzes maken. Uit bevlogen, bezorgde en kwaliteitsgedreven motivatie, dat zeker.
Maar de vraag is of we met al deze (en nog meer zaken die we maar in een of enkele wijken tegenkomen) punten vol aan de slag moeten. Of is het verstandiger om keuzes te maken. Meer volume te brengen in de meest zorgelijke en urgente zaken en andere in tijd naar achteren schuiven of in volume reduceren.

Wijksturing en budgetregie in de wijken maakt fondsen als die rond burgerkracht en innovatie feitelijk overbodig. Het ligt in de rede om de sturing daarop ook in de wijken te leggen en de nog beschikbare bedragen toe te voegen aan de wijkgerelateerde budgetten. Niet per onmiddellijk omdat de fondsen nog vol in bedrijf zijn, maar bijvoorbeeld per 1-1-18

De perspectiefnota in aanloop waarop deze tekst wordt geschreven, loopt vooruit op de MJPB 2018 en verder. Overbodig om te zeggen wellicht, dat de wijkteams met de hierbij gevoegde wijkplannen, heel 2017 vol aan de bak gaan!

De Raad, resp. individuele raadsleden, hebben meermaals te kennen gegeven dat zij de wijksturing in en vanuit de wijken willen leren kennen. De wijkteams willen daar graag aan meewerken en gaan de raadsleden rechtstreeks benaderen om in de wijken kennis te nemen van wat er allemaal gaande is.

Bijlagen:

Alle wijkplannen.

Stadsbrede thema's uit de wijken

Noord-west

WIJKPROGRAMMA NOORD-WEST

KLARENDAL,
ST.MARTEN/SONSBEEKKWARTIER,
HEIJENOORD/LOMBOK,
BURGEMEESTERSWIJK/HOOGKAMP,
SCHAARSBERGEN & KLINGELBEEK e.o.

Team Leefomgeving Noord-West: (v.l.n.r.) Silvia Groosman, Heidi Geertsen, Lisette Heij, Els van Outvorst, Fred de Bruijn

Inleiding

Vanaf oktober 2016 heeft ons Team Leefomgeving zich in de 6 wijken in het gebied Noord-West genesteld. De eerste 3 maanden hebben we ons ondergedompeld in de verschillende wijken, laten overspoelen door vele gesprekken, bijeenkomsten, vragen en gewenste acties uit de wijk. Het leverde ons een brede kennismaking op met de wijken, de bewoners en de vele professionals die werken in de wijk en in onze kernorganisatie. Daarbij hebben we consequent meer aandacht geschonken aan het aanwezig zijn in de wijk waarbij waarnemen, luisteren en kijken de voornaamste opdracht aan onszelf was.
Vanuit onze groeiende rol hebben we onze observaties gedeeld met de mensen die leven en werken in de wijk en de vraag gesteld: "Is wat wij zien en horen ook uw beleving, de beleving van de wijk?" Uiteindelijk hebben we in 6 weken tijd op basis van onze eerste observaties een opsomming van steeds terugkerende onderwerpen opgesteld, voor het gebied en de wijken afzonderlijk (de thema's, zie onderaan). Een deel van deze punten is terug te vinden in de lopende wijkactieplannen (t/m 2017), en dan met name de fysiek gerelateerde onderwerpen: de meest zichtbare thema's. Echter, een belangrijk deel van de onderliggende thema's komt uit de hoek van zorg en welzijn en deze thema's zijn veelal een stuk minder zichtbaar en vast te pakken.
Team Leefomgeving Noord-West neemt de belangrijkste, meest urgente, opgaves mee in het voorliggende wijkprogramma. Hierbij is het van belang om ruimte en flexibiliteit te blijven bieden in het proces en tegelijkertijd duidelijke keuzes te maken, om zo steeds te blijven voldoen aan wat er werkelijk toe doet.

Onze opdracht, onze ambitie

Het is onze ambitie om de ambitie van de wijkbewoners met betrekking tot hun eigen leefomgeving te leren kennen en te laten zien dat wij er als Team Leefomgeving toe doen.
We gaan breed het gesprek aan in onze wijken om de thema's, de opgaven die we gezamenlijk benoemen, concreet te maken en om te zetten in plannen en acties die kunnen worden uitgevoerd.

Waar nodig faciliteren we, ondersteunen we, maken we keuzes en nemen we besluiten. We geven onszelf 3 jaar de tijd om deze ambitie en doelstelling te realiseren.

Het is onze nadrukkelijke opdracht om waar mogelijk van duurdere specialistische naar meer algemene voorzieningen te komen. Dat werkt naar twee kanten: van curatief naar preventief én het is goedkoper.
Het realiseren van deze opdracht kost tijd. Hier hebben we goede en diepgaande kennis van de wijken voor nodig, maar ook de kennis en ervaring van de professionals van o.a. Rijnstad en het sociaal wijkteam.

Wij willen investeren in de ontwikkeling naar een wakkere wijk.

DE WIJKEN

Het gebied Noord-West is qua omvang groot en bestaat uit zes wijken, elk met een eigen dynamiek: een volkswijk met nieuw elan, een statige oude woonbuurt, een groen dorp met een heel groot oppervlak, een kleurrijke jaren 30 wijk, een veelzijdige wijk met wonen langs of op het water, en de kleinste en dichtste wijk van de stad. Totaal circa 26.500 inwoners. Het grootste deel van hen woont prettig en tevreden in dit gebied. Dat blijkt uit allerhande cijfers en onze eigen gesprekken.
Voor het hele gebied geldt dat de fysieke thema's de afgelopen jaren relatief veel aandacht hebben gehad, ondermeer als gevolg van de wijkactieplannen en BGB. De uitdaging waar we nu voor staan is om die verbetering te behouden en op een aantal plekken juist meer inzet te plegen. Zo ervaren de dichtbebouwde wijken overlast en maken zij zich zorgen om verkeersveiligheid en kennen zij een hardnekkige parkeerproblematiek. Ook wateroverlast is en blijft een omvangrijk probleem in ons gebied. Daarnaast is, in ons gebied, in drie wijken nog geen groot onderhoud (BGB) uitgevoerd. De vraagstukken op het terrein van zorg en welzijn die benoemd worden door de professionals in de wijk en zeker ook door bewoners zelf, dienen nader onderzocht te worden omdat ze nog onvoldoende zichtbaar zijn en soms zelfs sluimeren. Onder de noemer van sociaal-maatschappelijke vragen kwamen deze eerder in wijkactieplannen voor als: "behoefte aan ontmoeten" en "eenzaamheid".

In onze zoektocht komen we tegen dat:

- Er een terugtrekkende beweging (minder commitment voor structurele inzet, of minder langdurig, alleen op projectbasis) is van vrijwilligers, onder meer ook vanwege de complexiteit en verantwoording van het vrijwilligerswerk;
- de complexiteit van zorg- en overlastproblematiek zich uitbreidt en verspreidt óver de grenzen van de wijk;
- er een brede vraag speelt naar hoe bewoners elkaar daadwerkelijk kunnen bereiken/ontmoeten en specifieker: ouderen en jongeren, bewoners met verschillende

culturele achtergronden, bewoners met verschillende opleidingsniveaus. Wat is daarvoor nodig? Want de behoefte aan ontmoeten is groot.

De aanname dat in de wijken Klarendal en St. Marten in ruime mate sprake is van zorg, van overlast en zorgmijdend gedrag is te onderbouwen door de cijfers van onze zorg- en overlastcoördinator, het sociaal wijkteam en de afdeling Onderzoek & Statistiek van de gemeente. We doen echter de overige wijken tekort als we de zorgproblematiek louter als een thema van de van oudsher sociaal mindere wijken beschouwen. In de wijken Burgermeesterwijk/Hoogkamp en Schaarsbergen wordt bijvoorbeeld óók opgemerkt dat er dermate sprake is van vereenzaming (lees: minder meedoen) van met name ouderen dat we dit als Team Leefomgeving niet mogen negeren.

Klarendal

Is een eigenzinnige maar ondernemende wijk. Het bewonersoverleg is actief en heeft een aanzienlijk bereik onder haar wijkbewoners. De bewoners willen graag zelf aan het stuur blijven maar willen daarin wel gefaciliteerd worden. De diversiteit van haar bevolking, haar gemengd leefmilieu, siert de wijk en dat gaat over het algemeen goed samen. Vanuit zorg en welzijn is sprake van meer overlast- en zorgmeldingen dan in de overige wijken in het gebied Noord-West. Inzet op vroegsignalering en een plan van aanpak op buurt- en adresniveau dient nader uitgewerkt te worden in samenspraak met het sociaal wijkteam. Specifieke zorg omtrent de jeugd spitst zich toe op onder andere voorkomen van overlast, schooluitval en overgewicht.
In samenwerking met scholen, samenwerkende maatschappelijke partners binnen Klarendal (zoals de jongerenwerker in de wijk en de professional vanuit de kernorganisatie) willen we investeren in preventieve maatregelen en het meedoen van álle groepen kinderen, ook die met een beperking.
Klarendal heeft stedelijk beschouwd gemiddeld een hoger percentage werkzoekenden. Het aantal Klarendallers met een Participatiewetuitkering en schuldhulpverlening is hoog, evenals het aantal Klarendallers met een laag inkomen. Klarendallers zijn vaker laag opgeleid. Er zijn dan ook veel huishoudens en alleenstaanden met een inkomen tot maximaal 120% van het sociaal minimum.
Dat betekent dat inzet op werk en meedoen een belangrijke opgave is en blijft. Ontwikkeling van De Wasplaats en activiteiten vanuit het WijkWerkPalet bieden kansen om hierin meer beweging te krijgen. We gaan ons verder verdiepen in de kansen voor werk. Daarnaast onderzoeken we met professionals en vrijwilligers in de wijk initiatieven op het vlak van verbinden, het verminderen van eenzaamheid en overlast.
Het MFC Klarendal wordt niet altijd geroemd om haar gezellige uitstraling maar het is wél een goed bezochte ontmoetingsplek voor velen. De betrokkenheid en de goede samenwerking van de maatschappelijke partners binnen het MFC is hierin de verbindende factor.

St. Marten/Sonsbeekkwartier

Is de kleinste en dichtst bebouwde wijk van Arnhem met de jongste bewoners en een relatief snel verloop, op loopafstand van het centrum. Daarbij hoort bijna automatisch een parkeerprobleem dat vaak genoemd wordt, in vele vormen. Dit is een notoire bron van ergernis en frustratie. De omvang maakt dat het belangrijk is om de wijk in haar geheel te betrekken bij de diverse meldingen en initiatieven die regelmatig opborrelen.
In de eerste helft van 2017 starten we met een gemêleerde groep bewoners aan een proces om integraal te kijken naar de parkeerproblematiek. Waar zitten nog kansen en mogelijkheden en waar niet?
Door de compacte bebouwing zeggen bewoners ook meer behoefte aan groen te hebben. Parkeren en groen zijn daarmee aan elkaar verbonden onderwerpen in de beperkte ruimte. Ook duurzaamheid is al jaren een belangrijk thema in de wijk van vele betrokken bewoners. Dit zal dus ook de komende periode aandacht krijgen.
De wijk heeft een charmante ontmoetingsplek, De Nieuwe Hommel, midden in de wijk gelegen. Dat is helaas niet te bemerken in het gebruik van het ontmoetingscentrum, dat onder de maat is. We gaan het gesprek aan met het bestuur, met eigenaar Rijnstad en andere partners om te onderzoeken wat er nodig is om het wijkcentrum, waar wél veel behoefte aan is, uitnodigender te maken voor een breder publiek en gebruik door diverse groepen. Wat is er nodig om er ook een financieel gezond centrum van te maken? En is dat haalbaar?
Het semi-openbaar maken van schoolpleinen kan mogelijk ook "ruimte voor ontmoeting bieden". Vitale Verbindingen is een belangrijke vrijwilligersorganisatie in de wijk die aangeeft moeite te hebben met het aantrekken en behouden van vrijwilligers. Ook het opzetten van duurzame participatieplekken in de wijk vraagt een lange adem. Een duidelijk signaal van een welwillende club "dicht bij de bewoners". Aan het Team Leefomgeving is de vraag gesteld om te helpen onderzoeken waarom verbinding niet plaatsvindt en wat er mogelijk tussenstaat.
Het Inloophuis in St. Marten, buurtpastoraat met hun buurtservice-ondersteuning, is een belangrijke verbindende schakel in Arnhem, en dan vooral voor Klarendal en St. Marten. Vanuit buurtservice wordt aandacht gegeven aan het welzijn van de inwoners waarbij de zorgvraag steeds complexer wordt. De schakel tussen mensen met een onderliggende zorgvraag en/of zorgmijders, en het aanbod van het inloophuis is onmisbaar geworden. Maar ook hier ligt een vraag om de vrijwilligers beter te ondersteunen in hun werk.
Ons Team Leefomgeving gaat met het sociaal wijkteam samenwerken om te kijken wat er nodig is om een aantal voorliggende voorzieningen zoals die er al zijn te ondersteunen en te verbeteren zodat ze optimaler en duurzamer kunnen functioneren in de wijken.

Heijenoord/Lombok

Is een kleurrijke jaren 30-wijk. De wijk heeft de vluchtelingen die gehuisvest werden in De Koepel op een bijzondere manier opgevangen. Het typeert de wijk als een "krachtige" wijk. Zorg en aandacht is er voor de statushouders van de minderjarigen en de diverse groepen vluchtelingen, door vrijwilligers en professionals. Juist nu, na een succesvolle opvang in De Koepel, is het van belang ondersteuning te blijven faciliteren op het gebied van welzijn, zodat enige vorm van integratie voortgezet kan worden.
Wijkcentrum 't Huukske is een parel in de wijk en daarbij is behoud van alles wat de bewoners hebben opgezet van groot belang. Ook 't Huukske zoekt vastigheid bij haar afnemers en wil dat meer bewoners het als hún plek beschouwen.
Vanuit 't Huukske zal aangegeven worden wat er nodig is om een bijzondere plek te blijven. De komst van de supermarkt en het verkeer rondom de Oranjestraat zijn belangrijke thema's die ons bereikt hebben. Hierbij sluit de economie van de wijk goed aan en gaan we in samenspraak met Westkracht 13, lokale adviseurs wijkeconomie, verkennen hoe de wensen liggen rondom de Oranjestraat.
Het wijkplatform is gedurende de afgelopen periode steeds meer gaan zoeken naar hun eigen rol. Men heeft de wens uitgesproken om dit samen met ons Team op te gaan pakken.
Verslaving, mensen met een GGZ-achtergrond, het zijn de onderwerpen van de kwartiertafel in het gebied inclusief Het Dorp. Samen met het sociaal wijkteam zal ingezet worden op problematiek die als structureel gezien wordt. Komend jaar gaan we onderzoeken waar de behoefte ligt. Daarbij wordt meegenomen: de groep kwetsbare ouderen, de vraag naar ontmoeten, naar mee willen doen. Team Leefomgeving sluit niet uit dat hierbij projectmatig gewerkt zal worden om daadwerkelijk resultaat zichtbaar te maken.

Burgemeesterswijk/Hoogkamp

Is een wijk die bestaat uit 5 buurten met elk een eigen identiteit. In de wijk zijn 3 bewonersverenigingen actief met verschillende commissies. Er spelen veel items in de openbare ruimte.
De wijk als geheel transformeert momenteel van een wijk van vooral ouderen, alleenstaanden en echtparen, naar een wijk met gezinnen. Ouderen willen na verkoop van hun woning graag in de wijk
blijven wonen. Hoe dat mogelijk gemaakt kan worden moet nader worden onderzocht. De nieuw komende gezinnen vragen om andere voorzieningen in de wijk.
De zelfredzaamheid en financiële positie van de huidige bewoners is mogelijk een reden voor onderschatting van het probleem dat ouderen minder meedoen in de wijk en soms zelfs vereenzamen. Aanbod vanuit zorg- en welzijnsinstanties is beschikbaar zijn, maar de effectiviteit dient nader onderzocht te worden. Team Leefomgeving zal dan ook juist in déze wijk de aandacht voor dit

onderwerp op willen pakken. Daarbij moeten we het woord "eenzaamheid" ook hier voorzichtig hanteren. Beter is het om te spreken over "meedoen", "samen doen".
Voor alle doelgroepen is er behoefte aan een duidelijke multifunctionele ontmoetingsplek in de wijk. Die plekken zijn er weinig en als ze er al zijn, zijn ze niet ingericht op deze functie.
Tenslotte nemen verschillende buurten en straten initiatieven om de veiligheid in de wijk te bewaken. Buurt-apps en inbraakpreventie worden door de bewoners opgepakt.

Schaarsbergen

Is het groene dorp met verspreide bebouwing en een hoge score als het gaat om leefbaarheid.

Toch is het die leefbaarheid die nu onder druk staat als het gaat om wateroverlast/achterstallig groot onderhoud, sociale cohesie en tot slot Camping Arnhem.
Essentieel voor de wijk is oplossen van het steeds terugkerende probleem van wateroverlast. In combinatie met groot onderhoud willen we de komende periode zorgen voor een flinke verbeteringsslag op dit terrein. De Dorpsraad is een zeer betrokken en actief orgaan in de wijk met een groot aantal leden en goede vertegenwoordiging in Schaarsbergen.
Het dorp heeft zojuist een gedegen eigen Gebiedsvisie opgeleverd die als input zal dienen voor de actualisatie van het bestemmingsplan van het Buitengebied Noord. Vanuit Team Leefomgeving wordt dat gesteund.
Ook in Schaarsbergen wordt aandacht gevraagd voor sociale cohesie. De bebouwing is erg verspreid en er zijn veel oudere bewoners die ook in het gebied willen blijven wonen. Een aantal bewoners is aan het onderzoeken of er behoefte is aan een buurthulpnetwerk. Het initiatief Burenhulp, zoals dat in Klarendal en St. Marten al draait, kan hen daarin ondersteunen.
Ook ziet men mogelijkheden om met zorginstelling Siza, gehuisvest in Schaarsbergen, de sociale cohesie te verbeteren en eenzaamheid te verminderen.
Camping Arnhem is een stedelijke zorg aan het worden. Op deze plek worden bewoners met complexe problematiek gehuisvest (denk aan woninguitzetting, ex-gedetineerden, etc.).
Samen met politie, ODRA, OZO-coördinatoren en sociaal wijkteam gaan we integraal werken aan dit probleem.

Klingelbeek e.o.

Is een wijk waarin op of langs het water gewoond wordt. Waarmee de fysieke omgeving, het behoud van het groen, het dorpse karakter het meest in het oog springt. Er wordt hier prettig gewoond en er vinden regelmatig bijeenkomsten plaats voor de hele buurt, voor jong en oud. Er is wél behoefte aan een buurtsteunpunt waar de buurt elkaar kan ontmoeten.
We volgen de herontwikkeling van landgoed Klingelbeek (woningbouw) dat goed ontvangen wordt door de meeste bewoners.

Wat gaan we doen

Na een beginperiode waarin we vooral geluisterd hebben en "ondergedompeld" zijn in de leefwereld van de inwoners van onze wijken, nemen we vanaf nu steeds meer de regie in handen, om als team te komen tot concrete oplossingen. Hierbij pakken we steeds steviger onze rol als opdrachtgever richting inwoners, kernorganisatie, professionals en ons bestuur om zo onze ambitie met Noord-West in 3 jaar tijd te realiseren. Wegen en besluiten nemen.
Op de korte termijn (2017) proberen we al zaken op te starten (projecten, acties, bijdragen) om onze doelen en ambities voor de lange termijn (2018 en verder) in ons gebied te gaan realiseren.
Hieronder worden de tot op heden opgehaalde thema's per wijk nog eens benoemd.
Deze kunnen door voortschrijdend inzicht steeds worden bijgesteld in de komende periode:

Thema's per wijk

Schaarsbergen

- Groot onderhoud / wateroverlast (klimaatbestendigheid)
- Verkeersveiligheid
- Sociale cohesie
- Sociale problematiek camping Arnhem (stedelijk)
- Herontwikkeling bedrijventerreinen

Klingelbeek e.o.

- Klimaatbestendigheid
- Herontwikkeling bedrijventerreinen
- Ontmoeten

Klarendal

- Contact en ontmoeten voor ouderen in de wijk
- Participatie en vergroten kans op leren en werk
- Bestrijden van armoede en eenzaamheid
- Aandacht voor jeugd en jongeren; spelen, gezondheid en overgewicht,
- Aandacht voor diversiteit, de Klarendaller en de niet van origine Klarendaller zoals de Turkse bewoner
- Schoonhouden openbare ruimten (grofvuil, vergroenen van de wijk en schoonhouden van achterpaden)
- Het georganiseerd bewonersoverleg hecht veel beland aan de huidige vorm en invulling. De Klarendaller is vertegenwoordigd en men is trots op hun bestaan.

St. Marten/Sonsbeekkwartier

- Parkeren
- Participatie / verbondenheid (wijk-trots maar ook sociale problematiek)
- Ontmoeting
- Groene en schone wijk
- Duurzame wijk

Burgemeesterswijk/Hoogkamp

- Inrichting openbare ruimte
- Eenzaamheid ouderen, verbinden op maat
- Ontmoeten, vertier jeugd, verbinden op maat
- Veiligheid (inbraak)

Heijenoord/Lombok

- Problematiek sluimerende en verborgen zorgvraag (onderzoeken)
- Investeren in coördinatie en verbindende rol tussen wijkactiviteiten, groepen en stimuleren ontmoeten
- Verkeer, parkeren, doorstroom
- Bevorderen ondernemersklimaat

Noord **Oost**

1 Inleiding

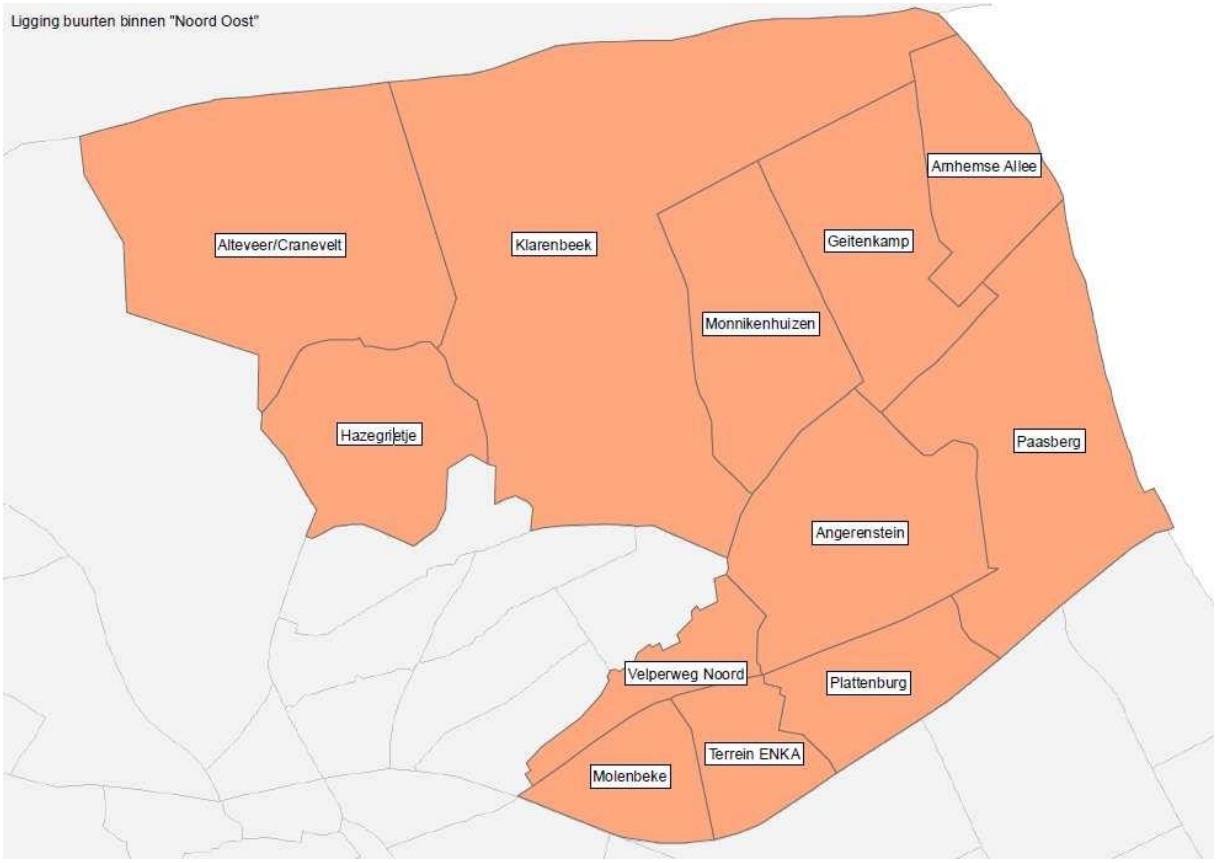
Arnhem geeft al jaren vorm aan haar wijkaanpak. In 2016 hebben het college en de gemeenteraad besloten de bestaande structuur van de wijkaanpak efficiënter in te richten. In de notitie 'Koersnota Van WIJKEN Weten' (vastgesteld door de gemeenteraad op 18 januari 2016) geven we richting aan deze ontwikkeling. De hernieuwde aanpak is officieel op 1 januari 2017 gestart onder 'Van Wijken Weten'. Door in iedere wijk met een team leefomgeving te werken, weten we beter waar bewoners en bedrijven in de wijk mee bezig zijn en wat hen bezig houdt.

Ieder jaar maakt het team leefomgeving een wijkprogramma, waarin staat wat belangrijk is voor de wijk. Dit bepaalt het team mede op basis van wat ze zien en horen van bewoners, sociale wijkteams, collega's en organisaties. De wijkprogramma’s komen in de perspectiefnota, die in het voorjaar in de gemeenteraad wordt besproken. De raad geeft aan welke algemene doelen belangrijk zijn voor (de wijken van) Arnhem. De doelen uit de wijkprogramma’s worden vertaald naar een begroting. Bij de verdeling van het geld kijken we naar wat meer moet en waar het minder kan. De wijkbegrotingen zijn onderdeel van de algemene begroting van de gemeente, die in het najaar in de gemeenteraad wordt behandeld en vastgesteld. Per wijk is er dan een programma en een begroting voor de uitvoering van de gemeentelijk taken.

In de periode oktober 2016 tot en met februari 2017 zijn in de wijk Noord Oost netwerkgesprekken gevoerd. Bewoners, ondernemers, corporaties, bewonersgroepen en het sociale wijkteam zijn gevraagd hun mening te geven over wat goed gaat in de wijk en wat beter kan. En, bij het omschrijven van de gewenste situatie van de wijk. Ook is gebruik gemaakt van cijfermatige gegevens. Verschillende afdelingen van de gemeente waren betrokken bij de voorbereiding van de analyse.

2 Huidige situatie van Noord Oost

Noord Oost heeft veel verschillende buurten waar mensen graag wonen. De wijk bestaat uit zeer verschillende subwijken met eigen kwaliteiten. In bijlage 1 zijn uit de statistische gegevens de opvallende en kenmerkendste onderwerpen weergegeven (bron Cijfers in Arnhem).

Figuur 1 Ligging van de subwijken binnen Noord Oost

2.1 *Noord Oost in cijfers*

Noord Oost is als geheel een redelijk gemiddelde wijk: iets welvarender en meer tevreden dan de rest van Arnhem. Kenmerkend is ook dat de wijk homogeen is en hecht. De verschillen tussen een aantal subwijken zijn aanzienlijk.
Op 1 januari 2017 heeft Noord Oost 20.283 inwoners. Ten opzichte van 2007 steeg de bevolking met 0,8 procent. Volgens de prognose zal de wijk de komende jaren licht blijven groeien.
Noord Oost heeft meer eenoudergezinnen dan Arnhem gemiddeld. Het aantal mantelzorgers ligt 6 % hoger dan in Arnhem. De mensen in Noord Oost zijn over het algemeen zeer tevreden met hun wijk en zijn ook bovengemiddeld actief.

- De waardering voor de eigen buurt (woonomgeving scoort met rapportcijfer 7.7) en de aanwezige sociale cohesie is in Noord Oost hoog en is de afgelopen jaren licht toegenomen.
- Verkeer en parkeren: de tevredenheid over de verkeersoverlast daalde licht in Noord Oost tussen 2013 en 2015 rapportcijfer 4,1 naar 4,2. Hiermee scoort Noord Oost op het stadsgemiddelde 4,3 (op een schaal van 0 - 10).

Opvallende afwijkingen ten opzichte van de gemiddelden zijn te vinden in de Geitenkamp.

- Er zijn meer huishoudens die in de schuldhulpverlening terecht zijn gekomen
  Geitenkamp 11%, Arnhem 4%. Plattenburg wordt niet apart gemonitord, het vermoeden is dat hier ook meer mensen in de schuldhulpverlening zitten.
- Het percentage kinderen in armoede is op de geitenkamp 42%, Arnhem (18%).

- Het aantal kinderen met overgewicht schoort hoog onder niet-allochtonen. In de Geitenkamp en Monnikenhuizen, beide 19%, Arnhem 16%. Gezien de homogene wijk is het opvallend dat dit onder niet allochtonen zo hoog is.
- Percentage eenoudergezinnen in de Geitenkamp is hoog 14%, Arnhem 8%.
- De participatie op het gebied van sport scoort negatief 52% ten opzichte van Arnhem 66%

2.2 *Ontwikkelingen door de wijk*

In de wijkactieplannen van en door bewoners waren de belangrijkste speerpunten: verkeer (veiligheid en te weinig parkeerplaatsen), duurzaamheid, vergroenen en sociale punten. Bewoners trekken zelf aan de wijkactiepunten in samenwerking met organisaties en gemeente waarbij het team leefomgeving het waardeert en stimuleert. De laatste stand van zaken is weergegeven in bijlage 2 Overzicht wijkactieplannen.

3 Analyse van Noord Oost

Om de opgaven voor Noord Oost te bepalen, willen we weten waar we nu staan met de wijk. Wat zijn kansen en krachten die wijkpartijen zoals bewoners, andere partners zoals ondernemers en corporaties, samen met de gemeente kunnen inzetten voor een succesvolle, sterke wijk? De analyse is tot stand gekomen met bewoners en de professionals, gecombineerd met cijfermatige gegevens. Dit is vervolgens in kaart gebracht. Ook de gesprekken met de sociale wijkteams hebben veel informatie opgeleverd. De eerste resultaten liggen hier voor en zullen richting gaan geven aan de inzet van menskracht en middelen in de wijk.

3.1 *Noord Oost als geheel*

Sterk

+ Een bovengemiddeld aantal mensen is actief en voelt zich verantwoordelijk voor de eigen wijk en in de eigen wijk.
+ Over het algemeen is er een grote sociale samenhang.
+ Er is belangbestelling bij eigenaren van koopwoningen in energie besparende maatregelen, een duurzaam leefklimaat.
+ Er is een mooie omgeving met parken, relatief veel groen. Groen is ook welzijn.
+ Er zijn veel recreatie- en sportfaciliteiten in het gebied.
+ Door methodiek OZO-aanpak wordt overlast snel aangepakt.

Zwak

− Delen van de wijk worden ervaren als te 'stenig'.
− Voor de jeugd is weinig speelgelegenheid en openbare ruimte in de 'stenige' gebieden. − In sommige buurten wordt stress en eenzaamheid genoemd als probleem.
− Er is een hoge concentratie van sociale huurwoningen in bepaalde gebieden.

- Verkeer en parkeren worden ervaren als zeer druk en overlast gevend. En er is sprake van verkeeroverlast: met name hard rijden en fout parkeren.
- Lage zelfredzaamheid in zwakkere gebieden.
- In sommige gebieden hoge werkeloosheid en schulden.

Bedreiging

- De economische kracht van winkelcentra is zwak. Bewoners maken elders gebruik van XL-winkelketens. Het mogelijk verdwijnen van detailhandel is sociaal perspectief bezien nadelig voor ouderen en mensen met een beperking.
- Corporaties zullen als gevolg van het regeerakkoord zich uitsluitend wijden aan het bouwen (mondjesmaat) en beheren van sociale huurwoningen (dus geen koop).
  Corporaties kunnen geen buurtbeheerders meer inzetten.
- Noord Oost als sluitpost van Arnhems verkeersproblemen. Nadelig voor leefbaarheid, buitenruimte, leefklimaat (zo ook wateroverlast) en gezondheid.
- OV-voorziening in Noord Oost gaat achteruit. Vooral ouderen zijn hier de dupe van. - Teveel geconcentreerde huurwoningen.
- Verloedering van een aantal straten indien onvoldoende aandacht.
- Teveel verharding zowel in particuliere tuinen als openbare wegen, geen ontkoppeling van regenwater van riool het nog niet ontkoppeld van regenwater geeft wateroverlast met grote gevolgen.
- Eenzijdige toestroom van leerlingen uit een zwak milieu naar bepaalde scholen

Kans

+ Bereidheid tot het nemen van verantwoordelijkheid door bewoners voor de kwaliteit van de leefomgeving. Dit uit zich in verschillende initiatieven en werkgroepen.
+ Wens van bewoners tot vergroenen van de wijk, oevers beekdal en stadstuinieren.
+ Door het vierjarig project rioleringswerkzaamheden wordt regenwater ontkoppelt. Het goede voorbeeld te geven zoals verlagen van trottoirbanden binnen dit project.
+ Door communicatie en betrokkenheid bewoners in Noord Oost is er een afname van verstening van tuinen.
+ De arbeidsmarkt trekt aan, waardoor er meer mensen weer aan werk komen.

3.2 *Subwijken*

Alteveer/Cranevelt

Alteveer en Cranevelt zijn groene wijken gelegen tussen de parken Sonsbeek en Zypendaal en de Schelmseweg. Met als directe buren Burgers' Zoo, het Nederlands Openluchtmuseum, Moscowa en Rijnstate is duidelijk dat verkeer en parkeren hier continue aandachtspunten zijn. Het zijn wijken waar relatief economisch draagkrachtige bewoners wonen en de sociale cohesie en zelfredzaamheid groot is. Aandachtspunten zijn met name het ondersteunen van de actieve werkgroepen groen, duurzaamheid en verkeer. Er wonen relatief veel 65+ers (25% van de bewoners). Bij deze groep is eenzaamheid onder ouderen een aandachtspunt. Vanuit het door de wijk opgezette project Buurtkracht is hiervoor ook aandacht. Het is een prachtige woonomgeving met betrokken en actieve bewoners.

Geitenkamp

Met circa 1600 woningen behoort de Geitenkamp tot Nederlands grootste gemeentelijke sociale woningbouwprojecten uit de jaren twintig (85% van de woningen). Sinds 2008 is de wijk een rijks beschermd stadsgezicht. Wat mooi is aan de wijk is tegelijk ook een bedreiging. De woningen zijn gehorig en klein en het aandeel sociale huur is hoog. Daardoor worden woningen verhuurd aan de sociaal zwakkeren. Een relatief groot aandeel bewoners leeft van een uitkering (van generatie op generatie) en er zijn veel gezinnen waar multidisciplinaire zorg wordt gegeven of wenselijk is, naast veel eenoudergezinnen. Jongeren blijven langer thuis wonen door 'woningnood' is een landelijke tendens. Vanwege de multiproblematiek in veel gezinnen (waarbij deze in enkele straten ook nog extreem geconcentreerd is) struikelen de hulpverleners in sommige straten over elkaar heen. De zelfredzaamheid, en vaak ook de motivatie, is laag. De fusie van de Witte School en De Vlindertuin maakt dat kinderen uit hogere milieus elders naar school gaan.

Monnikenhuizen/Arnhemse Allee/Saksen Weimar

Wonen in Monnikenhuizen is wonen in een mooie, groene omgeving waarin een groot deel bestaat uit relatief jonge wijken (Monnikenhuizen en Saksen Weimar). Er wonen veel gezinnen en de bewoners zijn over het algemeen zelfredzaam. Er is een goede sociale cohesie. Saksen Weimar is een wijk in ontwikkeling en dat zorgt er voor dat op de thema's verkeer en aanleg openbare ruimte incidenteel extra aandacht besteed moet worden aan de communicatie met de bewoners.

Velperweg en omgeving

De stedelijke Velperweg is kenmerkend en een verbindende schakel voor de subwijken. De diversiteit tussen de subwijken in gebied Velperweg en omgeving is groot. Enerzijds zijn er de buurten Paasberg, Angerenstein en Molenbeke waar (het merendeel van de) bewoners zich kenmerken door een hoge zelfredzaamheid. Betreffende wijkverenigingen houden zich actief bezig met de openbare ruimte en alle aspecten die van belang zijn voor de leefbaarheid. Zij hebben zelf ook initiatieven en hebben daarin weinig ondersteuning nodig.
Het zijn merendeels tevreden bewoners met een hoge sociale cohesie.
Een zorg en aandachtspunt is de wateroverlast vooral in de subwijk Molenbeke. Anderzijds is er de wijk Plattenburg. Deze wijk is eigenlijk een mengelmoes en kenmerkt zich door een kleine concentratie van sociaal zwakkeren maar ook prima zelfvoorzienende bewoners en kleinschalige bedrijvigheid. Er is weinig ruimte voor kinderen om buiten te spelen, en de weinige ruimte zorgt ook voor parkeeroverlast.
Velperweg Noord is tevens een wijk die zich kenmerkt door een grote diversiteit aan bewoners. De sociale cohesie is hier wijkbreed minder aanwezig maar bewoners geven ook aan daar niet (altijd) behoefte aan te hebben. Op straatniveau weet men elkaar te vinden. Zij zijn nu bezig zich te organiseren om ook op wijkniveau meer sociale cohesie te verkrijgen. De hoofdroute gelegen langs deze wijken, de Velperweg, is een gebied in transformatie. De komende 2 jaren worden hier ruim 400 nieuwe woningen toegevoegd. De Velperweg zelf is een doorn in het oog. Transformatie van de weg zelf is dan ook een grote wens van bewoners. Daarnaast ondervindt men parkeeroverlast: de parkeernorm bij transformaties is een zorgpunt.

3.3 *Aandachtpunten uit de subwijken*

Naast dat heel veel goed gaat in de wijk constateren we samen een aantal aandachtspunten en opgaven. Om een helder beeld te krijgen worden ze allemaal opgesomd. In de volgende paragraaf worden de conclusies getrokken en richting aan gegeven waar de aandacht heen moet gaan. In

hoofdstuk 4 wordt hier verder op ingegaan en de opgaven gekoppeld aan ambities voor de wijk Noord Oost in 2018.

Geitenkamp

Aanjagen aanpak sociale problematiek

Gezinnen met lage sociaaleconomische status blijft een opgave. Men woont in sociale huurwoningen (geen differentiatie, helaas is een vorm van toewijzing niet mogelijk wat bewoners graag willen). Het hebben van geen werk, schulden, laaggeletterdheid, generatiearmoede en armoede onder kinderen maakt bepaalde groepen kwetsbaar. Bepaalde groepen nemen geen verantwoordelijkheid voor hun gedrag. Er wordt al jaren geïnvesteerd in hulpverlening, activiteiten etc. Als mensen afhaken of niet meedoen (bijv. aan activiteiten) is er geen consequentie voor gedrag/keuze die kinderen dan wel volwassen maken. Hoe kan in het kader van preventie, participatie, werk, gezondheid, gedragsverandering en welbevinden bij kansarme gezinnen hun gezondheid/levensstandaard integraal bevorderen? Hoe zijn deze problemen op te lossen met ideeën van bewoners zelf? De denklijn is om dit wijk overstijgend aan te pakken met een frisse blik.

Woningnood

Er blijken veel kinderen nog thuis te wonen, dan weer thuis te zijn gaan wonen, omdat er gebrek is aan sociale huurwoningen. Cijfermatig gezien zijn er voldoende huurwoningen voor deze doelgroep, maar door scheefwonen zijn die niet allemaal beschikbaar voor de doelgroep. In de prestatieafspraken met corporaties is afgesproken dat de actieve zoektijd van woningzoekenden gemeten gaat worden.
Niet iedereen kan op korte termijn de woning vinden die bij zijn wensen en eisen past. Aan de ene kant ligt de oplossing in het toevoegen van woningen (maar die woningen kunnen alleen gebouwd worden als ze een tijd meegaan), maar dat is niet in elke wijk mogelijk, waardoor een deel van de oplossing ook zit in het bijstellen van wensen en eisen zoals wenselijk plek of gewenste kwaliteit. Daarnaast ligt een deel van de oplossing in de tijd. Op termijn wordt de doelgroep voor sociale huur naar verwachting kleiner, waardoor het aanbod meer in overeenstemming is met de vraag.

Coördinatie visie hulpverlening

In samenwerking met sociaal wijkteam en de interne organisatie in beeld brengen wat er wel dan niet gebeurd. In bepaalde straten 'struikel' je over aantal hulpverleners. Samen helder maken waar er opgestuurd moet worden, meer outputgericht en op preventie.

Mensen naar participatie en werk begeleiden, mensen uit de uitkering krijgen.

Dit is geen vraag vanuit de bewoners, maar een gegeven dat wanneer bewoners structuur en een doel hebben, zij tot meer zaken in staat zijn.

Aanpak Vreedzame wijk voortzetten

In samenspraak met scholen en bewoners opgestart in 2015. Successen vieren en met bewoners, scholen en professionals tot voorstel komen hoe verder. Dit is een onderdeel van het wijkactieplan 2016 - 2017.

Initiatieven blijven ondersteunen die sociale cohesie bevorderen

Er zijn vrijwilligers zoals koffiecafé op de Beijer, koffieochtend voor ouderen in islamitisch centrum. De initiatieven om bewoners uit hun isolement te halen werken goed, het is datgene waar bewoners trots op en blij om zijn.

Inzet professionals speeltuin De Rommelkist verminderen

Ouders krijgen een rol. Er is een opdracht uitgezet om naar meer inzet van vrijwilligers toe te werken in de komende 3 jaar.

Bewonersoverleg weer door en voor bewoners (wordt nu getrokken door opbouwwerker) In samenspraak met bewoners geconstateerd dat faciliteren van rol voorzitter een taak van henzelf is.

Visie Marktplein

Plek voor ontmoeten creëren en een betere wijkeconomie. Dit is als project opgestart in 2016. De 'authentieke Geitenkamper' met een doorgaans laag besteedbaar inkomen kan zijn boodschappen doen in een prettige dorpsachtige sfeer. Het plein is aantrekkelijk de bewoners van de Geitenkamp en daarbuiten door zijn speciale karakter en duidelijke identiteit. Aanvullend onderzoek naar supermarktstructuren op verzoek van de Raad zal mede 2017 een richting geven.

Project rioleringen

Het project rioleringen is in uitvoering tot en met 2019. Hoe kunnen we bovenstaande thema's en opgaves verbinden met dit langdurig project?

Monnikenhuizen/Arnhemse Allee

Ondersteunen bij oprichten wijkvereniging Saksen Weimar

Op verzoek van bewoners

Toejuichen en mogelijk houden wat goed gaat

Saksen Weimar is wijk in ontwikkeling

Frequente afstemming tussen de interne organisatie (Verkeer/Openbare Werken en de projectmanager) is essentieel en de verbinding met hen en bewoners.

Velperweg e.o.

Vooral toejuichen en mogelijk houden wat er goed gaat (in de wijken Paasberg, Angerenstein, Molenbeke)

In gesprekken met bewoners wordt geconstateerd dat ze trots zijn op hun wijk: ze weten elkaar te vinden en investeren voornamelijk in gezelligheid en veiligheid. Ten aanzien van wat anders of meer aandacht in hun wijk, spelen voornamelijk grotere problemen (verkeer en wateroverlast). Andere zaken vanuit de gemeente aangestuurd of uitgezet lopen voor hen prima, daarin worden ze ontzorgd.

Wateroverlast; verbinden en actieve rol pakken bij wateroverlast problematiek (voornamelijk Molenbeke)

Samen met de gemeente is een inventarisatie gemaakt in 2014 van knelpunten wateroverlast en van noodzakelijke maatregelen. Vanuit team leefomgeving wordt er nu overleg gevoerd met de gemeente, wat gebeurt er wel dan niet en welke maatregelen kunnen buurtbewoners nemen.

Herstructurering Velperweg, vroegtijdig bewoners aan tafel/bij Programma van Eisen De Velperweg is datgene wat dit gebied verbindt als bewoners. Verschillende plekken zijn volgens beleving bewoners gevaarlijk en wachten al jaren op een reconstructie. Daarnaast biedt de ontwikkeling van een nieuwe Velperweg de mogelijkheid water optimaler af te voeren. Communicatie (tijdig informeren is van belang).

Belangrijkste problemen: geen vrij liggende fietspaden, verkeersonveiligheid bij kruisingen (m.n. Bronkbeeklaan/van Remagenlaan, hoge rijsnelheden, weinig veilige voetgangersoversteekplaatsen, waterafvoer.

Sociale problematiek in 2 straten in Plattenburg aanpakken

Maria van Gelrestraat en Armerstraat, wens van bewonersvereniging en sociaal wijkteam om aandacht aan deze groep te besteden m.n. schuldenproblematiek.

Aandacht voor kinderen in Plattenburg

Er is weinig gelegenheid en ruimte om buiten te spelen. Plek die open is gesteld wordt met name door assertieve jongeren bezocht die overwicht vertonen. Introverte kinderen blijven binnen.

Velperweg Noord: ondersteunen bij oprichting wijkvereniging

Op verzoek van bewoners en verbinden bij opstarten activiteiten. Een aantal bewoners zijn eind 2016 met dit initiatief begonnen om bewonersgroep/wijkvereniging op te zetten voor deze wijk.

Andere structuur bewonersoverleg ondersteunen (op verzoek bewoners)

Bij Velperweg e.o. ervaren bewoners onderling weinig samenhang met elkaar, enkel op thema's. Hoe verder is aan hen waarbij de gemeente in ondersteund.

Periodieke en tijdige communicatie richting bewoners (omwonenden) omtrent transformaties beter regelen.

Interne en externe partijen die werkzaamheden verrichten in dit gebied (bijv. Velperweg, ING-gebouw) communiceren weinig tot niet. Bewoners willen graag tijdig op de hoogte worden gehouden, ook als er even niets gebeurd. Zij nemen zelf actie richting ontwikkelaar.

Parkeeroverlast en parkeernorm bij transformaties

Binnen de bewonersoverleg wordt nagedacht hoe dit thema op te pakken

Ondersteunen initiatieven

Zoals versterking kwaliteit blauwgroene ruimte en vergroting toegankelijkheid voor de Paasbergzone, ontwikkeling verbindend groen/stadslandbouw.

Alteveer/Cranevelt

Vooral toejuichen en mogelijk houden wat er goed gaat

In gesprekken met bewoners wordt geconstateerd dat ze trots zijn op hun wijk: ze weten elkaar te vinden en investeren voornamelijk in duurzaamheid en veiligheid. Andere zaken vanuit de gemeente lopen voor hen prima, daarin worden ze ontzorgd.

Ondersteunen diverse werkgroepen (duurzaamheid, verkeer en groen)

De lopende initiatieven ondersteunen indien nodig/wenselijk

Verkeer en parkeerproblematiek

De parkeerdruk rond ziekenhuis Rijnstate is hoog, zo ook in de nabijheid van Burgers Zoo en het Openluchtmuseum. De verkeersintensiteit is door deze centra hoger dan elders in de stad. Door een nader onafhankelijk onderzoek verder uitdiepen waar verbeteringen te halen zijn.

Ondersteunen Buurtkracht

Aandachtspunt voornamelijk eenzaamheid ouderen, circa 25% bewoners is 65 jaar en ouder. Bewoners willen elkaar graag ontmoeten en samen activiteiten doen.

3.4 *Andere punten en conclusies*

Over het algemeen zijn bewoners tevreden met hun wijk en ook trots op Noord Oost. Er is veel potentiele zelfredzaamheid en initiatieven van bewoners. 'Samenleven in de wijk' is een belangrijk onderwerp. Men wil graag het goede woonklimaat overeind houden. Ontwikkeling van divers vastgoed onder andere uitbreiding Sasken Weimar, transformaties ING- en DLGgebouwen geven nieuwe impulsen aan de wijk.
Niet alleen is gevraagd naar wat mensen belangrijk vinden in de wijk, maar ook naar wat mensen zelf bijdragen. Opvallend veel mensen geven aan zelf actief te (willen) zijn, maar ook dat ze het belangrijk vinden om 'gewoon aardig te zijn voor elkaar en samen leuke dingen te organiseren". Veel klachten gaan over de ervaring dat anderen zich daar niet aan houden (met name ook aan het niet naleven van norm- en gedragsregels).

Wat we opmerken, is dat de subwijk Geitenkamp een sociale achterstand heeft en de meeste zorg en aandacht vraagt. Onze insteek is dat er heel veel gebeurt op het gebied van zorg, openbare ruimte etc., maar dat de focus zal moeten liggen op een andere manier van aansturen. Anders gezegd, hoe maken we de geconstateerde beelden operationeel. Hoe kunnen we de opdrachten die langs de geijkte wegen worden uitgezet, anders richten aan de hand van een betere probleemomschrijving en vooraf beschreven resultaten en effecten. Nu is het zo dat, globaal gesproken, bij ieder probleem een nieuwe aanpak en een nieuwe uitvoerder worden gezocht. Maar wellicht is een combinatie van uitvoerders die zich samen buigen over een probleem en een aanpak veel effectiever. En, is een vooraf afgesproken resultaatverplichting met tussentijdse evaluaties een betere stok achter de deur om de gewenste resultaten neer te zetten, dan een vooraf uitgezette generieke subsidie.

Terugkerende hoofdthema's zijn: verkeer en parkeren, ontmoeten, buitenruimte / duurzaam leefklimaat, sociale problematiek, samenleven in de wijk.

- Buurtaanpak Geitenkamp en Plattenburg wordt noodzakelijk geacht. Deze aanpak bevat veel aspecten die vallen onder samenleven in de wijk, schulden, sociale achterstand, verloedering, gezondheid, kinderen langdurig in armoede en generatiearmoede.
- De Velperweg blijft een bron van kansen en van zorg. Bewoners en ondernemers zien graag een oplossing (en of uitwerking van initiatiefgroep Velperbroest) voor de onveiligheid, wateroverlast, verkeer- en parkeeroverlast.
- Als mensen het hebben over gezondheid, blijkt het te gaan over welbevinden, waarbij eenzaamheid en overgewicht bij kinderen (Geitenkamp) aandachtspunten zijn.
- Men wil graag meer prettige ruimtes waar men elkaar kan ontmoeten.
- Organisaties zodanig inzetten zodat ze maximaal effectief zijn.

4 Ambities voor Noord Oost

Een aantal onderwerpen uit het de wijkactieplannen zijn nog steeds actueel. De lopende actiepunten zijn in bijlage 2 toegevoegd. Deze hebben naast de ambities ook prioriteit bij en door bewoners.

Uit de analyse van Noord Oost zijn voor de komende periode ambities benoemd: '*Waar wil de wijk naar toe en wat wil de wijk zelf bereiken*'. In deze ambities wordt op hoofdlijnen aangegeven waar de inspanning de komende tijd voornamelijk op geleverd gaat worden. De ambities zijn niet statisch, maar onderhevig aan allerlei invloeden van buitenaf en binnenuit. Een dynamisch geheel met wel een consistente lijn. De speerpunten zijn hieronder vetgedrukt aangegeven, waarbij ook is aangeven hoe we dat willen bereiken.

Versterken Plattenburg / Geitenkamp

In een aantal buurten van Noord Oost wordt een integrale buurtaanpak noodzakelijk geacht, gezien de signalen, cijfers en meldingen. Integrale aanpak van de woningen, sociale programma's en veiligheid. Noodzaak daartoe wordt vanuit de wijk en professionals breed onderschreven. Een samenhangende buurtaanpak is gewenst in meerdere buurten: Plattenburg en Geitenkamp. Dit zijn buurten met overwegend sociale huurwoningen waar gelijksoortige problemen en kansen aan de orde zijn. Hier grijpen veel zaken in elkaar. We treffen consumerend gedrag aan, dat maakt dat mensen afwachten en niet meer actief met hun eigen problemen aan de slag gaan. Door schuldenproblematiek en/of werkloosheid zijn mensen perspectiefloos. Bepaalde groepen nemen geen verantwoordelijkheid voor hun gedrag. Er wordt al jaren geïnvesteerd in hulpverlening, activiteiten etc. We houden met ons allen dit systeem in stand. Als mensen afhaken of niet meedoen (bijv. aan activiteiten) is er geen consequentie voor gedrag/keuze die kinderen dan wel volwassen maken. De overheid en de school worden verantwoordelijk geacht. Dit leidt ook tot lage zelfredzaamheid, eenzaamheid, taalproblematiek en leren & opgroeien, opvoeding, fraude.

- Binnen de bestaande middelen gaan we zorgdragen en inzetten op een effectievere en gerichtere aanpak. Alles met als startpunt .. de inwoner die wil (of te bewegen is ..) om het anders te doen .. daar dienen de acties/projecten/ideeën bij aan te sluiten .. of liever nog... vandaan te komen.
- Met inbreng van welke rol van de bewoners kan er worden gewerkt aan een leven met perspectief in plaats van perspectiefloos.
- Gezocht is om middelen anders in te zeten. In een door ons georganiseerde themamiddag 'vergroting participatie' met professionals en een bewoner in februari 2017 zijn voorstellen naar voren zijn gekomen, die een andere aanpak vergen dan voorheen.

  Hiervoor zijn een aantal opdrachten uitgezet met als kernwoord participatie:

  Een gerichte actie vanaf maart 2017 om het aantal uitkeringsgerechtigden te verkleinen met 40 bewoners die willen en het opzetten van klussenbedrijf voor en door vrouwen om vrouwen uit de bijstand op te leiden tot gazel.
- Alle activiteiten die plaatsvinden binnen het sociale domein helder krijgen, zodanig dat inzichtelijk is, wat er gedaan wordt, waarom en op welke output. Met als doel vervolgens gericht te sturen. In samenspraak met bewoners gaan wij keuzes maken waar we minder geld op in zetten of waar we budget verplaatsen.
- Op het gebied van armoede en schuldenaanpak gebeurt veel: Hoe zijn deze problemen op te lossen met ideeën van bewoners zelf? De denklijn is om dit samen met professionals en bewoners aan te pakken met een frisse blik.

Verbeteren inzet organisaties op maximale effectiviteit

Er zijn veel externe organisaties werkzaam in de wijk, op veel, niet zelden dezelfde gebieden. Van belang is dat er samenhang komt tussen de verschillende (hulp)organisaties, dan wel dat de organisaties die op basis van een offerte en met resultaatverplichting kunnen aangeven de klus aan te kunnen de opdracht krijgen, én dat de anderen afvallen. Omgekeerd denken levert op dat we een organisatie of organisaties als volgt gaan bevragen: 'Wie kan een samenhangende aanpak voorstellen (waarbij dus verschillende organisaties bij betrokken zijn) voor bijvoorbeeld de problematiek jeugd (werkeloosheid, geen afgeronde school)?'

- In samenwerking met sociaal wijkteam en de interne organisatie in beeld brengen wat er wel en niet gebeurd. In bepaalde straten 'struikel' je over aantal hulpverleners. Samen helder maken waar er opgestuurd moet worden, outputgericht en op preventie. Dit verbinden we de problematiek waar volgens bewoners opgestuurd moet worden.

Participeren in de wijk, betrokken burgerschap

Noord Oost is een wijk met vele gezichten. Noord Oost heeft binnen Arnhem de naam tot één van de 'sterkere' wijken te behoren. Dat neemt niet weg dat de wijk ook zorgelijke delen kent, het hebben van geen tot weinig perspectief.
Samenwerken in de wijk wordt ingevuld op veel terreinen: op gebied van welzijn, buitenruimte, cultuur, milieu. Het wordt belangrijk gevonden om dichtbij te blijven organiseren, niet door organisaties op afstand. Eigenaarschap en partnerschap zijn sleutelbegrippen daarbij.
De opgave de komende periode is om die sterke kanten van de wijk (inzet, initiatieven en creativiteit) te verbinden aan de zwakkere delen van de wijk. Een opgave van burgers, overheid en alle andere 'spelers' in de wijk. Dat vraagt naar nieuwe wegen om initiatieven mogelijk te maken, manieren om ZZP-ers uit de wijk te betrekken bij projecten in de wijk. Dat betekent ook een nadrukkelijke opgave om in voortdurende dialoog met de samenleving ook die ruimte te zoeken om tot nieuwe en vernieuwende samenwerkingsvormen te komen.

- Faciliteren bewonersvereniging Velperweg Noord en Sasken Weimar in oprichting.
- Bewoners op het spoor zetten en ondersteunen van het nemen van eigen initiatieven.
- Ondersteuningsmogelijkheden (evt. subsidie) kenbaar maken en verbindingen tot stand brengen.
- Buigen van negatief gevoel naar perspectiefrijk met name door ambitie versterken Geitenkamp.
- Op initiatief van het bewonersoverleg Geitenkamp meer inzet van wijkbewoners op bouwspeelplaats de Rommelkist in plaats van professionals.
- Voortzetten Aanpak Vreedzame Wijk in Geitenkamp wat vanuit de scholen is geïnitieerd.

Noord Oost Klimaat Bestendig

De opmerkingen over de buitenruimte gaan over vergroening in de wijk, energiezuinige wijk, prettig leefklimaat (geen wateroverlast) en over de inzet van de bewoners zelf.
Groen is welzijn. Een sterke relatie is hier te zien met het thema betrokken burgerschap / samenleven in de wijk.
Gezocht wordt naar een wijze waarop mensen zelf de omgeving kunnen invullen met ondersteuning van de gemeente. Het gaat ook om het geschikt maken van de oevers van het beekdal voor wateroverlast, tuinieren of stadslandbouw; en extra aandacht voor de 'groene hoofdstructuur', het openstellen van privéterreinen. Bewoners willen het organiseren, waarbij de gemeente faciliteert.

In de wijk Noord Oost zijn diverse werkgroepen bezig met initiatieven zoals het vergroenen van de buitenruimte, energiezuinige wijk en beperken wateroverlast.

- Initiatieven van bewoners worden daar waar nodig ondersteund en in verbinding gebracht (en brengen) met professionals (o.a. vakafdelingen). De verschillende actieve bewonersgroepen zijn weergeven in bijlage 2.
- Initiatiefgroep Beek op de Paasberg. Zij zetten zich in voor fysieke en functionele kwaliteitsverbetering van de Paasbergbeek/Beekdal. Concreet betekent dit herstel natuurlijke waterhuishouding en daarbij behorende natuur- en biodiversiteitontwikkeling, versterking landschappelijke samenhang beekdal en transformatie huidige, beperkte functionaliteit (scholen en sportclubs) naar een 'open' multifunctionaliteit o.a. door verduurzaming groene ruimte via ontwikkeling verbindend groen ('ontstening', ontwikkeling stadslandbouw & educatief groen, groen wijkondernemerschap, etc.).
- Uitvoering het stedelijk project Riolering in de Geitenkamp met als doel vervanging oude riolering en betere waterafvoer ter voorkoming wateroverlast in Arnhem-Noord. Vanuit het project worden bewoners en kinderen betrokken rondom het thema wateroverlast en de inrichting.
- 21 maart 2017 wordt een thema avond georganiseerd over bewustwording van veranderingen in het leefklimaat en het uitwisselen van ideeën in samenwerking met Platform Arnhem Klimaat Bestendig, Lefarwest en bewoners die initiatieven ontplooien voor een beter leefklimaat uit de wijken Geitenkamp, Paasberg en Molenbeke. Wat kan de bewoner zelf doen?

Herstructureren Velperweg

Door Velperweg Noord en omgeving loopt de uitvalsweg Velperweg. Deze weg is al eerder gedeeltelijk opgeknapt. Nu de aanpak van de andere helft van deze weg naar achteren is verschoven, is het van belang dat bewoners tijdig en regelmatig worden geïnformeerd en betrokken zijn.
Wat langzaam verkeer betreft komt de vraag uit de wijk om te zorgen voor faciliteiten voor voetgangers en fietsers op de Velperweg en bij het Station Velperpoort.

- Gesprek met opdrachtgever is gevoerd om de bewoners en de bewonersgroep Velperweg en omgeving in vizier te brengen in verband met communicatie over het project (ook bij uitstel) en het meenemen van punten voor programma van eisen alvorens er een schetsontwerp wordt gemaakt.

Verkeer, parkeren en parkeernorm

Belangrijk aandachtspunt is de afwikkeling van verkeer: rondom de Weg achter het Bos, de verbinding van Saksen Weimar op de stad, fietsknelpunt Rosendaalseweg aansluiting Monnikensteeg en aanpak van hard rijden op de Bronbeeklaan door politie. Parkeeroverlast vanwege de grote attracties, Rijnstate in het noorden van Noord Oost en nabij het centrum. Men mist verkeersvisies/-plannen: de aandacht voor de gevolgen voor de wijk Noord Oost.

- In samenwerking met de Werkgroep verkeer van Alteveer-Cranenvelt en de gemeente wordt voor deze wijk een verkeerbeheerplan opgesteld. Het resultaat is een overzicht van verkeersknelpunten en parkeeroverlast, waarbij inzichtelijk is gemaakt wat oplossingsrichtingen en kosten zijn. Overleg met gemeente zal bepalen wanneer wat uitgevoerd kan worden of niet (waar laten we iets en waar doen we iets wel).
- In gesprek met bewoners van de Sasken Weimar en Monnikenhuizen zijn een aantal verkeersknelpunten besproken. In overleg wordt bepaalt wat wel en wat niet kan, en waar werk met werk valt te maken.
- Bewoners van de Paasberg leggen contact met de wijkagent in zake snelheid Bronbeeklaan.

- Afronding van openstaande wijkactiepunten die intern zijn blijven liggen, zie bijlage 2. In samenwerking met de werkgroepen werken aan de uitvoering van een gedragen voorstel ter uitvoering.

5 Vervolg

Deze wijkambities zijn het toetsingskader voor de inzet van de gemeente in de wijk. De wijkambities spelen een belangrijke rol bij de bepaling van wat de gemeente, binnen haar rol, het jaar en komende jaren in de wijk gaat doen. Op basis van de behoefte van de wijk, financiële mogelijkheden en beperkingen (bezuinigingen) en de prioriteiten van het college worden keuzes gemaakt waarmee we de komende tijd aan de slag gaan. Wat doen we wel, en waar kan het minder!

Wanneer de perspectiefnota is vastgesteld worden de wijkambities vertaald naar een begroting. Intussen wordt er samen met bewoners gewerkt aan de ambities voor 2018 en wijkactiepunten. Bij de verdeling van het geld kijken we naar waar meer moet en waar het minder kan. De wijkbegrotingen zijn onderdeel van de algemene begroting van de gemeente, die in het najaar in de gemeenteraad wordt behandeld en vastgesteld.

De aanpak van belangrijke of urgente onderwerpen, die niet beschouwd worden als 'regulier werk', worden meegenomen in de opdrachten aan de gemeentelijk organisatie en de meerjarenprogrammabegroting. De wijkmanagers maken concrete afspraken (opdrachten) met de betrokken vakafdelingen over de inzet van menskracht en middelen. Daar waar bewoners zelf ideeën en projecten op willen pakken in de wijk, geeft de gemeente ruimte aan eigen initiatief, ondersteuning of middelen via het bewonersbudget en de burgerkrachtregeling.

Bijlage 2 Wijkactieplannen Noord Oost

Stand van zaken wijkactieplannen d.d. 3 maart 2017

WAP Geitenkamp, Monninkhuizen, Arnhemse allee, Sasken Weimar

Actiepunt	**Trekker**	**Doelstelling/resultaat**
Jong en oud	Bewonersoverleg	Wijkbewoners helpen elkaar, jong en oud: boodschappen doen voor ouderen, jongeren ondersteunen bij kinder-activiteiten, vraag en aanbod bij elkaar brengen Vooralsnog laten we dit liggen.
Gezond leven	Bewonersoverleg	We stimuleren gezonde activiteiten op het gebied van beweging en voeding en leggen verbindingen tussen deze activiteiten Op dit moment wordt gezocht naar een student die dit kan onderzoeken voor haar/zijn voor eindscriptie. Ideeën zijn: aanhaken bij initiatieven sportbedrijf Arnhem, fruit i.p.v. snoep, watertappunt ook bij witte school en project gezonde wijk.
Vreedzame wijk	Bewonersoverleg	We zorgen voor een eenduidig en kansrijk opvoedkundig klimaat in de wijk, door inzet van de methode Vreedzame Wijk en Vreedzame School. Het doel is versterken van de wijk Geitenkamp. Het project vreedzame wijk is gestart in 2015. De opbouwwerker is de trekker. Via project worden activiteiten uitgerold over de vier jaargetijden.
Opvoeding	Paul Nuiver en Dirk Jan Riphagen	Er komen voor (alleenstaande-) ouders meer mogelijkheden voor ondersteuning bij de opvoeding. Met behulp van een student met als afstudeeropdracht pedagogiek willen we een plan opstellen hoe we dit probleem kunnen aanpakken samen met elkaar.

Werken en ondernemen Het marktplein nieuw leven inblazen	Jan Lareman	Het marktplein nieuw leven inblazen als het kloppend hart van de wijk, met meer voorzieningen. De 'authentieke Geitenkamper' met een doorgaans laag besteedbaar inkomen kan zijn boodschappen doen in een prettige dorpsachtige sfeer. Het plein is aantrekkelijk de bewoners van de geitenkamp en daarbuiten door zijn speciale karakter en duidelijke identiteit.
		Samen met de gemeente, coöperaties en ondernemers zijn we in gesprek over een visie op het marktplein (hoe versterken we het marktplein) en over het creëren van een mooie ontmoetingsplaats.
Leefbaarheid mix en een betere spreiding van huur- en koopwoningen	Bewonersoverleg	We willen een gezonde mix en een betere spreiding van huur- en koopwoningen in diverse prijsklassen in de wijk De verandering in de wet maakt dat coöperaties alleen sociale woningbouw mogen bouwen. Dit betekent dat dit punt voor ons buiten onze scoop ligt, het is politieke keuze.
Samenwerking in de wijk	Bewonersoverleg	We willen meer verbindingen gaan leggen tussen de diverse organisaties en activiteiten in de wijk om te komen tot meer samenwerking We gaan dit koppelen aan initiatief Arnhemse uitdaging om te verbinden en te ondersteunen.
Cultuur stimuleren de culturele initiatieven van wijkbewoners en ondersteunen	Bewonersoverleg	We stimuleren de culturele initiatieven van wijkbewoners en ondersteunen deze Bewoners attenderen op de verschillende subsidies die hiervoor lopen. Vanuit de gemeente is er gemeentebreed actie gezet in ondersteuning bij aanvragen van subsidie (duo….) voor subsidie Burgerkracht en middels subsidiebureau.
Speelgelegenheid Uitdagende speelplekken in de wijk, met minder zwerfvuil en hondenpoep en daar waar nodig up to date maken	Bewonersoverleg	We willen dat de speelplekken in de wijk uitdagend zijn voor kinderen, met minder zwerfvuil en hondenpoep en daar waar nodig up to date maken. We beginnen met het maken van inventarisatie van slechte speelplekken? We willen de wijk hoedenpoep vrij hebben. Hoe maken we hondenbezitters bewust van het probleem? Het moet vanzelfsprekend zijn dat je de poep van je hond zelf opruimt.

WAP Cranevelt en Alteveer

Actiepunten	**Trekker**	**Resultaat/doelstelling**
Verkeer: **Oversteekplaats aanleggen Schelmseweg**	Werkgroep Verkeer	De opdracht aan de gemeente ter uitvoering is in april 2015 weggezet. Het ontwerp ligt klaar. Gekeken wordt of het aansluit en er draagvlak voor is, zodat het plan uitgevoerd kan worden in 2017.
Verkeer	Werkgroep Verkeer	Er komt een onafhankelijk onderzoek naar de verkeerssituaties in de wijk. Waar zitten de knelpunten. Er wordt een raming gemaakt van kosten zodat we weten wat het kost

Verbeteren zicht rotonde Schelmseweg (Chinese Muur)		en meenemen. Overleg met gemeente zal bepalen wanneer wat uitgevoerd kan worden.
Verkeer Kluizeweg	Werkgroep Verkeer	Ouders en Wijkraad maken zich zorgen om de wirwar van voetgangers, fietsers en auto's die zich door elkaar heen bewegen rondom de scholen. Zorgt voor onveilige situaties. Er komt een onafhankelijk onderzoek naar de verkeerssituaties in de wijk. Waar zitten de knelpunten. Er wordt een raming gemaakt van kosten zodat we weten wat het kost en meenemen. Overleg met gemeente zal bepalen wanneer wat uitgevoerd kan worden.
Verkeer **Stoepen verbreden; Verkeersveiligheid rondom scholen.**	Werkgroep Verkeer	Na gereedkomen BGB zijn stoepen te smal voor bewoners met rollator, kinderwagen en voor invaliden Er komt een onafhankelijk onderzoek naar de verkeerssituaties in de wijk. Waar zitten de knelpunten. Er wordt een raming gemaakt van kosten zodat we weten wat het kost en meenemen. Overleg met gemeente zal bepalen wanneer wat uitgevoerd kan worden.
Verkeer **Eenheid brengen in bestrating ventweg langs Cattepoelseweg**	Werkgroep Verkeer	Ventweg is beklinkerd; gerealiseerd

Participatie in de wijk	Wijkraad	Klussendienst voor ouderen, vervoer voor ouderen, mobiliteit en versterken van de sociale samenhang. Hoe kan dit gerealiseerd worden?
Duurzame energie opwekken	Werkgroep Duurzaamheid	Plaatsen van zonnepanelen op grote gebouwen in de wijk (b.v. Rijnstate). Verduurzamen van de wijk door onderzoek, energiebewustwording van de bewoners. Onderzoek naar een energie-autonome buurt. Op dit moment in gesprek over aanpak met gemeente Arnhem (Marc van der Burcht)
Verkeer **De verkeersveiligheid in de wijk onderzoeken**	Werkgroep Verkeer	Met name bij gevaarlijke kruisingen en een aanvang maken met de uitvoering daarvan Er komt een onafhankelijk onderzoek naar de verkeerssituaties in de wijk. Waar zitten de knelpunten. Er wordt een raming gemaakt van kosten zodat we weten wat het kost
		en meenemen. Overleg met gemeente zal bepalen wanneer wat uitgevoerd kan worden.
Groene Wijk **De groene initiatieven in de wijk inventariseren**,	Werkgroep Altegroen	Komen tot een groenvisie voor de langere termijn en overgaan tot uitvoering daarvan Doel is uitbrengen van een visiedocument op het groen. Bespreken van en discussiëren over de inhoud met bewoners, ondernemers en gemeente, leidend tot kwaliteitsverbeteringen in lopende projecten en het initiëren van nieuwe projecten ter verbetering van de openbare ruimte. Op dit wordt binnen de wijk onderzocht of hieraan nog behoefte is om dit op te pakken.
Duurzame wijk **Doel is dat de wijk de komende twee jaar 10% energiezuiniger gaat worden.**	Werkgroep	D.m.v. een wedstrijd welke straat is het meest energiezuinig? Waardoor bewoners zich bewust worden van hun energiegebruik. Opslaan van hemelwater en de mogelijkheden onderzoeken dit om te zetten in energie. Verduurzamen va de wijk door onderzoek, energiebewustwording van de bewoners. Onderzoek naar een energie-autonome buurt. Op dit moment in gesprek over aanpak met gemeente Arnhem (Marc van der Burcht)
Ontmoetingsplek	Lieke en Louis	Een ontmoetingsplek in den brede zin van het woord; koffiehoek, lunchmogelijkheden, eetcafé, meetingpoint in de wijk. De bewoners die hiervoor ideeën hebben ingediend bij elkaar brengen om er een initiatief van te maken. Onderzocht wordt welke locatie en de kosten voor he opknappen ruimte. Financiering wordt gezocht uit subsidies en wellicht van de verhuurder.

Digitale ontmoeting in de wijk	Wijkraad	Vraag en aanbod via internet en/of buurt-app. Bewoners wisselen diensten en talenten uit, men weet elkaar te vinden Veel bewoners hebben zich aangesloten op de app Nextdoor
Outdoor fitness	Wijkraad	Opzetten van een Outdoorfitnessroute voor alle leeftijden. Gerealiseerd
Entree Recreatiezaal Craneveer	Wijkvereniging	De toegang tot het gebouw vanaf de Viottastraat wordt duidelijker aangegeven

WAP Velperweg en omgeving

Actiepunt	Trekker	Doelstelling/Resultaat
Veilige oversteek Prümelaan- Verlengde Prümelaan	Werkgroep Verkeer en Veiligheid	Oversteek Huygenslaan ter hoogte van Prümelaan is onveilig. Vluchtheuvels in de middenberm aanpassen zodat je beter kunt oversteken. Belijning en bebording aanbrengen/aanpassen. De opdracht aan de gemeente ter uitvoering is in april 2015 weggezet. Er ligt een schetsontwerp die met omwonenden wordt besproken waarna tot uitvoering kan worden overgegaan.
Laden/lossen Jumbo onveilig Het laden en lossen aan de Roosendaalseweg leidt tot onoverzichtelijke situaties voor verkeer komend uit de zijstraat.	Werkgroep Verkeer en Veiligheid	Het laden en lossen aan de Roosendaalseweg leidt tot onoverzichtelijke situaties voor verkeer komend uit de zijstraat. Laden en lossen strook aanpassen of goede spiegels plaatsen. De opdracht aan de gemeente ter uitvoering is in april 2015 weggezet. In 2016 is er een spiegel geplaatst om dit probleem voorlopig te dekken, deze situatie is nog niet veilig genoeg. Er ligt nu een schetsontwerp waarbij de laadruimte van de vrachtwagen wordt verschoven. Na overleg in de werkgroep en omwonend, en zeker te weten of de Jumbo niet verhuist, kan tot uitvoering worden overgegaan.
Wateroverlast in Molenbeke Verbeteren van hemelwaterafvoer.	Werkgroep Water	Verbeteren van hemelwaterafvoer: d.m.v. goten over de straat richting vijver en beek en verbeteren drainage trapveldje Samen met de gemeente is een inventarisatie gemaakt in 2014 van knelpunten wateroverlast en van noodzakelijke maatregelen. Helaas is geen enkel voorstel overgenomen door het College. Het College gaat er vanuit dat door het groot onderhoud aan wegen en rioleringen het problemen binnen 30 jaar grotendeels is opgelost. De gemeente voert en heeft verschillende projecten uitgevoerd die overlast in de wijk verminderen (afkoppelen hemelwater Alteveer, idem Geitenkamp). We zijn en blijven in gesprek met de gemeente hierover en kijken ook welke maatregelen buurtbewoners zelf kunnen doen.
Groene wijk (Molenbeke)		De wijk met diverse soorten groen verrijken (boomgaard, bollen in park, verticale beplanting, planten in boomspiegels, hagen planten en ophangen nestgelegenheid

Wijktuin/stadslandbouw (Paasberg)	Werkgroep Stadslandsbouw	Het doel is een groene buurttuin met stadslandbouw met een pluktuin en waterspeelplaats.
		Het is een moeilijk project i.v.m. verschillende spelers. Gronduitwisseling blijkt niet mogelijk niet mogelijk. I.s.m. de gemeente (Henk Wentink) zijn we op onderzoek welke plek in de openbare ruimte mogelijk is, of plek van gemeente mogelijk is.
Verkeer (Paasberg) Snelheidsbeperking P.C. Hooftstraat/Vondellaan en verkeersituatie Travoplein		Snelheidsbeperking P.C. Hooftstraat/Vondellaan en verkeersituatie Travoplein Dit is in BGB (groot onderhoud) meegenomen.
Parkeren in Plattenburg Parkeerdruk in de hele wijk	Werkgroep	Er is sprake van parkeerdruk in de hele wijk. Samen met de gemeente willen we onderzoek doen om tot oplossingen te komen. Via BGB zijn er een aantal parkeerplaatsen extra gerealiseerd. Dit is nog niet naar tevredenheid, maar er is qua ruimte niet meer mogelijk. Het probleem overlast parkeerdruk en parkeernorm blijft.
Doorloop Velperweg - Oude Velperweg		Gewenst is het aanbrengen van verlichting bij het olifantenpad. Hondenpoep.
Speeltuin Angerenstein	Werkgroep Park Angerenstein	Verbeteren van de speeltuin met een schommel voor de wat oudere jeugd en een duikelrek
Verbeteren trapveldje (Angerenstein)	Werkgroep Park Angerenstein	Opknapbeurt voor het hele veld, bestrating basketbalveld, aanpak drainage
Snelheid Bronkbeeklaan	Werkgroep	Blijvend probleem is de overtreding van de 30km norm. Met adviezen uit het onafhankelijke verkeerskundig onderzoek (WAP 2015) willen we komen tot snelheid beperkende maatregelen gemeente. In samenspraak met de gemeente wordt er ieder jaar een matrixbord geplaatst. Wij leggen contact met politie voor optreden (lik op stuk) bij te hard rijden.
Twee verkeerdisplays voor de wijk	Werkgroep	Voor de hele wijk regelen dat er twee verkeersdisplays 30-km (u rijdt te hard) komen, die flexibel kunnen worden ingezet, mogelijk op zonne-energie. De kosten hiervan zijn 5.000 euro per stuk. Hiervoor zijn geen middelen gereserveerd.

Presikhaaf

Wijkprogramma Presikhaaf 2018

Wijkprogramma Presikhaaf

Kenmerken van de wijk

Presikhaaf is een wijk met een grote verscheidenheid en diversiteit. De buurten in Presikhaaf; PI, PII, PIII (samen Presikhaaf West) en Elsweide en Over het Lange Water (samen Presikhaaf Oost) verschillen sterk van elkaar. Zowel qua leeftijdsopbouw, afkomst en het gemiddeld besteedbaar inkomen. Dat betekent ook dat elke buurt zijn eigen parels en aandachtspunten heeft.

Presikhaaf Oost

Elsweide is een rustige buurt met veel senioren, weinig kinderen en met een gemiddeld hoog besteedbaar inkomen. Er staan hier vooral koopwoningen en er is grote sociale cohesie. De aandachtspunten die hier liggen zijn vooral toekomstgericht. Gezien de leeftijdsopbouw van de wijk is te verwachten dat binnen een aantal jaren een flinke verjonging gaat plaatsvinden. Hierdoor zal aan de ene kant de behoefte aan speelmogelijkheden voor kinderen toenemen en is aan de andere kant het levensloopbestendig maken van woningen voor ouderen een thema.

De buurt Over het Lange Water is een hele "gemiddelde" wijk. Dat geldt voor de leeftijdsopbouw, etnische afkomst en het besteedbaar inkomen maar ook voor de tevredenheid van bewoners met de kwaliteit van hun woonomgeving. De sociale cohesie verschilt van straat tot straat. Buurtcentrum de Oosthof met het daar naastgelegen park Kinderkamp is een ontmoetingsplek voor buurtbewoners. Het park en het buurtcentrum zijn door een actieve bewonersgroep in beheer genomen en dient als werk-leerplaats.

Presikhaaf West

Er is de laatste jaren veel geïnvesteerd in nieuwbouw in PI en P2 en renovatie in P3. Deels is dit nog in uitvoering. De woningen zien er steeds beter uit en het aangezicht van de wijk is verbeterd. Wel is in PI en P2 de sociale structuur voor een groot deel verdwenen. Een andere keerzijde van de nieuwbouw is dat er weinig openbare ruimte is, weinig groen en weinig plekken die uitnodigen tot spelen en ontmoeten.
P2 en P3 kennen veel sociale woningbouw. Hierdoor trekken relatief veel bewoners met een laag inkomen naar deze gedeelten van de wijk. Dit leidt tot een concentratie van mensen met meerdere problemen die ondersteuning nodig hebben van het sociaal wijkteam of andere instanties. Het gaat dan om schuldenproblematiek, opvoedondersteuning, (taal)achterstanden bij kinderen etc.

In heel Presikhaaf West woont een relatief hoog aandeel migranten met een niet-westerse achtergrond. De verschillende culturele achtergronden in de wijk leiden over het algemeen niet tot problemen. Tegelijk zien we wel dat de verschillende bevolkingsgroepen min of meer langs elkaar heen leven. Het "elkaar niet kennen" en de taalbarrière maken dat er weinig sociale cohesie is. Er zijn ook niet in alle buurten bewonersgroepen actief.
De sociale en culturele achtergrond van de bewoners leidt ertoe dat op het kindcentrum de Werf, gevestigd is in het MFC, steeds meer kinderen uit de minder kansrijke gezinnen komen. We zien ook een trek van Nederlandse kinderen en kinderen van hoger opgeleide

ouders met een niet-westerse achtergrond naar andere basisscholen en kinderopvang in de wijk of zelfs buiten de wijk.

Route naar wijkplan

Het wijkteam heeft voor haar wijkprogramma gebruik gemaakt van het wijkactieplan dat in 2016 was opgesteld en de wijkvisie Presikhaaf 2015. Het plan bouwt daar op voort. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met individuele wijkbewoners, bewonersgroepen en ondernemers. We hebben input gevraagd van de leden van het digipanel die in Presikhaaf wonen en hebben de kennis en ervaringen van professionals in de wijk en binnen de gemeente opgehaald. Dit alles hebben we naast de feiten en cijfers gelegd die bij de gemeente bekend zijn. Dit heeft geleid tot de hoofdthema’s voor Presikhaaf die we hieronder beschreven hebben. Maar we moeten wel bedenken dat het wijkgericht werken een continu en dynamisch proces. Op basis van wat we nu gehoord en gezien hebben zijn dit de belangrijkste zaken maar we willen vooral ook flexibel blijven en blijven inspelen op ontwikkelingen die zich in Presikhaaf voordoen. Daarvoor is nodig dat we steeds in contact blijven met bewoners en instellingen. Alleen zo kunnen we gezamenlijk de goede dingen in Presikhaaf doen.

Hoofdthema's voor Presikhaaf voor de komende jaren

Samenleven en ontmoeten, investeren in ontmoetingsplekken

Voor de toekomst van Presikhaaf is het belangrijk dat de sociale cohesie in Presikhaaf wordt vergroot. Dat is geen doel op zich maar heeft een uitwerking op veel andere levensdomeinen. Er zijn delen van Presikhaaf waar bewoners weinig contact maken en delen waar deelname aan het maatschappelijk leven beperkt is. Hierdoor is er (te) weinig wederzijds begrip tussen mensen, leeftijden en culturen. Door de randvoorwaarden te scheppen zodat mensen elkaar ontmoeten en samen activiteiten in de buurt kunnen ondernemen wordt de sociale cohesie bevordert en weten mensen zich gezien en gekend. Voor veel Presikhafers is een andere buurt of wijk al ver weg. Vooral in Presikhaaf West wordt zo'n ontmoetingsplek gemist.

We willen investeren in de mogelijkheden voor bewoners om elkaar te ontmoeten en zelf activiteiten te organiseren. Een buurthuis speelt hierin een belangrijk rol. Het pand "de Overkant" in Presikhaaf West is een plek die de potentie heeft om een ontmoetingsplek voor de buurt te worden en bewoners zouden graag zien dat dit pand beschikbaar komt voor de buurt. Op dit moment is Rijnstad eigenaar van dit pand en dat staat de ontwikkeling als buurthuis in de weg. Wij zijn van plan dit aan te kopen en de bewoners de mogelijkheid te bieden om van dit pand hun buurthuis te maken met activiteiten van en voor bewoners. We gaan de bewoners hierbij ondersteunen, samen met de dans- en muziekschool El Ele die nu het pand gebruikt en met de actieve bewoners die al de nodige ervaringen hebben opgedaan bij de Oosthof. Het MFC, dat naast de schoolactiviteiten nu vooral voor ondersteunende activiteiten wordt gebruikt, willen we samen met de partners die hier nu actief zijn, laten uitgroeien naar een plek die voor alle bewoners een aantrekkelijke functie vervult.

Samenhang binnen het sociaal maatschappelijk domein

Gezien de bevolkingssamenstelling van de wijk hebben veel mensen op een of meerdere leefgebieden hulp en ondersteuning nodig. Voor een deel gaat het om persoonlijk problemen en voor een deel gaat het om voorzieningen/activiteiten waardoor bewoners zich meer zich kunnen ontwikkelen, maatschappelijk actief zijn en deel uitmaken van een netwerk. Veel activiteiten zijn op deze vormen van ondersteuning gericht maar vaak lijkt de samenhang te ontbreken. Naast het sociaal wijkteam zijn veel partners, organisaties, vrijwilligers en stichtingen actief met ondersteunende activiteiten of voorzieningen op het gebied van taal, opvoeden, hulp bij formulieren etc. Tegelijk zien we dat elke organisatie dit vanuit zijn eigen visie en koker aanbiedt. Er is geen sprake is van een samenhangend pakket of van een goede samenwerking. En voor zowel de organisaties als voor de bewoners is niet duidelijk wat er aan ondersteuning en activiteiten geboden wordt. Soms is men niet op de hoogte van elkaars mogelijkheden en vindt geen goede doorverwijzing plaats.
We gaan met de organisaties aan de slag om vanuit een eenduidige visie en vanuit de behoefte van bewoners een samenhangend pakket aan ondersteuningsmogelijkheden te bieden en zichtbaar te maken in de wijk.

Specifieke speerpunten in het sociaal maatschappelijk domein

Op een aantal onderwerpen gaan we Presikhaaf specifiek inzetten:

- *Schulden*: Presikhaaf is mede vanwege de schuldenproblematiek die hier speelt proeftuin voor vroegsignalering bij schulden.
- *Achterstanden bij kinderen*: een hoog percentage jonge kinderen heeft een achterstand als ze naar school gaan. Die achterstanden zijn divers. Er wordt al veel ondersteuning geboden om achterstanden te voorkomen of aan te pakken via de voorschoolse educatie. Met de professionals (in- en extern) gaan we onderzoeken of nog meer kan worden gedaan om achterstanden bij jonge kinderen te voorkomen of zo vroeg mogelijk aan te pakken en - *Integrale aanpak op problemen*. De werkloosheid in met name Presikhaaf West is hoger dan gemiddeld in Arnhem. Veel mensen zitten in de bijstand en hebben daarnaast een scala aan problemen. Het sociaal wijkteam kijkt al integraal naar de verschillende leefdomeinen en maakt met de bewoners een plan daarvoor. Het domein van Werk en inkomen is echter nog losgekoppeld van het werkgebied van het sociaal wijkteam.

We willen toe naar een integrale aanpak waarbij de bewoner centraal staat en inkomen en werk(toeleiding) dus geen apart spoor is. Speciale aandacht gaat uit naar de bewoners waarvoor werk niet de eerste optie is maar waarvoor deelname aan het maatschappelijk leven wel heel belangrijk is.

Structureel aanbod sport en spelen

Veel bewoners hebben weinig beeld van de mogelijkheden om te sporten, spelen en bewegen in Presikhaaf. Verder is in P1 en P2 de ruimte voor spelen en bewegen verminderd. In verhouding is het aantal bewoners wat gebruik maakt van sportfaciliteiten laag (11% minder dan het stadsgemiddelde) Ook is voor veel kinderen het lid worden van een sportvereniging een te hoge drempel. In de meeste buurten is weinig tot geen structureel aanbod van georganiseerde spel- en beweegactiviteiten voor kinderen. Deze worden ook niet gekoppeld aan sociale activiteiten op het vlak van participatie en

ontmoeten. Veel professionals in de wijk zien hierin kansen, met name voor kwetsbare groepen.

Samen met sportbedrijf en sport- en kinderwerk in de wijk gaan we na wat de mogelijkheden hiervoor zijn.
In de wijk leeft de behoefte aan een grote speelplek zoals "de leuke linde" in Klarendal. Het gesprek hierover met de wijk en wat dit dan voor andere speelplekken zou betekenen moet nog worden gevoerd en gaan we aan.

Tegengaan verloedering en grensoverschrijdend gedrag

Een probleem dat bewoners in Presikhaaf echt aan het hart gaat is de verloedering van de woonomgeving door zwerfvuil en het dumpen van afval naast de containers. En met de invoer van het omgekeerd inzamelen en diftar verwachten veel bewoners dat dit probleem toeneemt. In Presikhaaf betaalt nu een aanzienlijk percentage van de bewoners niets voor hun afval. Naast het dumpen van afval ergeren bewoners zich ook aan ander onaangepast gedrag zoals veel te hard rijden, parkeren op stoepen etc
Aanpak van verloedering en asociaal gedrag is maatwerk en vraagt een lange adem en een goede samenwerking tussen bewoners en professionals

Wij gaan dit onderwerp samen met bewoners oppakken en we starten met de zogenaamde hotspots. We verwachten daarin ook een duidelijke rol van bewoners en investeren daarin.
Maar we kunnen alleen wat van bewoners verwachten als de overheid ook optreedt bij grensoverschrijdend gedrag. We zijn daarin gelijkwaardige partners.
De capaciteit voor toezicht en handhaving is gering. Met de verbetering van de samenwerking tussen partners zoals woningbouwcorporaties, boa's en wijkagenten kan zeker winst worden geboekt. Als extra toezicht van professionals nodig blijkt te zijn gaan we daarvoor geld vrijmaken.

Aanpak verkeersonveilige situaties

Verkeer is een thema dat veel bewoners belangrijk vinden omdat het dicht bij hun leefwereld ligt. Naast een aantal kleinere zaken die snel opgelost kunnen worden speelt vooral de verkeerssnelheid en -veiligheid op de Middachtensingel en het vervoer van kinderen met busjes naar scholen voor het speciaal onderwijs aan de locatie Kinderkamp.
We gaan op de Middachtensingel verkeersremmende maatregelen treffen. Scenario's daarvoor worden samen met bewoners uitgewerkt en besproken.
De situatie met de busjes rondom de scholen zal op langere termijn verbeterd worden door nieuwbouw en herinrichting van de directe omgeving. Maar ook voor de korte termijn kijken we of we door wat eenvoudige aanpassingen en inzet van handhaving de situatie kunnen verbeteren.

Kansen rond winkelcentrum pakken

Het winkelcentrum krijgt de komende jaren een facelift en de bewoners ervaren dit als een positieve ontwikkeling. Het kan hun wijk weer meer allure en uitstraling geven. Ook het

opknappen en ombouwen van de oude RWS toren naar studentenhuisvesting wordt als een positieve ontwikkeling ervaren.
Naast de renovatie van het winkelcentrum wordt ook de verkeersafwikkeling deels aangepast en zijn er kansen om de openbare ruimte rondom het winkelcentrum te verbeteren. We denken dat het project kansen biedt voor het aantrekkelijker maken van de openbare ruimte en daarmee ook voor de leefomgeving. We willen samen met de projectleider en Wereldhave de betrokkenheid en het meedenken van de bewoners bij al deze ontwikkelingen stimuleren om de kansen die zich voordoen ook te pakken. Het doel is dat de wijk trots is op haar nieuwe winkelcentrum en de omwonenden van het winkelcentrum de directe leefomgeving positiever waarderen.

Wijkcommunicatie en presentatie

Er gebeurt heel veel in Presikhaaf. Instellingen, stichtingen, gemeente, zelfstandige professionals en heel veel vrijwilligers zetten zich hier dag in dag uit voor in. Er is echter geen overzicht van dit bruisende Presikhaaf. Het is niet duidelijk waar de informatie te vinden is of bij wie je terecht kunt voor wat. Ook is informatie die men vindt vaak niet actueel. Het sociale wijkteam merkt dat het bewoners beperkt stappen zetten om te participeren en/of moeilijk de goede plek te vinden voor voorliggende voorzieningen of ondersteuning. Het bewonersoverleg Wijkplatform Presikhaaf heeft van de gemeente van oudsher de opdracht om te zorgen voor brede communicatie met wijkbewoners. Daarvoor hebben zij de wijkkrant en de wijkwebsite georganiseerd. Zij zijn afhankelijk van anderen voor de inhoud van hun communicatiemiddelen. Die ‘anderen’ (instellingen, stichtingen, organisaties werkzaam in de wijk) hebben veel minder een expliciete opdracht om op vaste wijkmedia te communiceren.
Samen met bewoners gaan we na hoe ze te bereiken en te betrekken zijn. Vervolgens gaan we bepalen hoe de communicatie in de wijk ingericht wordt en gaan we dit gezamenlijk organiseren.

CSA

Centrum - Spijkerkwartier - Arnhemse Broek

Het stadsdeel CSA beslaat drie wijken; het Centrum, Spijkerkwartier en het Arnhemse Broek die elk haar eigen specifieke dynamiek kent. Het verschil tussen de wijken is groot en dat vergt een gerichte werkwijze dat zich kenmerkt door samenwerking en verbinding, maar vooral ook door te 'doen!' Bewoners waarderen hun eigen buurt over het algemeen positief, maar weten heel goed wat nog aandacht nodig heeft. Het team leefomgeving heeft samen met het sociale wijkteam informatie opgehaald uit de wijk. Soms door gesprekken te organiseren, maar ook de spontane ontmoetingen met bewoners, professionals en ondernemers. De input heeft geleid tot een aantal belangrijke focuspunten. Deze punten worden per wijk weergegeven op de focuskaarten. De wijkactieplannen van 2016 zijn hierbij integraal opgenomen. De wijkprofielen ondersteunen de focus vanuit Arnhem in cijfers. De focuskaarten geven richting aan de wijkprogramma's voor 2018.

Het Centrum is een wijk met veel diversiteit. De ontwikkelingen in de openbare ruimte door o.a. nieuwbouw en herinrichting geven nieuwe impulsen aan de binnenstad. De economie trekt ook aan en dat is goed voor de stad en economie. Maar naast winkelen en uitgaanspubliek heeft het Centrum ook haar bewoners die naast alle stedelijke ontwikkelingen wensen en ideeën hebben over de woon- en leefomgeving. Het verbinden van organisaties, ondernemers met bewoners biedt kansen. Innovatieve ideeën op het gebied van verduurzaming en vergroening leveren nieuwe mogelijkheden op in het Centrum. Daarnaast zijn schuldenproblematiek onder jongeren, het bestrijden van overlast en de bereikbaarheid voor het Centrum belangrijke onderwerpen voor de toekomst.

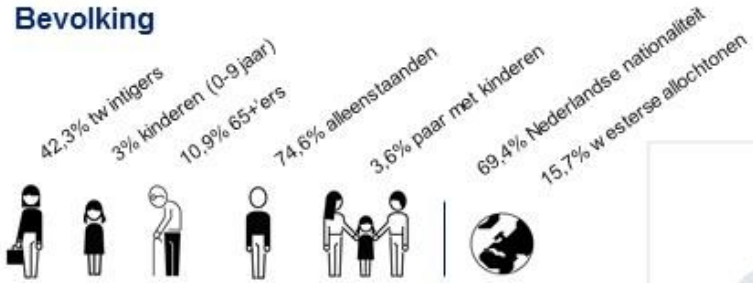
Het Arnhemse Broek is de afgelopen jaren enorm in ontwikkeling geweest door intensieve samenwerking met bewoners en organisaties in de wijk en een extra financiële impuls. Dit heeft geleid tot een prettig leefbare wijk waarbij de aandacht ligt om dit op peil te houden. De wijk is gemêleerd zowel op economisch als op cultureel vlak. In deze wijk is Rijnstad actief die activiteiten organiseert en verschillende groepen ondersteund in onder andere het wijkcentrum de Symfonie. Uit de wijkgesprekken komt naar voren dat er een investering nodig is op kinderen en jongeren met focus op gezonde leefstijl en financiën. Daarnaast zijn schuldenproblematiek en werkeloosheid belangrijke thema's in de wijk die worden aangepakt.

Het Spijkerkwartier kenmerkt zich door een groot aantal initiatieven die vanuit bewoners worden geïnitieerd en opgepakt op het gebied van: duurzaamheid, vergroening, parkeerplannen en wijkeconomie. Maar net als in andere wijken zijn er ook uitdagingen op sociaal en maatschappelijk vlak, waarbij de bewoners van de wijk, ondernemers en professionals in verbinding met elkaar verantwoordelijkheid nemen. Hiervoor heeft de wijk wél de ruimte nodig. In 2018 wordt er gewerkt aan gebieds-vernieuwing en grootonderhoud. De focus ligt hierbij o.a. op de Steenstraat en de omgeving Spoorhoek, waarbij de vernieuwing van het station Velperpoort een kans is om op een positieve manier met elkaar (wijk – ondernemers – professionals) de overlast aan te pakken.

Wijkprofiel Centrum

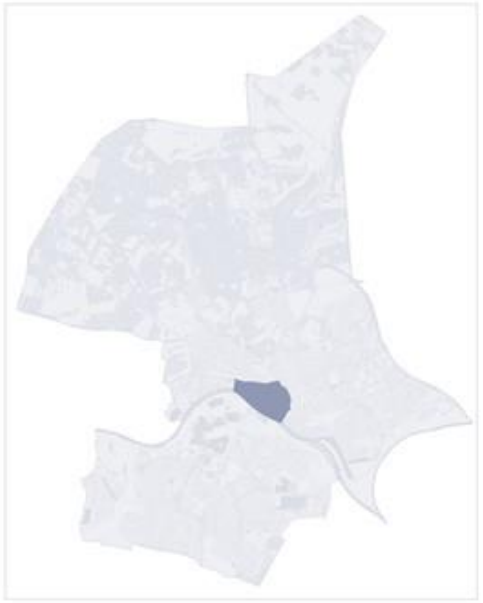
Bevolking

73% huur → meer particuliere verhuur
21% koop
84,9% appartementen en flats

Trends in de wijk Centrum

- Meer bewoners verwachten vooruitgang van de buurt.
- Particuliere verhuur neem toe t.o.v. corporatiebezit.
- Meer bedrijfsvestigingen, maar minder banen.
- Meer huishoudens met lage inkomens.
- Meer mensen sporten.
- Gevoel van veiligheid stijgt.
- Daling medeverantwoordelijkheid voor leefbaarheid in de buurt.

Waardering kwaliteit binnenstad

Horeca	Culturele voorzieningen
7,8	7,4

323.000 bezoekers per week in 2016

Sociaal Economisch

In vergelijking met Arnhem:
- Meer schoolverzuim.
- Meer onderwijsachterstand op basisscholen.
- Meer vroegtijdige schoolverlaters.

In vergelijking met Arnhem:
- Geregistreerde werkzoekenden gelijk.
- PW-uitkeringen zijn relatief lager.
- Instroom in schuldhulpverlening hoger.

Sociale Leefomgeving

In vergelijking met Arnhem:
- Steun zorg van sociale omgeving lager.
- Kan terecht bij buurtbewoners met hulpvragen lager.
- Minder vrijwilligers en mantelzorgers.

In vergelijking met Arnhem:
- Sociale cohesie en buurtkracht lager.

Fysieke Leefomgeving

In vergelijking met Arnhem:
- Meer beleving buurtproblemen zoals verloedering en verschillende soorten overlast.

Focuskaart Centrum

Levendige (woon)stad

Wijkinitiatieven*

- Coehoorn centraal
- Vergroening De Doelenstraat
- Schaaktafels
- Prijsvraag Looijerstraat
- Hart van Hamelen
- Binnenstadsplein binnenstadsschool

* Een selectie.

Ontwikkelopgaven

- Verbinden en samenbrengen van bewoners, winkeliers, vastgoedeigenaren, organisaties en bezoekers in mogelijkheden en oplossingen.
- Inventariseren van vernieuwende initiatieven en oplossingen voor een groenere binnenstad samen met partners.
- Aanpak van onderwijsachterstanden op basisscholen, vroegtijdige schoolverlaters, etc.
- Stimuleren bekendheid Diftar in de binnenstad.

Sociaal Economisch

- Initiëren van een proces/werkwijze voor transformatie en intensivering van functies i.r.t. stem en belang van de omgeving.
- Ontsluiten van werk in o.a. de openbare ruimte voor mensen die 'iets te doen willen hebben' en/of opstap naar werk willen, zoals aanpak fietsoverlast, stadsdistributie, beheer Korenmarkt, beheer groen, etc.
- Versterken van het netwerk en de samenwerking bij participatieprojecten.
- Aanpak van jongvolwassenen/studenten met schulden.
- Aanpak van kwetsbare jongeren, begeleiden naar werk.

Sociale Leefomgeving

- Zichtbaar maken en versterken van aanwezige ontmoetingsplekken/buurtplekken voor bewoners.
- Creëren van kleinschalige plekken in de stedelijke openbare ruimte waar bewoners elkaar kunnen ontmoeten; balans tussen stedelijke- en 'leefomgeving' openbare ruimte.
- Aanpak verschillende soorten overlast (drugoverlast, wildplassen, etc.). Bevorderen sociale veiligheid jongeren avond/nacht.
- Communicatie, zichtbaarheid, kennen en gekend worden faciliteren tussen organisaties, initiatieven bewoners.
- Programmering stedelijke evenementen 'aanvaardbaar' maken met wijkeigen activiteiten.

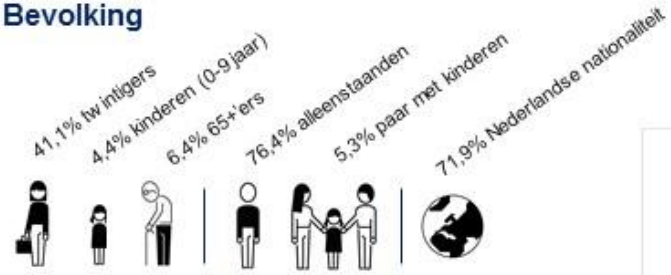
Fysieke Leefomgeving

Lopende initiatieven:

- Programma Binnenstad
- Herstructurering zuidelijke binnenstad
- Nieuwbouw Kerkplein
- Groenplan
- Bereikbaarheidsplan
- Jansbeek
- Gele Rijdersplein
- Korenkwartier
- Herinrichting Roermondsplein
- Alternatief voor mens & milieuvriendelijk reinigingen.
- Invloed en betrokkenheid van bewoners op stedelijke ontwikkelingen (waar wel en waar geen invloed).

Wijkprofiel Spijkerkwartier

Bevolking

69,7% huur → meer particuliere verhuur
28,6% koop

60,4% appartementen en flats
25,4% boven- en benedenwoning

Trends in de wijk Spijkerkwartier

- Minder bewoners verwachten vooruitgang van de buurt, maar percentage ligt hoger dan gemiddeld in Arnhem.

- Daling voortijdig schoolverlaters.

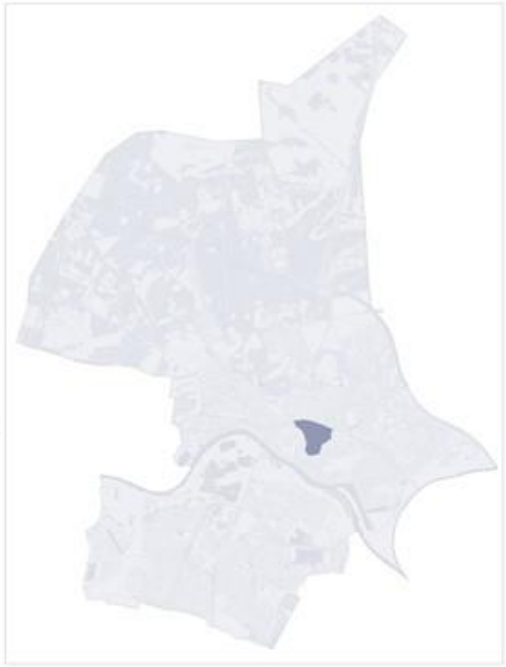
- Meer bedrijfsvestigingen.
- Meer instroom schuldhulpaanvragen.

- Minder mensen sporten.

- Onveiligheidsgevoel is gedaald, maar neemt het laatste jaar weer toe.
- Kental sociale overlast stijgt.

Voorzieningen voor culturele activiteiten worden hoog beoordeeld.

De steenstraat fungeert als route naar het stadscentrum.

Levendige wijk met een woon-werkfunctie, detailhandel en horeca.

Sociaal Economisch

In vergelijking met Arnhem:
- Meer schoolverzuim.

In vergelijking met Arnhem:
- Maatschappelijke participatie en inkomenssituatie gelijk.
- Geregistreerde werkzoekenden gelijk.
- PW-uitkeringen zijn gelijk.

Sociale Leefomgeving

In vergelijking met Arnhem:
- Tevredenheid over sociale contacten gelijk.
- Kan terecht bij buurtbewoners met hulpvragen lager.
- Minder vrijwilligers en mantelzorgers.

In vergelijking met Arnhem:
- Sociale cohesie en buurtkracht lager.
- Gevoel van eenzaamheid hoger.

In vergelijking met Arnhem:
- Zelfredzaamheid en beleving gezondheid gelijk.

Fysieke Leefomgeving

In vergelijking met Arnhem:
- Meer beleving buurtproblemen zoals verloedering en verschillende soorten overlast.
- Drugs en alcoholgebruik hoger.
- Parkeermogelijkheden lager.

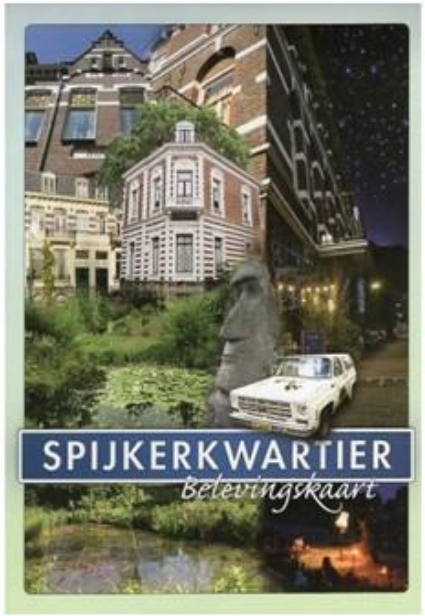
Focuskaart Spijkerkwartier

Wijk van de toekomst

Wijkinitiatieven*

- DeBlauweWijkEconomie
- Buurtverbinders
- Spijkerbrigade
- DeEigenWijzeWijk
- Spijkerlab (Ontwerpwedstrijd fietsnietjes)
- Spijkertuinen
- Vlindertuin Spoorhoek
- Spijkerenergie
- Proeftuin Sterrenkring
- Groenbeheer door bewoners

* Een selectie.

Ontwikkelopgaven

- 'Gebiedsontwikkeling' verbinding in aanpak Velperpoort, Steenstraat, Van Muijlwijkstraat (versterking sociale, economische en fysieke kwaliteit).
- Leefbaarheidsaanpak Spoorwegstraat.
- Overlast en beheersingsaanpak, aangevuld met **doen-wat-moet** aanpak van de sociale wijkteams
    - Voor elke dakloze een passende aanpak en binnen x maand in traject.
    - Voor elke inwoner zonder huis binnen X maand een dak boven z'n hoofd.
- Doorontwikkeling wijkbegroting en –democratie samen met Spijkerbrigade/bewonersoverleg.

Sociaal Economisch

- (Financieel) ruimte creëren voor wijkeconomie op het snijvlak van duurzaamheid, participatie en sociale vraagstukken zoals schuldhulpverlening (energiecoaches, groenbeheerbedrijf, etc.).
- Versterken van het ondernemersnetwerk en betrokkenheid samen met de wijk.
- Investeren in jeugd en jongeren:
    - School(uitval), (opstap naar) werk en schulden.
    - Preventie schulden, schooluitval.
    - Gezondheid (overgewicht en opvoedingsonmacht).
- Creatieve aanpak stimuleren en samen met betrokkenen sturen op minder gewenste ontwikkelingen zoals de splitsing van woningen, huisjesmelkers, overmaat aan informele economische activiteiten, etc.

Sociale Leefomgeving

- Ontmoetingsplek creëren voor jongeren/studenten in de wijk.
- Versterken van wijkontmoetingsplaatsen zoals de Lommerd en Vrijstaat Thialf.
- Preventieoverleg initiëren - verbinding tussen spelers en initiatieven - interventies doen om sociale samenhang (bijv. ouderen, eenzaamheid, etc.) te verbeteren en algemene voorzieningen stimuleren.

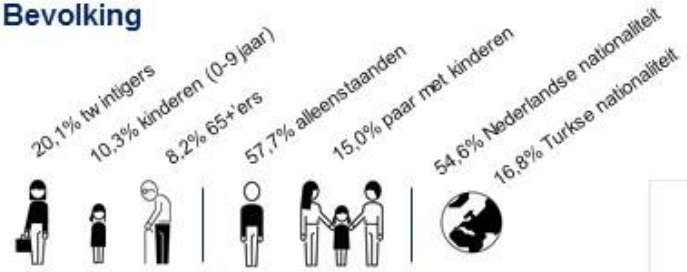
Fysieke Leefomgeving

Lopende initiatieven:

- BGB Spijkerkwartier.
- Vernieuwing en herinrichting Velperpoort.
- Parkeerplan voor en door de wijk.
- (Op de rol) herinrichting Van Muijlwijkstraat.
- Pilot 'Aardgasloze wijk'.
- Toekomstbestendig groen realiseren.

Wijkprofiel Arnhemse Broek

Bevolking

73,9% huur → meer corporatiebezit
25,6% koop

31,1% appartementen en flats
21,8% boven- en benedenwoning
35,6% tussenwoning

Trends in de wijk Arnhemse Broek

- Het percentage bewoners dat vooruitgang verwacht van de buurt ligt hoger dan gemiddeld in Arnhem.

- Daling voortijdig schoolverlaters.

- Meer instroom schuldhulpaanvragen.

- Minder mensen sporten.

- Minder mensen actief voor buurtverbetering.

- Onveiligheidsgevoel is gedaald, maar wisselt door de jaren heen.
- Kental sociale overlast stijgt.

Sociaal Economisch

In vergelijking met Arnhem:
- Kinderen met onderwijsachterstand hoger.

In vergelijking met Arnhem:
- Besteedbaar inkomen lager.
- Huishoudens met laag inkomen en minimakinderen hoger.
- Geregistreerde werkzoekenden hoger.
- PW-uitkeringen hoger.
- Ouders die in schuldhulpverlening instromen hoger.

Sociale Leefomgeving

In vergelijking met Arnhem:
- Tevredenheid over sociale contacten lager.
- Kan terecht bij buurtbewoners met hulpvragen lager.
- Vrijwilligers lager en mantelzorgers gelijk.

In vergelijking met Arnhem:
- Sociale cohesie en buurtkracht lager.
- Gehecht aan eigen buurt lager.
- Gevoel van eenzaamheid hoger.

In vergelijking met Arnhem:
- Zelfredzaamheid en beleving gezondheid gelijk.
- Kinderen met overgewicht hoger.

Fysieke Leefomgeving

In vergelijking met Arnhem:
- Onveiligheidsgevoel hoger.
- Meer beleving buurtproblemen zoals verschillende soorten overlast.
- Drugs en alcoholgebruik hoger.

Focuskaart Arnhemse Broek

Samenleven in balans

Wijkinitiatieven*

- Broek om hoog
- Kunst op de plank
- Kansen fabriek
- Markt Transformatieplein
- Staten kwartier voor elkaar
- Moestuin torentje

* Een selectie.

Statenkwartier Rijnwijk
Het Broek Van Verschuerwijk

Ontwikkelopgaven

- Inventariseren van de toekomst van 'Blokhut'.
- Inventariseren doorgaande schoollijn in afstemming met scholen.
- Bevorderen samenwerking met sociaal wijkteam.
- Stimuleren toegankelijkheid van Symfonie.
- Verkenning van alle maatschappelijke ondersteuning en de verbinding met elkaar.
- In kaart brengen van werkzaamheden voor opbouw/participatie om inzet in de wijk te bezien.
- Beheersing aanpak van concentratie psychiatrische patiënten.

Sociaal Economisch

- Versterken van ondernemersnetwerk en betrokkenheid samen met de wijk.
- Investeren in jeugd en jongeren:
  - School(uitval), (opstap naar) werk en schulden.
  - Preventie schulden en schooluitval.
  - Gezondheid (overgewicht en opvoedingsonmacht).
- Richten op participatietrajecten gezien de hoge werkloosheid.
- Richten op schuldenproblematiek, preventie, vroeg-signalering en laagdrempelige toegang tot schuldhulp-verlening.

Sociale Leefomgeving

- Versterken van wijkontmoetingsplekken.
- Inventariseren van de toekomst van 'Kwartiertafel'.
- Versterken van bewonersinitiatieven.
- Het behouden en versterken van het huidige leefbaarheidsniveau.
- Verbinden van huidige sociale initiatieven.
- Communicatie, zichtbaarheid, kennen en gekend worden faciliteren tussen organisaties, initiatieven bewoners.

Fysieke Leefomgeving

- Afronding BGB Het Broek.
- Sloop en nieuwbouw 'Eilandje Urk' in samenwerking met sociaal wijkteam, woningbouwvereniging en betrokken bewoners.
- Inventariseren van de samenwerking tussen bewoners en Portaal op Voetiuslaan.
- Aanpak van verschillende soorten overlast, zoals drugsoverlast.
- Inventariseren van de veiligheid van het fietspad Jan van Riebeeckplein / Stadshoudersstraat.
- Aanpak van verloedering en (grof)vuil (stimuleren bekendheid Diftar).

Malburgen

Wat zijn belangrijkste problemen/aandachtspunten in Malburgen (breed)

In het bijzonder vallen de hier onder genoemde thema's het meeste op:

- Gevoel van onveiligheid;
- Armoede - en schuldenproblematiek;
- (jeugd) werkloosheid;
- Eenzaamheid;
- Taalachterstand;
- Verloedering

De thema's, zoals hieronder benoemd, zijn de hoofdpunten uit de MJPB. Per thema hebben wij de meest opvallende zaken beschreven, deze zijn tot stand gekomen na overleg met buurtbewoners, Sociaal Wijkteam, Wijkplatforms en professionals.

Veiligheid

Binnen het gebied Malburgen zijn er een 4-tal buurtjes die extra aandacht vragen, te weten: Immerloo I (hoge flats), WC De Drieslag en de (bewoning op) Akkerwindestraat in Malburgen Oost en de Hoefbladlaan (omgeving van de supermarkt 'Jan Linders') in Malburgen West.
Op De Drieslag komt veel winkeldiefstal, verbaal geweld, drugs dealen etc. voor. Inzetten op KVO (keurmerk veilig ondernemen).
In Immerloo I kunnen/mogen kinderen niet alleen buitenspelen op het speelterrein tussen de flats, omdat ouders dit niet veilig vinden. Gevolg: kinderen blijven binnen, bewegen te weinig, veel gamen etc. Alleen met een toezichthoudende ouder wordt er buiten gespeeld.

Een ander punt dat aandacht vraagt is het thema radicalisering en polarisering. Vanuit de basisscholen wordt aangegeven dat veel jongeren positief spreken over verschillende terroristische aanslagen, ouders geven aan bang te zijn dat hun kinderen mogelijk gaan radicaliseren.
Veel jongeren voelen zich benadeeld en niet gewaardeerd in de Nederlandse maatschappij en zoeken naar netwerken waar ze wel worden gewaardeerd. In een aantal buurten zorgen verschillende jeugdgroepen (14+) voor flinke overlast (brandstichting, vernielingen etc.). Het inzetten van rolmodellen helpt. Bied jongeren perspectief (opleiding/werk). Meer focus op het informele netwerk! Steeds meer groepen zijn intern gericht, niet alleen jongeren, maar ook bv de allochtone vrouwen (gordijnen moeten gesloten worden dit i.t.t. een aantal jaren geleden).

Overige thema's die spelen:

- Huiselijk- en eer gerelateerd geweld
- Veiligheid rondom de Malburcht (jeugd 12-)
- Vechtscheidingen
- Loverboys
- Tienermoeders
- Sexting
- groepsdruk/uitsluiting (YouTube, social media)
- agressieve honden(bezitters)

Inzetten op:	
- Buurthuizen waar professionals werken; - schoolcontactwerkers; - wijkloket waarin verschillende professionals spreekuur houden en waar terecht kunnen met allerlei vragen; - mediawijsheid (m.n. bij jongeren); - rolmodellen; - informele sociale kaart.	bewoners

Educatie

Voor het gehele gebied van Malburgen geldt dat er meer dan gemiddeld sprake is, van een achterstand v.w.b. taal- en laaggeletterdheid. Er zijn veel kinderen met ouders met een migratieachtergrond, zij starten veelal op school met een taalachterstand. De meeste, gecertificeerde opleidingen, voor volwassenen worden veelal 'buiten de wijk' gegeven.
Naast de taalachterstand is er ook veel zorg v.w.b. de digitale tweedeling. Er zijn veel ouderen en jongeren die onvoldoende kennis hebben van de digitale wereld om ons heen. Kinderen die van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs gaan en weinig ervaring hebben met een pc of laptop, én ouderen die niet 'mee kunnen' met bijvoorbeeld digitale aanvragen bij instanties en organisaties (o.a. ook de gemeente). Bij het volgen van het voortgezet onderwijs kan ook de aanschaf van een pc/laptop tot financiële problemen leiden.
In de zomerperiode is er een bredere behoefte aan een invulling van de 6 weken durende schoolvakantie. Veel kinderen gaan niet op vakantie en vervelen zich, daarnaast constateren scholen een terugval bij de leerlingen na terugkeer van de vakantie. Met name op het gebied van taal en lezen.
Belangrijk, binnen dit thema, is om een eventuele aanpak 'structureel' te maken. Dus niet met 'losse projecten' werken, waar een vervolg gemist wordt na het beëindigen van een project.

Inzetten op:
- gerichte taalopleidingen (gecertificeerd) naar de buurt halen; - schoolcontactwerkers (zie ook punt veiligheid); - Bredere invulling zomerschool, c.q. vakantie; - begeleiden van opvoedingsvraagstukken; - betere samenwerking- en afstemming met Vluchtelingenwerk.

Cultuur, Recreatie & Sport

Onze zorg in Malburgen is het ontbreken van een sterke sociale cohesie. Een goed middel zou kunnen zijn dat er meer activiteiten plaats vinden rondom cultuur, recreatie en sport. Op deze wijze kunnen mensen elkaar blijven ontmoeten. Door deze ontmoeting ontstaat er sneller begrip en acceptie bij mensen met een andere migratieachtergrond. Sport is, naast ontmoeten, ook een belangrijk middel in de strijd tegen overgewicht, denk aan het project JOGG (jongeren op gezond gewicht). Tevens is

geconstateerd dat er wel meer gesport gaat worden bij kleinschalige beweegvoorzieningen (trend) in de openlucht, i.p.v. in verenigingsverband.

Een belangrijk punt voor het kunnen bezoeken/bijwonen van de activiteiten is de 'vindbaarheid', veelal is het niet voor iedereen duidelijk waar en wanneer er iets wordt aangeboden!
Opvallend is dat de doelgroep in de leeftijd van 12-20 jaar slechts zeer beperkt deelneemt aan sport- en cultuuractiviteiten, daarnaast is het niet vanzelfsprekend dat mensen zich opwerpen als vrijwilliger in Malburgen. Het blijven ondersteunen door professionals blijft noodzakelijk.

Inzetten op:
- verbetering communicatie van de activiteiten;
- blijven aanbieden van activiteiten;
- ondersteuning door professionals;
- ontmoeten in de wijk.

Participatie & Maatschappelijke Ondersteuning

Armoede en schuldenproblematiek komen veel voor binnen Malburgen. Vaak wordt deze van generatie op generatie 'doorgegeven'. Er wonen hier relatief veel mensen met een lage opleiding en nieuwkomers. Voor wat betreft de laatste groep is een goede begeleiding en inburgering essentieel om al niet in een heel vroeg stadium met armoede in aanraking te komen. Armoede vormt de basis van veel problemen op andere leefgebieden, denk aan: gezondheid, participatie en integratie. Uit onderzoek blijkt dat kinderen die in armoede opgroeien minder ontwikkelingskansen hebben en zich ook op andere manier ontwikkelen. De kans is groot dat de kinderen later zelf in een vergelijkbare armoedesituatie terechtkomen**.**

Malburgen kent relatief veel inwoners de langdurig in een uitkeringssituatie zitten. Door verschillende professionals wordt aangegeven dat er in Malburgen relatief veel inwoners met een licht verstandelijke beperking zijn. Dit maakt dat een reguliere baan voor deze groepen inwoners vaak niet binnen handbereik ligt. De afstand tot de arbeidsmarkt is (te) groot. Daarom is het belangrijk om in Malburen ook aandacht te hebben voor activiteiten die dienen als opstap naar werk. Participeren en eigen mogelijkheden staan hierin voorop.
Er zijn signalen dat m.n. de Turkse- en Marokkaanse inwoners zich meer lijken terug te trekken in hun eigen gemeenschap. Dit geldt ook voor de Somalische groep, hoewel zij zich al minder 'laten zien' en meedoen. De angst voor polarisatie neemt toe!
Werkloosheid onder jongeren is sowieso een groot probleem, naast de werkloosheid in het algemeen. Met name niet-westerse jongeren komen moeilijker aan een baan, door deze teleurstelling en onmacht zijn zij meer vatbaar voor radicalisering.

Door de vele problemen is de eenzaamheid (m.n. onder ouderen) ook een serieus aandachtsgebied. Door de aangescherpte wetgeving blijven veel mensen langer thuis wonen en het ontbreekt hen vaak aan een sociaal netwerk. Veelal zijn leeftijdsgenoten weggevallen (overleden, verhuist etc.).

Inzetten op:
- achter-de-voordeur- projecten t.a.v. armoede bestrijding en eenzaamheid;
- activerend werk projecten;

- werkgelegenheidsprojecten voor jongeren;
- goede communicatie waar welke voorzieningen te vinden zijn.

Verkeer, Vervoer & Waterstaat

De verkeersituaties nabij en rondom scholen, bij het halen- en brengen van de kinderen, geven aanleiding voor veel onveilige situaties. Ouders (en/of verzorgers) parkeren daar waar het niet is toegestaan en kinderen worden soms op onoverzichtelijke plekken 'uit de auto gezet'.
Het Openbare Vervoer in relatie tot de verbinding Malburgen-West en Oost is erg slecht, waardoor mensen moeilijk de faciliteiten kunnen bereiken waar zij behoefte aan hebben.
De Nijmeegseweg en Monchyplein vormen nu een barrière.
Verdere issues zijn: ontsluiting buitengebieden, verbinding Stadsblokken-Meinerswijk, onveilige situatie Zeegsingel/Koppelstraat en te hardrijden op de Dovenetellaan.

Inzetten op:

- meer kinderen op de fiets naar school;
- voorlichting en handhaving bij scholen;
- de verkeersdeskundige vanuit de gemeente blijven betrekken bij bovenstaande problemen;
- gedrag.

Gezondheid, Milieu & Fysieke Leefomgeving

Overgewicht is een onderwerp wat voor het hele gebied van toepassing is. Met name bij jongeren is hier aandacht voor, in ieder geval meer dan voor ouderen. Hoewel er al wat projecten lopen is de algehele mening dat hier nog wel in geïnvesteerd kan/moet worden. Net als veel andere zaken, is overgewicht vaak een resultaat- en onderdeel van een groter geheel waarbij meerdere problemen spelen.
Voor wat betreft het afval; er worden veel bijzettingen aangetroffen bij de ondergrondse containers. Veel mensen vinden het pasjessysteem ingewikkeld en lastig. Mede hierdoor is er veel last van rommel, oude huisraad enz. bij de afvalcontainers. Er zijn ook zorgen voor het toenemen van afval bij de containers door de invoering van Diftar.

Het merendeel van de bewoners uit de flats in Immerloo heeft zorg, hulp en/of ondersteuning op 1 of meerdere leef terreinen nodig en weet deze zelf niet te vinden. De vraag/behoefte en het aanbod bereiken elkaar niet/voldoende. Hier is een actieve inzet voor nodig om te zorgen dat alle bewoners op elk gebied goed kunnen participeren. Blijvende inzet zal nodig zijn vanwege continue nieuwe instroom van nieuwkomers en 'zwakke' bewoners.

Andere onderwerpen die de aandacht verdienen zijn;

- Voedseldumping en ratten;
- Hondenpoep;
- doorstroom beschermd- en begeleid wonen

Inzetten op:	
- blijvende aandacht houden voor overgewicht; - ondersteuning bieden bij het verwerken van afval en het gescheiden aanbieden (Omgekeerd inzamelen en Diftar); - gezondheidsvaardigheden; - outreachende projecten starten in Immerloo v.w.b. ondersteuning op meerdere terreinen.	hiervan leef

Wat is ons Droombeeld (missie)?

Het Team Leefomgeving Malburgen wil de krachten in de wijk bundelen en samen zorgen voor een mooie, leefbare en aantrekkelijke wijk om in te wonen!

Wat doen we al in 2017?

- Project Vissenbuurt, d.m.v. een outreachende aanpak (verbeteren van woon- en leefsituaties bewoners);
- Aanpak leefbaarheid Winkelcentrum De Drieslag (gevoel van onveiligheid bestrijden en verkeersoverlast van (brom)fietsers tegengaan);
- Sportproject voor jongeren facilitairen o.l.v. Samir Makouhki (voormalig zaalvoetbal (record) international, en aanvoerder). Rolmodel en sport combineren om kansloze- en moeilijk te bereiken jongeren te vinden en verder te begeleiden in hun ontwikkeling om ze meer kans te bieden op de arbeidsmarkt;
- Pilot Verwarde Personen; verbeteren van de zorgketen, d.m.v. gerichte acties en samenwerking te bevorderen tussen de desbetreffende professionals;
- Sociaal Huis Prisma (ontmoetingsplek Immerloo) inrichten voor behoefte uit de wijk. Gekozen wordt om met behulp van 'Apriciative Inquiry' (waarderend onderzoeken) te kijken naar de gewenste doorontwikkeling;
- Aanpak voetpad 't Duifje; zorgen voor een blijvende ontsluiting van voetgangers vanuit de wijk;
- Winkelstrip Akkewindestraat; fase van Stedenbouwkundig ontwerp .o.b.v. ontwikkelingsplan;

- Pilot 'Vroeg signalering'; outreachende aanpak van schuldenproblematiek in de flats van Immerloo;
- Aanpak overlast van ratten en voedseldumping;
- Betrokkenheid kunstwerk 'Vissen' rotonde Huissenseweg;
- Gymzaal Fluitekruidstraat; besluit tot herbouw;
- Ontwikkeling van het Olympus gebied; betreffende ondernemers en het Olympus hebben 'de handen ineengeslagen' om hier een leisurepark te ontwikkelen. Het Team Leefomgeving behartigt de belangen vanuit- en voor de wijk;
- Faciliteren van meidenwerk (12 t/m 18 jaar), twee professionals begeleiden meiden met migratieachtergrond, o.a. ter voorkoming van radicalisering;
- Meedenken met de nieuwbouw van de nieuwe Hobbit;
- Contact bewoners Vlierstraat, verkeersbewegingen en parkeerplaatsen i.v.m. woontoren Gelderse Rooslaan;
- Pilot 'Eenzaamheid' Malburgen Oost-Zuid;
- Alternatief afvalscheidingsysteem flats Gelderse Rooslaan (scheiding en bijzetting);
- Onderzoek en begeleiding ter verbetering van Mantel- en Respijtzorg;
- Deelname project 'Mijn Wijk', project van Volkshuisvesting in Malburgen-West;
- Stimuleren en gebruik maken van beweegvoorzieningen;
- Toename monitoren kamerverhuur *vs* leefbaarheid in sommige straten en passend beleid voorstellen/ontwikkelen afwegingskader;
- Aandacht voor (te) veel voorzieningen beschermd- en begeleid wonen *vs* overlast in de buurt;
- Investering MijnTuin (tuinen tussen de flats Gelderse Rooslaan);
- Fietsaansluiting Heermoestraat naar de Nijmeegseweg;

---

20 maart 2017,

Team Leefomgeving Malburgen,

Paulien Toonen
Marjolien Mulder
Mirjam van Hezewijk
Arno van Geel.

RKV

"Waarom moeilijk doen als het samen kan", Loesje

Wijkprogramma Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg

Visie en ambitie

De wijken Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg hebben de afgelopen jaren niet altijd de aandacht gekregen die ze verdienden. Voor alle drie de wijken geldt dat er de afgelopen periode niet veel is veranderd, terwijl er best wat aan de hand is. Denk aan werkloosheid, hittestress, vroegtijdig schoolverlaten en het ontbreken van ontmoetingplaatsen. Er staan fysieke veranderingen op het programma zoals de Groningersingel en busstation Kronenburg, die dit gebied een andere uitstraling gaan geven. Dit zijn kansen voor het gebied, waar we als team Leefomgeving graag op meeliften en meesturen. Daarnaast willen we de komende jaren vooral inzetten op het faciliteren van goede initiatieven samen met de bewoners en ondernemers. Dit is nodig omdat er niet overal sociale samenhang is. Sommige buurten kennen meer sociale problematiek. Dit pakken we samen met het sociale wijkteam op.

Waar zien we kansen?

1. We werken *vraaggericht, in samenwerking* met bewoners en integraal, zo maken we het mogelijk in de wijk. We zouden graag meer activiteiten zien in zuid, daar sturen we op.
2. De wijk lijkt fysiek op zich in orde, maar mag wel *meer kleur en (goed onderhouden) groen*.
3. Daarnaast zien we dat veel subsidiestromen zijn nu nog aanbodgestuurd zijn. We willen naar outputgericht en sturen op resultaat en op samenwerking in de wijk.
4. Als kans voor de langere termijn zien we preventie op zorg. Dit doen we door het *inzetten op welzijn* van bewoners in plaats van op zorg. Initiatieven mogelijk maken is de rode draad.
5. Het beter zichtbaar maken wat er allemaal te doen is in de wijk, is een grote kans. We zien alle bewoners, vrijwilligers, professionals en ondernemers als '*informatiemakelaar*', die elkaar vertellen wat er te doen is. De best ambassadeurs voor de wijk zijn de bewoners zelf.
6. Het nieuwe werken is *samenwerken*. We sturen op samenwerking door 'wijkgerichter' in te kopen (geen dubbelop) en samenwerking consequent te benoemen.

Wat is er dan veranderd over drie jaar?

Over drie jaren zijn onze wijken socialer, zijn er meer ontmoetingsplekken voor jong en oud en zijn er meer participatie- en reguliere werkplekken in de wijken. De besteding van middelen die naar de wijk gaan wordt in goed overleg met bewoners besproken. We doen wat nodig is en stoppen met projecten die te weinig resultaat laten zien. De wijken Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg krijgen de aandacht die ze verdienen en dit heeft een positieve uitstraling naar heel Arnhem Zuid. In het vervolg van dit wijkprogramma worden de door bewoners en professionals benoemde aandacht punten beschreven. Veel leesplezier.

Team Leefomgeving Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg

Hank Houtman, Bart Lichtenberg, Saskia Moester en Bianca van der Weijden

"Waarom moeilijk doen als het samen kan", Loesje

Wijkprogramma Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg

Vooraf

In dit Wijkprogramma leest u een opsomming van thema's uit de Wijkactie plannen gecombineerd met ervaringen en observaties van het Sociale Wijkteam en het Team Leefomgeving. Ze zijn gegroepeerd naar de hoofdthema's van de Meer Jaren Programma Begroting. Daarbij zijn korte en lange termijn acties niet chronologisch beschreven.

Belangrijkste is dat de vraag uit de wijk centraal staat en bewonersinitiatieven gezien zijn, ruimte krijgen en waar nodig ondersteund worden.

Beschrijving van de wijken

De wijken Rijkerswoerd, Kronenburg (met Appelgaard) en Vredenburg (met Holthuizen) vormen samen het werkgebied van Team Leefomgeving RKV. Deze wijken in Arnhem Zuid zijn gebouwd vanaf de jaren '70. Kronenburg kenmerkt zich als dichtbebouwd stadshart met veel hoogbouw. Het winkelcentrum Kronenburg is een begrip in Arnhem en omstreken. In Vredenburg wonen relatief veel ouderen. Jonge gezinnen die er in de jaren '70 vestigden zijn er deels blijven wonen. Langs de randen van Vredenburg en Kronenburg staat veel hoogbouw, daarbinnen staan vooral eengezinswoningen. In
Vredenburg en Kronenburg wonen ongeveer 8500 mensen. Er zijn veel verzorgingsflats en bijzondere (woon)voorzieningen zoals (begeleid) wonen voor verschillende doelgroepen. De inkomens van Vredenburg en Kronenburg liggen gemiddeld iets lager dan in de rest van Arnhem. In Kronenburg groeit één op de vijf kinderen op in een minimagezin. Zorgelijk is dat door de verstening van Kronenburg de wijk een zogenaamde hitteplek is.

Rijkerswoerd is een jaren '80 wijk en is met bijna 13.000 inwoners de grootste wijk van Arnhem. Het is een echte gezinswijk, veel veertigers, kinderen en jeugd. Acht van de tien woningen zijn eengezinswoningen en 80% hiervan zijn koopwoningen. De werkeloosheid ligt lager dan het Arnhems gemiddelde. Sociaal-maatschappelijk doet de wijk het goed, al zijn er wat minder mantelzorgers en zijn mensen minder actief in de buurt. Mensen zijn over het algemeen tevreden met de sociale contacten en ongeveer de helft kan terecht voor steun bij buurtbewoners. Twee-derde van wijk doet actief aan sport.

Participatie en maatschappelijke ondersteuning

Voor het hele gebied Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg:

- Met wijkbewoners goede wijknetwerken opbouwen, digitaal en fysiek, onmisbaar is een sociale kaart
  - Inzetten op 'makelaarschap' van de mensen in de wijken, zowel bewoners als professionals.
- Inzetten op jeugdwerkeloosheid en de sociale structuur voor jongeren verbeteren
- De wijk helpen vrijwilligers voor de wijk te vinden

Rijkerswoerd

- Meer activiteiten door en voor ouderen (behoud het Pluspunt)
- Ontmoetingsplekken voor jongeren realiseren
- Cultuurgroep Rijkerswoerd ondersteunen

Vredenburg

- Pilot Eenzaamheid
- Uitbreiding interesse wijkvereniging (meer leden)
- Versterken wijkvereniging en sportvereniging
- Passerelle aantrekkelijker maken
- Ontmoetingsplek in Immerloopark faciliteren

Kronenburg

- Laagdrempelig ontmoeten faciliteren
- Ontmoetingsruimte die breed inzetbaar is
- Samen met Volkshuisvesting, Politie en W&I mogelijkheden werk en participatie onderzoeken om overlast te verminderen

Cultuur, recreatie en sport

Voor het hele gebied Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg: - Ondersteunen van kunstzinnige activiteiten

Rijkerswoerd:

- Onderzoeken mogelijkheden voor uitbreiding culturele-, recreatieve- en sportactiviteiten
- Kansen voor open groene schoolpleinen benutten, spelen
- Ommetjes en wandelpaden realiseren
- Playground realiseren **Vredenburg:**
- Onderzoeken mogelijkheden voor sportieve activiteiten park Immerloo

Veiligheid

Rijkerswoerd

- Fietspad Kruisstraat veiligheid verbeteren
- Kruising Erasmussingel en Newtonstraat verbeteren
- A325 afschermen met schapenraster, voorkomen honden op de weg **Vredenburg:**
- Onderzoeken kwaliteit en kwantiteit van de verlichting Slochterenweg
- Herstructurering Groningensingel

Economie

Voor het hele gebied Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg:

- Mogelijkheden verkennen naar werkgelegenheid

- Voor diverse doelgroepen werkplekken creëren door mogelijkheden binnen bestekken gemeente te onderzoeken
- Meer werkervaringsplekken in de wijken
- Vraaggericht ondersteunen ondernemers op thema werkgelegenheid en wijkeconomie. Zoals werkplekken voor ZZP-ers.

Verkeer, vervoer mobiliteit

Rijkerswoerd:

- Parkeerwensen en problematiek inventariseren(o.a. de Pas)

Vredenburg:

- Visie/aanpassing Groningensingel
- Mogelijkheden opnieuw doortrekken van buslijn 4 onderzoeken

Kronenburg

- Parkeeroverlast door en duidelijke routes naar winkelcentrum en Gelredome nader in kaart brengen
- Mogelijkheden onderzoeken renovatie busstation Kronenburg
- Verkeersveiligheid kruispunt Huissensedijk / Kronenburgerdijk en Mooieweg langs A325 onderzoeken.

Educatie

Voor het hele gebied Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg:

- Ondersteunen projecten tegengaan vroegtijdig schoolverlaten (laag opleidingsniveau in het gebied RKV baart zorgen)

Wonen en ruimte

Voor het hele gebied Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg:

- Roma, Sinti, woonwagenbewoners, inventariseren woonwensen
- Horeca gelegenheid ontbreekt in RKV, hier is behoefte aan

Rijkerswoerd

- Recreatief gebruik Zeegbos verbeteren

Kronenburg

- Hitteplek, onderzoeken en realiseren meer groen in de wijk
- Aanvulling moestuin bakken (Schepen te Boeckoppad)
- Vervuiling wijk bespreken, faciliteren en aanpakken met bewoners

Gezondheid en milieu

Rijkerswoerd

- Bewoners ondersteunen bij een ruimtelijke visie op de wijk **Kronenburg:**

-Leegstand kantoorgebouwen terugdringen en omzetten naar Creatieve broedplaats
-Samenhang ondernemers Croydonplein bevorderen
-Gezondheid jongeren op de agenda houden

Bijlage

Bronnen

- Sociaal Wijkteam RKV

- Wijkactieplan 2016/2017
- Werksessies november 2016 Primair Onderwijs
- Beleidsafdeling eenzaamheid en armoede bestrijding
- Gesprekken bewoners 2016/2017
- Gesprekken met bewonersplatform en
- Gesprekken met de Werkgroep Publieke Ruimte Rijkerswoerd
- Gesprekken met het Stadsbestuur
- Wijkprofiel gezonde wijk RKV
- Gesprekken met de professionals in de wijk
- Eigen waarneming Wijkteam RKV
- OZO
- Bewoners overleggen
- Wijkverenigingen Vredenburg en Rijkerswoerd
- Omgevingsoverleg Iriszorg
- Belevenis wandelingen
- Schouwen
- Meedenk en meepraat sessie profesionals 16 februari 2017
- Bewonersavond Vredenburg 14 maart 2017
- Bewonersavond Rijkerswoerd 7 maart 2017
- Bewonersavond Kronenburg 20 februari 2017

Te verwachten:
- planologisch onderzoek Vredenburg

De Laar / Elden en Schuijtgraaf / Elderveld

WIJKPROGRAMMA

TEAM LEEFOMGEVING

DE LAAR/ ELDEN EN SCHUYTGRAAF/ ELDERVELD

De ambitie van het college, neergelegd in het programma Van Wijken Weten, is om een transformatie te bewerkstelligen in de verhouding tussen burgers en overheid. Minder gemeente, meer wijk, anders doen. Een geweldige ambitie, waar wij als Team Leefomgeving graag handen en voeten aan geven. Want; hóe is het in onze wijken? Wat vinden bewoners belangrijk? Wat moet er meer en wat kan er minder?

Om deze hamvragen te kunnen beantwoorden hebben we, in de lijn van de notitie "Kaders voor Teams Leefomgeving" uit december 2016, vele gesprekken gevoerd met bewoners, professionals, instellingen en bedrijven uit de gebieden De Laar/Elden en Schuytgraaf/Elderveld. Een bijzondere focus is gelegd op het voeren van gesprekken met de sociale wijkteams en het langs elkaar leggen van elkaars bevindingen.

Naast gesprekken met o.a. bewoners en samenwerkingspartners, hebben we onze kernorganisatie van de gemeente Arnhem actief betrokkken om bestaande informatie over onze gebieden op te halen. We kwamen echter niet alleen informatie ophalen, maar konden ook onze (positieve én negatieve) ervaringen uit de praktijk delen. De teams leefomgeving zitten dan wel in de wijk, maar het is evident dat ook de kernorganisatie zich geworteld voelt in de wijk.

Om ál onze bevindingen overzichtelijk te maken in dit wijkprogramma hebben wij ervoor gekozen om vier hoofdthema's aan te houden, te weten:

Leefbaarheid	**Sociale cohesie**	**Zelfredzaamheid**	**Veiligheid**

Voor de komende periode zien wie er naar uit om onze wijken nóg beter te leren kennen, relaties met bewoners en samenwerkingspartners te verdiepen, om de participatiegraad en het zelforganiserend vermogen in onze wijken te versterken en vooral ook om een focus te leggen op het gebied van preventie.

	LEEFBAARHEID	SOCIALE COHESIE	ZELFREDZAAMHEID	VEILIGHEID
ELDEN	Behouden dorps karakter	Bewonersparticipatie	Zorg voor elkaar	Verkeer
DE LAAR	Openbare ruimte	Sociale samenhang	Meedoen	Verkeer
SCHUYTGRAAF	Voorzieningen Openbare ruimte	Opgroeien	Sociale problematiek	Verkeer
ELDERVELD		Samenhang & ontmoeting Senioren & Jeugd		Verkeer

De Laar

De wijk De Laar heeft veel mee: ruime gezinswoningen, speel- en buitenruimte met veel groen en water. Er wonen veel gezinnen en relatief weinig alleenstaanden. Er zijn voldoende praktische voorzieningen zoals basisscholen, winkelcentra en sporthallen.
Bewoners geven in het Wijkactieplan en via meldingen aan dat het onderhoud en gebruik van de buitenruimte belangrijk is. Om prettig te blijven wonen is ook sociale samenhang belangrijk. Daarom geven de bewoners aan dat de verenigingen, bewonersinitiatieven en ontmoetingsplekken, zoals boerderij De Kroon en de sporthal aan de Brabantweg erg belangrijk zijn. Tevens is het belangrijk om aandacht te besteden aan de stijging van het aantal PW-uitkeringen (voormalige bijstandsuitkeringen), zodat iedereen mee kan blijven doen.

Thema	**Toelichting (WAT)**	**Acties (HOE)**
Openbare Ruimte	Prettige openbare ruimte met minder hondenpoep en zwerfvuil; een schone omgeving waar ruimte is om veilig te kunnen spelen.	- Adequaat reageren op meldingen en ideeën van bewoners (oa social media), daarbij eigen initiatieven stimuleren. - Inventarisatie speel-aanleidingen samen met de afdeling Spelen. In samenspraak met bewoners bepalen wat nodig is om te investeren op het gebied van Spelen.
Sociale samenhang	Bewonersinitiatieven, verenigingen en ontmoetingsplekken zijn belangrijk voor een prettige leefomgeving in De Laar.	- In kaart brengen van de gebruiksmogelijk-heden van de binnen- en buitenruimte van sporthal De Laar en de naastgelegen scholen aan de Brabantweg. - Kansen van ontmoetingsplekken voor haar omgeving ondersteunen. -Bewoners op het spoor zetten van het nemen van eigen initiatieven. Daarbij ondersteunings-mogelijkheden (bijvoorbeeld opbouwwerk of subsidie) bij bewoners kenbaar maken. En verbindingen tot stand brengen.

Meedoen	Het aantal mensen met een PWuitkering is gestegen (van 373 in 2007 naar 502 in 2016). Er zijn meer gezinnen met een laag inkomen dan gemiddeld in Arnhem. Kansen op 'meedoen' in de nabije omgeving zijn een stimulans voor mensen om zicht te hebben op een baan of een goede dagbesteding. Een aandachtspunt is de relatief grote groep tot en met 34 jaar met een uitkering.	- In samenwerking met het sociale wijkteam kansen in de eigen omgeving vergroten. In Boerderij de Kroon is hiertoe aanzet gedaan. - Specifieke inzet op jongere doelgroep, want thuis zitten kan altijd nog. - Aansluiting zoeken met de stadsbrede aanpak van armoedebestrijding.
Verkeer	Op een aantal plekken in De Laar wordt de verkeersveiligheid als slecht ervaren. In overleg met bewoners, eventuele externen en onze kernorganisatie, kunnen hier wellicht verkeerskundige aanpassingen ingezet worden.	- Inzet verkeersplanoloog, in samenspraak met bewoners en afdeling Verkeer van de Gemeente Arnhem op de knelpunten. Deze zijn: de oversteek Randweg (initiatief wijkvereniging), Rotonde Meubelboulevard (WAP-punt) en de oversteek basisscholen Brabantweg.

Elden

……een Betuws dorp in een Veluwse stad. Dit is de titel van de dorpsvisie van Elden. Eldenaren zijn trots op het dorpse karakter en Elden heeft met de talrijke boomgaarden, de uitstraling van een dorp in de Betuwe. Overigens ook wel te verklaren omdat de Betuwe vrijwel in Elden begint.
Eldenaren zorgen goed voor elkaar, bewoners trekken nauwelijks weg uit Elden en er zijn veel vrijwilligers die hun handen uit de mouwen steken om het groen te onderhouden of zwerfafval te ruimen. Elden heeft een proactieve dorpsraad en bewoners die zich met liefde inzetten voor hun dorp. Er bestaat een positieve houding om de samenwerking te behouden en te verbeteren in de nieuwe manier van werken bij Van Wijken Weten.
Het is fijn wonen in Elden door de groene omgeving, de rustige landelijke uitstraling en de gemoedelijke sfeer.
Aandachtspunten in Elden zijn er natuurlijk ook, maar in overleg met bewoners en organisaties hopen we dat we gezamenlijk tot positieve resultaten kunnen komen.

Thema	Toelichting (WAT)	Acties (HOE)
Behouden dorpse karakter	In de dorpsvisie van Elden wordt dit uitdrukkelijk benoemd.	Ondersteunen van bewoners bij het overeind houden van de dorpsvisie. Signaleren nieuwe ontwikkelingen en proactief richting dorpsraad communiceren.
Bewonersparticipatie	Meedoen in het dorp: Vorm geven van meer zeggenschap en betrokkenheid van bewoners.	Ondersteuning denktank. Ondersteuning aanvraag alliantie Leefbaarheid ten behoeve van bewonersparticipatie. Inzet door transitiereizen en/of Spectrum. Ondersteunen bij onderzoek haalbaarheid 4 genoemde thema's uit het dorps-actieplan.
	Informatievoorziening is een belangrijk middel.	Faciliteren van bijvoorbeeld inzet van Social Media en digitale informatieborden.
Zorg voor elkaar	Elden heeft relatief veel ouderen: er dient aandacht voor thema's als eenzaamheid, dementie, en langer thuis wonen te zijn.	Samen met bewoners, Sociaal Wijkteam, Stepping Stones en SWOA dagbestedingsinitiatieven ondersteunen.

Verkeer	Voor wat betreft het zorgen voor elkaar is het van belang om vraag en aanbod op elkaar afstemmen. AZC blijft een aandachtspunt. Op een aantal plekken maken bewoners zich zorgen over de verkeerssituatie.	Deelname om- en aanwonendenoverleg. Schakelfunctie en aanspreekpunt voor alle partijen in de wijk. Inzet verkeersplanoloog, in samenspraak met bewoners en afdeling Verkeer van de Gemeente Arnhem op de knelpunten. Dit speelt met name bij de scholen.

Schuytgraaf

Door de ligging van Schuytgraaf combineert de wijk het stedelijke Arnhem en de landelijke Betuwe. Er zijn karakteristieke buurten met afwisselend groen en water, met ruimte voor activiteiten en ontspanning.
De benodigde basisvoorzieningen in combinatie met de bereikbaarheid (openbaar vervoer, aansluiting op A50 en A325) maken Schuytgraaf tot een complete wijk. Bijzonder is de combinatie van ontwikkelwijk en bestaande wijk.
Vanuit de cijfers valt niet op dat er ook sociale problematiek is. Echter uit overleg met sociaal wijkteam, politie en andere partners blijkt dat de problematiek zich vooral achter de voordeur bevindt.

Thema	Toelichting (WAT)	Acties (HOE)
Voorzieningen	Sociaal klimaat verder versterken door het creëren van ontmoetingsplekken / hart van de wijk. Er is behoefte aan multifunctionele, betaalbare ruimten voor diverse doeleinden en doelgroepen. Behoefte aan meer bedrijvigheid 's avonds en in het weekend. (inclusief sportfaciliteiten).	In gesprek met eigenaren en hoofdgebruikers van huidige locaties. Ter verbetering van de invulling, beschikbaarheid en betaalbaarheid.
Openbare Ruimte	Aandacht voor de openbare ruimte rondom Station Zuid.	Op basis van meldingen een projectaanpak met partners initiëren om de leefbaarheid te verbeteren. Het streven is in de uitvoering bewoners uit de wijken te betrekken.
Opgroeien	Wijk levensbestendig krijgen (van 'kinderwijk' naar jongerenwijk + ouderen):	Visievorming: onderzoek naar de ontwikkeling van Vinex-wijken.
Sociale problematiek	Zicht op jeugd: * sociaal isolement (gamen) * vechtscheidingen * samengestelde gezinnen	In samenspraak met het Sociale Wijkteam en in aansluiting op de stadsbrede ontwikkelingen zoeken naar mogelijkheden om tot preventie te komen.

Verkeersveiligheid	Op aantal plekken aandacht voor verkeerssituatie. (Rondom scholen in relatie tot het nieuwe winkelcentrum / Oversteek singels)	Waar nodig (op onderdelen samen met een verkeersplanoloog) ondersteunen van de Verkeerscommissie van bewoners en de afdeling verkeer van de Gemeente Arnhem.

Elderveld

Elderveld is een "bloemkoolwijk" uit de jaren "70, waar bewoners die er van oorsprong wonen lang blijven wonen. Vandaar ook dat het percentage ouderen in deze wijk relatief hoog is. Er is zorg voor elkaar, buren kijken naar elkaar om. Bewonersgroepen zijn op allerlei sociale terreinen actief maar lijken soms wat onzichtbaar. Ook voor senioren zijn er goede voorzieningen. Toch kunnen die niet altijd voorkomen dat er ouderen zijn die extra aandacht behoeven. Preventief handelen op jongeren die buiten de boot dreigen te vallen is in samenwerking met de jongerenwerkers en het sociaal wijkteam onder onze aandacht. Een werkgroep van bewoners heeft in goede samenwerking met de gemeente oog voor de verkeersveiligheid in de wijk.

Thema	Toelichting (WAT)	Acties (HOE)
Verbinden	Zichtbaar maken en verbinden van de vele bewonersinitiatieven in Elderveld.	Netwerkbijeenkomst met diverse bewonersiniatieven met als doel zichtbaarheid en profilering.
Senioren	Aandacht voor thema's als eenzaamheid, dementie en langer thuis wonen.	In kaart brengen van de behoefte samen met het Sociaal Wijkteam en SWOA. Aandacht voor preventie.
Jeugd	Zorgen over dagbesteding, gezondheid (voeding/ verzorging) en inkomen.	Samen met jongeren, jongerenwerkers, het Sociaal Wijkteam en scholen inventariseren van de behoefte en bereidheid bij jongeren wat betreft dagbesteding. En daar de benodigde (preventieve) inzet op organiseren.
Verkeersveiligheid	Op een aantal plekken in Elderveld wordt de verkeersveiligheid als slecht ervaren. In overleg met bewoners en samenwerkingspartners kunnen hier wellicht verkeerskundige aanpassingen ingezet worden. (M.n. Hollandweg en winkelcentrum zijn aandachtspunten)	In samenwerking met de werkgroep verkeer (bewoners) en samenwerkingspartners (mede vanuit het wijkactie plan) werken aan de uitvoering van hun voorstel tot verbeteren van de verkeersveiligheid.

Bijlage: Stadsbrede thema's

Stadsbrede thema's:

De thema s die hieronder worden benoemd komen in (bijna) alle wijken terug.
Deze punten kennen een tweedeling:
Eerst benoemen we de thema s zoals die door veel bewoners letterlijk zijn genoemd.
Daarna enkele punten die een cumulatie zijn van vele en in vele verschijningsvormen genoemde thema s door bewoners.

Bewoners

Veel bewoners laten weten dat er geen of weinig gelegenheden meer zijn om elkaar in de wijk of buurt te ontmoeten en dat ze heel graag 'iets te doen' zouden hebben. Waarom hebben wij geen werk terwijl we aldoor op tv horen dat het goed gaat in Nederland.

De aandacht van de wijkteams hierbij gaat uit naar samenleven en ontmoeten, bijvoorbeeld met verschillende culturen. En, het hebben van werk en vooral een zinvol doel (met andere woorden het hebben van perspectief).

Bewoners klagen erover dat ze de weg niet meer weten naar en tussen allerlei organisaties. Dat ze zich vaak van het kastje naar de muur gestuurd voelen. Ze voelen zich vaak niet serieus genomen.

Er zijn veel organisaties werkzaam in de wijken, op veel, niet zelden dezelfde gebieden. Van belang is dat er samenhang komt tussen de verschillende (hulp)organisaties, dan wel dat de organisaties die op basis van een offerte en met resultaatverplichting kunnen aangeven de klus aan te kunnen de opdracht krijgen, én dat de anderen afvallen. Omgekeerd denken levert op dat we een organisatie of organisaties als volgt gaan bevragen: 'Wie kan een samenhangende aanpak voorstellen (waarbij dus verschillende organisaties bij betrokken zijn) voor bijvoorbeeld de problematiek jeugd (werkeloosheid, geen afgeronde school)?

Bewoners laten vaak weten zich zorgen te maken over anderen, familie, de buren, straat,- en buurtgenoten. Ze noemen dan opvoedingssituaties, schoolverzuim, mishandeling, schulden, etc.

Deze 'achter de voordeurproblematiek' kennen we natuurlijk al sinds jaar en dag, maar het lijkt alsof het werken daaraan dweilen is met de kraan open.
De vraag is hoe we hierop geconcentreerder kunnen inzetten, preventief mee aan slag gaan zodat de totale probleemlast afneemt en niet bijvend is of alleen maar verschuift. (los van wie het gaat doen)?

Bewoners zien afval op straat, illegale vuilstortingen, ervaren op veel plekken overlast van anderen in buurt of straat. Ik schaam me de laatste tijd voor m.n. familie als die bij mij op bezoek komt omdat het hier zo verloedert.

Ik maak me zorgen over de toekomst van mijn kinderen. Ik zou zo graag zien dat ze het beter krijgen als wij, maar zoals het gaat zie ik dat niet gebeuren.

Compactheid en verbinding in de zorg om jeugd is een belangrijk verbeterpunt.
De vraag is waar moeten we beginnen. Geven we de jeugd op alle problemen separaat aandacht of doen we dit in een samenhangend programma, met aandacht op school, het sportveld, de kinderclub, de ouders die verantwoordelijk zijn voor de opvoeding van hun kinderen, etc. Als het gaat om jeugd dan gaat het met name om de volgende problemen: gezondheidsproblemen (kinderen met overgewicht en te weinig beweging), schulden onder de jeugd, scholing niet af maken en het hebben van geen werk, niet kunnen samenspelen en werken.

Bewoners noemen vaak armoede als thema in vele verschijningsvormen: langdurig lage inkomens, (relatief) hoge vaste lasten, schulden, gebrek aan scholing, etc. Hoe moet dat nou allemaal in de toekomst, ik zie dat niet meer zitten, is een veel gehoorde uitspraak.

Armoede is veel omvattend, naast armoede door werkeloosheid, schulden en door 'generatiearmoede' (het van generatie op generatie verblijven in armoede wat een 'cultuur' geworden is), komen we bij hooggeschoolden armoede steeds vaker tegen (oorzaak hoge hypotheek, scheiden).

Wijkteams

'Duurzame' sociale problematiek

We zagen hierboven al dat bewoners zich zorgen maken over elkaar. Hier grijpen veel zaken in elkaar. We zien het vaak als consumerend gedrag, dat maakt dat mensen afwachten en niet meer actief met hun eigen problemen aan de slag gaan. Bepaalde groepen nemen geen verantwoordelijkheid voor hun gedrag. Er wordt al jaren geïnvesteerd in hulpverlening, activiteiten etc. Als mensen afhaken of niet meedoen (bijv. aan activiteiten) is er geen consequentie voor gedrag/keuze die kinderen dan wel volwassen maken. De overheid en de school worden verantwoordelijk geacht. Dit leidt ook tot lage zelfredzaamheid, eenzaamheid, taalproblematiek en leren & opgroeien, opvoeding.
De missie in dit opzicht is dus om in het kader van preventie, participatie, werk, gezondheid, gedragsverandering en welbevinden bij kansarme gezinnen hun gezondheid/levensstandaard integraal te bevorderen?

Fysiek versus duurzaamheid

Het gaat hier om duurzame kwaliteit van de leefomgeving.
Naast dat verschillende bewoners initiatieven ontwikkelen bijvoorbeeld voor wateroverlast en duurzame natuur, die we natuurlijk willen versterken, zijn verkeer en verkeersveiligheid onderwerpen die spelen in meerdere wijken. Voor verkeer geldt mobiliteit verbeteren en waar mogelijk de negatieve aspecten ervan beheersen.
Het leefklimaat zoals wateroverlast en hittegebied vraagt ook aandacht.

Sturen op de vraag

De wijkteams (gaan) sturen op de vragen uit de wijken. Dit is ook de beste manier om goed met bewoners in gesprek te komen. Het is de kunst om in de cirkel bewoners, wijkteams, kernorganisatie, externe aanbieders en vervolgens weer bewoners, het goede gesprek te voeren, de juiste opdrachten vanuit het 'wat' naar het 'hoe' te formuleren, de aanbieders/professionals de juiste opdrachten met de juiste voorwaarden te verstrekken om vervolgens in en met de wijken te kunnen bezien of de goede prestaties worden geleverd.
In aansluiting daarop: veel subsidiestromen zijn aanbodgestuurd. De wijkteams sturen op output en op resultaat, samen met bewoners en de kernorganisatie.

Van curatief naar preventief

Preventie op zorg biedt veel kansen. Daartoe richten de wijkteams zich op welzijn als algemene voorziening, zoals gezegd in nauwe samenspraak met de sociale wijkteams. Niet uitgaan van ziek en zorg maar van kracht en kansen.

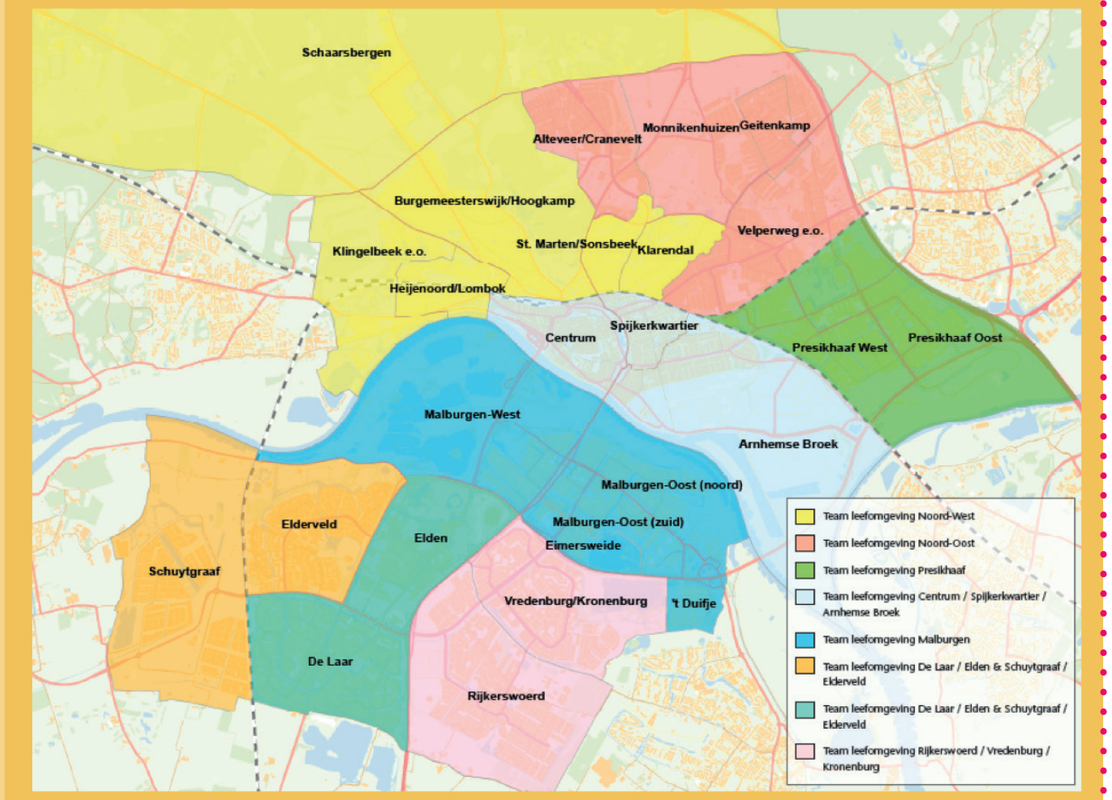
De wijkteams constateren dat in de wijken te weinig gekend is wat er allemaal gebeurt. Dat maakt dat te weinig mogelijkheden worden benut en dat te gemakkelijk iets nieuws wordt toegevoegd wat er eigenlijk

al is. De wijkteams benaderen alle bewoners, vrijwilligers, professionals en ondernemers als 'informatiemakelaars', die elkaar vertellen wat er allemaal te doen is. De beste ambassadeurs voor de wijken zijn de bewoners zelf.

GEMEENTE ARNHEM
Postbus 9029
6802 EL Arnhem
Tel: 0900-1809
Fax: 026-3774830
E-mail: gemeente@arnhem.nl

Voortgang

"Van Wijken weten"

Bijlage bij de Perspectiefnota 2018-2021

GEMEENTE Arnhem

De Staat van Arnhem 2016

STAAT VAN DE STAD 2016

Arnhem GEMEENTE

AFDELING INFORMATIEVOORZIENING, TEAM ONDERZOEK EN STATISTIEK

DECEMBER 2016

Inhoudsopgave

Inleiding **5**

Thema's **7**
Bevolking 8
Economische kracht 10
Sociale kracht en gezondheid 12
Kwaliteit leefomgeving 14
Cultuur, recreatie en sport 16
Arnhem en de regio 18

Van wijken weten **22**
1. Centrum 24
2. Spijkerkwartier 25
3. Arnhemse Broek 26
4. Presikhaaf-West 27
5. Presikhaaf-Oost 28
6. Sint Marten/Sonsbeek-Zuid 29
7. Klarendal 30
8. Velperweg e.o. 31
9. Alteveer en Cranevelt 32
10. Geitenkamp 33
11. Monnikenhuizen 34
12. Burgemeesterswijk/Hoogkamp 35
13. Schaarsbergen e.o. 36
14. Heijenoord-Lombok 37
15. Klingelbeek 38
16. Malburgen-West 39
17. Malburgen-Oost (N) 40
18. Malburgen-Oost (Z) 41
19. Vredenburg/Kronenburg 42
20. Elden 43
21. Elderveld 44
22. De Laar 45
23. Rijkerswoerd 46
24. Schuytgraaf 47
Arnhem totaal 48
Kaarten 50

Bronnen- en begrippenlijst **55**

KOFFIE
&
APPELTAART
HEERLIJK
BELEGDE
BROODJES!
BIJ "WAMPIE"
CAFE

Inleiding

De gemeente Arnhem wil kwaliteit leveren, de goede dingen zo goed mogelijk doen. Belangrijke vragen hierbij zijn:

- wat zijn ontwikkelingen in Arnhem en de regio?
- wat zijn de speerpunten van het beleid; waar moet Arnhem zich op richten?
- welke inspanningen worden geleverd?
- zijn deze inspanningen effectief en wat is het rendement?
- wat vinden de Arnhemmers van de gemeentelijke dienstverlening?

Arnhem heeft gekozen voor een fundamentele wijkbenadering, "Van wijken weten". Daarnaast wil Arnhem zich nadrukkelijk profileren als een vitale economische stad en als het bestuurlijk en cultureel centrum van Oost-Nederland.

Om de ambities voor de stad te kunnen bepalen is kennis en inzicht nodig over hoe Arnhem er op dit moment voor staat. De "Staat van de Stad" geeft jaarlijks een globaal beeld van de stand van zaken en ontwikkelingen in Arnhem en de wijken op een aantal belangrijke thema's:

- bevolking
- economische kracht
- sociale kracht en gezondheid
- kwaliteit leefomgeving
- cultuur, recreatie en sport
- Arnhem en de regio.

Na de thema's worden de 24 wijken kort getypeerd in "Van wijken weten". De laatst bekende cijfers zijn vermeld, waarbij de wijk steeds met Arnhem totaal wordt vergeken. Voor het eerst is daarbij geput uit 'gebiedsprofielen sociaal domein'.

De perspectiefnota is in de jaarlijkse cyclus het centrale document voor de te maken strategische hoofdkeuzes van de gemeente. Deze "Staat van de stad" biedt de onderliggende feiten en cijfers die kunnen dienen als onderbouwing van deze keuzes. Het is onze ambitie om "met de stad" deze feiten en cijfers jaarlijks te verrijken en aan te vullen zodat het een echt werkdocument wordt voor iedereen die betrokken is bij de stad en de wijken. De keuzes in de perspectiefnota worden vervolgens concreter uitgewerkt en van middelen voorzien in de meerjaren-programmabegroting. De gemeentelijke besluitvorming vindt plaats in een cyclus van:

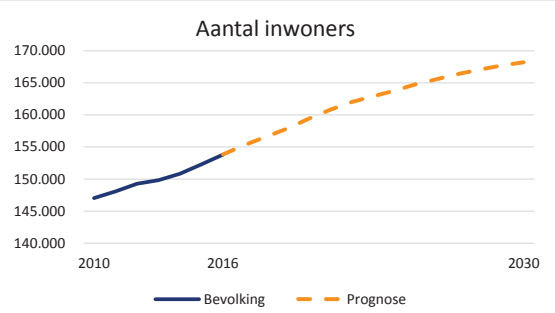
- prioriteiten en doelen stellen in de perspectiefnota
- vastellen van een begroting in de MJPB
- uitvoeren en verantwoorden in de jaarrekening.

Voor uitgebreide, actuele informatie over (en ontwikkelingen in) de wijken zijn de "wijkprofielen' en 'gebiedsprofielen' voor het sociaal domein op de website van Arnhem beschikbaar. Ook op "Arnhem in cijfers" is veel informatie te vinden. Daarnaast verschijnen er regelmatig trend-rapportages.

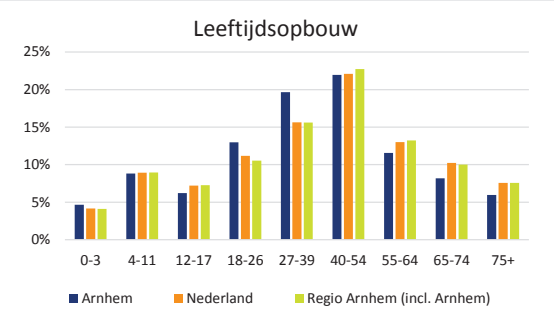

THEMA'S

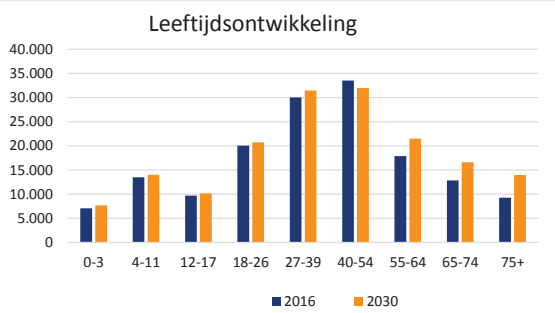
Bevolking

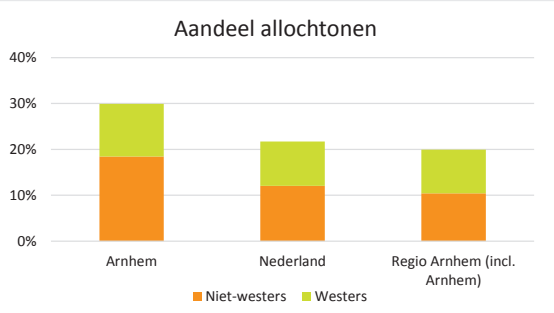
figuur 1

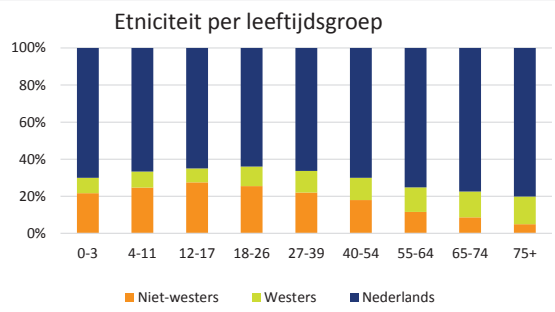
figuur 2

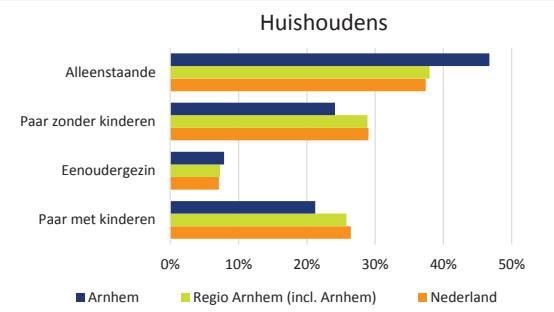
figuur 3

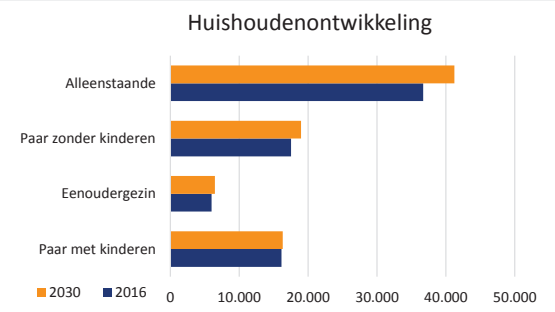
figuur 4

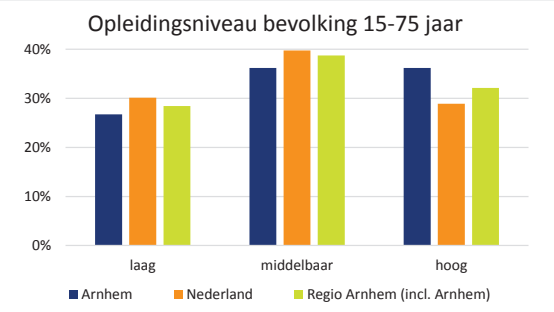
figuur 5

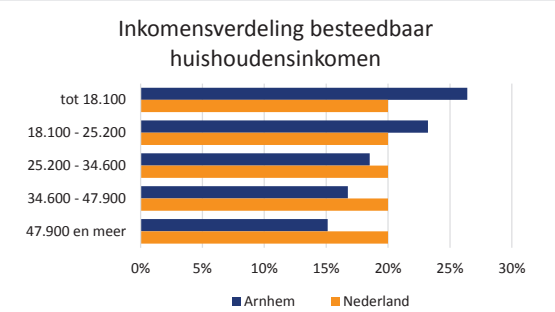
figuur 6

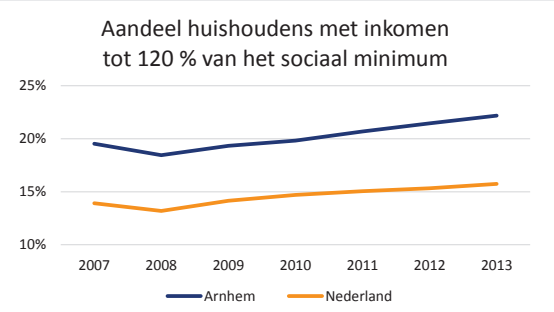
figuur 7

figuur 8

figuur 9

figuur 10

Bevolking

Beleid begint bij de inwoners van Arnhem. Wat zijn de kenmerken van de inwoners van Arnhem als we kijken naar bijvoorbeeld leeftijd, achtergrond, gezinssamenstelling, opleiding of inkomen? Hoe ontwikkelt de bevolking zich? Met een goed beeld van de inwoners van onze stad kan het beleid beter gericht worden ingestoken.

Bevolkingsontwikkeling (figuur 1)

- Het aantal inwoners van Arnhem groeit. Op 1 januari 2016 telde Arnhem 153.817 inwoners. Die groei zet door en naar verwachting wonen er in 2030 ongeveer 168.000 mensen in Arnhem.
- Arnhem groeit door zowel natuurlijke aanwas (meer geboorte dan sterfte) als een positief vestigingsoverschot (meer vestiging dan vertrek). Arnhem heeft een vestigingsoverschot van jonge volwassenen van 18 tot 28 jaar en een vertrekoverschot van jonge gezinnen en volwassenen in de leeftijd van 29 tot 40 jaar.
- Richting 2030 verandert de bevolkingssamenstelling van Arnhem: meer ouderen, meer niet-westerse allochtonen en meer alleenstaanden.

Leeftijdsopbouw (figuur 2 en 3)

- Arnhem heeft een stedelijke leeftijdsopbouw. In vergelijking met de regio en Nederland als geheel heeft Arnhem veel jonge volwassenen (18 tot 27 jaar) en volwassenen in de leeftijd van 27 tot 40 jaar. Arnhem heeft relatief minder 65-plussers dan de regio. Dat hangt samen met de suburbanisatie in de jaren zestig en zeventig. Door het vertrek van toen heeft Arnhem minder met vergrijzing te maken dan omliggende gemeenten.
- Desondanks vergrijst Arnhem. Naar verwachting zal het aantal 75-plussers groeien van ruim 9.200 nu naar 14.000 in 2030. Het aantal 65-75-jarigen is nu bijna 13.000 en dat zijn er naar verwachting ruim 16.500 in 2030.

Etniciteit (figuur 4 en 5)

- Arnhem heeft relatief veel inwoners van niet-westerse allochtone komaf. Bijna een op de vijf Arnhemmers wordt gerekend tot de niet-westerse allochtonen. Hetzij doordat ze zelf in het buitenland zijn geboren (eerste generatie) of omdat een van of beide ouders in het buitenland is geboren (tweede generatie).
- Onder jongeren is het aandeel niet-westerse allochtonen beduidend hoger dan onder ouderen. Bij Arnhemmers tot 27 jaar is één op de vier van niet-westerse allochtone komaf. Bij 65-plussers is dat één op de vijftien.

Huishoudens (figuur 6 en 7)

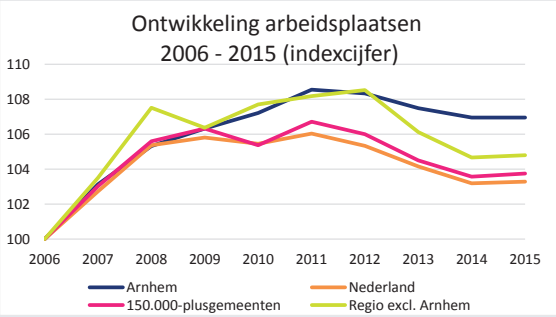
- In Arnhem wonen ongeveer 79.000 huishoudens. Bijna de helft van alle huishoudens in Arnhem bestaat uit één persoon. Dit is beduidend meer dan in Nederland of in de regio.
- Het aantal alleenstaanden neemt conform de landelijke trend toe. Met name het aantal oudere alleenstaanden neemt de komende jaren toe.

Opleiding en inkomen (figuur 8, 9 en 10)

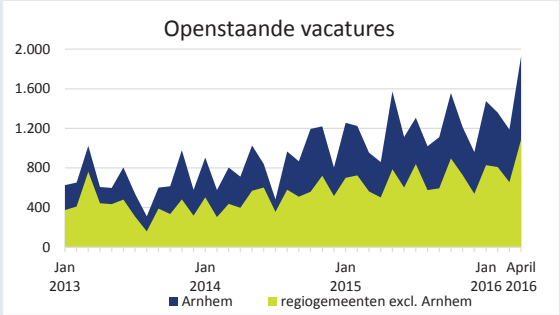
- Arnhem heeft relatief veel hoogopgeleide inwoners. Meer dan een derde van de bevolking van 15 tot 75 jaar (36%) is hoogopgeleid. Dat is beduidend meer dan in Nederland als geheel of in de regio.
- Arnhem heeft relatief veel huishoudens met een laag inkomen. Huishoudens met hogere inkomens komen in Arnhem juist minder voor dan gemiddeld in Nederland.
- Een op de vijf huishoudens in Arnhem heeft een inkomen tot 120% van het sociaal minimum. Dat is hoger dan het landelijk gemiddelde, maar wel vergelijkbaar met de situatie in veel andere grote steden. Sinds 2008 neemt het aandeel huishoudens in Arnhem met een laag inkomen toe. Dit is conform het landelijke beeld.

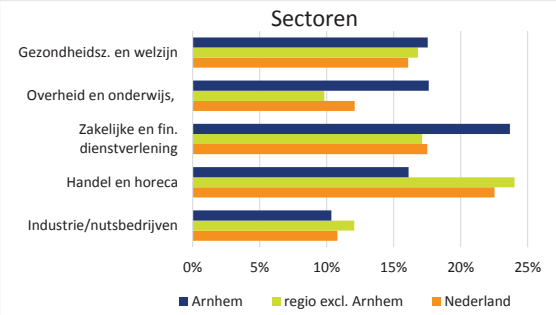
Economische kracht

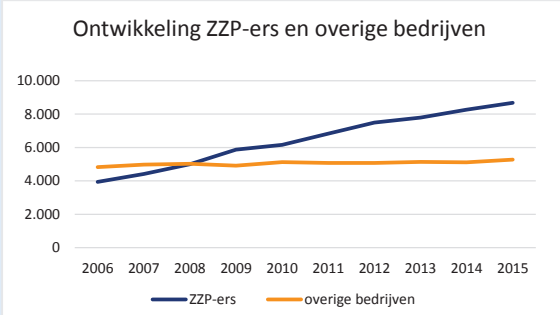
figuur 1

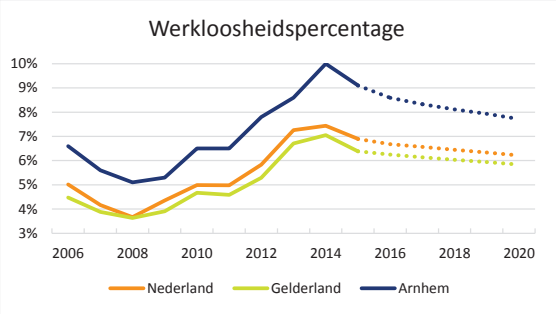
figuur 2

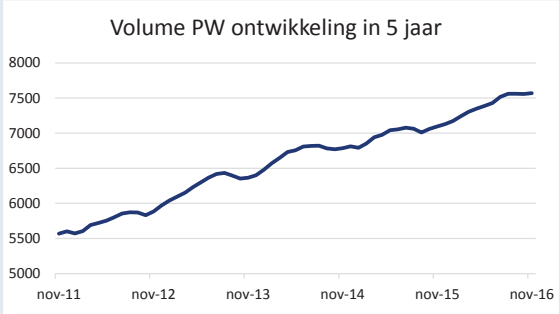
figuur 3

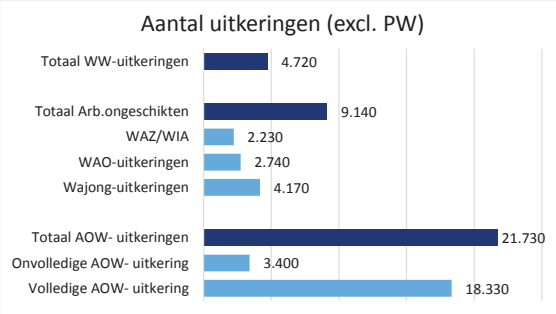
figuur 4

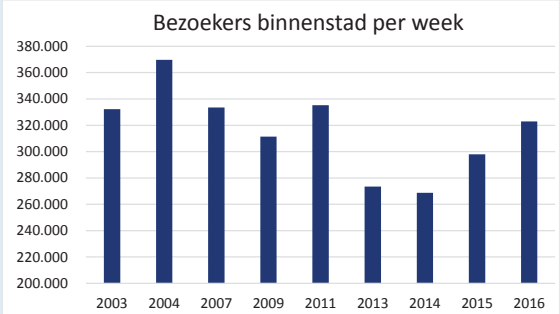
figuur 5

figuur 6

figuur 7

figuur 8

Economische kracht

Hoe staat Arnhem er economisch voor? Door te zorgen voor een goed ondernemersklimaat kan Arnhem daar een positieve invloed op hebben. Toch blijft Arnhem voor een groot deel afhankelijk van regionale, landelijke en internationale ontwikkelingen.

Werkgelegenheidsontwikkeling in Arnhem en elders (figuur 1)
Met betrekking tot de sociaal-economische index staat Arnhem op de 26ste plaats van de 50 grootste Nederlandse gemeenten. Dat is een stijging van drie plaatsen ten opzichte van de voorgaande vier jaren. Arnhem scoort goed wat betreft het aantal hoogopgeleiden en de bereikbaarheid van banen. Minder goed: bijstand, werkloosheid en armoede.

Vacatures (figuur 2)
De economie trekt weer aan. Het aantal vacatures neemt toe, zowel in Arnhem als in de regio. Ongeveer een kwart van de vacatures in Arnhem en de regio betreft lagere beroepen, ca. 40% middelbare beroepen en een derde hogere en wetenschappelijke beroepen.

Sectoren (figuur 3)
De sectoren Zakelijke & financiële dienstverlening en Overheid & bestuur zijn in Arnhem sterk vertegenwoordigd in vergelijking met elders.

ZZP-ers en dynamiek bedrijvigheid (figuur 4)
Het aantal bedrijfsvestigingen is de laatste jaren sterk gegroeid, vooral door de groei van ZZP-ers. Ruim 60% van alle bedrijfsvestigingen in Arnhem bestaat uit ZZP-ers, goed voor 8% van de werkgelegenheid. Er zijn relatief veel ZZP-ers werkzaam in de sectoren overige dienstverlening, bouw en vervoer, opslag & communicatie. ZZP-ers leveren een belangrijke bijdrage aan de sociaaleconomische dynamiek (minder uitkeringen en grotere arbeidsparticipatie).

Ontwikkeling werkloosheid en beroepsbevolking (figuur 5)
De werkloosheid is toegenomen. Naar verwachting zullen de beroepsbevolking en de werkgelegenheid de komende jaren verder stijgen en zal de werkloosheid dalen. Het werkloosheidspercentage ligt in Arnhem hoger dan elders. Naar verwachting zal de werkloosheid in Arnhem sterker dalen dan elders.

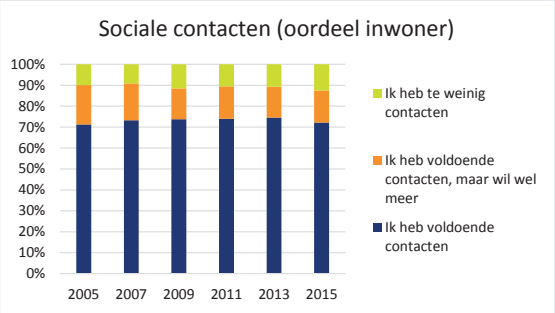
Bijstandsuitkeringen (figuur 6)
In Arnhem is het aantal bijstandsuitkeringen in 5 jaar met 36% gestegen. Per 30-11-2016 zijn er 7.571 PW-ers. Die stijgende trend zien we ook landelijk (+25%) en regionaal (31%). Het bijstandsniveau is van veel factoren afhankelijk, o.a. de lokale situatie op de arbeidsmarkt. Maar ook gewijzigde wetgeving (minder Wajongers) en uitkeringen aan statushouders (vluchtelingen) zorgden voor een autonome groei van het volume. Volgens DIVOSA is slechts 30% van het volume beïnvloedbaar.

Uitkeringen (figuur 7)
Meer dan 35.000 Arnhemmers huishoudens ontvangen een (gedeeltelijke) uitkering. Dit cijfer is exclusief de bijstandsuitkeringen. Daarbij gaat het om AOW-ers, arbeidsongeschikten en werklozen.

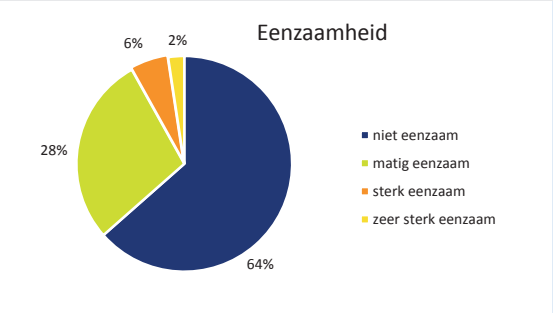
Binnenstad (figuur 8)
Nadat de Arnhemse binnenstad vanaf 2011 te kampen had met een daling van het aantal bezoekers per week is er nu weer een toename te zien van 298.000 in 2015 naar 323.000 in 2016 (8%).

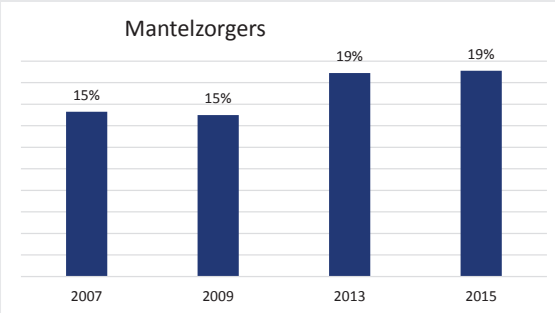
Sociale kracht en gezondheid

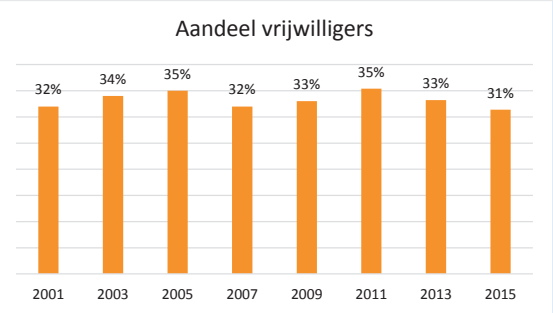
figuur 1

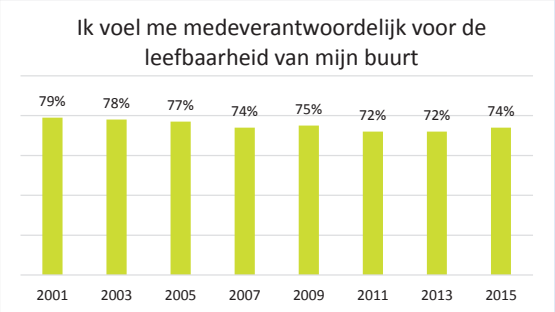
figuur 2

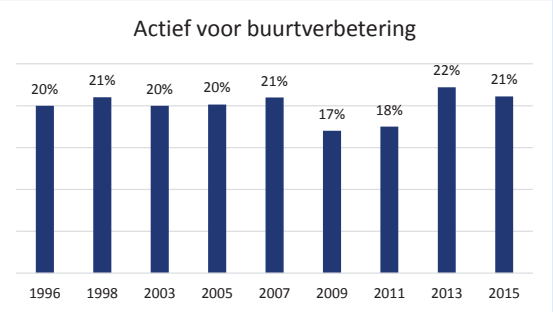
figuur 3

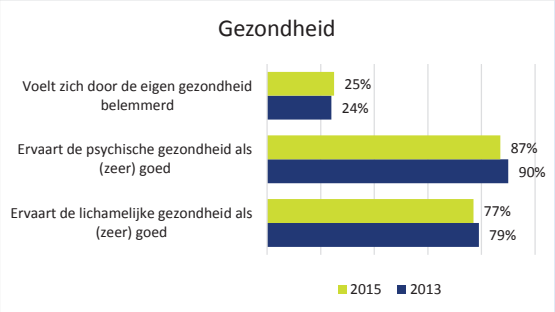
figuur 4

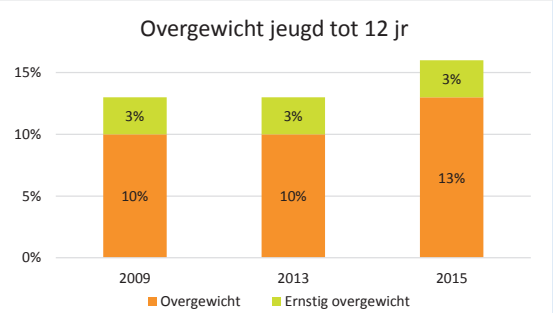
figuur 5

figuur 6

figuur 7

figuur 8

Sociale kracht en gezondheid

Sociale kracht belicht de sociale infrastructuur van Arnhem. Het gaat over de mate waarin Arnhemmers participeren en over het zelforganiserend vermogen van de stad. Over inwoners die iets willen bereiken voor hun buurt, wijk of stad, zelf initiatieven nemen en over de bereidheid van inwoners om anderen vrijwillig te helpen. Daarnaast gaat dit onderdeel in op gezondheid, een thema dat samenhangt met de mate waarin inwoners participeren.

Sociale contacten en eenzaamheid (figuur 1 en 2)

Het merendeel van de inwoners (72%) heeft naar eigen zeggen voldoende sociale contacten. Desondanks geeft ruim een derde van de inwoners aan in mindere of meerdere mate eenzaam te zijn. Ongeveer 8% is sterk tot zeer sterk eenzaam. In Presikhaaf-West en Malburgen-Oost (Zuid) komt eenzaamheid het vaakst voor: de helft van de mensen voelt zich matig tot zeer sterk eenzaam.
In Schaarsbergen, Burgemeesterswijk/Hoogkamp en Velperweg e.o. komt eenzaamheid het minst vaak voor. Eenzaamheid blijkt samen te hangen met leeftijd, type huishouden, opleiding en het al dan niet hebben van betaald werk. Ouderen, alleenstaanden, inwoners die alleen de lagere en/of middelbare school hebben doorlopen en inwoners zonder betaalde baan zijn aanzienlijk vaker eenzaam dan gemiddeld.

Steun aan en van anderen (figuur 3)

Ongeveer 20% van de Arnhemmers verleent mantelzorg. Mantelzorg is zorg die mensen geven aan iemand uit de eigen directe omgeving (bijvoorbeeld partner, ouders, kinderen, buren of vrienden) die voor langere tijd ziek, hulpbehoevend of gehandicapt is.
Verder blijkt dat de helft van de inwoners goed terecht kan voor hulp bij de buren. Daarnaast geven bijna vier op de tien inwoners wel eens hulp of steun aan buurtbewoners. Landelijk is ongeveer een derde van de Nederlanders actief als het gaat om het verlenen van informele hulp.

Initiatief voor buurt, wijk en stad (figuur 4,5 en 6)

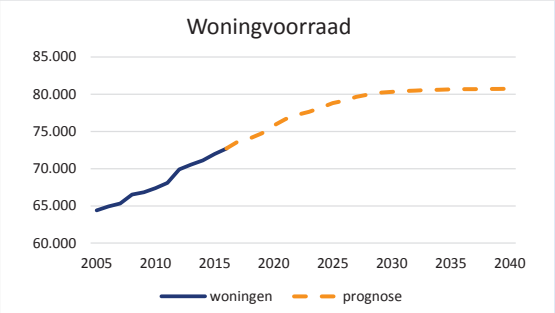
Een belangrijke vorm van participatie is het vrijwilligerswerk in georganiseerd verband. In Arnhem is bijna een derde van de inwoners van 15 jaar en ouder actief als vrijwilliger. Het percentage loopt iets terug de afgelopen jaren. De vrijwillige inzet in Arnhem laat zich lastig vergelijken met het landelijk beeld als gevolg van verschillen in definitie, vraagstelling en timing van onderzoeken.
Daarnaast zetten inwoners zich ook informeel in voor hun buurt, wijk of stad. Het aandeel inwoners dat zich actief inzet voor verbeteringen in hun woonbuurt schommelt al jaren rond de 20 procent.
Drie kwart van de Arnhemmers voelt zich mede verantwoordelijk voor de leefbaarheid in de eigen buurt.

Gezondheid (figuur 7 en 8)

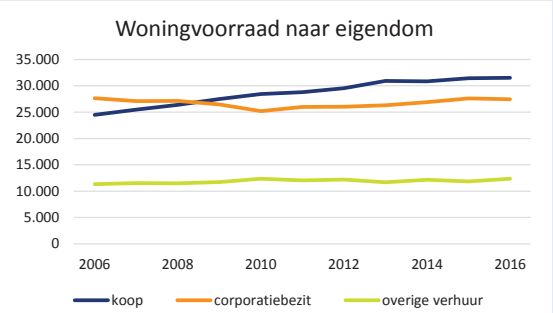
Arnhemmers voelen zich over het algemeen gezond. Bijna acht op de tien Arnhemmers beoordeelt de eigen lichamelijke gezondheid als goed of zeer goed. Als het gaat om de eigen psychische gezondheid is men nog positiever. Dat neemt niet weg dat er ook een aanzienlijke groep is die last ondervindt van de eigen gezondheid. Een kwart van de inwoners ervaart belemmeringen die hier direct mee samenhangen. Het overgewicht onder kinderen stijgt. In de wijken Presikhaaf-West, Malburgen-Oost (Zuid), het Broek en Vredenburg/Kronenburg is het overgewicht onder kinderen het hoogst.

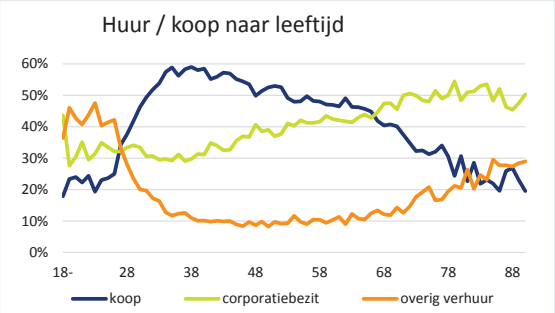
Kwaliteit Leefomgeving

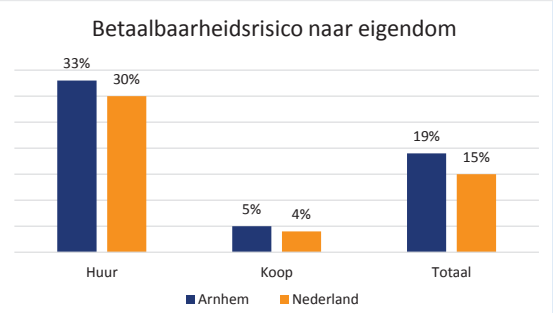
figuur 1

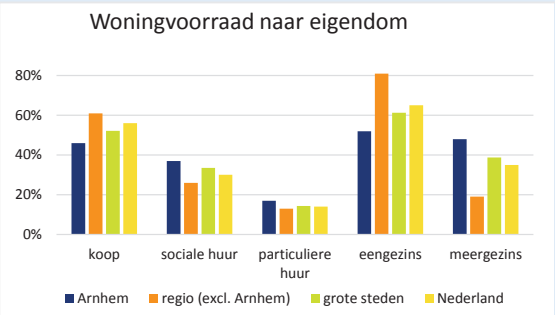
figuur 2

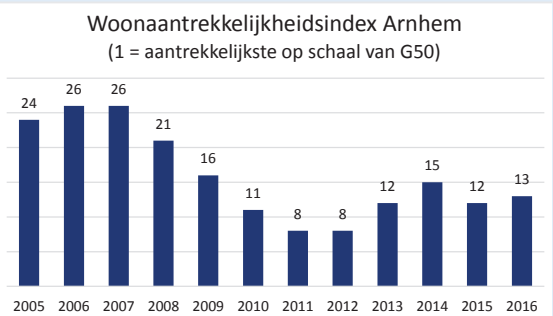
figuur 3

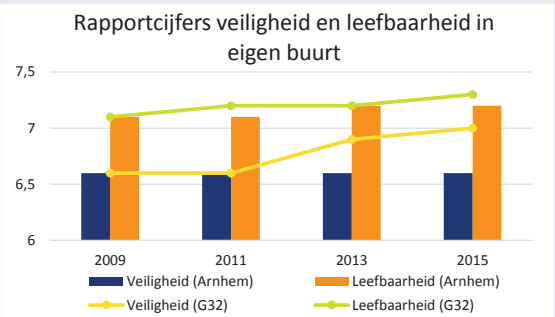
figuur 4

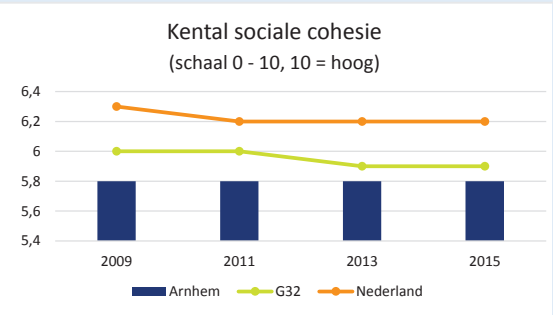
figuur 5

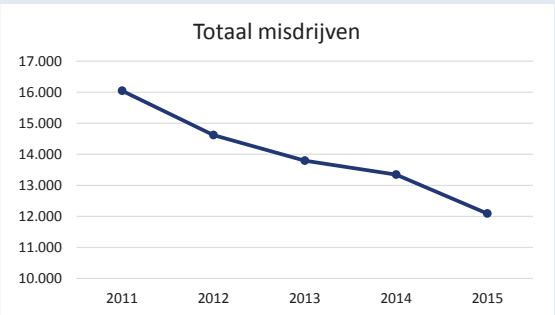
figuur 6

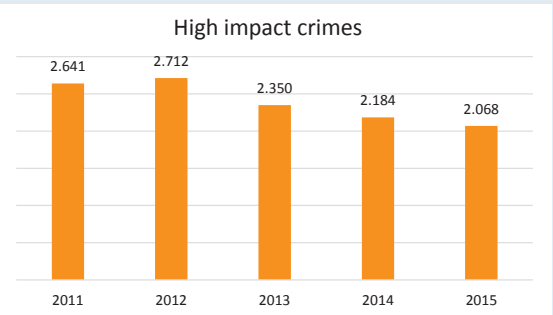
figuur 7

figuur 8

figuur 9

figuur 10

Kwaliteit Leefomgeving

Een fijne woning, een leuke buurt en je veilig voelen. Allemaal elementen die de kwaliteit van de leefomgeving bepalen.

Woningvoorraad en woningmarkt

- De woningvoorraad groeit. In de afgelopen tien jaar groeide de voorraad met 7.400 woningen. Voor de komende tien jaar ligt er een opgave van 5.500 woningen te realiseren door nieuwbouw en transformatie. Volgens planning staan er in 2030 ruim 80.000 woningen in Arnhem. (figuur 1)
- De woningvoorraad is de afgelopen jaren van samenstelling veranderd. Er zijn meer koopwoningen gekomen. (figuur 2). Het aantal corporatiewoningen is nu even groot als tien jaar geleden, maar de huren zijn wel gestegen. Het aantal goedkope woningen is hierdoor afgenomen.
- Er is een grote behoefte aan (sociale) huur in de regio Arnhem, met name in Arnhem zelf. In het algemeen hebben jongeren meer behoefte aan huurwoningen vanwege losse relaties en de flexibele arbeidsmarkt. Alhoewel er in de nieuwbouwplannen een verschuiving is naar meer huur, bestaat het grootste deel van de woningbouwplanning nog altijd uit koopwoningen.
- Oudere huishoudens wonen relatief vaak in corporatiebezit. Jongere huishoudens wonen vaak in particuliere huur. Tussen de 30 en 60 jaar woont men meestal in een koopwoning. (figuur 3)
- Huurders hebben vaker een betaalbaarheidsrisico dan kopers. Een derde van de huurders heeft een inkomen dat onvoldoende is voor de huur en de NIBUD-normen voor levensonderhoud en sociale participatie (figuur 4).
- Arnhem heeft relatief veel sociale huurwoningen. Beduidend meer dan de regio, andere grote steden en Nederland. (figuur 5). Het aantal meergezinswoningen is ook beduidend hoger.

Woonaantrekkelijkheid

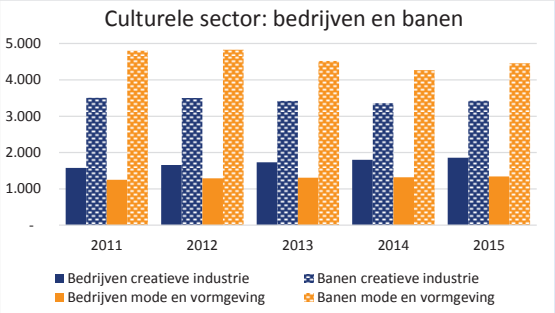
- Arnhem is sinds 2007 aantrekkelijker geworden om in te wonen, blijkt uit onderzoek naar de 50 grootste gemeenten van Nederland. Arnhem staat met woonaantrekkelijkheid op de 13e plaats (figuur 6). Arnhem scoort goed op ‘nabijheid natuurgebieden’ en ‘cultureel aanbod’.

Leefbaarheid en veiligheid

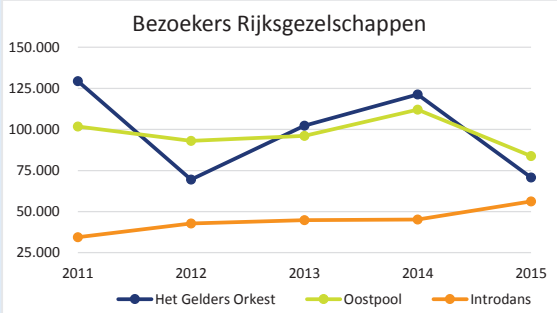
- Het rapportcijfer voor leefbaarheid in eigen buurt is de afgelopen zeven jaar redelijk stabiel met een 7,1 tot 7,2. Het rapportcijfer voor de veiligheid in eigen buurt is eveneens stabiel gebleven op een 6,6. Andere grote gemeenten scoren gemiddeld iets hoger. (figuur 7)
- Mensen ervaren minder verloedering dan 10 jaar geleden (Op een schaal van 10 van 4,8 naar 4,2). Ten opzichte van twee jaar geleden is wel weer een kleine stijging te zien.
- De sociale cohesie in Arnhem wijkt met 5,8 niet veel af van die in andere grote gemeenten. Sociale cohesie is gemeten met een viertal stellingen over: omgang met elkaar in de buurt, thuis voelen bij mensen in de buurt, saamhorigheid in de buurt en elkaar kennen in de buurt. Sociale cohesie varieert per wijk van 4,8 in het Centrum tot een 6,8 in Heijenoord/Lombok en Velperweg e.o. (figuur 8).
- Het totaal aantal misdrijven (figuur 9) en de zgn. high impact crimes zijn afgenomen sinds 2011.
- De high impact crimes zijn met name gedaald doordat het aantal woninginbraken sinds 2012 is afgenomen. Mishandeling is sinds 2015 de categorie die het vaakst voorkomt binnen de high impact crimes. (figuur 10)

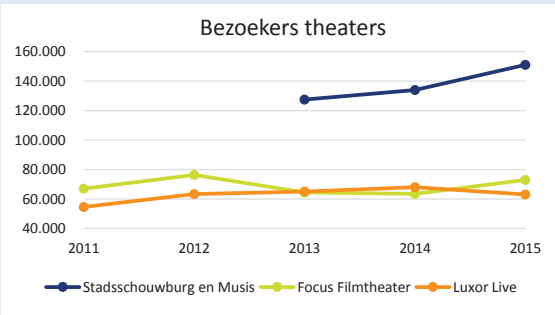
Cultuur, recreatie en sport

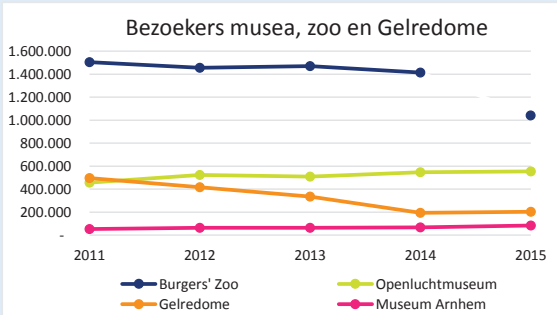
figuur 1

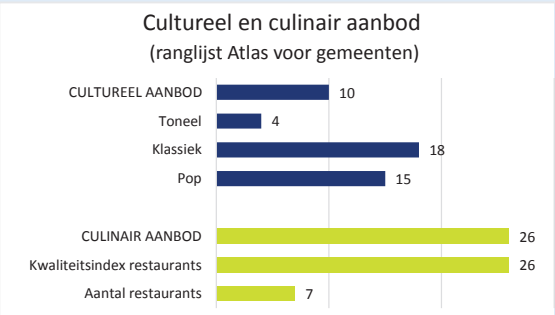
figuur 2

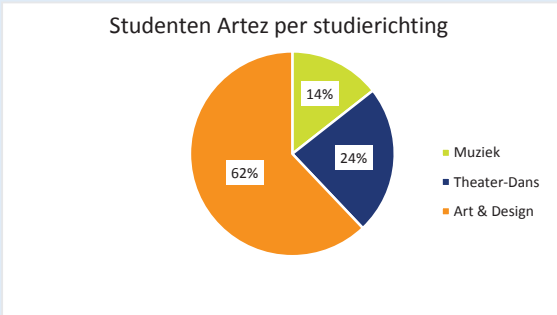
figuur 3

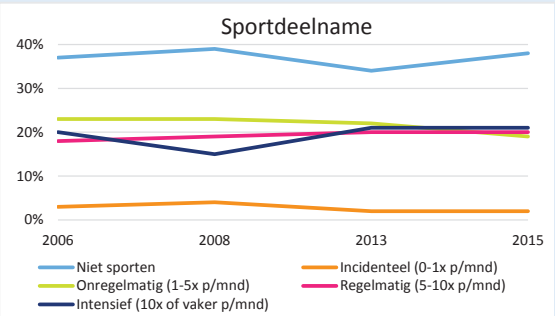
figuur 4

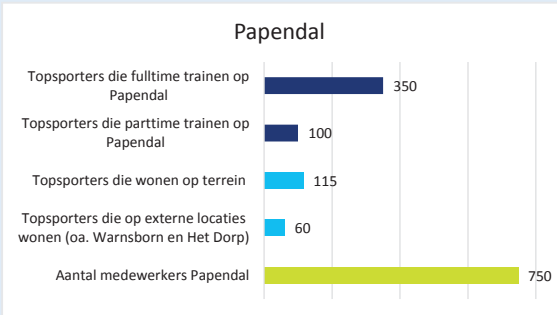
figuur 5

figuur 6

figuur 7

figuur 8

Cultuur, recreatie en sport

Arnhem geldt als culturele hoofdstad van Oost-Nederland dankzij een volledige creatieve keten (opleiding, productie en presentatie) in vrijwel alle kunstvormen. Op sportief gebied heeft Arnhem niet alleen heldere doelstellingen met betrekking tot breedtesport (sportparticipatie) maar zeker ook ambities als het gaat om topsport. Sportcentrum Papendal heeft landelijke uitstraling en de start van de Giro d'Italia in mei 2016 trok veel bezoekers. Op recreatief gebied is o.a. Burgers' Zoo een enorme trekpleister.

Cultuur

- Dankzij de aanwezigheid van de kunstacademie zijn er in Arnhem vergeleken met andere grote steden veel inwoners professioneel werkzaam in een artistiek of creatief beroep. Het aantal bedrijven in de creatieve industrie steeg de afgelopen 5 jaar met 300 naar 1.860. De creatieve industrie bestaat uit media en entertainment, theater, tekst en beeldende kunst. Ook op het gebied van mode en vormgeving kwamen er in die periode 90 bedrijven bij, waarmee het totaal op 1.340 komt. Het aantal banen bleef vrij constant (ca. 8.000). (figuur 1)
- De bezoekersaantallen van de Rijksgezelschappen, theaters en musea zijn conform eigen opgave. HGO had in 2013/2014 een jubileumjaar met veel extra voorstellingen. De 'daling' in 2015 is daarmee verklaarbaar. (figuren 2,3 en 4)
- In de top 50 van dagattracties 2015 staat het Openluchtmuseum op plaats 35 (2014: 32).
- In de Atlas voor gemeenten van Marlet (50 grootste gemeenten) noteert Arnhem een 10e plaats voor het totale culturele aanbod. Als onderdeel daarvan springt toneel eruit met een 4e plaats. (figuur 5)
- Artez had op 1 oktober 2015 ruim 1.200 studenten. Het grootste deel (62%) van de studenten kiest voor de studierichting Art & Design. (figuur 6)

Recreatie

- Op recreatief gebied heeft Arnhem veel te bieden door de aanwezigheid van Nationaal Park de Hoge Veluwe en ook de vele stadsparken (o.a. Sonsbeek).
- Burgers' Zoo trok in 2015 ruim 1 miljoen bezoekers (2014: 1,4 miljoen). Door een andere telmethodiek in 2015 zijn deze cijfers niet te vergelijken. (figuur 4)
- Op culinair gebied is Arnhem een middenmotor met een 26e plaats (figuur 5)

Sport

- Sport wordt vaak onderscheiden in breedtesport en topsport. Met het stimuleren van breedtesport wordt bedoeld dat alle lagen van de bevolking in staat zouden moeten zijn te sporten op amateurniveau. In Arnhem sport 62% (van incidenteel tot intensief). Dit zijn cijfers uit de enquête 2015. In 2013 was dat 66%. (figuur 7)
- Topsport is o.a. aanwezig op Sportcentrum Papendal. Het complex biedt hotel- en trainingsfaciliteiten. In totaal werken 750 mensen op Papendal. De 450 sporters trainen fulltime of parttime in combinatie met studie en/of werk. Een deel daarvan (115) woont op Papendal.
  In 2015 telde Papendal 750.000 bezoekers en 82.000 hotelovernachtingen. Daarmee is Papendal niet alleen van sportief maar ook van economisch belang voor Arnhem.

Arnhem en de regio

Arnhem en de regio

1. Regionale samenwerking

Regionale samenwerking is er op verschillende gebiedsniveaus. De 'RegioAtlas' van het Ministerie van Binnenlandse Zaken brengt de regionale samenwerking in kaart. Zo zijn er indelingen op sociaal terrein (GGD's, WMO, opvang, arbeidsmarkt), veiligheid (politie, veiligheidsregio's), bestuurlijke samenwerking en op fysiek terrein. Arnhem is op basis van deze indelingen onderdeel meer dan 30 samenwerkingsverbanden. Het is een uitdaging vorm en invulling te geven aan deze steeds wisselende vormen van samenwerking en het sturen in (regionale) netwerken. Grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden, zoals de Euregio Rijn-Waal, komen in deze Atlas niet in beeld.

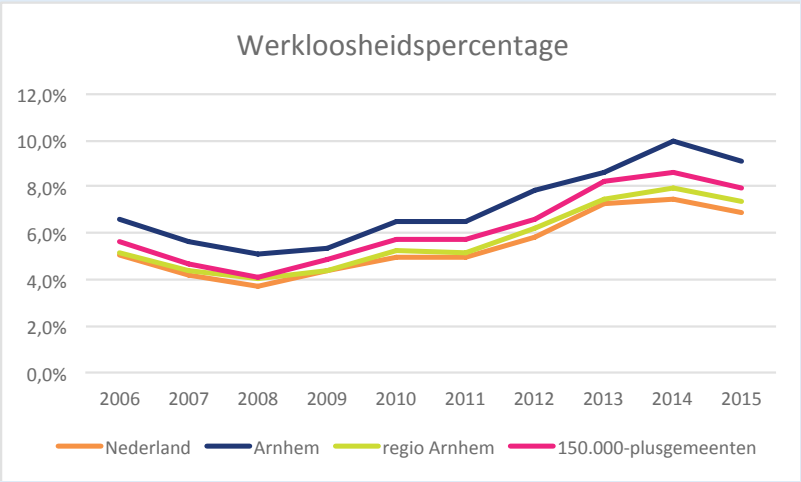

In de Regio Arnhem wordt samengewerkt met Rheden, Rozendaal, Lingewaard, Over-Betuwe, Renkum, Westervoort, Duiven, Zevenaar, Rijnwaarden, en Doesburg. Dit zijn de 10 gemeenten waarmee Arnhem ook het meest samenwerkt.
In de voormalige Stadsregio Arnhem-Nijmegen werkten 20 gemeenten samen. In 2015 is er met 18 gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen een start gemaakt met het Gemeenschappelijk Orgaan regio Arnhem Nijmegen, platform voor overleg en afstemming op de beleidsterreinen economie, wonen, mobiliteit en duurzaamheid. Op het vlak van economie is daarnaast de stichting Economic Board City region Arnhem Nijmegen van start gegaan met als doel het stimuleren van regionale economische ontwikkeling.

Figuur 1 Samenwerkingsverbanden gemeente Arnhem

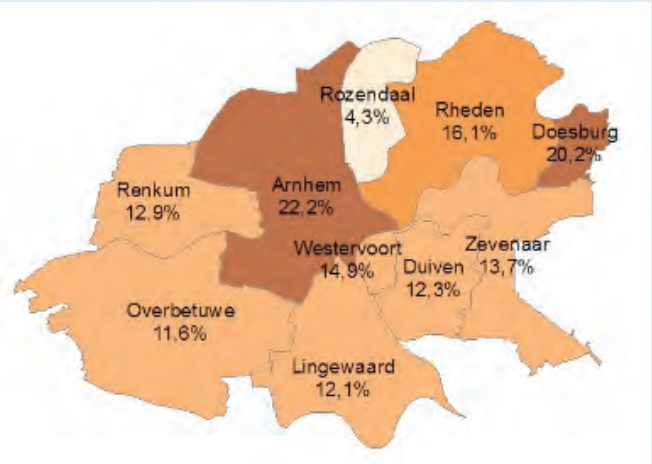
2. Arnhem en de regio Arnhem

Het bijzondere van de Regio Arnhem zit vooral in de delen, veel minder in het geheel. Het geheel is vaak niet meer dan gemiddeld en lijkt op Nederland als geheel. Zo is bijvoorbeeld de werkloosheid in Nederland 7% en in de Regio Arnhem 7,4%. De werkloosheid in Arnhem is met 9,1% duidelijk hoger.

Figuur 2 Werkloosheidspercentage 2006-2015

Arnhem en de regio

Het aandeel huishoudens met een laag inkomen laat voor de regio een soortgelijk gemiddeld beeld zien. Nederland 15,7%, Regio Arnhem 16,8%. Arnhem springt er met 22,2% uit.

Figuur 3 Aandeel particuliere huishoudens met inkomen tot 120% van sociaal minimum

Hoewel slechts 37% van de bevolking van de Regio Arnhem in Arnhem woont, heeft Arnhem 47% van de werklozen, 51% van alle banen, 38% van de woningvoorraad, 47% van de huurwoningen en 50% van alle huishoudens met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum.

3. Functie van Arnhem voor de regio en de regio voor Arnhem

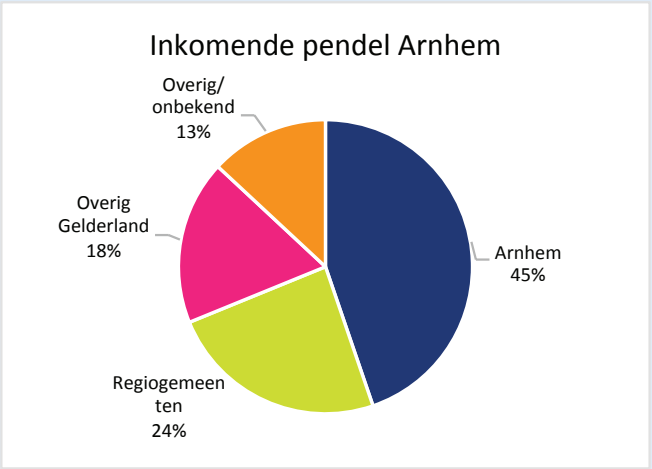
Binnenstad

Arnhem staat niet los van de regio. Inwoners van de Regio Arnhem passeren veelvuldig de gemeentegrenzen. De gemeente Arnhem is van belang voor de regio voor onder andere winkelvoorzieningen, culturele voorzieningen en werkgelegenheid.
Zo heeft de binnenstad van Arnhem heeft een regionale functie. 55% van alle bezoekers komt uit Arnhem zelf, 21% uit de regio en 24% van elders. Arnhemmers zelf winkelen ook in de regio, zoals bijvoorbeeld bij Ikea en Makro.
In 2014 kwamen er bijna 270.000 bezoekers per week naar de binnenstad van Arnhem, in 2015 bijna 300.000. In 2016 groeit het aantal wekelijkse bezoekers tot 323.000 (bron: Locatus).
Winkelen is de belangrijkste reden voor een bezoek aan de binnenstad. Bezoekers komen vooral naar Arnhem omdat het dichtbij is. Winkelaanbod en gezelligheid worden relatief vaak door bezoekers van buiten Arnhem genoemd als reden om naar Arnhem te komen. Bezoekers van buiten blijven langer in de binnenstad en zijn over het algemeen positiever dan Arnhemmers.

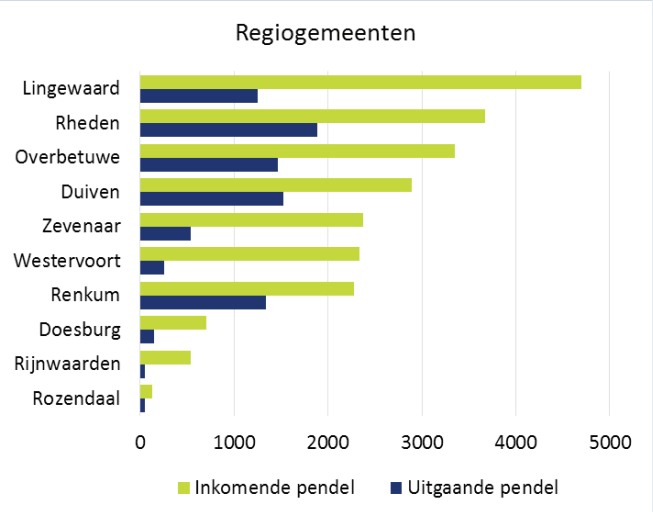
Werkgelegenheid en pendel

Van de 100.000 banen in Arnhem wordt meer dan de helft ingenomen door niet-Arnhemmers.
In Arnhem is op de arbeidsmarkt niet alleen sprake van verdringing van laagopgeleiden door hoger opgeleiden, maar er is ook sprake van verdringing vanuit de regio. (onderzoek Atlas der Gemeenten).

Figuur 4 Inkomende pendel

Arnhem en de regio

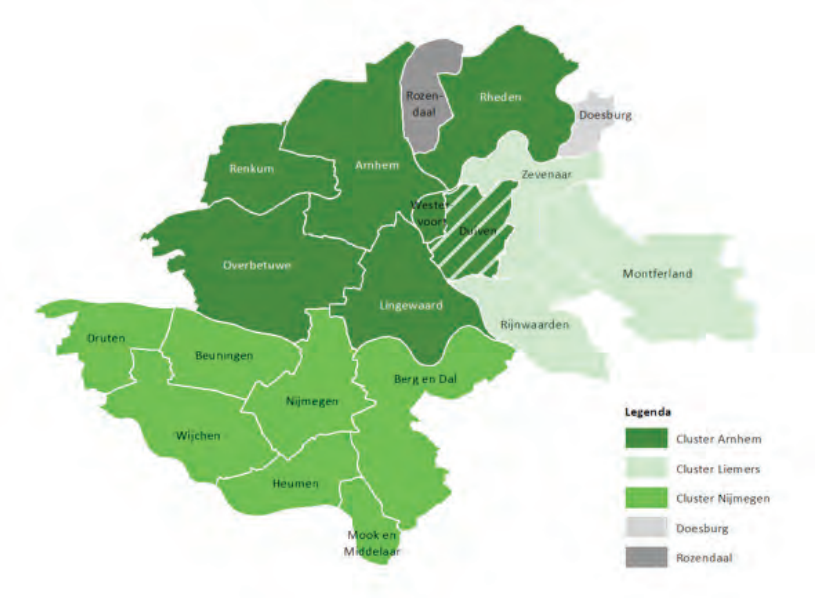

De inkomende pendel uit de regio (24%) is veel groter dan de uitgaande pendel richting regio. De inkomende pendel voor Arnhem komt vooral uit de direct omliggende gemeenten. Arnhemmers zelf werken ook wel in de direct omliggende regiogemeenten.

Figuur 5 Pendel regio

Wonen

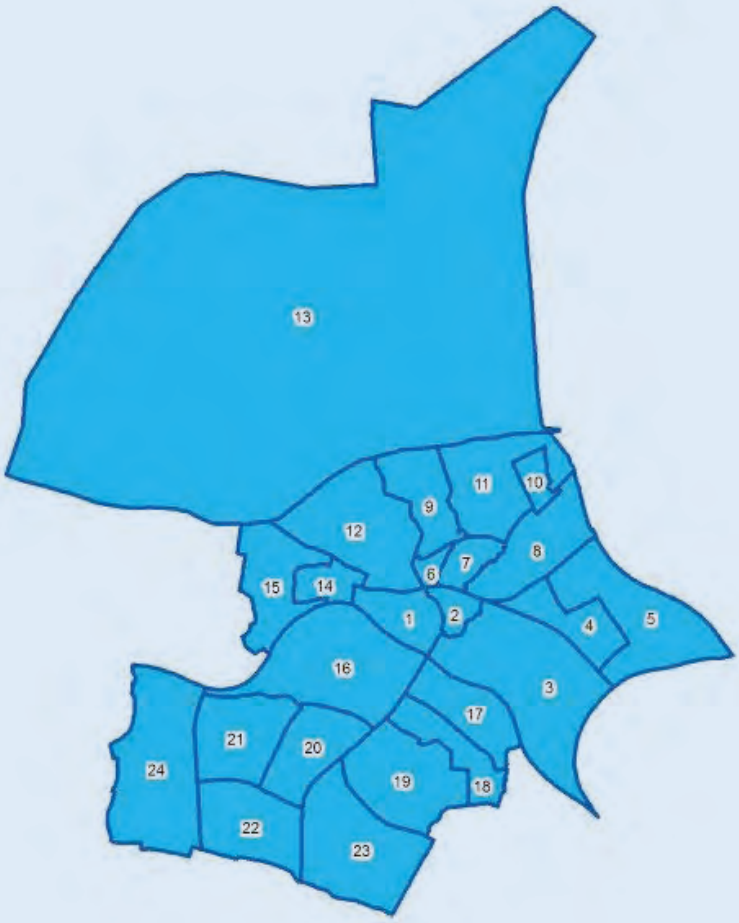
De woningmarkt functioneert regionaal met vooral de direct omliggende gemeenten. Arnhem heeft een functie voor de inwoners van de regio en de regio heeft een functie voor Arnhem.

Figuur 6: Woningmarkt regio Arnhem-Nijmegen (Bron: Companen)

Jongeren trekken vaak naar Arnhem voor studie of werk. Jonge gezinnen verlaten de gemeente voor een deel weer om een woning in de omgeving te betrekken. In 2015 verhuisden ruim 3.027 mensen vanuit de 10 regiogemeenten naar Arnhem, 3.071 mensen verhuisden van Arnhem naar de regio.

Van wijken weten

1. Centrum
2. Spijkerkwartier
3. Arnhemse Broek
4. Presikhaaf-West
5. Presikhaaf-Oost
6. Sint Marten/Sonsbeek-Zuid
7. Klarendal
8. Velperweg e.o.
9. Alteveer en Cranevelt
10. Geitenkamp
11. Monnikenhuizen
12. Burgemeesterswijk/Hoogkamp
13. Schaarsbergen e.o.
14. Heijenoord-Lombok
15. Klingelbeek
16. Malburgen-West
17. Malburgen-Oost (N)
18. Malburgen-Oost (Z)
19. Vredenburg/Kronenburg
20. Elden
21. Elderveld
22. De Laar
23. Rijkerswoerd
24. Schuytgraaf

VAN WIJKEN WETEN

In ‘Van wijken weten’ vindt u een selectie van indicatoren op wijkniveau. Voor meer informatie verwijzen we u naar www.arnhem.incijfers.nl.

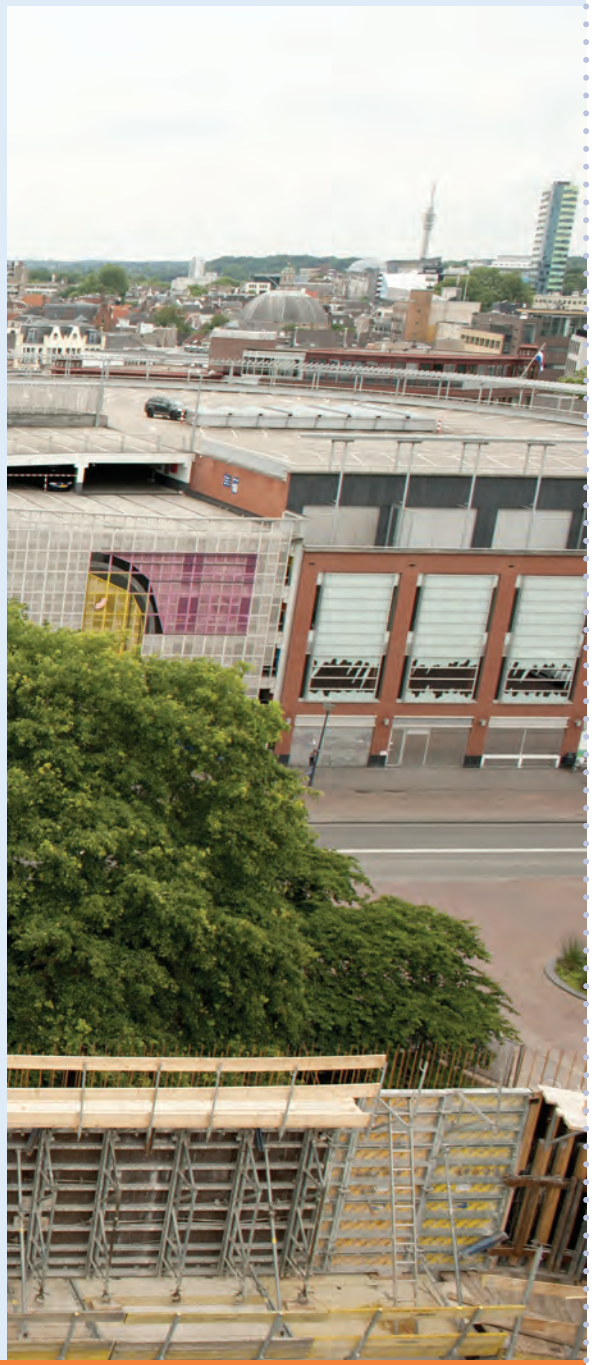
1. Centrum

Centrum

- De wijk heeft relatief veel jongere inwoners, studenten en alleenstaanden. Er zijn veel verhuisbewegingen in het Centrum.
- Het Centrum kent relatief weinig corporatiewoningen. Het aandeel particuliere huur is hoog, vergeleken met het Arnhems gemiddelde: kamers worden vooral verhuurd aan studenten. Er zijn veel flats, appartementen en woningen boven winkels.
- De veiligheid en overlast situatie in de wijk is minder gunstig dan gemiddeld in Arnhem. Dit is inherent aan een centrum gezien de samenstelling van de bevolking, weinig cohesie, concentratie van winkels en uitgaansmogelijkheden. Het gevoel van onveiligheid in het Centrum is afgenomen.
- De werkloosheid en bijstandsdichtheid zijn relatief laag. Schoolverzuim komt opvallend veel voor bij kinderen in het Centrum. Ook zien we meer onderwijsachterstanden op de basisscholen. Centrumbewoners zijn over het algemeen tevreden met hun sociale netwerk. Ruim 10% ontvangt steun of zorg van kinderen, familie of bekenden. Ongeveer 30% van hen kan bij buurtbewoners terecht met vragen voor hulp of steun. Dit is overigens beduidend lager dan gemiddeld in Arnhem.

wijk	Centrum	Arnhem
Op 1 januari	2016	2016
Bevolking		
aantal inwoners	5.112	153.817
aantal huishoudens	3.810	79.016
% alleenstaanden	73%	48%
% arm (hh < 120%)	25%	22%
% oud (% 65+)	11%	14%
Sociale Kracht en gezondheid		
% vrijwilligers	26%	31%
% actief buurtverbetering	12%	21%
% eenzaamheid	36%	37%
Economische kracht		
aantal bedrijfsvestigingen	1.520	13.960
aantal banen	17.290	102.090
% geregistreerde werkzoekenden	10,6%	11,4%
% bijstandsgerechtigden	5,7%	6,7%
Kwaliteit leefomgeving		
aantal woningen	3.245	72.709
% corporatiebezit	27%	38%
rapportcijfer leefbaarheid	6,9	7,2
% onveiligheidsgevoel in eigen buurt	36%	25%
% woninginbraak	0,6%	1,0%

2. Spijkerkwartier

- Het Spijkerkwartier is een levendige wijk met een belangrijke woon- en werkfunctie, detailhandel en horeca. De Steenstraat fungeert als een route van en naar het stadscentrum.
- De wijk kent relatief veel jonge bewoners: 18- t/m 34-jarigen, studenten, alleenstaanden. Er zijn veel verhuisbewegingen.
- Het Spijkerkwartier kent weinig corporatiewoningen. Het aandeel particuliere huur is hoog vergeleken met het Arnhems gemiddelde: kamers worden vooral verhuurd aan studenten.
- De veiligheid en overlast situatie in de wijk is minder gunstig dan gemiddeld in Arnhem. Dit wordt mede veroorzaakt door de concentratie en samenstelling van winkels en horeca.
- Wat betreft de inkomenssituatie wijkt het Spijkerkwartier niet af van het gemiddelde Arnhemse profiel.
- De maatschappelijke participatie is goed. Er zijn relatief veel inwoners die sporten. Een kwart van de inwoners zet zich in voor de buurt. Hoewel de inwoners over het algemeen tevreden zijn over het aantal sociale contacten kunnen hier relatief weinig inwoners bij buurtbewoners terecht voor hulp bij buurtgenoten. Er zijn relatief weinig mantelzorgers in deze wijk. Er is een relatief hoog percentage schoolverzuim.

wijk	Spijkerkwartier	Arnhem
Op 1 januari	2016	2016
Bevolking		
aantal inwoners	6.527	153.817
aantal huishoudens	4.819	79.016
% alleenstaanden	76%	48%
% arm (hh < 120%)	26%	22%
% oud (% 65+)	6%	14%
Sociale Kracht en gezondheid		
% vrijwilligers	21%	31%
% actief buurtverbetering	20%	21%
% eenzaamheid	42%	37%
Economische kracht		
aantal bedrijfsvestigingen	1.020	13.960
aantal banen	3.240	102.090
% geregistreerde werkzoekenden	12,0%	11,4%
% bijstandsgerechtigden	6,9%	6,7%
Kwaliteit leefomgeving		
aantal woningen	3.291	72.709
% corporatiebezit	27%	38%
rapportcijfer leefbaarheid	6,8	7,2
% onveiligheidsgevoel in eigen buurt	46%	25%
% woninginbraak	1,6%	1,0%

3. Arnhemse Broek

- Het westelijk deel van het Arnhemse Broek is in de jaren '30 van de vorige eeuw gebouwd, het oostelijk deel is overwegend van kort na de Tweede Wereldoorlog. De wijk is de afgelopen jaren gerenoveerd. Nieuw is de woningbouwontwikkeling in het Nieuwe Kadekwartier.
- De wijk heeft relatief veel 18- t/m 34-jarigen en weinig 65-plussers, veel alleenstaanden en een omvangrijke Turkse gemeenschap. Het corporatiebezit in de wijk is hoog en er zijn relatief weinig koopwoningen.
- Het oordeel over woonomgeving, leefbaarheid en voorzieningen in de eigen buurt is lager dan het Arnhems gemiddelde. Gevoelens van onveiligheid komen relatief vaak voor.
- De sociaal-economische positie van de huishoudens is ongunstig: De werkloosheid en bijstandsdichtheid zijn, vergeleken met andere wijken, hoog. In vergelijking met andere wijken kent de wijk veel huishoudens met een laag inkomen.
- Er zijn relatief veel minimakinderen, gezinnen in de bijstand en kinderen met onderwijsachterstand. Opvallend is het relatief hoge percentage kinderen met overgewicht.
- Ook de sociale cohesie lijkt minder sterk in het Broek. Relatief een hoog percentage (18%) is niet tevreden over het aantal sociale contacten dat zij hebben en een relatief kleine groep kan terecht bij buurtbewoners voor hulp.

wijk	Arnhemse Broek	Arnhem
Op 1 januari	2016	2016
Bevolking		
aantal inwoners	5.955	153.817
aantal huishoudens	3.382	79.016
% alleenstaanden	57%	48%
% arm (hh < 120%)	35%	22%
% oud (% 65+)	7%	14%
Sociale Kracht en gezondheid		
% vrijwilligers	24%	31%
% actief buurtverbetering	17%	21%
% eenzaamheid	41%	37%
Economische kracht		
aantal bedrijfsvestigingen	960	13.960
aantal banen	15.210	102.090
% geregistreerde werkzoekenden	17,6%	11,4%
% bijstandsgerechtigden	12,0%	6,7%
Kwaliteit leefomgeving		
aantal woningen	2.749	72.709
% corporatiebezit	61%	38%
rapportcijfer leefbaarheid	6,5	7,2
% onveiligheidsgevoel in eigen buurt	35%	25%
% woninginbraak	2,4%	1,0%

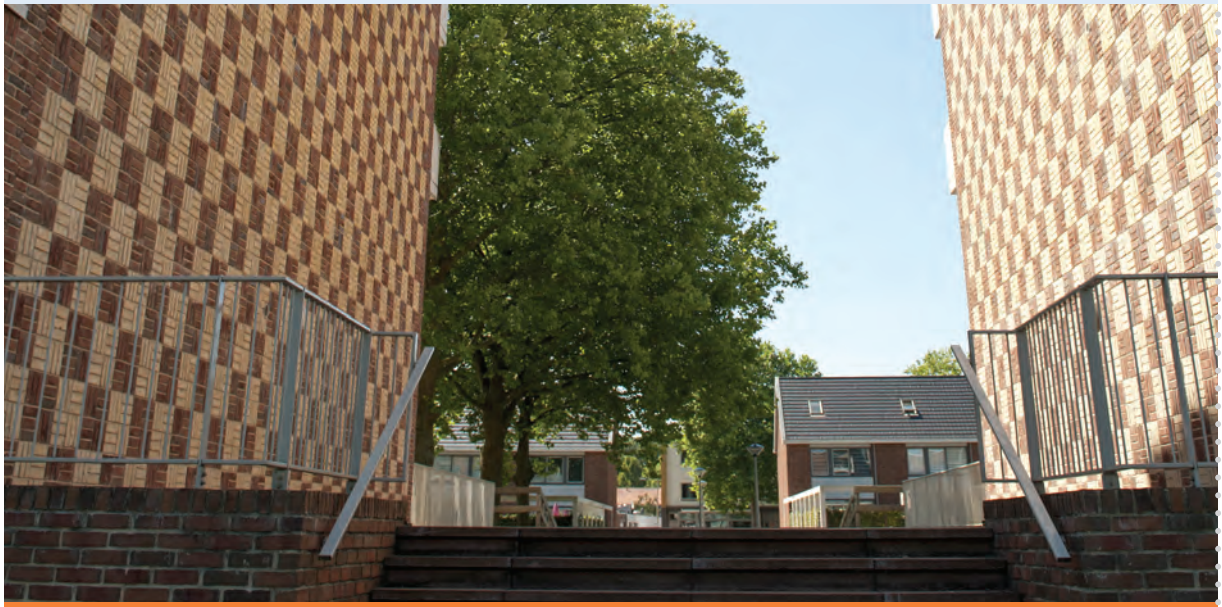
4. Presikhaaf-West

Presikhaaf-West

- Presikhaaf-West is een van de grote naoorlogse stedelijke uitbreidingen waar inmiddels o.a. door een herstructurering van de woningvoorraad de bevolking de afgelopen jaren weer was toegenomen. In 2016 is echter weer een daling te zien. Er is nog sprake is van veel verhuisbewegingen.
- De woningvoorraad is overwegend in het bezit van corporaties met veel flats / appartementen.
- Het bedrijventerrein IJsseloord I maakt onderdeel uit van de wijk.
- Presikhaaf-West heeft een gemiddeld bevolkingsprofiel: 20% jeugd, 15% 65-plussers. Het aandeel eenpersoonshuishoudens is iets hoger dan gemiddeld.
- Weinig bewoners kunnen bij buurtgenoten terecht voor hulp en zetten zich in voor buurtverbetering.
- De wijk kent het hoogste aandeel niet-westerse allochtonen van alle Arnhemse wijken en een grote Turkse gemeenschap.
- De bevolking is sociaal-economisch opvallend kwetsbaar; met het laagste besteedbaar huishoudensinkomen van de stad (met name bij huishoudens met kinderen), veel middellage inkomens, een opvallend hoog percentage minimakinderen, veel gezinnen in de bijstand en een hoge werkloosheid. Schoolverzuim, onderwijsachterstand en beroep op schuldhulpverlening komen relatief vaak voor.

wijk	Presikhaaf-West	Arnhem
Op 1 januari	2016	2016
Bevolking		
aantal inwoners	7.988	153.817
aantal huishoudens	4.188	79.016
% alleenstaanden	52%	48%
% arm (hh < 120%)	36%	22%
% oud (% 65+)	15%	14%
Sociale Kracht en gezondheid		
% vrijwilligers	29%	31%
% actief buurtverbetering	21%	21%
% eenzaamheid	49%	37%
Economische kracht		
aantal bedrijfsvestigingen	420	13.960
aantal banen	2.550	102.090
% geregistreerde werkzoekenden	17,4%	11,4%
% bijstandsgerechtigden	13,4%	6,7%
Kwaliteit leefomgeving		
aantal woningen	3.837	72.709
% corporatiebezit	70%	38%
rapportcijfer leefbaarheid	6,4	7,2
% onveiligheidsgevoel in eigen buurt	35%	25%
% woninginbraak	1,2%	1,0%

5. Presikhaaf-Oost

- Presikhaaf-Oost is een ruim opgezette jaren ‘60 wijk met gestapelde bouw; veel flats en appartementen, deels in handen van corporaties.
- Winkelcentrum Presikhaaf, Park Presikhaaf en bedrijventerrein IJsseloord II maken onderdeel uit van deze wijk.
- In deze wijk wonen relatief veel alleenstaanden, weinig jongeren en relatief veel ouderen. De etnische samenstelling is gemiddeld te noemen.
- Sociaal-economisch gezien is Presikhaaf-Oost duidelijk sterker dan West, maar altijd nog kwetsbaarder dan gemiddeld.
- Sociaal maatschappelijk gezien is het beeld gemiddeld. Opvallend is het hoge aandeel mantelzorgers en de tevredenheid over de buurt, gezondheid en zelfredzaamheid.

wijk	Presikhaaf-Oost	Arnhem
Op 1 januari	2016	2016
Bevolking		
aantal inwoners	6.651	153.817
aantal huishoudens	3.846	79.016
% alleenstaanden	53%	48%
% arm (hh < 120%)	19%	22%
% oud (% 65+)	22%	14%
Sociale Kracht en gezondheid		
% vrijwilligers	35%	31%
% actief buurtverbetering	21%	21%
% eenzaamheid	44%	37%
Economische kracht		
aantal bedrijfsvestigingen	510	13.960
aantal banen	8.030	102.090
% geregistreerde werkzoekenden	10,7%	11,4%
% bijstandsgerechtigden	6,3%	6,7%
Kwaliteit leefomgeving		
aantal woningen	3.761	72.709
% corporatiebezit	29%	38%
rapportcijfer leefbaarheid	7,1	7,2
% onveiligheidsgevoel in eigen buurt	25%	25%
% woninginbraak	1,0%	1,0%

6. Sint Marten/Sonsbeek-Zuid

- St. Marten/Sonsbeek-Zuid heeft een jonge bevolking (relatief veel 18- t/m 34-jarigen en weinig ouderen). Relatief veel starters en alleenstaanden, echter weinig eenoudergezinnen. In de buurt Sint Marten wonen veel verschillende etniciteiten.
- De woningvoorraad kenmerkt zich door veel boven- en benedenwoningen. Vooral in St. Marten is sprake van corporatiebezit. Sonsbeek-Zuid kent veel koop en particuliere huur. In de wijk zijn veel verhuis-bewegingen.
- Bewoners zijn tevreden over de woonomgeving, leefbaarheid en voorzieningen in hun buurt. Het onveiligheidsgevoel is wat toegenomen.
- De bevolking van deze wijk is sociaal-economisch sterk in vergelijking met het gemiddelde beeld van de Arnhemse bevolking. Vooral het lage percentage middellage inkomens, minimakinderen en gezinnen in de bijstand valt op. De inwoners kunnen iets minder dan gemiddeld terecht bij hun netwerk voor hulp en steun. Wijkbewoners zijn opvallend positief over hun gezondheid en zelfredzaamheid.

wijk	Sint Marten/Sonsbeek-Zuid	Arnhem
Op 1 januari	2016	2016
Bevolking		
aantal inwoners	4.670	153.817
aantal huishoudens	2.957	79.016
% alleenstaanden	64%	48%
% arm (hh < 120%)	19%	22%
% oud (% 65+)	4%	14%
Sociale Kracht en gezondheid		
% vrijwilligers	28%	31%
% actief buurtverbetering	17%	21%
% eenzaamheid	29%	37%
Economische kracht		
aantal bedrijfsvestigingen	610	13.960
aantal banen	920	102.090
% geregistreerde werkzoekenden	9,7%	11,4%
% bijstandsgerechtigden	4,2%	6,7%
Kwaliteit leefomgeving		
aantal woningen	2.302	72.709
% corporatiebezit	19%	38%
rapportcijfer leefbaarheid	7,4	7,2
% onveiligheidsgevoel in eigen buurt	25%	25%
% woninginbraak	0,9%	1,0%

7. Klarendal

- In Klarendal wonen relatief veel 18- t/m 34-jarigen, iets minder jeugdigen en weinig ouderen. In deze wijk zien we naar verhouding veel alleenstaanden. De wijk kent een omvangrijke Turkse gemeenschap.
- De woningvoorraad is een mengeling van tussenwoningen, boven- en benedenwoningen en appartementen. Het aandeel corporatiebezit neemt geleidelijk aan af ten gunste van koop.
- Bewoners zijn tevreden over de ontwikkeling van hun buurt, de woonomgeving, leefbaarheid en voorzieningen.
- Afgezet tegen het Arnhemse gemiddelde, is Klarendal sociaal-economisch kwetsbaar. Er zijn relatief veel inwoners met lagere inkomens, minimakinderen en gezinnen in de bijstand. Wat verder opvalt, is het lage percentage vrijwilligers enerzijds en hoge percentage inwoners dat zich inzet voor de buurt anderzijds.

wijk	Klarendal	Arnhem
Op 1 januari	2016	2016
Bevolking		
aantal inwoners	7.429	153.817
aantal huishoudens	4.490	79.016
% alleenstaanden	59%	48%
% arm (hh < 120%)	32%	22%
% oud (% 65+)	9%	14%
Sociale Kracht en gezondheid		
% vrijwilligers	26%	31%
% actief buurtverbetering	18%	21%
% eenzaamheid	42%	37%
Economische kracht		
aantal bedrijfsvestigingen	710	13.960
aantal banen	1.730	102.090
% geregistreerde werkzoekenden	14,4%	11,4%
% bijstandsgerechtigden	10,6%	6,7%
Kwaliteit leefomgeving		
aantal woningen	3.990	72.709
% corporatiebezit	56%	38%
rapportcijfer leefbaarheid	6,9	7,2
% onveiligheidsgevoel in eigen buurt	27%	25%
% woninginbraak	0,9%	1,0%

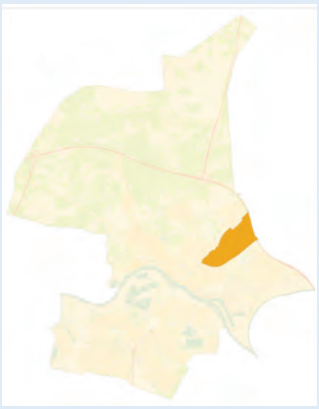

8. Velperweg e.o.

Velperweg e.o.

- Velperweg e.o. kenmerkt zich vooral door oude villabebouwing, veel bedrijvigheid rondom de Velperweg, de weg die de wijk doorsnijdt, en landgoederen als Angerenstein en Bronbeek.
- De wijk kent een oververtegenwoordiging van 65-plussers, met name in de buurten Plattenburg en Angerenstein. Dit komt o.a. door de verschillende verzorgings- en verpleegtehuizen die gevestigd zijn in de wijk. Het is een overwegend 'witte' wijk.
- De woningvoorraad in de wijk bestaat voor bijna tweederde uit koopwoningen. Bewoners zijn overwegend (zeer) tevreden over hun leefomgeving, leefbaarheid en voorzieningen in de buurt.
- Velperweg e.o. behoort tot een van de betere wijken van Arnhem qua inkomenspositie. De werkloosheid en bijstandsdichtheid in de wijk zijn duidelijk lager dan elders in Arnhem.
- Ook zien we hier relatief veel tevredenheid over de sociale contacten, veel hulp van buurtbewoners en relatief veel bewoners die zich op enige manier vrijwillig inzetten. Het aandeel sporters is hoog. Het gezondheidsprofiel van de bewoners is relatief goed.

wijk	Velperweg e.o.	Arnhem
Op 1 januari	2016	2016
Bevolking		
aantal inwoners	8.784	153.817
aantal huishoudens	4.138	79.016
% alleenstaanden	46%	48%
% arm (hh < 120%)	11%	22%
% oud (% 65+)	20%	14%
Sociale Kracht en gezondheid		
% vrijwilligers	42%	31%
% actief buurtverbetering	33%	21%
% eenzaamheid	26%	37%
Economische kracht		
aantal bedrijfsvestigingen	870	13.960
aantal banen	6.170	102.090
% geregistreerde werkzoekenden	6,7%	11,4%
% bijstandsgerechtigden	2,3%	6,7%
Kwaliteit leefomgeving		
aantal woningen	3.975	72.709
% corporatiebezit	14%	38%
rapportcijfer leefbaarheid	7,7	7,2
% onveiligheidsgevoel in eigen buurt	17%	25%
% woninginbraak	1,3%	1,0%

9. Alteveer en Cranevelt

- De wijk Alteveer en Cranevelt is gebouwd in de periode 1930-1940 en 1960-1970. Dominant aanwezig is het ziekenhuis Rijnstate. De wijk bestaat uit drie verschillende buurten Sonsbeek-Noord, Hazegrietje en Alteveer-Cranevelt.
- Alteveer en Cranevelt kent een duidelijke ondervertegenwoordiging van inwoners in de leeftijd 18 t/m 34 jaar. Er is een oververtegenwoordiging van 65-plussers. Dit komt door de aanwezigheid van verzorgings- en verpleegtehuizen. Ook zijn er veel jonge senioren waardoor de wijk aan het vergrijzen is, vooral de buurt Alteveer-Cranevelt. De meeste bewoners zijn van Nederlandse afkomst.
- Bewoners zijn tevreden over hun woonomgeving, de leefbaarheid en voorzieningen in hun buurt. Bewoners voelen zich veilig in hun eigen buurt.
- Zowel economisch als sociaal-maatschappelijk is de wijk sterk. Het gemiddeld inkomen ligt hoog. Er zijn weinig minimakinderen, uitkeringssituaties en schulden. Er zijn weinig onderwijsachterstanden, voortijdig schoolverlaters en schoolverzuim. Er zijn relatief veel mantelzorgers en men kan vaak terecht voor hulp en steun bij buurtbewoners. Ook zijn er veel inwoners als vrijwilliger actief.
- Het aantal bedrijven en het aantal arbeidsplaatsen in de wijk nemen toe.

wijk	Alteveer en Cranevelt	Arnhem
Op 1 januari	2016	2016
Bevolking		
aantal inwoners	4.468	153.817
aantal huishoudens	2.168	79.016
% alleenstaanden	38%	48%
% arm (hh < 120%)	10%	22%
% oud (% 65+)	27%	14%
Sociale Kracht en gezondheid		
% vrijwilligers	37%	31%
% actief buurtverbetering	24%	21%
% eenzaamheid	27%	37%
Economische kracht		
aantal bedrijfsvestigingen	460	13.960
aantal banen	5.200	102.090
% geregistreerde werkzoekenden	4,8%	11,4%
% bijstandsgerechtigden	1,3%	6,7%
Kwaliteit leefomgeving		
aantal woningen	2.190	72.709
% corporatiebezit	14%	38%
rapportcijfer leefbaarheid	8,2	7,2
% onveiligheidsgevoel in eigen buurt	13%	25%
% woninginbraak	1,2%	1,0%

10. Geitenkamp

Geitenkamp

- Geitenkamp is een karakteristieke gemengde arbeiders- en middenklassewijk uit de periode 1920-1930. Er wonen relatief veel eenoudergezinnen.
- Een groot deel van de woningvoorraad in de Geitenkamp is in bezit van woningcorporaties, maar het aantal koopwoningen stijgt licht.
- Bewoners zijn iets minder tevreden over de leefbaarheid in hun eigen buurt. Wat betreft de voorzieningen zijn bewoners in de Geitenkamp gemiddeld positief.
- De sociaal-economische positie van de huishoudens in Geitenkamp is ongunstig. De werkloosheid en bijstandsdichtheid in de wijk zijn duidelijk hoger dan het Arnhems gemiddelde. Een op de vijf huishoudens heeft een inkomen onder de lage inkomensgrens en het gemiddeld huishoudensinkomen is laag.
- Er zijn veel ouders die een beroep doen op schuldhulpverlening, kinderen met een onderwijsachterstand en voortijdig schoolverlaters. Wat verder opvalt, is het relatief hoge percentage mantelzorgers en het lage aandeel dat actief een sport beoefent. Verder blijkt een iets groter deel van de bevolking kritisch over de eigen gezondheid.

wijk	Geitenkamp	Arnhem
Op 1 januari	2016	2016
Bevolking		
aantal inwoners	4.005	153.817
aantal huishoudens	2.244	79.016
% alleenstaanden	48%	48%
% arm (hh < 120%)	37%	22%
% oud (% 65+)	15%	14%
Sociale Kracht en gezondheid		
% vrijwilligers	30%	31%
% actief buurtverbetering	20%	21%
% eenzaamheid	45%	37%
Economische kracht		
aantal bedrijfsvestigingen	260	13.960
aantal banen	660	102.090
% geregistreerde werkzoekenden	19,9%	11,4%
% bijstandsgerechtigden	16,1%	6,7%
Kwaliteit leefomgeving		
aantal woningen	2.159	72.709
% corporatiebezit	86%	38%
rapportcijfer leefbaarheid	6,7	7,2
% onveiligheidsgevoel in eigen buurt	26%	25%
% woninginbraak	0,7%	1,0%

11. Monnikenhuizen

Monnikenhuizen

- Monnikenhuizen is vooral gebouwd in de jaren ‘50 en ‘70 van de vorige eeuw en gelegen rondom de wijk Geitenkamp. Op het terrein van de Saksen Weimar-kazerne worden nog steeds nieuwe huizen opgeleverd, waardoor het aantal inwoners groeit.
- De wijk Monnikenhuizen is een overwegend ‘witte’ wijk. Er wonen relatief veel (oudere) gezinnen zonder kinderen en mensen van 65 jaar en ouder.
- Bewoners zijn tevreden over hun buurt en met name over hun woonomgeving.
- Het aantal bedrijven in de wijk neemt licht toe, terwijl het aantal arbeidsplaatsen de laatste jaren afneemt. Er zijn relatief veel ZZP-ers in de wijk gevestigd.
- De werkloosheid is gelijk aan het Arnhems gemiddelde en de bijstandsdichtheid in de wijk ligt onder het Arnhems gemiddelde.
- Er zijn nauwelijks kinderen met een onderwijsachterstand en ook zijn er weinig voortijdig schoolverlaters. Buurtbewoners zijn hier een grotere bron voor hulp en steun dan gemiddeld het geval is. Relatief veel inwoners doen actief aan sport, namelijk: zeven op de tien.
- De bewoners zijn overwegend positief over hun zelfredzaamheid en gezondheid. Wel zijn er relatief meer kinderen met overgewicht.

wijk	Monnikenhuizen	Arnhem
Op 1 januari	2016	2016
Bevolking		
aantal inwoners	3.977	153.817
aantal huishoudens	1.980	79.016
% alleenstaanden	42%	48%
% arm (hh < 120%)	17%	22%
% oud (% 65+)	21%	14%
Sociale Kracht en gezondheid		
% vrijwilligers	42%	31%
% actief buurtverbetering	27%	21%
% eenzaamheid	38%	37%
Economische kracht		
aantal bedrijfsvestigingen	310	13.960
aantal banen	950	102.090
% geregistreerde werkzoekenden	11,1%	11,4%
% bijstandsgerechtigden	6,0%	6,7%
Kwaliteit leefomgeving		
aantal woningen	2.133	72.709
% corporatiebezit	36%	38%
rapportcijfer leefbaarheid	7,4	7,2
% onveiligheidsgevoel in eigen buurt	20%	25%
% woninginbraak	0,9%	1,0%

12. Burgemeesterswijk/Hoogkamp

- Ruim 7.600 Arnhemmers zijn bewoner van Burgemeesterwijk/Hoogkamp; 18- t/m 34-jarigen zijn ondervertegenwoordigd.
- De woningvoorraad bestaat overwegend uit koopwoningen.
- Bewoners in Burgemeesterswijk/Hoogkamp zijn erg tevreden over de leefbaarheid in de eigen buurt en de wijkvoorzieningen. Bewoners voelen zich veilig in hun eigen buurt.
- Sociaal-economisch is de bevolking van deze wijk sterk. Gemiddeld is het huishoudensinkomen relatief hoog, wonen er nauwelijks minimakinderen en gezinnen in de bijstand en zien we hier zeer weinig kinderen met een (potentiële) onderwijsachterstand. Ook het sociale netwerk is over het algemeen sterk: men is tevreden over de contacten in de buurt en ruim 60% kan bij buurtgenoten terecht voor hulp. We zien in deze wijk een relatief hoog percentage sporters, vrijwilligers en bewoners dat zich inzet voor de wijk.

wijk	Burgemeesterswijk/Hoogkamp	Arnhem
Op 1 januari	2016	2016
Bevolking		
aantal inwoners	7.628	153.817
aantal huishoudens	3.769	79.016
% alleenstaanden	45%	48%
% arm (hh < 120%)	10%	22%
% oud (% 65+)	18%	14%
Sociale Kracht en gezondheid		
% vrijwilligers	39%	31%
% actief buurtverbetering	29%	21%
% eenzaamheid	24%	37%
Economische kracht		
aantal bedrijfsvestigingen	1.100	13.960
aantal banen	7.160	102.090
% geregistreerde werkzoekenden	5,0%	11,4%
% bijstandsgerechtigden	1,6%	6,7%
Kwaliteit leefomgeving		
aantal woningen	3.316	72.709
% corporatiebezit	6%	38%
rapportcijfer leefbaarheid	8,2	7,2
% onveiligheidsgevoel in eigen buurt	13%	25%
% woninginbraak	1,1%	1,0%

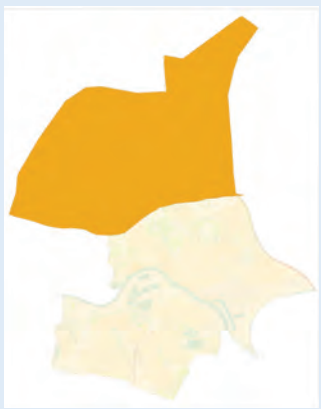

13. Schaarsbergen e.o.

- Bijna 2.100 inwoners telt de bevolking van Schaarsbergen e.o. Er wonen relatief veel gezinnen zonder kinderen. Verder valt op het naar verhouding lage aantal 18-34-jarigen en hoge aantal 65-plussers. Er wonen naar verhouding weinig alleenstaanden en eenoudergezinnen.
- Voor Arnhemse verhoudingen staan hier veel koop- en vrijstaande woningen en vrijwel geen corporatiewoningen.
- Bewoners in Schaarsbergen e.o. zijn, samen met bewoners in Burgemeesterswijk/Hoogkamp, het meest tevreden over de leefbaarheid in hun eigen buurt en hun woonomgeving. Men is wel wat negatiever over de voorzieningen in de buurt.
- Zowel sociaal-economisch als sociaal-maatschappelijk is dit een relatief sterke wijk. Wel valt op het relatief hoge percentage inwoners met een sociale uitkering en het aandeel inwoners met een Wajong-uitkering (21%). Dit kan worden verklaard door een aantal zorginstellingen dat hier is gevestigd. Verder is men over het algemeen meer tevreden over de sociale contacten binnen de wijk en kan men terecht bij buurtbewoners voor hulp. Het hoge percentage vrijwilligers is opvallend.

wijk	Schaarsbergen e.o.	Arnhem
Op 1 januari	2016	2016
Bevolking		
aantal inwoners	2.099	153.817
aantal huishoudens	876	79.016
% alleenstaanden	43%	48%
% arm (hh < 120%)	12%	22%
% oud (% 65+)	20%	14%
Sociale Kracht en gezondheid		
% vrijwilligers	48%	31%
% actief buurtverbetering	41%	21%
% eenzaamheid	14%	37%
Economische kracht		
aantal bedrijfsvestigingen	250	13.960
aantal banen	5.960	102.090
% geregistreerde werkzoekenden	4,9%	11,4%
% bijstandsgerechtigden	2,0%	6,7%
Kwaliteit leefomgeving		
aantal woningen	732	72.709
% corporatiebezit	1%	38%
rapportcijfer leefbaarheid	8,3	7,2
% onveiligheidsgevoel in eigen buurt	11%	25%
% woninginbraak	2,3%	1,0%

14. Heijenoord/Lombok

- Het bevolkingsprofiel van Heijenoord/Lombok lijkt sterk op dat van de stad Arnhem, hoewel er iets minder ouderen wonen dan gemiddeld. In de buurt Brouwerijweg e.o. wonen veel jonge kamerbewoners. In Heijenoord is het aandeel gezinnen met kinderen relatief hoog.
- De woningvoorraad bestaat voor een groot deel uit koopwoningen, vooral in Heijenoord (eengezinswoningen). De wijk heeft relatief weinig corporatiewoningen, deze staan vooral in Lombok (veelal meergezinswoningen).
- De bewoners zijn meer dan gemiddeld tevreden over de woonomgeving, leefbaarheid en voorzieningen in de eigen buurt. Bewoners voelen zich veilig in hun eigen buurt.
- Economisch, maatschappelijk en sociaal vergaat het de bevolking van deze wijk iets beter dan gemiddeld. Opvallend is het lage aandeel minimakinderen, gezinnen in de bijstand en kinderen met een onderwijsachterstand. Een hoog percentage inwoners geeft aan dat zij bij buurtgenoten terecht kunnen voor hulp. Ook het aandeel van de bevolking dat zich inzet voor verbetering van de buurt is naar verhouding groot.

wijk	Heijenoord/Lombok	Arnhem
Op 1 januari	2016	2016
Bevolking		
aantal inwoners	4.048	153.817
aantal huishoudens	2.196	79.016
% alleenstaanden	51%	48%
% arm (hh < 120%)	15%	22%
% oud (% 65+)	11%	14%
Sociale Kracht en gezondheid		
% vrijwilligers	32%	31%
% actief buurtverbetering	27%	21%
% eenzaamheid	37%	37%
Economische kracht		
aantal bedrijfsvestigingen	440	13.960
aantal banen	1.610	102.090
% geregistreerde werkzoekenden	8,9%	11,4%
% bijstandsgerechtigden	3,4%	6,7%
Kwaliteit leefomgeving		
aantal woningen	1.978	72.709
% corporatiebezit	23%	38%
rapportcijfer leefbaarheid	7,5	7,2
% onveiligheidsgevoel in eigen buurt	18%	25%
% woninginbraak	0,7%	1,0%

15. Klingelbeek

- Klingelbeek is een kleine wijk met ongeveer 1.300 inwoners. Onderdeel van de wijk is Het Dorp, een 'woondorp' voor mensen met een ernstige lichamelijke of meervoudige handicap. De wijk is aan het vergrijzen, er wonen relatief veel ouderen. De 18- t/m 34-jarigen zijn ondervertegenwoordigd.
- De helft van de woningvoorraad in de wijk bestaat uit eengezins- en koopwoningen.
- De bewoners zijn meer dan gemiddeld tevreden over woonomgeving, leefbaarheid en veiligheid. Over voorzieningen in de eigen buurt is men iets minder tevreden.
- Het gemiddelde huishoudensinkomen is beduidend hoger dan gemiddeld, er zijn geen of nauwelijks minimakinderen, gezinnen in de bijstand en kinderen met een onderwijsachterstand. Wat opvalt, is het relatief hoge percentage inwoners met een sociale uitkering, waarvan een groot aandeel Wajongers. Verder blijkt het percentage voortijdig schoolverlaters in de wijk hoger dan gemiddeld in Arnhem.

wijk	Klingelbeek	Arnhem
Op 1 januari	2016	2016
Bevolking		
aantal inwoners	1.325	153.817
aantal huishoudens	782	79.016
% alleenstaanden	59%	48%
% arm (hh < 120%)	11%	22%
% oud (% 65+)	30%	14%
Sociale Kracht en gezondheid		
% vrijwilligers	44%	31%
% actief buurtverbetering	38%	21%
% eenzaamheid	28%	37%
Economische kracht		
aantal bedrijfsvestigingen	150	13.960
aantal banen	4.130	102.090
% geregistreerde werkzoekenden	4,1%	11,4%
% bijstandsgerechtigden	3,0%	6,7%
Kwaliteit leefomgeving		
aantal woningen	830	72.709
% corporatiebezit	0%	38%
rapportcijfer leefbaarheid	7,8	7,2
% onveiligheidsgevoel in eigen buurt	6%	25%
% woninginbraak	0,7%	1,0%

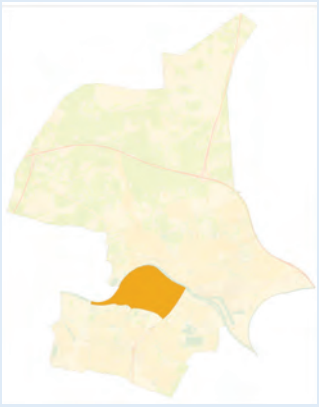

16. Malburgen-West

Malburgen-West

- De bevolking van deze wijk is, als gevolg van het proces van sloop en nieuwbouw verjongd. Ruim één op de drie bewoners is van niet-westerse allochtone herkomst. De Turkse en Marokkaanse gemeenschap zijn goed vertegenwoordigd in de wijk.
- Als gevolg van sloop van (portiek)flats is de afgelopen jaren het aantal woningen afgenomen; het aandeel koopwoningen is toegenomen.
- Bewoners zijn over het algemeen iets minder tevreden over de woonomgeving, de leefbaarheid en veiligheid en de sociale kwaliteit van de woonbuurt. Over de voorzieningen is men over het algemeen tevreden. Gevoelens van onveiligheid komen relatief vaak voor.
- Sociaal-economisch gezien behoort Malburgen-West tot een van de kwetsbare wijken van Arnhem. Het huishoudensinkomen is gemiddeld relatief laag, het aandeel minimakinderen is opvallend hoog en relatief veel inwoners doen een beroep op een bijstandsuitkering. Relatief weinig inwoners geven aan dat zij bij buurtgenoten terecht kunnen voor steun.

wijk	Malburgen-West	Arnhem
Op 1 januari	2016	2016
Bevolking		
aantal inwoners	4.326	153.817
aantal huishoudens	2.103	79.016
% alleenstaanden	45%	48%
% arm (hh < 120%)	30%	22%
% oud (% 65+)	8%	14%
Sociale Kracht en gezondheid		
% vrijwilligers	31%	31%
% actief buurtverbetering	27%	21%
% eenzaamheid	40%	37%
Economische kracht		
aantal bedrijfsvestigingen	250	13.960
aantal banen	470	102.090
% geregistreerde werkzoekenden	16,1%	11,4%
% bijstandsgerechtigden	10,7%	6,7%
Kwaliteit leefomgeving		
aantal woningen	1.928	72.709
% corporatiebezit	52%	38%
rapportcijfer leefbaarheid	7,0	7,2
% onveiligheidsgevoel in eigen buurt	34%	25%
% woninginbraak	0,9%	1,0%

17. Malburgen-Oost (N)

- Malburgen-Oost (Noord) telt 6.200 inwoners op dit moment. Ook hier is, als gevolg van de herstructure-ring, verdere verjonging opgetreden. Het aandeel ouderen ligt lager dan gemiddeld. Ruim een kwart van de bewoners is van niet-westerse allochtone afkomst; dit aantal is licht gestegen.
- De wijk heeft relatief veel eengezinswoningen. Het aandeel koopwoningen is door de herstructurering toegenomen.
- Rapportcijfers van inwoners over de woonomgeving, de leefbaarheid en veiligheid en de sociale kwaliteit van de woonbuurt zijn iets lager dan het gemiddelde voor Arnhem, maar wel hoger dan in Malburgen-Oost (Zuid). Over de voorzieningen in de wijk is men gemiddeld tevreden. Gevoelens van onveiligheid komen relatief vaak voor.
- Het gemiddeld inkomen ligt lager dan het Arnhems gemiddelde. Het aantal minimakinderen en kinderen met een (potentiële) onderwijsachterstand is groter dan gemiddeld. Onderwijsachterstanden komen in dit deel van Malburgen naar verhouding veel voor (bijna een op de vier kinderen). Buurtgenoten zijn in mindere mate een bron van steun en hulp. De bewoners zijn naar eigen zeggen iets minder zelfredzaam en gezond dan gemiddeld. Het aandeel kinderen met overgewicht ligt hoger: bijna een op de vijf.

wijk	Malburgen-Oost (N)	Arnhem
Op 1 januari	2016	2016
Bevolking		
aantal inwoners	6.263	153.817
aantal huishoudens	3.003	79.016
% alleenstaanden	43%	48%
% arm (hh < 120%)	25%	22%
% oud (% 65+)	10%	14%
Sociale Kracht en gezondheid		
% vrijwilligers	28%	31%
% actief buurtverbetering	19%	21%
% eenzaamheid	44%	37%
Economische kracht		
aantal bedrijfsvestigingen	370	13.960
aantal banen	1.430	102.090
% geregistreerde werkzoekenden	14,0%	11,4%
% bijstandsgerechtigden	8,0%	6,7%
Kwaliteit leefomgeving		
aantal woningen	2.701	72.709
% corporatiebezit	40%	38%
rapportcijfer leefbaarheid	6,7	7,2
% onveiligheidsgevoel in eigen buurt	36%	25%
% woninginbraak	1,0%	1,0%

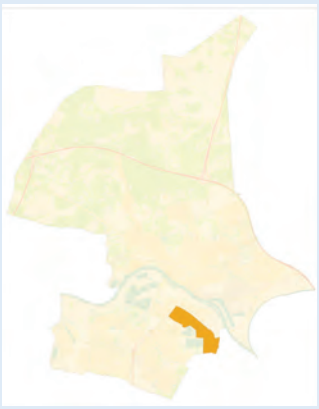

18. Malburgen-Oost (Z)

- In deze wijk wonen ruim 7.600 Arnhemmers. Het zijn relatief veel 65-plussers (deels door de aanwezigheid van zorgvoorzieningen). De wijk kent relatief veel eenoudergezinnen. Het aandeel niet-westers allochtonen is hoog, vooral in de buurt Immerloo II, waar twee op de drie inwoners van niet-westerse afkomst is.
- De woningvoorraad van de wijk neemt, na een periode van afname, de afgelopen jaren weer toe. Ruim driekwart is in bezit van corporaties. In de buurten Immerloo I en Zeegsingel e.o. staan vooral eengezinswoningen. In de buurten Middelgraaflaan e.o. en Immerloo II overheersen de flats/appartementen.
- Bewoners van deze wijk zijn negatiever dan gemiddeld over de woonomgeving, de leefbaarheid en veiligheid, de voorzieningen in de buurt en de sociale kwaliteit van de woonbuurt.
- Sociaal-economisch zijn de bewoners van deze wijk kwetsbaar. Er is gemiddeld het laagste huishoudensinkomen van Arnhem en een hoog percentage minimakinderen. Er zijn veel gezinnen met een bijstandsuitkering en er is het hoogste percentage kinderen met een (potentiële) onderwijsachterstand. Daarnaast is er naar verhouding weinig sociale cohesie, wat maakt dat buurtbewoners vaak geen bron van hulp en ondersteuning zijn. Opvallend is echter dat familie en bekenden meer dan gemiddeld als hulpbron worden benut. De bewoners zijn naar eigen zeggen minder zelfredzaam en minder gezond dan gemiddeld. Een op de vier kinderen heeft overgewicht.

wijk	Malburgen-Oost (Z)	Arnhem
Op 1 januari	2016	2016
Bevolking		
aantal inwoners	7.698	153.817
aantal huishoudens	3.747	79.016
% alleenstaanden	44%	48%
% arm (hh < 120%)	40%	22%
% oud (% 65+)	18%	14%
Sociale Kracht en gezondheid		
% vrijwilligers	29%	31%
% actief buurtverbetering	16%	21%
% eenzaamheid	49%	37%
Economische kracht		
aantal bedrijfsvestigingen	340	13.960
aantal banen	940	102.090
% geregistreerde werkzoekenden	19,7%	11,4%
% bijstandsgerechtigden	15,8%	6,7%
Kwaliteit leefomgeving		
aantal woningen	3.664	72.709
% corporatiebezit	78%	38%
rapportcijfer leefbaarheid	6,7	7,2
% onveiligheidsgevoel in eigen buurt	36%	25%
% woninginbraak	1,2%	1,0%

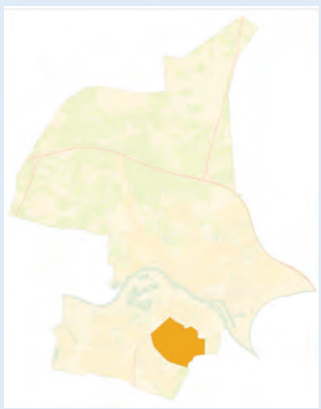

19. Vredenburg/Kronenburg

- De wijk Vredenburg/Kronenburg ligt in het zuidelijk stadsdeel en is gebouwd in de periode 1970-1990. Op het grondgebied van de wijk staan veel kantoren (bijvoorbeeld Rijnpoort). Het winkelcentrum Kronenburg en de Rijnhal liggen in de wijk.
- De woningvoorraad kenmerkt zich door een hoog percentage meergezinswoningen. Met name langs de randen van Vredenburg, in Kronenburg en in Eimersweide staat veel hoogbouw.
- Er wonen relatief veel ouderen. Deels hangt dit samen met de aanwezigheid van verzorgingsflats en intramurale voorzieningen. Ook het feit dat de jongere gezinnen die zich in de jaren '70 vestigden er deels zijn blijven wonen, draagt hier aan bij. Een aanzienlijk deel van de bewoners is niet-westers allochtoon.
- Bewoners zijn over het algemeen gemiddeld positief over de woonomgeving, leefbaarheid en voorzieningen in de wijk. Wel is een kwart van de bewoners niet positief over de toekomstige ontwikkeling van de wijk.
- Sociaal-economisch is dit een gemiddelde Arnhemse wijk, hoewel de inkomens iets lager zijn. Een op de vijf kinderen groeit op in een minimagezin.
- Ook sociaal-maatschappelijk is dit een gemiddelde Arnhemse wijk. Wel opvallend is het hoge percentage mantelzorgers en het lage percentage kinderen in de kinderopvang.
- Het gezondheidsprofiel van Vredenburg/Kronenburg laat een iets meer dan gemiddeld kwetsbare bevolking zien. Vooral het hoge percentage kinderen met overgewicht en het hoge percentage medicijngebruik vallen op.

wijk	Vredenburg/Kronenburg	Arnhem
Op 1 januari	2016	2016
Bevolking		
aantal inwoners	8.330	153.817
aantal huishoudens	4.508	79.016
% alleenstaanden	51%	48%
% arm (hh < 120%)	27%	22%
% oud (% 65+)	23%	14%
Sociale Kracht en gezondheid		
% vrijwilligers	28%	31%
% actief buurtverbetering	14%	21%
% eenzaamheid	43%	37%
Economische kracht		
aantal bedrijfsvestigingen	550	13.960
aantal banen	6.500	102.090
% geregistreerde werkzoekenden	11,9%	11,4%
% bijstandsgerechtigden	9,0%	6,7%
Kwaliteit leefomgeving		
aantal woningen	4.466	72.709
% corporatiebezit	40%	38%
rapportcijfer leefbaarheid	7,2	7,2
% onveiligheidsgevoel in eigen buurt	29%	25%
% woninginbraak	0,9%	1,0%

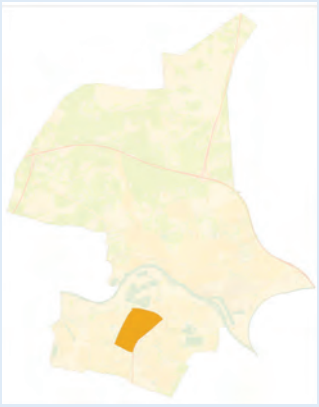

20. Elden

Elden

- Het voormalige dorp Elden ligt in de schaduw van stadion Gelredome. Van de 930 woningen in de wijk is een derde deel in het bezit van corporaties. Naast verzorgingstehuizen betreft het vooral eengezinswoningen.
- Zorginstellingen en kantoren zorgen voor veel arbeidsplaatsen in de wijk.
- De bevolking van Elden bestaat uit veel ouderen en weinig jongeren. Een verzorgingshuis en een verpleeghuis dragen daartoe bij. Opvallend is het geringe aandeel alleenstaanden.
- Sociaal-economisch is de bevolking van Elden gemiddeld tot sterk te noemen; bijstandsdichtheid en werkloosheid zijn laag. Men is postief over leefbaarheid en veiligheid, echter minder positief over de voorzieningen in de wijk.
- De sociale cohesie is sterk, er is nauwelijks onvrede over sociale contacten en buurthulp is in ruime mate voorhanden.De inwoners zijn maatschappelijk actief, er wordt veel aan sport gedaan en veel mensen verrichten vrijwilligerswerk.

wijk	Elden	Arnhem
Op 1 januari	2016	2016
Bevolking		
aantal inwoners	2.301	153.817
aantal huishoudens	938	79.016
% alleenstaanden	31%	48%
% arm (hh < 120%)	15%	22%
% oud (% 65+)	27%	14%
Sociale Kracht en gezondheid		
% vrijwilligers	27%	31%
% actief buurtverbetering	21%	21%
% eenzaamheid	31%	37%
Economische kracht		
aantal bedrijfsvestigingen	220	13.960
aantal banen	3.580	102.090
% geregistreerde werkzoekenden	5,6%	11,4%
% bijstandsgerechtigden	2,5%	6,7%
Kwaliteit leefomgeving		
aantal woningen	942	72.709
% corporatiebezit	31%	38%
rapportcijfer leefbaarheid	7,7	7,2
% onveiligheidsgevoel in eigen buurt	13%	25%
% woninginbraak	1,1%	1,0%

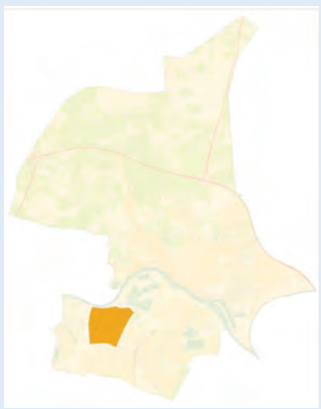

21. Elderveld

- Elderveld is, gelegen in het westelijk deel van Arnhem-Zuid, een wijk uit de jaren '70 van de vorige eeuw en ook deels een Bloemkoolwijk. Het aantal inwoners neemt langzaam aan af. Elderveld telt relatief veel oudere inwoners, veel 55-plussers en weinig 18- t/m 34-jarigen.
- Er zijn naar verhouding weinig verhuisbewegingen. Veel mensen blijven er wonen, ook als hun kinderen zelfstandig zijn gaan wonen.
- De bewoners zijn over het algemeen positief over de leefbaarheid en voorzieningen in hun wijk. Over de toekomst van de wijk is men minder positief.
- Wat betreft inkomenssituatie en opleiding is het profiel van Elderveld identiek aan het gemiddelde Arnhemse profiel. De werkloosheid in Elderveld is, ondanks een toename, lager dan het Arnhems gemiddelde. Het aantal bijstandsuitkeringen is ook gestegen, maar blijft onder het Arnhems gemiddelde.
- Een relatief hoog percentage van de inwoners kan bij buurtgenoten terecht voor hulp. Verder valt op dat er binnen de wijk minder animo is om zich in te zetten voor verbetering van de buurt. Het aandeel kinderen in de kinderopvang is relatief laag.

wijk	Elderveld	Arnhem
Op 1 januari	2016	2016
Bevolking		
aantal inwoners	9.128	153.817
aantal huishoudens	4.326	79.016
% alleenstaanden	38%	48%
% arm (hh < 120%)	20%	22%
% oud (% 65+)	22%	14%
Sociale Kracht en gezondheid		
% vrijwilligers	36%	31%
% actief buurtverbetering	26%	21%
% eenzaamheid	35%	37%
Economische kracht		
aantal bedrijfsvestigingen	490	13.960
aantal banen	2.490	102.090
% geregistreerde werkzoekenden	9,9%	11,4%
% bijstandsgerechtigden	5,4%	6,7%
Kwaliteit leefomgeving		
aantal woningen	4.236	72.709
% corporatiebezit	45%	38%
rapportcijfer leefbaarheid	7,3	7,2
% onveiligheidsgevoel in eigen buurt	21%	25%
% woninginbraak	0,5%	1,0%

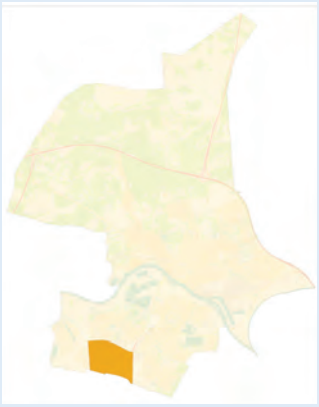

22. De Laar

- De Laar is een typische groene 'bloemkoolwijk" uit de jaren '70, de één na grootste wijk van Arnhem, met ruim 5.500 woningen en circa 12.500 inwoners verdeeld over twee buurten. Er zijn voornamelijk eengezinswoningen, waarvan meer dan de helft koopwoningen.
- In de Laar wonen vooral veel gezinnen en de inkomenssituatie komt overeen met het Arnhems gemiddelde. Het aandeel 65-plussers ligt iets onder het gemiddelde en er wonen relatief weinig alleenstaanden.
- Het aandeel mensen dat afhankelijk is van een bijstandsuitkering ligt iets boven het gemiddelde.
- Over het algemeen zijn de inwoners positief over de wijk en de voorzieningen. Over de toekomst is men wat minder optimistisch.

wijk	De Laar	Arnhem
Op 1 januari	2016	2016
Bevolking		
aantal inwoners	12.392	153.817
aantal huishoudens	5.649	79.016
% alleenstaanden	34%	48%
% arm (hh < 120%)	17%	22%
% oud (% 65+)	11%	14%
Sociale Kracht en gezondheid		
% vrijwilligers	34%	31%
% actief buurtverbetering	18%	21%
% eenzaamheid	33%	37%
Economische kracht		
aantal bedrijfsvestigingen	650	13.960
aantal banen	1.670	102.090
% geregistreerde werkzoekenden	10,9%	11,4%
% bijstandsgerechtigden	5,1%	6,7%
Kwaliteit leefomgeving		
aantal woningen	5.540	72.709
% corporatiebezit	33%	38%
rapportcijfer leefbaarheid	7,1	7,2
% onveiligheidsgevoel in eigen buurt	26%	25%
% woninginbraak	0,9%	1,0%

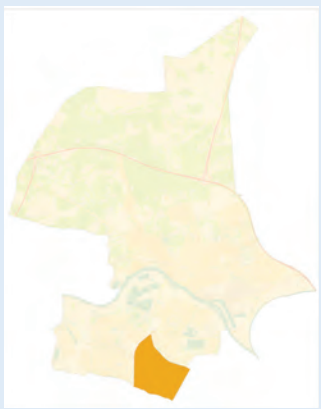

23. Rijkerswoerd

- Rijkerswoerd is een grote wijk in Arnhem-Zuid, ontwikkeld in de jaren ‘80 van de vorige eeuw en in de twintig jaar daarna flink uitgebreid.
- Hoewel de wijk qua inwonertal de grootste van Arnhem is, loopt het aantal terug. Het is een echte gezinswijk. Veel veertigers en jeugd. Vanaf 2000 zien we een toename van het aandeel niet-westerse allochtonen.
- Heeft de bevolking een typisch gezinsprofiel, zo ook de woningvoorraad. Zo’n 8 op de 10 woningen zijn eengezinswoningen, het merendeel koopwoningen. Veel bewoners blijken ‘honkvast’.
- Over het algemeen zijn bewoners redelijk positief over de leefbaarheid en de veiligheid van hun wijk. Men verwacht wel dat de wijk de komende jaren erop achteruit zal gaan.
- De werkloosheid ligt lager dan het Arnhems gemiddelde, zo ook het aantal bijstandsuitkeringen, maar beide stijgen wel. Het gemiddeld inkomen in de wijk is relatief iets hoger. In de wijk groeien relatief weinig kinderen op in een gezin met een minimuminkomen.
- Sociaal-maatschappelijk doet de wijk het goed, al zijn er wat minder mantelzorgers en zijn mensen relatief wat minder actief in de buurt. Men is over het algemeen tevreden met de sociale contacten en de helft kan terecht voor steun bij buurtbewoners. Daarnaast doet twee derde van de wijk actief aan sport. De bewoners vinden zichzelf over het algemeen gezond en kunnen zichzelf binnen en buiten het huis goed redden.

wijk	Rijkerswoerd	Arnhem
Op 1 januari	2016	2016
Bevolking		
aantal inwoners	12.897	153.817
aantal huishoudens	5.475	79.016
% alleenstaanden	31%	48%
% arm (hh < 120%)	16%	22%
% oud (% 65+)	11%	14%
Sociale Kracht en gezondheid		
% vrijwilligers	28%	31%
% actief buurtverbetering	16%	21%
% eenzaamheid	31%	37%
Economische kracht		
aantal bedrijfsvestigingen	860	13.960
aantal banen	3.190	102.090
% geregistreerde werkzoekenden	9,1%	11,4%
% bijstandsgerechtigden	3,4%	6,7%
Kwaliteit leefomgeving		
aantal woningen	5.229	72.709
% corporatiebezit	34%	38%
rapportcijfer leefbaarheid	7,2	7,2
% onveiligheidsgevoel in eigen buurt	19%	25%
% woninginbraak	0,6%	1,0%

24. Schuytgraaf

Schuytgraaf

- Schuytgraaf is de nieuwste uitbreidingswijk van Arnhem. De groei is het gevolg van gezinsuitbreiding van de huidige huishoudens, maar ook door nieuw opgeleverde woningen.
- Schuytgraaf is een jonge wijk. Een gemiddeld huishouden is dan ook beduidend groter dan een gemiddeld Arnhems huishouden. Het percentage niet-westerse allochtonen in Schuytgraaf neemt gestaag toe.
- De woningvoorraad bestaat voornamelijk uit eengezinswoningen, bijna tweederde is koop. Van de koop woningen bestaat een relatief groot aandeel uit het duurdere segment van de markt: twee-onder-één-kap, vrijstaand en geschakeld.
- Bewoners zijn gemiddeld positief over de leefbaarheid en veiligheid. Over het voorzieningenaanbod is men over het algemeen niet tevreden.
- Sociaal-economisch springt Schuytgraaf er in positieve zin uit. Het gemiddeld inkomen is relatief hoog, weinig kinderen groeien op in een minimagezin. De werkgelegenheid en het aantal bedrijfsvestigingen in de wijk nemen toe. Er zijn relatief veel ZZP-ers in de wijk gevestigd. Het aantal bijstandsgerechtigden is laag. De werkloosheid is de laatste jaren gestegen.
- Sociaal-maatschappelijk laat de wijk een gemiddeld beeld zien. Een op de tien inwoners is ontevreden met het aantal sociale contacten. Relatief weinig inwoners geven mantelzorg, wel kan men iets vaker dan gemiddeld voor hulp terecht bij buurtbewoners en is men iets vaker actief in de buurt. Inwoners van Schuytgraaf beleven hun gezondheid als goed tot zeer goed.

wijk	Schuytgraaf	Arnhem
Op 1 januari	2016	2016
Bevolking		
aantal inwoners	9.816	153.817
aantal huishoudens	3.619	79.016
% alleenstaanden	23%	48%
% arm (hh < 120%)	11%	22%
% oud (% 65+)	4%	14%
Sociale Kracht en gezondheid		
% vrijwilligers	29%	31%
% actief buurtverbetering	24%	21%
% eenzaamheid	31%	37%
Economische kracht		
aantal bedrijfsvestigingen	620	13.960
aantal banen	1.030	102.090
% geregistreerde werkzoekenden	7,0%	11,4%
% bijstandsgerechtigden	2,2%	6,7%
Kwaliteit leefomgeving		
aantal woningen	3.515	72.709
% corporatiebezit	25%	38%
rapportcijfer leefbaarheid	7,2	7,2
% onveiligheidsgevoel in eigen buurt	13%	25%
% woninginbraak	0,5%	1,0%

Arnhem totaal

Arnhem Totaal

	aantal inwoners	aantal huishoudens	% alleenstaanden	% arm (huishoudens < 120%)	% oud (% 65+)	% vrijwilligers	aantal bedrijfsvestigingen	aantal banen
Jaar	**2016**	**2016**	**2015**	**2013**	**2016**	**2015**	**2015**	**2015**
Centrum	5.112	3.810	73%	25%	11%	26%	1.520	17.290
Spijkerkwartier	6.527	4.819	76%	26%	6%	21%	1.020	3.240
Arnhemse Broek	5.955	3.382	57%	35%	7%	24%	960	15.210
Presikhaaf-West	7.988	4.188	52%	36%	15%	29%	420	2.550
Presikhaaf-Oost	6.651	3.846	53%	19%	22%	35%	510	8.030
St.Marten/Sonsbeek-Zuid	4.670	2.957	64%	19%	4%	28%	610	920
Klarendal	7.429	4.490	59%	32%	9%	26%	710	1.730
Velperweg e.o.	8.784	4.138	46%	11%	20%	42%	870	6.170
Alteveer en Cranevelt	4.468	2.168	38%	10%	27%	37%	460	5.200
Geitenkamp	4.005	2.244	48%	37%	15%	30%	260	660
Monnikenhuizen	3.977	1.980	42%	17%	21%	42%	310	950
Burgemeesterswijk / Hoogkamp	7.628	3.769	45%	10%	18%	39%	1.100	7.160
Schaarsbergen e.o.	2.099	876	43%	12%	20%	48%	250	5.960
Heijenoord / Lombok	4.048	2.196	51%	15%	11%	32%	440	1.610
Klingelbeek	1.325	782	59%	11%	30%	44%	150	4.130
Malburgen-West	4.326	2.103	45%	30%	8%	31%	250	470
Malburgen-Oost (Noord)	6.263	3.003	43%	25%	10%	28%	370	1.430
Malburgen-Oost (Zuid)	7.698	3.747	44%	40%	18%	29%	340	940
Vredenburg / Kronenburg	8.330	4.508	51%	27%	23%	28%	550	6.500
Elden	2.301	938	31%	15%	27%	27%	220	3.580
Elderveld	9.128	4.326	38%	20%	22%	36%	490	2.490
De Laar	12.392	5.649	34%	17%	11%	34%	650	1.670
Rijkerswoerd	12.897	5.475	31%	16%	11%	28%	860	3.190
Schuytgraaf	9.816	3.619	23%	11%	4%	29%	620	1.030
Arnhem	153.817	79.016	48%	22%	14%	31%	13.960	102.090

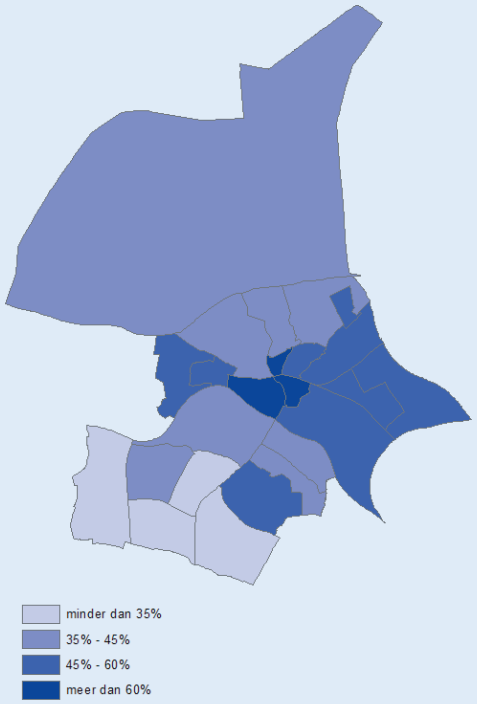
	% geregistreerde werkzoekenden	% bijstandsgerechtigden	aantal woningen	% corporatiebezit	rapportcijfer leefbaarheid	% onveiligheidsgevoel in eigen buurt	% woninginbraak
Jaar	**2016**	**2016**	**2016**	**2016**	**2015**	**2015**	**2015**
Centrum	10,6%	5,7%	3.245	27%	6,9	36%	0,6%
Spijkerkwartier	12,0%	6,9%	3.291	27%	6,8	46%	1,6%
Arnhemse Broek	17,6%	12,0%	2.749	61%	6,5	35%	2,4%
Presikhaaf-West	17,4%	13,4%	3.837	70%	6,4	35%	1,2%
Presikhaaf-Oost	10,7%	6,3%	3.761	29%	7,1	25%	1,0%
St.Marten/Sonsbeek-Zuid	9,7%	4,2%	2.302	19%	7,4	25%	0,9%
Klarendal	14,4%	10,6%	3.990	56%	6,9	27%	0,9%
Velperweg e.o.	6,7%	2,3%	3.975	14%	7,7	17%	1,3%
Alteveer en Cranevelt	4,8%	1,3%	2.190	14%	8,2	13%	1,2%
Geitenkamp	19,9%	16,1%	2.159	86%	6,7	26%	0,7%
Monnikenhuizen	11,1%	6,0%	2.133	36%	7,4	20%	0,9%
Burgemeesterswijk / Hoogkamp	5,0%	1,6%	3.316	6%	8,2	13%	1,1%
Schaarsbergen e.o.	4,9%	2,0%	732	1%	8,3	11%	2,3%
Heijenoord / Lombok	8,9%	3,4%	1.978	23%	7,5	18%	0,7%
Klingelbeek	4,1%	3,0%	830	0%	7,8	6%	0,7%
Malburgen-West	16,1%	10,7%	1.928	52%	7,0	34%	0,9%
Malburgen-Oost (Noord)	14,0%	8,0%	2.701	40%	6,7	36%	1,0%
Malburgen-Oost (Zuid)	19,7%	15,8%	3.664	78%	6,7	36%	1,2%
Vredenburg / Kronenburg	11,9%	9,0%	4.466	40%	7,2	29%	0,9%
Elden	5,6%	2,5%	942	31%	7,7	13%	1,1%
Elderveld	9,9%	5,4%	4.236	45%	7,3	21%	0,5%
De Laar	10,9%	5,1%	5.540	33%	7,1	26%	0,9%
Rijkerswoerd	9,1%	3,4%	5.229	34%	7,2	19%	0,6%
Schuytgraaf	7,0%	2,2%	3.515	25%	7,2	13%	0,5%
Arnhem	11,4%	6,7%	72.709	38%	7,2	25%	1,0%

Bevolking

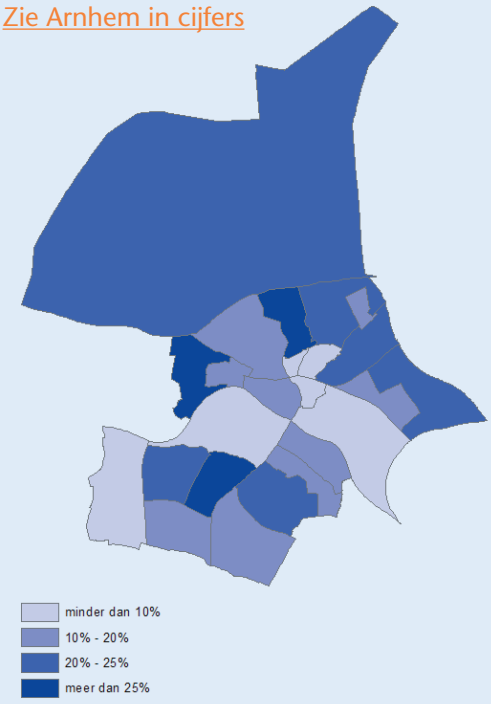
Aandeel eenpersoonshuishoudens

Zie Arnhem in cijfers

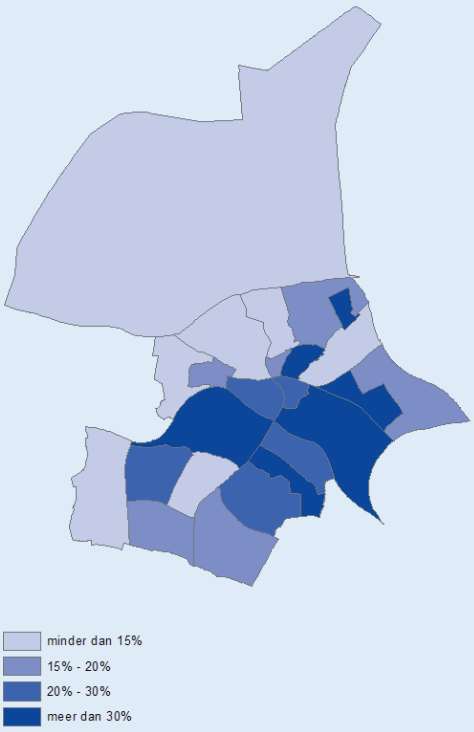
Aandeel inwoners van 65 jaar en ouder

Zie Arnhem in cijfers

Huishoudensinkomen tot 120% sociaal minimum

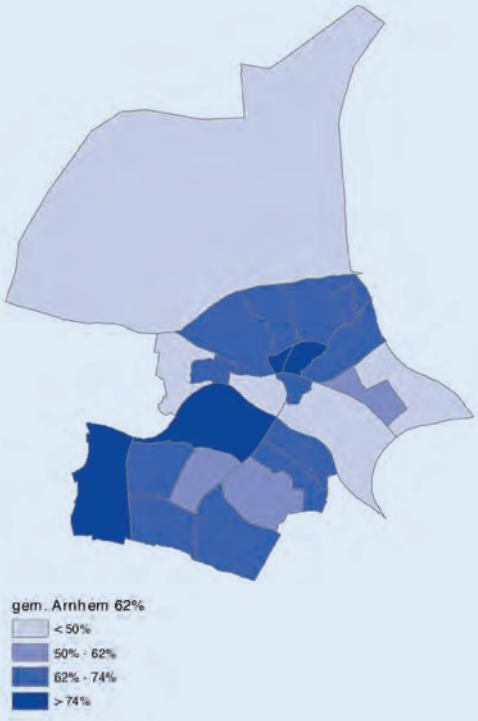
Zie Arnhem in cijfers

Economische kracht

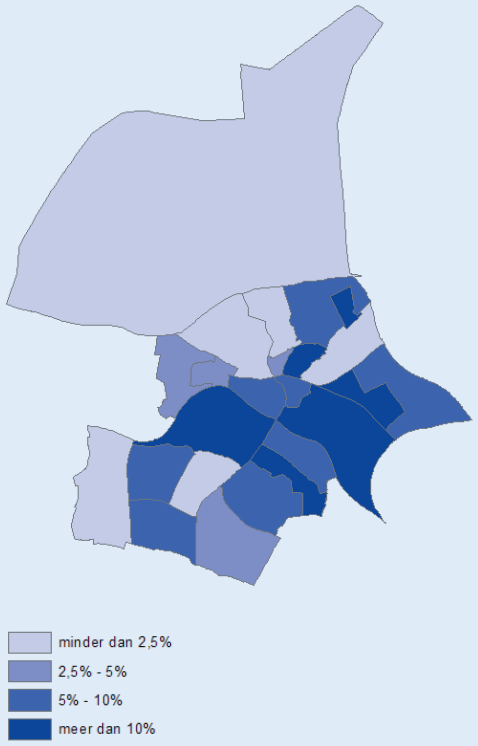
Percentage ZZP-ers per totaal bedrijven

Zie Arnhem in cijfers

Percentage bijstandsgerechtigden

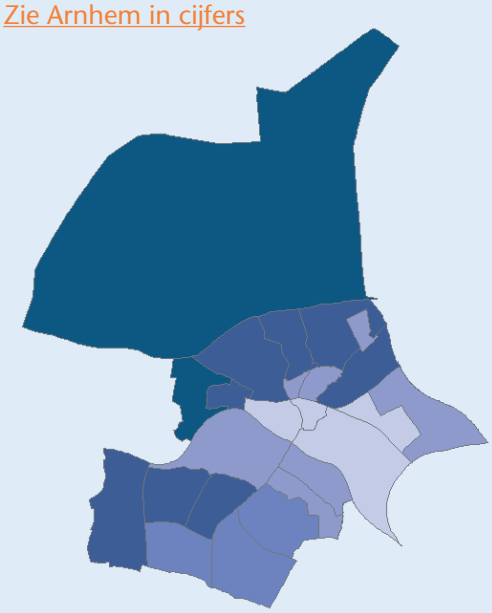
Zie Arnhem in cijfers

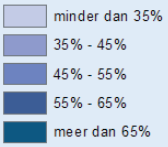

Sociale kracht en gezondheid

Hulp en steun bij buurtbewoners

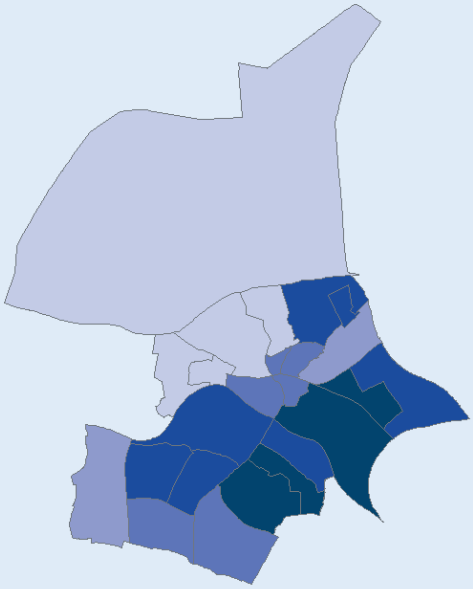
Zie Arnhem in cijfers

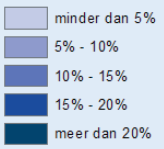

Kinderen met overgewicht

Zie Arnhem in cijfers

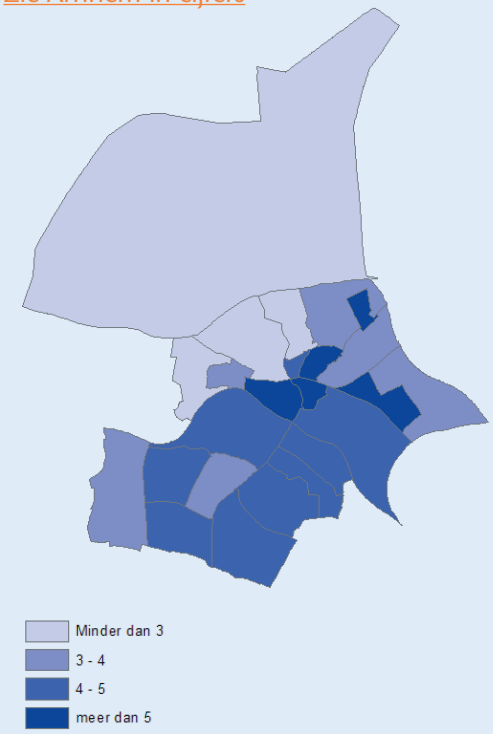

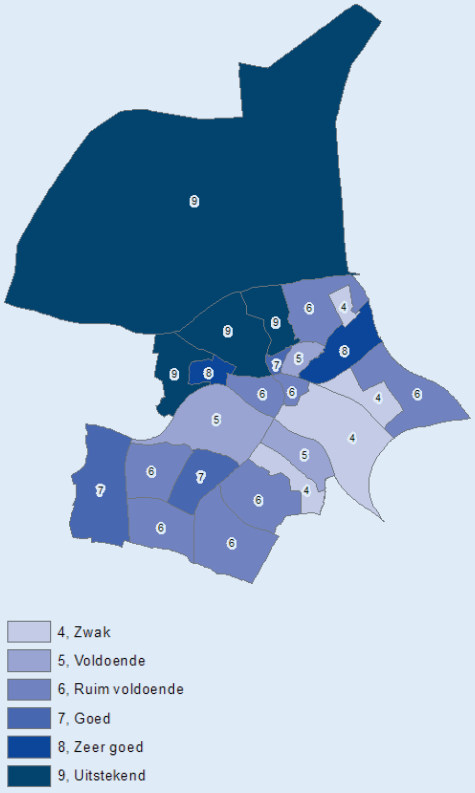
Kwaliteit leefomgeving

Kental verloedering

Zie Arnhem in cijfers

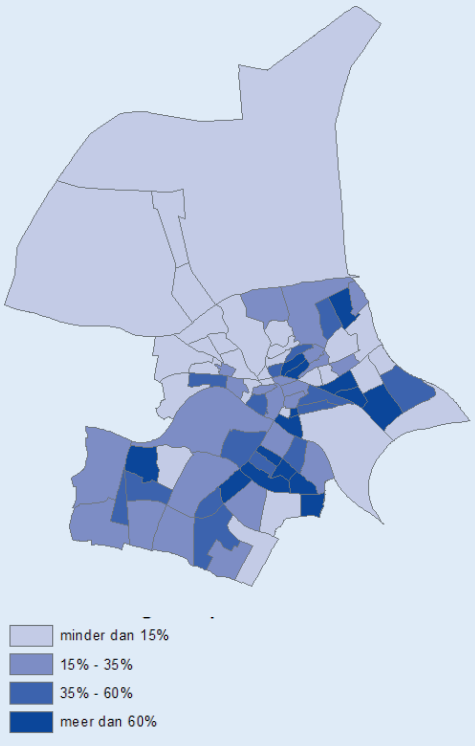

Leefbaarometer

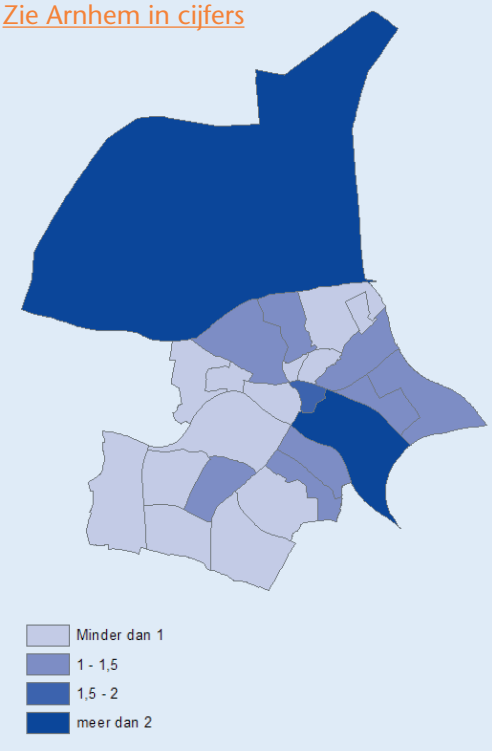
Sociale woningbouw per buurt

Zie Arnhem in cijfers

Woninginbraken per jaar (aantal per 100 woningen)

Zie Arnhem in cijfers

Bronnen- begrippenlijst

Bevolking

Bronnen

Figuur 1 Gemeente Arnhem
Figuur 2 Gemeente Arnhem/CBS
Figuur 3 Gemeente Arnhem
Figuur 4 Gemeente Arnhem/CBS
Figuur 5 Gemeente Arnhem/CBS
Figuur 6 Gemeente Arnhem/CBS
Figuur 7 Gemeente Arnhem
Figuur 8 CBS
Figuur 9 RIO/CBS
Figuur 10 RIO/CBS

- Peildatum van het aantal inwoners is 1 januari van dat jaar. Cijfers komen uit de Basis Registratie Personen.

- De prognose is opgesteld door O&S op basis van het model GBPro van Pronexus B.V. uit Eindhoven.

- Suburbanisatie: de migratie van mensen uit de stad naar het omringende platteland.

- Etniciteit: sociaal-culturele identiteit die een bepaalde groep mensen of een aantal bevolkingsgroepen bindt.

- Allochtoon (definitie CBS): persoon van wie tenminste één ouder in het buitenland is geboren.
  Niet-westerse allochtonen: allochtonen met als herkomstgroepering één van de landen in Afrika, Latijns Amerika en Azië (exclusief Indonesië of Japan) of Turkije.
  Het CBS rekent op grond van hun sociaal-economische en sociaal-culturele positie allochtonen uit Indonesië en Japan tot westerse allochtonen.
  Westerse allochtonen: allochtonen uit overige landen.

- Huishoudens: dit betreft de particuliere huishoudens (exclusief instellingen en tehuizen). Dit begrip is altijd een schatting. Voorbeeld: als twee personen op hetzelfde adres geregistreerd staan dan is het nog onduidelijk of zij een gezamenlijk huishouden vormen. Dit kunnen ook twee alleenstaanden zijn.

- Onderwijsniveau
  Laag
  Het hoogst behaalde onderwijsniveau is laag onderwijs.
  Dit omvat onderwijs op het niveau van basisonderwijs, het vmbo, de eerste 3 leerjaren van havo/vwo of de assistentenopleiding (mbo-1).
  Middelbaar
  Het hoogst behaalde onderwijsniveau is middelbaar onderwijs.
  Dit omvat de bovenbouw van havo/vwo, de basisberoepsopleiding (mbo-2), de vakopleiding (mbo-3) en de middenkader- en specialistenopleidingen (mbo-4).
  Hoog
  Het hoogst behaalde onderwijsniveau is hoog onderwijs.
  Dit omvat onderwijs op het niveau van hbo of wo.
  Onderwijsniveau: onbekend
  Het hoogst behaalde onderwijsniveau is onbekend.

- Cijfers over inkomen afkomstig van RIO (Regionaal Inkomensonderzoek van CBS).
  Besteedbaar huishoudensinkomen:
  het bruto-inkomen verminderd met:
  - betaalde inkomensoverdrachten zoals alimentatie van de ex-echtgeno(o)t(e)
  - premies inkomensverzekeringen zoals premies betaald voor sociale verzekeringen, volksverzekeringen en particuliere verzekeringen in verband met werkloosheid, arbeidsongeschiktheid, ouderdom en nabestaanden
  - premies ziektekostenverzekeringen
  - belastingen op inkomen en vermogen.

Economische kracht

Bronnen
Figuur 1 PWE/LISA
Figuur 2 UWV
Figuur 3 PWE/LISA
Figuur 4 PWE
Figuur 5 CBS/PEV Gelderland 2016-2020
Figuur 6 Gemeente Arnhem
Figuur 7 CBS
Figuur 8 Locatus

- De cijfers m.b.t. ontwikkeling arbeidsplaatsen zijn afkomstig van PWE en LISA.

- PWE: Provinciale Werkgelegenheidsenquête. Dit is een jaarlijks onderzoek van de Provincie Gelderland (in samenwerking met de Kamer van Koophandel) naar de aard en omvang van de Gelderse Werkgelegenheid. Jaarlijks wordt per 1 april de stand van zaken opgemaakt.

- LISA: Landelijk InformatieSysteem van Arbeidsplaatsen. Dit is een databestand met gegevens over alle vestigingen waar betaald werk wordt verricht.

- De sociaal-economische index waar naar verwezen wordt in de tekst bij figuur 1 is afkomstig uit de Atlas voor gemeenten 2016 van Marlet. Deze atlas verschijnt jaarlijks in mei. Het onderzoeksbureau Marlet vergelijkt de 50 grootste gemeenten van Nederland op 50 punten. Op de index is 1 de hoogste en 50 de laagste.

- ZZP-er: bedrijf waar één persoon 12 uur of meer werkt (Zelfstandige Zonder Personeel).

- Locatus: onderzoeksbureau dat zich richt op de detailhandel. De tellingen zijn in juni gedaan in de binnenstad op een aantal strategische punten.

- Afkortingen van uitkeringen:
  - PW: Participatiewet
  - WW: Werkloosheidswet
  - WAZ: Wet Arbeidsongeschiktheidsverzekering Zelfstandigen
  - WIA: Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen
  - Wajong: Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten
  - AOW is Algemene Ouderdomswet

Sociale kracht en gezondheid

Bronnen
Figuur 1 Leefbaarheid & Veiligheid 2015 gemeente Arnhem
Figuur 2 Leefbaarheid & Veiligheid 2015 gemeente Arnhem
Figuur 3 Leefbaarheid & Veiligheid 2015 gemeente Arnhem
Figuur 4 Leefbaarheid & Veiligheid 2015 gemeente Arnhem
Figuur 5 Leefbaarheid & Veiligheid 2015 gemeente Arnhem
Figuur 6 Leefbaarheid & Veiligheid 2015 gemeente Arnhem
Figuur 7 Leefbaarheid & Veiligheid 2015 gemeente Arnhem
Figuur 8 VGGM (Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden)

Kwaliteit leefomgeving

Bronnen
Figuur 1 Gemeente Arnhem
Figuur 2 Gemeente Arnhem
Figuur 3 Gemeente Arnhem
Figuur 4 CBS/WoON (WoonOnderzoekNederland)
Figuur 5 Gemeente Arnhem
Figuur 6 Marlet (Atlas voor gemeenten 2016)
Figuur 7 Leefbaarheid & Veiligheid 2015 gemeente Arnhem
Figuur 8 Leefbaarheid & Veiligheid 2015 gemeente Arnhem
Figuur 9 Politie Gelderland Midden
Figuur 10 Politie Gelderland Midden

- De cijfers van de woningvoorraad komen uit de BAG/WOZ administratie van de Afdeling Belastingen en de nieuwbouw- en sloopplanning van de Afdeling Wonen.

- NIBUD: Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting.

- WoonOnderzoek Nederland (WoON): de Rijksoverheid doet om de 3 jaar onderzoek naar hoe mensen wonen en willen wonen.

- De woonaantrekkelijkheidsindex komt uit Atlas voor gemeenten 2016 van Marlet;
  1 is aantrekkelijkste en 50 de onaantrekkelijkste gemeente.

Cultuur sport en recreatie

Bronnen
Figuur 1 PWE
Figuur 2 Desbetreffende Rijksgezelschappen
Figuur 3 Desbetreffende Theaters
Figuur 4 Desbetreffende musea, Gelredome en Burgers Zoo en Respons (top 50)
Figuur 5 Marlet
Figuur 6 Artez
Figuur 7 Leefbaarheid en Veiligheid gemeente Arnhem 2015
Figuur 8 Papendal

Arnhem en de regio

Bronnen
Figuur 1 RegioAtlas (Ministerie vann Binnenlandse Zaken)
Figuur 2 CBS
Figuur 3 CBS/RIO
Figuur 4 CBS
Figuur 5 CBS
Figuur 6 Companen (advies- en onderzoeksbureau voor de woningmarkt en leefomgeving)

Staat van de Stad
Colofon:
Gemeente Arnhem
Afdeling Informatievoorziening, Team Onderzoek en Statistiek
Contactpersonen: Paul Bosch / Peter Bisseling
Tel.: (026) 377 4784
E-mailadres: onderzoek@arnhem.nl
Internet: www.arnhem.nl/onderzoekencijfers

Foto's: Rinus Baak, Susan ter Bekke, Cees Tettero en Vera van Belle
Kaarten van de wijken: Paul Getz
Lay-out: Grafische studio, cluster interne ondersteuning

AANDACHTSPUNTEN PERSPECTIEFNOTA 2018-2021

Gemeenteraad Arnhem 3 maart 2017

GEMEENTE Arnhem

AANDACHTSPUNTEN PERSPECTIEFNOTA 2018-2021

Gemeenteraad Arnhem 3 maart 2017

Inhoudsopgave

Inleiding 6

1. ECONOMISCHE KRACHT 7
- Stad op de Kaart 8
- Cultuur Netwerk Arnhem 9
- Ondernemers Kontakt Arnhem (OKA) 10
- Platform Binnenstad Arnhem 11

2. SOCIALE KRACHT 13
- A&S Groep 14
- Actief Zorg 15
- Arnhemse Sport Federatie 16
- Buurtbedrijf voor ouderen 17
- Coöperatie Centrum voor Activerend Werk 18
- Indigo Gelderland e.o. B.V. 20
- Jeugdbescherming en -reclassering 21
- Ketenpartners 'Aanpak verwarde personen' 22
- Leergeld (Stichting) 23
- Malburgen GEZond (Stichting) 24
- Mantelzorg en vrijwillige Thuishulp (Stichting MVT) 26
- Netwerkbijeenkomst 'samen werken in de wijk' 27
- Onderwijsspecialisten 28
- Pleegzorg 29
- Proscoop 30
- Schoolbesturen PO 32
- STMG Hulp bij het huishouden BV 33
- Stuurgroep Beschermd thuis 34
- SWOA 36
- Thuiszorg Groot Gelre 37
- VGGM 38
- Vluchtelingenwerk Oost Nederland (Stichting) 40
- Voedselbank Arnhem (Stichting) 41
- Werkgeversservicepunt Midden-Gelderland 42

3. LEEFOMGEVING EN DUURZAAMHEID 43
- Alliander 44
- Groenforum Arnhem 45
- Platform Arnhem Klimaatbestendig (AKB) 47
- Slim Opgewekt! 48
- Stadswerkplaats fiets 49
- Van Beek Ingenieurs 50
- Waterschap Rijn en IJssel en Waterschap Rivierenland 51
- Zoncorp (1) 52
- Zoncorp (2) 53

4. WIJKEN 54

Inleiding

Voor u ligt het boekje 'Aandachtspunten Perspectiefnota 2018-2021' met als doel u informatie aan te reiken voor het debat ten behoeve van uw input aan het college om mee te nemen in de Perspectiefnota. Via de ambtelijke organisatie is aan een breed scala van 'stakeholders' gevraagd of zij input wilden leveren en hier is door ruim 30 organisaties, overleggen en/of samenwerkingsverbanden op gereageerd. Het betreft een breed scala van organisaties en (brede) samenwerkingsverbanden maar ook van afzonderlijke bedrijven en instellingen en zelfs enkele individuele burgers. Daarnaast is ook door de teams leefomgeving een bijdrage geleverd.

Hiermee wordt beoogd om in de besluitvorming van de gemeente aan de voorkant de burgers, instellingen en bedrijven in de stad en in de wijken de gelegenheid te bieden om de voor hen belangrijke punten op de (middel) lange- en korte termijn mee te geven aan de raad. Er heeft nadrukkelijk geen redactie plaatsgevonden op de bijdragen in dit boekje. Noch het College noch de ambtelijke organisatie, noch de griffie heeft inhoudelijke sturing gegeven aan de in dit boekje opgenomen teksten. De status van dit boekje is dan ook uitsluitend informatief. We realiseren ons dat het boekje geen compleet en zeker geen representatief beeld geeft van wat burgers en bedrijven van belang vinden voor de komende periode. Tegelijk spreekt uit dit boekje niet alleen verscheidenheid maar ook een grote betrokkenheid bij de opgaven voor Arnhem.

Met dit boekje en de input vanuit de eigen gelederen van de verschillende fracties kan het debat op 20 maart worden voorbereid. Het is de eerste keer dat de raad een dergelijk debat voert voorafgaand aan de Perspectiefnota. Ofschoon het een experiment betreft is het ons vaste voornemen om op basis van een evaluatie dit jaarlijks terug te laten keren als onderdeel van het reguliere strategisch proces. Op 20 maart wordt geen besluitvorming nagestreefd maar kunnen fracties aangeven wat zij de belangrijkste hoofdlijnen vinden waar het College in de Perspectiefnota mee aan de slag moet gaan. Het College zal niet ter plekke reageren maar de input meewegen in haar besluitvorming over de Perspectiefnota 2018-20121. We beogen hiermee de rol van de raad te versterken aan de voorkant van de besluitvorming en tevens een bijdrage te leveren aan het vergroten van de betrokkenheid van burgers en bedrijven bij het besluitvormingsproces van de gemeente.

Na het debat van 20 maart zal het College de Perspectiefnota opstellen die in mei aan de raad zal worden aangeboden. Hierin legt de raad op hoofdlijnen de koers vast voor de periode 2018-2021. Na vaststelling van de Perspectiefnota wordt de meerjarenprogrammabegroting voorbereid. Deze zal in het najaar van 2017 aangeboden worden aan de raad waarin meer gedetailleerd uitwerking wordt gegeven aan de door de raad vastgestelde koers.

We zijn de burgers, bedrijven, organisaties en samenwerkingsverbanden erkentelijk voor de bijdragen die zij hebben geleverd voor dit boekje en nodigen hen dan ook van harte uit het raadsdebat op 20 maart 2017 bij te wonen.

Hans de Vroome
(vice voorzitter gemeenteraad Arnhem)

Jozef Kersten
(griffier)

1. ECONOMISCHE KRACHT

Stad op de Kaart

Het stedelijk leven is een organisch geheel dat bewoners, bezoekers, ondernemers, maatschappelijke partners en gemeente met elkaar delen, waarin ze leven, samenwerken, ontmoeten,uitvinden, zich ontwikkelen en vooruitkomen.
Als gemeente hebben we hier een specifieke rol in. Twee jaar geleden bedachten we binnen de gemeente een programma met de naam Stad op de kaart, als handvat om een aantal belangrijke opgaven in de stad aan te pakken, op het gebied van werk, economie en cultuur en marketing.

Begin maart zal het College een document aan de aanbieden wat laat zien wat er gebeurt op al deze terreinen. Om deze reden is er voor gekozen om in dit boekje t.b.v. de input voor de Perspectiefnota zaken niet dubbelop te doen maar te verwijzen naar deze publicatie.

Illustratie: Het Lab

Cultuur Netwerk Arnhem

Door het CNA is t.b.v. dit boekje een korte enquête gehouden onder haar deelnemers.

a. Wat vindt u sterk/goed in de stad en wat wilt u daarvan behouden?

Oordeel over huidige situatie

· Positief over huidige cultuurbeleid. Raad, wethouder en ambtenaren zijn betrokken en delen het idee van culturele hoofdstad. Er is terecht veel aandacht voor de 'harde' culturele infrastructuur.
· Culturele instellingen, festivals e.d. met divers, interessant en kwalitatief goed aanbod.
· Arnhem heeft alle kunstopleidingen en daarmee ook jong talent in de stad.
· Modekwartier /Made in Arnhem zijn mooi en gezichtsbepalend voor Arnhem.
· Creatieve economie en innovatie zijn sterke punten.

Wat te behouden voor de toekomst

· Het op peil houden en uitbouwen van het culturele aanbod & de culturele infrastructuur.

b. Wat wilt u versterken/verbeteren?

Op termijn 1-4 jaar

· Er is behoefte aan meer onderlinge afstemming en samenwerking: stadsbrede programmering; meer gebruik maken van elkaars krachten; samenwerking met amateurs etc. Instellingen komen hier echter niet aan toe. De gemeente zou een dergelijke ontwikkeling kunnen faciliteren.
· Afspraken/convenant mbt Cultuureducatie tussen de scholen, gemeente en culturele instellingen. Op den duur uit te breiden naar buitenschoolse cultuureducatie.
· Optimaal benutten van culturele gebouwen; ook overdag.
· Behouden jong talent van de kunstopleidingen
· Profilering Arnhem als cultuurstad; citymarketing en provinciale marketing (Gelderse streken)

Over 4 jaar

· Is het cultuuraanbod verder ontwikkeld en verbreed met een ruimer budget
· Zijn er meer grote evenementen.

Over 10 jaar

· Arnhem is 'the place to be'. Er is stevig geïnvesteerd in het op peil houden en verder ontwikkelen van een veelzijdige de culturele infrastructuur.
· Arnhem staat landelijk op de kaart als Cultuur- en Modestad.

c. Wat mist u in de stad en wat wilt u graag toegevoegd zien?

· Betere benutting digitale media in culturele projecten
· Programmering voor verschillende doelgroepen, senioren, amateur (festival), vrijetijdskunst.
· Een betere verbinding tussen ArtEZ en de stad.
· Het scheppen van condities (zowel financieel als fysiek) om nieuwe interessante culturele experimenten een kans te geven (b.v. in broedplaatsen)
· Kunst verbinden met natuur… met de rivier.
· Poëzie/ performance/beeldende kunst (audiovisueel) ?
· Arnhem op weg naar 'age friendly city'

Over 4 - 10 jaar:

· Is Arnhem de bruisende cultuurhoofdstad van het Oosten. De stad is aantrekkelijker geworden om je er te vestigen. Ook ex-studenten van ArtEZ blijven in de stad werken.

Ondernemers Kontakt Arnhem (OKA)

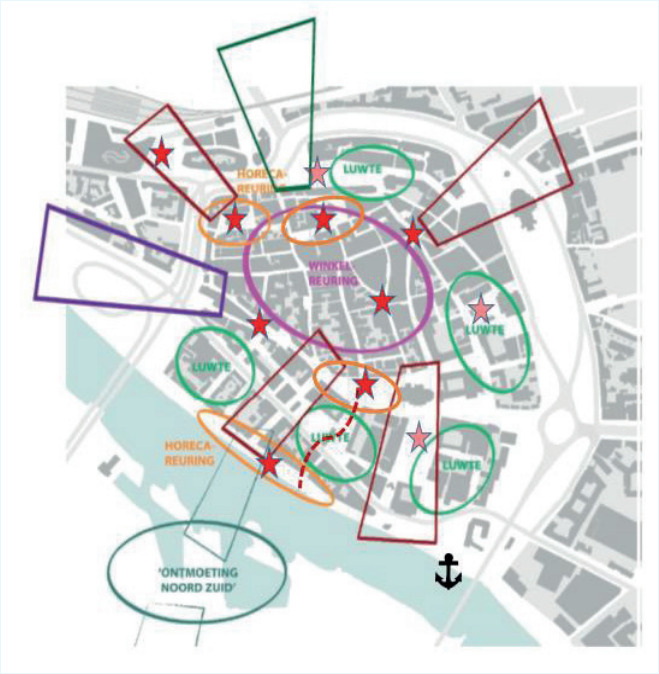
Prioriteit voor de gemeente Arnhem	Een betere bereikbaarheid, een beter parkeerbeleid en een verhoogde aantrekkelijkheid als een der beste Nederlandse steden.		
Wat moet er bereikt zijn?	**2027**	**2021**	**2018**
	Arnhem is the Place to be. Arnhem is een florerende stad waar iedere ondernemer zich wil vestigen. Arnhem staat bekend om zijn gastvrijheid, goede en goedkope parkeervoorzieningen en komt niet meer voor in file of bereikbaarheidslijsten.	Arnhem is de hoofdstad van het Oosten van het land. Arnhem staat bekend om haar gastvrije parkeerbeleid en toegankelijkheid.	Gele Rijdersplein openstellen voor (kort) parkeren. Parkeren blauwe golven handhaven. Er zijn plannen ontwikkeld voor een betere bereikbaarheid en de eerste acties hiervoor zijn uitgevoerd!
Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband	Vanuit bestuur en/of leden proactief meedenken en participeren in de benodigde overleggen teneinde deze doelstellingen te realiseren.		
Toelichting	Het is van belang dat de gemeente Arnhem haar aantrekkelijkheid behoudt en zelfs verhoogt opdat ondernemers zich hier willen vestigen en bezoekers en toeristen aantallen hoger zullen worden. De stad behoort binnen afzienbare tijd weer tot de top-tien van beste Nederlandse steden. Hiervoor heeft Arnhem een kwalitatieve visie op een hoogwaardige economische toekomst nodig, geleid en gefaciliteerd door een stadsbestuur dat een stabiele en meerjarige visie heeft en handhaaft.		
Foto / Afbeelding			

Platform Binnenstad Arnhem

Prioriteit voor de gemeente Arnhem	Uitvoering geven aan de realisatie van een compacte Binnenstad (verkleinen kernwinkelgebied).

Wat moet er bereikt zijn?	**2027**	**2021**	**2018**
	Binnenstad als gastvrije ontmoetingsplaats met goed functionerend kernwinkelgebied.	Beschikbaar Fonds ten behoeve van transformatie van de randen van het kernwinkelgebied naar andere functies.	· Herziening bestemmingsplan 'Binnenstad en singels' · ontwikkelen instrumentarium om krimp te realiseren

Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband	· Aandragen en mee ontwikkelen van instrumentarium. · Aandragen van functies die de binnenstad versterken. · Mede invulling geven aan 'luwte' en 'reuring' gebieden in binnenstad. · Actieve rol in bewustwording bij achterban voor noodzakelijke transformatie.
Toelichting	In de uitvoeringsagenda van PBA, die we nadrukkelijk gezamenlijk met de gemeente Arnhem willen uitvoeren, werken we toe naar een gastvrije (bereikbare) bruisende binnenstad van 'place to buy' naar 'place to meet'. Deze transformatie vraagt om een goed functionerend kernwinkelgebied. Daarvoor is een compactere binnenstad noodzakelijk. PBA werkt graag mee aan de ontwikkeling van het instrumentarium om deze gewenste krimp te realiseren. Een fonds dat transformaties aan de randen van het kernwinkelgebied (financieel) mogelijk maakt hoort hierbij. Dit fonds zal publiek en privaat (door vastgoedeigenaren/ondernemers die positie houden in het kernwinkelgebied) moeten zijn.
Foto / Afbeelding	De Aangepaste afbeelding uit 'De Arnhemse binnenstad 2015' volgens PBA. Rode lopers, kernwinkelgebied en mooie dynamiek tussen shoppen, horeca en attractiviteit. De openbare ruimte en pleinen spelen een cruciale rol in de attractiviteit van de stad. Programmering zoals aardvarken is van groot belang!

2. SOCIALE KRACHT

A&S Groep

Prioriteit voor de gemeente Arnhem	Voor wat betreft HbH: Langdurige indicatieperiode afgeven aan cliënten met bepaalde beperking/ziekten. Kortdurende indicaties bij cliënten met beperking vergen op den duur nl. tijd en geld zowel voor de organisatie als voor de gemeente.		
Wat moet er bereikt zijn?	**2027**	**2021**	**2018**
			· korte lijnen met organisaties · goede communicatie · minder administratie
Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband	· meedenken over onderwerpen · advisering · betrokkenheid bij ontwikkeling(en)		
Toelichting			
Foto / Afbeelding			

Actief Zorg

Prioriteit voor de gemeente Arnhem	Integrale en doelmatige ondersteuning voor alle burgers in Arnhem op het gebied van wonen, welzijn en zorg.

Wat moet er bereikt zijn?	**2027**	**2021**	**2018**
	Ondersteuning wordt integraal; in samenwerking én ontschot geleverd op basis van wat nodig is bij de klant.	Samenwerking op het gebied van wonen, welzijn en zorg.	Kantelingsgedachte moet bij alle zorg organisaties en burgers geland zijn.

Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband	Wij delen graag onze ervaringen met onze aanpak 'Geluk dichtbij' waarbij de klant en de medewerker in hun kracht zetten. We willen graag een pilot starten om op basis van dit gedachtengoed samen te werken met wonen en welzijn in Arnhem. Wij praten hier graag over door. Lia van Dalen Algemeen directeur

Toelichting

Actief Zorg is al zeer ver met het doorvoeren van de kanteling binnen en buiten haar organisatie. Wij noemen onze werkwijze 'Geluk Dichtbij' De kern van Geluk Dichtbij is dat we inzetten in op een toename van de autonomie, competentie en verbinding bij de klant. Dit zijn de factoren die het welbevinden en geluk van de klant positief beïnvloeden. Onze aanpak laat een verminderde zorgconsumptie zien met een stijgende klant- en medewerkerstevredenheid.

Wij doen dit in samenwerking met de stichting IXelf. We hebben inmiddels meerdere pilots doorlopen, onder meer in de gemeente Oss, Breda en Waalwijk. 10% van onze medewerkers is inmiddels opgeleid en het leefplan ontwikkeld. Dit leefplan stimuleert de dialoog met de klant en gaat uit van de klant als mens ipv zorgvrager. Inmiddels werken we in de gemeente Waalwijk met gelukscoaches. Dit zijn medewerkers huishoudelijke zorg die ingezet worden bij zorgmijders. Met positieve resultaten tot gevolg, tegen relatief lage kosten.

Arnhemse Sport Federatie

Prioriteit voor de gemeente Arnhem

- Vergroten aantal vitale sportverenigingen (en daarmee vergroten mogelijk bijdrage van sportverenigingen aan 'van wijken weten'.
- Het aantal actieve sporters daalt in Arnhem. Meer inzetten op ondersteuning van sportverenigingen en sportorganisaties in plaats van activiteiten voor ongebonden sporters.
- Meer verenigingen betrekken bij 'van wijken weten' Arnhem loopt achter tov andere gemeenten als het gaat om het inzetten van sportverenigingen voor 'opdrachten' in het sociale domein.
- Behouden combinatiefunctionarissen voor de sport en structurele inzet van CF bij sportverenigingen (waarbij het dagelijk werkgeverschap ook bij de vereniging ligt, en het formele werkgeverschap bij het Sportbedrijf);
- Binnen het proces van overdracht van eigendom van sportaccommodaties naar sportverenigingen financiële ruimte vrijmaken voor de reservering van groot onderhoud en vervanging op de lange termijn.

Wat moet er bereikt zijn?	**2027**	**2021**	**2018**
	· Fonds/reservering voor sportaccomodaties van verenigingen · 75% van de verenigingen is vitaal	· 50% van de sportverenigingen is vitaal · 50% van de verenigingen heeft CF in dienst · 20 verenigingen betrokken bij van wijken weten	· Sportdeelname stijgt weer · 25% CF in dienst sportverenigingen · 10 verenigingen betrokken bij van wijken weten

Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband

Activeren, informeren en bemiddelen tussen gemeente, sportbedrijf en verenigingen.

Foto / Afbeelding

Buurtbedrijf voor ouderen

Prioriteit voor de gemeente Arnhem	Vragen en wensen van ouderen boven tafel krijgen en er op wijkniveau iets mee doen		
Wat moet er bereikt zijn?	**2027**	**2021**	**2018**
		Buurtbedrijf voor ouderen, dat er voor zorgt dat ouderen worden gehoord en hen kan steunen.	
Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband	Opzetten van een dergelijk bedrijf Voorwaarde = basisinkomen Rob Groen - wijkbewoner Alteveer/Cranevelt		
Toelichting	Met werkzoekenden een buurtbedrijf opzetten dat ouderen helpt/uit hun isolement haalt Dit moet een plek zijn waar ouderen gehoor krijgen, onderdeel van een empathische samenleving		

Coöperatie Centrum voor Activerend Werk

Gemeente Arnhem

RIBW AVV · Siza · Driestroom · Presikhaaf Bedrijven · Onderwijsspecialisten · ROC RijnIJssel · Rijnstad · ondernemers · kleinschalige wijkinitiatieven

Prioriteit voor de gemeente Arnhem

Door Activerend Werk wil gemeente Arnhem inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt in staat stellen een maatschappelijke rol te spelen in de samenleving. We gaan uit van de kracht en de kwaliteiten van mensen en het werk dat daarbij past, in plaats van de belemmeringen en de zorg die nodig is. Door deze inwoners zoveel mogelijk in reguliere vormen van werk met ondersteuning te laten participeren wordt er een bijdrage geleverd aan een inclusieve samenleving. Er wordt zoveel mogelijk ingezet op ontwikkeling en op doorstroom naar een volgende stap op de participatieladder.

Wat moet er bereikt zijn?	**2027**	**2021**	**2018**
Niet breed voorgelegd aan leden van de coöperatie alleen aan de projectleider en de coördinator van het Centrum voor Activerend werk	· Inclusieve arbeidsmarkt: het is gewoon dat mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt participeren bij reguliere werkgevers	· Binnen activerend werk is iedereen aan het werk in een reguliere omgeving · Er is een proces op weg naar werk: totaal ontschot (ook qua regelgeving)	· Meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt doen mee door Activerend werk · Binnen Activerend werk ontwikkelen inwoners zich op de participatieladder · Zorgbehoefte op andere onderdelen neemt af bij inwoners die deelnemen aan Activerend werk

Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband

De partners binnen de organisatie Activerend werk denken samen met de gemeente mee over de uitvoering en doorontwikkeling van Activerend werk. Zij committeren zich aan de uitgangspunten Activerend werk en geven mede uitvoering aan het Centrum voor Activerend werk.

Toelichting

Uitgangspunten Activerend Werk

De huidige gecontracteerde dagbesteding wordt gesplitst in Activerend Werk (arbeidsmatige dagbesteding) en dagbesteding specialistisch waarbij het doel is het bieden van structuur en sociale contacten in geval van dementie, behandeling, psychogeriatrie en ontlasting mantelzorger.

Zo passend mogelijk

De vraag en de mogelijkheden van de inwoner staan centraal bij het vinden van een plek.

Zo lokaal mogelijk

De inwoner gaat waar mogelijk naar een plek bij hem of haar in de buurt.

Zo regulier mogelijk

Bij voorkeur is het werk bij een reguliere werkgever, die bereid is om met wat extra begeleiding en ondersteuning iemand een plek te bieden. Voorwaarde is dat deze reguliere plekken zo goed mogelijk gefaciliteerd worden.

Zo efficiënt mogelijk

Zo passend, regulier en lokaal mogelijk leidt tot een efficiëntere inzet van middelen

Foto / Afbeelding

Foto van de Meet & Greet Activerend werk van 9 februari 2017. Tijdens dit moment konden aanbieders Activerend werk en sociale wijkteams/teams leefomgeving en werk & inkomen elkaar ontmoeten.

Indigo Gelderland e.o. B.V.

afdeling Preventie

Prioriteit voor de gemeente Arnhem	Een includerende leefomgeving voor mensen met psychische problematiek en laagdrempelige algemene voorzieningen voor mensen die nog regie hebben over hun psychische klachten (voorkomen van curatieve zorg).
Wat moet er bereikt zijn?	**2027** **2021** **2018**
	· Een includerende leefomgeving voor mensen met psychische klachten. Minder stigmatisering en meer kennis van 'onbegrepen gedrag' bij burgers, vrijwilligers, professionals. · Bereikbare en beschikbare basisvoorzieningen voor naastbetrokkenen van mensen met psychische problematiek gericht op kennis, vaardigheden en voorkomen van overbelasting. (Denk aan groepen als Omgaan met Borderline) · Burgers weten wat zij moeten doen en laten om verstandig om te kunnen gaan met hun mentale gezondheid. · Gezonde start en opgroeien met aandacht voor opgroeien in belastende omstandigheden. O.a. opgroeien bij een ouder met psychiatrie/ verslaving. Als voorbeeld van een innovatieve interventie het MeeleefGezin noemen (www.meeleefgezin.nl) waarbij een vrijwillig gezin getraind wordt en gekoppeld aan een gezin met psychiatrie ter ondersteuning van een gezonde ontwikkeling van een kindje in de leeftijd van 0-5 jaar.
Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband	Inzet binnen de beschikbare WMO subsidie
Toelichting	Veel kennis en ervaring met GGZ problematiek, Preventie hiervan en projectmatige aanpak van risico factoren en omstandigheden.
Foto / Afbeelding	indigo> MENTALE ONDERSTEUNING DIRECT EN DICHTBIJ

Jeugdbescherming en -reclassering

In overleg tussen een aantal aanbieders, bestuursadviseurs en lokale toegang(en) is een gezamenlijke visie ontwikkeld en is gekeken op welke thema's behoefte is (n.a.v. deze visie).

Prioriteit voor de gemeente Arnhem	Jeugdbescherming en -reclassering		
Wat moet er bereikt zijn?	**2027**	**2021**	**2018**
		· Elk kind is (duurzaam) veilig! · In de uitvoering van beschermingsmaatregelen wordt samengewerkt met het gezin en hun netwerk en professionals (waar nodig). · Ouders houden de verantwoordelijkheid over de opvoeding van hun kinderen en houden de regie over hun eigen leven. · Het aantal gedwongen maatregelen en uithuisplaatsingen is afgenomen	
Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband	Op het speelveld van de jeugdbescherming en -reclassering zijn veel organisaties actief. Gecertificeerde Instellingen, de Raad voor de Kinderbescherming, Veilig Thuis, Sociale wijkteams, Jeugdhulpaanbieders, de (regio)gemeenten hebben afgelopen jaren geleerd intensiever samen te werken, maar het kan nog veel beter. Allen hebben de intentie om kinderen veilig op te laten groeien en zich te laten ontwikkelen en participeren in de samenleving. Ieder vanuit een eigen rol en verantwoordelijkheid. Alle partijen onderschrijven de belangrijkste uitgangspunten van de transformatie, zoals het werken vanuit de eigen kracht en het werken met één gezin, één plan, één regisseur. Maar in de dagelijkse praktijk blijkt het vaak ingewikkeld om de samenwerking rondom een complex gezin goed vorm te geven.		
Toelichting	Eind 2016 hebben betrokken partijen afgesproken om opnieuw een visiedocument op te stellen. Dit visiedocument wordt gezien als groeidocument dat in de praktijk getoetst zal worden. Het is geen doel op zich. In 2017 gaan betrokken organisaties werkbijeenkomsten organiseren om aan elkaar te laten zien hoe de begeleiding van gezinnen in de praktijk verloopt en waar professionals tegenaan lopen. Leren van elkaar, in multidisciplinaire bijeenkomsten, om samen tot beter resultaat te kunnen komen. Met aandacht voor specifieke thema's zoals voorkomen van crisissituaties, omgaan met complexe scheidingen, nieuwe werkwijze Beschermingstafel.		
Foto / Afbeelding			

Ketenpartners ‘Aanpak verwarde personen’

Prioriteit voor de gemeente Arnhem	(Sluitende) Aanpak Verwarde Personen.

Wat moet er bereikt zijn?	**2027**	**2021**	**2018**
			Geïmplementeerde aanpak verwarde personen

Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband

De Arnhemse aanpak
Voor de Arnhemse aanpak hebben we samen met de ketenpartners geïnventariseerd wat we al goed doen, wat beter kan in de samenwerking en wat er aanvullend ontwikkeld moet worden.

Vertrekpunt is een wijkgerichte aanpak, met als inzet dat mensen langer zelfstandig thuis kunnen wonen, escalatie wordt voorkomen en mensen na een crisis (detentie, opname instelling, MO, beschermd wonen) weer snel en duurzaam begeleid worden naar een woning in de wijk. Over het algemeen blijven we aandacht vestigen op een sluitende aanpak voor kwetsbare en verwarde mensen.

Toelichting

Het onderwerp ‘personen met verward gedrag’ staat hoog op de politieke agenda, door een toename van de problematiek en de aankondiging dat de politie wil stoppen met het vervoeren van deze groep. Het ministerie van VWS heeft het Aanjaagteam Verwarde Personen (nu Schakelteam) ingesteld om gemeenten aan te zetten tot het ontwikkelen van een (sluitende) aanpak, die 1 op oktober 2018 geïmplementeerd moet zijn. De regie op de keten wordt door het Aanjaagteam aan de gemeenten toegedicht.

Lokaal is het thema ook geagendeerd: op 26 januari 2017 was er een Raadsactiviteit aan gewijd.

De problematiek raakt gemeentelijke domeinen zorg (WMO, jeugdwet), Participatie en veiligheid. De doelgroep komt op verschillende ‘tafels’ in beeld, afhankelijk van de problematiek en/of er sprake is van een acute situatie (zorgstructuur in de wijk, OGGZ, OZO, Veiligheidshuis, crisis keten). De veelzijdigheid van de problematiek creëert een complexe keten waarin naadloos samengewerkt moet worden om ervoor te zorgen dat niemand tussen wal en schip valt (motto van het Schakelteam). Partners zijn oa: huisartsen, GGZ, verslavingszorg, politie, VGGM, zorgverzekeraars, woningcorporaties.

Foto / Afbeelding

Leergeld (Stichting)

· Project Arnhemse jeugd doet mee (AJDM)
· Tegemoetkoming schoolkosten

Prioriteit voor de gemeente Arnhem	Helpen van kinderen in armoede.		
Wat moet er bereikt zijn?	**2027**	**2021**	**2018**
2016: 4500 kinderen in armoede in Arnhem	AJDM: 2500 Tegemoetkoming schoolkosten: 4500	AJDM: 2250 Tegemoetkoming schoolkosten: 4400	AJDM: 1750 Tegemoetkoming schoolkosten: 4300

Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband

Stichting Leergeld werkt nauw samen met de gemeente Arnhem en de GelrePas. Via de tegemoetkoming schoolkosten worden alle GelrePas kinderen bereikt. Via het project AJDM worden al veel gezinnen bereikt, maar is de ambitie om de komende jaren nog meer gezinnen te helpen.

Stichting Leergeld heeft binnen het project AJDM een formule waarin vier stappen worden gezet:
· het huisbezoek en de inventarisatie;
· mogelijke verwijzing en bemiddeling;
· financieel vangnet voor b.v. deelname aan clubs en schoolreisjes;
· samenwerking met andere organisaties werkend binnen het zelfde werkveld maar ook daarbuiten om meer hulp te bieden.

Stichting Leergeld zet zich samen met veel vrijwilligers in voor een inclusieve maatschappij. Alle kinderen moeten mee kunnen doen!

Toelichting

Het ‘Rapport kinderen in tel 2016’ geeft aan dat de sociale problematiek rond kinderen in Arnhem de afgelopen jaren is toegenomen. Een belangrijk thema hierbinnen is de armoede in de gezinnen. Opgroeien in armoede leidt veelal tot achterstanden die later nauwelijks in te halen zijn. Niet voor niets is de missie van Leergeld ‘Alle kinderen mogen meedoen’, want nu meedoen is straks meetellen.’ Daarmee wordt sociale uitsluiting van kinderen op jonge leeftijd voorkomen.

De lange termijn ambitie van Stichting Leergeld is dan ook dat alle kinderen meedoen. Tijdens het huisbezoek wordt een voorzieningencheck doorgenomen waarbij Leergeld een belangrijke signalerings- en doorverwijsfunctie vervult.

Deze manier van werken levert inzicht in de problematiek waar deze gezinnen en kinderen mee te maken krijgen.

Over individuele vraagstukken van een gezin maar ook over de algemene vraagstukken die worden gesignaleerd vindt op allerlei lagen met, en binnen diverse bijeenkomsten, overleg plaats met andere instanties binnen ons netwerk. Het onderhouden van korte lijnen hierbinnen is zeer belangrijk om snel te kunnen schakelen. Ook het beter leren kennen van elkaars organisatie verbeterd de samenwerken.
In de samenwerking met onze huidige partners maar ook nieuwe partners is het belangrijk de bewustwording over de gevolgen voor kinderen die leven in armoede te vergroten. Binnen het project Tegemoetkoming Schoolkosten dat in 2016 is gestart wordt ook hier samen met scholen aan gewerkt.

Leergeld werkt samen met andere fondsen en zoekt ook sponsoren die geldelijk of in materiële zaken kunnen bijdragen.

Malburgen GEZond (Stichting)

Multidisciplinair netwerk van 1e lijngezondheidszorg in Malburgen met als doelstellingen het verbeteren van beleefde kwaliteit van zorg, het bevorderen van gezondheid en het verminderen van zorgkosten door wijkgericht handelen en voorkomen van inzet duurdere 2e en 3e lijnzorg.

Prioriteit voor de gemeente Arnhem

Versterken en verbreden van wijksturing door themagerichte sturing.
Malburgen ontwikkelt zich positief door de vele maatschappelijke, publieke en gezondheidszorg initiatieven. Tegelijkertijd blijft de wijk kwetsbaar en kent ze door haar samenstelling en zeer gevarieerde populatie haar specifieke aandachtspunten.
In de vorige perspectiefnota werd het begrip wijksturing geïntroduceerd. Dit werd in deze nota beperkt tot het sociale domein. Malburgen GEZond pleit voor een verbreding van deze wijksturing. Naar onze mening zijn er diverse thema's die zowel in het sociale domein als in de medische as spelen. Een integrale sturing en afstemming van, nu nog domein-specifieke interventies zou het rendement voor Malburgen aanzienlijk kunnen vergroten. Naast doeltreffendheid zou ook de doelmatigheid van de inzet van publieke en zorggelden verbeterd kunnen worden omdat overlap voorkomen kan worden.
Dit kan bereikt worden door niet langer de domeinen als uitgangspunt te nemen maar de thema's die in de wijk spelen als ordeningsprincipe te kiezen.

Wat moet er bereikt zijn?	**2027**	**2021**	**2018**
	Niemand herinnert zich nog dat iedereen vroeger, met de beste bedoelingen zo langs elkaar heen werkte	Uitbreiding van de thema's en integrale wijksturing als logische oplossing en inspirerende praktijk voor andere wijken.	Eerste pilot themagerichte wijksturing waarin wijkteams, Malburgen GEZond, maatschappelijk organisaties en anderen gezamenlijk rondom een vraagstuk de prioriteiten en mogelijke interventies afstemmen.

Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband

Het bestuur van Malburgen GEZond wil actief haar rol nemen in integrale wijksturing en haar projecten en innovatieprogramma's op andere initiatieven in de wijk afstemmen. Malburgen GEZond heeft toegang tot middelen en vertegenwoordigd een groot aantal medische en paramedische disciplines.

Toelichting

Enkele voorbeelden van thema's op het snijvlak van het sociale domein en de medische as zijn:

Leefstijl, bewegen en overgewicht
Gezonde leefstijl is in Malburgen een kritiek punt. De gemeente probeert met JOGG het bewustzijn te vergroten en beweging te stimuleren. Tegelijkertijd zijn er ook (semi) particuliere initiatieven van bijvoorbeeld vrijgevestigde personal trainers en sportverenigingen en Vitesse. Op de medische as kennen we in Malburgen 'Gezond Onderweg' voor kinderen met ernstig overgewicht. De onderlinge afstemming/overdracht is helaas nog niet vanzelfsprekend waardoor overlap ontstaat en verwarring voor burgers.

Armoede – Multi-problematiek
Steeds vaker zien we dat burgers in Malburgen hun voorgeschreven medicijnen niet ophalen waarbij na navraag blijkt dat de eigen bijdrage de drempel is. Ook zien we vaker agressie in de 1e lijn, vaak uit onmacht en ontreddering. Niet zelden blijken er problemen op diverse terreinen te spelen.

Toelichting (vervolg)

Het gevolg van het niet gebruiken van medicijnen of ontbreken van toegang tot 1e lijnzorg kan leiden tot verminderde gezondheid of beperkt herstel en heeft zijn invloed op het algeheel functioneren en de participatie van de betrokken burger. Door domein-overstijgend te sturen op dit thema kunnen domein-specifieke interventies beter en tijdig worden ingezet.

Langdurige psychiatrie
De wijk Malburgen blijkt door de beschikbaarheid van goedkope woonruimte een aantrekkelijke vestigingsplaats voor kwetsbare burgers en allerlei organisaties die deze mensen met een PGB begeleiden en huisvesten. Zij komen pas laat en vaak bij crisis in beeld bij de huisartsen waarbij de voorgeschiedenis onbekend is omdat deze patiënten niet ingeschreven zijn.

Het is evident dat deze groep inwoners van Malburgen niet makkelijk invoegt en sociaal ingebed raakt. Door integrale wijksturing komen deze mensen tijdig in beeld en kan preventief worden opgetreden tegen overlast, ontreddering en crisis.
· Eenzaamheid
· Ouderenzorg
· Laaggeletterdheid

Foto / Afbeelding

Voor toelichting zijn we graag beschikbaar,
Namens het bestuur,

Drs. J.F. (Hans) Tönjes MHA, extern voorzitter

MALBURGEN GEZond
samenwerking eerstelijnszorg

Mantelzorg en vrijwillige Thuishulp (Stichting MVT)

Prioriteit voor de gemeente Arnhem	Ondersteuning van mantelzorgers en het versterken van de zelfredzaamheid van burgers. Daarbij ruimte bieden voor maatwerk, rekening houdend met de diversiteit van mantelzorgsituaties (jonge mz, mz en werk, mz met een andere culturele achtergrond, intramurale mz, ontspoorde mz), met aandacht voor preventie. Wijkgericht waar mogelijk, Stadsbreed waar nodig.		
Wat moet er bereikt zijn?	**2027**	**2021**	**2018**
	Efficiënte en effectieve ondersteuning van mantelzorgers, vrijwilligers en mantelzorgvragers	Effectieve samenwerking tussen (vrijwilligers)organisaties sociale wijkteams en teams leefomgeving, van waaruit een snelle aanpak ter ondersteuning van mantelzorgers en zorgvragers	· Inzicht in de lacunes die er zijn t.a.v. mantelzorgondersteuning en vrijwillige thuishulp. · Goede afstemming tussen wijkteams, teams leefomgeving en organisaties zoals MVT, met een plan van aanpak ter optimalisering. · Per wijk inzicht /overzicht van de betrokken partijen: helderheid en afspraken over rollen & taken
Toelichting	MVT is hét expertisecentrum op het terrein van mantelzorgondersteuning en vrijwillige thuishulp. Vraagbaak voor sociale wijkteams en teams leefomgeving, deskundig in voorlichting, informatie, training en workshops, zowel voor professionals als voor mantelzorgers en mantelzorgvragers.		
Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband	Expertise op het terrein van mantelzorg en vrijwillige thuishulp. Het signaleren van knelpunten, oplossingsgericht werken, informatie en voorlichting geven. Een voortrekkersrol in een effectieve samenwerking met sociale wijkteams (t.a.v. operationele taken) en teams leefomgeving (t.a.v. strategie) om een wijkgerichte ketenaanpak gericht op Informele zorg te initiëren.		
Foto / Afbeelding			

Netwerkbijeenkomst ‘samen werken in de wijk’

18 maatschappelijke organisaties, 7 teams leefomgeving, 8 sociale wijkteams, kernorganisatie gemeente Arnhem hebben in een overleg gesproken over de input voor het boekje aan de raad en hierbij de volgende aandachtspunten geformuleerd:

Trends / aandachtspunten 2017 e.v.:

· Veel inwoners weten niet hoe, waar, waarvoor, etc. zij **hulp & ondersteuning** kunnen vragen en krijgen.

· We zullen in het sociaal domein dan ook moeten investeren in het proces van bewustwording en zelf- of samenredzaamheid in formuleren van een hulpvraag, en in ophalen / ontvangen en beantwoorden van de **vraag** van inwoners en partner organisaties.

· Inwoners, **doelgroepen** in beeld.

· We moeten inzetten op verbetering van de **verbinding** tussen hulpvrager en - aanbieders en tussen hulpvragers en aanbieders onderling.

· **Kennen en gekend** worden in stad en gebieden; **makelpunten** creëren.

· Elkaar vanuit de eigen expertise (kennis en ervaring) en netwerken **adviseren**; verbinden, samenwerken.

· **Experimenteren** in werkwijzen, samenwerkingsverbanden en producten.

Onderwijsspecialisten

bevoegd gezag van 22 so-vso-scholen in Arnhem, Oosterbeek, Zetten, Ede, Veenendaal, Apeldoorn, Deventer, Zutphen, Didam, Doetinchem en Lichtenvoorde.

Prioriteit voor de gemeente Arnhem	Het stimuleren van de ontwikkeling van integrale kindcentra in de diverse wijken.

Wat moet er bereikt zijn?	**2027**	**2021**	**2018**
Elke wijk heeft één of meerdere gerealiseerde integrale kindcentra. *Dit is niet alleen fysiek gerealiseerd, maar ook inhoudelijk is er een duidelijke verbintenis met de ontwikkelingen in de wijk, waaronder ook een gericht aanbod voor sport en cultuur in de wijk.*	Elke wijk heeft één of meerdere gerealiseerde integrale kindcentra. Dit is niet alleen fysiek gerealiseerd, maar ook inhoudelijk is er een duidelijke verbintenis met de ontwikkelingen in de wijk, waaronder ook een gericht aanbod voor sport en cultuur in de wijk.	In minimaal 3 wijken is een integraal kindcentrum gerealiseerd en is een uitgewerkt plan aanwezig voor de inhoudelijke samenwerking tussen school, kinderopvang, en organisaties voor sport en cultuur.	Een helder plan voor de ontwikkeling van de gewenste integrale kindcentra in de diverse wijken. Dit op basis van een plan dat gedragen wordt door de schoolbesturen in het primair onderwijs, de organisaties voor kinderopvang, de wijkteams en eventuele andere betrokkenen, waaronder de organisaties voor sport en cultuur.

Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband	Als organisatie voor (voortgezet) speciaal onderwijs, zullen wij in overleg met de schoolbesturen voor basisonderwijs onderzoeken hoe we in deze kindcentra zoveel mogelijk kinderen op kunnen vangen en ook voor leerlingen met een extra ondersteuningsvraag een aanbod kunnen realiseren. Combinatiefunctionarissen gaan actief aan de slag met de stimulering van de deelname aan sport en cultuur verenigingen.
Toelichting	De samenwerking tussen onderwijs, kinderopvang (alle vormen) en vrijetijdsvoorzieningen zal de komende jaren sterk toenemen. Een actieve samenwerking in de wijken van Arnhem is hierbij wenselijk. De samenwerking tussen regulier en speciaal onderwijs en de organisaties voor kinderopvang en vrijetijdsvoorzieningen kunnen met elkaar een aanbod en ondersteuning verzorgen die zal bijdragen aan een in alle opzichten actievere jeugd en een verbetering van de sociale structuur. Naast een ontwikkeling van een ieders persoonlijk welbevinden, zal dit ook bijdragen aan een betere sociale structuur en kunnen meer kinderen in hun eigen woonomgeving opgroeien en zich ontwikkelen tot zelfstandige, onafhankelijke, sociale burgers.
Foto / Afbeelding	 Een voorbeeld van een integrale activiteit tussen kinderen uit het reguliere basis en voortgezet onderwijs en kinderen uit het speciaal en voortgezet speciaal onderwijs, was de dansvoorstelling die met medewerking van Introdance 2 weken geleden in een uitverkocht Amphion in Doetinchem te zien was. 10 van de scholen van De Onderwijsspecialisten en een 4-tal reguliere scholen, in totaal 150 kinderen verzorgde hierbij een spetterende dansshow. Dergelijke activiteiten slechten de grenzen tussen kinderen met en zonder een (verstandelijke) beperking of gedragsproblematiek. Je creatief durven uiten, succes ervaren, applaus ontvangen, draagt bij aan zelfvertrouwen en acceptatie van elkaar. Dergelijke activiteiten, ook op kleinere schaal, kunnen in kindcentra tot ontwikkeling komen en dragen bij aan een betere socialere samenleving.

Pleegzorg

Informatie opgehaald tijdens een themabijeenkomst over pleegzorg. Hierbij waren aanbieders, pleegouders, lokale toegang(en). Raadsleden en wethouders, bestuursadviseurs uit de regio aanwezig.

Prioriteit voor de gemeente Arnhem	Kansen voor Pleegzorg.		
Wat moet er bereikt zijn?	**2027**	**2021**	**2018**
		· Er zijn voldoende pleegouders om aan de vraag te kunnen voldoen · Partijen werken samen bij een pleegzorgplaatsing vanuit één gezamenlijk opgestelde werkverdeling · Er zijn steungezinnen in de buurt om even bij te kunnen springen.	
Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband	verbetering van de positie van ouders én pleegouders; met de samenwerking tussen gecertificeerde instellingen (voogdij), pleegzorgaanbieders en sociale wijkteams; en aan het voorkomen van 'breakdown', het vroegtijdig verbreken van een pleegzorgplaatsing		
Toelichting	Op 2 februari 2017 vond de Conferentie Kansen voor Pleegzorg in de Regio Centraal Gelderland plaats. Pleegzorgaanbieders, gemeenten, sociale wijkteams, maar ook ouders, pleegkinderen en pleegouders zijn het er over eens dat kinderen het beste zo lang mogelijk thuis bij de eigen ouders kunnen blijven opgroeien. Als dat echt niet kan is opgroeien in een 'normaal' gezin de beste optie, liefst dicht bij de eigen ouders en op vrijwillige basis. 'Eigenlijk is de gemeenschap verantwoordelijk voor het welzijn en welbevinden van de eigen kinderen.' Waar mogelijk moet worden voorkomen dat kinderen in gezinshuizen of residentiële voorzieningen moeten worden geplaatst. In de komende jaren willen we investeren in de pleegzorg. Na de conferentie zijn werkgroepen geformeerd om aan de slag te gaan met verbetering van de positie van ouders én pleegouders; met de samenwerking tussen gecertificeerde instellingen (voogdij), pleegzorgaanbieders en sociale wijkteams; en aan het voorkomen van 'breakdown', het vroegtijdig verbreken van een pleegzorgplaatsing.		
Foto / Afbeelding			

Proscoop

Caransscoop en Progez vormen per 1 juli 2016 samen de regionale ondersteuningsstructuur (ROS) Proscoop. Wij zetten onze kennis en expertise in om in de regio's daadwerkelijk de zorg op de juiste plek te realiseren en de gezondheid van inwoners te bevorderen.
Proscoop heeft de maatschappelijke opdracht om de eerstelijnszorg voor inwoners in de wijk te versterken. In aansluiting op de thema's die worden genoemd in de Perspectiefnota 2016-2019 van de Gemeente Arnhem, wil Proscoop graag de volgende punten voor het voetlicht brengen.

Pro actieve wijkteams

De gemeente Arnhem kiest voor een fundamentele wijkbenadering: De uitvoering van taken worden veel meer vanuit de wijk gestuurd; met minder geld en meer bevoegdheden voor de verzelfstandigde sociale wijkteams. Dat vraagt een pro actieve houding en 'lokaal leiderschap' van de sociale wijkteams om de huisartsen en wijkverpleegkundigen actief op te zoeken en uit te leggen wat de gemeente c.q. de wijkteams concreet kunnen bieden op het gebied van onder meer dagopvang, begeleiding, schuldhulpverlening, arbeidsbemiddeling en beweegactiviteiten. Dit ontlast de huisarts en de eerstelijnszorg bij het zoeken naar praktische oplossingen voor patiënten met een sociaal probleem.

Dit sluit goed aan op de beweging dat ook de huisartsen en eerstelijnszorg meer wijk- en populatiegericht gaan werken en dat dit versterkend werkt op de wijkbenadering van de gemeente. Regionale organisaties van de eerstelijnszorg (zoals zorggroepen) kunnen de wijkgerichte aanpak faciliteren, bijvoorbeeld in de vorm van regionale ketenzorgprogramma's en ICT.

Wijk, stad of regio

Bij de ambities van Arnhem rondom wijksturing of frontlijnsturing moet voor huisartsen en de eerstelijnszorg duidelijk zijn wie precies op welke momenten stuurt aan die 'frontlijn' en met welke taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Het beeld is dat op verschillende manieren en op verschillende niveaus hieraan invulling wordt gegeven. Voor de eerstelijnszorg is vaak niet helder welke taken bij de centrale organisatie van de gemeente (blijven) liggen, welke taken worden overgenomen door de wijkteams en welke zaken in regionaal verband (met andere gemeenten) worden opgepakt. Als voorbeeld de aanpak rondom 'verwarde personen', waarbij zowel op lokaal, stedelijk als regionaal niveau overleg plaatsvindt.

Achterstandswijken

De huisartsen vragen met name aandacht voor de zorg en ondersteuning in de achterstandswijken. De werkdruk is daar erg hoog en huisartsen hebben weinig tijd om goed te achterhalen welke gezondheidsproblemen een patiënt precies heeft; zeker als deze het gevolg zijn van (een combinatie van) werkloosheid, relatieproblemen en schulden. Van gemeenten (en ook zorgverzekeraars) wordt verwacht om huisartsen en de eerstelijnszorg in achterstandswijken beter te faciliteren, met als uitgangspunt meer tijd voor de patiënt om een goede diagnose te kunnen stellen en beter te kunnen doorverwijzen naar de juiste instantie in het sociaal domein.

Doelgroepen

In de Perspectiefnota ziet Proscoop vooral raakvlakken met de doelgroepen Ouderenzorg, GGZ en geboortezorg. De gemeente zou zich moeten richten op eenzame ouderen, gezinnen met problematische schulden, kinderen met overgewicht en volwassenen met psychiatrische problemen. Concreet probleem bij de GGZ is de beschikbaarheid van goede woningen voor mensen met een chronische GGZ-problematiek die in de wijk gaan wonen. In het kader van geboortezorg speelt de gemeente een belangrijke rol om gezond gedrag bij kwetsbare zwangere- en jonge moeders actief te bevorderen door voorlichting en gezondheidsprogramma's.

In beeld brengen van de veranderopgaven

Bij het in beeld brengen van de opgaven in de directe woon- en leefomgeving, verwachten wij van de gemeente en de wijkteams dat zij handig gebruik maken van bestaande instrumenten voor een geïntegreerde gebiedsanalyse per wijk om de populatie en zorgvraag in kaart te brengen. Dit voorkomt dat onnodig nieuwe informatie-instrumenten worden ontwikkeld en/of het wiel opnieuw wordt uitgevonden bij het gericht verzamelen en duiden van data.

Publiek-private samenwerking

In de perspectiefnota wordt de versterking van de samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en onderwijs op regionaal niveau benoemd, onder meer door de vorming van een regionale Economic Board. Vergelijkbaar met andere steden en regio's (bijvoorbeeld Utrecht) is het zinvol om zowel de tweedelijnszorg als de eerstelijnszorg in de regio Arnhem actief te betrekken. Juist de thema's (positieve) gezondheid, gezonde stad en onderwijs & werkgelegenheid in de zorgsector vragen om een goede samenwerking tussen overheden, bedrijfsleven, onderwijsinstellingen, ziekenhuizen, zorginstellingen en eerstelijnsorganisaties in de regio Arnhem.

Proscoop,
14 februari 2017

Schoolbesturen PO

Prioriteit voor de gemeente Arnhem

Gelijke kansen voor de jeugd van Arnhem.

Wat moet er bereikt zijn?

- De gemeente Arnhem, het Primair Onderwijs (PO) en de voorschoolse instellingen hebben in de komende jaren de volgende concrete opgaven:
- Nauwere afstemming en samenwerking van jeugdzorg met passend onderwijs en passende kinderopvang; de grote transities van de afgelopen jaren.
- Actualiseren van het onderwijsachterstandenbeleid (OAB) in Arnhem, waar voor- en vroegschoolse educatie (VVE) een onderdeel van is. Van rijkswege worden in 2018 nieuwe criteria en kaders OAB verwacht.
- Uitbouwen van het leerrecht voor alle peuters vanaf 2 jaar in Arnhem, ingegaan per 1-1-2017. De doorgaande lijnen met het onderwijs verstevigen.
- Het actieplan voorkomen voortijdig schoolverlaten. Ons pleidooi is om hier al op jonge leeftijd mee te beginnen, zeker voor speciale risicogroepen.
- Een goede opvang voor alle nieuwkomers (asielzoekerskinderen en overige vreemdelingen) in het onderwijs.
- Aandacht voor opvoeding, het tegengaan van radicalisering en polarisering van jeugdigen.
- Bij de aandacht voor gezondheid hoort ook het tegengaan van toenemend overgewicht onder de jeugd.

Toelichting

Het Collegeakkoord 2014-2018 'Met de stad!' stelt dat jong en oud ruimte moeten hebben om zich te ontwikkelen. Ook het Primair onderwijs in Arnhem heeft de maatschappelijke opdracht om een optimale ontwikkeling en educatie van de jeugd tot 12 jaar te bieden, op drie gebieden: cognitieve ontwikkeling (goede schoolcarrière), persoonlijke ontwikkeling (zelfbewustzijn) en maatschappelijke ontwikkeling (burgerschap). Dit doet het PO in goede samenwerking met de gemeente, de voorschoolse instellingen, de buitenschoolse organisaties en het Voortgezet Onderwijs (VO). In de wijken is het voertuig hiervoor de ontwikkeling van brede scholen en (integrale) kindcentra. Ook een stevige investering vanuit gemeente en PO in goede onderwijs- (kindcentra-) huisvesting in de wijken in de komende 10 jaar is van groot belang. Waarbij het voor onderwijs en gemeente daarbij de opdracht is om te zorgen voor een toekomstgerichte ICT-infrastructuur.

Gemeente en PO hebben gezamenlijk het doel om de kwetsbare jeugd gelijke ontwikkelings- en onderwijskansen te bieden. Het rapport 'Kinderen in tel' d.d. februari 2017 **www.kinderenintel.nl** laat wederom zien dat het met de jeugd in Arnhem, in vergelijking tot andere gemeenten, niet best gesteld is. Het rapport constateert dat de tweedeling in de maatschappij tussen rijk en arm toeneemt, een bron van spanningen in de maatschappij (en dus ook in wijken). Over de gehele linie van risicofactoren komt Arnhem op de 11e plaats van de 390 gemeenten in Nederland (de cijfers zijn uit 2015). Ruim 11 % van de jeugd groeit op in armoede, 8,5 % heeft te maken met jeugdzorg/jeugdhulp, we hebben bijna 3 % voortijdig schoolverlaters. We weten dat ongeveer 9% van de basisschoolleerlingen in Arnhem laag- tot zeer laagopgeleide ouders heeft, een belangrijke risicofactor.

Hier ligt een grote uitdaging, die om stevig beleid, gerichte acties en goede samenwerking vraagt.

Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband

De schoolbesturen PO zijn met deze directe doelen niet volledig. Het geeft aan dat wanneer we streven naar gezonde wijken in een vitale stad, dat de aandacht voor kwalitatief goed onderwijs en het creëren van kansen voor alle kinderen, het onderwijs daarin een centrale plaats verdient.

We zijn benieuwd hoe we dit terug zullen zien in de Perspectiefnota 2018-2021
Met vriendelijke groet, Namens de schoolbesturen *De Basis, Fluvius, Delta* en *Stichting PAS*, M.Ketz, *Directeur Bestuurder De Basis*

STMG Hulp bij het huishouden BV

Prioriteit voor de gemeente Arnhem			
Wat moet er bereikt zijn?	**2027**	**2021**	**2018**
	Wij vinden het belangrijk dat er voor de burgers goede betaalbare voorzieningen (HHT, HBH en CO) zijn in de thuisondersteuning.	Gemeente biedt voor de 'potentiële' burgers een toegankelijk en betaalbaar product wat uitgaat van Code verantwoordelijk marktgedrag Thuisondersteuning.	Er is eenduidige informatie, verschillen tussen Huishoudelijke Hulp Toelage (HHT) en Hulp bij het Huishouden (HBH) zijn inzichtelijk, en gecommuniceerd naar de burgers in Arnhem.
Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband	Wij vinden samenwerking belangrijk en willen graag meedenken/praten over de ontwikkeling van beleid in een vorm van klantpanel/ronde tafel etc. Ook willen wij graag innovatie toepassen in de thuisondersteuning.		

Stuurgroep Beschermd thuis

Stuurgroep Beschermd thuis, Gemeenten Arnhem, Doesburg en Overbetuwe, Sociale wijkteams Woningcorporaties Arnhem, RIBW AVV, Woonzorgnet, IrisZorg, Siza, Pro Persona, Menzis

Prioriteit voor de gemeente Arnhem

Wij willen toe werken naar een inclusieve samenleving, waar ook mensen met beperkingen zo gewoon mogelijk meedoen in de samenleving. De hulp en ondersteuning die zij daarbij nodig hebben regelen we in hun woonomgeving, ook als het gaat om een beschermende en veilige woonsetting. Dit, vanuit een positieve kijk op gezondheid, die staat voor het vermogen zich aan te passen en een eigen regie te voeren. De intramurale capaciteit bouwen we zoveel als kan af, om deze beweging naar voren mogelijk te maken.

De stuurgroep onderschrijft de volgende uitgangspunten:

1 Mensen hebben een stabiele woonplek nodig in de wijk, midden in de samenleving.
2 Eigen kracht en eigen regie: het zelfregisserend vermogen wordt versterkt om een eigen (beschermd) thuis mogelijk te maken en uitstroom uit intramurale voorzieningen te bevorderen.
3 Opvang is kleinschalig en regionaal dekkend.

Met ingang van 2020 worden de onderdelen beschermd wonen en maatschappelijke opvang verder doorgedecentraliseerd van de 43 centrumgemeenten (w.o. Arnhem) naar alle 388 gemeenten in Nederland.

Wat moet er bereikt zijn?

2027	2021	2018
Alle gemeenten binnen de regio Centraal Gelderland voeren de taken MO/BW uit binnen gezamenlijke financiële en inhoudelijke afspraken.	Alle gemeenten binnen de regio Centraal Gelderland voeren de taken MO/BW uit binnen gezamenlijke financiële en inhoudelijke afspraken.	Er is een regionaal beleidsplan Beschermd Thuis.

Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband

Aanpak

De visie van de stuurgroep en de uitdagingen maken de noodzaak tot samenwerken en tot gezamenlijke doelen en afspraken groot. We willen immers niet:

· dat een bewoner onnodig lang in een dure klinische setting moet wachten op een nieuw perspectief;
· dat er in de klinische settingen onvoldoende ruimte is voor nieuwe opnames, wat kan leiden tot maatschappelijke onveilige situaties;
· dat mensen onnodig op de verkeerde plek wachten op de juiste zorg.

We willen dat de zorgaanbieders bewoners begeleiden in het proces van persoonlijk en maatschappelijk herstel. Om deze redenen zien de gemeenten in de regio Centraal Gelderland, corporaties, zorgaanbieders, wijkteams en zorgverzekeraar een urgentie om de handen ineen te slaan.

Vroegsignalering, preventie en nazorg

· Wijkteams kennen de wijkbewoners, herkennen psychische en andere kwetsbaarheden en schakelen tijdig gespecialiseerde behandelaren en begeleiders in.
· Wijkteams werken samen met gecombineerde teams van gespecialiseerde behandelaren en begeleiders zodat burgers thuis in hun eigen omgeving kunnen herstellen.
· Als mensen vanuit een Beschermde Woonomgeving weer naar huis gaan, dan is er zo lang als nodig begeleiding om terugval en draaideurproblematiek te voorkomen.

Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband (vervolg)

Lokaal en regionaal aanbod van intramurale voorzieningen

· In die gevallen dat de situatie thuis onvoldoende stabiel is verwijst het wijkteam tijdelijk naar een Beschermende Woonomgeving.
· Wanneer er sprake is van een crisissituatie, die onveilig is voor de burger en zijn omgeving, verwijst het wijkteam naar plekken in de stad om tijdelijk intensief begeleid en/of behandeld te worden.
· Voor de groep zeer kwetsbare mensen, voor wie een beschermende en veilige omgeving noodzakelijk is, zijn er (langduriger) vormen van Beschermd Wonen beschikbaar.

Toelichting

Om bovenstaande visie en uitgangspunten te realiseren zijn de volgende randvoorwaarden noodzakelijk:

Wonen

· Wij weten elk jaar hoeveel woningen beschikbaar moeten zijn voor bewoners die kunnen uitstromen en stellen deze woningen zoveel mogelijk in een passende context in alle gemeenten in de regio Centraal Gelderland beschikbaar.

Financieel

· Wij realiseren onze doelen binnen het beschikbare budget.

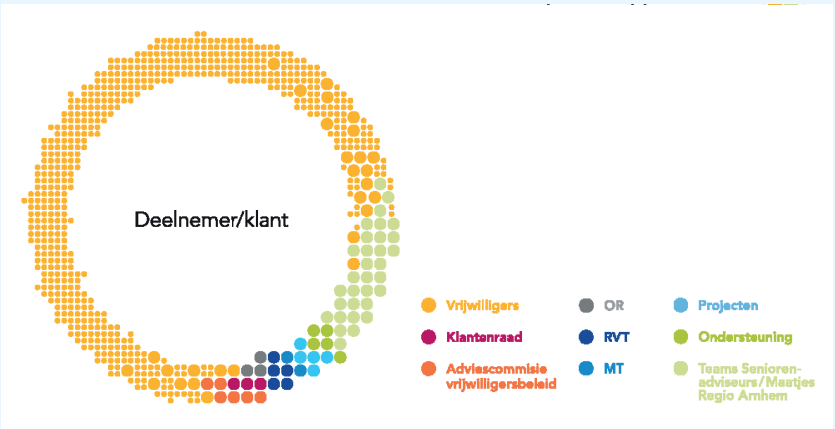
Foto / Afbeelding

SWOA

Prioriteit voor de gemeente Arnhem	**Het creëren van een inclusieve samenleving in Arnhem**, door het faciliteren van de randvoorwaarden (bijv. voorzieningen waardoor álle burgers mee kunnen doen en op deze manier waardering krijgen, sociale rollen vervullen en zich nuttig kunnen voelen) en het stimuleren van inclusie door inwoners, organisaties en ondernemers.

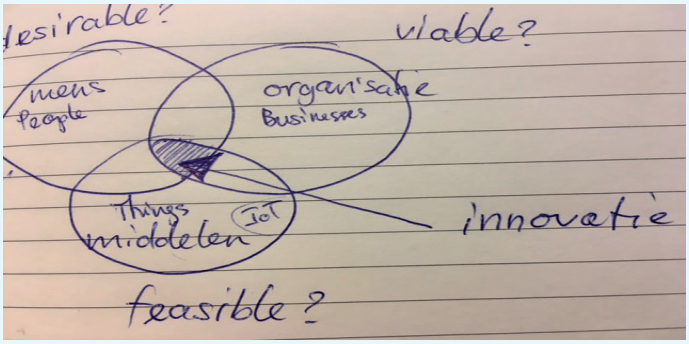
Wat moet er bereikt zijn?	**2027**	**2021**	**2018**
	% van de inwoners die duurzaam meedoen in Arnhem is gestegen. (volgens gemaakte SMART afspraken).	% van de inwoners die geïsoleerd leven in Arnhem is gedaald. Kwaliteit van leven is toegenomen en mensen maken minder gebruik van duurdere maatwerkvoorzieningen. (volgens gemaakte SMART afspraken)	Omvang, oorzaken en gevolgen van uitsluiting zijn in kaart gebracht. Er is draagvlak voor uit te voeren acties die oorzaken en gevolgen aanpakken. (in visie maar ook financieel) . Per wijk worden SMART afspraken gemaakt over te bereiken resultaat.

Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband	Inbreng van kennis bij probleemdefiniëring en inbreng van kennis en inzet van (vrijwillige) medewerkers bij ondersteuning van betreffende inwoners ter stimulering van participatie. Ontwikkelen van voorzieningen die bijdragen aan verbetering van kwaliteit van leven en verbetering van sociale cohesie in samenwerking met netwerken/ buurtinitiatieven en organisaties op wijkniveau
Toelichting	SWOA is bekend in alle wijken. Seniorenadviseurs en coördinatoren Maatjes Regio Arnhem werken goed samen met buurtinitiatieven, andere organisaties en gemeentelijke wijkteams en leefomgevingsteams waarbij de klant centraal staat. 550 vrijwilligers, bijna alle wonend in de wijken van Arnhem vormen een groot web over Arnhem. En zij kunnen een rol spelen bij de signalering van isolement en het stimuleren van participatie.
Foto / Afbeelding	

Thuiszorg Groot Gelre

Prioriteit voor de gemeente Arnhem	Digitalisering. Digitalisering is de stuwkracht achter innovatie door mensen, middelen en organisaties op slimme wijze te verbinden. De transitie naar 'digitale organisaties' speelt zich af op middellange termijn; het helpt daarbij als de insteek van samenwerking – zowel de relatie als contracten – ook op die termijn is gebaseerd.

Wat moet er bereikt zijn?	**2027**	**2021**	**2018**
	Data: Analyseren en voorspellen	Data: Verbonden systemen Product: zorgcombinaties bepaald door data. Zicht op ontwikkelingen (vraag/aanbod) per wijk.	Data: Open Data, Linked Data Product: efficiënte combinatieproducten.

Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband	Samenwerking met Thuiszorg Groot Gelre en andere organisaties. Het koppelen van organisaties, systemen en data kan alleen slagen door samenwerking. Uitvoering geven aan en meewerken met digitalisering. Uitwerken van innovaties.
Toelichting	De cliënt(zorg) staat centraal. Innovatieve oplossingen of producten voor de cliënt kunnen alleen ontstaan wanneer er een behoefte is vanuit de cliënt, het voor de organisatie(s) (financieel) haalbaar is en de technologie voorhanden is. Voorbeelden kunnen zijn: Het voorspellen van zorg door verschillende gegevensbronnen te combineren en daarop analyses en voorspellingen te doen (big data), het ontwikkelen van zeer efficiënte combinatieproducten of het bieden van een integraal zorgaanbod, het beter kunnen afstemmen van vraag en aanbod, en 'voorspellen' van vraag in de toekomst zodat organisaties daar op kunnen sturen op de korte en lange termijn.
Foto / Afbeelding	

VGGM

Ype Schat

Input voor de perspectiefnota 2018 – 2021 gemeente Arnhem

De gemeenten in Gelderland-Midden hebben in 2016 de regionale visie Publieke Gezondheid vastgesteld. In deze visie staat positieve gezondheid (kracht van het potentieel) en integraal beleid centraal. De in deze nota benoemde speerpunten zijn:

· Tegengaan van sociaaleconomische gezondheidsverschillen (SEGV)
· Bevordering van participatie, kwaliteit van leven en eigen regie van chronisch zieken
· Borgen van een vangnetfunctie voor zeer kwetsbare doelgroepen

In onze inbreng voor de perspectiefnota zijn we mede aangesloten op deze visie en de vanuit gemeenten vastgestelde speerpunten.

Tegengaan Sociaal Economische Gezondheidsverschillen (SEGV)

Gezondheidsverschillen zijn van alle tijden en nemen niet af. Laagopgeleiden leven niet alleen zes jaar korter dan hoogopgeleiden, ze leven 19 jaar langer in ongezondheid, met verminderde kwaliteit van leven en doen dus 19 jaar langer een beroep op diverse voorzieningen in zorg en welzijn. Ook is dit een verlies aan potentieel als het om mantelzorgers/vrijwilligers en een actief buurtnetwerk gaat. Arnhem is een gemeente waar relatief veel mensen met een lage sociaaleconomische status wonen. Niet voor niets is Arnhem een GIDS gemeente (Gezond in de stad, een landelijk programma inclusief financiering om SEGV aan te pakken). Tegelijkertijd kent Arnhem ook een aantal wijken waar juist veel mensen met een hoge SES wonen. De verschillen zijn zichtbaar aanwezig.

Als de gemeente preventief wil werken aan de zorgstructuur dan zou het kunnen lonen om aan de inkomensknop te gaan sleutelen. Inmiddels is uit een groot aantal onderzoeken gebleken dat traditionele leefstijlprogramma's en adviezen niet werken voor deze doelgroep. Gebrek aan inkomen geeft vaak ook een gebrek aan bandbreedte om met andere zaken, zoals gezond leven, bezig te zijn. Daarnaast brengt gebrek aan inkomen veel stress met zich mee wat ook erg ongezond is. De laatste Volksgezondheid Toekomst Verkenning (VTV) geeft aan dat psychische aandoeningen (stress, burn-out, depressie etc.) de grootste ziektelast geven in Nederland. Vooral het verlies aan arbeidspotentieel brengt hoge kosten met zich mee. De perspectiefnota biedt zeer veel aanknopingspunten voor de aanpak van SEGV (gezonde en fijne leefomgeving, aandacht voor kunst en cultuur, inzet op preventie in de zorgstructuur). Deze zullen vooral in samenhang effect gaan hebben op het terugdringen van SEGV.

Voor 2018 stellen wij voor de samenwerking tussen de domeinen publieke gezondheid en inkomen vorm te geven. Zodat inkomen (en niet alleen schuldenproblematiek) een belangrijke knop wordt om aan te draaien als het om deze aanpak gaat. Breng niet alleen de schuldenproblematiek in beeld, maar ook hoeveel mensen er op het randje balanceren (dus wel een baan en inkomen maar geen recht op toeslagen e.d. waardoor er onzichtbare armoede is). Breng ook in beeld hoe groot het potentieel is; hoeveel mensen zijn gezond en zelfredzaam en vormen daarmee een buffer voor de rest?
En tot slot: heeft de gemeente zicht op het gebruik van de voorliggende voorzieningen? En daarmee eventueel het effect op het zorggebruik?
Als vervolgstap (2021) staat ons een integratie van SEGV in de domeinen Inkomen, Zorg, Onderwijs en Leefomgeving voor ogen. Richt de aanpak niet alleen op de mensen met een lage sociaaleconomische status maar ook op de mensen eromheen.

Statushouders

In gemeente Arnhem vestigen zich de komende jaren steeds meer statushouders. Deze groep kenmerkt zich in eerste instantie door een groot aantal alleengaanden en alleenstaande minderjarige asielzoekers (AMV). Een van de belangrijke maatschappelijke opgaven daarbij is de participatie van deze nieuwe groep burgers.

De mogelijkheden tot participatie en mate van gezondheid hangen met elkaar samen. De komst van statushouders vraagt niet alleen iets van gemeente Arnhem, maar vraagt ook een ander aanbod en/ of verandering van de wijze waarop VGGM haar aanbod vormgeeft: huisbezoeken JGZ, informatie en advies over seksuele gezondheid en relationele weerbaarheid. Dit ter voorkoming van soa, ongewenste zwangerschappen, maar ook grensoverschrijdend gedrag, mensenhandel en gedwongen prostitutie. Tevens is het van belang dat de gemeente deze groep in beeld heeft (laat monitoren) om van daaruit het beleid t.a.v. statushouders verder inhoud te geven.

Ouderengezondheidszorg

Bevordering van participatie, kwaliteit van leven en eigen regie van chronisch zieken is een van de gemeentelijke speerpunten. Met de invulling van de wettelijke verantwoordelijkheid op basis van de Wpg (artikel 5a, ouderengezondheidzorg) wordt hier mede invulling aan gegeven.

De perspectiefnota biedt reeds meerdere aanknopingspunten voor het invulling geven aan ouderengezondheidszorg: een gezonde leefomgeving en vergroten van de mogelijkheden om mee te doen (participatie). Vanuit het perspectief van publieke gezondheid en veiligheid kan dit verbreed en nader ingevuld worden: antibioticaresistentie preventie in verpleeghuizen, aandacht voor incidenten in zorginstellingen en voor de kwetsbaarheid van fysiek-niet-zelfredzame thuiswonende ouderen bij brand of andere (levens)bedreigende incidenten. Voor de verdere beleidsontwikkeling t.a.v. de ouderengezondheidszorg is het daarbij gewenst deze groep te (laten) monitoren.

Een gezonde en veilige leefomgeving

Gezondheid is in 2015 in de nieuwe Omgevingswet expliciet als thema benoemd. Voor gemeenten betekent dit een andere manier van werken, met betrokkenheid van burgers en stakeholders. Vanwege de beoogde integrale benadering moeten alle relevante belangen vroegtijdig in het proces worden ingebracht en bestuurlijk worden afgewogen en daarmee overstijgt dit het domein van de ruimtelijke ordening.

VGGM wil gemeenten ondersteunen in dit proces. Ook vanuit haar huidige uitvoeringspraktijk werkt VGGM hier naar toe. Als een stap in de richting van meer integraliteit krijgen gemeenten die (bij de brandweer) een omgevingsadvies aanvragen vanaf januari 2016 een multi-advies van Brandweer, GGD, GHOR en politie.

Veiligheid en gezondheid verbonden

In gemeente Arnhem wordt de wijksturing vorm en inhoud gegeven vanuit een samenwerking tussen sociale wijkteams en de teams wijkomgeving. De focus ligt daarbij niet op de problemen, maar op achterliggende oorzaken en behoeften in een wijk. Daarmee komen ook verbindingen tot stand tussen sociaal domein, gezondheid, leefbaarheid en veiligheid. De verbinding publieke gezondheid en veiligheid zien we ook op de thema's verwarde personen en veilig thuis.

Verwarde personen

In de samenleving is toenemende aandacht voor de opvang, zorg en ondersteuning voor mensen die verward gedrag vertonen. De politie geeft signalen af dat zij meer capaciteit inzet voor incidenten rond deze groep. In 2016 hebben ketenpartners vanuit zorg – veiligheid – gemeenten, regionaal overleg gehad met als doel de problematiek in beeld te krijgen en de knelpunten in de ketenaanpak te benoemen. Gemeente Arnhem maakt ambtelijk deel uit van dit proces.

Aandacht voor deze kwetsbare groep zou onderdeel moeten zijn van de perspectiefnota. Waarbij ons inziens waar mogelijk aangesloten en gebruik gemaakt moet worden van algemene structuren en functionaliteiten in plaats van het organiseren van aparte voorzieningen. Te meer omdat dè groep verwarde personen eigenlijk niet bestaat, maar een duiding is voor een groep kwetsbare mensen met zeer uiteenlopende, complexe problematiek. Hierbij dient echter wel kritisch bezien te worden of bestaande voorzieningen nu al voldoende aansluiten op deze kwetsbare groep. Een groep die bijvoorbeeld vaak niet zelf een actieve hulpvraag stelt.

VluchtelingenWerk Oost Nederland (Stichting)

Prioriteit voor de gemeente Arnhem	· Inzetten op de lager opgeleide groep statushouders om de integratie te versnellen door extra in te zetten op een combinatie taal/werk (dus een soort leer-/werktraject). · Nareizende vrouwen en kinderen bijeen brengen en activeren en stimuleren (met name als het gaat om inburgering en scholing).		
Wat moet er bereikt zijn?	**2027**	**2021**	**2018**
Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband	In het kader van de begeleiding (VIP-18) een snelle input mbt status quo van statushouders tav inburgering en leer/werk mogelijkheden. Korte lijnen naar W&I en andere afdelingen van de gemeente die zich hiermee bezig houden, dan wel daar meer mee zouden kunnen. Ook met de inburgeringsaanbieders is overleg, waarbij ook de gemeente vertegenwoordigd is. Hier komt ook de mogelijk eerdere start met inburgering en nauwere aansluiting op aanbod AZC aan de orde. Tevens in het kader van VIP18 nauwe samenwerking met de consulenten van de gemeente. VWON heeft VIP-project (Vluchtelingen Investeren in Participeren). Aandacht is er ook extra voor de groep [jonge] Eritreeërs. Vroegtijdige kennis mbt de (omvang/aard) van de nareizigers.		
Toelichting	*Lageropgeleiden* Lageropgeleiden die moeten inburgeren (dus vooral de taal leren) hebben daarnaast ook baat bij een mogelijkheid om beroepsonderwijs te volgen (zodat ze snel aan het werk kunnen in hun beroepsveld). Veel lager opgeleide Syriërs en Eritreeërs vinden het moeilijk om heel veel in de schoolbanken te zitten; een op het (toekomstig) beroep gerichte lessen/activiteiten bevorderen betrokkenheid, leren en integreren. *Nareizigers* Het komt regelmatig voor dat mannen te kennen geven dat de echtgenote niet hoeft in te burgeren. Ook vrouwen zelf geven soms aan niet te willen/kunnen inburgeren. Een aantal uitgezonderd, zijn de meeste vrouwen geneigd om zich achter de echtgenoot op te stellen. Gezien de hoge (nareizende) instroom van echtgenotes en kinderen is het goed hier op te focussen. Ook zijn er veel echtgenotes die vrij snel na aankomst zwanger blijken te zijn; extra inzet op kinderopvang is dan zinvol, om te voorkomen dat lange wachtlijsten bij de opvang de inburgering belemmert.		
Foto / Afbeelding			

Voedselbank Arnhem (Stichting)

Prioriteit voor de gemeente Arnhem	Een verbindende rol spelen tussen organisaties die zich met armoedebestrijding bezighouden.		
Wat moet er bereikt zijn?	**2027**	**2021**	**2018**
	Te ver vooruit voor mij om iets zinnigs over te zeggen	Voor zover mogelijk eenheid in beleid bij begeleiden en ondersteunen van de doelgroep. Regelmatige coördinatie van activiteiten	Dusdanig vertrouwen tussen organisaties dat vrije uitwisseling van gegevens de standaard is
Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie/ overleg/ samenwerkingsverband	Delen van kennis en informatie. Beschikbaar stellen van mensen en middelen zover mogelijk binnen onze eigen doelstelling.		
Toelichting	De gemeente Arnhem heeft in de afgelopen jaren in het armoedeplatform een goede start gemaakt met het verbinden van organisaties die zich bezighouden met armoedebestrijding. Het is naar ons idee een goede zaak om hiermee door te gaan, en daar waar mogelijk efficiënter en klantgerichter te werken. Met name voor de eerstelijns hulpverlening zou het mooi zijn als alle organisaties die zich bezig houden met armoedebestrijding op een eenduidige manier werken en bereikbaar zijn.		
Foto / Afbeelding			

Werkgeversservicepunt Midden-Gelderland

Prioriteit voor de gemeente Arnhem	Inwoners die aangewezen zijn op de Participatiewet weer (betaald) aan het werk.		
Wat moet er bereikt zijn?	**2027**	**2021**	**2018**
		· 1600 plaatsingen totaal voor WSP · 332 plaatsingen P wet Arnhem · Inwoners geplaatst uit Arnhem met een UWV uitkering: 297	· 1400 plaatsingen totaal voor WSP · 290 plaatsingen P wet Arnhem Inwoners geplaatst uit Arnhem met een UWV uitkering: 260
Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband	· Benadering van werkgevers in Arnhem (en omliggende gemeenten) om vacatures open te stellen. · Advisering waar kansen liggen op de arbeidsmarkt. · Met bedrijven en opleiders leer/werktrajecten aanbieden · Regionale afstemming over de inzet van instrumenten.		
Toelichting	De arbeidsmarkt trekt, na moeilijke jaren, eindelijk weer aan. Meer bedrijven met meer vacatures. Dat biedt kansen voor inwoners van Arnhem die zonder werk zijn. Belangrijk daarbij dat de gemeente zorgt voor het 'werk-fit' maken (en houden) van inwoners die een beroep doen op de participatiewet. Omdat gevraagde en aangeboden kwalificaties vaak niet op elkaar aansluiten is het van belang dat vanuit de gemeentemiddelen worden ingezet voor de (bij)scholing van werkzoekenden. Het WSP kan dan combinaties maken met vacatures bij bedrijven, zodat leer/werktrajecten ontstaan die uitzicht bieden op een (betaalde) baan. Ook instrumenten als jobcoaching, loonkostensubsidie en proefplaatsing met behoud van uitkering bevorderen de match naar werk en zijn voor het te behalen resultaat van groot belang. Om de resultaten voor de groep met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt verder te verhogen wordt de inzet van functiecreatie verder geïntensiveerd.		
Foto / Afbeelding	Werkgevers Servicepunt Midden-Gelderland		

3. LEEFOMGEVING EN DUURZAAMHEID

Alliander

Prioriteit voor de gemeente Arnhem	· Aardgasloze stad · Barrière van centrumring in mooie binnenstad wegnemen · Geen hondenpoep op de stoep		
Wat moet er bereikt zijn?	**2027**	**2021**	**2018**
		· Concrete plannen voor aardgasloze stad in diverse wijken · Masterplan alternatieve centrumring gereed	· Meer handhaving op hondenpoep
Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband	Alliander werkt al hard mee aan alternatieven voor aardgas in de wijken, en gaat daar ook mee door Jochem Garthoff - Alliander		
Toelichting			
Foto / Afbeelding			

Groenforum Arnhem

In het Groenforum zijn vertegenwoordigd: de Arnhemse afdelingen van KNNV, NIVON, IVN, Bezoekerscentrum Molenplaats, Vleermuiswerkgroep Gelderland, Imkersvereniging Arnhem Velp e.o., Gelderse Natuur en Milieufederatie, Stichting Ecovrede, Netwerk Groen Arnhem, Stichting Samenwerkende Volkstuinen Arnhem en Vogelwerkgroep Arnhem e.o.. Het Groenforum houdt daarnaast contact met Groei & Bloei Arnhem, Milieudefensie Arnhem, Vereniging Vrienden van Meinerswijk en Vereniging Vrienden van Sonsbeek.

Prioriteit voor de gemeente Arnhem	Behoud en bevordering van de biodiversiteit.		
Wat moet er bereikt zijn?	**2027**	**2021**	**2018**
	Significant meer biodiversiteit t.a.v. de thema's: **1** Ecologisch groenbeheer met als resultaat o.a. meer wilde bijen en vlinders. **2** Bouwen en renoveren; ruimte voor stadsvogels en vleermuizen bij ieder project, **3** Meer groene tuinen en gevarieerd groen (struiken, heggen, bloemen) in de openbare ruimte; minder tegels in de stad 1).	Opzetten van een biodiversiteitsfonds ter ondersteuning van initiatieven die de biodiversiteit bevorderen, inclusief natuureducatie en -promotie.	Het college of de verantwoordelijk wethouder ondertekent het Groen Manifest Arnhem *1) De doelen worden door het Groenforum op korte termijn nader gespecificeerd)*
Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband	De verschillende organisaties kunnen bieden: · deskundigheid en advisering t.a.v. biodiversiteit · actieve ondersteuning in ecologisch beheer en onderhoud · natuureducatie en - promotie · natuuronderzoek en inventarisatie · uitgebreid, relevant netwerk en promotie van de diverse groene kwaliteiten van Arnhem		
Toelichting	Zie ook Groen Manifest.		
Foto / Afbeelding	 		

1 Ecologisch groenbeheer, doelsoort icarusblauwtje en oranjetipje *(foto's: Anko de Graaff)*

Foto / Afbeelding (vervolg)

2 Bouwen en renoveren, doelsoorten huismus en gierzwaluw *(tekening: Elwin van der Kolk, foto: Bert Houkes)*

3 Meer groen; doelsoorten egel *(foto: myprettygarden.co.uk)*, wilde bij/hommel

Platform Arnhem Klimaatbestendig (AKB)

CASA · Natuurcentrum Arnhem · netwerk Groen Arnhem · beide waterschappen. Opgericht medio 2016.

Prioriteit voor de gemeente Arnhem	**1** Doorgaan met steun aan platform: realiseren bewustwording en eigen verantwoordelijkheid bij alle Arnhemmers in klimaatbestendigheid (wateroverlast en hitte). Betekent actieve steun én financiële steun. **2** Als gemeente goed voorbeeld geven in alle werkzaamheden en klimaatbestendigheid als kader meegeven in alle ruimtelijke ontwikkelingen. **3** De ecologische hoofdstructuur - groen-blauwe netwerk - versterken als basis van klimaatbestendigheid en benutten groene waarden.

Wat moet er bereikt zijn?	**2027**	**2021**	**2018**
	Versterking van groen blauwe netwerk (grote en kleine groen in en om de stad) gereed (en 2021).	Alle Arnhemmers bewust van eigen verantwoordelijkheid klimaatbestendigheid (en zie 2018)	AKB bestendigen om zo initiatieven te kunnen ondersteunen in de stad, ook de Teams leefomgeving.

Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband	Wij zijn een netwerkpartner die de gemeente kan ondersteunen bij het geven van informatie en bij de zoektocht van de doelgroepen. Verder zijn wij sterk in het verbinden met andere partners in de stad, bedrijven en corporaties.
Toelichting	We moeten Arnhem klimaatbestendig maken. Belangrijk is om de stad in beweging te krijgen en om groepen daarin te faciliteren, maar ook om het zelf te doen. Hierbij is de koppeling met de energietransitie en sociale knelpunten heel kansrijk. De voorwaarden voor vergroenen altijd meenemen, dus niet alleen in de corridor zelf, maar ook voor bijv. schoolpleinen verder te vergroenen. Sinds de start wordt ingezet op bewustwording en ondersteunen van initiatieven uit de stad die bijdragen aan klimaatbestendigheid (groene en blauwe maatregelen).
Foto / Afbeelding	ARNHEM KLIMAAT BESTENDIG

Slim Opgewekt!

Prioriteit voor de gemeente Arnhem

· CO2 neutrale stad
· Stad die het voorbeeld geeft voor het land

Wat moet er bereikt zijn?

2027	2021	2018
· 50-60 % van energieverbruik van de stad duurzaam opgewekt	· 21% van energieverbruik van de stad duurzaam opgewekt · Iedere school, sportclub en zorginstelling stroomneutraal en/of energieneutraal	

Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband

Slim opgewekt gaat door met wat ze nu doet:
· maatschappelijke organisaties (w.o. scholen, sportverenigingen en zorginstellingen) stroomneutraal maken
· visueel maken van de CO2 reductie wat leidt tot meer bewustwording
· vergroten bewustwording over energietransitie bij inwoners en bedrijven

Elke Stienissen en Leonn Sekender

Toelichting

Foto / Afbeelding

Stadswerkplaats fiets

Prioriteit voor de gemeente Arnhem	Meer aandacht voor de fiets in de mobiliteit van de stad, in ieder geval in het centrum.		
Wat moet er bereikt zijn?	**2027**	**2021**	**2018**
		Fiets is hoofdvervoermiddel in (het centrum van) de stad: van 20% nu naar 60% in 2021	
Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband	· Meedenken en stimuleren van het gebruik van de fiets · Mensen mobiliseren om mee te doen Hans Schreuder		
Toelichting	· Transferia rondom het centrum inrichten · Stadsdistributie voor bevoorrading uitbreiden		
Foto / Afbeelding			

Van Beek Ingenieurs

Prioriteit voor de gemeente Arnhem	Gemeentelijke organisatie zelf snel energieneutraal, om het goede voorbeeld te geven.		
Wat moet er bereikt zijn?	**2027**	**2021**	**2018**
		Energieneutrale gemeentelijke organisatie	
Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband	Expertise en kennis benutten die er bij de Arnhemse bedrijven (waaronder Van Beek) hierover aanwezig is. Roy Roessink		
Toelichting	Routekaart en actieplan maken en laten zien hoe de gemeente dit gaat doen Let op: veel kansen nog bij het beheer van gebouwen, bijvoorbeeld: in school Omnibus (Schuytgraaf) brandt iedere avond overal het licht, terwijl er niemand aanwezig is.		

Waterschap Rijn en IJssel en Waterschap Rivierenland

Prioriteit voor de gemeente Arnhem	Klimaatbestendig maken van Arnhem (Ruimtelijke adaptatie).		
Wat moet er bereikt zijn?	**2027**	**2021**	**2018**
Arnhem-Noord	Een klimaatbestendige stad waarbij de aanwezige beken een meerwaarde zijn in de openbare ruimte. (waterberging, verkoeling, groen, etc)	De St Jansbeek heeft een plaats in de openbare ruimte, is zichtbaar van spreng tot monding en is een groene / blauwe corridor door de stad.	Het beekdal van de Beek op de Paasberg is klimaatrobuust (het realiseren van waterberging in het beekdal).
Arnhem-Zuid	Arnhem-zuid is voorbereid op de dan voorkomende klimaatsituaties.	Eerste pilots en projecten gereed (zie 2018).	Aanpak en betrokkenen in beeld hebben.
Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband	Samenwerking in de openbare ruimte bij het realiseren van de doelen (wateroverlast verminderen, waterkwaliteit verbeteren, het leefklimaat verbeteren). Dit bereiken we door samen op te trekken in zowel planvorming, uitvoering en communicatie. Door communicatie willen we het waterbewustzijn van burgers en bedrijven vergroten en gezamenlijk bewoners en bedrijven stimuleren om zelf maatregelen te nemen om Arnhem Klimaat Bestendig te maken *(HvA: dit is het proces van het Platform Arnhem Klimaatbestendig)*.		
Toelichting	Het klimaat is aan het veranderen. Zowel extreme neerslag als langere droogte (en hitte) zal vaker voorkomen. Na de wateroverlastsituaties van 2010 en 2014 is duidelijk geworden dat Arnhem-Noord grote problemen kent bij piekbuien. Om deze problemen op te pakken is het o.a. noodzakelijk de openbare ruimte anders in te richten. Gemeente en waterschappen hebben beiden een taak in de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. In het stedelijk gebied van Arnhem is het essentieel om deze aspecten als gemeente en waterschappen samen op te pakken met burgers en bedrijven. Door bij herinrichtingen van de openbare ruimte water een essentiële plaats te geven kan een stap gezet worden om Arnhem KlimaatBestendig / ruimtelijk adaptief te maken, ieder vanuit zijn eigen taak en rol.		

Zoncorp (1)

Prioriteit voor de gemeente Arnhem	· Bewustwording van mensen over de energietransitie/aardgasloze stad, energieneutraliteit en deze ook top-down inzetten · In 2035 aardgasloze stad		
Wat moet er bereikt zijn?	**2027**	**2021**	**2018**
		Stimuleringsmaatregelen, positief en negatief, waaronder fiscale maatregelen om energietransitie te versnellen	
Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband	· Ervaringen uit de praktijk inbrengen · Bedenken van stimuleringsmaatregelen Ed Velthuis		
Toelichting	Welke maatregelen zijn nodig voor een aardgasloze stad? Globale berekening maken van benodigde totaalinvestering tot 2035.		
Foto / Afbeelding	 *Illustratie: Karina Dimitriu*		

Zoncorp (2)

Prioriteit voor de gemeente Arnhem	Samenhangende visie over circulaire economie (afval, vervoer, lokale economie stimuleren) met als voorbeeld Brainport Eindhoven.		
Wat moet er bereikt zijn?	**2027**	**2021**	**2018**
		Visie en vormgeving/ uitvoeringsprogramma gereed	
Wat kan de gemeente verwachten van de betreffende organisatie / overleg / samenwerkingsverband	Zoncorp zal meewerken in vormgeven en uitvoeren van de visie. Rob Fronen		
Toelichting	· Een visie/eenduidige koers stimuleert ondernemers om hieraan hun bijdrage te leveren · Circulaire economie bestaat nu in Arnhem nog uit losse elementen, daar moet meer samenhang in komen · Wat komt het gebied binnen en wat gaat er uit aan waarden? · Bij Mc Carthey stichting en Radboud Universiteit is veel kennis over circulaire economie · Meer gebruik maken van unieke geografische ligging, o.a. vervoersknooppunt, achterstandswijken (sommige problemen lenen zich goed voor circulaire economie) · Unieke eigenschappen van stad en regio gebruiken (electriciteitsstad, veel innovatie etc.)		
Foto / Afbeelding			

4. WIJKEN

Stadsbrede thema's, opgehaald door de teams Leefomgeving:

De teams leefomgeving werken met en in de wijken en hun bewoners aan de plannen die richting gaan geven aan de kwaliteit van de woon- en leefomgeving in de komende jaren. De teams zijn aan de slag gegaan om de opgaven in de wijken met de bewoners en de professionals, gecombineerd met cijfermatige gegevens, in kaart te brengen. Ook de gesprekken met de sociale wijkteams hebben veel informatie opgeleverd. De eerste resultaten liggen hier voor en zullen richting gaan geven aan de inzet van menskracht en middelen in de stad. Wij hebben voor deze gelegenheid met name gekeken naar de thema's die stadsbreed tevoorschijn komen uit de wijksgewijze gegevens. De stadsbrede opgaves en wijkactieplannen zijn één van de meest zichtbare producten van 'Van Wijken Weten'. Ze vormen voor de gemeente, wijkpartners en (actieve) bewoners en ondernemers een richtinggevend kader voor de inzet in de wijk.

We hebben de thema s zoveel mogelijk gelaten in de woorden waarmee de bewoners ze zelf hebben genoemd. Wat we vooral willen opmerken, is dat de wijken die gemengd dan wel een sociale achterstand hebben de meeste zorg en aandacht vragen. Onze insteek is dat er heel veel gebeurt op het gebied van zorg, openbare ruimte etc., maar dat de focus zal moeten liggen op een andere manier van aansturen. Anders gezegd, hoe maken we de geconstateerde beelden operationeel. Hoe kunnen we de opdrachten die langs de geijkte wegen worden uitgezet, anders richten aan de hand van een betere probleemomschrijving en vooraf beschreven resultaten en effecten. Nu is het zo dat, globaal gesproken, bij ieder probleem een nieuwe aanpak en een nieuwe uitvoerder worden gezocht. Maar wellicht is een combinatie van uitvoerders die zich samen buigen over een probleem en een aanpak veel effectiever. En is een vooraf afgesproken resultaatverplichting met tussentijdse evaluaties een betere stok achter de deur om de gewenste resultaten neer te zetten, dan een vooraf uitgezette generieke subsidie.

De verzamelde stadsbrede thema's

Voordat we een opsomming geven, melden we eerst het volgende. Toen we begonnen met onze gesprekken in de wijk, deden we dat vooral 'probleemgestuurd'. Wat zijn volgens u de grote opgaven die voor de komende jaren in uw wijk liggen, was een belangrijke vraag. Naarmate we meer gesprekken voerden en ook de vraag: 'hoe gaat het eigenlijk in uw wijk?' gingen stellen, kregen we veel positieve en tevreden geluiden terug. Het merendeel van de bewoners woont volgens eigen zeggen naar tevredenheid in Arnhem. In veelal ruim opgezette wijken, waar bewoners hun woningen waarderen, de woonomgeving, het groen en het levendige karakter dat voortkomt uit winkelstraten, horecagelegenheden en sportaccommodaties.

Er zijn echter ook zaken waar bewoners en professionals niet of minder positief over zijn. Deze worden hieronder benoemd in de stedelijke thema's, de punten die in (bijna) alle wijken terugkomen.

Deze punten kennen een tweedeling:
Eerst benoemen we de thema s zoals die door veel bewoners letterlijk zijn genoemd.
Daarna een tweetal thema s die een cumulatie zijn van vele en in vele verschijningsvormen genoemde thema s door bewoners.

Bewoners

- *Veel bewoners laten weten dat er geen of weinig gelegenheden meer zijn om elkaar in de wijk of buurt te ontmoeten en dat ze heel graag 'iets te doen' zouden hebben. Waarom hebben wij geen werk terwijl we aldoor op tv horen dat het goed gaat in Nederland.*

De aandacht van de wijkteams hierbij gaat uit naar samenleven en ontmoeten, bijvoorbeeld met verschillende culturen. En, het hebben van werk en vooral een zinvol doel (met andere woorden het hebben van perspectief).

· *Bewoners klagen erover dat ze de weg niet meer weten naar en tussen allerlei organisaties. Dat ze zich vaak van het kastje naar de muur gestuurd voelen. Ze voelen zich vaak niet serieus genomen.*

Er zijn veel organisaties werkzaam in de wijken, op veel, niet zelden dezelfde gebieden. Van belang is dat er samenhang komt tussen de verschillende (hulp)organisaties, dan wel dat de organisaties die op basis van een offerte en met resultaatverplichting kunnen aangeven de klus aan te kunnen de opdracht krijgen, én dat de anderen afvallen. Omgekeerd denken levert op dat we een organisatie of organisaties als volgt gaan bevragen: 'Wie kan een samenhangende aanpak voorstellen (waarbij dus verschillende organisaties bij betrokken zijn) voor bijvoorbeeld de problematiek jeugd (werkeloosheid, geen afgeronde school)?

· *Bewoners laten vaak weten zich zorgen te maken over anderen, familie, de buren, straat- en buurtgenoten. Ze noemen dan opvoedingssituaties, schoolverzuim, mishandeling, schulden, etc.*

Deze 'achter de voordeurproblematiek' kennen we natuurlijk al sinds jaar en dag, maar het lijkt alsof het werken daaraan dweilen is met de kraan open.
De vraag is hoe we hierop geconcentreerder kunnen inzetten, preventief mee aan slag gaan zodat de totale probleemlast afneemt en niet blijvend is of alleen maar verschuift. (los van wie het gaat doen)?

· *Bewoners zien afval op straat, illegale vuilstortingen, ervaren op veel plekken overlast van anderen in buurt of straat. Ik schaam me de laatste tijd voor m.n. familie als die bij mij op bezoek komt omdat het hier zo verloedert.*

Ik maak me zorgen over de toekomst van mijn kinderen. Ik zou zo graag zien dat ze het beter krijgen als wij, maar zoals het gaat zie ik dat niet gebeuren.

Compactheid en verbinding in de zorg om jeugd is een belangrijk verbeterpunt. De vraag is waar moeten we beginnen. Geven we de jeugd op alle problemen separaat aandacht of doen we dit in een samenhangend programma, met aandacht op school, het sportveld, de kinderclub, de ouders die verantwoordelijk zijn voor de opvoeding van hun kinderen, etc. Als het gaat om jeugd dan gaat het met name om de volgende problemen: gezondheidsproblemen (kinderen met overgewicht en te weinig beweging), schulden onder de jeugd, scholing niet af maken en het hebben van geen werk, niet kunnen samenspelen en werken.

· *Bewoners noemen vaak armoede als thema in vele verschijningsvormen: langdurig lage inkomens, (relatief) hoge vaste lasten, schulden, gebrek aan scholing, etc. Hoe moet dat nou allemaal in de toekomst, ik zie dat niet meer zitten, is een veel gehoorde uitspraak.*

Armoede is veel omvattend, naast armoede door werkeloosheid, schulden en door 'generatiearmoede' (het van generatie op generatie verblijven in armoede wat een 'cultuur' geworden is), komen we bij hooggeschoolden armoede steeds vaker tegen (oorzaak hoge hypotheek, scheiden).

Wijkteams

· *'Duurzame' sociale problematiek*

We zagen hierboven al dat bewoners zich zorgen maken over elkaar. Hier grijpen veel zaken in elkaar. We zien het vaak als consumerend gedrag, dat maakt dat mensen afwachten en niet meer actief met hun eigen problemen aan de slag gaan. Bepaalde groepen nemen geen verantwoordelijkheid voor hun gedrag. Er wordt al jaren geïnvesteerd in hulpverlening, activiteiten etc. Als mensen afhaken of niet meedoen (bijv. aan activiteiten) is er geen consequentie voor gedrag/keuze die kinderen dan wel volwassen maken. De overheid en de school worden verantwoordelijk geacht. Dit leidt ook tot lage zelfredzaamheid, eenzaamheid, taalproblematiek en leren & opgroeien, opvoeding.

De missie in dit opzicht is dus om in het kader van preventie, participatie, werk, gezondheid, gedragsverandering en welbevinden bij kansarme gezinnen hun gezondheid/levensstandaard integraal te bevorderen?

· *Fysiek versus duurzaamheid*

Het gaat hier om duurzame kwaliteit van de leefomgeving. Naast dat verschillende bewoners initiatieven ontwikkelen bijvoorbeeld voor wateroverlast en duurzame natuur, die we natuurlijk willen versterken, zijn verkeer en verkeersveiligheid onderwerpen die spelen in meerdere wijken. Voor verkeer geldt mobiliteit verbeteren en waar mogelijk de negatieve aspecten ervan beheersen.
Het leefklimaat zoals wateroverlast en hittegebied vraagt ook aandacht.

Tot slot

De gemeente Arnhem houdt talloze ballen in de lucht. De indruk bestaat dat we altijd 'alles' doen, weinig focussen en weinig keuzes maken. Uit bevlogen, bezorgde en kwaliteitsgedreven motivatie, dat zeker.

Maar de vraag is of we met al deze (en nog meer zaken die we maar in een of enkele wijken tegenkomen) punten vol aan de slag moeten. Of is het verstandiger om keuzes te maken. Meer volume te brengen in de meest zorgelijke en urgente zaken en andere in tijd naar achteren schuiven of in volume reduceren.

Uitzending raadsdebat input Perspectiefnota d.d. 20 maart 2017

Jaarrekening en Jaarverslag 2016

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **127133**

ONDERWERP: WERKBEDRIJF ARNHEM

Voorstel

1. Vaststellen dat het wenselijk is om voor Presikhaaf Bedrijven het alternatief Werkbedrijf Arnhem te ontwikkelen, uit te werken en uit te voeren.
2. Vaststellen dat Werkbedrijf Arnhem volop kansen biedt bij de inzet om te werken aan verbetering van de leefsituatie van veel Arnhemmers.
3. Vaststellen dat er voor de gemeente Arnhem als opdrachtgever en eigenaar voldoende perspectief is om te sturen op de prestaties van Werkbedrijf Arnhem.
4. Vaststellen dat de propositie voor Werkbedrijf Arnhem perspectief biedt op een evenwichtige verdeling tussen (i) de door de gemeente over te dragen zeggenschap, (ii) de door de gemeente te behouden verantwoordelijkheden en (iii) het perspectief op rendement.
5. Vast te stellen dat het meerwaarde heeft Werkbedrijf Arnhem met oog voor de regio te ontwikkelen en de regiogemeenten uit te nodigen te participeren.
6. Instemmen met het voorstel om de propositie voor Werkbedrijf Arnhem in te brengen in het bestuur van Presikhaaf Bedrijven.

Inleiding

Met ons voornemen d.d. 20-12-2016 om de publieke sociale onderneming Werkbedrijf Arnhem op te richten komt de gemeente Arnhem in de positie om opvolger te worden van de bedrijfsactiviteiten van PHB. Naar onze overtuiging ontstaan hiermee de beste perspectieven op het behouden en uitbouwen van werkgelegenheid, een soepele van het huidige PHB, het beperken van ontmantelings- en frictiekosten en een meer eenduidige sturing op de bedrijfsresultaten en maatschappelijke prestaties.

Bovendien biedt het ons de gelegenheid om het Werkbedrijf Arnhem veel meer in te zetten bij de opgaven waar onze stad, onze wijken en onze inwoners voor staan. Wij gaan nog meer werken vanuit de kracht, behoeften en leefsituatie van onze Arnhemse inwoners en Werkbedrijf Arnhem kan daarbij helpen.

Binnen de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorziening Gelderland-Midden (Presikhaaf Bedrijven (PHB)) werken de tien gemeenten in de arbeidsmarktregio Midden-Gelderland samen bij de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW). In de huidige GR zijn zowel het werkgeverschap van SW-medewerkers als het ondernemerschap van de bedrijfsactiviteiten waar zij werken georganiseerd.

Omdat de deelnemende gemeenten te grote ondernemersrisico's ervaren en erg terughoudend zijn met de instroom van nieuwe doelgroepen in PHB, is de huidige GR niet toekomstbestendig. Door de zeer geringe

Arnhem GEMEENTE

instroom is er effectief sprake van een sterfhuisconstructie. Een sterfhuis waarbinnen gemeenten elkaar onbedoeld gegijzeld houden, waar financiële tekorten en risico's dreigen toe te nemen en waar de opgebouwde werkgelegenheid voor mensen met een verminderd arbeidsvermogen dreigt te verdwijnen. Er is dus behoefte aan een doorbraak. Met het initiatief voor Werkbedrijf Arnhem (werktitel) willen wij die doorbraak forceren.

Beoogd effect

Doel van het voorliggende voorstel is de gemeenteraad mee te nemen in het waarom, wat en hoe rondom Werkbedrijf Arnhem. Dit om de raad te laten besluiten om het college van B&W opdracht te geven de propositie voor Werkbedrijf Arnhem aan het Algemeen Bestuur (AB) van PHB voor te leggen. Inzet is om het AB PHB in de vergadering van juli een gedragen en weloverwogen besluit te laten nemen over het voornemen om de bedrijfsactiviteiten van het huidige PHB in samenhang over te dragen aan Werkbedrijf Arnhem.

Argumenten

1.1 Het is wenselijk om Werkbedrijf Arnhem te ontwikkelen, uit te werken en uit te voeren omdat wij de impasse rondom Presikhaaf Bedrijven willen doorbreken.

- De keuze om uitsluitend de aflopende groep SW-medewerkers bij PHB onder te brengen biedt onvoldoende toekomstperspectief voor PHB.
- In dit krimpscenario komen opbrengsten verder onder druk te staan, moet periodiek de formatie worden aangepast en de infrastructuur worden afgeschaald, wordt de GR met grote migratiekosten geconfronteerd en raakt werkgelegenheid verloren.
- Wij hebben de afgelopen jaren op diverse manieren geprobeerd om regionaal tot een oplossing te komen. Dat is niet gelukt en opties om dat wel succesvol te doen zijn niet meer voorhanden.
- Het gebrek aan helderheid over de toekomst leidt tot een terugloop van werkopdrachten en onrust bij SW-medewerkers en de organisatie. Onderdruk en onzekerheid hebben een negatief effect op het toch al hoge ziekteverzuim bij PHB. Wij willen deze bestuursperiode duidelijkheid scheppen. Er is behoefte aan een doorbraak. Met Werkbedrijf Arnhem forceren wij die doorbraak.

1.2 Het is wenselijk om Werkbedrijf Arnhem te ontwikkelen, uit te werken en uit te voeren omdat wij kansen zien om de leefsituatie van veel Arnhemmers te verbeteren.

- Wij benutten de ontwikkeling van Werkbedrijf Arnhem als kans om uitvoering van het gemeentelijke participatiebeleid en de rolverdeling van de verschillende uitvoeringspartners verder door te ontwikkelen en meer te integreren in het sociale domein.
- In het licht van de sociaal-maatschappelijke opgaven van onze inwoners en wijken zijn wij voornemens om de toegangspoort te verbreden en het instrumentarium van Werk & Inkomen toe te voegen aan het (decentrale) instrumentarium van de Sociale Wijkteams (SOWT) en de Wijkteams Leefomgeving

(WTLO) opdat (i) samen met het cluster W&I de inzet van de instrumenten effectiever wordt en (ii) er vanuit de leefsituatie van inwoners een meer integrale afweging van de inzet van middelen plaatsvindt.

- Tegen de achtergrond van de relatief hoge bijstandsdichtheid in Arnhem, zijn wij voornemens om de re-integratieaanpak te intensiveren ('Van de bank af'). De intensivering van de re-integratieaanpak vereist passend werk voor arbeidsontwikkeling. Wij stellen dat alle aangepaste werksoorten in de arbeidsontwikkelketen (van activerend werk, via beschut werk en vormen van detachering, naar begeleid werk) cruciaal zijn (en blijven) om de arbeidsontwikkelbehoeften van de doelgroep van de Participatiewet te bedienen en een effectieve verbinding te leggen naar het werk van reguliere (sociale) ondernemers. Werkbedrijf Arnhem krijgt van ons de ruimte om deze werkvormen in te vullen. Werkbedrijf Arnhem voegt zich daarmee tussen het Centrum voor Activerend Werk (CAW) en het Werkgeversservicepunt (WSP).

1.3 Het is wenselijk om Werkbedrijf Arnhem te ontwikkelen, uit te werken en uit te voeren, omdat wij kansen zien *om Werkbedrijf Arnhem op te bouwen vanuit de aanwezige infrastructuur van passend werk, kennis en expertise van het huidige Presikhaaf Bedrijven.*

- Daarmee geeft Werkbedrijf Arnhem duidelijkheid en toekomstperspectief voor SW-medewerkers en de organisatie.
- Daarmee biedt Werkbedrijf Arnhem ook de nieuwe doelgroep van de Participatiewet kansen (passende werkgelegenheid van PHB vasthouden en uitbouwen mits de ondernemings- en exploitatierisico's te beheersen zijn en het werk (binnen een redelijke termijn) participatiewet-proof is).
- Daarmee kan Werkbedrijf Arnhem frictiekosten verlagen (de frictiekosten die gemoeid zijn met de totale ontmanteling van PHB zijn - op basis van extrapolatie van eerder uitgevoerde analyses - ca. € 30,5 mio; het Arnhemse aandeel in de totale frictiekosten is ca. € 16,1 mio; als Werkbedrijf Arnhem zich exclusief richt op de Arnhemse SW-medewerkers en de Arnhemse instroom van nieuwe medewerkers vanuit de Participatiewet worden de totale frictiekosten verminderd tot ca. € 22,8 mio en het Arnhemse aandeel tot ca. € 8,5 mio).

1.4 Het is wenselijk om Werkbedrijf Arnhem te ontwikkelen, uit te werken en uit te voeren, omdat dit een eenduidige aansturing van de uitvoering bevordert.

In de huidige GR PHB zijn zowel het werkgeverschap van SW-medewerkers als het ondernemerschap van de bedrijfsactiviteiten waar zij werken georganiseerd. In het kader van de toekomst van PHB is het steeds al de inzet van de deelnemende gemeenten om de bedrijfsactiviteiten te vervreemden en de verantwoordelijkheid voor het werkgeverschap van SW-medewerkers te behouden.

De gemeenten kiezen ervoor om het werkgeverschap, de verloning en de basis HRM-taken voor de SW-medewerkers publiek te organiseren in de nieuwe, modulaire GR of de aangepaste, huidige GR. Hiermee

blijven de arbeidscontracten van SW-medewerkers publiek geborgd en wordt het loon van SW-medewerkers gegarandeerd.

Als de gemeente Arnhem en andere gemeenten besluiten om voor hun SW-medewerkers gebruik te maken van de diensten van Werkbedrijf Arnhem worden zij vanuit deze GR gedetacheerd bij Werkbedrijf Arnhem.

- De eerste mogelijkheid voor de gemeente om (individueel) te sturen op de prestaties van Werkbedrijf Arnhem is via de dienstverleningsovereenkomst (DVO). De gemeente maakt in aparte DVO's afspraken met Werkbedrijf Arnhem over (i) de ontwikkeling van en passend werk voor de SW-medewerkers, (ii) de inkoop van arbeidsontwikkeltrajecten voor nieuw instromers vanuit de Participatiewet en (iii) de inkoop van diensten op bijvoorbeeld het terrein van groenonderhoud, schoonmaak en beheer.
- Een tweede mogelijkheid voor de gemeente om (evt. samen met andere gemeenten) te sturen op de prestaties van Werkbedrijf Arnhem is via het nog te formuleren detacheringsbeleid van de GR waar het werkgeverschap van SW-medewerkers is ondergebracht.
- De derde mogelijkheid om te sturen is als eigenaar (aandeelhouder) van Werkbedrijf Arnhem. Dit geldt (vooralsnog) alleen voor de gemeente Arnhem.

2.1 Werkbedrijf Arnhem levert een bijdrage aan het verzilveren van de kansen om de leefsituatie van Arnhemmers te verbeteren.

- Allereerst door het dienstenpakket van Werkbedrijf Arnhem.
- In de tweede plaats door de toegevoegde waarde die Werkbedrijf Arnhem levert voor (kandidaat)werknemers uit de doelgroep (arbeidsontwikkeling en passend werk); (decentrale) poortfunctie (via werk naar werk); onderwijs (stageplekken; leerwerkplekken); CAW (additionele vormen van activerend en beschut werk; springplankfunctie naar werksoorten aansluitend op activerend werk); WSP en werkgevers (additionele werkgeversdiensten zoals detacheringsfaciliteiten en productiefaciliteiten voor derden); gemeente (schadelastbeperking).
- Kortom, Werkbedrijf Arnhem verbreedt en vergroot voor Arnhemmers, met een tijdelijke of structurele afstand tot de arbeidsmarkt, de mogelijkheden voor arbeidsontwikkeling en de kansen op werk (en daarmee de effectiviteit van de werknemers- en werkgeversbenadering).

2.2 Werkbedrijf Arnhem wordt opgebouwd vanuit de aanwezige infrastructuur van passend werk, kennis en expertise van het huidige Presikhaaf Bedrijven, maar is geen Presikhaaf Bedrijven 2.0

Voor onze analyse van de uitgangssituatie van PHB baseren wij ons op de doorlichting, die GoedWerkt (GW) halverwege 2016 in opdracht van PHB uitvoerde.

PHB is ooit opgezet om passende werkgelegenheid te creëren voor mensen met een verminderd arbeidsvermogen. Daar is het bedrijf in geslaagd. Het is momenteel één van de grootste SW-bedrijven van Nederland. Tegelijkertijd is het echter ook een structureel verliesgevend bedrijf en presteert het slechter dan veel vergelijkbare SW-bedrijven in het land: de gemiddelde omzet per medewerker is laag; de gemiddelde

kosten per medewerker zijn hoog; de organisatie is star, weinig marktgericht en sterk gebaseerd op traditionele SW-werkprocessen.

Wij hebben de sectorbegroting 2017 en kengetallen uit de SW-branche gebruikt om het verbeterpotentieel van de bedrijfsactiviteiten te onderzoeken en stellen vast dat er ruimte voor verbetering is, mits invulling wordt gegeven aan een aantal belangrijke transformaties.

Hieronder volgt een kort toelichting. Voor alle transformaties geldt dat ze in het nog op te stellen bedrijfsplan voor Werkbedrijf Arnhem verder worden uitgewerkt.

1. De transformatie ‘Van sociale werkvoorziening naar arbeidsontwikkelbedrijf’ is er op gericht dat een selectieve en gerichte investering in doelgroep-medewerkers in combinatie met de bedrijfsactiviteiten (meer dan nu) bijdraagt aan de arbeidsontwikkeling van mensen. Inzet is om de doelgroep-medewerkers gefaseerd stappen te laten zetten naar werksoorten waarin hun talenten maximaal worden benut, hun zelfstandigheid groeit en hun loonwaarde stijgt.
2. De transformatie 'Van bolwerk naar netwerk' is er op gericht om in de toekomst minder afhankelijk te zijn van enkele grote werkopdrachten of detacheringen en in te zetten op meer, duurzame en beter beheersbare opdrachten van een gemiddelde omvang. Dit betekent dat Werkbedrijf Arnhem samen met het WSP voor de opgave staat om sociaal (en inclusief) ondernemerschap in onze arbeidsmarktregio te stimuleren. Dit kan door samen met sociale ondernemers (zoals GW en de Voorwerkers) in te zetten op de ontwikkeling van (i) een ondernemerscentrum, (ii) een werkgelegenheidsinvesteringsfonds en (iii) een werkgelegenheidsprogramma.
3. De transformatie 'Van hekkensluiter naar middenmoter' is er op gericht om de resultaten van de bedrijfsactiviteiten te optimaliseren. Werkbedrijf Arnhem koerst er op om de bedrijfsresultaten meer naar het landelijke branchegemiddelde (van SW-bedrijven) te brengen. Hoewel dit, vanwege het relatief zware loongebouw van de reguliere medewerkers, niet helemaal haalbaar is, laat de financiële doorkijk van Werkbedrijf Arnhem een positieve ontwikkeling zien. Die positieve ontwikkeling wordt bereikt door: de bedrijfsactiviteiten door te starten op basis van een 'schone lei'; de omzet te verhogen (meer markt- en klantgericht te opereren en tarieven te verbeteren; nieuwe werk voor nieuwe instroom te ontwikkelen; en partnerschappen met regionale bedrijfsleven, zorginstellingen, maatschappelijke partijen en gemeenten uit te bouwen); de productieprocessen te verbeteren en marges te verhogen; de organisatie aan te passen; de kosten te reduceren; en te investeren in groei (van de medewerkers zelf en van de werkgelegenheid).

3.1 Er is voor de gemeente Arnhem als uitvoeringsregisseur voldoende perspectief om te sturen op de prestaties van Werkbedrijf Arnhem via een DVO voor SW-medewerkers en een DVO voor de nieuwe instromers vanuit de Participatiewet.

- Bij de uitvoering van de Participatiewet neemt de gemeente de regie op de uitvoering. Dit betekent dat het de gemeente kaders stelt voor de inzet van middelen om mensen te helpen hun afstand tot de arbeidsmarkt te overbruggen. Concreet gaat het om een doeltreffende en doelmatige inzet van (i) de vraagversterkende arrangementen van de werkgeversbenadering en (ii) de aanbodversterkende arrangementen van de werknemersbenadering. Bij de gemeente is de controle op (i) kosten en resultaat, (ii) duurzaamheid van de plaatsing, (iii) klanttevredenheid van de werkgever en (iv) loonwaarde

ontwikkeling van de kandidaatwerknemer belegd. Werkbedrijf Arnhem rapporteert de gemeente over deze aspecten.

3.2 Er is voor de gemeente Arnhem als opdrachtgever van diensten voldoende perspectief om te sturen op de prestaties van Werkbedrijf Arnhem via DVO's.

- In de DVO worden zowel afspraken gemaakt over de prijs en kwaliteit van de te leveren (groen, schoonmaak en/ of beheer) diensten als over de mate waarin de gemeentelijke maatschappelijke opgave (bijv. inzet van doelgroep-medewerkers; zelfwerkzaamheid wijk/ buurt/ straat) wordt ingevuld.

3.3 Er is voor de gemeente Arnhem als eigenaar voldoende perspectief om te sturen op de prestaties van Werkbedrijf Arnhem *via (i) de statutaire bepalingen, (ii) managementcontracten en (iii) Raad van Toezicht of Raad van Commissarissen.*

4.1 Met Werkbedrijf Arnhem ontstaat er voor de gemeente een evenwichtige verdeling tussen (i) de door de gemeente over te dragen zeggenschap, (ii) de door de gemeente te managen risico's en (iii) de voor de gemeente perspectief op rendement.

In het voorstel voor Werkbedrijf Arnhem draagt de GR PHB zeggenschap over de bedrijfsactiviteiten over aan Werkbedrijf Arnhem. De nieuwe, modulaire GR of gewijzigde, huidige GR behoudt de

verantwoordelijkheid over het werkgeverschap van SW-medewerkers en blijft hiervoor dus ook de kosten dragen.

Daar staat tegenover dat Werkbedrijf Arnhem de risico's van het productieresultaat en het begeleidingsresultaat van de bedrijfsactiviteiten overneemt en een aantal belangrijke transitiedoelen invult.

Werkbedrijf Arnhem biedt de gemeente Arnhem (en mogelijk ook andere gemeenten):

- De mogelijkheid het stuur nu zelf in handen te nemen en straks eigen keuzes te maken.
- Heldere en beheersbare kosten.
- Perspectief voor SW-medewerkers. Gemeenten doen zaken met een arbeidsontwikkelbedrijf dat de ontwikkeling van inwoners als hoofddoel heeft.
- Als gemeenten willen, kunnen zij ook voor andere groepen medewerkers afspraken maken met Werkbedrijf Arnhem.

Daarnaast biedt Werkbedrijf Arnhem als opvolger van PHB:

- Zekerheid en rust voor SW-medewerkers en voor de vele werkgevers waarmee PHB zaken doet.
- De mogelijkheid om frictiekosten, die bij elk scenario aan de orde zouden zijn, te beperken.
- Nog deze bestuursperiode een oplossing voor de impasse waarmee gemeenten al jaren worstelen.

5.1 Het is wenselijk om Werkbedrijf Arnhem met oog voor de regio te ontwikkelen, uit te werken en uit te voeren omdat dit de kansen op behoud van werkgelegenheid en het beperken van frictiekosten vergroot.

Werkbedrijf Arnhem richt zich in de basis op de Arnhemse doelgroep van de Participatiewet en de Arnhemse SW-medewerkers. Dat is ook de reikwijdte van besluiten die Arnhem kan nemen. Ons college weet dat de propositie sterker wordt als gelijkgestemde gemeenten uit de regio aansluiten. Daarom zijn voor Werkbedrijf Arnhem twee scenario's in beeld gebracht: de 50%-variant waarbij alleen de gemeente Arnhem diensten voor SW-medewerkers en de nieuwe instromers vanuit de Participatiewet van Werkbedrijf Arnhem afneemt; en de 100%-variant waarbij naast Arnhem ook regiogemeenten SW-diensten van Werkbedrijf Arnhem afnemen (voor de nieuwe instromers kunnen regiogemeenten gebruik maken van Werkbedrijf Arnhem, maar daar gaat de 100%-variant niet bij voorbaat van uit).

- De variant waarbij meer gemeenten besluiten om zich aan te sluiten bij het Arnhemse initiatief voor Werkbedrijf Arnhem biedt met name meer perspectief om de werkgelegenheid bij Productie (m.n. detacheringen en groepswerk op het terrein van verpakken en monteren) te behouden (en uit te bouwen).
- De variant waarbij meer gemeenten besluiten om zich aan te sluiten bij het Arnhemse initiatief voor Werkbedrijf Arnhem biedt (nog) meer mogelijkheden om frictiekosten te beperken. Als regiogemeenten besluiten om voor al hun SW-medewerkers tenminste 5 jaar gebruik te maken van de diensten van Werkbedrijf Arnhem dalen de totale frictiekosten van ca. € 30,5 mio tot ca. € 10,04 mio.
- Werkbedrijf Arnhem biedt derhalve aanknopingspunten om actief te sturen op frictiekosten. Dit geeft de betrokken gemeenten meer financiële ruimte om (gefaseerd) hun lokale of subregionale alternatieven uit

te werken en te realiseren, nieuwe impulsen te geven voor verbetering van de (sub)regionale arbeidsmarkt en de transformatie van PHB soepeler te laten verlopen.

5.2 Regiogemeenten zijn van harte uitgenodigd te participeren in Werkbedrijf Arnhem

Allereerst, gemeenten die volledig dezelfde ideeën hebben als wij, bereid zijn risico te nemen en voor ogen hebben om samen een succesvol bedrijf neer te zetten kunnen meedoen als mede-eigenaar. Gemeenten die een goede plek willen voor hun SW-medewerker of diensten af willen nemen voor de arbeidsontwikkeling van inwoners in de participatiewet, maar geen risico willen lopen, kunnen een dienstverleningsovereenkomst afsluiten. Zie de brochure van Werkbedrijf Arnhem voor de regiogemeenten in de bijlage.

5.3 We maken met de regiogemeenten, wanneer die willen participeren, afspraken over de transitiefase.

Om te kunnen sturen op het behoud van de werkgelegenheid, rust te creëren voor de SW- en vaste medewerkers en opdrachtgevers en de frictiekosten van € 30,5 mio te beperken, is het verstandig en noodzakelijk afspraken te maken over de transitiefase.

De afspraken die we voorstellen voor de eerste vijf jaar zijn helder, eenvoudig en vrij strak. Dit biedt de gelegenheid een rustige overgang en solide basis te bieden voor transformatie en mogelijk flexibeler afspraken in een later stadium. Na de transitiefase zijn gemeenten vrij om nieuwe keuzes te maken. De afspraken zijn uitgewerkt in de uitgangspunten voor de dienstverlening (zie bijlage).

<u>Uitgangspunten voor de dienstverlening van het Werkbedrijf voor SW-medewerkers:</u>

- Het werkgeverschap van de SW-medewerkers wordt geregeld binnen een GR.
- Gemeenten betalen aan de GR de bruto salariskosten en de kosten voor P&O en salarisadministratie.
- De frictiekosten om de overgang van PHB naar Werkbedrijf Arnhem met een schone lei te kunnen realiseren worden vooraf bepaald en afgerekend, conform de eerder bepaalde spelregels. Frictiekosten die daarna ontstaan zijn voor rekening van Werkbedrijf Arnhem.
- Gemeenten maken voor de eerste periode van 5 jaar met Werkbedrijf Arnhem afspraken over de volledige groep SW-medewerkers uit de gemeente. Daarna kan men opnieuw een keuze maken.
- Gemeenten ontvangen van Werkbedrijf Arnhem geen detacheringsvergoeding.
- Gemeenten betalen aan Werkbedrijf Arnhem geen begeleidingskosten.
- Over 'module 8' (SW-medewerkers met zeer beperkte loonwaarde) is eerder een besluit genomen. Werkbedrijf Arnhem neemt voor de periode van 3 jaar de dienstverlening voor deze specifiek vastgelegde groep over onder dezelfde condities als PHB nu doet.
- Werkgelegenheid verdeelt Werkbedrijf Arnhem evenredig over de deelnemende gemeenten, waarbij voor ieder individu de best passende plek het uitgangspunt is.

<u>Uitgangspunten voor de dienstverlening van Werkbedrijf Arnhem voor inwoners in de participatiewet:</u>

- Deze afspraken betreffen maatwerk en worden vastgelegd in een separate dienstverleningsbijeenkomst.

5.4 Werkbedrijf Arnhem biedt perspectief voor regiogemeenten

Onderstaande tabel geeft een samenvattend inzicht in de verschillende keuzemogelijkheden en bijbehorende perspectieven voor gemeenten

meedoen als mede-eigenaar	**meedoen op basis van dvo's**	**niet meedoen / eigen alternatief**
salaris en basis HRM-kosten SW medewerkers	salaris en basis HRM-kosten SW medewerkers	salaris en basis HRM-kosten SW medewerkers
aandeel in frictiekosten ad € 10,04 miljoen	aandeel in frictiekosten ad € 10,04 miljoen	aandeel in frictiekosten ad € 30,4 miljoen
• rendement en risico's • aandeel in aanloopkosten en vorming eigen vermogen	• geen risico's • geen aandeel in aanloopkosten en vorming eigen vermogen	• zelf risico's • (aanloop) kosten voor het zelf organiseren van werk en begeleiding
module 8 conform eerdere afspraken	module 8 conform eerdere afspraken	module 8 medewerkers worden bij eigen bedrijfsactiviteiten geplaatst
alle SW medewerkers voor onbepaalde tijd	Alle SW medewerkers in elk geval voor 5 jaar, daarna keuzemogelijkheid	SW medewerkers worden bij eigen bedrijfsactiviteiten geplaatst
geen regionale verschillen tussen SW medewerkers en die van andere gemeenten	geen regionale verschillen tussen SW medewerkers en die van andere gemeenten	regionale verschillen tussen SW medewerkers
instrument in handen voor inwoners uit participatiewet	mogelijkheid voor dvo's voor inwoners uit participatiewet	
realisatie eerder vastgestelde BresDo doelen	realisatie eerder vastgestelde BresDo doelen	?

6.1 De optelsom van bovenstaande argumenten geeft voldoende basis om de propositie voor Werkbedrijf Arnhem in te brengen in het bestuur van Presikhaaf Bedrijven.

Bovenstaande argumenten geven naar onze mening een goede basis om de propositie voor Werkbedrijf Arnhem in te brengen in het bestuur van PHB.

Spannende vraag blijft natuurlijk hoe de aan de GR PHB deelnemende gemeenten reageren op de propositie van de gemeente Arnhem. Op 20 april jl. werd het voorgenomen aanbod aan de betrokken portefeuillehouders Participatie en ambtenaren gepresenteerd. Algemene conclusie is dat er veel waardering is voor de goede en eerlijke propositie die door Arnhem wordt ingebracht. Gemeenten zullen overwegen of (en hoe) het voor hen opportuun is om op het Arnhemse aanbod in te gaan.

Ook wij hebben het gesprek als constructief ervaren. Wij realiseren ons dat ook de collega-bestuurders voor een stevige keuze staan en hopen hier zo helder en dienstverlenend mogelijk in te opereren. Wij gaan er

van uit dat ook in de regiogemeenten het besef is dat we met elkaar nog deze periode tot een doorbraak moeten en kunnen komen.

Wij verwachten dat de colleges van B&W van de aan GR PHB deelnemende gemeenten in de loop van mei-juni, uiterlijk eind juni hun standpunt ten aanzien van de propositie voor Werkbedrijf Arnhem aan ons overbrengen.

In hoeverre de betrokken gemeenten daadwerkelijk (als mede-eigenaar of op basis van dienstverleningsovereenkomsten) aansluiten of deelnemen, zal naar verwachting uiterlijk in het derde kwartaal 2017, na besluitvorming in de betreffende gemeenteraden, duidelijk worden.

Kanttekeningen

2.2 Het opzetten van een eigen publieke sociale onderneming is een risicovol traject voor de gemeente

Het opzetten van de eigen publieke sociale onderneming Werkbedrijf Arnhem is, zoals wij in eerdere berichten al aangaven, een risicovol traject voor de gemeente Arnhem. Daarom is de gemeentelijke eenheid Auditing & Risicomanagement nauw aangesloten op de ontwikkeling en uitwerking van het werkbedrijf. Samen met de externe expertise van het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NARIS) is een risicoanalyse uitgevoerd. Momenteel wordt deze analyse verder uitgewerkt. Inzet is om de te nemen beheersmaatregelen in de verdere ontwikkeling en uitwerking van Werkbedrijf Arnhem te incorporeren.

Voor dit moment zijn de belangrijkste risico's:

- de complexiteit van het besluit en het besluitvormingsproces (besluitvorming gemeente Arnhem; besluitvorming regiogemeenten; besluitvorming bestuur PHB; betrekken diverse belanghebbenden (SW-medewerkers, reguliere medewerkers, OR, vakbonden; enzovoorts);
- te weinig tijd voor de ontwikkeling en uitwerking van Werkbedrijf Arnhem;
- onvoldoende nieuwe instroom vanuit Participatiewet vanwege onvoldoende snelle doorontwikkeling van de poortfunctie;
- onvoldoende doelgroep-medewerkers om huidige contracten te kunnen uitvoeren;
- teveel nadruk op het behouden van bestaand werk ten koste van de ontwikkeling van nieuw werk;
- onvoldoende verandervermogen van het bestaande instrument.

Zoals aangegeven worden de beheersmaatregelen meegenomen in het nog op te stellen bedrijfsplan voor Werkbedrijf Arnhem.

6.1 Wat als regiogemeenten (toch) niet meedoen?

Hoewel wij er van uit gaan dat (i) ook in de regiogemeenten het besef is dat we met elkaar nog deze periode tot een doorbraak moeten komen en (ii) onze propositie voor Werkbedrijf Arnhem mogelijkheden biedt om daadwerkelijk tot de gewenste doorbraak te kunnen komen, bestaat het risico dat regiogemeenten (toch) niet meedoen. In dat geval zullen we ons herbezinnen op de beste variant rekening houdend met de diverse 'wenselijkheden, haalbaarheden en realiseerbaarheden' zoals eerder in het voorliggende voorstel benoemd.

Financiën

Financiële uitgangspunten

De financiële uitgangspunten zijn als volgt:

- De frictiekosten van de transitie van de bedrijfsactiviteiten van PHB naar Werkbedrijf Arnhem worden voorafgaand afgerekend.
- De aanloopkosten voor Werkbedrijf Arnhem komen voor rekening van de gemeente Arnhem.
- De vorming van het eigen vermogen van Werkbedrijf Arnhem wordt gefinancierd door de gemeente Arnhem.
- De frictiekosten na de transitie zijn voor rekening van Werkbedrijf Arnhem.
- De verlonings- en basis-HRM-kosten worden, geschoond van eventuele exploitatielasten, ondergebracht in een GR (nieuwe modulaire of gewijzigde, huidige GR).
- De begeleidingskosten voor wat betreft de specifieke groep SW-medewerkers met de laagste loonwaarde (zgn. module 8) blijven conform eerder besluit gehandhaafd. De overige begeleidingskosten worden onderdeel van het exploitatierisico van Werkbedrijf Arnhem.
- De exploitatierisico's zijn voor rekening van Werkbedrijf Arnhem.

De prognoses en berekeningen zijn gebaseerd op de begroting PHB 2017.

Financieel kader Werkbedrijf Arnhem

1) Incidentele lasten Werkbedrijf Arnhem

De transitie van het huidige PHB naar Werkbedrijf Arnhem leidt evident tot frictiekosten. Zoals er in elk toekomstperspectief voor PHB sprake zou zijn van frictiekosten. De frictiekosten bedragen op grond van de externe analyse ca. € 30,5 mio. De frictiekosten bestaan uit:

- Personele frictie; als gevolg van het uitgangspunt dat de bedrijfsactiviteiten op basis van een clean-sheet-benadering (schone lei) worden doorgestart. De huidige inschatting is dat een beperkt deel van het reguliere personeel van PHB niet mee kan naar de nieuwe organisatie. De frictiekosten, die hierdoor ontstaan, zijn ca. € 5,5 mio.
- Rentelastfrictie; PHB heeft tegen een hoog rentetarief leningen afgesloten. De afkoop van deze leningen wordt ingeschat op ca. € 2,5 mio.
- Huisvestingsfrictie; bij de verkoop van de verschillende panden ontstaat enerzijds een klein voordeel en anderzijds een nadeel op de boekwaarde. Het totale nadeel wordt geraamd op ca. € 2,0 mio.

	50%-variant		**100%-variant**	
Bedragen x € 1.000	**Totale frictie**	**Aandeel Arnhem**	**Totale frictie**	**Aandeel Arnhem**
Personeel	24.606	13.014	5.537	2.929
Huisvesting	2.000	1.058	2.000	1.058
Afkoop leningen	2.500	1.322	2.500	1.322
Overig	1.300	688	-	-
Beperken frictiekosten Arnhem	-	-7.627	-	-
Totale frictiekosten	**30.406**	**8.454**	**10.037**	**5.309**

Bovenstaande frictiekosten worden gedragen door GR PHB (en dus de gezamenlijke gemeenten).

Naast de frictiekosten is er sprake van aanloopkosten en kosten voor de vorming van eigen vermogen.

Bedragen x € 1.000	**50%-variant**	**100%-variant**
Aanloopkosten	1.050	1.400
Vorming eigen vermogen	1.750	3.500
Totaal	**2.800**	**4.900**

De aanloopkosten van Werkbedrijf Arnhem komen voor rekening van de gemeente Arnhem. De vorming van het noodzakelijke eigen vermogen van Werkbedrijf Arnhem wordt gefinancierd door de gemeente Arnhem.

2) Structurele lasten Werkbedrijf Arnhem

Op grond van de begroting PHB 2017 en te verwachte verbeterpotentieel leidt dit voor het Werkbedrijf Arnhem tot een duurzaam positief exploitatieresultaat. In het bedrijfsplan zal een verdere verdieping worden gemaakt wat kan leiden tot aanpassing van het exploitatieresultaat.

Bedragen x € 1.000	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Exploitatieresultaat 50%-variant	1.074	1.381	1.690	2.000	2.312
Exploitatieresultaat 100%-variant	2.030	2.611	3.195	3.781	4.370

<u>Financieel kader gemeente Arnhem</u>

1) Incidentele lasten gemeente Arnhem

Om te komen tot Werkbedrijf Arnhem zullen er voor de gemeente Arnhem incidentele kosten zijn binnen een bandbreedte van € 10,3 tot € 11,3 mio. Dit is afhankelijk van de mate waarin regiogemeenten bereid zijn diensten in te kopen bij Werkbedrijf Arnhem.

Bedragen x € 1.000	**50%-variant**	**100%-variant**
Frictiekosten	8.454	5.309
Aanloopkosten	1.050	1.400
Subtotaal	**9.504**	**6.709**
Vorming eigen vermogen	1.750	3.500
Totaal	**11.254**	**10.209**

De geraamde incidentele lasten zijn financieel vertaald in de Perspectiefnota 2018-2021.

2) Structurele lasten gemeente Arnhem

De huidige Arnhemse begroting voor het onderdeel Presikhaaf Bedrijven is gebaseerd op het Bresdo rapport. **De doelstellingen uit het rapport zijn nog wel van toepassing, maar de financiële vertaling ervan is niet meer van toepassing.** Meerjarig is daarom voor het financiële perspectief een actuele prognose meegenomen van de benodigde bijdragen (historische kostprijs) aan SW-ers. Het nadelige financiële effect hiervan loopt van € 2,3 miljoen in 2017 met een piek van € 4,7 miljoen in 2019 naar € 1,7 miljoen in 2021. In deze prognose zijn de verwachte effecten van pensionering meegenomen.

Bedragen x € 1.000	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Begroting Arnhem MJPB 2017-2020	29.455	27.516	27.758	27.758
Kader ongewijzigd beleid PHB	33.593	32.224	30.854	29.480
Aanpassing kader perspectiefnota (2018-2021)	**-4.138**	**-4.708**	**-3.096**	**-1.722**

In de propositie van het Werkbedrijf Arnhem draagt de gemeente Arnhem bij aan de GR waarin het werkgeverschap van de SW-medewerkers is georganiseerd. Deze bijdrage dekt de salaris- en de basis-

HRM-kosten van de Arnhemse SW-medewerkers. Deze kosten zijn berekend op basis van de gemiddelde kosten per SW-medewerker in de begroting 2017 van PHB (salariskosten €28.500 per AJ; HRM kosten € 750 per AJ). De gemiddelde kosten per SW-medewerker afgezet tegen het financiële kader zoals in voorgaande tabel gepresenteerd, laat het volgende totaalbeeld zien:

Bedragen x € 1.000	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Kader ongewijzigd beleid PHB	33.593	32.224	30.854	29.480
Propositie Werkbedrijf	32.722	31.388	30.054	28.721
Verbetering o.b.v. propositie Werkbedrijf	**871**	**836**	**800**	**759**

Uit bovenstaande tabel blijkt een structureel voordelig saldo ten opzichte van het kader na verwerking van de aanpassingen in de perspectiefnota 2018-2021. In het bedrijfsplan zal een verdere verdieping worden gemaakt wat mogelijk kan leiden tot aanpassing van het gepresenteerde voordeel. Het voordeel is te verklaren door het feit dat in het financieel perspectief op basis van ongewijzigd beleid van Presikhaaf Bedrijven ook een bijdrage voor begeleidingskosten en het operationeel resultaat is opgenomen.

Met de transitie van de bedrijfsactiviteiten van Presikhaaf Bedrijven naar het Werkbedrijf Arnhem wordt een structureel positief effect verwacht. Werkbedrijf Arnhem maakt de beweging van een traditionele sociale werkvoorziening naar een arbeidsontwikkelbedrijf. Dit heeft een positief effect op het rendement. In het financiële perspectief is het positieve effect ten opzichte van de huidige begroting opgenomen (€ 0,4 miljoen in 2018 oplopend naar € 1,5 miljoen in 2021).

Bedragen x € 1.000	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Taakstelling o.g.v. investering Werkbedrijf (PN 2018- 2021)	370	740	1.110	1.480

Feitelijk betekent het in de begroting opnemen van het positieve effect dat vanuit het Werkbedrijf een bijdrage aan de gemeente Arnhem moet plaatsvinden. Op basis van de resultaatprognose van het Werkbedrijf (€ 2.3 mio in 2021 o.b.v. het 50% scenario) is dit realiseerbaar.

Uitvoering

De vervolgstappen worden momenteel parallel aan de doorontwikkeling van het bedrijfsplan uitgewerkt. Onderstaand dus een eerste, globale inzicht in de te zetten stappen. We onderscheiden twee tijdsblokken.

Heden-juli 2017

- Besluitvorming toekomst PHB in juli door het Algemeen Bestuur PHB met drie opties: GR PHB in de huidige vorm continueren, GR PHB liquideren of GR PHB als dan niet gedeeltelijk over laten nemen door Werkbedrijf Arnhem.
- Ophalen initiële standpunten regiogemeenten (in hoeverre gelijkgestemde regiogemeenten aansluiten (omvang werkbedrijf en werksoorten).
- Uitwerken bedrijfsplan (kader, missie, visie, kernwaarden, organisatie, financiën, risico's) voor Werkbedrijf Arnhem in samenwerking met PHB.

Na zomer 2017

- Voorgenomen besluit Algemeen Bestuur PHB voorleggen aan gemeenteraad.
- Juridische vorm Werkbedrijf Arnhem bepalen en op- en inrichting voorleggen aan gemeenteraad.
- Starten proeftuinen (o.a. rondom verbreden toegangspoort W&I-wijken; zie 1.2 'Van de bank af').
- Dienstverleningsovereenkomsten tussen Werkbedrijf Arnhem en gemeenten.
- Ontmanteling PHB.
- Positioneren/ branden Werkbedrijf Arnhem.

Communicatie

Voor de ontwikkeling van Werkbedrijf Arnhem is, in afstemming met PHB, een strategisch communicatieplan opgesteld. Hierin zijn de aandachtspunten rondom de opgave geanalyseerd, worden doelgroepen en communicatiedoelen onderscheiden, wordt voorgesorteerd op de positionering van Werkbedrijf Arnhem en worden in- en externe communicatiemiddelen benoemd. De eerste resultaten zijn conceptbrochures over Werkbedrijf Arnhem voor de Arnhemse gemeenteraad en die van regiogemeenten.

Een belangrijke communicatieve vervolgactie is om samen met stakeholders de werktitel Werkbedrijf Arnhem voor 1 juni 2017 te vervangen voor een definitieve bedrijfsnaam.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Werkboek Werkbedrijf Arnhem
- Brochure Werkbedrijf Arnhem voor de gemeenteraad Arnhem
- Brochure Werkbedrijf Arnhem voor de gemeenteraden van regiogemeenten
- Uitgangspunten DVO's Werkbedrijf Arnhem

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

n.v.t.

Besluit van	
Zaaknummer	127133

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 2 mei 2017, Cluster Beleid & Regie nummer: 127133;

besluit:

1. Vaststellen dat het wenselijk is om voor Presikhaaf Bedrijven het alternatief Werkbedrijf Arnhem te ontwikkelen, uit te werken en uit te voeren.
2. Vaststellen dat Werkbedrijf Arnhem volop kansen biedt bij de inzet om te werken aan verbetering van de leefsituatie van veel Arnhemmers.
3. Vaststellen dat er voor de gemeente Arnhem als opdrachtgever en eigenaar voldoende perspectief is om te sturen op de prestaties van Werkbedrijf Arnhem.
4. Vaststellen dat de propositie voor Werkbedrijf Arnhem perspectief biedt op een evenwichtige verdeling tussen (i) de door de gemeente over te dragen zeggenschap, (ii) de door de gemeente te behouden verantwoordelijkheden en (iii) het perspectief op rendement.
5. Vast te stellen dat het meerwaarde heeft Werkbedrijf Arnhem met oog voor de regio te ontwikkelen en de regiogemeenten uit te nodigen te participeren.
6. Instemmen met het voorstel om de propositie voor Werkbedrijf Arnhem in te brengen in het bestuur van Presikhaaf Bedrijven.

De griffier, De voorzitter,

Aan de gemeenteraad

Datum	:	17 januari 2017
Zaaknummer	:	109444
Contactpersoon	:	Roland Kluskens
Telefoonnummer	:	026 377 4663

Onderwerp : Werkbedrijf Arnhem/ transitie Presikhaaf Bedrijven

Geachte voorzitter en leden,

De gemeente Arnhem wil samen met (sociale) ondernemers duurzame werkgelegenheid realiseren voor Arnhemmers die een beroep doen op de Participatiewet. De gemeente verbindt deze ambitie aan het duurzame behoud van de werkgelegenheid bij het huidige PHB voor de ca. 1.450 Arnhemse SW-medewerkers. Dit is de uitdaging.

Voor de jaarwisseling hebben wij uw raad geïnformeerd over ons besluit van 20 december 2016 om over te gaan tot de ontwikkeling en uitwerking van een publieke sociale firma 'Werkbedrijf Arnhem'. Dit als consequentie van het inzicht dat een overeenkomst tussen Presikhaaf Bedrijven (PHB) en GoedWerkt (GW) gericht op een integrale overname van bedrijfsactiviteiten uitblijft. Deze inzet op de op- en inrichting van Werkbedrijf Arnhem sluit aan bij het eerdere besluit van het college van B&W d.d. 27 september 2016.

Het plan van GW leek een antwoord te geven op deze uitdaging, maar blijkt in de uitwerking te licht om, onder de gemeentelijke voorwaarden, de kwantitatieve en kwalitatieve opgave van een integrale overname van de bedrijfsactiviteiten van PHB te dragen. Desondanks wil de gemeente Arnhem met tempo vasthouden aan de ingezette koers.

Met het lokale Arnhemse alternatief 'Werkbedrijf Arnhem' wil de gemeente Arnhem in de positie komen om opvolger te worden van de bedrijfsactiviteiten van PHB. Een dergelijke positie biedt, gegeven de ontstane situatie, de beste perspectieven op het behouden van werkgelegenheid voor mensen met een verminderd arbeidsvermogen, een soepele transformatie van het huidige PHB, het beperken van ontmantelings- en frictiekosten en een grotere financiële voorspelbaarheid van de resultaten. Werkbedrijf Arnhem richt zich in de basis op de Arnhemse doelgroep van de Participatiewet en de Arnhemse SW-medewerkers, maar weet dat de propositie sterker wordt als gelijkgestemde gemeenten uit de regio (onder voorwaarden) aansluiten.

De gemeente Arnhem wil tempo maken. Inzet is om de diverse besturen in juni 2017 de noodzakelijke besluiten te laten nemen. Daartoe nemen wij de diverse belanghebbenden aan de voorkant mee in belangrijke keuzes.

Bijgaand treft u de brief d.d. 9-1-2016 aan waarin PHB ons informeert over het besluit van het Algemeen Bestuur (AB) d.d. 23-12-2016 om de onderhandelingen met GW gericht op een integrale overname van de bedrijfsactiviteiten van PHB stop te zetten. De notitie 'Werkbedrijf Arnhem/ transitie Presikhaaf Bedrijven' blikt terug op de aanleiding om tot een uitwerking van Werkbedrijf Arnhem te komen; het geeft een globale invulling van wat Werkbedrijf Arnhem is en benoemt belangrijke randvoorwaarden en nog te maken keuzes; en het kijkt vooruit naar de stappen die de komende periode op weg naar besluitvorming in de zomer van 2017 gezet worden.

Wij hebben besloten om op basis van deze notitie aan de slag te gaan met de ontwikkeling en uitwerking van Werkbedrijf Arnhem en met de gemeenten en PHB proces- en werkafspraken te maken over de Arnhemse inzet om tot Werkbedrijf Arnhem te komen.
Voorts hebben wij besloten om:

- hiertoe een projectbudget beschikbaar te stellen en deze kosten ten laste te brengen van het Participatiebudget;
- en in elk geval te anticiperen op een Arnhems aandeel in de verwachte frictiekosten (de totale frictiekosten zijn indicatief geraamd op € 15 tot € 20 mio) en de hiertoe te reserveren middelen op te nemen in een raadsvoorstel, dat (naar verwachting) rondom de vaststelling van de gemeentelijke jaarrekening 2016 aan uw raad kan worden aangeboden.

Wij hopen u hiermee (voor dit moment) voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,

de secretaris, de burgemeester,

Bijlage(n)

- Brief PHB d.d. 9-1-2017 inzake besluit onderhandelingen PHB-GW

- Notitie 'Werkbedrijf Arnhem/ transitie Presikhaaf Bedrijven'

Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 9029 • 6800 EL Arnhem
Telefoon 0900 - 1809 (lokaal tarief) • Fax 026 - 3774830 • www.arnhem.nl

Presikhaaf Bedrijven
Postbus 9038
6800 EX Arnhem

Bruningweg 10
6827 BM Arnhem

T 026 - 368 51 11
E info@presikhaaf.org
I www.presikhaaf.org

@PresikhaafBedr

Aan het College van Burgemeester en Wethouders
van de gemeente «naam»

«Postbus»

«Postcode__woonplaats»

Betreft besluit onderhandelingen
Uw ref --
Onze ref Dir/JHJ/EJ nr. 2017 - 001
Datum 9 januari 2017

Geacht College,

Het afgelopen jaar is zeer intensief gewerkt aan de verkenning van een scenario waarin de bedrijfsactiviteiten in een activa/passiva transactie overgedragen zouden kunnen worden naar een Sociale Firma, in eigendom van de stichting GoedWerkt. In oktober is een onderhandelingsteam, aan de hand van een kader dat mede op basis van uw input is opgesteld, aan de slag gegaan om met GoedWerkt te komen tot een voorstel op basis waarvan een overeenkomst opgesteld zou kunnen worden. Tot onze teleurstelling moeten wij u berichten dat wij hebben moeten besluiten die onderhandelingen stop te zetten. In de bijlage treft u het voorstel van het Dagelijks Bestuur en een verslag van het onderhandelteam aan waarop wij ons besluit hebben gebaseerd.

Wij zijn ons als bestuur er van bewust dat dit voor de medewerkers van Presikhaaf Bedrijven een grote teleurstelling is en dat zij ervaren dat er nu weer grotere onzekerheid is over de toekomst van het bedrijf. Wij hebben continue de medewerkers zo goed mogelijk geïnformeerd tijdens alle stappen die in het proces zijn gezet. Zowel in directe communicatie als via de medezeggenschap en ook in de overleggen met de vakbonden. Uiteraard hebben wij iedereen laten weten dat er geen twijfel is over de rechtpositie van de medewerkers en dat alle gemeenten zich bewust zijn van hun verantwoordelijkheden daarin. Ook hebben we aangegeven dat het belangrijk is om de werkgelegenheid zo veel als mogelijk in stand te houden en te waarborgen.

Er is door het Dagelijks Bestuur ook voorgesteld een alternatief te laten uit werken waarin we als regio zelf de businesscase van de sociale firma gaan uitwerken. Dit achten wij nu niet opportuun.

Wij hebben als Algemeen Bestuur ook kennis genomen van het initiatief van de gemeente Arnhem om een eigen werkbedrijf op te richten. Hoewel wij er van uit gaan dat iedere deelnemende gemeenten zich nu beraadt op de eigen positie hebben wij begrepen dat veel gemeenten ook het aanbod van Arnhem met belangstelling tegemoet zien. Wij hopen dat daarover constructieve gesprekken gevoerd gaan worden en dat er snel duidelijkheid zal komen over dit initiatief.

Met vriendelijke groet,

Namens het Dagelijks Bestuur,

J.H. Janssen
algemeen directeur

Presikhaaf Bedrijven staat ingeschreven bij de KvK Centraal Gelderland te Arnhem onder nummer 09199122

AB-vergadering d.d. 23 december 2016, agendapunt 4 Transitie

Aan: Leden van het Algemeen Bestuur
Van: Dagelijks bestuur opgesteld door J.H. Janssen en R.H.J. Bongers
Datum: 19 december 2016
Kenmerk: Dir/JHJ/EJ nr. 2016 – 161
Betreft: Transitie
Bijlagen: -

Inleiding

Op 5 oktober is in de vergadering van het Algemeen Bestuur het kader voor de onderhandelingen met GoedWerkt vastgelegd. In de afgelopen maanden zijn een aantal bijeenkomsten geweest met GoedWerkt, deze bijeenkomsten zijn allemaal voorbereid met het onderhandelteam. In haar vergadering van 14 december heeft het Dagelijks Bestuur kennis genomen van het resultaat dat bereikt is. Bij de aanvang van het proces hebben we ons eerst gericht op de afspraken die gemaakt zouden kunnen worden over de wijze waarop de overeenkomsten tussen GoedWerkt en de gemeenten vorm gegeven zouden kunnen worden. Het tweede hoofdpunt in de onderhandelingen waren de mogelijkheden om afspraken te maken over het voorkomen van een eventuele deconfiture van de nieuwe onderneming. De stabiele werkgelegenheid van onze SW-ers, in een nieuw structureel duurzaam draaiend bedrijf is immers het belangrijkste wat we willen bereiken. Daarnaast zijn er een aantal kleinere punten ook besproken. Toen duidelijk begon te worden dat de afstand op de hoofdpunten mogelijk te groot zou blijven, zijn een aantal overgebleven punten niet meer besproken.

In onderstaande tabel is een vergelijking gemaakt tussen de onderhandelingspunten en de behaalde doelstellingen. Daaronder is de conclusie van het onderhandelteam opgenomen. Tot slot trekken we als DB een eindconclusie en doen u een voorstel.

Onderwerp	Uitgangspunt	Uitkomst
Kader 5 oktober		
Detacheringscontract SW medewerkers	• Behoud van werk • Bereiken van een zo hoog mogelijke, constante detacheringsvergoeding • risico's zo veel mogelijk verdisconteren • eventueel aangevuld met een variabele component	• De banen voor de huidige SW-ers zijn gegarandeerd. Inzet is om de hoeveelheid werk te vergroten. Op het laatste moment is een businesscase ingeleverd die een veel lagere instroom van nieuwe medewerkers bevatte. • Geen constante vergoeding, ook geen vaste component • Niet besproken • Variabele component afhankelijk van winst
Contracten reguliere	• Frictiekosten zo optimaal	• Is in deze fase niet te

medewerkers	mogelijk • goede trade-off tussen frictie en terugverdientijd in positief resultaat	bepalen • De vergoeding die nu verwacht wordt is dusdanig laag dat de frictiekosten niet worden terugverdiend
Belangen medewerkers	• in het hele proces zullen de medezeggenschap via de OR en de bonden via het GO zorgvuldig betrokken worden	• De OR en GO zijn betrokken een adviesaanvraag is ingediend m.b.t. het algemene proces. Er is ook continue informatie gedeeld met de OR. De gesprekken met de bonden over mogelijke toekomstige arbeidsvoorwaarden en condities mbt de reorganisatie is gestart.
Huurcontracten vastgoed	• Zo min mogelijk frictie in de vorm van verder afboeken van boekwaarde voorkomen • Bandbreedte op basis van bestaande biedingen € 0 tot € 2 mln	• Er is nog geen concreet voorstel voor overname onroerend goed tot stand gekomen • Niet alle m2 worden overgenomen
Overdracht activa en passiva	• Zo veel mogelijk overdragen tegen boekwaarde • bekijken of financiering van die boekwaarde wellicht met over te dragen passiva gefinancierd kan worden	• Afhankelijk van taxatiewaarde wordt de boekwaarde wel of niet gehaald. • Niet meer besproken
Overdracht overige verplichtingen	• Zo veel mogelijk contracten overdragen; • afkoopsommen van niet over te dragen contracten voorkomen.	• Niet meer besproken • Niet meer besproken
Extra punten:		
Governance	Mogelijkheden om bij te sturen	De mogelijkheden die geboden zijn om bij te sturen zijn beperkt.
Too big to fail	• Kunnen ingrijpen bij een deconfiture • Kunnen ingrijpen bij underperformance	• De aangeboden parameters op basis waarvan kan worden ingegrepen door de gemeenten zijn zo laag dat pas op het laatste moment ingegrepen kan worden. • Er is geen overeenstemming bereikt over het kunnen ingrijpen bij underperformance
Financiering	Solide en voldoende financiering	Financiering niet geborgd en het bedrag is nu te laag om en

		de activa over te kunnen nemen en voldoende middelen te hebben om goed te kunnen investeren in de nieuwe bedrijfsvoering. Dat zou grotendeels uit de jaarlijkse resultaten moeten gebeuren. Er is onvoldoende comfort geboden over het bijstorten door de financiers bij tegenvallende resultaten.
Omzet gemeenten	Geen afnameverplichting	Er wordt geen afname verplichting geëist. Wel wordt een hoge SROI voorwaarde gevraagd bij aanbestedingen door de gemeenten.

Groen: het uitgangspunt is behaald;
Geel: het uitgangspunt is gedeeltelijk behaald;
Rood: het uitgangspunt is niet behaald.

Conclusie onderhandelteam:
Het tijdspad om tot een besluit te komen of de samenwerking met GoedWerkt een begaanbaar pad is vanaf nu kort. een tussen resultaat op tafel:

1. *Er liggen contouren voor van een te sluiten overeenkomst met GoedWerkt. Hierin wordt rekening gehouden met de eis dat omzet van de gemeenten gehandhaafd blijft op het huidige niveau. De businesscase is bijgesteld en is niet langer alleen afhankelijk van een grote omzetgroei bij de gemeenten en er worden nu ook geen garanties gevraagd ten aanzien van die omzet. Er is ruimte voor een detacheringsvergoeding. Voor zover we nu hebben uitgewisseld is die vergoeding wel resultaatafhankelijk (een vaste vergoeding wordt door GoedWerkt gekoppeld aan een omzetgarantie).*
2. *Er is overeenstemming over het principe maar nog niet over de parameters, dat de GR een zodanige positie krijgt in de governance (als niet risicodragend aandeelhouder met het recht van een call en een benoemingsrecht van een commissaris) dat een eventuele deconfiture van de onderneming deels te voorkomen is en als deze wel op dreigt te treden de mogelijkheid geeft om in te grijpen. Over parameters met betrekking tot "underperformance" is nog geen overeenstemming, in het laatste "bod" van GW doen zij wel een concreet (in de ogen van een het onderhandelteam matig) voorstel.*
3. *De financiering van GW is nog niet hard aangetoond met schriftelijke bewijzen, maar er is wel een lijst met financiers.*

Hoe moet dit resultaat gewaardeerd worden? Het onderhandelteam heeft door de intensieve contacten en gesprekken die er geweest zijn meer zicht op de vaardigheden van de drie initiatiefnemers van GoedWerkt gekregen en ook meer zicht op de mate van concreetheid waarmee hun aansprekende visie tot uitvoering gebracht zou kunnen worden. Uit alles wat er uitgewisseld is en de aangeleverde onderbouwingen maakt het team op dat er een grote mate van onzekerheid blijft of de opgeschreven cijfers ook daadwerkelijk gerealiseerd kunnen worden. De risico's zitten op het gebied van de omzetstijging, de inschatting van de hoogte van de loonkostensubsidie die voor de nieuwe doelgroep verkregen kan worden en de inschatting dat de hele operatie daadwerkelijk met 106 fte personeel uitgevoerd en geborgd kan worden. Het vertrouwen in deze cijfers wordt ook niet beter door de grote snelheid waarmee die op het laatst zijn aangepast. Al met al is de inschatting dat het risico dat de geplande cijfers niet gehaald worden hoog is.
Het is ook de vraag of de baten in de toekomst voldoende zijn om de frictiekosten, die gemaakt moeten worden om de onderneming de start te geven die nodig is, terug te verdienen. Daar komt nog bij dat

de vakbonden in de eerste verkenningen in het technisch beraad zeer hoge eisen gesteld hebben aan zowel rechten die de boventalligen zouden moeten krijgen (4 jaar voor van werk naar werk) als aan de arbeidsvoorwaarden en rechten van de medewerkers die overgaan (behoud van het sociaal statuut met 2 jaar van werk naar werk en alle opgebouwde wachtgeldrechten). Als een belangrijk deel van deze eisen moet worden ingewilligd dan lopen de frictiekosten verder op dan tot nu toe berekend. Overigens zullen er in alle scenario's frictiekosten zijn.
Er is op dit moment daarnaast twijfel aan de kant van de financiers van GoedWerkt of zij wel door willen zetten.

Ten opzichte van de meegegeven randvoorwaarden zijn veel inhoudelijke punten ingevuld:
De werkgelegenheid van de huidige (SW-) medewerkers en een deel van de reguliere medewerkers is geborgd. De GR loopt geen risico's meer op het gebied van de operationele bedrijfsvoering. Er is ook sprake van behoud van werkgelegenheid waardoor nieuwe instroom mogelijk is. Er zijn beperkte zekerheden ingebouwd waardoor er toezicht en bijsturing mogelijk is op het presteren van de nieuwe onderneming en bij een dreigend faillissement kan worden ingegrepen.

Advies onderhandelteam: Alles afwegende is er bij de leden van het onderhandelteam matig vertrouwen dat GoedWerkt alle plannen daadwerkelijk gaat realiseren. Het onderhandelteam ziet op dit moment onder deze tijdsdruk geen mogelijkheden om een beter resultaat te bereiken dat tegemoet komt aan alle vooraf meegegeven eisen. Bovendien voelen we door de informatie die pas 7 en 8 december beschikbaar ons ook niet comfortabel bij het laatste deel van het proces. En dus adviseren we om deze onderhandelingen stop te zetten.

Aan het begin van het proces is ook een berekening gemaakt ten aanzien van een scenario waarin de GR zelf een reorganisatie gaat door voeren en met een "clean sheet" er een nieuw regionaal bedrijf wordt gestart met een of meerdere gemeenten als aandeelhouder. Ondanks dat hierin een voorzichtiger tijdspad is opgenomen met betrekking tot een stijging van de kosten en de benodigde groei van de omzet en de tarieven lijkt deze variant voor de GR en de gemeenten voordeliger te zijn.

Alles afwegende hebben wij niet het vertrouwen dat in eventuele verdere onderhandelingen het gat tussen de eisen die door gemeenten en door Presikhaaf Bedrijven aan het begin van de onderhandelingen gesteld zijn en de voorwaarden die GoedWerkt stelt nog overbrugd zou kunnen worden. Als die eisen gehandhaafd blijven, en dat is nu ons uitgangspunt, gaan we er niet uit komen. Daar komt bij dat de businesscase ook niet meer met zekerheid het voordeel lijkt te bieden dat wel nodig is om een redelijke verhouding te hebben met de frictiekosten die gemaakt moeten worden. Zoals er nu overeenstemming is over de eisen die er over en weer zijn gesteld lijkt er tevens geen duurzaam levensvatbare onderneming te ontstaan of in ieder geval een te hoog risico dat het niet goed gaat. Dat zou betekenen dat de SW medewerkers niet in een stabiele onderneming terecht komen.

Wij stellen u dan ook het volgende voor

Voorstel

- Besluiten tot het stopzetten van de onderhandelingen met GoedWerkt.
- Te overwegen om het scenario waarin de GR zelf de businesscase gaat uitvoeren verder uit te laten werken.

Tegelijk met het openbaar worden van dit voorstel wordt ook het personeel van Presikhaaf Bedrijven geïnformeerd. De normale bedrijfsvoering zal in afwachting van verdere besluitvorming uiteraard gewoon doorgang vinden en waar dat kan worden verbeteringen

doorgevoerd. Het is volgens ons nu aan de gemeenten om te bepalen hoe zij verder willen met de rol en de positie van het SW-bedrijf in de regionale arbeidsmarkt en de taken die als gevolg van de participatiewet moeten worden ingevuld.

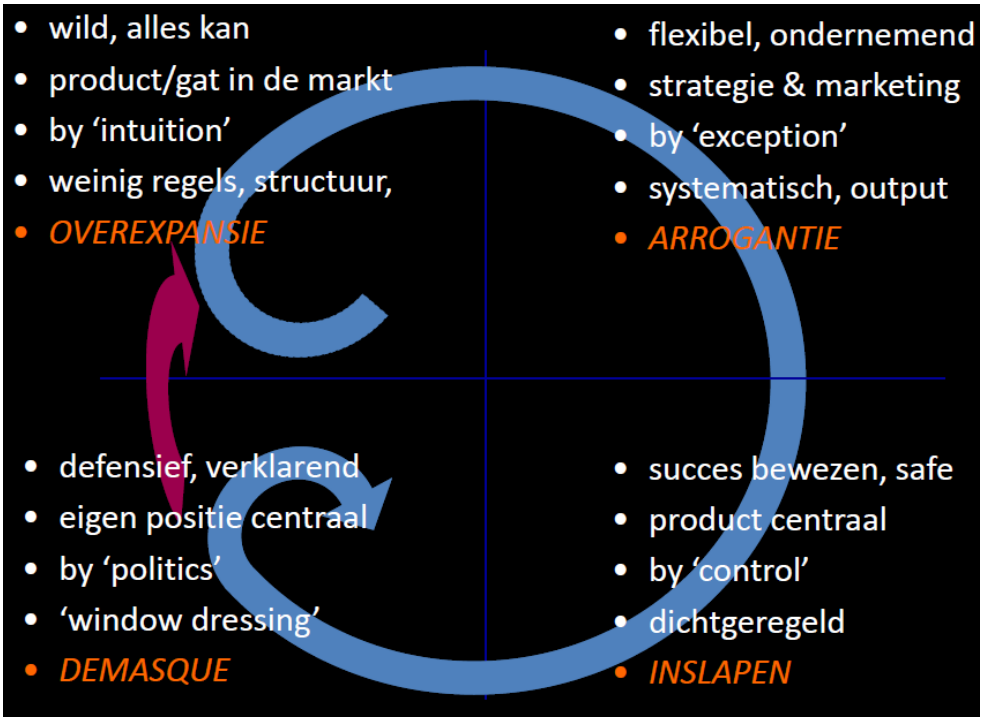
Namens het Dagelijks Bestuur,

J.H. Janssen
Algemeen directeur

Uitkomst onderhandelingen GoedWerkt en daaruit volgende scenario's

<u>Beschouwing staat van de organisatie, onderhandelingsproces met GoedWerkt</u>

Organisaties en bedrijven gaan allemaal door fasen (zie figuur 1 hieronder). Na een eerste onstuimige pioniersfase met een snelle ongeorganiseerde groei en een zeer externe gerichtheid volgt een fase waarin een organisatie een goede balans heeft tussen externe gerichtheid en structurering waardoor grote expansie mogelijk is. Sommige organisaties slagen er in zich zelf voortdurend te vernieuwen en blijven in deze fase. De meeste organisaties schieten echter door in de volgende fase waarin ze proberen te consolideren en ze steeds meer vast leggen in procedures om vooral te houden wat er is. Dan volgt de laatste fase waarin organisaties zo in zich zelf gekeerd zijn en vastlopen in hun eigen procedures dat er maar een mogelijkheid is: turn-around en ingrijpen en anders is het einde oefening. Het is ongelofelijk moeilijk om van een fase 4 organisatie die op sterven na dood is weer een fase 2 organisatie te maken met toekomst perspectief.
Presikhaaf Bedrijven zit in deze fase en het is heel moeilijk voor de medewerkers, het management maar ook het bestuur om zich überhaupt een voorstelling te kunnen maken van hoe kan zijn in fase 2, laat staan fase 1. Wij kijken met zijn allen door onze systeembril met een heleboel wensen t.a.v. borging en zekerheden naar GoedWerkt en die communicatie verloopt uitermate moeizaam. Dat komt omdat GoedWerkt in feite nu een fase 1 organisatie is, zij hebben een nieuw idee en geloven er heilig in dat ze een oplossing hebben voor de problemen die Presikhaaf Bedrijven heeft.
Het probleem is dat als we de werkwijze en ideeën die ze hebben geen ruimte geven of niet uitproberen komen we er ook nooit achter of ze werken. We kunnen ook alleen maar door fase 1 heen naar fase 2! Ook is er een groot risico dat we zo blijven steken in ons fase 3 en 4 gedrag dat de organisatie als het ware terug gezogen wordt en zich daardoor niet vernieuwd. De afgelopen maanden is meermalen de vraag gesteld: "waarom doen we het zelf niet". Alles overziende ben ik als algemeen directeur van mening dat echt vernieuwend elan het meeste kans van slagen heeft als het hele bedrijf in een nieuwe setting wordt gebracht onder nieuw management.

Bron: Presentatie "organisatie ecologie: organisaties als levende systemen" Prof Dr. Ir Gerda van Dijk, Zijlstracenter

Beschrijving gang van zaken:

Na de opdracht van 5 oktober is conform besluitvorming een onderhandelteam gevormd[1].
Het team heeft aan de hand van de vastgestelde notities in het AB en het DB eerst vastgesteld wat de hoofdissues voor de onderhandelingen zouden moeten zijn. Dit is ook onderbouwd met een berekening wat het resultaat voor de GR zou kunnen zijn als Presikhaaf Bedrijven zelf de businesscase uit voert. Als uitgangspunt is genomen dat het positieve resultaat dat in die optie bereikt zou kunnen worden ook minimaal uit de deal met GoedWerkt zou moeten komen, met eventueel een correctie als de gemeenten echt geen enkel risico meer lopen.

Daarna is in een eerste gesprek verkend wat de hoofdissues voor GoedWerkt zijn. In die verkenning is van de kant van Presikhaaf Bedrijven aangegeven dat het belangrijk is om te regelen dat de GR en/of de gemeenten voldoende controle houden tot dat echt bewezen is dat het ondernemingsplan werkt. Ook is ingebracht dat een deel van de detacheringsvergoeding een vaste component zou moeten hebben. En er is aangegeven dat er in het eerste aanbod een disbalans is tussen de kosten die de GR moet dekken en het risico dat gelopen gaat worden door de GR/gemeenten versus het risico dat GoedWerkt en de financiers lopen. GoedWerkt gaf aan dat zij groot belang hechten aan de omzet stijging bij de gemeenten uit dienstverlening (groen, schoonmaak, re-integratietrajecten) en de instroom van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt vanuit de WWB met een (tijdelijke) loonkostensubsidie.

Gepoogd is deze issues uit te werken in een set afspraken die tot een transactie kunnen leiden. In eerste instantie ging het om een aantal kernpunten:

- Uitruil van eis van GoedWerkt t.a.v. de gewenste omzet van de gemeente tegen een vaste detacheringsvergoeding (hoe meer omzet er van de gemeenten verkregen wordt hoe groter de vaste detacheringsvergoeding).
- Concrete afspraken over de wijze waarop de GR of de gemeenten de controle over het bedrijf kunnen terug krijgen op het moment dat GoedWerkt niet presteert zoals verwacht mag worden dan wel het bedrijf op een faillissement af zou stevenen (dit kan door middel van een zogenoemde Call-optie, waardoor onder voorwaarden de stichting GoedWerkt de aandelen van de onderneming moet leveren aan de GR).
- Afspraken over de wijze waarop de GR via een positie in de governance van de onderneming voldoende informatie kan hebben over de prestaties van de onderneming en er ook toezicht wordt gehouden en zeer belangrijke besluiten beïnvloed kunnen worden (d.m.v. een prioriteitsaandeel en een plek in de RvC, met de facto een veto positie voor zwaarwegende besluiten.

Omdat de gemeenten deze zomer aangegeven hebben maar beperkt garanties op de omzet te willen geven (zowel in volume als in de tijd), is het tweede principe bij een drietal gemeenten getest op realisme. Daar werd zeer verdeeld op gereageerd waarop door het onderhandelingsteam aan GoedWerkt verzocht is om ook een variant uit te werken waarbij gerekend wordt met doorzetten van het huidige omzet niveau voor een aantal toekomstige jaren. Het (tussen-)resultaat dat er nu ligt gaat daar voorzichtigheidshalve van uit.
In bijlage 1 zijn de belangrijkste notities en correspondentie opgenomen die tussen het onderhandelingsteam en GoedWerkt zijn uitgewisseld. In deze notitie worden het proces en de resultaten kort beschreven, een conclusie getrokken ten aanzien van de haalbaarheid van de transactie met GoedWerkt, en een voorstel gedaan hoe nu verder te gaan.

[1] Johan Van Wijk (Stolwijk en vanWijk): onderhandelaar; Claudia van der Most (Dirkzwager): juridische expertise; Piet van Elteren (Rijnwaarden, gemeentesecretaris): focus op het bestuurlijke perspectief en proces; Stef Schuijt (Arnhem, concerncontroller): financiële perspectief, Ronald Bongers: perspectief PHB, financieel maar ook procedureel naar DB en AB toe; Jan-Henk Janssen: regie.

Onderhandelingsproces en resultaten tot nu toe:

Stap 1:
In eerste instantie is bij de oorspronkelijke businesscase, zoals die deze zomer beoordeeld is door het expertteam, door het onderhandelteam bekeken of op de volgende gebieden afspraken te maken zouden zijn (in de bijlagen is de correspondentie weergegeven die er over en weer is geweest):

1. Vaste versus winst gerelateerde detacheringsvergoedingen
2. Volume van DVO's met gemeenten
3. Fall back bij materiële underperformance , (dreigende) financiële en uitzonderlijke situaties.
4. Positie in de governance van de onderneming
5. Rol van aandeelhouders/ financiers bij verliesgevende situaties (bijstorting)

Ad 1,2:
Bij punt 2 is door ons zowel in de zomer als ook nu in de onderhandelingen gewezen op het feit dat een omzetverhoging[2] voor de gemeenten niet bespreekbaar is. De enige optie die we als onderhandelteam verdedigbaar achten en hebben voorgelegd is een afspraak waarin voor gemeenten een grotere vast vergoeding is naarmate ze ook daadwerkelijk meer omzet bij GoedWerkt genereren. Hierbij hebben we aangekoerst op een vast percentage van 30% van de omzet als vaste detacheringsvergoeding.

Als voorbeeld de volgende tabel :

Omzet Gemeenten	vaste vergoeding
0	0
1000	300
2000	600
3000	900
4000	1200
5000	1500
6000	1800
7000	2100
8000	2400

Na toetsing bleek bij een aantal gemeenten dat er niet of nauwelijks draagvlak was voor gegarandeerde omzetgroei en daardoor ook niet bij voornoemd systeem van vaste vergoedingen.

Ad 3:
Er is overeenstemming over de principes van een constructie waarbij de GR een call-optie krijgt die onder voorwaarden uitgeoefend kan worden, althans voor zover het gaat om een dreigend faillissement. Hierbij gaat het er om dat gemeente voordat het mis gaat kunnen ingrijpen en de onderneming weer naar zich toe kunnen trekken. Om te kunnen vaststellen of dat aan de orde is moeten er prestatie-indicatoren worden vast gelegd. Dit zijn bedrijfseconomische indicatoren op het gebied van liquiditeit en solvabiliteit.

[2] Omzet is hier een verzamelbegrip voor omzet uit dienstverlening (onderhoud openbare ruimte en schoonmaak) en uit leerwerktrajecten, kosten van begeleiding van module 8 medewerkers)

Wij hebben ook een constructie voorgesteld waarbij de GR een call-optie krijgt die voorwaarden uitgeoefend kan worden in geval van ernstige underperformance. GW heeft tot nu toe niet gereageerd op dat deel van het voorstel e dat genegeerd. Zelfs bij een situatie waarin de onderneming 4 jaren op rij nihil winst zou maken en derhalve geen enkele detacheringsvergoeding zou worden betaald was zou naar het oordeel van GW niet kunnen leiden tot de uitoefening van een call optie waarbij de GR de controle weer terug zou kunnen krijgen op de onderneming.

Ad 4:
Door tevens goede afspraken te maken over de wijze waarop de GR geïnformeerd wordt kan dit goed gemonitord worden. Dit zijn juridisch afdwingbare afspraken doordat het gekoppeld kan worden aan aandeelhouderschap (met recht van informatie) en ook door middel van het recht om een commissaris te benoemen die toezicht houdt. In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van bestuurs- een aandeelhoudersbesluiten waarvoor de facto goedkering vereist is van de GR. GW heeft aangegeven slechts enkele besluiten uit de bijlage te willen accepteren (bijvoorbeeld statutenwijziging). Voor het merendeel van de besluiten is door GW nu nog niet geaccepteerd dat GR de facto een blocking vote zou hebben.

Daarnaast zou de GR in ons voorstel het recht krijgen om een commissaris te benoemen. Door middel van afspraken over de statuten waarin wordt vastgelegd wat de bevoegdheden van de Raad van Commissarissen zijn en de wijze waarop zij stemmen kan de mate van invloed die de commissaris van de GR heeft worden bepaald.

Ad 5:
Om verder te bereiken dat bij tegenvallende resultaten de GR of de gemeenten niet meteen hoeven in te grijpen is de eis gesteld dat de financiers over de middelen moeten beschikken om het eigen vermogen te versterken en bij te storten. Hier zijn nog geen sluitende afspraken over gemaakt.
Ook is gesproken over het commitment van de drie founders van de stichting, bijvoorbeeld door het zelf nemen van een aandeel. Hierdoor zouden zij meer gebonden zijn om zich tot het uiterste in te spannen om resultaten te bereiken. Over het principe van bijstorten door de financiers is gesproken maar daar zijn nog geen garanties of bedragen. De heren van GoedWerkt en de investeerders willen juist geen financiële betrokkenheid hebben van het management omdat dit bij veel bedrijven juist ook tot perverse prikkels heeft geleid, ook niet.
Volgens het onderhandelteam is dit geen argument omdat we hebben aangegeven dat het om cumulatieve preferente aandelen zou moeten gaan die een gemaximeerd rendement hebben van bijvoorbeeld 2% zouden moeten hebben en geen verdere geen groei in waarde kennen.
Overigens bleek op het eind van het proces dat één van de financiers zich terug getrokken heeft en dat de hoofdfinancier, gezien de houding van de gemeenten twijfelt of zij dit wel door willen zetten.
Ook is gebleken dat de financiering nog niet rond is . Van sommige investeerders zijn slechts mondelinge toezeggingen verkregen van andere ligt er (volgens GW) een termsheet met uiteraard nog ontbindende voorwaarden (bijvoorbeeld op het gebied van de uitkomsten van het Due Diligence Onderzoek). We merken op dat ons verteld is door GoedWerkt dat een van de financiers heeft aangegeven dat de drie heren eerst maar eens een veel kleinere acquisitie zouden moeten doen.

Stap 2:
Omdat gemeenten niet onverdeeld positief reageerden op het voorstel om omzet te verbinden aan de detacheringsvergoeding is GoedWerkt gevraagd om uit te gaan van een minder optimistisch groeiscenario, waarbij de omzet bij de gemeenten gehandhaafd blijft op het niveau van 2016. Deze businesscase leidt uiteraard tot een lagere winstverwachting. In die variant wil GoedWerkt geen afspraken maken over een vaste detacheringsvergoeding. GoedWerkt geeft wel aan dat het voor de onderneming wel van belang is dat de gemeenten dan aanbesteden met een degelijke social return eis (bv PSO 30+).

In de tabel op de volgende bladzijde is opgenomen hoe deze businesscase zich ontwikkelt, de cijfers zijn gepresenteerd op vrijdag 2 december:

Winst & Verlies		**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
(*€ 1,000)		**GW**	**GW**	**GW**	**GW**	**GW**
Externe Opbrengsten		**20,597**	**21,657**	**22,636**	**23,535**	**24,353**
Overige Baten		1,475	1,473	**1,473**	**1,473**	**1,473**
Totaal Omzet		**22,072**	**23,129**	**24,108**	**25,007**	**25,826**
Directe Personeelskosten		-2,418	-2,839	-3,259	-3,679	-4,100
Vaste Vergoeding Gemeenten	0%	0	0	0	0	0
Directe Materiaalkosten		-3,465	-3,465	-3,465	-3,465	-3,465
Netto Toegevoegde Waarde		**16,189**	**16,826**	**17,384**	**17,863**	**18,261**
Personeelskosten Regulier		-7,762	-8,198	-8,810	-9,117	-9,458
Huisvestingskosten		-966	-1,015	-1,116	-1,228	-1,351
Overige bedrijfskosten		-3,832	-3,584	-3,697	-4,009	-3,918
Totale Operationele Kosten		**-12,560**	**-12,797**	**-13,623**	**-14,354**	**-14,727**
Bedrijfsresultaat (EBITDA)		**3,628**	**4,029**	**3,761**	**3,509**	**3,534**

Na afschrijvingen en rente (resultaat): 3.295 3.605 3.158 2.806 2.830

In de bespreking met GoedWerkt is aan de orde gekomen dat er nog een aantal noodzakelijke aanpassingen moeten komen en wel op de volgende posten:

1. Loonkostensubsidie terug van 50% naar 30% in verband met de loonwaarde, een extra kostenpost oplopend van € 1,0 miljoen tot € 1,6 miljoen;
2. 25 fte extra aangezien de reguliere bezetting rond de 125 fte wordt, een extra kostenpost van € 1,7 miljoen
3. Extra m2 huisvesting ten behoeve van Industrie, een extra kostenpost van € 0,5 miljoen;
4. Afschrijving overname materiele vaste activa voor een bedrag van € 1,5 miljoen, een extra kostenpost van € 03, miljoen.

Duidelijk is dat in deze variant er minder ruimte over blijft voor een detacheringsvergoeding aan de GR. Daar komt bij dat deze dan onzeker is omdat die pas na het bereiken van voldoende positief resultaat wordt uitgekeerd.

Stap 3:
De heren van GoedWerkt hebben 8 en 9 december onverwacht, tijdens het schrijven van deze notitie, toch nog op onze mail van vrijdag 2 december gereageerd. Dit is in zoverre lastig dat het onderhandelteam die informatie niet meer integraal besproken en afgewogen heeft.
Een deel van de cijfers die hierboven staan zijn alsnog aangepast (huisvesting en afschrijvingen zijn realistischer begroot, formatie wordt gehouden op 101 en er wordt gerekend met een gemiddelde loonkostensubsidie van 50 %) en alle berekeningen nog een keer gecontroleerd. Dit leidt overigens tot een betere EBITDA dan ons op vrijdag gepresenteerd is omdat door de lagere (omzet-)groei van

de onderneming de kosten ook fors lager is. Belangrijke factor is daarin wel dat er ook minder werkgelegenheid is en minder instroom van mensen uit de nieuwe doelgroep.

Bestemming Resulaat (x € 1,000)	2017 GW	2018 GW	2019 GW	2020 GW	2021 GW	Totaal GW
Bedrijfsresultaat (EBITDA)	**4,501**	**5,166**	**5,078**	**4,920**	**4,991**	**24,657**
afschrijvingen	-794	-924	-1,064	-704	-844	
rente	-67	-72	0	0	0	
Resultaat vóór Vergoeding Gemeenten	**3,640**	**4,170**	**4,009**	**4,216**	**4,147**	**20,182**
Vergoeding gemeenten	-1,770	-2,035	-1,954	-2,058	-2,024	-9,841
Resultaat ná Vergoeding Gemeenten	**1,870**	**2,135**	**2,054**	**2,158**	**2,124**	**10,341**

Hierbij kan wel een kanttekening worden geplaatst: bovenstaande cijfers bevatten nml. een aantal onzekerheden. Wij verwachten dat een aantal posten wellicht anders uit gaan vallen. De onzekerheden betreffen:

1. Loonkostensubsidie terug van 50% naar 30% in verband met de loonwaarde, dit levert een extra kostenpost op van € 0,5 miljoen oplopend tot € 0,9 miljoen;
2. 18 fte extra regulier personeel om te komen tot een reguliere bezetting van 125 fte, wat op dit moment vanuit het huidige perspectief van het bedrijf lijkt als minimaal noodzakelijk. Als GoedWerkt het niet red met de door hun voorgestelde 106 fte dan zou er een extra kostenpost van € 1,2 miljoen kunnen zijn;
3. In de overige bedrijfskosten zijn mogelijk niet alle kosten afgedekt waardoor er ook voor € 0,5 miljoen moet worden ingehuurd.

Bovenstaande drie punten kunnen een ander resultaat leveren waardoor de vergoeding van GoedWerkt aan de GR daalt naar bedragen tussen de € 0,4 miljoen en € 0,8 miljoen. In de vijf jaar een post van € 2,7 miljoen.

GW heeft tevens een antwoord gegeven op een aantal ingenomen stellingen:

- Dat betekent dat GW begrijpt dat de GR de toezegging ten aanzien van de gemeentelijke omzet niet kan doen. Zij gaan er in het aangepaste model van uit dat zij met de individuele gemeenten de DVO's zullen vaststellen.
- Er is geen complete duidelijkheid maar wel gesproken over het principe van besluiten die unaniem genomen moeten worden in de RvC (moet nog worden beoordeeld) en welke veto rechten de GR als aandeelhouder kan hebben (overeenstemming) (zie bijlage 3).
- Ten aanzien van de call stelt GW voor dat de call uitgeoefend kan worden zodra de solvabiliteit structureel onder de 20% geraakt en sprake is van een zeer slechte liquiditeitspositie (current ratio ruim onder de 1) dan wel wanneer sprake is van een structureel (3 jaar achtereen) verlieslatende situatie.
- Er is nu ook een lijst met de financiers: SI2 (max € 1,0 miljoen), RABO Foundation (max € 0,5 miljoen), Stichting Dioraphte (max € 0,5 miljoen), Stichting Doen (€ 50k) en Stichting Gehandicapten Zorg Nederland (€ 75k). De laatste 2 zullen een lening verstrekken aan Stichting GoedWerkt. De overige 3 partijen zullen participeren in GoedWerkt Midden Gelderland BV. GW is nog in bespreking met enkele andere financiers. Er is hier verder nog geen onderzoek naar gedaan.
  Er is wel gesproken over het bijstorten van kapitaal door de financiers bij tegenvallende resultaten. De hoogte van de bedragen zijn nog niet vastgelegd, evenals welke financiers hier voor verantwoordelijk zijn (dat is bij meerdere financiers wel belangrijk omdat daar geen onenigheid of twijfel over mag bestaan).

Conclusie:
Het tijdspad om tot een besluit te komen of de samenwerking met GoedWerkt een begaanbaar pad is vanaf nu kort. U als DB moet op 14 december met een ja of nee komen zodat de besluitvorming in het AB van 23 december kan worden voorbereid. Er ligt in tegenstelling tot 2 december toen het onderhandelteam tot de conclusie was gekomen dat het bereiken van een overeenkomst met GoedWerkt die aan alle eisen voldoet die gesteld zijn niet voor de hand ligt, wel een tussen resultaat op tafel:

1. Er liggen contouren voor van een te sluiten overeenkomst met GoedWerkt. Hierin wordt rekening gehouden met de eis dat omzet van de gemeenten gehandhaafd blijft op het huidige niveau. De businesscase is bijgesteld en is niet langer alleen afhankelijk van een grote omzetgroei bij de gemeenten en er worden nu ook geen garanties gevraagd ten aanzien van die omzet. Er is ruimte voor een detacheringsvergoeding. Voor zover we nu hebben uitgewisseld is die vergoeding wel resultaatafhankelijk (een vaste vergoeding wordt door GoedWerkt gekoppeld aan een omzetgarantie).
2. Er is overeenstemming over het principe maar nog niet over de parameters, dat de GR een zodanige positie krijgt in de governance (als niet risicodragend aandeelhouder met het recht van een call en een benoemingsrecht van een commissaris) dat een eventuele deconfiture van de onderneming deels te voorkomen is en als deze wel op dreigt te treden de mogelijkheid geeft om in te grijpen. Over parameters met betrekking tot "underperformance" is nog geen overeenstemming, in het laatste "bod" van GW doen zij wel een concreet (in de ogen van een het onderhandelteam matig) voorstel.
3. De financiering van GW is nog niet hard aangetoond met schriftelijke bewijzen, maar er is wel een lijst met financiers.

Hoe moet dit resultaat gewaardeerd worden? Het onderhandelteam heeft door de intensieve contacten en gesprekken die er geweest zijn meer zicht op de vaardigheden van de drie initiatiefnemers van GoedWerkt gekregen en ook meer zicht op de mate van concreetheid waarmee hun aansprekende visie tot uitvoering gebracht zou kunnen worden. Uit alles wat er uitgewisseld is en de aangeleverde onderbouwingen maakt het team op dat er een grote mate van onzekerheid blijft of de opgeschreven cijfers ook daadwerkelijk gerealiseerd kunnen worden. De risico's zitten op het gebied van de omzetstijging, de inschatting van de hoogte van de loonkostensubsidie die voor de nieuwe doelgroep verkregen kan worden en de inschatting dat de hele operatie daadwerkelijk met 106 fte personeel uitgevoerd en geborgd kan worden. Het vertrouwen in deze cijfers wordt ook niet beter door de grote snelheid waarmee die op het laatst zijn aangepast. Al met al is de inschatting dat het risico dat de geplande cijfers niet gehaald worden hoog is.
Het is al met al de vraag of de baten in de toekomst voldoende zijn om de frictiekosten, die gemaakt moeten worden om de onderneming de start te geven die nodig is, terug te verdienen. Daar komt nog bij dat de vakbonden in de eerste verkenningen in het technisch beraad zeer hoge eisen gesteld hebben aan zowel rechten die de boventalligen zouden moeten krijgen (4 jaar voor van werk naar werk) als aan de arbeidsvoorwaarden en rechten van de medewerkers die overgaan (behoud van het sociaal statuut met 2 jaar van werk naar werk en alle opgebouwde wachtgeldrechten). Als een belangrijk deel van deze eisen moet worden ingewilligd dan lopen de frictiekosten verder op dan tot nu toe berekend. Overigens zullen er in alle scenario's frictiekosten zijn.
Er is op dit moment daarnaast twijfel aan de kant van de financiers van GoedWerkt of zij wel door willen zetten.

Ten opzichte van de meegegeven randvoorwaarden zijn veel inhoudelijke punten ingevuld:
De werkgelegenheid van de huidige (SW-) medewerkers en een deel van de reguliere medewerkers is geborgd. De GR loopt geen risico's meer op het gebied van de operationele bedrijfsvoering. Er is ook sprake van behoud van werkgelegenheid waardoor nieuwe instroom mogelijk is. Er zijn beperkte

zekerheden ingebouwd waardoor er toezicht en bijsturing mogelijk is op het presteren van de nieuwe onderneming en bij een dreigend faillissement kan worden ingegrepen.

Advies onderhandelteam: Alles afwegende is er bij de leden van het onderhandelteam matig vertrouwen dat GoedWerkt alle plannen daadwerkelijk gaat realiseren. Het onderhandelteam ziet op dit moment onder deze tijdsdruk geen mogelijkheden om een beter resultaat te bereiken dat tegemoet komt aan alle vooraf meegegeven eisen. Bovendien voelen we door de informatie die pas 7 en 8 december beschikbaar ons ook niet comfortabel bij het laatste deel van het proces.
En dus adviseren we om deze onderhandelingen stop te zetten.

Het is aan u als DB om te besluiten of dit tussenresultaat voor u voldoende is om nu door te zetten of de onderhandelingen te stoppen en met een alternatief plan naar het AB te gaan.

WERKBEDRIJF ARNHEM/ TRANSITIE PRESIKHAAF BEDRIJVEN

INHOUDSOPGAVE

WERKBEDRIJF ARNHEM/ TRANSITIE PRESIKHAAF BEDRIJVEN....1
INHOUDSOPGAVE....2
1 INLEIDING....3
2 TERUGBLIK....4
2.1 Inzet op behoud van werkgelegenheid....4
2.2 Inzet op in samenhang vervreemden van bedrijfsactiviteiten....4
2.3 Met tempo vasthouden aan ingezette koers....5
3 WERKBEDRIJF ARNHEM....6
3.1 Opvolger bedrijfsactiviteiten PHB....6
3.2 Overeenkomsten en verschillen met GW....6
3.3 Doorkijk op Werkbedrijf Arnhem....8
3.4 Voorwaarden om aan te sluiten....11
4 PLANNING....12
4.1 Drie opties in tweede kwartaal 2017....12
4.2 Marsroute....12
5 PROJECTORGANISATIE EN -BUDGET....13

1 INLEIDING

De gemeente Arnhem wil samen met (sociale) ondernemers duurzame werkgelegenheid realiseren voor Arnhemmers die een beroep doen op de Participatiewet. De gemeente verbindt deze ambitie aan het duurzame behoud van de werkgelegenheid bij het huidige Presikhaaf Bedrjven (PHB) voor de ca. 1.450 Arnhemse SW-medewerkers. Dit is uitdaging.
Het plan van GoedWerkt (GW) leek een antwoord te geven op deze uitdaging, maar blijkt in de uitwerking te licht om, onder de gemeentelijke voorwaarden, de kwantitatieve en kwalitatieve opgave van een integrale overname van de bedrijfsactiviteiten van PHB te dragen.
Desondanks wil de gemeente Arnhem met tempo vasthouden aan de ingezette koers.

Met het lokale Arnhemse alternatief 'Werkbedrijf Arnhem' wil de gemeente Arnhem in de positie komen om opvolger te worden van de bedrijfsactiviteiten van PHB. Een dergelijke positie biedt, gegeven de ontstane situatie, de beste perspectieven op het behouden van werkgelegenheid voor mensen met een verminderd arbeidsvermogen, een soepele transformatie van het huidige PHB, het beperken van ontmantelings- en frictiekosten en een grotere financiële voorspelbaarheid van de resultaten.
Werkbedrijf Arnhem richt zich in de basis op de Arnhemse doelgroep van de Participatiewet en de Arnhemse SW-medewerkers, maar weet dat de propositie sterker wordt als gelijkgestemde gemeenten uit de regio (onder nader te bepalen voorwaarden) aansluiten.

De gemeente Arnhem wil tempo maken. Inzet is om de diverse besturen in juni 2017 de noodzakelijke besluiten te laten nemen. Daartoe worden de diverse belanghebbenden aan de voorkant meegenomen in belangrijke keuzes.

De voorliggende notitie kent de volgende inhoud:
- het blikt terug op de aanleiding om tot een uitwerking van Werkbedrijf Arnhem te komen;
- het geeft een globale invulling van wat Werkbedrijf Arnhem is en benoemt belangrijke randvoorwaarden en nog te maken keuzes;
- het kijkt vooruit naar de stappen die de komende periode op weg naar besluitvorming in juni 2017 gezet worden.

2 TERUGBLIK

2.1 Inzet op behoud van werkgelegenheid

De gemeente Arnhem wil samen met (sociale) ondernemers duurzame werkgelegenheid realiseren voor Arnhemmers die een beroep doen op de participatiewet. Deze groep mensen is groot (nu 9.000 op termijn 11.000). De gemeente Arnhem heeft er dus belang bij de ca. 2.250 voltijds werkplekken, die nu onder de vlag van PHB zijn gereorganiseerd, vast te houden en uit te bouwen.
Maar onder voorwaarden. De gemeente Arnhem wil minder ondernemingsrisico's lopen en de toekomstwaarde van dit werk voor de huidige ca. 1.450 Arnhemse SW-medewerkers die er nu werken en de toekomstige Arnhemmers met een verminderd arbeidsvermogen die er gaan werken vergroten.
Gegeven de uitgangspositie van PHB is dit een grote uitdaging:

- Momenteel zijn zowel het werkgeverschap voor de SW-medewerkers als een belangrijk deel van de bedrijfsactiviteiten waarvoor zij werken publiek georganiseerd binnen de GR PHB. De inzet om de ondernemingsrisico's van de GR te minimaliseren betekent dat we een splitsing moeten maken tussen het publiek te organiseren werkgeverschap en het privaat (of semi-publiek) te organiseren ondernemerschap.
- Het duurzaam vervreemden van bedrijfsactiviteiten met behoud van werk voor de doelgroep van de Participatiewet aan een publieke of private sociale firma vereist dat de business case van de betreffende activiteiten haalbaar is. De bedrijfsactiviteiten moeten Participatiewet-proof zijn. Dat is nu slechts bij een beperkt deel van de onder de vlag van PHB georganiseerde bedrijfsactiviteiten het geval. Een aanzienlijk deel is naar verwachting Participatiewet-proof te maken. Echter, dit vereist een krachtige, gezamenlijke inspanning van de samenwerkingspartners van PHB (gemeenten, non-profit organisaties en reguliere werkgevers).

2.2 Inzet op in samenhang vervreemden van bedrijfsactiviteiten

Het plan van GW leek een antwoord te geven op deze uitdaging. Daarom stelde de gemeente Arnhem zich initieel op het standpunt om de bedrijfsactiviteiten van PHB in samenhang te vervreemden aan deze sociale firma.
Inzet van het plan van GW was om de bedrijfsactiviteiten van het huidige PHB op basis van een clean sheet, stijgende publieke en private omzetten en een doordachte turnaround integraal over te nemen en in 4-5 jaar tijd van relatieve hekkensluiter naar een koppositie in SW-land te bewegen. Dit om de werkgelegenheid voor mensen met een verminderd arbeidsvermogen in de arbeidsmarktregio Midden-Gelderland duurzaam vast te houden en uit te bouwen.
In de uitwerking blijkt het plan van GW echter te licht om, onder de gemeentelijke voorwaarden, de bedrijfsactiviteiten van het huidige PHB integraal te kunnen overnemen. Daarvoor zijn de kwantitatieve en kwalitatieve opgaven ten aanzien van de bedrijfsactiviteiten en de risico's van het transitiepad te groot. Op basis van de onderhandelingsresultaten het volgende:

- Met het relatief kleine eigen vermogen is de business case van GW in belangrijke mate afhankelijk van een gegarandeerde meerjarige stijging van publieke en private omzetten.
- Stijging van private omzetten is (op dit moment) niet te garanderen. Daarmee neemt de druk op het eigen vermogen en/ of de afhankelijkheid van gegarandeerde publieke omzetten toe.
- GW blijkt onvoldoende perspectief te kunnen geven om het eigen vermogen te verhogen. Het onderhandelingsteam meldt dat de financiering van GW onvoldoende geborgd is en dat het bedrag nu te laag is om activa over te kunnen nemen en passend te kunnen investeren in de nieuwe bedrijfsvoering. De hiervoor noodzakelijke financiële ruimte moet uit de jaarlijkse, verwachte, positieve resultaten komen. Er is echter onvoldoende comfort geboden over het bijstorten door de financiers bij tegenvallende resultaten.

- De gegarandeerde stijging van publieke omzetten botst met de gemeentelijke doelstellingen om een zakelijke, juridisch houdbare en duurzame inkooprelatie met GW te realiseren. De gemeente is immers gebonden aan Staatsteun- en Aanbestedingsregels en wil, na een zekere transitieperiode, keuzevrijheid bij de inkoop van diensten.
- Deze posities vergroten het risicoprofiel van het door GW voorgestelde transitiepad.
- Vanuit de zorg voor behoud van werkgelegenheid voor de Arnhemse SW-medewerkers van PHB en daarmee de gemeentelijke inzet om de risico's te beheersen, wilde de gemeente Arnhem een gefaseerde overdracht van eigenaarschap aan GW. Er is onvoldoende perspectief op een gedragen uitkomst. Er is geen overeenstemming bereikt over het kunnen ingrijpen van de gemeente bij onderprestatie; de aangeboden parameters op basis waarvan kan worden ingegrepen door de gemeente zijn zo laag dat effectief pas op het laatste (en daarmee dus te laat) moment kan worden ingegrepen.

2.3 Met tempo vasthouden aan ingezette koers

Het oordeel van de gemeente Arnhem over het inhoudelijke concept en de aanpak van GW is en blijft positief. Het is dan ook teleurstellend dat de gemeenten, PHB en GW niet tot een positief onderhandelingsresultaat zijn gekomen.
Ondanks deze tegenvaller wil de gemeente Arnhem voor wat betreft de transitie van PHB koers houden en tempo maken. Dit is wenselijk voor de Arnhemse SW-medewerkers van PHB, voor reguliere medewerkers van PHB, voor de werkgevers waarmee PHB samenwerkt en daarmee voor het behoud van werkgelegenheid voor de nieuwe instroom uit de Participatiewet. De gemeente Arnhem stelt:

- Als het voor een private sociale ondernemer niet opportuun is om de bedrijfsactiviteiten duurzaam in samenhang, onder de gemeentelijke voorwaarden, over te nemen; dan moet het (vooralsnog) publiek.
- Als voor een regionale (vooralsnog) publieke overname geen draagvlak is; dan moet het lokaal.

3 WERKBEDRIJF ARNHEM

3.1 Opvolger bedrijfsactiviteiten PHB

Met het lokale Arnhemse alternatief 'Werkbedrijf Arnhem' wil de gemeente Arnhem in de positie komen om opvolger te worden (een deel) van de bedrijfsactiviteiten van PHB. Dit aansluitend op:

- de realisatie van de splitsing tussen de publieke verantwoordelijkheid voor het werkgeverschap van SW-medewerkers (waarmee de arbeidscontracten publiek worden geborgd, het loon van SW-medewerkers wordt gegarandeerd en gemeenten kunnen sturen op detacheringstarieven) en de private verantwoordelijkheid voor het ondernemerschap ((vooralsnog) publiek in Werkbedrijf Arnhem, op passende afstand van de gemeentelijke regie- en opdrachtgeversrol georganiseerd);
- de richtinggevende keuze om de arbeidsontwikkelfunctie ((kandidaat)werknemersbenadering; casemanagement) dicht op de lokale of subregionale uitvoering van Werk & Inkomen te organiseren (gemeentelijke regie op arbeidsontwikkeling (en dus op LKS, jobcoaching, enzovoorts));
- een door de GR PHB mogelijk te maken clean sheet benadering (deelnemende gemeenten moeten dus altijd rekening houden met een aandeel in de totale frictiekosten van indicatief € 15 tot € 20 mio).

Werkbedrijf Arnhem richt zich in de basis op de Arnhemse doelgroep van de Participatiewet en Arnhemse SW-medewerkers, maar weet dat de propositie sterker wordt als gelijkgestemde gemeenten uit de regio (onder nader te bepalen voorwaarden) aansluiten.
Werkbedrijf Arnhem telt afhankelijk van de mate waarin het lukt om werk te behouden en de resultaten te verbeteren 970-1.160 werkplekken voor Arnhemmers met een verminderd arbeidsvermogen. De gemeente Arnhem is 100% aandeelhouder van het werkbedrijf.

3.2 Overeenkomsten en verschillen met GW

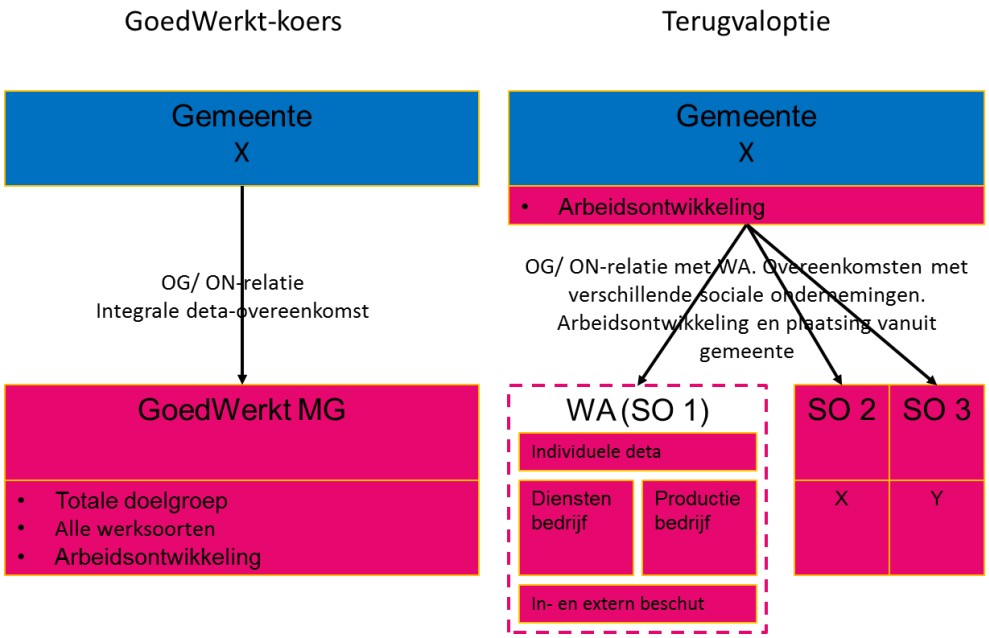
De aanpak van Werkbedrijf Arnhem is vergelijkbaar met die van GW. Dus in de eerste plaats een clean sheet (nieuwe governance, nieuwe eigendomsstructuur, nieuw bedrijf (één doel), platte structuur (business units voorop), investeren in mensen, bedrijfsactiviteiten, middelen en ondernemerschap. Voorts het potentieel benutten van de business units.
Belangrijke verschillen met GW zijn (i) het financiële ambitieniveau, (ii) de positionering van arbeidsontwikkeling en (iii) de verwachting dat het niet opportuun is om alle werkplekken te behouden.

Financieel ambitieniveau
Wanneer we de bedrijfsresultaten van SW-bedrijven in Nederland op een rij zetten treffen we het volgende beeld aan:

- Het huidige PHB scoort in vergelijking met andere SW-bedrijven slecht en is hekkensluiter.
- De ambitie van GW is er op gericht om in 4-5 jaar op te klimmen naar de kopgroep van SW-bedrijven. Dit is een terechte ambitie uitgaande van de inzet van GW om de momenteel georganiseerde werkgelegenheid in een private setting duurzaam vast te houden, maximaal geschikt te maken voor de nieuwe instroom van doelgroepen uit de Participatiewet en uit te breiden.
- Het risicoprofiel van het transitiepad van deze ambitie blijkt op basis van de eerder genoemde onderhandelingsresultaten te hoog. Vandaar dat de gemeente Arnhem voor Werkbedrijf Arnhem de lat, mede op basis van extern advies, lager legt. Van hekkensluiter naar middenmoter zou al ambitieus zijn.

Positionering arbeidsontwikkeling

Onderstaande schets geeft een beeld van de verschillen:

In Werkbedrijf Arnhem wordt de arbeidsontwikkelfunctie ((kandidaat)werknemersbenadering; casemanagement) dicht op de lokale uitvoering van Werk & Inkomen georganiseerd. Dit om adequaat invulling te geven aan de verantwoordelijkheden die voortvloeien uit het instrumentarium van de Participatiewet in het algemeen en de (kandidaat)werknemersdienstverlening in het bijzonder. Vanuit deze arbeidsontwikkelfunctie worden mensen uit de doelgroep van de Participatiewet bij sociale ondernemingen geplaatst. Werkbedrijf Arnhem is zo'n sociale onderneming. Maar een bijzondere omdat binnen Werkbedrijf Arnhem, evenals in het huidige PHB, een goede differentiatie is van passende werksoorten en een arbeidsontwikkelketen (van activerend en beschut werk, via vormen van detachering, naar begeleid werk) is ingericht.

Behoud van werkplekken

Anders dan GW (op papier) is de verwachting dat Werkbedrijf Arnhem niet alle werkgelegenheid kan behouden. Voor sommige product-markt-combinaties geldt dat deze, op grond van hun moeizaam te transformeren negatieve bedrijfsresultaten, zullen worden afgebouwd. De verwachting is dat de negatieve effecten hiervan voor de Arnhemse SW-medewerkers (via natuurlijk verloop) zijn te voorkomen. Voor de nieuwe doelgroep van de Participatiewet zijn er daarmee wel minder werkplekken beschikbaar. Echter, naar verwachting voldoende om het noodzakelijke basisniveau voor (i) de vangnetfunctie, (ii) de spingplankfunctie en (iii) de taakstelling voor Nieuw beschut Werk in te vullen.

3.3 Doorkijk op Werkbedrijf Arnhem

De gemeente Arnhem wil met tempo koershouden. Hiervoor is het van belang dat de diverse belanghebbenden aan de voorkant worden meegenomen in belangrijke keuzes. Daarom onderstaand een globale doorkijk op het Arnhemse standpunt ten aanzien van een aantal nog te maken belangrijke keuzes voor de diverse bedrijfsactiviteiten in Werkbedrijf Arnhem. Dit vooruitlopend op de nadere uitwerking die momenteel plaatsvindt.

Zoals aangegeven is de arbeidsontwikkelfunctie dicht op de lokale uitvoering van Werk & Inkomen georganiseerd. Vanuit dit gemeentelijke onderdeel is er een opdrachtgevers-opdrachtnemers-relatie met Werkbedrijf Arnhem.
Binnen Werkbedrijf Arnhem zijn grofweg vijf clusters van product-markt-combinaties te onderscheiden. Afhankelijk van de mate waarin regiogemeenten er voor kiezen om onder nog nader te bepalen voorwaarden aan te sluiten bij het Arnhemse initiatief, zijn er in totaal 1.160 tot 2.250 fte doelgroep-medewerkers werkzaam.
Hieronder volgt een doorkijk op een aantal nog te maken belangrijke keuzes en de vijf PMC-clusters.

Doorkijk Werkgeverschap

Centrale opgave	Het publiek organiseren van het werkgeverschap, de verloning en de basis HRM-taken voor de huidige SW-medewerkers waarmee de arbeidscontracten van SW-medewerkers publiek worden geborgd, het loon van SW-medewerkers wordt gegarandeerd en gemeenten kunnen sturen op detacheringstarieven.
Doelgroep regio Doelgroep Arnhem	2.250 fte 1.160 fte
P-wet proof	N.v.t.
Belangrijke keuze	Lokaal of regionaal? Gemeente/ P&O of modulaire GR?
Initiële standpunt gemeente Arnhem	Regionaal in modulaire GR.

Doorkijk Arbeidsontwikkelfunctie

Centrale opgave	Het publiek organiseren van de arbeidsontwikkelfunctie ((kandidaat)werknemersbenadering; casemanagement) voor de huidige SW-medewerkers en toekomstige PW-medewerkers waarmee adequaat invulling wordt gegeven aan de gemeentelijke verantwoordelijkheden die voortvloeien uit het instrumentarium van de

	Participatiewet in het algemeen en de (kandidaat)werknemersdienstverlening in het bijzonder.
Doelgroep regio Doelgroep Arnhem	2.250 fte 1.160 fte
P-wet proof	N.v.t.
Belangrijke keuze	Lokaal of regionaal? Gemeente/ W&I of WSP?
Initiële standpunt gemeente Arnhem	Lokaal dicht op de lokale uitvoering van Werk & Inkomen.

Doorkijk Individuele detacheringen

Centrale opgave	Het organiseren en beheren van individuele detacheringen op het terrein van Industrie, Schoonmaak, Beheer en Groen m.n. voor derde werkgevers. In lijn met natuurlijk verloop van de individueel gedetacheeerde SW-medewerkers de betreffende derde werkgevers verleiden om detacheringsovereenkomst om te zetten in begeleid-werk-overeenkomst voor nieuw ingestroomde PW-medewerkers. Dit op basis van een te realiseren gemiddelde netto-toegevoegde waarde van de doelgroep-medewerkers van € 13.000 tot € 14.000 per jaar.
Doelgroep regio Doelgroep Arnhem	270 fte 120 fte
P-wet proof	Ja
Belangrijke keuze	Generieke aanpak van de centrale opgave via het WSP of specifieke aanpak van de centrale opgave via de PMC-clusters Dienstenbedrijf en Productiebedrijf van Werkbedrijf Arnhem?
Initiële standpunt gemeente Arnhem	Specifieke aanpak van de centrale opgave via de PMC-clusters Dienstenbedrijf en Productiebedrijf van Werkbedrijf Arnhem vergroot de waarde van individuele detacheringen voor het behoud van werkgelegenheid.

Doorkijk Dienstenbedrijf

Centrale opgave	Het aanbieden van diensten op het terrein van schoonmaak, beheer/ beveiliging en groen m.n. voor gemeenten, woningbouwcorporaties en schoolbesturen. Het stapsgewijs verhogen van de gemiddelde netto-toegevoegde waarde van de doelgroep-medewerkers naar € 13.000 tot € 14.000 per jaar door (i) doelmatige en doeltreffende arbeidsontwikkeling van de doelgroep en (ii) sociaal aanbestedingsbeleid en opdrachtgeverschap van gemeenten, woningbouwcorporaties en schoolbesturen.
Doelgroep regio Doelgroep Arnhem	440 fte 230 fte
P-wet proof	Ja, mits… bovengenoemde (gezamenlijke) inzet door gemeente en betrokken maatschappelijke partners.
Belangrijke keuze	Wel of niet koppelen van door o.a. gemeenten te gunnen werk en de doelgroep van de Participatiewet (maximale invulling banenafspraken)? Lokaal of regionaal Dienstenbedrijf?
Initiële standpunt gemeente Arnhem	Directe koppeling tussen door gemeente te gunnen werk en de doelgroep van de Participatiewet. Nog geen voorkeur voor regionaal of lokaal Dienstenbedrijf.

Doorkijk Productiebedrijf

Centrale opgave	Het organiseren en beheren van groepsdetacheringen voor derde werkgevers (o.a. Gazelle, Wisa, Ahrend, Post NL, Cycloon). Het stapsgewijs verhogen van de gemiddelde netto-toegevoegde waarde van de doelgroep-medewerkers naar € 9.000 per jaar door (i) doelmatige en doeltreffende arbeidsontwikkeling van de doelgroep, (ii) sociaal ondernemerschap van huidige en nieuwe werkgevers en (iii) inzet additionele arbeidsmarktbeleid instrumenten (werkgelegenheidsinvesteringsfonds (WIF); ondernemerscentrum (OC)).
Doelgroep regio Doelgroep Arnhem	350 fte 170 fte
P-wet proof	Ja, mits… gemeenten de begeleidingskosten van de doelgroep grotendeels voor hun rekening blijven nemen en bovengenoemde (gezamenlijke) inzet door gemeenten en werkgevers
Belangrijke keuze	Wel of niet vasthouden van (maak)industrie voor arbeidsmarktregio Midden Gelderland? Lokaal of regionaal aanpakken van de centrale opgave?
Initiële standpunt gemeente Arnhem	Wel vasthouden van (maak)industrie. Regionaal Productiebedrijf biedt de beste perspectieven om de werkgelegenheid te behouden.

Doorkijk Intern en extern beschut werk en Activerend Werk

Centrale opgave	Het aanbieden van verpakkings- en productiediensten voor derde werkgevers (fietspompen, groenproductie, verpakken). Het stapsgewijs verhogen van de gemiddelde netto-toegevoegde waarde van de doelgroep-medewerkers naar € n.t.b. per jaar door (i) doelmatige en doeltreffende arbeidsontwikkeling van de doelgroep, (ii) rationalisering van het productieproces en bijsturing op de bemensing, (iii) sociaal ondernemerschap van huidige en nieuwe werkgevers en (iv) inzet additionele arbeidsmarktbeleid instrumenten (werkgelegenheidsinvesteringsfonds (WIF); ondernemerscentrum (OC)). Door de waarde van het noodzakelijke basisniveau voor (i) de vangnetfunctie, (ii) de spingplankfunctie en (iii) de taakstelling voor Nieuw beschut Werk te kapitaliseren en deze te verbinden aan de verhoging van de netto-toegevoegde waarde een duurzame business case voor het product-markt-cluster In- en extern beschut opleveren.
Doelgroep regio Doelgroep Arnhem	1.120 fte 600 fte
P-wet proof	Nee, tenzij… de gemeente de begeleidingskosten van de doelgroep grotendeels voor zijn rekening blijft nemen en bovengenoemde (gezamenlijke) inzet door gemeente en werkgevers
Belangrijke keuze	Lokaal of regionaal aanpakken van de centrale opgave? Behouden of uitfaseren tot noodzakelijk basisniveau?
Initiële standpunt gemeente Arnhem	Nog te bepalen.

Doorkijk Publiek-Private-Samenwerking

Centrale opgave	Het bouwen van een duurzaam Werkbedrijf Arnhem met (een deel van) de bedrijfsactiviteiten van het huidige PHB als basis vereist een krachtige turnaround in het algemeen en die van de PMC-clusters Productiebedrijf en Intern en extern beschut werk in het bijzonder. Innovatie en verbreding van het arbeidsmarktinstrumentarium zoals het opzetten van een werkgelegnheidsinvesteringsfonds en het ontwikkelen van een ondernemerscentrum kunnen hierbij van waarde zijn. Dat geldt ook voor het organiseren van private financieringsstromen.
Doelgroep regio Doelgroep Arnhem	N.v.t.
P-wet proof	N.v.t.
Belangrijke keuze	Wel of niet private partners zoeken bij de invulling van de centrale opgave?
Initiële standpunt gemeente Arnhem	Actief de samenwerking van private partijen zoeken toegespitst op elkaars toegevoegde waarde voor behoud en uitbreiding van werkgelegenheid.

3.4 Voorwaarden om aan te sluiten

Werkbedrijf Arnhem richt zich in de basis op de Arnhemse doelgroep van de Participatiewet en de Arnhemse SW-medewerkers, maar weet dat de propositie sterker wordt als gelijkgestemde gemeenten uit de regio (onder nader te bepalen voorwaarden) aansluiten.

- Een eerste belangrijke voorwaarde betreft het onderschrijven van de inzet om tempo te maken en te koersen op besluitvorming in juni 2017 (zie Planning).
- Een volgende set van harde voorwaarden vormen de eerder genoemde splitsing tussen werkgeverschap en ondernemerschap, de richtinggevende keuze voor de positionering van de arbeidsontwikkelfunctie en de door de GR PHB mogelijk te maken clean sheet benadering.
- Een aanvullende set van voorwaarden is nog in ontwikkeling. Deze voorwaarden komen voort uit (i) de doorkijk op nog te maken keuzes ten aanzien van de PMC-clusters van Werkbedrijf Arnhem en (ii) de verdere inhoudelijke, organisatorische en financiële uitwerking.

4 PLANNING

4.1 Drie opties in tweede kwartaal 2017

Het voorstel is dat het bestuur van PHB en gemeenten in het tweede kwartaal van 2017 een besluit nemen over de volgende drie opties:

1. Continueren GR
2. Opheffen GR en transformatie naar Werkbedrijf Arnhem met evt. DVO's
3. Opheffen GR en volledig ontmantelen

Optie 1 achten wij geen aannemelijk uitkomst. Indien een meerderheid voor optie 2 kiest, kan een soepele transformatie plaatsvinden, kunnen gedeelde bedrijfsactiviteiten behouden blijven en kunnen de ontmantelings- en frictiekosten (deels) worden beperkt. Indien een meerderheid voor optie 3 kiest, zal de gemeente Arnhem Werkbedrijf Arnhem op- en inrichten, maar zal de transformatie moeizamer verlopen met hogere frictiekosten.

4.2 Marsroute

Stap 1: het in beeld brengen van de integrale ontmantelingskosten omdat dit in het tweede kwartaal van 2017 het referentiepunt zal zijn waarlangs de alternatieven beoordeeld worden.

Stap 2: in een kort tijdsbestek, Werkbedrijf Arnhem verder uitwerken:

- Februari: Werkbedrijf Arnhem inhoudelijk, organisatorisch en financieel op hoofdlijnen; peilen (voorwaardelijke) deelname/ interesse regiogemeenten.
- Februari-maart: ontwikkelen proposities per onderdeel (individuele detacheringen; dienstenbedrijf (m.n. groenonderhoud, schoonmaakonderhoud, beheer; productiebedrijf (m.n. post, industrie monteren en (deel van) verpakken); in- en extern beschut/ activerend werk (m.n. kwekerij en industrie/ verpakken); overig (administratie; intratuin)
- Maart: toetsen deelname regiogemeenten; evt. aanscherpen proposities; frictiekosten in beeld brengen door per PMC-cluster te inventariseren welke gelijkgestemde regiogemeenten (onder nader te bepalen voorwaarden) willen aansluiten.
- April: definitieve propositie

Wij zullen richting de geïnteresseerde gemeenten steeds de stappen expliciet duiden.

Stap 3: in mei-juni staat de besluitvorming door het bestuur van PHB en gemeenten op de rol. Er moet worden ingestemd met het opheffingsbesluit en het alternatief.

Stap 4: in juli-december (indicatief) volgt het liquidatieplan, de overeenkomsten over de DVO's, de uitvoering van de daadwerkelijke transformatie en de eindafrekening van de liquidatie.

5 PROJECTORGANISATIE EN -BUDGET

Het wordt een forse opgave. Met name voor de gemeente Arnhem. Daarom wordt een projectorganisatie ingericht dat zich focust op (i) het uitwerken van de proposities, (ii) het uitlijnen van het besluitvormingsproces, (iii) het uitwerken van de kosten en gevolgen van ontmantelen en (iv) het voorbereiden van de Arnhemse organisatie (o.a. arbeidsontwikkelfunctie bij W&I, randvoorwaarden voor de sociale firma).

Op basis van het besluit van het college van B&W om een projectbudget beschikbaar te stellen (en deze kosten ten laste te brengen van de onderbesteding 2016 van het Participatiebudget) wordt momenteel het projectplan opgesteld en de projectorganisatie ingericht en bemenst.

Uitzending raadsdebat input Perspectiefnota d.d. 20 maart 2017

Jaarrekening en Jaarverslag 2016

Titel/onderwerp: Vaststellen Perspectiefnota 2018-2021

Raadsadviseur: K. Vons Telefoonnr: 3774087 Katinka.vons@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	Ron van der Linden/Priska Blij
Portefeuillehouder:	Leisink, Staal, Elfrink, Haga, König, Ritsema en Van Burgsteden	Telefoonnr:	3773902/5688
		E-mailadres:	Ron.van.der.linden@arnhem.nl
			Priska.blij@arnhem.nl
Doel activiteit	Plenaire informatieve raadskamer behandeling van de "Perspectiefnota 2018 - 2021"		
Toelichting	Het college biedt de raad het voorstel "Perspectiefnota 2018-2021" aan, om vast te stellen.		

Perspectiefnota 2018-2021
De perspectiefnota kijkt vanuit de visie op de stad door naar de strategische koers en de veranderopgaven voor de komende periode. De perspectiefnota staat in dit opzicht voor het (jaarlijkse) herijkingsmoment van visie en strategie, mede in het licht van het actuele financiële perspectief.
Deze perspectiefnota is tot stand gekomen op basis van het debat in de gemeenteraad, de bijdragen uit de wijken via de wijkteams leefomgeving en de feiten uit het rapport 'Staat van de stad'. Een belangrijk thema in deze perspectiefnota is het bestrijden en voorkomen van armoede, vooral bij kinderen op het gebied van gezondheid en onderwijs. In het verlengde daarvan moet nog meer worden ingezet op mensen aan het werk krijgen, of op een andere wijze activeren. De wijkteams krijgen hier een grotere rol in. Verder staat de economie in de regio Arnhem Nijmegen hoog op de prioriteitenlijst: meer bedrijven, betere infrastructuur en meer geld. Energiebesparing krijgt een prominentere plek in het beleid voor duurzaamheid.
Het college stelt voor om de huidige 8 veranderopgaven in de MJPB te focussen op 4 nieuwe veranderopgaven:
1. Vitale economie Arnhem-Nijmegen
2. Circulair Arnhem
3. Van de bank af
4. Zorg dichterbij

Verbreden van Bestemmingsreserve (BR) Noodfonds en BR frictiekosten
Het college stelt voor om de BR frictiekosten te verbreden naar een BR bedrijfsvoering en het BR Noodfonds te verbreden, passend binnen de beweging, waarbij de aanpak gericht op participatie verder wordt geïntegreerd in het brede sociale domein.

Begrotingsaanpassingen voor het jaar 2017
In deze perspectiefnota zijn de verwachte ontwikkelingen geschetst voor het financiële perspectief. Een groot aantal van de geschetste ontwikkelingen manifesteert zich al in 2017 en werkt door in de komende begrotingsjaren. Gezien het streven om zo reëel, actueel en getrouw mogelijk te begroten is het wenselijk om de ontwikkelingen in 2017 alvast te vertalen in de lopende begroting. Middels bijgevoegde begrotingswijziging wordt het jaarschijf 2017 aangepast naar deze actualiteit. Het eventuele meerjarige effect wordt in de MJPB 2018-20121 verwerkt.

Kennisnemen van Turap 1-2017
Als regulier onderdeel van de beleidscyclus 2017 is de eerste tussenrapportage 2017 (Turap 1-2017) opgesteld, gebaseerd op de structurele componenten in de resultaten van 2016 en ontwikkelingen in het eerste kwartaal van 2017. In de tussenrapportage wordt informatie gegeven over de verwachte financiële en beleidsmatige resultaten en afwijkingen ten opzichte van de begroting 2017. Op basis van de verwachte afwijkingen kan worden bijgestuurd.

Kanttekeningen
Nieuwe wegen

	Arnhem verkent nieuwe wegen die vragen om een integrale benadering van de bedrijfsvoering. Zo is het besef dat steden belangrijke dragers zijn van economische groei en maatschappelijke ontwikkeling en dat alliantie Arnhem-Nijmegen prioriteit geeft. Dit vereist bestuurlijke daadkracht waarbij samenwerking met de provincie en gemeenten in de regio geboden is, zonder dat dit betekent dat men eerst in bestuurlijke constructen eens moet worden alvorens tot actie over te gaan. Tevens vraagt de wijkenaanpak om een ander werkwijze te ontwikkelen voor mensen die die langdurig afhankelijk zijn van een uitkering, voor kinderen die in armoede leven en mensen die door schulden geen perspectief hebben. **Vorming Werkbedrijf Arnhem** De verbreding van de BR Noodfonds vraagt om een forse toevoeging van middelen om de eventuele frictiekosten, die met de vorming van het Werkbedrijf Arnhem gepaard kunnen gaan op te vangen. Zowel de gedeeltelijke ontmanteling van Presikhaaf Bedrijven alsmede de oprichting en inrichting van Werkbedrijf Arnhem leiden tot transitiekosten. In totaal komt dit neer op incidenteel circa € 9,6 miljoen. **Voorstel Werkbedrijf Arnhem parallel aan de Perspectiefnota 2018-2021** Parallel aan de Perspectiefnota wordt het voorstel voor het Werkbedrijf Arnhem aangeboden die een nadere onderbouwing geeft van de kansen en de risico's die hiermee gepaard gaan. Volledigheidshalve verwijst het college de raad naar deze nota. De behandeling van deze nota vindt naar alle waarschijnlijkheid, plaats opdelfde data als de behandeling van de perspectiefnota, d.w.z. 15 mei, 22 mei en 29 mei besluitvorming. **Onzekerheid omtrent doorwerking plannen nieuwe kabinet** Er is nog veel onzekerheid als gevolg van de nog onbekende plannen van het nieuwe kabinet. Deze zouden mogelijkerwijs een negatief effect kunnen hebben op het gemeentefonds. **Proces** - Op maandag 20 maart heeft een plenair raadskamerdebat plaatsgevonden. Het college had de fracties uitgenodigd om de belangrijkste aandachtspunten voor de stad mee te geven aan het college bij de voorbereiding van de perspectiefnota. De fracties konden hun aandachtspunten putten uit het in december gepubliceerde "Staat van de stad", het boekje "Aandachtspunten Perspectiefnota 2018-2021"van 3 maart jl. en door de raad zelf aangedragen bronnen. - 15 mei is het moment waarop de raad geïnformeerd (I-fase) wordt door insprekers en waarbij de raadsleden vragen kunnen stellen aan het college over de voorliggende nota. Gezien het integrale karakter van de perspectiefnota 2018-2021 is er voor gekozen de informatieve behandeling plenair te laten plaatsvinden, zodat de raadsleden optimaal geïnformeerd kunnen worden door het gehele college. - De meningsvormende behandeling zal op 22 mei plenair in de raadskamer plaatsvinden en de besluitvormende behandeling zal op 29 mei in de raad plaatsvinden.
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Beslissen of het voorstel kan worden doorgeleid naar de meningsvormende fase.
Spreekrecht publiek	Ja
Behandeladvies	Technische vragen zijn voorafgaand aan de bespreking gesteld. U bent in de gelegenheid informatieve vragen te stellen aan de portefeuillehouder.
Bijlagen	

Raadsvoorstel perspectiefnota 2018-2021			
Perspectiefnota 2018-2021			
Begrotingswijzigingen jaarschijf 2017			
Turap 1-2017			
Voortgang van Wijken Weten			
Rapport 'Staat van de stad' december 2016			
Boekje "Aandachtspunten Perspectiefnota 2018-2021"			
Uitzending raadsdebat input Perspectiefnota d.d. 20 maart 2017			
Raadsvoorstel "Werkbedrijf Arnhem" 15 mei 2017			
Raadskamerbrief d.d. 17 januari 2017 over de transitie Presikhaaf bedrijven			
Jaarrekening en Jaarverslag 2016			

BEHANDELRESULTAAT

PLENAIRE INFORMATIEVE VERGADERING 15 mei 2016

Perspectiefnota 2018-2021

Zaaknummer:	110489
Portefeuillehouder:	Leisink, Staal, Elfrink, Haga, König, Ritsema en Van Burgsteden

Resultaat van bespreking:

Insprekers
Er waren geen insprekers

Toezeggingen
Wethouder Haga zegt toe haar uiterste best te zullen doen om vóór de meningsvorming behandeling van de Perspectiefnota met een memo te komen over de meest recente stand van zaken betreffende de gesprekken met VNO-NCW en Provincie rondom duurzaamheidsontwikkeling bij bedrijven en ondernemers (o.a. garantiefonds), zie toezegging d.d.28 november 2016.

Wethouder Haga zegt toe over het verduurzamen van doelgroepenvervoer, deze maand, of volgende maand actief informatie naar de raad te sturen. Het gaat hierbij om het totaalbeeld (cijfers) n.a.v. de gunning (optie duurzaamheid) inzake BVO DRAN.

Wethouder Ritsema zegt toe om het concrete fietsvoorstel van D66 betreffende het sneller op groen zetten van stoplichten bij regen n.a.v. Rotterdam en Kopenhagen mee te nemen bij de behandeling van het raadsvoorstel 'De Arnhemse Binnenstad binnen bereik'. Daarnaast zegt hij toe om in de MJPB 2018-2021 zeker te kijken naar de optie om bij het aantrekkelijker maken van woon-werkverkeer de fiets als alternatief naast de OV mee te nemen.

Wethouder Ritsema zegt toe om vóór de meningsvormende behandeling van de Perspectiefnota uit te zoeken voor D66 hoeveel er bespaard is op (bedrijfsvoering) Parkeerbedrijf in de afgelopen jaren en hoeveel er in totaal is omgezet in het Parkeerbedrijf, dit om te weten hoeveel er bespaard is op efficiency.

Afspraak
De fractie van de PvdA heeft een aantal vragen niet kunnen stellen omwille van de tijd. Zij zullen de vragen schriftelijk aanleveren aan het college en het college zal de antwoorden geven vóór de meningsvormende vergadering.

Conclusie
De voorzitter concludeert dat de informatieve fase is afgerond en dat de behandeling doorgeleid kan worden naar de meningsvormende fase.

De raadsadviseur,

K. Vons

De voorzitter,

H. de Vroome

Documentnummer:
Zaaknummer:

Vragen Perspectiefnota 2018-2021 PvdA (nog niet gesteld in vergadering dd 16 mei)

P. 9: Armoede
Ook hogere inkomens krijgen financiële problemen.

- Vraag: Hoe gaat het college de groep te hulp schieten om te voorkomen dat ze in de schuldhulpverlening terecht komen?

P. 13 en p 26 In de perspectiefnota wordt op pagina 13 in het hoofdstuk “Staat van de Stad’ geconstateerd dat in Nederland 15,7% van de huishoudens een laag inkomen heeft (gedefinieerd als 120% van het sociaal minimum). In Arnhem is dat 22,2%. Uit de cijfers van het CPB blijkt (zie tabel) dat het hier om de cijfers van 2013 gaat. In 2014 is het aantal huishoudens in Arnhem verder gestegen van 15,7% naar 16% in Nederland (stijging van 0,3%) en in Arnhem van 22,2 naar 22,9% (stijging van 0,7%). Zie tabel.

Laag en langdurig laag inkomen; huishoudenskenmerken en regio				
		Onderwerpen	Huishoudens in % van de doelpopulatie	
		Inkomensgroepen	Inkomen tot 120% sociaal minimum	Stijging in %
Kenmerken van het huishouden	Regio's	Perioden	%	
Totaal huishouden	Nederland	2011	15,1	
Totaal huishouden	Nederland	2012	15,3	0,2
Totaal huishouden	Nederland	2013	15,7	0,5
Totaal huishouden	Nederland	2014	16	0,3
Totaal huishouden	Arnhem	2011	20,7	
Totaal huishouden	Arnhem	2012	21,4	0,7
Totaal huishouden	Arnhem	2013	22,2	0,6
Totaal huishouden	Arnhem	2014	22,9	0,7

Op p. 26 staat het volgende: “In het coalitie-akkoord is de afspraak opgenomen om het totale armoedebudget te koppelen aan het landelijke indexcijfer voor lage inkomens. Hiermee beweegt het armoedebudget mee met de omvang van de doelgroep, conform de landelijke trend. Op basis van de gepubliceerde cijfers SCP (raming 2017 "Armoede van Personen"), waarbij de indexering voor het budget armoedebeleid -3,5% is, kan de begroting voor 2018 derhalve naar beneden toe worden bijgesteld met 0,3 miljoen.” Het college constateert op P. 16 dat de economie groeit maar de negatieve spiraal van langdurige bijstandsafhankelijkheid en schulden, treft mensen en vooral kinderen in armoede.
Vragen:

- Procentueel gezien in is in de jaren 2011 tot 2014 het aantal mensen in armoede in Arnhem steeds harder gestegen dan gemiddeld in Nederland. Het college volgt de landelijke trend. Met welk percentage is het armoedebudget als gevolg van de landelijke trend de afgelopen 3 jaar (sinds het collegebesluit) naar boven of beneden bijgesteld?
- Was het bedrag voor het armoedebudget hoger uitgevallen als de Arnhemse trend was gevolgd?
- Hoe heeft het armoedebudget zich de afgelopen 3 jaar ontwikkeld ten opzicht van het aantal personen in armoede? Is er gemiddeld meer of minder uitgegeven per persoon?
- Welke middelen heeft de gemeente de afgelopen jaren vanuit het rijk ontvangen voor de bestrijding van kinderarmoede? Voor welke zaken is minder geld ontvangen en voor welke meer?

P. 16: Veranderopgave van de bank af
"De teams in de wijkaanpak gaan mede er voor zorgen dat alle Arnhemmers die leven op het bestaansminimum, of daaronder zijn gezakt of dreigen te zakken, benaderd gaan worden. Het (extra) geld voor armoedebestrijding, uitkeringen, bijzondere bijstand, welzijnsgelden, schulddienstverlening etc. worden ontschot ingezet: uitkeringen zijn investeringen in participatie. Werk (of andere vormen van participatie) is van waarde voor Arnhemmers, de wijken en de stad. Wij willen daarin betere resultaten bereiken. Dit, en de negatieve effecten van BUIG, vragen om een nieuwe werkwijze

waarbij iedereen die wil en kan participeren op maat ondersteuning krijgt. W&I gaat daadwerkelijk naast mensen in de wijken staan en helpt hen in samenwerking met wijkteams en maatschappelijke partners "van de bank af"."

- Vraag: Wat wordt bedoeld met " gelden voor armoedebestrijding, uitkeringen ,bijzondere bijstand, schuldhulpverlening worden ontschot ingezet?
- Vraag: Wat zijn de plannen met de mensen die niet meer aan de slag kunnen? Voor wie de afstand naar de arbeidsmarkt te groot is om ooit nog kans op een baan te hebben? Wat doen we met die groep mensen?

P. 20: Budgetten beschermd wonen:
"Voor afschaling van de zorgzwaarte bij beschermd wonen wordt gekeken welke alternatieven nodig zijn."

- Vraag: Afschaling staat hier als een doel. Hoe wordt geborgd dat afschaling alleen gebeurt als de situatie van de cliënt dit toelaat?

P. 28: Alle taakstellingen op de bedrijfsvoering zijn ingevuld, inclusief een belangrijk deel van de formatieve taakstelling Van Wijken Weten

- Vraag: hoe ziet de formatieve taakstelling op van wijken weten er precies uit?

P. 48: Culturele eredivisie
"Arnhem kent een levendig cultureel klimaat met veel creatief potentieel, een stevige culturele infrastructuur en aansprekend erfgoed. Onderscheidend vermogen, meerwaarde bieden en herkenbaar zijn worden steeds belangrijker voor steden en regio's. Kunst, cultuur en erfgoed spelen daarbij een grote rol. Belangrijk is dat kunst en cultuur niet alleen ingevlogen worden, maar ook ter plaatse worden geproduceerd. Een stad van makers kenmerkt zich door een innovatief klimaat. Clusters en netwerken zijn daarbij belangrijke randvoorwaarden. De culturele sector en zeker ook de creatieve industrie zijn afhankelijk van direct persoonlijk contact en van de ruimtelijke clustering van gelijksoortige bedrijvigheid: de 'creatieve milieus'. "

- Vraag: De PvdA mist de link naar amateurgezelschappen en muziek/kunsteducatie.. Deze zorgen voor verbinding, ontwikkeling en ook voor de doorstroom naar die "culturele eredivisie". Is het college deze tak vergeten, of ziet zij het belang hier niet van in?

5

PARTIJ VAN DE ARBEID

17mo4

Arnhem Centraal

Partij voor de Dieren
Gemeenteraadsfractie Arnhem

ChristenUnie
Arnhem

Partij

Motie: leeftijdsbestendige wijken

De gemeenteraad bijeen op 30 januari 2017 bij punt 5 moties Vreemd aan de agenda.

Overwegende dat:

- Ouderen en andere kwetsbare groepen steeds meer zelfstandig blijven wonen;
- Om zelfstandig te wonen en zo veel mogelijk zelfredzaam te zijn het belangrijk is dat er wijkvoorzieningen zijn, zoals een supermarkt in de buurt;
- Deze voorzieningen steeds meer verdwijnen of dreigen te verdwijnen;
- Het daarnaast ook gaat om (openbare) ontmoetingsplekken, rollatorvriendelijke voetpaden, veilige oversteekplaatsen (enz.)
- Het belangrijk is dat er op tijd geïnvesteerd wordt in voorzieningen die nodig zijn om de Arnhemse wijken ouderen-proof te houden of te maken;
- Dit onderwerp de komende periode op het netvlies dient te staan van wijkteams en gemeentebestuur;

Draagt het college op,

in de komende Perspectiefnota de noodzaak en de daaruit voortvloeiende aanpak van het tijdig investeren in levensloopbestendige wijken te verwerken,

en gaat over tot de orde van de dag,

Namens de fracties van

Arnhem Centraal	Partij voor de Dieren	ChristenUnie	Partij vd Arbeid
Lea Manders	Leo de Groot	Addy Plieger	Marilyn A-Kum

AANGENOMEN

Voor 27 Motie "Leeftijdsbestendige wijken" (17M04)

Tegen 11

D66	0	8
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	8	0
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	4	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	2	0
Manders		
van der Laak		

ChristenUnie	2	0
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij		

Partij voor de Dieren Gemeentesociafractie Arnhem	1	0
de Groot		

Totaal

38

Titel/onderwerp: # Vaststellen Perspectiefnota 2018-2021

Raadsadviseur: K. Vons Telefoonnr: 3774087 Katinka.vons@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	Ron van der Linden/Priska Blij
Portefeuillehouder:	Leisink, Staal, Elfrink, Haga, König, Ritsema en Van Burgsteden	Telefoonnr:	3773902/5688
		E-mailadres:	Ron.van.der.linden@arnhem.nl
			Priska.blij@arnhem.nl
Doel activiteit	Plenaire meningsvormende raadskamer behandeling van de "Perspectiefnota 2018 - 2021"		
Toelichting	Het college biedt de raad het voorstel "Perspectiefnota 2018-2021" aan, om vast te stellen. **Perspectiefnota 2018-2021** De perspectiefnota kijkt vanuit de visie op de stad door naar de strategische koers en de veranderopgaven voor de komende periode. De perspectiefnota staat in dit opzicht voor het (jaarlijkse) herijkingsmoment van visie en strategie, mede in het licht van het actuele financiële perspectief. Deze perspectiefnota is tot stand gekomen op basis van het debat in de gemeenteraad, de bijdragen uit de wijken via de wijkteams leefomgeving en de feiten uit het rapport 'Staat van de stad'. Een belangrijk thema in deze perspectiefnota is het bestrijden en voorkomen van armoede, vooral bij kinderen op het gebied van gezondheid en onderwijs. In het verlengde daarvan moet nog meer worden ingezet op mensen aan het werk krijgen, of op een andere wijze activeren. De wijkteams krijgen hier een grotere rol in. Verder staat de economie in de regio Arnhem Nijmegen hoog op de prioriteitenlijst: meer bedrijven, betere infrastructuur en meer geld. Energiebesparing krijgt een prominentere plek in het beleid voor duurzaamheid. Het college stelt voor om de huidige 8 veranderopgaven in de MJPB te focussen op 4 nieuwe veranderopgaven: 1. Vitale economie Arnhem-Nijmegen 2. Circulair Arnhem 3. Van de bank af 4. Zorg dichterbij **Verbreden van Bestemmingsreserve (BR) Noodfonds en BR frictiekosten** Het college stelt voor om de BR frictiekosten te verbreden naar een BR bedrijfsvoering en het BR Noodfonds te verbreden, passend binnen de beweging, waarbij de aanpak gericht op participatie verder wordt geïntegreerd in het brede sociale domein. **Begrotingsaanpassingen voor het jaar 2017** In deze perspectiefnota zijn de verwachte ontwikkelingen geschetst voor het financiële perspectief. Een groot aantal van de geschetste ontwikkelingen manifesteert zich al in 2017 en werkt door in de komende begrotingsjaren. Gezien het streven om zo reëel, actueel en getrouw mogelijk te begroten is het wenselijk om de ontwikkelingen in 2017 alvast te vertalen in de lopende begroting. Middels bijgevoegde begrotingswijziging wordt het jaarschijf 2017 aangepast naar deze actualiteit. Het eventuele meerjarige effect wordt in de MJPB 2018-20121 verwerkt. **Kennisnemen van Turap 1-2017** Als regulier onderdeel van de beleidscyclus 2017 is de eerste tussenrapportage 2017 (Turap 1-2017) opgesteld, gebaseerd op de structurele componenten in de resultaten van 2016 en ontwikkelingen in het eerste kwartaal van 2017. In de tussenrapportage wordt informatie gegeven over de verwachte financiële en beleidsmatige resultaten en afwijkingen ten opzichte van de begroting 2017. Op basis van de verwachte afwijkingen kan worden bijgestuurd.		

	Kanttekeningen **Nieuwe wegen** Arnhem verkent nieuwe wegen die vragen om een integrale benadering van de bedrijfsvoering. Zo is het besef dat steden belangrijke dragers zijn van economische groei en maatschappelijke ontwikkeling en dat alliantie Arnhem-Nijmegen prioriteit geeft. Dit vereist bestuurlijke daadkracht waarbij samenwerking met de provincie en gemeenten in de regio geboden is, zonder dat dit betekent dat men eerst in bestuurlijke constructen eens moet worden alvorens tot actie over te gaan. Tevens vraagt de wijkenaanpak om een ander werkwijze te ontwikkelen voor mensen die die langdurig afhankelijk zijn van een uitkering, voor kinderen die in armoede leven en mensen die door schulden geen perspectief hebben. **Vorming Werkbedrijf Arnhem** De verbreding van de BR Noodfonds vraagt om een forse toevoeging van middelen om de eventuele frictiekosten, die met de vorming van het Werkbedrijf Arnhem gepaard kunnen gaan op te vangen. Zowel de gedeeltelijke ontmanteling van Presikhaaf Bedrijven alsmede de oprichting en inrichting van Werkbedrijf Arnhem leiden tot transitiekosten. In totaal komt dit neer op incidenteel circa € 9,6 miljoen. **Voorstel Werkbedrijf Arnhem parallel aan de Perspectiefnota 2018-2021** Parallel aan de Perspectiefnota wordt het voorstel voor het Werkbedrijf Arnhem aangeboden die een nadere onderbouwing geeft van de kansen en de risico's die hiermee gepaard gaan. Volledigheidshalve verwijst het college de raad naar deze nota. De behandeling van deze nota vindt naar alle waarschijnlijkheid, plaats op dezelfde data als de behandeling van de perspectiefnota, d.w.z. 15 mei, 22 mei en 29 mei besluitvorming. **Onzekerheid omtrent doorwerking plannen nieuwe kabinet** Er is nog veel onzekerheid als gevolg van de nog onbekende plannen van het nieuwe kabinet. Deze zouden mogelijkerwijs een negatief effect kunnen hebben op het gemeentefonds. **Proces** - Op maandag 20 maart heeft een plenair raadskamerdebat plaatsgevonden. Het college had de fracties uitgenodigd om de belangrijkste aandachtspunten voor de stad mee te geven aan het college bij de voorbereiding van de perspectiefnota. De fracties konden hun aandachtspunten putten uit het in december gepubliceerde "Staat van de stad", het boekje "Aandachtspunten Perspectiefnota 2018-2021"van 3 maart jl. en door de raad zelf aangedragen bronnen. - De informatieve behandeling van de Perspectiefnota heeft plenair plaatsgevonden in de raadskamer op 15 mei jl. Er waren geen insprekers en de raadsleden hebben vragen kunnen stellen aan het college over de voorliggende nota. Er zijn 4 toezeggingen gedaan die te vinden zijn op Ibabs en in het bijgevoegde behandelresultaat. Alleen PvdA heeft niet alle vragen kunnen stellen binnen de geagendeerde tijd. De fractie zal haar vragen schriftelijk kenbaar maken (uiterlijk16 mei) aan het college en deze zal de vragen voor de meningsvormende behandeling van de Perspectiefnota beantwoorden. - De meningsvormende behandeling zal op 22 mei plenair in de raadskamer plaatsvinden en de besluitvormende behandeling zal op 29 mei in de raad plaatsvinden.
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Beslissen of het voorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende fase.
Spreekrecht publiek	Ja
Behandeladvies	Er wordt gestart met de meningsvormende fase. Deze fase bestaat uit twee termijnen: 1e termijn: fracties geven hun standpunt weer, te beginnen met de fracties die tegen het voorstel zijn of het voorstel willen wijzigen. Interrupties zijn toegestaan. 2e termijn: Na de reactie van de portefeuillehouder wordt de discussie gevoerd.
Bijlagen	

Raadsvoorstel perspectiefnota 2018-2021			
Perspectiefnota 2018-2021			
Begrotingswijzigingen jaarschijf 2017			
Turap 1-2017			

Voortgang van Wijken Weten			
Rapport 'Staat van de stad' december 2016			
Boekje "Aandachtspunten Perspectiefnota 2018-2021"			
Link uitzending raadsdebat input Perspectiefnota d.d. 20 maart 2017			
Link naar raadsvoorstel "Werkbedrijf Arnhem"			
Raadsbrief d.d. 17 januari over de transitie Presikhaaf bedrijven			
Link naar Jaarrekening en Jaarverslag 2016			
Motie: leeftijdsbestendige wijken d.d. 30 januari 2017			
Openstaande Vragen PvdA			
Behandelresultaat vergadering 15 mei 2017			
Memo toezeggingen (volgt op 22 mei 2017)			
Antwoorden op openstaande vragen PvdA (volgt op 22 mei 2017)			

Nederlands
Olympisch Comité
Nederlandse
Sport Federatie

Tav de gemeenteraad

Doorkiesnr.	Kenmerk	Datum
026-4834466	PA/MLS16052017	Arnhem, 16 mei 2017

Betreft:
Aandacht bij de voorjaarsnota voor participatie van kinderen in armoede

Geachte heer/mevrouw,

Vanaf 1 januari 2017 is er structureel 85 miljoen euro beschikbaar voor de bestrijding van kinderarmoede. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft de middelen verdeeld via een decentralisatie-uitkering naar rato van het aantal kinderen in de gemeente dat opgroeit in een gezin met een laag inkomen (totaal 400.000 kinderen in Nederland, 212 euro per kind). Het doel is om met behulp van de extra middelen meer kinderen mee te laten doen en hen ontwikkelingskansen te bieden, o.a. met sport en cultuur.

Binnenkort bespreekt u de voorjaarsnota in uw gemeenteraad. Via de voorjaarsnota bepaalt u waar eventueel extra geld aan uit wordt gegeven. U kunt daarbij uw wensen meegeven voor de besteding van de middelen voor de bestrijding van kinderarmoede.

Mulier Instituut heeft kinderen die via het Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds aan activiteiten deelnemen gevraagd wat sporten en cultuur voor hen betekent. Wanneer de thuissituatie instabiel of onveilig is, betekent het welkom zijn en thuis voelen op de vereniging extra veel voor een kind. Kinderen geven vaak aan dat ze leren om samen te werken en op de vereniging of het cultureel centrum nieuwe vrienden maken. Ook kunnen ze in sport en cultuur hun emoties kwijt. Sport en cultuur biedt hen een uitlaatklep, afleiding en leert ze doelen te stellen en door te zetten.

Wij vragen u de extra middelen te investeren in de ontwikkeling van kinderen. In de bijlage vindt u een aantal concrete voorbeelden van hoe u dit kunt aanpakken. Wij wensen u veel succes met de behandeling van de voorjaarsnota.

Met vriendelijke groet,

Erik Lenselink
Manager Sportontwikkeling
NOC*NSF

André de Jeu
Algemeen Directeur
VSG

Sanne Scholten
Algemeen Directeur
LKCA

Bijlage: Kansen met sport en cultuur voor kinderen in armoede

BEZOEKADRES Papendallaan 60, Arnhem
POSTADRES Postbus 302, 6800 AH Arnhem
TELEFOON 026 483 44 00
EMAIL info@noc-nsf.nl
INTERNET www.nocnsf.nl

BIJLAGE: Kansen met sport en cultuur voor kinderen in armoede

Er zijn verschillende mogelijkheden om kinderen in een achterstandssituatie te ondersteunen om te gaan sporten of deelnemen aan culturele activiteiten.

1. **Weten wat de wensen van kinderen zijn.**
- Vraag kinderen naar wat ze graag doen of zouden willen doen. Diverse gemeenten doen dat met behulp van ConsultingKids of de Missing Chapter Foundation (Raad van Kinderen).

2. **Aanwezigheid van voorzieningen in de buurt waar kinderen wonen.**
- Check de aanwezigheid van faciliteiten op het gebied van sport en cultuur in de buurten waar kinderen uit de doelgroep wonen en match die met hun wensen. Pas waar nodig het aanbod aan of breid het uit.
- Creëer bij gebrek aan accommodaties Cruyff Courts, Krajicek Playgrounds, culturele 'trapveldjes' en buurtpodia. Dit zijn ook vaak vindplaatsen voor kinderen en jongeren om hen door te verwijzen naar structureel sport- en cultuuraanbod.

3. **Kosten voor het lidmaatschap, lessen en materialen vergoeden.**
- Vergoed kosten voor het lidmaatschap of lessen via het Jeugdsportfonds of Jeugdcultuurfonds of de gemeentepas voor de minima. Vaak is er ook een combinatie van beide voorhanden.
- Richt een Jeugdsportfonds of Jeugdcultuurfonds op als dit er nog niet is. Een van de belangrijkste redenen om met deze organisaties te werken is dat zij de kinderen weten te bereiken via intermediairs (leerkrachten, jeugdzorgmedewerkers, wijkteams etc.).

4. **Bekendheid van het sport- en cultuuraanbod bij kinderen en ouders uit de doelgroep.**
- Informeer ouders over de mogelijkheden die er zijn voor hun kinderen zodat zij hun kinderen kunnen stimuleren om naar een vereniging te gaan.
- Benader kinderen en jongeren ook via professionals bij wijkcentra, jeugdzorg, buurtsportcoaches, cultuurcoaches, sportverenigingen en scholen.

5. **Opleiden van de vrijwilligers/trainers/docenten van club/vereniging/cultureel centrum.**
- Ondersteun vrijwilligers, trainers en docenten met een goede opleiding voor het begeleiden van (kwetsbare) kinderen en jongeren en zorg voor (co)financiering van de opleidingen.

6. **Sport- en cultuuraanbod aanbod op school.**
- Maak samen met scholen een sport- en cultuurplan zodat alle kinderen met sport en cultuur in aanraking kunnen komen. Zo wordt de drempel om na schooltijd cultureel of sportief actief te zijn verlaagd.

Beantwoording schriftelijk gestelde vragen en toezeggingen Perspectiefnota 2018-2021

<table>
<tr><th>Vraag-nummer</th><th>Fractie</th><th>Pag. PN</th><th>Vraag / Antwoord</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>1</td><td>PvdA</td><td>P. 9</td><td>Ook hogere inkomens krijgen financiële problemen.

Vraag: Hoe gaat het college de groep te hulp schieten om te voorkomen dat ze in de schuldhulpverlening terecht komen?

<u>Antwoord</u> (ambtelijk antwoord, er heeft nog geen afstemming plaats kunnen vinden)
Alle instrumenten die we inzetten voor armoede, schulddienstverlening, vroeg signalering en preventie gelden voor alle Arnhemmers. We maken geen onderscheid naar inkomen.</td></tr>
<tr><td>2</td><td>PVDA</td><td>p. 13 en 26</td><td>P. 13 en p 26 In de perspectiefnota wordt op pagina 13 in het hoofdstuk “Staat van de Stad’ geconstateerd dat in Nederland 15,7% van de huishoudens een laag inkomen heeft (gedefinieerd als 120% van het sociaal minimum). In Arnhem is dat 22,2%. Uit de cijfers van het CPB blijkt (zie tabel) dat het hier om de cijfers van 2013 gaat. In 2014 is het aantal huishoudens in Arnhem verder gestegen van 15,7% naar 16% in Nederland (stijging van 0,3%) en in Arnhem van 22,2 naar 22,9% (stijging van 0,7%). Zie tabel.

<table>
<tr><td>Laag en langdurig laag inkomen; huishoudenskenmerken en regio</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Onderwerpen</td><td>Huishoudens in % van de doelpopulatie</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Inkomensgroepen</td><td>Inkomen tot 120% sociaal minimum</td><td>Stijging in %</td></tr>
<tr><td>Kenmerken van het huishouden</td><td>Regio's</td><td>Perioden</td><td>%</td><td></td></tr>
<tr><td>Totaal huishouden</td><td>Nederland</td><td>2011</td><td>15,1</td><td></td></tr>
<tr><td>Totaal huishouden</td><td>Nederland</td><td>2012</td><td>15,3</td><td>0,2</td></tr>
<tr><td>Totaal huishouden</td><td>Nederland</td><td>2013</td><td>15,7</td><td>0,5</td></tr>
<tr><td>Totaal huishouden</td><td>Nederland</td><td>2014</td><td>16</td><td>0,3</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Totaal huishouden</td><td>Arnhem</td><td>2011</td><td>20,7</td><td></td></tr>
<tr><td>Totaal huishouden</td><td>Arnhem</td><td>2012</td><td>21,4</td><td>0,7</td></tr>
<tr><td>Totaal huishouden</td><td>Arnhem</td><td>2013</td><td>22,2</td><td>0,6</td></tr>
<tr><td>Totaal huishouden</td><td>Arnhem</td><td>2014</td><td>22,9</td><td>0,7</td></tr>
</table>

Op p. 26 staat het volgende: “In het coalitie-akkoord is de afspraak opgenomen om het totale armoedebudget te koppelen aan het landelijke indexcijfer voor lage inkomens. Hiermee beweegt het armoedebudget mee met de omvang van de doelgroep, conform de landelijke trend. Op basis van de gepubliceerde cijfers SCP (raming 2017 "Armoede van Personen"), waarbij de indexering voor het budget armoedebeleid -3,5% is, kan de begroting voor 2018 derhalve naar beneden toe worden bijgesteld met 0,3 miljoen.” Het college constateert op P. 16 dat de economie groeit maar de negatieve spiraal van langdurige bijstandsafhankelijkheid en schulden, treft mensen en vooral kinderen in armoede.

Vraag 1: Procentueel gezien in is in de jaren 2011 tot 2014 het aantal mensen in armoede in Arnhem steeds harder gestegen dan gemiddeld in Nederland. Het college volgt de landelijke trend. Met welk percentage is het armoedebudget als gevolg van de</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>Vraag-nummer</th><th>Fractie</th><th>Pag. PN</th><th>Vraag / Antwoord</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>
landelijke trend de afgelopen 3 jaar (sinds het collegebesluit) naar boven of beneden bijgesteld?

Antwoord
De middelen voor het armoedebeleid worden jaarlijks geïndexeerd, zoals is beschreven in de door de raad vastgestelde armoedeagenda.
Het jaar 2014 is gehanteerd als ijkjaar. Het structureel budget in 2014 dat als ijkpunt is gebruikt: € 8.697.618,- .
Het budget voor het armoedebeleid is in de jaren 2015 t/m 2017 als volgt geïndexeerd:

<table>
<tr><td></td><td></td></tr>
<tr><td>2014</td><td>Ijkjaar</td></tr>
<tr><td>2015</td><td>+ €175.000</td></tr>
<tr><td>2016</td><td>0</td></tr>
<tr><td>2017</td><td>- €187.047</td></tr>
</table>

In de jaren 2015 t/m 2017 is het budget per saldo geïndexeerd met een bedrag van - € 12.047,-. Dit betekent per saldo een procentuele afname t.o.v. van het budget dat als ijkpunt is gebruikt: 0,14%.

Vraag 2: Was het bedrag voor het armoedebudget hoger uitgevallen als de Arnhemse trend was gevolgd?

Antwoord
Beschikbare cijfers voor personen en/of huishoudens wonend in Arnhem met een inkomen t/m 120% van het sociaal minimum, gaan tot en met het jaar 2014. Dit betreft realisatiecijfers. In december komen de cijfers van 2015 op gemeenteniveau beschikbaar. Er zijn geen prognose cijfers beschikbaar. Landelijke cijfers zijn een jaar actueler en tevens is een prognose beschikbaar. Een Arnhemse trend vanaf 2014 is hierdoor niet aan te geven.

Vraag 3:Hoe heeft het armoedebudget zich de afgelopen 3 jaar ontwikkeld ten opzichte van het aantal personen in armoede? Is er gemiddeld meer of minder uitgegeven per persoon?

Antwoord
Zie vraag 2, aantal personen in Armoede voor de gemeente Arnhem zijn niet beschikbaar voor de jaren 2015 t/m 2017.

Een alternatief is het budget te relateren aan het aantal huishoudens in Arnhem (dus niet specifiek in Armoede).

De ontwikkeling is dan als volgt:
</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>Vraag-nummer</th><th>Fractie</th><th>Pag. PN</th><th>Vraag / Antwoord</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>
<table>
<tr><th></th><th>Budget*</th><th>Realisatie</th><th>Aantal huishoudens in Arnhem**</th><th>Realisatie per huishouden</th></tr>
<tr><td>2014</td><td>€ 9.609.618,-</td><td>€ 10.630.515,-</td><td>77075</td><td>€138,-</td></tr>
<tr><td>2015</td><td>€ 10.48.672,-</td><td>€ 10.693.655,-</td><td>77959</td><td>€137,-</td></tr>
<tr><td>2016</td><td>€ 11.501.427,-</td><td>€ 12.125.755,-</td><td>79016</td><td>€153,-</td></tr>
<tr><td>2017</td><td>€ 12.269.182,-</td><td>Lopend jaar</td><td>79128</td><td>ntb</td></tr>
</table>
* Dit betreft zowel incidenteel als structureel budget. Ter vergelijkbaarheid is hier het budget getoond inclusief BooM en Beschermingsbewind
**Bron: Arnhem in cijfers (afkomstig uit BRP)

Vraag 4:Welke middelen heeft de gemeente de afgelopen jaren vanuit het rijk ontvangen voor de bestrijding van kinderarmoede? Voor welke zaken is minder geld ontvangen en voor welke meer?

<u>Antwoord</u>
De gemeente ontvangt middelen van het rijk in het gemeentefonds. Gemeenten mogen vervolgens zelf bepalen waar zij dit geld aan besteden. De afgelopen jaren heeft het rijk zowel middelen uitgenomen als toegevoegd onder de noemer "armoedebeleid". Denk hierbij aan: Intensivering armoedebeleid, bijzondere bijstand voor kwetsbare groepen.

Kijkend vanaf begrotingsjaar 2014 is er (in de decembercirculaire van 2013) 1,2 miljoen toegevoegd oplopend tot bijna 1,5 miljoen in 2018. Daarnaast is er in de laatste decembercirculaire bijna 1,1 miljoen toegevoegd.
</td></tr>
<tr><td>3</td><td>PVDA</td><td>P.16</td><td>Veranderopgave van de bank af
"De teams in de wijkaanpak gaan mede er voor zorgen dat alle Arnhemmers die leven op het bestaansminimum, of daaronder zijn gezakt of dreigen te zakken, benaderd gaan worden. Het (extra) geld voor armoedebestrijding, uitkeringen, bijzondere bijstand, welzijnsgelden, schulddienstverlening etc. worden ontschot ingezet: uitkeringen zijn investeringen in participatie. Werk (of andere vormen van participatie) is van waarde voor Arnhemmers, de wijken en de stad. Wij willen daarin betere resultaten bereiken. Dit, en de negatieve effecten van BUIG, vragen om een nieuwe werkwijze waarbij iedereen die wil en kan participeren op maat ondersteuning krijgt. W&I gaat daadwerkelijk naast mensen in de wijken staan en helpt hen in samenwerking met wijkteams en maatschappelijke partners "van de bank af"."

Vraag:
Wat wordt bedoeld met " gelden voor armoedebestrijding, uitkeringen ,bijzondere bijstand, schuldhulpverlening worden ontschot ingezet?</td></tr>
</table>

Vraag-nummer	Fractie	Pag. PN	Vraag / Antwoord
			Antwoord: In deze veranderopgave wordt een nieuwe werkwijze ontwikkeld waarbij niet de afzonderlijke producten en procedures in het aanbod op bovenstaande terreinen leidend is maar de vraag van de Arnhemmer. Uitgaande van “doen wat nodig is” kunnen de wijkteams aangeven welk product er nodig is om de Arnhemmers weer mee te laten doen. Dit kan zowel individuele ondersteuning of ondersteuning in de vorm van collectieve voorzieningen zijn. Ontschot wil zeggen dat niet vooraf wordt bepaald en begrensd wat op de verschillende domeinen wordt uitgegeven. **Vraag:** Wat zijn de plannen met de mensen die niet meer aan de slag kunnen? Voor wie de afstand naar de arbeidsmarkt te groot is om ooit nog kans op een baan te hebben? Wat doen we met die groep mensen? Antwoord De veranderopgave “van de bank af” richt zich op alle Arnhemmers die langdurig afhankelijk zijn van een uitkering. De doelstelling is dat iedereen mee kan doen, bij voorkeur in de vorm van betaald werk. Betaald werk is wellicht niet voor iedereen haalbaar, maar meedoen wel, in allerlei vormen en gradaties. We richten ons op zowel verbetering van persoonlijke omstandigheden als positieve maatschappelijke effecten. Door participatie breed op te vatten bereiken we alle Arnhemmers, waarbij het niet zozeer de vraag is wat de gemeente met deze groep mensen gaat doen, maar op welke wijze de gemeente Arnhemmers effectiever gaan ondersteunen in hun participatie, bij voorkeur in de vorm van (betaald) werk.
4	PVDA	P. 20	Budgetten beschermd wonen: "Voor afschaling van de zorgzwaarte bij beschermd wonen wordt gekeken welke alternatieven nodig zijn." **Vraag:** Afschaling staat hier als een doel. Hoe wordt geborgd dat afschaling alleen gebeurt als de situatie van de cliënt dit toelaat? Antwoord Op basis van de adviezen van de commissie Dannenberg is gebleken dat mensen met psychische problemen graag zo veel en zolang mogelijk zelfstandig willen blijven wonen. Ook in regionale bijeenkomsten krijgen wij dat signaal. Dat willen we in de regio graag stimuleren. We bieden daarom zo veel mogelijk alternatieven aan om te zorgen dat mensen zelfstandig kunnen blijven wonen of vanuit een beschermde woonomgeving weer zelfstandig kunnen gaan wonen. Daarbij kijken wijkcoaches altijd samen met de inwoner welke ondersteuning het beste past bij diens behoeften. Als dat mogelijk en gewenst is, wordt intensieve ambulante ondersteuning ingezet. Uiteraard wordt door de coach gemonitord of dit goed gaat en, wanneer blijkt dat opschalen of afschalen mogelijk / nodig is, dan wordt dit bijgesteld. Afschalen en ambulantisering is daarmee geen doel an sich maar een middel om beter aan te sluiten bij de behoeften en wensen van inwoners.

Vraag-nummer	Fractie	Pag. PN	Vraag / Antwoord
5	PVDA	p.28	Alle taakstellingen op de bedrijfsvoering zijn ingevuld, inclusief een belangrijk deel van de formatieve taakstelling Van Wijken Weten **Vraag:** hoe ziet de formatieve taakstelling op van wijken weten er precies uit? <u>Antwoord</u> Aangezien er vanaf 2017 formatie in de Teams Leefomgeving is ingezet, zal er elders in de organisatie formatie moeten komen te vervallen. Tot het moment dat precies duidelijk was welke formatie daarvoor kon worden ingezet, was een formatieve taakstelling in de begroting opgenomen. Inmiddels is besloten om diverse formatieplaatsen te schrappen dan wel over te hevelen naar de Teams Leefomgeving. Daarnaast beschikken we in 2017 over een incidentele budget voor transitiekosten Van Wijken Weten. Deze maatregelen samen zorgen ervoor dat een belangrijk deel van de formatieve taakstelling op Van Wijken Weten structureel is ingevuld.
6	PVDA	P. 48	Culturele eredivisie "Arnhem kent een levendig cultureel klimaat met veel creatief potentieel, een stevige culturele infrastructuur en aansprekend erfgoed. Onderscheidend vermogen, meerwaarde bieden en herkenbaar zijn worden steeds belangrijker voor steden en regio's. Kunst, cultuur en erfgoed spelen daarbij een grote rol. Belangrijk is dat kunst en cultuur niet alleen ingevlogen worden, maar ook ter plaatse worden geproduceerd. Een stad van makers kenmerkt zich door een innovatief klimaat. Clusters en netwerken zijn daarbij belangrijke randvoorwaarden. De culturele sector en zeker ook de creatieve industrie zijn afhankelijk van direct persoonlijk contact en van de ruimtelijke clustering van gelijksoortige bedrijvigheid: de 'creatieve milieus'. " **Vraag:** De PvdA mist de link naar amateurgezelschappen en muziek/kunsteducatie.. Deze zorgen voor verbinding, ontwikkeling en ook voor de doorstroom naar die "culturele eredivisie". Is het college deze tak vergeten, of ziet zij het belang hier niet van in? <u>Antwoord</u> Er is geen top mogelijk zonder een brede basis, dat is de kern van het Arnhemse cultuurbeleid. Door iedereen in staat te stellen met kunst en cultuur in aanraking te komen en beoefening te stimuleren, kan ieder talent zich ontwikkelen en - als dat gewenst is - ook doorgroeien en professionaliseren. Het college ondersteunt deze basis dan ook op allerlei mogelijke manieren, zowel structureel (bijvoorbeeld via de subsidie aan het Kunstbedrijf/Rozet) als incidenteel (regeling Amateurkunst, Fonds Cultuur, Evenementenfonds). Er is sinds 2015 een langjarig convenant Cultuureducatie, waarin gemeente, onderwijs en culturele sector afspraken hebben vastgelegd om het aanbod van cultuureducatie in het primair onderwijs te borgen. Ook de Gelrepas, die het onder andere mogelijk maakt tegen gereduceerd tarief cursussen te volgen, maakt het kennismaken met en beoefening van (amateur)kunst en cultuur mogelijk. Deze inzet van het college voor een gezonde brede basis, blijft onverminderd van kracht. Als het college daar verandering in zou willen aanbrengen, dan zou dat in de Perspectiefnota worden vermeld.

Vraag-nummer	Fractie	Pag. PN	Vraag / Antwoord
7	SP		Tav de verbreding van het noodfonds over het gehele sociale domein heeft de SP de volgende technische vraag: **Vraag** : Welke posten naast het werkbedrijf, beschut werk en het doelgroepenvervoer gaan hier nog meer onder vallen? <u>Antwoord</u> Een van de hoofddoelen van de BR Sociaal Noodsfonds is het realiseren van het afgesproken zorgniveau (kwaliteit) en het opvangen van autonome groei voor de domeinen Jeugd en Wmo. Binnen dit fonds worden o.a. zaken opgevangen als effecten op verdeelmodelen, kosten overgangsregelingen en onvoorziene verschuivingen van WLZ naar Wmo/Jeugd. Voorgesteld wordt het doelgroepenververvoer daarin - voor zover dit niet binnen het kader van het sociaal domein kan worden opgevangen - toe te voegen. Bij de Perspectiefnota 2018-2021 wordt voorgesteld hieraan derhalve een extra doel aan te koppelen (domein Participatie), passend binnen de definitie van het bredere sociale domein en de verdere ontschotting c.q. integratie tussen de verschillende (leef)domeinen. Het werkbedrijf en beschut werk zijn daarin de grootste elementen.
8	SP		Tav de verbreding van het noodfonds over het gehele sociale domein heeft de SP de volgende technische vraag: **Vraag** : Waar komt het rendement van het werkbedrijf terecht? In het noodfonds? <u>Antwoord:</u> Voor zover zich bij het werkbedrijf niet begrote voor- en nadelen voordoen komen deze ten gunste dan wel ten laste van de BR noodfonds..
9	SP		Tav de verbreding van het noodfonds over het gehele sociale domein heeft de SP de volgende technische vraag: **Vraag** : 3) Het werkbedrijf geeft financiële input aan het noodfonds. Geldt dat ook voor de overige posten in de voorgaande vraag en zo ja; hoeveel? <u>Antwoord</u>: Zie beantwoording vraag 8.
10	SP		Tav de verbreding van het noodfonds over het gehele sociale domein heeft de SP de volgende technische vraag: **Vraag** : Zijn er de komende jaren hogere zorgkosten (Wmo- aanvragen als huishoudelijke hulp, aanpassingen in- en om het huis, jeugdzorg) te verwachten nu mensen ouder worden en langer zelfstandig blijven wonen of verwacht de gemeente dat dit stabiel blijft?

Vraag-nummer	Fractie	Pag. PN	Vraag / Antwoord
			Antwoord: De beweging dat mensen ouder worden en langer zelfstandig wonen kunnen tot een verhoging van de zorgkosten leiden. Op dit moment zijn er gesprekken op landelijk niveau om voor de rijksbijdrage in het sociaal domein de indexatie van het budgettair kader zorg te gebruiken ipv de gebruikelijke stijging van het Gemeente Fonds, juist omdat de verwachte uitgaven sneller stijgen.
11	SP		Tav de verbreding van het noodfonds over het gehele sociale domein heeft de SP de volgende technische vraag: **Vraag** : Hoeveel geld zit er op dit moment in het noodfonds (op 31/12/17 15,5 miljoen)? Antwoord: Na dotatie van het zorgresultaat 2016 (sociaal domein Jeugd en Wmo) bedroeg de stand van de BR Noodfonds € 16,7 mln. Met de voorgenomen dotatie van de € 9.6 mln. bedraagt het noodfonds straks € 26.3 mln. Wij verwachten dat in 2017 vanuit de Zorg (Wmo en Jeugd) er per saldo een bedrag van € 2 miljoen zal worden onttrokken aan het Noodfonds, zodat per 31/12/2017 het Noodfonds een stand kent van € 24,3 miljoen. De verwachting is dat de € 9.6 mln. frictiekosten Werkbedrijf Arnhem in 2018 weer zal worden onttrokken aan de bestemmingsreserve. Daarnaast zal de komende jaren binnen de huidige bestemming van het sociaal noodfonds (Jeugd en Wmo) een aantal zaken (als effecten verdeelmodellen, kosten overgangsregelingen en onvoorziene verschuivingen van WLZ naar Wmo/Jeugd) het fonds de komende jaren verder uitnutten. Het vervolgen van de ingeslagen weg van transformatie van het werkbedrijf is derhalve van belang
12	SP		Tav de verbreding van het noodfonds over het gehele sociale domein heeft de SP de volgende technische vraag: **Vraag** : Wordt dit noodfonds aangesproken door de individuele wijken nu iedere wijk een eigen budget heeft? Antwoord: De sociale wijkteams beschikken niet over een eigen budget ten behoeve van zorguitgaven maar hebben 'slechts' een trekkingsrecht bij de toekenning van specialistische of maatwerkvoorzieningen. Wel is dit zorgbudget verdeeld over de sociale wijkteams en hebben zij de opdracht binnen dit kader te blijven. Het noodfonds geldt daarbij als centrale voorziening, die kan worden aangesproken indien de zorgbudgetten worden overschreden.
13	SP		Tav de verbreding van het noodfonds over het gehele sociale domein heeft de SP de volgende technische vraag: **Vraag** : zo ja; wordt er een maximum aantal euro gesteld aan wat iedere wijk mag vragen aan het noodfonds of ia het wie het eerst komt...etc.? Antwoord:

Vraag-nummer	Fractie	Pag. PN	Vraag / Antwoord
			Zie beantwoording vraag 12.
14	D66		**Toezegging**: Wethouder Haga zegt toe haar uiterste best te zullen doen om vóór de meningsvorming behandeling van de Perspectiefnota met een memo te komen over de meest recente stand van zaken betreffende de gesprekken met VNO-NCW en Provincie rondom duurzaamheidsontwikkeling bij bedrijven en ondernemers (o.a. garantiefonds), zie toezegging d.d.28 november 2016 <u>Antwoord</u>: Gesprek VNO/NCW In het gesprek met VNO/NCW is besproken dat bijeenkomsten voor bedrijven vooral aanslaan als dit gericht per type bedrijven(terreinen) gebeurt. Een dergelijke insteek van onderaf houdt het overzichtelijk en praktisch voor de ondernemer. Een gezamenlijke, stadsbrede bijeenkomst is daarom vooralsnog niet aan de orde. *Stand van zaken* • Na het gesprek met VNO/NCW zijn gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van oa Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen STAB en Platform Binnenstad Arnhem PBA. Doel van deze gesprekken is de bedrijven en koepelorganisaties te informeren over de mogelijkheden van duurzaamheid, bewustwording en het ophalen van vragen bij het bedrijfsleven. Ook in de contacten van EZ en de teams Leefomgeving met organisaties en bedrijven wordt duurzaamheid geagendeerd. Duurzaamheid is daardoor nu een vast onderdeel op de agenda van het georganiseerd bedrijfsleven. • Tijdens gesprekken met de bedrijventerreinen Rijnpark en Gelderse Poort is een start gemaakt met het onderzoeken van de verduurzaming van deze terreinen, waarbij klimaatbestendigheid ook onderdeel is. • In juni is de gemeente, samen het het Energieloket, aanwezig met een stand op Ondernemers Live om op te halen welke vragen en behoeftes de ondernemers hebben op het gebied van duurzaamheid. • Door deze acties wordt achterhaald en afgestemd op welke wijze bedrijven (afzonderlijk of gezamenlijk) het best geholpen en gestimuleerd kunnen worden om stappen te zetten aan de slag te gaan. In gesprekken met ondernemers merken we dat kleine aanpassingen, bijvoorbeeld LED-verlichting, al standaard meegenomen worden in de bedrijfsvoering, omdat dit een positief kostenplaatje heeft. Maar er zijn nog meer kansen bij bedrijven, ook richting circulair ondernemen. In het kader van Circulair Arnhem zal worden onderzocht of en op welke wijze bij bedrijven stappen gezet kunnen worden richting circulair ondernemen *Handhaving* De ODRA neemt bij haar controles het aspect energie mee. Daarbij verstrekken zij informatie over energiebesparing en opwekken van hernieuwbare energie bij bedrijven. Dit als onderdeel van de Gelderse Aanpak. Uit de controles blijkt dat met name de midden- en grootverbruikers actief zijn met energiebesparing. Ook is ongeveer de helft van de kleinverbruikers aantoonbaar bezig met energiebesparing. De resultaten van de getroffen maatregelen zijn de komende jaren terug te zien in het energieverbruik. *Communicatie* Bewustwording en gedragsverandering zijn de insteek. Op diverse manieren laten we goede voorbeelden zien van bedrijven en ondernemers: Peeze, IPKW (Veolia), Wereldhave en Wega Metaal zijn slechts enkele van deze

<table>
<tr><th>Vraag-nummer</th><th>Fractie</th><th>Pag. PN</th><th>Vraag / Antwoord</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>voorbeelden. Tijdens de Energy Café's zijn bedrijven en ondernemers welkom om informatie op te halen en ervaringen uit te wisselen. Het Energieloket MiddenGelderland (www.elmg.nl) werkt aan een uitbreiding voor het MKB. Daarnaast maken we gebruik van de communicatie van het Gelders Energie Akkoord en de communicatiestrategie van New energy made in Arnhem, die start in september. In juni is het Energieloket aanwezig op Ondernemer Live.

Garantstelling
De gemeente heeft het standpunt t.a.v. garantstellingen: nee, tenzij. In de gesprekken zal opgehaald worden welke knelpunten er zijn om aan de slag te gaan met energiebesparing en energietransitie. Indien er sprake is van financiële knelpunten, dan zal bekeken worden op welke wijze deze het best weggenomen kunnen worden. De garantstelling wordt daarbij meegenomen als een van de mogelijkheden.</td></tr>
<tr><td>15</td><td>D66</td><td></td><td>Toezegging: Wethouder Ritsema zegt toe om vóór de meningsvormende behandeling van de Perspectiefnota uit te zoeken voor D66 hoeveel er bespaard is op (bedrijfsvoering) Parkeerbedrijf in de afgelopen jaren en hoeveel er in totaal wordt omgezet in het Parkeerbedrijf, dit om te weten hoeveel er bespaard is op efficiency.

<u>Antwoord:</u>

<u>Besparingen op bedrijfsvoering Parkeerbedrijf</u>

* € 75.000,= Besparing op parkeerbedrijf als onderdeel van structurele taakstelling gerealiseerd vanaf 2015 (onderdeel van maatregel F 10 uit het coalitieakkoord, besparing van € 300.000 binnen het programma Verkeer, vervoer en waterstaat)
* € 50.000,= Doorwerking gemeentebrede inkooptaakstelling(MJPB 2014-2017) gerealiseerd vanaf 2016
* € 100.000,= Taakstelling gekoppeld aan de aanbesteding van de parkeertaken en het project digitaliseren van de parkeerproducten. De aanbesteding heeft een voordeel van € 125.000,= opgeleverd.
Wellicht wordt dit bedrag iets lager omdat voor eventuele extra inzet P1 moet worden betaald. Zodra hierop voldoende zicht is zal dit worden verwerkt. De voordelen komen dus terecht in het bereikbaarheidsfonds.

De baten en kosten van het parkeren worden vanaf 2016 zichtbaar gemaakt in het bereikbaarheidsfonds. Daarin zijn zowel de opbrengsten als de kosten van de parkeerexploitatie benoemd. Onderstaand de begrotingscijfers over 2017.

<table>
<tr><th>Baten</th><th>2017</th></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Baten uit parkeerexploitatie</td><td>12.991.778</td></tr>
<tr><td>- opbrengst straatparkeren</td><td>4.749.903</td></tr>
<tr><td>- opbrengst garageparkeren</td><td>6.185.472</td></tr>
<tr><td>- opbrengst vergunningen</td><td>878.371</td></tr>
</table>
</td></tr>
</table>

Vraag-nummer	Fractie	Pag. PN	Vraag / Antwoord

- opbrengst naheffingen	1.178.032
Lasten	**2017**
Kosten parkeerexploitatie	**5.490.056**
-algemeen straat en garage	709.667
- stelpost bezuiniging digitalisering	-100.000
- handhaving en onderhoud straat	1.645.057
- parkeergarages	2.743.624
- fietsenstallingen incl Rozet 50 K in 2017	491.708

BEHANDELRESULTAAT

PLENAIRE MENINGSVORMENDE VERGADERING 22 mei 2017

Perspectiefnota 2018-2021

Zaaknummer:	110489
Portefeuillehouder:	Leisink, Staal, Elfrink, Haga, König, Ritsema en Van Burgsteden

Resultaat van bespreking:

Aangekondigde conceptmoties en - amendementen
- Arnhem Centraal; is tegen het voorstel zolang de aangenomen motie "leeftijdsbestendige wijken" niet goed verwerkt is in de perspectiefnota.
- PvdA; concept amendement over 3 ton aan armoede budget toevoegen, conceptamendement samen met GroenLinks over het toevoegen van een veranderopgaven diversiteit, conceptmotie over 1,1 miljoen beschikbaar voor kinderarmoede, conceptmotie over evalueren van werkwijze van wijken weten en conceptmotie betreft onderzoek doen naar doelgroepen die net boven grens van sociale minima zitten (120%).
- GroenLinks; een 4-tal conceptmoties:
"Geld naar kinderen in armoede", "Circulair Arnhem; Stappenplan en budget in MJPB", "Klimaatparagraaf" en "Veranderopgave 'Arnhemmers: actief en schuldenvrij'.
- Verenigd Arnhem; dient wellicht moties in over discriminatie, communicatie met de stad, innovatiefonds en internationaliseren.
- ChristenUnie; conceptmotie waterputten
- Partij voor de Dieren; conceptmotie dieren en kosten voor minima, conceptmotie altijd financiën vrijhouden voor incidentele goede plannen,
- VVD; conceptmotie keuzes maken m.b.t. BR noodfonds, conceptmotie handhaving, conceptmotie tegenprestatie voor "van de bank af".
- D66; conceptmotie over visie op stadslandbouw

Conclusie
De voorzitter concludeert dat de meningsvormende fase niet is afgerond. In de eerste termijn zijn alle fracties aan het woord geweest. Het college heeft, vanwege tijdgebrek, niet kunnen reageren op de conceptmoties en -amendementen van de fracties. Bij de vervolgbehandeling zal gestart worden met de eerste termijn van het college.

De raadsadviseur,

K. Vons

De voorzitter,

H. de Vroome

Documentnummer:
Zaaknummer:

Titel/onderwerp: Vaststellen Perspectiefnota 2018-2021

Raadsadviseur: K. Vons Telefoonnr: 3774087 Katinka.vons@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	Ron van der Linden/Priska Blij
Portefeuillehouder:	Leisink, Staal, Elfrink, Haga, König, Ritsema en Van Burgsteden	Telefoonnr:	3773902/5688
		E-mailadres:	Ron.van.der.linden@arnhem.nl
			Priska.blij@arnhem.nl
Doel activiteit	Voortzetting plenaire meningsvormende raadskamer behandeling van de "Perspectiefnota 2018 - 2021"		
Toelichting	Het college biedt de raad het voorstel "Perspectiefnota 2018-2021" aan, om vast te stellen. **Perspectiefnota 2018-2021** De perspectiefnota kijkt vanuit de visie op de stad door naar de strategische koers en de veranderopgaven voor de komende periode. De perspectiefnota staat in dit opzicht voor het (jaarlijkse) herijkingsmoment van visie en strategie, mede in het licht van het actuele financiële perspectief. Deze perspectiefnota is tot stand gekomen op basis van het debat in de gemeenteraad, de bijdragen uit de wijken via de wijkteams leefomgeving en de feiten uit het rapport 'Staat van de stad'. Een belangrijk thema in deze perspectiefnota is het bestrijden en voorkomen van armoede, vooral bij kinderen op het gebied van gezondheid en onderwijs. In het verlengde daarvan moet nog meer worden ingezet op mensen aan het werk krijgen, of op een andere wijze activeren. De wijkteams krijgen hier een grotere rol in. Verder staat de economie in de regio Arnhem Nijmegen hoog op de prioriteitenlijst: meer bedrijven, betere infrastructuur en meer geld. Energiebesparing krijgt een prominentere plek in het beleid voor duurzaamheid. Het college stelt voor om de huidige 8 veranderopgaven in de MJPB te focussen op 4 nieuwe veranderopgaven: 1. Vitale economie Arnhem-Nijmegen 2. Circulair Arnhem 3. Van de bank af 4. Zorg dichterbij **Verbreden van Bestemmingsreserve (BR) Noodfonds en BR frictiekosten** Het college stelt voor om de BR frictiekosten te verbreden naar een BR bedrijfsvoering en het BR Noodfonds te verbreden, passend binnen de beweging, waarbij de aanpak gericht op participatie verder wordt geïntegreerd in het brede sociale domein. **Begrotingsaanpassingen voor het jaar 2017** In deze perspectiefnota zijn de verwachte ontwikkelingen geschetst voor het financiële perspectief. Een groot aantal van de geschetste ontwikkelingen manifesteert zich al in 2017 en werkt door in de komende begrotingsjaren. Gezien het streven om zo reëel, actueel en getrouw mogelijk te begroten is het wenselijk om de ontwikkelingen in 2017 alvast te vertalen in de lopende begroting. Middels bijgevoegde begrotingswijziging wordt het jaarschijf 2017 aangepast naar deze actualiteit. Het eventuele meerjarige effect wordt in de MJPB 2018-20121 verwerkt. **Kennisnemen van Turap 1-2017** Als regulier onderdeel van de beleidscyclus 2017 is de eerste tussenrapportage 2017 (Turap 1-2017) opgesteld, gebaseerd op de structurele componenten in de resultaten van 2016 en ontwikkelingen in het eerste kwartaal van 2017. In de tussenrapportage wordt informatie gegeven over de verwachte financiële en beleidsmatige resultaten en afwijkingen ten opzichte van de begroting 2017. Op basis van de verwachte afwijkingen kan worden bijgestuurd.		

	Kanttekeningen **Nieuwe wegen** Arnhem verkent nieuwe wegen die vragen om een integrale benadering van de bedrijfsvoering. Zo is het besef dat steden belangrijke dragers zijn van economische groei en maatschappelijke ontwikkeling en dat alliantie Arnhem-Nijmegen prioriteit geeft. Dit vereist bestuurlijke daadkracht waarbij samenwerking met de provincie en gemeenten in de regio geboden is, zonder dat dit betekent dat men eerst in bestuurlijke constructen eens moet worden alvorens tot actie over te gaan. Tevens vraagt de wijkenaanpak om een ander werkwijze te ontwikkelen voor mensen die die langdurig afhankelijk zijn van een uitkering, voor kinderen die in armoede leven en mensen die door schulden geen perspectief hebben. **Vorming Werkbedrijf Arnhem** De verbreding van de BR Noodfonds vraagt om een forse toevoeging van middelen om de eventuele frictiekosten, die met de vorming van het Werkbedrijf Arnhem gepaard kunnen gaan op te vangen. Zowel de gedeeltelijke ontmanteling van Presikhaaf Bedrijven alsmede de oprichting en inrichting van Werkbedrijf Arnhem leiden tot transitiekosten. In totaal komt dit neer op incidenteel circa € 9,6 miljoen. **Voorstel Werkbedrijf Arnhem parallel aan de Perspectiefnota 2018-2021** Parallel aan de Perspectiefnota wordt het voorstel voor het Werkbedrijf Arnhem aangeboden die een nadere onderbouwing geeft van de kansen en de risico's die hiermee gepaard gaan. Volledigheidshalve verwijst het college de raad naar deze nota. De behandeling van deze nota vindt naar alle waarschijnlijkheid, plaats op dezelfde data als de behandeling van de perspectiefnota, d.w.z. 15 mei, 22 mei en 29 mei besluitvorming. **Onzekerheid omtrent doorwerking plannen nieuwe kabinet** Er is nog veel onzekerheid als gevolg van de nog onbekende plannen van het nieuwe kabinet. Deze zouden mogelijkerwijs een negatief effect kunnen hebben op het gemeentefonds. **Proces** - Op maandag 20 maart heeft een plenair raadskamerdebat plaatsgevonden. Het college had de fracties uitgenodigd om de belangrijkste aandachtspunten voor de stad mee te geven aan het college bij de voorbereiding van de perspectiefnota. De fracties konden hun aandachtspunten putten uit het in december gepubliceerde "Staat van de stad", het boekje "Aandachtspunten Perspectiefnota 2018-2021"van 3 maart jl. en door de raad zelf aangedragen bronnen. - De informatieve behandeling van de Perspectiefnota heeft plenair plaatsgevonden in de raadskamer op 15 mei jl. Er waren geen insprekers en de raadsleden hebben vragen kunnen stellen aan het college over de voorliggende nota. Er zijn 4 toezeggingen gedaan die te vinden zijn op Ibabs en in het bijgevoegde behandelresultaat. Alleen PvdA heeft niet alle vragen kunnen stellen binnen de geagendeerde tijd. De fractie zal haar vragen schriftelijk kenbaar maken (uiterlijk16 mei) aan het college en deze zal de vragen voor de meningsvormende behandeling van de Perspectiefnota beantwoorden. - De meningsvormende behandeling zal op 22 mei plenair in de raadskamer plaatsvinden en de besluitvormende behandeling zal op 29 mei in de raad plaatsvinden. - De voorzitter heeft geconcludeerd dat de meningsvormende fase van 22 mei niet is afgerond. In de eerste termijn zijn alle fracties aan het woord geweest. Het college heeft, vanwege tijdgebrek, niet kunnen reageren op de conceptmoties en -amendementen van de fracties. Bij de vervolgbehandeling zal gestart worden met de eerste termijn van het college.
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Beslissen of het voorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende fase.
Spreekrecht publiek	nee
Behandeladvies	De meningsvormende fase wordt voortgezet met de 1e termijn: waarbij het college begint met haar reactie te beginnen met de portefeuillehouder van financiën. 2e termijn: Na de reactie van de portefeuillehouders kunnen fracties met elkaar in discussie.

Bijlagen				
Raadsvoorstel perspectiefnota 2018-2021				
Perspectiefnota 2018-2021				
Begrotingswijzigingen jaarschijf 2017				
Turap 1-2017				
Voortgang van Wijken Weten				
Rapport 'Staat van de stad' december 2016				
Boekje "Aandachtspunten Perspectiefnota 2018-2021"				
Link uitzending raadsdebat input Perspectiefnota d.d. 20 maart 2017				
Link naar raadsvoorstel "Werkbedrijf Arnhem"				
Raadsbrief d.d. 17 januari over de transitie Presikhaaf bedrijven				
Link naar Jaarrekening en Jaarverslag 2016				
Motie: leeftijdsbestendige wijken d.d. 30 januari 2017				
Openstaande Vragen PvdA				
Behandelresultaat informerende vergadering 15 mei 2017				
Memo toezeggingen en antwoorden openstaande vragen PvdA en SP				
Behandelresultaat meningsvormende vergadering van 22 mei 2017				

Aan de gemeenteraad

Arnhem 29 mei 2017

Geachte voorzitter en leden,

De gemeente Arnhem heeft via de wijkgerichte benadering gekozen om maatwerk te leveren bij de vragen en noden die er in een wijk leven. Elke wijk zijn eigen aanpak, elk gezin zijn eigen benadering. Stichting Leergeld Arnhem (SLA) herkent zich in de benadering van individuele gezinnen. SLA komt bij individuele gezinnen en hun aanvragen worden gewogen en voor ieder kind in Arnhem worden kaders voor toekenning gegeven. SLA vraagt zich af of maatwerk in de wijken recht doet aan de gelijke kansen voor Arnhemse kinderen. Worden bv. sportvoorzieningen beschikbaar in Malburgen ook beschikbaar voor kinderen die in Vredenburg wonen?
Wat is de grondslag onder de toekenning van maatwerkvoorzieningen? Welk gemeenschappelijk kader is hier geformuleerd?

De stedelijke voorziening van de Gelre pas is een prachtige voorziening, bedoeld voor alle kinderen van ouders met een laag inkomen. SLA-intermediairs komen bij veel gezinnen achter de voordeur, ook diegenen die problematische schulden hebben. Van het weekgeld bij deze gezinnen kan geen geld apart gezet worden voor bv. voetbalschoenen, trainingspak of een muziekinstrument. Deze groep, de langdurig in schulden en armoede verkerende kinderen, heeft meer ondersteuning nodig om gebruik te kunnen maken van de Gelre pas. Wij pleiten voor ophoging van de vergoedingen voor kinderen vanuit de Gelre pas om zo voor meer kinderen participatie mogelijk te maken.
Daarnaast is er nog een andere groep met een laag inkomen waar ook de SER aandacht voor vraagt: kinderen van ouders met een inkomen tussen 120 en 130%, deze kinderen lopen veel meer mis dan men verwacht. De SER roept gemeenten op om naar deze groep te kijken. Wij vragen uw raad om te onderzoeken of deze groep ook in aanmerking kan komen voor middelen uit de 1.1 miljoen.

Andere stedelijke voorzieningen worden via de Speelstoet, de Kledingbank, Voedselbank en SLA gegeven. Waar de gemeente een afname van armoede verwacht, merkt Leergeld een toename van aanvragen. Een deel van de toename wordt verklaard voor de kinderen uit vluchtelingen gezinnen. Daarnaast zijn tot nu toe niet alle kinderen in beeld gekomen en zal meer bekendheid leiden tot een groter bereik. Ook hiervoor blijft voldoende budget nodig. Kan een deel van de 1,1 miljoen hiervoor ingezet worden?

De 1,1 miljoen wordt aan de gemeenten gegeven om meer kinderen te bereiken. Hoe gaat de gemeente het bereik controleren? Is er een inschatting hoeveel kinderen nu door de Gelrepas, Jeugdsport en Cultuurfonds en SLA bereikt worden? Welk aantal wil de gemeenteraad dat bereikt zal worden in de komende jaren?
Het rapport Kinderen in Tel 2016 laat een beeld zien van Arnhemse Jeugd dat zeker aandacht verdient. Wil de gemeente ook de uitkomsten van het rapport Kinderen in Tel 2018 meenemen en tussentijds evalueren of de risico's rondom kinderen afgenomen zijn?

SLA maakt zich zorgen om de kinderen die steeds verder op achterstand komen, door een aantoonbaar te kort in financiële, psychosociale, fysieke en cognitieve middelen en vaardigheden. Hoe zullen deze jongeren over 10 jaar hun plek in onze samenleving kunnen innemen? Ter illustratie van deze vraag het geldwijzer project bij het Rijn IJssel, opgezet om de grote groep studenten met financiële problemen en schulden goede voorlichting te geven. Het aantal jongeren met problematische schulden is fors gestegen. Een deel van deze jongeren komt uit kansarmere gezinssituaties. Waar zullen deze jongeren over 5 jaar staan? Heeft de gemeente budget om deze jongeren op te vangen?
SLA pleit daarom voor een intensievere samenwerking tussen netwerkpartners die signalen rondom kansenongelijkheid, armoede en welbevinden van kinderen en jongeren aangeven. Door een gerichtere probleemomschrijving en een geïntegreerde aanpak wordt langdurige armoede bestreden. Onderwijs, GGD, wijkteams, teams leefomgeving, SLA, zelforganisaties, vluchtelingenwerk, buurtcentra etc. kennen allemaal een deel van de puzzel.

Wij roepen de gemeente op om het mogelijk te maken alle kennis en inzicht die er is rondom het thema kinderen in armoede en kansenongelijkheid in te zetten en hieromtrent ook kaders mee te geven aan de teams leefomgeving en de sociale wijkteams.

De gemeente Arnhem kent grote uitdagingen rondom armoede onder kinderen. SLA wil graag meedenken en samenwerken met de gemeente en netwerkpartners om de negatieve spiraal van armoede rondom kinderen te doorbreken.

Hoogachtend,

Ingrid Roelofs

Bestuur Leergeld Arnhem

Arnhem - Renkum - Rheden
Leergeld
Stichting Leergeld Arnhem
Verlengde Hoflaan 72
6822 ED Arnhem
tel. 026 4455572
info@leergeldarnhem.nl
www.leergeldarnhem.nl

Technische vraag Mw. Lea Manders, Arnhem Centraal

Motie Leeftijdsbestendige wijken
Op 30 januari 2017 is motie 17M04 aangenomen, waarin het college opgedragen wordt om in de komende Perspectiefnota de noodzaak en daaruit voortvloeiende aanpak van het tijdig investeren in levensloopbestendige wijken te verwerken.

Vraag: Nu de motie niet met zoveel woorden is terug te vinden in de Perspectief nota, vraagt de Fractie Arnhem Centraal zich af, hoe de raad op de hoogte wordt gehouden en in welke vorm het beste daarbij past?

Antwoord: De motie beslaat diverse beleidsterreinenen. Hier komt geen apart beleid voor, dit maakt al onderdeel uit van de Inclusie agenda. De afdoening van de motie kan zijn beslag krijgen in de MJPB, waarin ook de samenhang en de verbinding met diverse beleidsterreinen kan worden gelegd.

Onderstaand treft u ter verdere informatie aan wat er al op deze motie is en wordt ondernomen:

Allereerst vermelden wij het Inclusiebeleid dat wij als gemeente oppakken ter uitvoering van het VN-verdrag voor de rechten van de personen met een handicap. Dit Inclusiebeleid betekent in Arnhem:

- Het gaat om mensen met en zonder beperking
- Het is een onderdeel van ons hele denken en doen
- Geen (levens)domein of beleidsveld uitgezonderd
- Zorg en ondersteuning als sluitstuk.

Het is een verantwoordelijkheid voor overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties en het gaat dus ook om levensloopgeschikte wijken en de toegankelijkheid van openbare ruimten en gebouwen, voorzieningen e.d.
In juni 2017 zal hierover een raadsactiviteit worden georganiseerd. We brengen in beeld wat er al gebeurt en wat er nog aan hiaten zijn. Daarop zullen dan nadere acties worden geformuleerd.

Wat gebeurt er nu al ten aanzien van levensloopgeschikte wijken binnen verschillende beleidsvelden?

Van wijken weten: Het uitgangspunt is dat inwoners van Arnhem zelfredzaam kunnen zijn en zelf verantwoordelijk zijn voor hun situatie. Binnen de wijken zijn sociale wijkteams en fysieke wijkteams werkzaam die inventariseren knelpunten en ondersteunen om tot oplossingen te komen. Dit kan heel breed zijn. Als inwoners er mee komen zullen deze onderwerpen binnen de wijk opgepakt worden. Denk hierbij aan verbeteren toegankelijkheid openbare ruimte, ontmoetingsplekken en bereikbaarheid van voorzieningen e.d.
Indien uit gesprekken met wijkbewoners blijkt dat de levensloopgeschiktheid niet goed is en er niet direct oplossingen zijn dan komen die in de wijkvisie om op te pakken, bijv. als er te weinig aanpasbare woningen zijn in de wijk.
Openbare ruimte: De gemeente draagt zorg voor het heel, schoon en veilig houden van de openbare ruimte.Dit draagt bij aan de toegangkelijkheid voor ouderen en andere kwetsbare groepen. Bij aanpak van de openbare ruimte in de wijken (bijv. bij buitengewoon beter) wordt vaak de belangenorganisatie APCG betrokken om te toetsen op levensloopgeschiktheid. Daarnaast worden er gezamenlijke schouwen met bewoners gehouden om knelpunten te signaleren.

Stedenbouwkundige plannen: Door bij de nieuwbouw direct een goede levensloopgeschikte openbare ruimte te ontwerpen wordt voorkomen dat dit later alsnog moet (uitgangspunten gezond ontwerpen, zoals opgenomen in de Arnhemse Woonprincipes 2025)
Wonen en zorg: De Arnhemse woonprincipes 2015 heeft levensloopgeschikt wonen nadrukkelijk in de breedte geagendeerd, via het procesplan langer zelfstandig wonen. Zorgpartijen, corporaties, belangorganisaties en gemeente brengen gezamenlijk in beeld wat de knelpunten zijn met betrekking tot het aanpasbaar/levensloopgeschikt zijn van woningen en hoe mensen kunnen worden verleid en geholpen om tijdig te verhuizen. Ook wordt de behoefte aan huisvesting voor specifieke doelgroepen (bijv. bij extramuralisatie) onderzocht. Het doel daarvan is o.a. om meer individueel maatwerk te kunnen leveren. Bij nieuwbouwplannen wordt de woningdifferentiatie en doorstromingsmogelijkheden in de wijk meegenomen. Op basis van de conclusies van het genoemde procesplan, kunnen nog extra opgaven boven tafel komen. In de prestatieafspraken met de woningcorporaties zijn afspraken opgenomen rond levensloopgeschiktheid.
Detailhandelsvisie: Er wordt ingezet op meer concentratie van winkels, maar dat neemt niet weg dat er kleine centra in de buurt kunnen blijven bestaan, zo mogelijk geclusterd met voor die buurt belangrijke voorzieningen. De ontwikkeling van digitalisering gaat steeds verder heeft ook betrekking op winkelen. Op dit moment kunnen boodschappen via internet besteld en aan thuis bezorgd worden.
Mobiliteit: Zorgverleners kunnen een parkeervergunning krijgen om dicht bij de cliënt te kunnen parkeren. Bij OV-vervoer is zoveel mogelijk rekening gehouden met rolstoeltoegankelijkheid en goede verbindingen binnen de stad naar voorzieningen en winkels. Voor het fijnmaziger netwerk is o.a. de regiotaxi.

Er is dus al veel gaande, maar dat betekent niet dat we er al zijn. Als blijkt (o.a. uit de raadactiviteit) dat nadere acties nodig zijn willen we dat faciliteren en indien daarvoor extra middelen nodig zijn, die niet binnen huidige budgetten kunnen worden opgevangen, komen wij daarvoor terug bij de gemeenteraad.

Vragen D66/Sabine Andeweg over parkeren/Perspectiefnota

1. De kosten van de parkeerexploitatie zijn ruim 5 miljoen, waarvan ongeveer de helft is aanbesteed. Welke maatregelen zijn er verkend op de andere helft? En waarom heeft het college daar niet voor gekozen?

Antwoord:

Aanbesteed zijn alle uitvoerende parkeertaken, zoals parkeerhandhaving, onderhoud parkeerapparatuur, beheer van parkeergarages, vergunningsverlening en de frontoffice. Niet aanbesteed zijn zaken die verband houden met de regiefunctie van de gemeente: de loonkosten vakgroep parkeren, kosten van de (gemeentelijke) ICT structuur, energiekosten straat en garage apparatuur, rente en afschrijvingen investeringen, kosten gebruik parkeerplaatsen derden en beheer fietsenstallingen (Musis, Gele Rijdersplein, Kronenburg). Deze kosten zijn vaak gekoppeld aan meerjarige contracten c.q. aanbestedingen (energie) of zijn meerjarig van aard (rente en afschrijvingen).

We zien op dit moment geen mogelijkheden om deze kosten verder te verlagen. Vanzelfsprekend streven we naar zo laag mogelijke kosten en we blijven de kosten dan ook volgen en zullen indien zich mogelijkheden voordoen, het kader hier op aanpassen. Elke verlaging van kosten leidt in principe automatisch tot ruimte in het Bereikbaarheidsfonds.

2. Waarom is er tijdens de aanbesteding vorig jaar niet op gestuurd dat deze twee ton minder zou kosten (door minder te eisen)? De taakstelling was toen toch al bekend?

Antwoord:

Doel van de aanbesteding was: uitvoering geven aan de wens om Arnhem neer te zetten als regie gemeente. Dus overname van vrijwel al het personeel door een marktpartij en uitvoering van alle uitvoerende parkeertaken. Dit tegen maximaal de huidige kosten en een verbeterde service en dienstverlening. Minder eisen gaat ten koste van de kwaliteit van de dienstverlening, hier heeft het college niet voor gekozen.

Overigens was de taakstelling van € 800.000, = niet geheel gericht op parkeren. € 200.000, = werd gezocht door vermindering van omleidingskosten openbaar vervoer bij werkzaamheden. In de perspectiefnota is aangegeven dat deze actie niet leidt tot een bezuiniging binnen de budgetten van mobiliteit. Het college ziet op dit moment geen andere bezuinigingsmogelijkheden, maar wel enige ruimte binnen het Bereikbaarheidsfonds.

3. Waarom kiest het college er niet voor de taakstelling tijdelijk uit het bereikbaarheidsfonds te dekken totdat er opnieuw aanbesteed wordt om dan alsnog twee ton te besparen op efficiëntie?

Antwoord:

Effecten van maatregelen op het terrein van parkeren hebben (alleen) effect op de stand van het Bereikbaarheidsfonds. Deze reserve wordt bij besparingen op de kosten hoger en bij tegenvallers lager. Wil je als gemeente een bezuiniging realiseren (ten gunste van de algemene dienst) dan kan dat door een bedrag uit te nemen. In dit geval wordt besloten om structureel € 200.000, = uit te nemen.

Indien later wordt besloten tot bezuinigingsmaatregelen op parkeren en deze ook worden gerealiseerd, dan valt de opbrengst daarvan automatisch toe aan het Bereikbaarheidsfonds. Daarom is er sprake van een structurele uitname als bijdrage aan de gemeentelijke bezuinigingen, maar zijn toekomstige besparingen binnen parkeren geenszins uitgesloten. (zie ook antwoord op vraag 1.)

Vaststellen Perspectiefnota 2018-2021

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	19 juni 2017
Zaaknummer:	110489
Portefeuillehouder:	Leisink

Raadskameradvies:

Aan de gemeenteraad, 30 mei 2017

Toezeggingen
Portefeuillehouder Haga zegt toe dat er een raadsbrief komt in het najaar over stand van zaken 'verwarde personen '.

Portefeuillehouder Haga zegt toe om te kijken naar de openstaande vraag van VNO-NCW gesteld aan het college in het kader van verduurzaming (Gelders Energie Akkoord) waarbij het VNO/NCW voorstelt dat het college de partijen bij elkaar brengt om met een gezamenlijk investeringsplan richting Provincie te gaan, om zo de energiedoelstellingen te kunnen halen.

Portefeuillehouder Haga zegt toe, op de vraag van de fractie van SP over de inzet van ervarings-deskundigen GGZ, in de sociale wijkteams, bij psychische problematiek (verwarde personen), dat er gestart is met een pilot in 3 wijken en mogelijk komt er een vierde pilotwijk bij. In het najaar komt een raadsbrief met stand van zaken rondom 'verwarde personen' en daarin zal ook de stand van zaken van de pilots meegenomen worden.

Portefeuillehouder Ritsema zegt toe om aan te geven welke maatregelen het college voor zich ziet rondom de bezuiniging van 2 ton op mobiliteit, genoemd in de MJPB 2016-2019. Zijn antwoord zal schriftelijk voor de besluitvormende behandeling van de Perspectiefnota aan de raad worden gemaild.

Moties en amendementen
De volgende fracties hebben de volgende moties en amendementen aangekondigd of overwegen ze in te dienen bij de besluitvormende behandeling van de Perspectiefnota:
- Arnhem Centraal; motie: "Onderzoek behoeften ontmoetingsruimten, amendement: "Omgevingswet en de directe invloed van burgers"
- PvdA; , motie: "Volgen Arnhemse trend voor armoedebudget", motie: "Meedoen! ", motie: Wel inkomen, geen geld", amendement: "De kracht van diversiteit in de MJPB"
- GroenLinks; heeft een 4-tal moties aangekondigd:
"Geld naar kinderen in armoede", "Circulair Arnhem; Stappenplan en budget in MJPB", "Klimaatparagraaf" en "Veranderopgave 'Arnhemmers: actief en schuldenvrij'.
- Verenigd Arnhem heeft een drietal moties aangekondigd: "Meer rumte voor internationalisering", "Meer verbinden in de stad" en "Stadsbreed met de stad".

- ChristenUnie; motie: "Watertappunten"
- Partij voor de Dieren; motie: "Tegemoetkoming dierenartskosten voor minima", motie; "Ongeoormerkt budget voor goede plannen"
- VVD; motie: "Van de bank af", hoe?", motie: "Eerst voor nood, nu keuzes maken"
- D66; conceptmotie over visie op stadslandbouw

Conclusie
De voorzitter van de raadskamer concludeert dat de meningsvormende vergadering is afgerond en dat het raadsvoorstel doorgeleid kan worden naar de besluitvormende vergadering.

De griffier,

J.G.M. Kersten

De voorzitter,

H.E. de Vroome

Verenigd Arnhem

17M20

ChristenUnie
Arnhem

Motie Watertappunten

De gemeenteraad van Arnhem in vergadering bijeen op 19 juni 2017, bij de behandeling van de Perspectiefnota,

Overwegende dat:

- Er in Nederland dagelijks 500.000 plastic waterflesjes worden verkocht;
- 80% van de lege plastic flesjes bij het afval belanden;
- Een deel van de flesjes als zwerfaval op straat en in de natuur terechtkomt;
- De productie, verpakking en transport van een liter verpakt drinkwater tot 300 keer zoveel CO2-uitstoot leidt als de productie en distributie van een liter kraanwater;
- Het kraanwater van Nederland (Gelderland) van superieure kwaliteit is;
- Openbare watertappunten een laagdrempelig alternatief voor (de dure) milieubelastende wegwerpflesjes zijn, en bijdragen aan het verminderen van zwerfafval en de uitstoot van CO2;
- Watertappunten passen binnen de gewenste duurzame uitstraling van Arnhem en bij de nieuwe veranderopgave Circulair Arnhem;
- Watertappunten bij kunnen dragen aan een gezonde levensstijl en aan een gastvrije uitstraling, zeker op plaatsen waar veel publiek is, zoals het Kerkplein, de Markt, de buitenkant van het stadhuis (en...);
- Er diverse leveranciers voor watertappunten zijn, zoals Vitens (in samenwerking met Join the Pipe) die tegen een acceptabel tarief vandalismebestendige watertappunten in de openbare ruimte plaatsen en (laten) beheren. (Kosten Vitens: beheer en onderhoud €290,-/jaar) en kosten water/jaar max €1000,- per watertappunt.)

verzoekt het college om:

- **Te inventariseren op welke (drukbezochte) plekken in (het centrum van) Arnhem watertappunten geplaatst kunnen worden en welke kosten er eenmalig en structureel met het plaatsen en beheren van watertappunten gemoeid zijn;**
- **De raad, voor de behandeling van de MJPB 2018-2021, van de uitkomsten van deze inventarisatie op de hoogte te brengen;**
- **Vanaf nu bij aanbestedingen voor projecten in de openbare ruimte aan de voorkant de optie van het plaatsen van watertappunten mee te nemen;**

en gaat over tot de orde van de dag,

Daniël Becker
ChristenUnie

Kursat Bal
Verenigd Arnhem

AANGENOMEN

Voor 38 Motie "Watertappunten" (17M20)

Tegen 0

D66 — 8 — 0

- Andeweg
- Kemperman
- Loor
- de Vroome
- Venhoek
- Güven
- Kaatee
- Hamersveld

SP — 8 — 0

- J. Elfrink
- van Geffen
- Kusters
- Lenting
- Lunter
- van Sprang
- Çetintas
- Noordzij

PvdA — 5 — 0

- Louwers
- de Vries
- A-Kum
- Greving
- Aylward-Straatsma

VVD Arnhem — 4 — 0

- Combée
- Kalthoff
- van der Zee
- Kelderman

GROENLINKS — 4 — 0

- Bouwkamp
- de Groot
- Peters
- Coenders

CDA — 3 — 0

- Karssenberg
- Montfrooy
- van Dillen-Koorn

Arnhem Centraal — 1 — 0

- Manders

ChristenUnie — 2 — 0

- Plieger-Bos
- Becker

Verenigd Arnhem — 1 — 0

- Bal

Arnhemse Ouderen Partij — 1 — 0

- van Beers

Partij voor de Dieren Gemeentesociafractie Arnhem — 1 — 0

- de Groot

Totaal

38

17 M 27

PvdA

Motie: Niet meteen nieuwe taken naar de wijkteams

De gemeenteraad in vergadering bijeen op maandag 19 juni 2017 bij de vaststelling van de Perspectiefnota.

Constaterende dat:

- Het college in de perspectiefnota voorstelt om op meer beleidsterreinen een verantwoordelijkheid te leggen bij de wijkteams leefomgeving.

Overwegende dat:

- De wijkteams leefomgeving nog maar kort actief zijn (sinds oktober 2016);
- De wijkteams in de eerste maanden vooral de tijd hebben genomen om de wijk en de bewoners te leren kennen;
- Wijkteams en bewoners samen nog aan het pionieren zijn met de nieuwe werkwijze;
- Bewoners aangeven dat ze met individuele vragen goed bij de wijkteams terecht kunnen;
- De vraag is in hoeverre de wijkteams na 6 maanden tijd al zicht hebben op de wensen van het collectief en de minder mondige bewoners;
- Bewoners graag invloed willen hebben op de wijkbegroting, oa waar het de inkoop van het opbouw- en participatiewerk betreft in een aantal wijken.

Verzoekt het college:

- Ervoor zorg te dragen dat wijkteams de mogelijkheid hebben om samen met bewoners te kunnen bepalen waar middelen in de wijk in 2018 aan worden besteed;
- Terughoudend te zijn met het beleggen van nieuwe verantwoordelijkheden bij de wijkteams ~~leefomgeving~~ gezien de (start)fase waarin de wijkteams zich bevinden;
- De wijkteams leefomgeving, hun werkwijze en ervaringen van bewoners na een jaar te toetsen en voor te leggen aan de gemeenteraad.

En gaat over tot de orde van de dag.

Martien Louwers

AANGENOMEN

Voor **27**

Tegen **11**

Motie "Niet meteen nieuwe taken naar de wijkteams" (17M27)

D66	8	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	4	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	2	0
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesociafractie Arnhem	1	0
de Groot		

Totaal

38

17M32

GROENLINKS

Motie Circulair Arnhem; stappenplan en budget in MJPB

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 19 juni 2017 bij de vaststelling van 'Perspectiefnota 2018-2021',

Constaterende dat:
- Arnhem in 2050 energieneutraal wil zijn.

Van mening zijnde dat:
- nu is het moment om een andere weg in te slaan: naar een groene en echt duurzame stad en
- een stip op de horizon niet voldoende is, maar concrete acties nodig zijn

Verzoekt het college:
De doelstellingen zoals deze zijn verwoord in NEmiA, te weten:

te weten:
- In 2020 hebben we in Arnhem minimaal:
  - 125.000 zonnepanelen op de daken (zoveel mogelijk gekoppeld aan laadpalen voor elektrische auto's);
  - 40.000 panelen op zonnevelden liggen;
  - 4 windturbines;
  - 14% duurzame energie;
  - de afgelopen jaren 1,5% energie bespaard per jaar;
  - 475.000 GJ extra stadswarmte en 2.000 woning-equivalenten extra aansluitingen op het stadswarmtenet;
  - een afname van concentratie luchtverontreinigende stoffen van 10% t.o.v. 2015.

uit te werken in de veranderopgave Circulair Arnhem en hierbij aan te geven - met een stappenplan voor de jaren 2018, 2019 en 2020 - met welke instrumenten, activiteiten en bijbehorend budget bovenstaande doelstellingen worden bereikt.

En gaat over tot de orde van de dag.

AANGENOMEN

Cathelijne Bouwkamp
GroenLinks

Voor 20

Tegen 18

Motie "Circulair Arnhem; stappenplan en budget in MJPB" (17M32)

D66	8	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	0	4
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	0	2
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Fractie Arnhem	1	0
de Groot		

Totaal

38

D66
Arnhem

17M23

INGETROKKEN

Motie: 'Standplaatsen voor de afzet van lokale producten"

De raad van de Gemeente Arnhem, in vergadering bijeen op 19 juni 2017, bij het agendapunt "Perspectiefnota"

Constaterende dat:

- Het college een voorstel doet voor een veranderopgave "Circulair Arnhem";
- Innovatieve vormen van lokale duurzame voedselvoorziening daarin worden ondersteund;

Overwegende dat:

- In Arnhem steeds meer initiatieven ontstaan van lokale voedselproductie;
- Niet alleen het kunnen produceren gefaciliteerd moet worden, maar juist ook de lokale afzet van de producten;
- Het zichtbaar en publiekelijk kunnen verkopen van deze producten via ambulante handel enerzijds de afzetmogelijkheden vergroot voor ondernemers die zich hierop toegelegd hebben en anderzijds een gewenste betere bekendheid geeft aan onze lokale voedselproductie;

Verzoekt het college

- Standplaatsen te creëren die om niet gebruikt kunnen worden voor ambulante handel onder de voorwaarde dat uitsluitend lokale producten worden verkocht;
- De teams leefomgeving te vragen per gebied ten minste één goede locatie aan te wijzen en deze als college in te richten;
- Met de begroting te komen met een uitwerking waarin in elk geval wordt geregeld op welke wijze het gebruik van de standplaats evenredig verdeeld wordt onder meerdere gegadigden.

En gaat over tot de orde van de dag

D66
Sabine Andeweg

Partij voor de Dieren
Gemeenteraadsfractie Arnhem

17M22

I

Motie "Tegemoetkoming dierenartskosten voor minima"

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 19-06-2017 bij het vaststellen van de perspectiefnota.

Overwegende dat:

- Veel gezinnen in armoede huisdieren hebben die goede verzorging nodig hebben.
- Hiermee kosten gemoeid zijn waardoor het gezin minder geld aan andere uitgaven kan besteden.
- Onverwachte dierenartskosten vaak een behoorlijke aanslag op het budget van minima zijn.
- Het mijden van zorg voor huisdieren op termijn tot hogere kosten kan leiden.
- Eenmalige kosten voor neutralisatie van huisdieren, veel toekomstig dierenleed en extra kosten in de toekomst kunnen voorkomen.

Verzoekt het college:
In samenwerking met Dierentehuis Arnhem en omstreken en de Dierenvoedselbank, beleid te ontwikkelen voor een Arnhemse Dierenhulp aan Minima (ADAM-regeling). In de MJPB 2018-2021 een bedrag van 25.000 euro op te nemen om kosten voor deze regeling te dekken. (Deze te financieren uit extra budget van 1,1 miljoen euro voor armoedebeleid).

En gaat over tot de orde van de dag.

Leo de Groot
Partij voor de Dieren

PARTIJ VAN DE ARBEID

17M34

GROENLINKS

INGEVOLGE

Motie Veranderopgave 'Arnhemmers: actief en schuldenvrij'

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 19 juni 2017 bij de vaststelling van 'Perspectiefnota 2018-2021,

Constaterende dat:

- het college met de veranderopgave 'van de bank af' in wil zetten op het activeren van Arnhemmers;
- het college met 'van de bank af' bedoelt 'schuldenvrij' en 'actief';
- het begrip 'van de bank af' er toe kan leiden dat de doelgroep die het betreft zich weggezet voelt als 'lui' en
- dit onbedoelde effect eenvoudig kan worden voorkomen.

Van mening zijnde dat:

- het beter is te voorkomen dat met name de doelgroep negatieve connotaties heeft bij de gebruikte terminologie en
- de in deze motie voorgestelde titel niets afdoet aan de inhoud en het doel van de veranderopgave zoals beoogd door het college.

Verzoekt het college:

De titel van de derde veranderopgave, te weten 'Van de bank af' te veranderen in 'Arnhemmers: actief en schuldenvrij'

En gaat over tot de orde van de dag.

Cathelijne Bouwkamp
GroenLinks

Martien Louwers

17M26

INGETROKKEN

Motie wel inkomen, geen geld

De gemeenteraad van Arnhem in vergadering bijeen op 19 juni 2017 bij de vaststelling van de perspectiefnota.

Constaterende dat:

- Ook mensen met een hoger inkomen dan 120% van de bijstandsnorm in financiële problemen kunnen komen in Arnhem;
- Deze mensen geen recht hebben op toeslagen en kwijtscheldingen;
- Er geen vangnet is als deze mensen kopje onder gaan en mede daardoor bij de schuldhulpverlening terecht komen.

Overwegende dat:

- Mensen net boven de 120% van de bijstandsnorm vaak een lager besteedbaar inkomen hebben dan de groep daar onder;
- Deze groep wellicht beter af zou zijn met tegemoetkomingen voordat er veel schuld is opgebouwd;
- Er niet bekend is hoeveel mensen met een inkomen van 120% tot 140% van de bijstandsnorm hun vaste lasten niet kunnen betalen;
- De gevolgen van de financiële problemen, zoals bijvoorbeeld niet voldoende eten voor het gezin, oplopende schulden, isolement, kinderen die niet mee kunnen doen met sociale activiteiten etc. niet duidelijk in beeld zijn.

Verzoekt het college:

- Te onderzoeken hoe groot de groep (van 120% tot 140% van de bijstandsnorm) is die financieel in de problemen zit en een te laag besteedbaar inkomen heeft om rond te komen;
- Wat de gevolgen zijn voor deze groep op korte en langere termijn ;
- De resultaten van dit onderzoek in het najaar van 2017 aan de raad voor te leggen, voor de bespreking van de MJPB.

En gaat over tot de orde van de dag.

Ria de Vries

Martien Louwers

PvdA

17A16

Arnhem Centraal

Amendement: OMGEVINGSWET EN DE DIRECTE INVLOED VAN BURGERS

De gemeenteraad bijeen op bij punt 3: vaststellen perspectiefnota 2018-2021

Overwegende dat:

- Raadsleden krijgen onder de Omgevingswet de ruimte om aan de voorkant van dit proces hun inbreng te leveren bij beslissingen over de fysieke leefomgeving. Actieve betrokkenheid bij dit proces vergt een andere houding en werkwijze van de raad. Dit is niet alleen van belang bij de concrete keuzes over de invulling van de omgevingsvisie en het omgevingsplan.
- De gemeenteraad is ook verantwoordelijk voor het draagvlak van deze beslissingen onder alle betrokkenen bij het fysieke domein.
- In de Omgevingswet wordt het belang van burgerparticipatie en de dialoog met de burger opnieuw onderstreept. De traditionele inspraak zoals die nu wordt vormgegeven voldoet volgens de wetsopstellers niet langer. Belanghebbenden moeten eerder in het proces worden betrokken, zodat zij ook kunnen participeren in de plannen voor de omgeving. In de huidige systematiek dienen burgers zienswijzen in, en op dat moment zit een burger al in een juridische procedure, en kan de burger hetgeen aan hem wordt gepresenteerd nog slechts 'weerleggen'.
- Bewoners en organisaties zullen bij het opstellen van de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan moeten worden betrokken. Het is aan de raad om deze betrokkenheid te organiseren, en zich te beraden over de vormgeving hiervan.

Besluit de raad:
Toe te voegen aan het raadsvoorstel als punt 7:
Een commissie uit de raad in te stellen die zich buigt over de vraag hoe bewoners en organisaties bij het opstellen van de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan worden betrokken. De commissie komt voor de verkiezingen van maart 2018 met een advies.

Namens de fractie van Arnhem Centraal

Lea Manders

VERWORPEN

Voor 14
Tegen 24

Amendement "omgevingswet, directe invloed burgers" (17A16)

D66	0	8
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	4	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	0	4
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	2	0
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesociafractie Arnhem	0	1
de Groot		

Totaal
38

17M30

Motie Eerst voor nood, nu keuzes maken

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 19 juni 2017 ter bespreking van de Perspectiefnota;

Is van mening dat:

- Het noodfonds was bedoeld voor onzekerheden rond de implementatie van de drie decentralisaties; voor de verwachte 'boeggolf';
- Er nu keuzes gemaakt moeten worden om met het reguliere/structurele budget het gedecentraliseerde beleid uit te kunnen voeren;
- Het tijd is voor het maken van keuzes in plaats van doordobberen op het noodfonds;
- Het niet duidelijk is hoe lang het college het noodfonds nog nodig denkt te hebben.

Verzoekt het college:
Om vóór de behandeling van de MJPB te komen met een overzicht van werkbare beleidskeuzes die de raad kan maken om te zorgen dat het gedecentraliseerde beleid kan worden uitgevoerd zonder noodfonds, maar met regulier/structureel budget.

En gaat over tot de orde van de dag.

VVD

Leendert Combée

VEPWORPEN

Voor 6 Motie "Eerst voor nood, nu keuzes maken" (17M30)

Tegen 32

D66	0	8
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	0	5
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	4	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	0	4
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	0	2
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	0	1
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesociafractie Arnhem	0	1
de Groot		

Totaal

38

17M31

GROENLINKS

PARTIJ VAN DE ARBEID

Motie Geld naar kinderen in armoede

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 19 juni 2017 bij de vaststelling van de 'Perspectiefnota 2018-2021',

Constaterende dat:

- armoede in Arnhem nog steeds toeneemt;
- opgroeien in armoede van grote invloed is op de ontwikkeling en kansen van kinderen;
- het Rijk vanaf 2017 structureel extra geld beschikbaar stelde voor kinderen die opgroeien in armoede, waarvan 1,1 miljoen euro voor Arnhem;
- gemeenten in samenwerking met hiervoor relevante fondsen en stichtingen met deze gelden zorg dragen voor voorzieningen in natura, zodat alle kinderen kunnen meedoen op school, aan sport, aan cultuur en sociale activiteiten;
- de VNG en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) hiertoe een bestuurlijke afspraken maakten en
- het college voorstelt de 1,1 miljoen euro in Arnhem te gebruiken voor het bestrijden en waar mogelijk voorkomen van achterstanden bij kinderen in armoede, en daarvoor een sleutelrol geeft aan de wijkteams (sociale wijkteams en teams leefomgeving) en de gelden daarom vanaf 2018 aan de wijkprogramma's toe wil voegen.

Overwegende dat:

- de besteding van de door het Rijk beschikbaar gestelde middelen nu niet worden uitgegeven op een manier passend bij de bestuurlijke afspraken tussen de VNG en het ministerie van SZW en
- de middelen voor het bestrijden van de gevolgen van armoede voor kinderen direct (in natura) ten goede moeten komen aan de kinderen.

Verzoekt het college:

De 1,1 miljoen euro voor het bestrijden van de gevolgen van armoede onder kinderen in te zetten op een manier passend bij de bestuurlijke afspraken tussen de VNG en het ministerie van SZW, namelijk door het zorgdragen voor voorzieningen in natura, zodat alle kinderen kunnen meedoen op school, aan sport, aan cultuur en sociale activiteiten. Dit te doen in samenwerking met hiervoor relevante fondsen. En dit te verwerken in de aangekondigde nadere uitwerking in de MJPB voor de besteding van de 1,1 miljoen euro.

En gaat over tot de orde van de dag.

VEPWORPEN

Cathelijne Bouwkamp
GroenLinks

Marion Louwers

Voor 16 Motie "Geld naar kinderen in armoede" (17M31)

Tegen 22

D66	0	8
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	4	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	0	1
Manders		

ChristenUnie	0	2
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesociafractie Arnhem	1	0
de Groot		

Totaal

38

PARTIJ VAN DE ARBEID

GROENLINKS

17M33

Partij voor de Dieren

Opmerking bij concept motie: de tekst is overgenomen van de motie die in de PS Gelderland is ingediend door GroenLinks, PvdD, PvdA, SP, CU, D66, CDA en 50plus (VVD diende niet in, maar stemde wel voor).

Motie Klimaatparagraaf

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 19 juni 2017 bij de vaststelling van 'Perspectiefnota 2018-2021',

Constaterende dat:

- Arnhem wil in 2050 energieneutraal zijn.
- Er uitzonderlijke grote inspanning zal moeten worden geleverd om de in gang gezette klimaatverandering te beperken tot een niveau waarbij geen ernstige gevolgen voor de mensheid optreden;
- 195 landen hiertoe in december 2015 een akkoord hebben gesloten dat zich richt op het beperken van de opwarming van de aarde tot 1,5 graad Celsius.

Overwegende dat:

- Iedere overheid datgene dient te doen wat binnen haar invloedssfeer ligt om bij te dragen aan het leveren van bovengenoemde inspanning en het realiseren van genoemde doelstelling;
- Er naast energiegebruik vele andere factoren/beleidsterreinen zijn die een grote invloed hebben op klimaatverandering (landgebruik, de voedselketen, mobiliteit, etc.)
- De aanpak van klimaatverandering dus niet slechts op het terrein van het energiegebruik dient te worden vormgegeven;
- De gemeenteraad graag het goede voorbeeld van de Provinciale Staten van Gelderland volgt die eerder eenzelfde motie aannamen en
- Het toevoegen van een klimaatparagraaf aan beleidsvoorstellen de gemeenteraad van Arnhem inzicht kan geven in de impact van het voorstel op de klimaatproblematiek en in de mogelijkheden om negatieve invloeden te beperken en positieve invloeden te maximaliseren.

Verzoekt het college:

Om een voorstel te doen voor de bespreking van de MJPB voor een uitvoerbare en effectieve uitwerking van een klimaatparagraaf en het eerste jaar regelmatig te evalueren met de gemeenteraad of de klimaatparagraaf in de huidige vorm bijdraagt aan de gewenste doelstelling (te weten meer inzicht in de impact van het voorstel op de klimaatproblematiek en bijsturingsmogelijkheden) en uitvoerbaar en effectief is.

En gaat over tot de orde van de dag.

VEPWORPEN

Cathelijne Bouwkamp
GroenLinks

LEO DE GROOT

Martien Louwers

Voor 15 Motie "Klimaatparagraaf" (17M33)

Tegen 23

D66	0	8
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	0	4
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	2	0
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesociafractie Arnhem	1	0
de Groot		

Totaal

38

17 M25

PvdA

Motie: Meedoen!

De gemeenteraad in vergadering bijeen op maandag 19 juni 2017 bij de vaststelling van de Perspectiefnota.

Overwegende dat:

- De gemeente Arnhem via een decentralisatie-uitkering van het rijk ruim 1 miljoen euro ontvangt voor het bestrijden van kinderarmoede;
- Het college in de perspectiefnota een bedrag van 1,1 miljoen vrijspeelt voor de bestrijding van kinderarmoede;
- Het college voorstelt om de middelen volledig toe te voegen aan het budget voor de wijkteams waardoor het niet meer specifiek geoormerkt is voor de bestrijding van kinderarmoede;
- Er ook goede initiatieven zijn op stedelijk niveau;
- Het van belang is om kinderen zelf te betrekken bij de keuze voor de besteding van de middelen;
- Het kabinet naast de bestrijding van kinderarmoede apart investeert in gelijke kansen in het onderwijs.

Verzoekt het college:

- Om met betrokken partijen zoals het Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds en Stichting Leergeld in gesprek te gaan zodat zij samen met de wijkteams kunnen bepalen wat er op stedelijk niveau en op wijkniveau nodig is voor de bestrijding van kinderarmoede;
- Een raad van kinderen op te richten, bijvoorbeeld met de Missing Chapter Foundation, om de gemeente en wijkteams te adviseren bij de bestrijding van kinderarmoede;
- De wensen van de kinderen te matchen met voorzieningen in de buurt zodat duidelijk wordt of er voldoende vraag en aanbod is voor de kinderen;
- Op basis van die gesprekken voor het einde van het jaar met een voorstel te komen voor bestrijding van kinderarmoede en de besteding van de middelen.

En gaat over tot de orde van de dag.

Martien Louwers
Ria de Vries

VERWORPEN

Voor 13 Motie "Meedoen!" (17M25)

Tegen 25

D66	0	8
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	0	4
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	0	2
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesociafractie Arnhem	1	0
de Groot		

Totaal

38

17M21

Partij voor de Dieren
Gemeenteraadsfractie Arnhem

Motie "Ongeoormerkt budget voor goede plannen"

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 19-06-2017 bij het vaststellen van de perspectiefnota.

Overwegende dat:

- Uit de ambtelijke organisatie, uit de raad en uit de maatschappij goede, innovatieve plannen en praktische oplossingen voor problematiek kunnen komen.
- Hiervoor niet altijd (voldoende) budget beschikbaar is vanuit de bestaande programma's.
- Sommige plannen niet ter discussie staan, maar verschillende partijen het over de financiering niet eens kunnen worden.

Verzoekt het college:
In de MJPB een ongeoormerkt bedrag van 500.000 euro te reserveren, waarvan de raad via motie of initiatiefvoorstel over besteding kan besluiten. Jaarlijks de resterende gelden terug te laten stomen in de algemene middelen.

En gaat over tot de orde van de dag.

Leo de Groot
Partij voor de Dieren

VEPWORPEN

Voor 2

Tegen 36

Motie "Ongeoormerkt budget voor goede plannen" (17M21)

D66	0	8
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	0	5
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	0	4
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	0	4
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	0	1
Manders		

ChristenUnie	0	2
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentelijke Fractie Arnhem	1	0
de Groot		

Totaal

38

17M29

VVD ARNHEM

Motie "Van de bank af", hoe? (2)

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 19 juni 2017 ter bespreking van de Perspectiefnota;

Constaterende dat:

- de nota 'Staat van de stad' signaleert "dat Arnhemmers zonder werk iets te doen willen hebben. Dat moeten we stimuleren en waar nodig verplichten";
- in de perspectiefnota staat: "we zien consumerend gedrag, dat maakt dat mensen afwachten en niet meer actief met hun eigen problemen aan de slag gaan. De overheid en de school worden verantwoordelijk geacht";

Is van mening dat:

- het niet vreemd is dat -met dit collegebeleid- mensen zonder werk afwachtend zijn en 'consumerend gedrag' vertonen zoals het college schrijft in de perspectiefnota ;
- een aantal uur (vrijwilligers)werk verrichten een goede opmaat is voor regulier werk en ook een prima tegenprestatie voor de ontvangen uitkering. In Rotterdam houden ze met hun beleid veel mensen uit de bijstand. In Amsterdam en Den haag steeg het aantal uitkeringen in 2015 en 2016 met meer dan 8 procent. In Rotterdam met minder dan 2 procent.

Spreekt de raad zich uit:
Dat de wijkteams rond het thema 'van de bank af' veel ruimte krijgen om –voor Arnhemse begrippen- met onconventionele maatregelen te komen. De piketpalen die de raad slaat staan ver uit elkaar; van stimuleren tot verplichten. Zoals eerder besloten komen de maatregelen in de raad als ze niet passen binnen het huidige beleid, maar is er voor de wijkteams op voorhand geen reden om zich door het bestaande beleid/verordeningen te laten beperken.

En gaat over tot de orde van de dag.

VVD

Leendert Combée

VEPWORPEN

Voor 8

Tegen 30

Motie "Van de bank af, hoe? (2)" (17M29)

D66	0	8
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	0	5
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	4	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	0	4
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	3	0
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	0	2
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	0	1
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	0	1
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesocialfractie Arnhem	0	1
de Groot		

Totaal

38

17M21

Motie "Van de bank af", hoe? (1)

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 19 juni 2017 ter bespreking van de Perspectiefnota;

Constaterende dat:

- de nota 'Staat van de stad' signaleert "dat Arnhemmers zonder werk iets te doen willen hebben. Dat moeten we stimuleren en waar nodig verplichten";
- in de perspectiefnota staat: "we zien consumerend gedrag, dat maakt dat mensen afwachten en niet meer actief met hun eigen problemen aan de slag gaan. De overheid en de school worden verantwoordelijk geacht";

Is van mening dat:

- ~~het niet vreemd is dat met dit collegebeleid~~- mensen zonder werk afwachtend zijn en 'consumerend gedrag' vertonen zoals het college schrijft in de perspectiefnota ;
- een aantal uur (vrijwilligers)werk verrichten een goede opmaat is voor regulier werk en ook een prima tegenprestatie voor de ontvangen uitkering. In Rotterdam houden ze met hun beleid veel mensen uit de bijstand. In Amsterdam en Den haag steeg het aantal uitkeringen in 2015 en 2016 met meer dan 8 procent. In Rotterdam met minder dan 2 procent.

Verzoekt het college:
Om vóór de behandeling van de MJPB duidelijk te maken met welke maatregelen het college ervoor wil zorgen dat Arnhemmers met een uitkering "van de bank af komen" zoals het college het noemt. Wat is met andere woorden het pallet aan maatregelen waarmee we dit gaan realiseren? Waarbij ook wordt ingegaan op de inzet van de 'tegenprestatie'.

En gaat over tot de orde van de dag.

VVD

Leendert Combée

VEPWORPEN

Voor **11** Motie "Van de bank af, hoe? (1)" (17M28)

Tegen **27**

D66	0	8
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	0	5
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	4	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	0	4
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	3	0
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	2	0
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	0	1
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesocialfractie Arnhem	0	1
de Groot		

Totaal

38

17 M 24

PvdA

Motie: Volgen Arnhemse trend voor armoedebudget

De gemeenteraad in vergadering bijeen op maandag 19 juni 2017 bij de vaststelling van de Perspectiefnota.

Constaterende dat:

- In het coalitie akkoord de afspraak is opgenomen om het totale armoedebudget te koppelen aan het landelijke indexcijfer voor lage inkomens;
- Hiermee het armoedebudget meebeweegt met de omvang van de doelgroep, conform de landelijke trend;
- Op basis van de gepubliceerde cijfers SCP (raming 2017 "Armoede van Personen"), waarbij de indexering voor het budget armoedebeleid -3,5% is, stelt het college voor de begroting 2018 naar beneden toe bij te stellen met 300.000 euro;
- In 2017 het budget ook al naar beneden werd bijgesteld met 187.000 euro.

Overwegende dat:

- De Arnhemse cijfers, voor zover bekend, zich anders ontwikkelen dan de landelijke cijfers;
- De groep Arnhemmers in armoede in percentage veel groter is dan het landelijk gemiddeld en harder stijgt;
- Zo had in 2014 16% van de Nederlanders een inkomen lager dan 120% van het sociaal minimum. In Arnhem was dat in 2014 22,9%;
- Het aantal mensen met een Gelrepas, die in Arnhem wordt verstrekt aan gezinnen met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum, nam van 2015 tot 2016 toe van 13.827 gezinnen naar 14.366 gezinnen;
- Het daarom voor de Arnhemmers die in armoede leven ongunstig lijkt om de landelijke trend te volgen.

Verzoekt het college

- Het budget voor het armoedebeleid *niet* met 0,3 miljoen euro naar beneden toe bij te stellen;
- Op basis van Arnhemse cijfers prognoses te maken voor de financiële ontwikkeling van het armoedebudget.

En gaat over tot de orde van de dag.

Martien Louwers

VERWORPEN

Motie "Volgen Arnhemse trend voor armoedebudget" (17M24)

Voor 13

Tegen 25

D66	0	8
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	0	8
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	0	4
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	0	2
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesociafractie Arnhem	1	0
de Groot		

Totaal

38

Aangekondigde amendementen en moties behandeling Besluitvorming Perspectiefnota 2018-2021 d.d. 19 juni 2017

Eerste nummer 17M20/17A16

Nr.	Fractie	Titel amendement / motie	Portefeuillehouder	Ambtelijk advies
17A16	Arnhem Centraal	Amendement "Omgevingswet en de directe invloed van burgers"	Ritsema	Oordeel raad
17M20	ChristenUnie	Motie "Watertappunten"	Van Burgsteden	overnemen
17M21	Partij voor de Dieren	Motie "Ongeoormerkt budget voor goede plannen"	Van Burgsteden	ontraden
17M22	Partij voor de Dieren	Motie "Tegemoetkoming dierenartskosten voor minima"	Leisink	ontraden
17M23	D66/Partij voor de Dieren	Motie "Standplaatsen voor de afzet van lokale producten"	Van Burgsteden	ontraden
17A17	PvdA/GroenLinks	Amendement "De kracht van diversiteit in de MJPB"	König	ontraden
17M24	PvdA	Motie "Volgen Arnhemse trend voor armoedebudget"	Elfrink	ontraden
17M25	PvdA	Motie "Meedoen!"	Elfrink	ontraden
17M26	PvdA	Motie Wel inkomen, geen geld"	Elfrink	ontraden
17M27	PvdA	Motie "Niet meteen nieuwe taken naar de wijkteams"	Leisink	ontraden/ oordeel raad
17M28	VVD	Motie: "Van de bank af", hoe?" 1.	Van Burgsteden	overnemen
17M29	VVD	Motie: "Van de bank af", hoe?" 2.	Raad	-
17M30	VVD	Motie: "Eerst voor nood, nu keuzes maken"	Leisink	ontraden
17M31	GroenLinks	Motie "Geld naar kinderen in armoede"	Elfrink / Leisink / Haga	overnemen
17M32	GroenLinks	Motie "Circulair Arnhem; Stappenplan en budget in MJPB"	Haga (?)	ontraden
17M33	GroenLinks	Motie "Klimaatparagraaf"	Haga (?)	oordeel raad
17M34	GroenLinks	Motie "Veranderopgave 'Arnhemmers: actief en schuldenvrij'	Elfrink / van Burgsteden	ontraden

Lijst met toezeggingen Perspectiefnota 2018-2021 n.a.v. de besluitvorming in raad 19 juni 2017

Portefeuillehouder Elfrink zegt toe dat hij de belangstelling gaat peilen bij dierenartsen om aan te sluiten bij de Gelrepas. Hij gaat de mogelijkheid onderzoeken om i.s.m. dierenartsen tot een kortingsregeling te komen. Op grond van deze toezegging heeft de partij voor de Dieren de motie "Tegemoetkoming dierenartskosten voor minima" (17M22) ingetrokken.

Portefeuillehouder Van Burgsteden zegt toe dat ze met de teams leefomgeving de behoefte op wijkniveau onderzoekt naar het benodigde aantal standplaatsen voor ambulante handel. Daarnaast zal ze het onderzoek delen dat de voedselregio Rijn/Ijssel/IInge momenteel doet naar hoe de afzet voor producenten en Retail organisaties wordt georganiseerd
Op grond van deze toezegging heeft de fractie van D66 de motie "Standplaatsen voor de afzet van lokale producten" (17M23) ingetrokken.

Portefeuillehouder Elfrink zegt toe, een betere titel betreffende de derde veranderopgave, te weten 'Van de bank af' te zullen presenteren in de komende MJPB. Op grond van deze toezegging heeft de fractie van GroenLinks de motie Veranderopgave 'Arnhemmers: actief en schuldenvrij' (17M34) ingetrokken.

Portefeuillehouder Van Burgsteden zegt toe vóór de zomer met een raadsbrief te komen waarin de effecten van de monitoring van EmiA staan evenals de status van het warmtenet.

Archief - Politieke Maandag (b)

Dossiernummer	283
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	19 juni 2017
Agendapunt	3.2
Omschrijving	ODRA Jaarstukken 2016, Begrotingswijziging 2017 en MJPB 2018-2021
Organisatieonderdeel	Cluster beleid en regie
Steller	Leo den Uil
Portefeuillehouder	Geert Ritsema
Fatale termijn	2 mei 2017
Behandelresultaat	

Geagendeerd	Vergaderdatum
College Burgemeester en Wethouders	2 mei 2017
College Burgemeester en Wethouders	9 mei 2017
Politieke Maandag (i/m)	12 juni 2017
Archief - Politieke Maandag (b)	**19 juni 2017**

Besluit van	19 juni 2017
Zaaknummer	140511

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 2 mei 2017, Cluster B&R nummer: 140511;

gelet op artikel 58 van de wet Gemeenschappelijke regelingen;

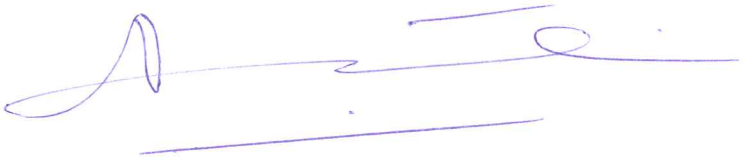
besluit:

1. Kennis te nemen van de jaarstukken 2016
2. In te stemmen met het indienen van een zienswijze op de begrotingswijziging 2017
3. In te stemmen met het indienen van een zienswijze op de meerjarenprogrammabegroting 2018-2021
4. In te stemmen met bijgevoegde zienswijzenbrief aan ODRA

De griffier,

De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **140511**

ONDERWERP: ODRA Jaarstukken 2016, Begrotingswijziging 2017 en MJPB 2018-2021

Voorstel

1. Kennis te nemen van de jaarstukken 2016

2. In te stemmen met het indienen van een zienswijze op de begrotingswijziging 2017

3. In te stemmen met het indienen van een zienswijze op de meerjarenprogrammabegroting 2018-2021

4. In te stemmen met bijgevoegde zienswijzenbrief aan ODRA

Inleiding

Arnhem is een belangrijke deelnemer aan de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem (GR ODRA) en heeft veel vergunning- en toezichttaken op het gebied van bouwen, wonen en milieu ondergebracht bij de ODRA. Jaarlijks brengt ODRA een begroting en een jaarrekening uit. Ook wordt nu een begrotingswijziging 2017 voorgelegd. ODRA vraagt de deelnemende partners te reageren op de begroting 2018-2021 en de begrotingswijziging 2017.

Jaarstukken 2016

Op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) heeft ODRA de jaarstukken 2016 ter informatie naar uw raad gestuurd. De Wgr voorziet niet in een mogelijkheid voor het indienen van een zienswijze op de jaarstukken. De jaarstukken 2016 zijn vastgesteld door het Algemeen Bestuur ODRA en goedgekeurd door de accountant.

Met het amendement "*80% op tijd*" heeft uw raad vorig jaar bij de behandeling van de MJPB ODRA gevraagd voortaan jaarlijks te rapporteren op de norm dat 80% van de aangevraagde reguliere bouwvergunningen binnen de reguliere termijn van 8 weken dient te zijn afgehandeld. In 2016 zijn voor Arnhem 877 reguliere vergunningaanvragen wabo ingediend. Daarvan zijn er 638 verleend, waarvan 330 binnen de termijn van 8 weken. Van de overige 308 verleende vergunningen is de termijn verlengd. In de meeste gevallen was dit vanwege incomplete aanvragen of op verzoek van de indiener. In 66 gevallen was de verlenging op verzoek van ODRA vanwege tijdsdruk.

1e Begrotingswijziging 2017

ODRA stelt voor de begroting 2017 op een aantal punten te wijzigen. Voor Arnhem zijn twee aspecten het meest relevant. Als eerste wordt nu in 2017 een tekort verwacht van €352.000 voor ODRA totaal. Belangrijke oorzaken zijn een nieuwe regeling woon/werk verkeer en verhoging van de pensioenpremie. Arnhem heeft zich in het Algemeen Bestuur ODRA tot het laatst tegen de nieuwe regeling woon/werkverkeer verzet. Voorgesteld wordt om de post onvoorzien van €60.000 in te zetten en het grootste deel te dekken uit

Arnhem GEMEENTE

de algemene reserve, die dan krimpt van €0,5 mln. naar €0,2 mln. ODRA spant zich in om het tekort zoveel mogelijk te beperken. Het tweede relevante aspect is dat ODRA verwacht voor Arnhem voor €0,2 mln. extra bouwtaken uit te moeten voeren. Dit vanwege een stijgende lijn in de aanvragen voor bouwvergunningen. Het bedrag is ondergebracht bij de post 'baten partners extra bouwtaken'.

Op grond van de Wgr heeft de gemeenteraad het recht een zienswijze op de begroting of begrotingswijziging in te dienen bij ODRA. Ons college stelt voor een zienswijze in te dienen over de verwachte extra kosten bouwtaken.

Meerjarenprogrammabegroting 2018-2021

Ten opzichte van de begroting 2017 is in de MJPB 2018-2021 voor de partners een aantal nieuwe begrotingsposten toegevoegd. Daarmee zouden de kosten voor Arnhem zo'n €180.000 verder oplopen boven het beschikbare budget.

In 2018 gaat volgens planning de outputfinanciering van start. Uw raad is hierover eerder geïnformeerd. De gemeenteraad kan over de MJPB, inclusief de invoering van outputfinanciering, een zienswijze indienen. Ons college stelt voor een zienswijze in te dienen over de begrotingsposten waarvoor het Arnhemse budget op dit moment niet dekkend is.

Beoogd effect

Een effectieve en efficiënte invulling van de aan ODRA gemandateerde taken in vergunningverlening en handhaving.

Argumenten

2.1 Arnhem krijgt vooralsnog geen extra kosten door het verwachte tekort van ODRA

Omdat een beroep wordt gedaan op de reserves voor dekking van het verwachte tekort volgt hiervoor geen verrekening met de partners aan het eind van 2017.

2.2 en 3.1 Zienswijze: begroting Arnhem laat geen ophoging van het budget voor bouwtaken toe

Omdat ODRA anticipeert op een verwachte stijging aan bouwtaken stijgt het Arnhemse aandeel in de begroting van ODRA. Hierdoor sluit de Arnhemse begroting echter niet meer aan op die van ODRA. ODRA heeft de opdracht gekregen om te sturen op het niet overschrijden van het beschikbare Arnhemse budget.

3.2 Zienswijze: voorstel voor uitbreiding van capaciteit op het gebied van Energie en Natuurwetgeving eerst inhoudelijk beoordelen

ODRA stelt voor dat Arnhem in 2018 aanvullende bedragen reserveert voor drie posten: Projectleider Energie, handhaving erkende maatregelenlijst (energie-aspecten) en natuurbeschermingswet. Arnhem is echter zelf nog onvoldoende in staat is geweest om hiervoor een nut- en noodzaak analyse te maken. Arnhem heeft nog geen budget voor deze posten opgenomen in de eigen begroting. Voorgesteld wordt voor

deze drie posten de zienswijze in te dienen om vooralsnog geen aanvullend budget op te nemen in de MJPB van ODRA.

3.3 Zienswijze: voorstel voor toevoegen budget EED-gelden pas opnemen als het beschikbare budget bekend is

ODRA stelt voor dat Arnhem voor 2018 een bedrag van €47.500 reserveert voor zogenaamde EED taken, het laten uitvoeren van energie-audits bij grote bedrijven conform de Europese richtlijn "Energy Efficiency Directive". Gemeenten ontvangen van het rijk budget voor deze taak. Voor 2018 is echter nog niet bekend hoe hoog de rijksbijdrage uitvalt. In tegenstelling tot 2017 is de verwachting dat de bijdrage in 2018 lager zal zijn dan het bedrag dat ODRA opneemt. Voorgesteld wordt de zienswijze in te dienen dat op deze plaats nog geen budget wordt opgenomen, maar dit pas te doen wanneer bekend is hoe hoog de rijksbijdrage voor de gemeente uitvalt.

3.4 Zienswijze: outputfinanciering mag niet leiden tot overschrijding budget

Als gevolg van afspraken bij de oprichting zal ODRA overgaan op outputfinanciering, gepland per 2018. Hierover bent u al eerder geïnformeerd. ODRA heeft aangegeven dat outputfinanciering de kans vergroot dat de kosten voor de partners aan het eind van het jaar afwijken van de begrote kosten. Arnhem vraagt ODRA gedurende het jaar actief te sturen op het niet overschrijden van het beschikbare budget.

Kanttekeningen

2.1 Dekken van tekorten uit de reserve is slecht voor het weerstandsvermogen

Door de verwachte krimp van de algemene reserve neemt het weerstandsvermogen af. Er zijn echter geen andere mogelijkheden voorhanden om het verwachte tekort 2017 te dekken.

2.2 Reserveren van budget voor extra kosten bouw is in lijn met resultaten 2016

Over 2016 heeft ODRA ruim €0,2 mln. extra kosten gemaakt voor de uitvoering van bouwtaken in Arnhem. Ook het eerste kwartaal van 2017 laat nog steeds een productie zien die flink hoger is dan begroot. Omdat de opbrengsten aan bouwleges in 2016 echter juist tegenvielen is het raadzaam om te sturen op het niet overschrijden van het beschikbare budget in plaats van een reservering voor extra uitgaven te maken.

3.1 Later alsnog laten opnemen van budgetten heeft nadelen

ODRA heeft twee redenen om de genoemde posten Energie en Natuurwetgeving al op te nemen in de MJPB terwijl besluitvorming bij de gemeente hierover nog niet is afgerond. Ten eerste verwacht ODRA moeite te hebben om snel aan gekwalificeerd personeel te kunnen komen. Ten tweede geeft ODRA aan dat een begrotingswijziging later in het jaar kan leiden tot een verhoging van de uurtarieven.

Vooralsnog is echter nog niet duidelijk of het voor Arnhem wenselijk is om de opgevoerde taken in deze vorm uit te voeren, noch op welke wijze de kosten gedekt worden.

Financiën

De voorgestelde zienswijzen zijn er op gericht om de taken van ODRA binnen het beschikbare Arnhemse budget uit te kunnen voeren.

Uitvoering

De jaarstukken 2016 zijn door het Algemeen Bestuur ODRA vastgesteld en zullen voor 15 juli aan de minister worden toegezonden.

Voor de begrotingswijziging 2017 en MJPB 2018-2021 vraagt ODRA de partners uiterlijk 23 juni eventuele zienswijzen in te dienen. Het Algemeen Bestuur stelt de stukken vervolgens op 6 juli vast, rekening houdend met de ingebrachte zienswijzen.

Communicatie

n.v.t.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- jaarstukken 2016 ODRA
- 1e begrotingswijziging 2017 ODRA
- ontwerp MJPB 2018-2021 ODRA
- concept Zienswijzenbrief

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

n.v.t.

Besluit van

Zaaknummer 140511

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 2 mei 2017, Cluster B&R nummer: 140511;

gelet op artikel 58 van de wet Gemeenschappelijke regelingen;

besluit:

1. Kennis te nemen van de jaarstukken 2016
2. In te stemmen met het indienen van een zienswijze op de begrotingswijziging 2017
3. In te stemmen met het indienen van een zienswijze op de meerjarenprogrammabegroting 2018-2021
4. In te stemmen met bijgevoegde zienswijzenbrief aan ODRA

De griffier, De voorzitter,

Dagelijks bestuur ODRA
Postbus 3066
6802 DB ARNHEM

Datum : 29 mei 2017
Zaaknummer : 140511
Contactpersoon : Leo den Uil
Telefoonnummer : (026) 377 4309

Onderwerp : Zienswijzen Begrotingswijziging 2017 en MJPB 2018-2021

Geachte heer, mevrouw,

Op 14 april 2017 ontvingen wij van u een drietal documenten met begeleidend schrijven. Deze documenten zijn behandeld in de raadsvergadering van 29 mei 2017. De raad van de gemeente Arnhem dient op een aantal aspecten van deze stukken een zienswijze in. De zienswijzen zijn er op gericht om overschrijdingen van de beschikbare Arnhemse budgetten te voorkomen.

1e Begrotingswijziging 2017

> ODRA anticipeert op een verwachte stijging aan bouwtaken voor Arnhem. De begroting van Arnhem laat echter geen ophoging van het budget voor bouwtaken toe. Hierdoor zou de Arnhemse begroting niet meer aansluiten op die van ODRA. Wij verzoeken u om de voorgestelde ophoging van het budget voor Arnhemse bouwtaken niet op te nemen, maar in overleg met de opdrachtgever te sturen op het niet overschrijden van het beschikbare Arnhemse budget.

Meerjarenprogrammabegroting 2018-2021

> De hierboven gegeven zienswijze op budget voor de bouwtaken gaat ook op voor de begroting 2018.

> ODRA stelt voor dat Arnhem in 2018 aanvullende bedragen reserveert voor de posten Projectleider energie, Handhaving erkende maatregelenlijst en Natuurbeschermingswet. Arnhem is echter zelf nog onvoldoende in staat is geweest om hiervoor een nut- en noodzaak analyse te maken. Arnhem heeft nog geen budget voor deze posten opgenomen in de eigen begroting. Hierdoor zou de Arnhemse begroting niet meer aansluiten op die van ODRA. Wij verzoeken u de voorgestelde ophoging van het budget voor genoemde drie taken vooralsnog niet op te nemen.

> ODRA stelt voor dat Arnhem in 2018 een bedrag van €47.500 reserveert voor EED taken. Gemeenten ontvangen van het rijk budget voor deze taken. Voor 2018 is echter nog niet bekend hoe hoog de rijksbijdrage uitvalt. De verwachting is dat de bijdrage in 2018 lager zal zijn dan het bedrag dat ODRA opneemt. Wij verzoeken u op deze plaats dan ook nog geen budget op te nemen, maar dit pas te doen wanneer bekend is hoe hoog de rijksbijdrage voor Arnhem uitvalt.

> Als gevolg van afspraken bij de oprichting zal ODRA per 2018 overgaan op outputfinanciering. Outputfinanciering kan de kans vergroten dat de kosten voor de partners aan het eind van het jaar afwijken van de begrote kosten. Wij verzoeken u om in samenwerking met de Arnhemse opdrachtgever gedurende het jaar actief te sturen op het niet overschrijden van het beschikbare Arnhemse budget.

Hoogachtend,
De griffier, De voorzitter,

Dagelijks bestuur ODRA
Postbus 3066
6802 DB ARNHEM

Datum : 21 juni 2017
Zaaknummer : 140511
Contactpersoon : Leo den Uil
Telefoonnummer : (026) 377 4309

Onderwerp : Zienswijzen Begrotingswijziging 2017 en MJPB 2018-2021

Geachte heer, mevrouw,

Op 14 april 2017 ontvingen wij van u een drietal documenten met begeleidend schrijven. Deze documenten zijn behandeld in de raadsvergadering van 19 juni 2017. De raad van de gemeente Arnhem dient op een aantal aspecten van deze stukken een zienswijze in. De zienswijzen zijn er op gericht om overschrijdingen van de beschikbare Arnhemse budgetten te voorkomen.

1e Begrotingswijziging 2017

> ODRA anticipeert op een verwachte stijging aan bouwtaken voor Arnhem. De begroting van Arnhem laat echter geen ophoging van het budget voor bouwtaken toe. Hierdoor zou de Arnhemse begroting niet meer aansluiten op die van ODRA. Wij verzoeken u om de voorgestelde ophoging van het budget voor Arnhemse bouwtaken niet op te nemen, maar in overleg met de opdrachtgever te sturen op het niet overschrijden van het beschikbare Arnhemse budget.

Meerjarenprogrammabegroting 2018-2021

> De hierboven gegeven zienswijze op budget voor de bouwtaken gaat ook op voor de begroting 2018.

> ODRA stelt voor dat Arnhem in 2018 aanvullende bedragen reserveert voor de posten Projectleider energie, Handhaving erkende maatregelenlijst en Natuurbeschermingswet. Arnhem is echter zelf nog onvoldoende in staat is geweest om hiervoor een nut- en noodzaak analyse te maken. Arnhem heeft nog geen budget voor deze posten opgenomen in de eigen begroting. Hierdoor zou de Arnhemse begroting niet meer aansluiten op die van ODRA. Wij verzoeken u de voorgestelde ophoging van het budget voor genoemde drie taken vooralsnog niet op te nemen.

> ODRA stelt voor dat Arnhem in 2018 een bedrag van €47.500 reserveert voor EED taken. Gemeenten ontvangen van het rijk budget voor deze taken. Voor 2018 is echter nog niet bekend hoe hoog de rijksbijdrage uitvalt. De verwachting is dat de bijdrage in 2018 lager zal zijn dan het bedrag dat ODRA opneemt. Wij verzoeken u op deze plaats dan ook nog geen budget op te nemen, maar dit pas te doen wanneer bekend is hoe hoog de rijksbijdrage voor Arnhem uitvalt.

> Als gevolg van afspraken bij de oprichting zal ODRA per 2018 overgaan op outputfinanciering. Outputfinanciering kan de kans vergroten dat de kosten voor de partners aan het eind van het jaar afwijken van de begrote kosten. Wij verzoeken u om in samenwerking met de Arnhemse opdrachtgever gedurende het jaar actief te sturen op het niet overschrijden van het beschikbare Arnhemse budget.

Hoogachtend,
De griffier,

Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 5465 • 6802EL Arnhem
Telefoon 0900 - 1809 (lokaal tarief) • Fax 026 - 3774830 • www.arnhem.nl

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

1e Begrotingswijziging 2017

(concept)

Inhoud

1.0 Inleiding 3
2.0 Toelichting op de 1e begrotingswijziging 2017 3
2.1 Toelichting op de lasten 3
2.2.1 Toelichting op de baten 6
3.0 Overzicht van Baten en Lasten 2017 na 1e wijziging 2017 9
4.0 Wijziging van de programmabegroting 2017 11
4.1 Programma Algemeen 11
4.1.1 Toelichting op de wijziging "Programma Algemeen" 11
4.2 Programma Vergunningverlening Bouw 11
4.2.1 Toelichting op de wijziging "Programma Vergunningverlening Bouw" 11
4.3 Programma vergunningverlening Milieu 11
4.3.1 Toelichting op de wijziging "Programma Vergunningverlening Milieu" 11
4.4 Programma Handhaving Milieu 11
4.4.1 Toelichting op de wijziging "Programma Handhaving Milieu" 11
4.5 Programma Handhaving Bouw, Bodem en Vuurwerk 11
4.5.1 Toelichting op de wijziging "Programma Handhaving Bouw, Bodem en Vuurwerk" 11
4.6 Programma Advies en Overige Taken 11
4.6.1 Toelichting op de wijziging "Programma Advies en Overige Taken" 11
4.7 Totaal overzicht Programma's 11
4.7.1 Toelichting op het "Totaal overzicht Programma's" 11
5.0 Ondertekening 12
Bijlage 1.0 Bijdrage primair proces per deelnemer na 1e wijziging 2017 13
Bijlage 1.1 Bijdrage RVMK 2017 per deelnemer 14
Bijlage 1.2 Bijdrage Implementatie Omgevingswet 14
Bijlage 1.3 Bijdrage ORM 2017 15
Bijlage 1.4 Bijdrage EED 2017 obv uitkering gemeentefonds 15

1.0 Inleiding

Op 8 juli 2016 heeft u de Meerjaren programmabegroting 2016-2017 vastgesteld. Naar aanleiding van de jaarresultaten 2016, de ingevulde werkprogramma's van onze partners en diverse overige wijzigingen treft u hierbij een voorstel tot wijziging van de begroting aan. De wijzigingen zullen niet leiden tot een wijziging van het vastgesteld uurtarief van € 77,85. Wel wordt rekening gehouden met een tekort van € 352.000. Dit tekort wordt vooral veroorzaakt door externe factoren zoals de verhoging van de pensioenpremie en de regeling woonwerk-verkeer. Voorgesteld wordt om de post "onvoorzien" van € 60.000 in te zetten. Om de begroting sluitend te krijgen zal vervolgens worden voorgesteld om het resterende tekort van € 292.000 te onttrekken aan de algemene reserve. Uiteraard zal ODRA zich inspannen om het tekort zo veel mogelijk te beperken.

2.0 Toelichting op de 1e begrotingswijziging 2017

De scheiding tussen de exploitatielasten en baten en de "programmalasten en -baten" zoals de budgetten WABO die gemeenten Arnhem en Lingewaard ter beschikking stellen zijn mede op verzoek van onze accountant samengevoegd in één overzicht. In financieel opzicht heeft deze verschuiving geen voor- of nadelen tot gevolg.

Alleen die posten waar een wijziging in het budget wordt voorgesteld zullen worden toegelicht.

2.1 Toelichting op de lasten

In de in juli 2016 vastgestelde begroting 2017 werd rekening gehouden met een productieve formatie van 111,55 fte. Nu de werkprogramma's 2017 voor de partners zijn opgesteld blijkt dat er een toename van het aantal productieve fte's van 4,78 benodigd zal zijn. Daarnaast zal er vanwege diverse overige te verwachten ontwikkelingen per saldo een toename van het aantal productieve fte's van 0,72 benodigd zijn. In totaal zal het aantal productieve fte met 5,50 toenemen ten opzichte van de vastgestelde begroting. De toename van het aantal productieve fte zal op diverse posten een verhoging van de lasten tot gevolg hebben. Naast de stijging van de lasten door de toename van het aantal productieve fte is in deze wijziging ook rekening gehouden met de jaarresultaten 2016 en overige te verwachten ontwikkelingen.

1. Salariskosten en inhuur derden

   De kosten van salarissen en inhuur derden stijgen ten opzichte van de primitieve begroting 2017 met € 838.200 naar en bedrag van € 9.813.800. Voor ongeveer € 408.000 wordt deze stijging veroorzaakt door de toename van het aantal productieve fte. Daarnaast is gebleken dat de bruto salariskosten die in 2017 zullen worden uitbetaald € 250.000 hoger zijn dan waar bij de opstelling van de begroting 2017 rekening mee was gehouden door onder andere de niet voorziene stijging van de pensioenpremies. Daarnaast hebben er diverse functiewijzigingen (o.a. door functiewaardering) plaatsgevonden waardoor de lasten met ongeveer € 130.000 zijn gestegen. Het restant van € 50.000 kan worden verklaard omdat vacatures voor gemiddeld schaal 10 worden ingeschat terwijl dit in de primitieve begroting gemiddeld schaal 9 was.

2. Opleidingskosten

   De opleidingskosten zijn gebaseerd op 2% van de brutosalariskosten. Als gevolg van de stijging van de salariskosten zullen deze kosten met € 16.600 naar € 196.300.

3. Algemene personeelskosten

   De algemene personeelskosten zullen stijgen met een bedrag van € 11.400 naar € 453.000. De kosten zullen met een bedrag van € 48.600 dalen op basis van de resultaten 2016. Daarentegen zullen ze stijgen met € 60.000 omdat onlangs tussen de werkgevers en werknemers van alle omgevingsdiensten in Gelderland is overeengekomen om met ingang van 1 mei 2017 over te gaan tot een vergoeding van de kosten van woon-werkverkeer voor alle werknemers die in dienst zijn van een Omgevingsdienst. De kosten op jaarbasis voor deze regeling zullen € 80.000 bedragen. Voor de periode vanaf 1 mei is daarom een bedrag van € 60.000 opgenomen. Dit bedrag is inclusief de kosten van een overgangsregeling voor medewerkers die gebruik maakten van de "oude" regeling. Voorgesteld wordt om deze lasten te dekken uit de post onvoorzien.

4. Overige uitgaven

   De kosten die zijn opgenomen voor overige uitgaven zoals contributies en lidmaatschappen, porti, abonnementen ed. kunnen op basis van de resultaten 2016 met € 32.000 worden verlaagd naar een bedrag van € 48.000.

5. Huisvesting (gastheer)

   De kosten van huisvesting kunnen op basis van de resultaten van 2016 met € 22.000 worden verlaagd naar een bedrag van € 635.000.

6. Ondersteunende taken (gastheer)

   Op basis van de resultaten 2016 dienen de kosten van ondersteunende taken, met name door een toename in de kosten voor de financiële administratie die de gastheer voor ODRA uitvoert, met € 16.000 stijgen naar een bedrag van € 200.000.

7. ICT (gastheer)

   In 2016 zijn met name de kosten voor ICT-licenties dei de gastheer in rekening brengt. De raming voor 2017 dient daarom met € 58.000 naar een bedrag van € 950.000 te worden bijgesteld.

8. ICT (overig)

   Op basis van de werkelijke uitgaven in 2016 kan deze raming voor ICT-uitgaven die in eigen beheer plaatsvinden worden verlaagd met € 50.000 naar een bedrag van € 350.000.

9. Wagenpark

   De lasten voor het wagenpark kunnen op basis van de resultaten 2016 met een bedrag van € 9.500 worden verlaagd tot een bedrag van € 33.500.

10. Kosten accountant en overige advieskosten (voorheen kosten accountant en financieel advies).

    Naast de kosten voor de accountant worden op deze post vooral advieskosten van derden geboekt in de breedste zin van het woord. Op basis van de resultaten in 2016 is het daarom noodzakelijk om deze post met € 50.000 te verhogen naar € 100.000.

11. Onvoorzien

    Onder punt 3 wordt melding gemaakt van de kosten die verband houden met de regeling woon-werkverkeer voor de Gelderse Omgevingsdiensten voor een bedrag van € 60.000. Voorgesteld wordt om deze onvoorzien uitgaven te dekken uit de post onvoorzien.

12. Bijdrage Bovenregionale Taken

    De bijdrage voor bovenregionale taken zoals Kennis en Portaal, Ketenhandhaving, Kwaliteit, BSBm en P&O dient op basis van afspraken die zijn gemaakt binnen het Gelderse Stelsel met een bedrag van € 20.400 te worden verhoogd naar € 235.900.

13. Dotatie/Onttrekking aan voorzieningen

    Wegens het vertrek van voormalig medewerkers van provincie Gelderland zal er een bedrag van € 1.200 minder aan deze voorziening worden onttrokken.

14. Lasten Externe Veiligheid

    In de primitieve begroting 2017 is rekening gehouden dat naast de kosten van formatie (uren x tarief) ook een bedrag van € 15.000 aan overige goederen en diensten zou worden besteed. Nu blijkt dat er alleen kosten worden gemaakt van inzet van personeel.

15. Lasten RVMK

    Naast kosten voor overige goederen en diensten ad € 88.900 wordt een deel van de kosten ad € 16.100 (uren x tarief) gemaakt voor inzet van personeel.

16. Lasten ORM

    Met de vaststelling van de 2^{e} begrotingswijziging 2016 is besloten om een bedrag van € 71.300 op te nemen voor de kosten van ORM ter dekking van kosten van vakberaden e.d.. In deze begrotingswijziging worden deze kosten nu ook opgenomen.

2.2.1 Toelichting op de baten

1. Baten Partners

   De baten van de partners zijn met een bedrag van € 15.000 naar boven bijgesteld tot een bedrag van € 11.132.300 als gevolg van de opgestelde werkprogramma's. In het overzicht "bijdragen per partners is aangegeven welke mutaties er in financieel opzicht hebben plaatsgevonden.
   De gemeenten Doesburg, Overbetuwe, Zevenaar en provincie Gelderland hebben in de werkprogramma's 2017 aangegeven dat zij meer producten van ODRA willen afnemen voor in totaal een bedrag van € 256.800 ten opzicht van de oorspronkelijke input. Omdat vooraf moeilijk in te schatten is of de gevraagde productie ook daadwerkelijk geleverd zullen worden wordt bij de voorschotnota's de oorspronkelijke opgenomen bedragen in rekening gebracht. Indien blijkt dat voor deze partners daadwerkelijk meer uren/producten zijn geleverd zal op basis van nacalculatie een aanvullende factuur worden gestuurd. Onder punt 3 "partners extra milieutaken" worden deze aanvullende inkomsten geraamd.

2. Baten Partners extra bouwtaken

   Op basis van de resultaten van 2016 is gebleken dat er door de aantrekkende economie meer werkzaamheden voor bouwgerelateerde taken worden verricht. Het betreft in 2016 met name gemeente Arnhem. Voor 2017 is een inschatting gemaakt dat er voor een bedrag van € 241.700 aan extra bouw gerelateerde producten zullen worden afgenomen. Uiteraard zullen deze op basis van nacalculatie met de betreffende partners worden afgerekend.

3. Baten Partners extra milieutaken

   Onder punt 1 "Baten Partners" is vermeld dat gemeenten Doesburg, Overbetuwe, Zevenaar en provincie Gelderland meer uren/producten willen afnemen dan oorspronkelijk geraamd. De baten voor een bedrag van € 256.800 zijn onder dit punt opgenomen en worden alleen gefactureerd indien er daadwerkelijk meer uren/producten voor deze partners zijn geleverd.

4. ISV-Arnhem

   In de 2e begrotingswijziging 2016 is een ten onrechte opgenomen bedrag voor werkzaamheden ISV-Arnhem uit de begroting geschrapt. In deze wijziging wordt als gevolg van het besluit in 2016 dit bedrag structureel uit de begroting gehaald voor een bedrag van € 92.400.

5. Derden Externe Veiligheid

   Op basis van de nu bekende gegevens kan het bedrag dat aan subsidie zal worden ontvangen ten behoeve van externe veiligheid met € 5.000 verhoogd kunnen worden naar € 128.900.

6. Derden Bovenregionale taken

   Ten behoeve van een 3-tal omgevingsdiensten in Gelderland verricht ODRA taken voor wat betreft complexe handhaving. Daarnaast verricht ODRA een aantal werkzaamheden in het kader van VVGB voor de Gelderse Omgevingsdiensten. Op basis van de werkprogramma's 2017 dient de oorspronkelijke raming van € 615.600 met € 205.200 naar beneden te worden bijgesteld.

7. Derden RVMK

   De ontvangsten voor RVMK van oorspronkelijk € 105.000 wordt met deze wijziging gesplist in een bedrag dat ontvangen wordt voor uren x tarief (€ 16.100) en een bedrag van € 89.400 voor overige goederen en diensten. In totaal blijft het bedrag gelijk aan het oorspronkelijke bedrag van € 105.000. (zie ook punt 15 lasten en punt 15 baten).

8. Derden EED

   In het kader van EED gelden zal in 2017 een bedrag van € 117.100 aan bijdragen worden ontvangen.

9. Derden Overig

   Personeel van ODRA levert op aanvraag diensten voor wat betreft juridische ondersteuning en taken in het kader van bouw aan andere omgevingsdiensten en gemeenten. De opbrengsten die op basis het voorgaande jaar wordt verwacht bedragen € 155.800.

10. Energie ODNL

    Op basis van recente informatie is bekend geworden dat ODRA aanspraak kan maken op een bedrag van € 80.600 dat ontvangen zal worden van ODNL ten behoeve van de inzet op energie.

11. Overige inkomsten

    De inkomsten die worden geraamd op deze post betreffen vooral de bijdrage in de harmonisatiekosten die in rekening wordt gebracht bij de partners van ODRA. De bijdrage op basis van de huidige inzichten kan met € 5.900 worden verhoogd naar € 100.000.

12. Bijdrage frictiekosten

    Gemeente Arnhem heeft in 2017 op een aantal taken een bezuiniging doorgevoerd. Als gevolg daarvan zou Arnhem een bijdrage in de frictiekosten betalen dat in 3 jaar zou worden afgebouwd. In punt 3 onder het kopje lasten is gemeld dat door een toenemende vraag naar bouw gerelateerde producten door met name gemeente Arnhem de bijdrage is verhoogd. Door een toenemende vraag van Arnhem kunnen, mits Arnhem dit jaar ook een grotere afname dan begroot heeft, de frictiekosten komen te vervallen.

13. Onttrekking aan reserves

    Alle bovenstaande mutaties kunnen niet worden doorgevoerd zonder een verhoging van het vastgesteld uurtarief van € 77,85. ODRA vindt een tussentijdse aanpassing van het tarief ongewenst. Om de begroting sluitend te krijgen wordt nu voorgesteld om bij een eventueel tekort een bedrag van maximaal € 292.000 aan de Algemene reserve te onttrekken.

14. Baten externe Veiligheid

    Zie punt 14 bij lasten (geen budgettaire consequenties)

15. Baten RVMK

    Zie 15 bij lasten (geen budgettaire consequenties)

16. Baten ORM

    Dit betreft de dekking van de kosten die onder punt 16 bij de lasten is genoemd. Voor- en nadelen worden alleen met de deelnemende partners verrekend.

3.0 Overzicht van Baten en Lasten 2017 na 1e wijziging 2017

	Rekening 2016	Begroting 2017	1e Wijziging 2017	Begroting 2017 na 1e wijziging
Lasten				
Salariskosten	8.121.229	7.433.800	1.298.800	8.732.600
Inhuur personeel	2.411.354	1.541.800	-460.600	1.081.200
Opleidingskosten	289.047	179.700	16.600	196.300
Algemene Personeelskosten	405.066	441.600	11.400	453.000
Overige Uitgaven	57.082	80.000	-32.000	48.000
Huisvesting (gastheer)	632.606	657.000	-22.000	635.000
Ondersteunende taken (gastheer)	197.492	184.000	16.000	200.000
ICT (gastheer)	948.465	892.000	58.000	950.000
ICT (overig)	344.253	400.000	-50.000	350.000
Wagenpark	22.232	43.000	-9.500	33.500
Accountant en overige advieskosten	116.652	50.000	50.000	100.000
Onvoorzien	0	60.500	-60.500	0
			0	
Bijdrage Bovenregionale Taken	162.092	215.500	20.400	235.900
Dotatie/onttrekking aan voorzieningen	-112.797	-49.500	1.200	-48.300
Dotaties aan reserves				
Doorbelasting aan projecten	-69.826			
Lasten Provincie Milieumetingen	296.820	206.000		206.000
Lasten WABO Arnhem	35.390	50.000		50.000
Lasten WABO Lingewaard	92.753	123.000		123.000
Lasten Externe Veiligheid	0	15.000	-15.000	0
Lasten RVMK	90.825	105.000	-16.100	88.900
Lasten ORM	24.050		71.300	71.300
Lasten Implementatie Omgevingswet		75.000	0	75.000
Lasten Overige projecten	224.320	0	0	0
Lasten Incidenteel	0	0	0	0
Lasten Exploitatie	14.289.105	12.703.400	878.000	13.581.400

	Rekening 2016	Begroting 2017	1e Wijziging 2017	Begroting 2017 na 1e wijziging
Baten				
Baten Partners	-11.735.080	-11.117.300	-15.000	-11.132.300
Baten partners extra bouwtaken			-241.700	-241.700
Baten partners extra milieutaken			-256.800	-256.800
Derden Nijmegen	0	-35.500	0	-35.500
Derden ISV-Arnhem	0	-92.400	92.400	0
Derden Externe Veiligheid	-134.564	-123.500	-5.400	-128.900
Derden Bovenregionale Taken	-664.683	-615.600	205.200	-410.400
Derden RVMK			-16.100	-16.100
Derden EED			-117.100	-117.100
Derden Overig	-224.957		-155.800	-155.800
Energie ODNL			-80.600	-80.600
Overige Inkomsten	-283.582	-94.100	-5.900	-100.000
Bijdrage frictiekosten		-51.000	51.000	
Onttrekking aan reserves	-436.363		-292.000	-292.000
Baten Provincie Milieumetingen	-301.679	-206.000	0	-206.000
Baten WABO Arnhem	-35.390	-50.000	0	-50.000
Baten WABO Lingewaard	-92.753	-123.000	0	-123.000
Baten Externe Veiligheid	0	-15.000	15.000	0
Baten RVMK	-140.441	-105.000	16.100	-88.900
Baten ORM	-24.050		-71.300	-71.300
Baten Implementatie Omgevingswet		-75.000	0	-75.000
Baten Overige projecten	-224.320	0	0	0
Baten Incidenteel	-51.500	0	0	0
			0	
Baten Exploitatie	-14.349.361	-12.703.400	-878.000	-13.581.400
Geraamd totaal van Baten en Lasten	-60.255	0	0	
Aantal productieve fte		111,55		117,62
Aantal productieve uren per fte		1.380		1.380
Uurtarief		77,85		77,85

4.0 Wijziging van de programmabegroting 2017

De wijziging in de programma's zal zo spoedig mogelijk worden aangeleverd

4.1 Programma Algemeen
4.1.1 Toelichting op de wijziging "Programma Algemeen"

4.2 Programma Vergunningverlening Bouw
4.2.1 Toelichting op de wijziging "Programma Vergunningverlening Bouw"

4.3 Programma vergunningverlening Milieu
4.3.1 Toelichting op de wijziging "Programma Vergunningverlening Milieu"

4.4 Programma Handhaving Milieu
4.4.1 Toelichting op de wijziging "Programma Handhaving Milieu"

4.5 Programma Handhaving Bouw, Bodem en Vuurwerk
4.5.1 Toelichting op de wijziging "Programma Handhaving Bouw, Bodem en Vuurwerk"

4.6 Programma Advies en Overige Taken
4.6.1 Toelichting op de wijziging "Programma Advies en Overige Taken"

4.7 Totaal overzicht Programma's
4.7.1 Toelichting op het "Totaal overzicht Programma's"

5.0 Ondertekening

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van Omgevingsdienst regio Arnhem van 6 juli 2017,

De voorzitter,	de secretaris,
Mevrouw W. Ruwhof	de heer ing. J.B.H. Robben

Bijlage 1.0 Bijdrage primair proces per deelnemer na 1e wijziging 2017

Bijdragen per deelnemer 2017						1e begrotingswijziging 2017								
	primair proces 2017	RVMK 2017	Implementatie Omgevingswet 2017	WABO Milieumetingen 2017	Totaal per partner 2017	1e wijziging primair proces	EED 2017	Projectleider Energie 2017	Natuur beschermingswet 2017	HH Erkende Maatr. Lijst 2017	ORM 2017		Totaal na 1e wijziging per partner 2017		Verschil 1e wijziging tov primitieve begroting 2017
Gemeente Arnhem	-3.964.300	-35.500	-26.200	-50.000	-4.076.000	0	-46.200				-26.000		-4.148.200		-72.200
Gemeente Doesburg	-62.300	-2.600	-400		-65.300	0	-2.700				-1900		-69.900		-4.600
Gennete Duiven	-118.200	-5.900	-800		-124.900	0	-6.400				-4.400		-135.700		-10.800
Gemeente Lingewaard	-2.135.800	-10.600	-14.500	-123.000	-2.283.900	0	-11800				-7.800		-2.303.500		-19.600
Gemeente Overbetuwe	-481300	-10.900	-3.300		-495.500	0	-14.200				-8.000		-517.700		-22.200
Gemeente Renkum	-1055.000	-7.300	-7.200		-1069.500	0	-10.000				-5.400		-1084.900		-15.400
Gemeente Rheden	-460.900	-10.100	-3.100		-474.100	0	-11400				-7.500		-493.000		-18.900
Gemeente Rijnwaarden	-183.700	-2.500	-1300		-187.500	0	-2.600				-1900		-192.000		-4.500
Gemeente Zevenaar	-276.100	-7.500	-1900		-285.500	0	-8.100				-5.500		-299.100		-13.600
Gemeente Westervoort	-55.900	-3.500	-400		-59.800	0	-3.100				-2.600		-65.500		-5.700
Provincie Gelderland	-2.323.800		-15.900	-206.000	-2.545.700	0							-2.545.700		0
Gemeente Rozendaal	0	-400			-400	-15.000	-600				-300		-16.300		-15.900
					0								0		0
Gemeente Montferland		-8.200			-8.200								-8.200		0
					0								0		0
Derden Nijmegen	-35.500				-35.500	0							-35.500		0
Derden Externe Veiligheid	-138.500				-138.500	9.600							-128.900		9.600
Derden Bovenregionale Taken	-615.600				-615.600	205.200							-410.400		205.200
Derden Overig	0				0	-155.800							-155.800		-155.800
Baten partners extra bouwtaken	0				0	-241700							-241700		-241700
Baten partners extra milieutaken					0	-256.800							-256.800		-256.800
Derden Energie ODNL	0				0	-80.600							-80.600		-80.600
Derden ISV-Arnhem	-92.400				-92.400	92.400							0		92.400
Frictiekosten Arnhem	-51000				-51000	51000							0		51000
Onttrekking reserves					0	-292.000							-292.000		-292.000
					0								0		0
Overig	-94.100				-94.100	-5.900							-100.000		-5.900
													0		
Totaal bijdrage partners DVO	-12.144.400	-105.000	-75.000	-379.000	-12.703.400	-689.600	-117.100	0	0	0	-71300		-13.581400		-878.000

Bijlage 1.1 Bijdrage RVMK 2017 per deelnemer

Specificatie bijdrage RVMK 2017 obv aantal inwoner

	Aantal inwoners per	1-1-2015		bijdrage RVMK
	Gemeente Arnhem	152.293		-35.500,00
	Gemeente Doesburg	11.355		-2.600,00
	Gemeente Duiven	25.548		-5.900,00
	Gemeente Lingewaard	45.788		-10.600,00
	Gemeente Overbetuwe	46.883		-10.900,00
	Gemeente Renkum	31.408		-7.300,00
	Gemeente Rheden	43.625		-10.100,00
	Gemeente Rijnwaarden	10.912		-2.500,00
	Gemeente Rozendaal	1.509		-400,00
	Gemeente Westervoort	14.922		-3.500,00
	Gemeente Zevenaar	32.265		-7.500,00
				0,00
	Gemeente Montferland	35.150		-8.200,00
	Totaal	451.658		-105.000,00

Bijlage 1.2 Bijdrage Implementatie Omgevingswet

Specificatie bijdrage Implementatie Omgevingswet 2017

	Gemeente Arnhem			-26.200
	Gemeente Doesburg			-400
	Gemeente Duiven			-800
	Gemeente Lingewaard			-14.500
	Gemeente Overbetuwe			-3.300
	Gemeente Renkum			-7.200
	Gemeente Rheden			-3.100
	Gemeente Rijnwaarden			-1.300
	Gemeente Rozendaal			0
	Gemeente Westervoort			-400
	Gemeente Zevenaar			-1.900
	Provincie Gelderland			-15.900
	Totaal			-75.000

Bijlage 1.3 Bijdrage ORM 2017

Specificatie bijdrage ORM 2017 obv aantal inwoners	
Gemeente Arnhem	-26.000
Gemeente Doesburg	-1900
Gemeente Duiven	-4.400
Gemeente Lingewaard	-7.800
Gemeente Overbetuwe	-8.000
Gemeente Renkum	-5.400
Gemeente Rheden	-7.500
Gemeente Rijnwaarden	-1900
Gemeente Rozendaal	-300
Gemeente Westervoort	-2.600
Gemeente Zevenaar	-5.500
Provincie Gelderland	
Totaal	-71300

Bijlage 1.4 Bijdrage EED 2017 obv uitkering gemeentefonds

Specificatie bijdrage EED 2017 obv uitkering uit gemeentefonds		
Gemeente Arnhem	152.293	-46.100
Gemeente Doesburg	11355	-2.700
Gemeente Duiven	25.548	-6.400
Gemeente Lingewaard	45.788	-11700
Gemeente Overbetuwe	46.883	-14.100
Gemeente Renkum	31408	-10.000
Gemeente Rheden	43.625	-11400
Gemeente Rijnwaarden	10.912	-2.600
Gemeente Rozendaal	1509	-600
Gemeente Westervoort	14.922	-3.100
Gemeente Zevenaar	32.265	-8.100
Provincie Gelderland		
Totaal	416.508	-116.800

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

Aan de Raden en Staten van de deelnemende partners
van de Gemeenschappelijke Regeling ODRA

Datum : 14 april 2017
Uw kenmerk :
Ons kenmerk : 20170414.01
Contactpersoon : M. Schaart
Telefoonnummer : (026) 377 5853

Onderwerp : Jaarstukken 2016,
1e begrotingswijziging 2017 en
ontwerp Meerjarenprogrammabegroting 2018-2021

Geachte heer of mevrouw,

Met deze brief wil ik u informeren over het besluitvormingstraject van de jaarstukken 2016, de 1e begrotingswijziging 2017 en de ontwerp meerjarenprogrammabegroting 2018-2021.

De stukken zijn, na behandeling in het Algemeen Bestuur d.d. 13 april jl. op grond van de Wet gemeenschappelijke Regelingen, rechtstreeks naar de raden en staten gestuurd en zijn nog niet behandeld in de colleges van burgemeester en wethouders of gedeputeerde staten. Een voorstel voor behandeling in de raad zal worden voorbereid door de colleges van burgemeester en wethouders of gedeputeerde staten.

Jaarstukken 2016
Hierbij treft u de jaarstukken 2016 ter kennisgeving aan. De jaarstukken zijn voorzien van een goedkeurende verklaring van de accountant.

De concept jaarstukken zijn op 30 maart jl. door het Dagelijks Bestuur vastgesteld en vervolgens ter besluitvorming aan het Algemeen Bestuur d.d. 13 april ter vaststelling aangeboden. De jaarstukken 2016 zijn in deze vergadering door het Algemeen bestuur vastgesteld.

Het financiële resultaat over het jaar 2016 bedraagt € 60.255,47. Een bedrag van € 49.616 zal conform besluit van het Algemeen Bestuur worden toegevoegd aan een reserve RVMK (Regionale Verkeers Milieukaart) ter dekking van toekomstige uitgaven, voor een bedrag van € 4.859,01 aan de reserve Milieumetingen ter dekking van toekomstige uitgaven en het restant van € 5.780,46 aan de Algemene Reserve. De Algemene Reserve komt hiermee tijdelijk boven het maximale vastgestelde bedrag van € 500.000.

Conform Artikel 58b van de Wet gemeenschappelijke regelingen zendt het Dagelijks Bestuur voor 15 april de voorlopige jaarrekening aan de raden van de deelnemende gemeenten en aan provinciale staten.

De door het Algemeen Bestuur vastgestelde jaarstukken 2016 zullen voor 15 juli a.s., aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties worden toegezonden.

Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 3066 • 6802 DB Arnhem
Telefoon 026 - 3771600 • postbus@odra.nl

1e Begrotingswijziging 2017

De werkprogramma's 2017 zijn door alle partners ingevuld. De ingevulde werkprogramma's vormen de basis voor de 1e begrotingswijziging 2017 en leiden tot een uitbreiding van de formatie met 2,53 fte. Naast dat er rekening is gehouden met de ingevulde werkprogramma's 2017 is er rekening gehouden met de resultaten 2016, met name op het gebied van bouwtaken. Op basis van werkelijk gerealiseerde uren ten behoeve van bouw en de verwachting dat deze trend zich zal voortzetten zal de formatie ten behoeve van bouw met 2,25 fte moeten worden uitgebreid. Daarnaast is op basis van de huidige inzichten per saldo een toename van het aantal fte te verwachten van 0,72 voor diverse onderdelen. In totaal is er een toename van 5,50 fte ten opzichte van de primitieve begroting 2017.

In de vergadering van het Dagelijks Bestuur d.d. 30 maart jl. is de 1e begrotingswijziging 2017 besproken. Vervolgens is deze met enkele kleine aanpassingen ter kennisgeving aan het Algemeen bestuur d.d. 13 april aangeboden.

De begrotingswijziging die u als bijlage aantreft bevat op dit moment alleen de wijzigingen voor wat betreft het financiële gedeelte. De wijzigingen in de programma's moeten nog worden samengesteld. Zo spoedig mogelijk zal u de gehele wijziging van de begroting 2017 worden toegezonden.

Ontwerp Meerjarenprogrammabegroting 2018-2021

De werkprogramma's 2017 zijn door alle partners ingevuld. De ingevulde werkprogramma's vormen de basis voor de ontwerp-meerjarenprogrammabegroting 2018-2021. Daarnaast zijn er diverse ontwikkelingen die leiden tot een uitbreiding van de productieve formatie met 4,15 fte ten opzichte van de begroting 2017 na 1e wijziging.
De uitbreiding is het gevolg van te verwachten werkzaamheden voor:

- 0,45 fte uitbreiding projectleider Energie
- 2,00 fte uitbreiding van taken Wet natuurbescherming
- 1,70 fte uitbreiding van taken Handhaving Erkende Maatregelenlijst Energie
- 0,20 fte afname gemeente Lingewaard als gevolg van afname werkzaamheden duurzaamheid.

Ook de Ontwerp meerjarenprogrammabegroting 2018-2021 is in de vergadering van het Dagelijks Bestuur d.d. 30 maart jl. besproken en vervolgens met enkele kleine aanpassingen aan het Algemeen bestuur d.d. 13 april ter kennisgeving aangeboden.

De Ontwerp meerjarenprogrammabegroting 2017-2020 die u als bijlage aantreft bevat op dit moment alleen het financiële gedeelte. De programmabegroting en de uitwerking als gevolg van het wijzigingen in het Besluit Begroten en Verantwoording moeten nog worden samengesteld. Zo spoedig mogelijk zal u het complete ontwerp van de meerjarenprogrammabegroting 2017-2021 worden toegezonden.

Besluitvormingstraject 1e begrotingswijziging 2017 en Ontwerp Meerjarenprogrammabegroting 2018-2021

- Conform artikel 28 lid 1 van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem geschiedt de vaststelling van de begroting door het Algemeen Bestuur, zoals bedoeld in artikel 58, eerste lid, van de Wet niet eerder dan 8 weken nadat deze aan de raden en staten van de deelnemers is verzonden in het jaar voorafgaande aan dat waarvoor zij dient.

- Conform lid 5 van artikel 28 wordt de ontwerpbegroting door de deelnemers voor eenieder ter inzage gelegd en algemeen verkrijgbaar gesteld. Van de terinzagelegging en de verkrijgbaarstelling wordt openbaar kennis gegeven.

- Conform lid 6 van artikel 28 vergaderen Provinciale Staten en de gemeenteraden vergaderen niet eerder dan twee weken na de openbare kennisgeving over de ontwerpbegroting. Zij kunnen bij het Dagelijks Bestuur hun zienswijze over de ontwerpbegroting naar voren brengen. Het Dagelijks Bestuur voegt deze zienswijzen, voorzien van zijn reactie, toe aan de ontwerpbegroting zoals deze aan het Algemeen Bestuur wordt aangeboden. Wij verzoeken u uw zienswijzen uiterlijk 23 juni a.s. bij ons in te dienen.

- Vervolgens zal de ontwerp- meerjarenprogrammabegroting 2017-2020 op 6 juli voor vaststelling aan het Algemeen Bestuur worden aangeboden.

- Na de vaststelling van de begroting zendt het Algemeen Bestuur de begroting aan Provinciale Staten en de gemeenteraden, die ter zake bij de minister hun zienswijze naar voren kunnen brengen.

- Het Dagelijks Bestuur zendt de begroting binnen twee weken na de vaststelling, doch in ieder geval vóór 1 augustus van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, aan de minister.

Met vriendelijke groet,
Het dagelijks bestuur van de Omgevingsdienst regio Arnhem,
Namens deze:
De directeur van de Omgevingsdienst regio Arnhem,

Ing. J.B.H. Robben

Bijlagen: Jaarstukken 2016, 1e begrotingswijziging 2017 en ontwerp MJPB 2018-2021

i.a.a. de griffiers van de deelnemende partners, de leden van het Algemeen Bestuur van de ODRA en de leden van het ambtelijk partneroverleg ODRA

Eusebiusbuitensingel 53 • Postbus 3066 • 6802 DB Arnhem
Telefoon 026 - 3771600 • postbus@odra.nl

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

Jaarstukken 2016

Inhoudsopgave

1 Inleiding 3

2 Jaarverslag 7

2.1 Inleiding 7

2.2 Uitvoering programma's 7

2.2.1 Programma Omgevingsdienst algemeen 8

2.2.2 Programma vergunningverlening bouw 12

2.2.3 Programma vergunningverlening milieu 17

2.2.4 Programma handhaving milieu 22

2.2.5 Programma handhaving bouw, bodem en vuurwerk 27

2.2.6 Programma advies en overige taken 34

2.2.7 Totaal overzicht programma's 2016 40

2.3 Stelseltaken 41

2.4 Complexe handhaving ODRA 41

2.5 Evaluatie samenwerking Gelderse Omgevingsdiensten 41

3 Verplichte paragrafen 43

3.1 Inleiding 43

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 43

3.2.1 Bepaling weerstandscapaciteit 43

3.2.2 Inventarisatie risico's 44

3.2.3 Weerstandsvermogen 45

3.2.4 Kengetallen 46

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen 46

3.4 Financiering 46

3.5 Bedrijfsvoering 48

3.5.1 Dienstverleningsovereenkomsten 48

3.5.2 Rapporteren 49

3.5.3 Sociaal jaarverslag 49

3.5.4 ICT/Informatievoorziening/werkprocessen 49

3.6 Lokale heffingen 50

3.7 Verbonden partijen 50

3.8 Grondbeleid 50

4 Jaarrekening 51

4.1 Overzicht van Baten en Lasten naar categorie 2016 51

4.1.1 Toelichting op overzicht baten en lasten naar categorie 2016 53

4.2 Overzicht van baten en lasten 2016 60

4.2.1 Toelichting op overzicht van baten en lasten 2016 60

4.3 Saldo van de financieringsfunctie 60

4.4 Overzicht algemene dekkingsmiddelen 61

4.5 Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves 61

4.6 Overzicht incidentele baten en lasten per programma 62

4.6.1 Toelichting incidentele baten en lasten per programma 62

4.7 Vennootschapsbelasting 62

4.8 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen en publiek en semipublieke sector 62
4.9 Balans per 31-12-2016 71
4.9.1 Toelichting op de balans 74
4.10 Schatkistbankieren 80
4.11 Verantwoording SISA "Subsidieregeling sanering verkeerslawaai..... 81
5 Ondertekening..... 82
6 Controleverklaring 83

1 Inleiding

Voor u ligt het jaarverslag 2016 van Omgevingsdienst Regio Arnhem.

In dit document leggen wij verantwoording af over:
- de bestede incidenteel beschikbare middelen en;
- de bestede structurele middelen voor de uitvoering van de ingebrachte taken.

Naast de toelichting op de jaarrekening treft u toelichtingen aan op de resultaten van de programma's. Ook het Sociaal Jaarverslag 2016 is integraal onderdeel van dit jaarverslag (bijlage 1). Omgevingsdienst Regio Arnhem blijft volop in beweging. Ook in 2016 volgden ontwikkelingen binnen en buiten ODRA zich in soms hoog tempo op. Graag nemen we u in de onderstaande inleiding en in de komende pagina's mee terug in 2016.

Productendienstencatalogus (PDC)
Omgevingsdienst Regio Arnhem heeft in 2015 een start gemaakt met de transitie van input- naar outputfinanciering. In 2016 heeft deze transitie een vervolg gekregen. De productendienstencatalogus 2016 is in juli 2016 vastgesteld door het Algemeen Bestuur. Deze catalogus bevat productkaarten die de partners van onze omgevingsdienst helderheid bieden, zowel op inhoud van de uitvoering van de taken als op kosten. Op basis van ervaringen heeft een doorontwikkeling van de productendienstencatalogus voor 2017 plaatsgevonden. De catalogus voor 2017 is in december 2016 door het Algemeen Bestuur vastgesteld. De kengetallen (productprijzen) zijn op basis van een steeds nauwkeuriger tijdschrijfmethodiek voor 2017 door het Algemeen Bestuur vastgesteld (als onderdeel van de productendienstencatalogus). De productendienstencatalogus van ODRA is een dynamisch document.

Outputfinanciering
Deze productendienstencatalogus is de basis voor de werkprogramma's 2017 die wij, samen met de regisseur van uw organisatie, in 2016 hebben opgesteld. Strikte toepassing van het systeem van outputfinanciering op basis van een productendienstencatalogus (PDC) betekent voor de partner dat hij betaalt voor het geleverde product. Deze prijzen/tarieven zijn in de PDC vastgelegd.

Het jaar 2017 is een proefjaar voor de outputfinanciering. ODRA rapporteert in 2017 zowel op basis van input (ingebrachte formatie) als op basis van output. Er zal echter op basis van input worden afgerekend.

Realisatie werkprogramma's
In 2016 zijn veel van de geplande onderdelen van de werkprogramma's van onze partners gerealiseerd. Voor de meeste partners geldt ook dat de raming van vraaggestuurde programma's in 2016 is behaald. Bij een aantal partners bleef de vraag, bijvoorbeeld om advies of vergunningen milieu, achter bij de raming. De bouwpartners van ODRA (Arnhem, Lingewaard, Renkum en de provincie Gelderland) hebben ervaren dat de aanvragen vergunningen bouw de raming in 2016 fors hebben overschreden. Om aan de toegenomen vraag te voldoen, is hiervoor is naast de flexibele schil ook extra capaciteit ingezet.

Ontwikkeling ODRA
In de jaren 2014 en 2015 hebben de voorbereidingen en de implementatie van S4O (Suite for Omgevingsdiensten; zaakgericht systeem) veel inzet en aandacht van de organisatie gevraagd. In 2016 heeft ODRA dit project afgerond. Daarmee is een krachtig fundament voor het zaakgericht werken (volgens de Gelderse zaaktypencatalogus) en het werken met

uniforme processen gebouwd.
Medewerkers hebben het werken met S4O steeds meer onder de knie gekregen. Hieraan gerelateerd is er ook een flinke slag met betrekking tot het tijdschrijven gemaakt. De tijdschrijfgegevens zijn van groot belang bij het bepalen van betrouwbare productprijzen (kengetallen).

Gegevensbeheer
Goede, actuele en volledige inrichtingsgegevens zijn van groot belang voor de uitvoering van werk door ODRA. Ook in 2016 is hard gewerkt om de inrichtingenbestanden voor de partners van ODRA actueel en kwalitatief goed op orde te krijgen. De eisen van het project I-GO binnen de Gelderse Omgevingsdiensten zijn hierin leidend geweest. De meest actuele kernregistratiemilieuinrichtingen (KRMI) is, samen met de risico-analyse en de handhavingsstrategie, de basis voor het bepalen van het aantal integrale controles voor de werkprogramma's 2017 geweest. Ook in 2017 wordt verder gewerkt aan het actueel houden van de inrichtingenbestanden. Voor het project I-GO moeten van veel bedrijven nog aanvullende gegevens worden verzameld.

Kwaliteit
Het leveren van kwaliteit blijft een belangrijk thema voor ODRA. Omgevingsdiensten zijn immers vanuit de wens tot kwaliteitsverbetering (in combinatie met een efficiënte uitvoering van taken) tot stand gekomen. De KPMG Kwaliteitscriteria 2.1 zijn leidraad. ODRA heeft zich tot doel gesteld te voldoen aan de Kwaliteitscriteria 2.1 voor vergunningverlening, toezicht en handhaving. Daarom is ook in 2016 volop geïnvesteerd in het verhogen van het kennisniveau van onze medewerkers. Binnen het Gelders Stelsel zijn alle OD's geaudit op voldoen aan de kwaliteitscriteria. De resultaten van deze audit voor ODRA vindt u in de bijlage 2.1 en 2.2. Opleiden is een continu proces. Ook voor de komende jaren is een opleidingsplan opgesteld. Over de professionaliteit van onze organisatie en de ODRA-medewerkers leest u hierna onder "Professionaliteit en duurzame inzetbaarheid" meer.

Planning en control cyclus
In 2016 is ODRA gestart met het werken met een organisatiebrede planning & control-cyclus (P&C). De P&C cyclus 2017 voor het bestuurlijke traject is door het bestuur vastgesteld.

Professionaliteit en duurzame inzetbaarheid
Om de professionaliteit van organisatie en medewerkers verder te vergroten is ook in 2016 de HR jaarcyclus doorlopen. Deze cyclus houdt in dat iedere ODRA-medewerker een jaargesprek met zijn/haar leidinggevende heeft gehad. Daarbij zijn in een Individueel Werkplan (IWP) afspraken vastgelegd over de te leveren prestaties (kwantitatief en kwalitatief). Ook concrete bijdragen aan de ontwikkeling van de afdeling/organisatie en competentieontwikkeling komen aan bod. Daarnaast heeft iedere ODRA-medewerker door middel van een persoonlijk ontwikkelplan zijn/haar ambities in kaart gebracht. De beoordelingsgesprekken met medewerkers over 2016 vinden uiterlijk maart 2017 plaats.

Bij het professionaliseren van ODRA gelden de volgende uitgangspunten:
- ODRA is een permanent lerende organisatie;
- we leveren kwalitatief hoogwaardige producten en diensten;
- de medewerkers zijn taakvolwassen (dé professional);
- de medewerkers werken met plezier;
- de verantwoordelijkheid ligt laag in de organisatie;
- de klant staat centraal en;
- ODRA heeft meerwaarde voor de klant.

Duurzame inzetbaarheid is en blijft een belangrijk thema binnen ODRA.

U leest hierover meer in het Sociaal Jaarverslag 2016 van ODRA (bijlage 1).

Ziekteverzuim
In 2015 had ODRA een ziekteverzuimpercentage van 5,53%. Dat was primair het gevolg van enkele langdurige, niet bedrijfsgerelateerde ziektegevallen en ongevallen. In 2016 steeg het gemiddeld ziekteverzuim van 5,53% naar 6,07%.

ODRA-breed is de gemiddelde duur van het verzuim in 2016 ten opzichte van 2015 flink gestegen. De verzuimfrequentie daarentegen is flink gedaald. Vier medewerkers hebben een ernstige en langdurige ziekte. In 2016 kreeg de organisatie met twee sterfgevallen te maken.

ODRA heeft zich ervoor ingezet de gevolgen daarvan voor de bedrijfsvoering zo goed mogelijk op te vangen. Vanuit oogpunt van goed werkgeverschap is geïnvesteerd in adequate aandacht en begeleiding.

Organisatiewijziging
De komende Omgevingswet vraagt nog meer integraliteit in uitvoering van werkzaamheden. Samenwerking, flexibiliteit en wendbaarheid moeten optimaal zijn. In 2015 zijn daarom de voorbereidingen voor een wijziging van de organisatiestructuur gestart. Op 1 april 2016 is deze wijziging geëffectueerd. Vanaf die datum bestaat de organisatie uit 4 afdelingen en een (kleine) stafafdeling. Voor de afdelingshoofden betekende dit meer sparring partner zijn en minder 'op de inhoud' te opereren. Aan die verandering is op individueel niveau en met het MT gewerkt. De medewerkers van ODRA zijn snel gewend geraakt aan de nieuwe organisatie.

In 2016 heeft de organisatie van drie afdelingshoofden (vast en interim) afscheid genomen. Het MT bestond per 31 december 2016 uit 4 afdelingshoofden en de directeur (eveneens afdelingshoofd staf).

Omgevingswet
Naar verwachting treedt in 2019 de Omgevingswet in werking. De impact van de Omgevingswet voor gemeenten is groot. Van de gemeenten worden nieuwe, ingrijpende keuzes verwacht, zoals het maken van omgevingsplannen. De Omgevingswet heeft ook invloed op de werkprocessen en de producten van partners en ODRA. Daarom is in 2016 met de partners afgesproken om een platform te vormen. Zo kunnen we kennis met elkaar delen, elkaar versterken in het proces en uniforme werkafspraken maken.

Communicatie met partners
De regisseurs van de partners stellen het op prijs als zij tijdig worden geïnformeerd over ontwikkelingen binnen ODRA. Zowel in het partneroverleg als tijdens de gesprekken met onze accountmanagers hebben we in 2016 verder gewerkt aan een verbetering van de informatievoorziening. De ODRA-accountmanagers waren ook in 2016 het eerste aanspreekpunt voor partners om de resultaten, plannen, wederzijdse ambities en eventuele knelpunten te bespreken. ODRA kijkt positief terug op de constructieve partneroverleggen in 2016.

Tot slot
ODRA heeft in 2016 verder gebouwd aan de organisatie. De basis is op orde en voldoende krachtig om vol vertrouwen naar de toekomst te kijken. De komst van de Omgevingswet vraagt de nodige wendbaarheid, daadkracht en flexibiliteit van onze organisatie. Daarop is voorgesorteerd door per 1 april 2016 de nieuwe organisatiestructuur te implementeren.

De medewerkers hebben gewerkt aan hun deskundigheid door het volgen en succesvol afronden van opleidingen en trainingen. Daarmee is de robuustheid van ODRA in 2016 gegroeid.

De strategische inspanningsprojecten, voortvloeiend uit het strategisch plan 2016-2017, kregen in 2016 tijd en aandacht van de medewerkers. We hebben ervaren dat de hoeveelheid projecten, in combinatie met de reguliere werkzaamheden, veel werkdruk(beleving) veroorzaakte. Daarom hebben we voor 2017 meer focus aangebracht. Dit neemt niet weg dat ODRA een ambitieuze organisatie is en blijft. We willen graag vooruit, maar beseffen ook dat 'stilstaan en reflecteren' deel uitmaken van vooruitgang.

In 2016 hebben we tijd in het verbeteren van onze externe communicatie gestoken. Uniforme werkprocessen vragen om uniforme briefteksten. Teksten die voor een 'gemiddelde lezer' leesbaar en begrijpelijk zijn. Met het opstellen van deze teksten is in 2015 een start gemaakt. In 2016 is hieraan ODRA-breed verder gewerkt en heeft een gefaseerde uitrol plaatsgevonden. Correspondentie blijft ook in 2017 een aandachtspunt. In 2016 hebben we ook aan onze telefonische bereikbaarheid gewerkt. Verbeterplannen worden in 2017 uitgevoerd.

Vooruitblik
Het jaar 2017 kent een aantal belangrijke doelen. We werken verder aan de professionalisering van onze organisatie. Samenwerking, werkplezier en verbondenheid zijn daarbij van groot belang. Ook dit jaar zetten de ODRA-medewerkers hun deskundigheid en professionaliteit in om werkprogramma's te realiseren. Verder richten we onze pijlen op de projecten Omgevingswet, Energie en Asbest. Daarnaast zetten we in 2017 volop in op de verdere ontwikkeling van de werkprocessen, de P&C cyclus en informatiemanagement.
De werving en selectie van de nieuwe directeur voor ODRA zal in 2017 ook de nodige aandacht en energie vragen.

Ben Robben, directeur Omgevingsdienst Regio Arnhem

2 Jaarverslag

2.1 Inleiding

In 2016 is, via de partnerrapportages, verantwoording afgelegd over de gerealiseerde productie en bestede uren binnen de werkprogramma's. In dit hoofdstuk zijn de resultaten en bestede uren over het jaar 2016 per programma in beeld gebracht en toegelicht.

De 6 programma's binnen de rapportage zijn:

- Omgevingsdienst algemeen
- Vergunningverlening milieu
- Vergunningverlening bouw
- Handhaving milieu
- Handhaving bouw, bodem en vuurwerk
- Advies en overige taken

Inputfinanciering

Ook in 2016 werkte ODRA op basis van inputfinanciering. Dit betekent dat het budget en de formatie zijn ingebracht, die op de begroting van 2012 van de partners, ten behoeve van de betreffende taken waren geraamd.

2.2 Uitvoering programma's

In deze onderdeel van het jaarverslag leest u welke resultaten Omgevingsdienst Regio Arnhem per programma heeft behaald. De cijfers betreffen de periode van januari tot en met december 2016.

Programmabegroting 2016

Op grond van de financiële verordening ODRA (art. 3, lid 1) begroot ODRA op producten ingedeeld naar programma's: 'de programmabegroting'. In 2016 waren dat 6 programma's.

Volgens de Planning & Control cyclus ODRA is de programmabegroting 2016 in het eerste kwartaal van 2015 opgesteld. Op basis van ervaringscijfers zijn de producten per programma begroot.

Werkprogramma's 2016

Op basis van de productendienstencatalogus 2016 zijn de werkprogramma's in overleg met de partners opgesteld. Uitgangspunten bij het programma handhaving milieu zijn de probleem- en risicoanalyse en de handhavingsstrategie die in 2015 zijn vastgesteld.

Voldoen aan BBV

Om te voldoen aan het Besluit Begroting en Verantwoording wordt in dit jaarverslag verantwoording afgelegd over de realisatie van de productie ten opzichte van zowel de programmabegroting 2016 als de werkprogramma's 2016.

2.2.1 Programma Omgevingsdienst algemeen

Het programma 'Omgevingsdienst algemeen' is nieuw in de werkprogramma's van 2016, die zijn samengesteld op basis van de productendienstencatalogus 2016. In dit programma worden onder meer abonnementen, helpdesk, gegevensbeheer, klachtbehandeling, beleids- en bestuursondersteuning, projectleiding en ook onze juridische dienstverlening verantwoord.

Wat hebben we bereikt in 2016?

Doelstellingen binnen het programma Omgevingsdienst algemeen:

	Doelstelling
Productie	We zetten ons in om het werkprogramma conform afspraak te realiseren.
Tijdigheid	We zorgen ervoor dat zaken binnen de daarvoor afgesproken termijnen worden afgehandeld.
Kwaliteit	We leveren kwaliteit en streven naar kwaliteitsverbetering.
Klanttevredenheid	We streven naar tevreden klanten.

Binnen programma 'Omgevingsdienst algemeen' is er sprake van een grote verscheidenheid aan producten, diensten en abonnementen. De realisatie van dit onderdeel van het werkprogramma conform afspraak is uiteraard het doel. Daarbij moet wel de kanttekening worden geplaatst dat veel producten sterk vraaggestuurd zijn. Met andere woorden: in de uitvoeringspraktijk kunnen zich op basis van de actuele vraag/behoefte (grote) verschillen voordoen ten opzichte van de planning/raming. Dit blijkt ook uit de outputcijfers voor 2016 (zie hierna). Voor veel producten is een hogere dan geraamde productie gerealiseerd.
Voor wat betreft de doelstelling 'kwaliteit' is in 2016 verder gewerkt aan het voldoen aan de Kwaliteitscriteria 2.1. Ook is er geïnvesteerd in verdere stroomlijning van ODRA-werkprocessen, gericht op het verder verbeteren van effectiviteit en efficiency. In 2017 zal gestart worden met het uitvoeren van structureel klanttevredenheidsonderzoek.

Bij de bovenstaande doelstellingen zijn de volgende normen vastgesteld:

Product	Norm
Toezicht (tijdigheid)	Ten minste 80% van de klachten is binnen twee weken behandeld.

Deze norm is door ODRA gerealiseerd.

Wat hebben we gerealiseerd?

Output

Programma 0, Omgevingsdienst (algemeen)	Aantal producten begroot	Aantal gerealiseerde producten
A.02.1 WOB verzoek behandelen		12
A.05.2 Klacht behandelen	1.128	1.593
A.06.1 Bezwaar behandelen	44	51
A.06.2 Beroep behandelen	29	33
A.06.3 Zienswijze behandelen	189	147
A.06.4 Voorlopige voorziening	12	8
A.07.6 Beheer risicokaart		1
H.01.1 Handhavingsverzoek behandelen	47	76
H.01.2 Handhavingsbesluit nemen	194	147
H.01.3 Last onder bestuursdwang uitvoeren	20	1
H.01.4 Last onder dwangsom uitvoeren	37	58
Totaal	1.700	2.127

NB. In deze tabel is alleen het resultaat van geleverde producten (en dus niet het resultaat van verleende diensten en abonnementen) weergegeven.

Wat heeft het gekost?

	Jaarrekening 2015		Begroting 2016 primair	Begroting 2016 na 2e wijziging	Jaarrekening 2016	Verschil	
Lasten							
Algemeen uren x tarief				2.495.886	3.974.691	-1478.805	nadelig
directe kosten							
Totaal Lasten				2.495.886	3.974.691	-1478.805	nadelig
Baten							
Gemeente Arnhem				679.509	777.811	98.303	voordelig
Gemeente Doesburg				12.568	12.568		
Gemeente Duiven				30.108	30.108	1	voordelig
Gemeente Lingewaard				586.444	586.444		
Gemeente Overbetuwe				70.004	70.004		
Gemeente Renkum				391.904	391.904		
Gemeente Rheden				106.703	106.703		
Gemeente Rijnwaarden				58.804	58.804		
Gemeente Rozendaal				5.415	5.415		
Gemeente Westervoort				25.190	25.190		
Gemeente Zevenaar				40.124	40.124		
Provincie Gelderland				489.116	489.116		
Derden Bovenregionale Taken							
Derden Nijmegen							
Derden ISV-Arnhem							
Derden Externe Veiligheid							
Derden Overig					3.083	3.083	voordelig
Derden Projecten							
Derden meetdienst							
MRA							
Overige baten							
Provincie Gelderland programmakosten (Meetdienst)							
Gemeente Arnhem programmakosten (WABO)							
Gemeente Lingewaard programmakosten (WABO)							
Derden GUOV programmakosten							
Derden RVMK programmakosten (zie bijlage)							
Derden ORM programmakosten (zie bijlage)							
Gemeente Arnhem , bijdrage frictiekosten							
Baten Incidenteel programmakosten (zie bijlage)							
Totaal Baten				2.495.886	2.597.271	101386	voordelig
Mutaties reserves							
Onttrekking reserves							
Toevoeging reserves							
Saldo					-1377.419	-1377.419	nadelig

Toelichting:

Bij het opstellen van de meerjarenprogrammabegroting 2016-2019 was er sprake van 5 programma's. In de loop van 2017 bleek dat het noodzakelijk was om een programma Algemeen toe te voegen. Deze is bij de 2e begrotingswijziging 2016 aan de begroting toegevoegd. Uiteindelijk bleek dat er met name veel meer juridische uren aan dit programma

zijn toegerekend dan waarmee met het opstellen van de 2e wijziging rekening mee was gehouden. Dit verklaart veelal de grote afwijkingen voor de lasten van "uren x tarief" op alle programma's.

De reguliere partnerbijdragen zijn gefactureerd. Daarnaast is aan gemeente Arnhem een aanvullende factuur gestuurd in verband met extra uren in relatie tot de ingebrachte bouwtaken. Daarnaast is er voor een bedrag van afgerond € 3.000 aan derden gefactureerd.

2.2.2 Programma vergunningverlening bouw

Voor de gemeenten Arnhem, Lingewaard, Renkum en provincie Gelderland verzorgt ODRA de meldingen en vergunningverlening die te maken hebben met bouwtaken. Daarbij geven we ook adviezen op het gebied van constructietechniek, de welstandstoets en monumentenzorg.

Bij planologische afwijkingen zoeken we afstemming met de partners. Voor gemeente Lingewaard behandelen we ook de bezwaar- en beroepsprocedures.

Ons uitgangspunt is dat we de burger en ondernemer professioneel en effectief willen ondersteunen bij de voorbereiding van zijn (bouw)plan ontwikkeling. Ter voorbereiding leveren we advies over de te zetten stappen. Vervolgens beoordelen we de aanvragen op juistheid en volledigheid. We zorgen ervoor dat deze aanvragen binnen de wettelijke termijnen afgehandeld zijn, meldingen beoordelen we op juistheid en volledigheid.

Wat hebben we bereikt in 2016?

Speerpunten binnen het programma vergunningverlening bouw zijn:

Product	Speerpunt
Vergunningverlening	De Omgevingsvergunning Bouw en alle daarmee samenhangende taken die door de partner aan ons zijn overgedragen, worden integraal behandeld en binnen de wettelijke termijnen voorzien van een besluit.
Ruimtelijke procedures	Procedures voor een planologische afwijking worden zo efficiënt mogelijk en afgestemd met de partner afgehandeld.
Meldingen	Meldingen worden binnen 2 weken afgehandeld.

Prestatie indicatoren

Bij de bovenstaande speerpunten zijn de volgende prestatie indicatoren vastgesteld:

Product	Prestatie indicator
Vergunningverlening WABO	Bij minimaal 90 % van alle vergunningen zijn er geen inhoudelijke gebreken aan beschikkingen bij bezwaar- en beroepsprocedures Alle vergunningen worden binnen de fatale termijnen afgehandeld.
Ruimtelijke procedures	Minimaal 80 % van de ruimtelijke procedures kent geen essentiële inhoudelijke gebreken.
Meldingen	Van de meldingen wordt minimaal 90% binnen 2 weken afgehandeld (excl. opschorting).

Prestatie indicatoren bereikt ja/nee?

Product	Gerealiseerd Ja/nee	Toelichting
Vergunningverlening Wabo	Ja (binnen bandbreedte)	De vergunningen zijn in het algemeen binnen de termijn afgehandeld.
Ruimtelijke procedures	Ja (binnen bandbreedte)	Hoewel ruimtelijke procedures veel tijd kosten zijn deze in het algemeen tot een goed einde gebracht.
Meldingen	Ja	De meldingen zijn over het algemeen binnen de daarvoor gestelde termijnen afgehandeld.

Wat hebben we er voor gedaan?

We voeren de vergunningverlening uit met goed opgeleide medewerkers. Hun deskundigheid is essentieel. De Kwaliteitscriteria 2.1 zijn geïmplementeerd binnen het programma. In 2016 werden de vereiste opleidingen en trainingen afgerond. Door voortdurende scholing zorgen we dat het kennisniveau blijft voldoen aan de nieuwe (voortschrijdende wettelijke) kwaliteitscriteria. Ook beschikken de medewerkers over de juiste competenties:

- resultaatgericht en kostenbewust;
- denken in kansen en oplossingen;
- lef tonen;
- proactief en naar buiten gericht;
- initiatiefrijk en;
- communicatief vaardig.

De competenties hebben we in 2016 verder ontwikkeld. We houden ze op het gewenste niveau door sturing, coaching en intervisie.

Output

Programma 2 Vergunningverlening bouw	Aantal producten begroot	Aantal gerealiseerde producten
A.03.5 Beleids- bestuursondersteuning bouw		
E.03.1 Advies verstrekken bouw	38	248
E.03.2 Advies verstrekken kabels en leidingen	25	
E.03.3 Advies verstrekken politiekeurmerk veilig wonen		1
E.03.4 Advies verstrekken subsidie monument	28	19
E.03.5 Advies verstrekken aanwijzen monument	37	
VB.01.1 Quick scan	10	4
VB.01.2 Vooroverleg	171	166
VB.02.1 Vergunningaanvraag regulier behandelen (klein)	628	751
VB.02.2 Vergunningaanvraag regulier behandelen (middel)	229	298
VB.02.3 Vergunningaanvraag regulier behandelen (groot)	90	15
VB.02.4 Vergunningaanvraag uitgebreid behandelen (middel)	21	40
VB.02.5 Vergunningaanvraag uitgebreid behandelen (groot)	26	7
VB.02.6 Vergunningaanvraag splitsing, onttrekking of leegstand	180	71
VB.02.7 Intrekken vergunning		4
VB.02.8 Ontheffingen en APV	10	11
VB.03.1 Melding behandelen sloop/asbest	585	850
VB.03.2 Gebruiksmelding	133	223
Totaal	2.211	2.708

NB. In deze tabel is alleen het resultaat van geleverde producten (en dus niet het resultaat van verleende diensten en abonnementen) weergegeven.

Wat heeft het gekost?

		Jaarrekening 2015		Begroting 2016 primair	Begroting 2016 na 2e wijziging	Jaarrekening 2016	Verschil	
Lasten								
Vergunningverlening bouw	uren x tarief	2.816.362		2.633.600	1.956.411	2.397.247	-440.836	nadelig
	directe kosten	797.069		945.000	173.000	128.143	44.857	voordelig
Totaal Lasten		3.613.431		3.578.600	2.129.411	2.525.389	-395.978	nadelig
Baten								
Gemeente Arnhem		1.712.493		1.813.800	1.259.114	1.471.248	212.135	voordelig
Gemeente Doesburg					2.295	2.295		
Gemeente Duiven								
Gemeente Lingewaard		828.461		819.800	457.700	457.700		
Gemeente Overbetuwe						12.454	12.454	voordelig
Gemeente Renkum		62.520			237.303	237.303		
Gemeente Rheden						383	383	voordelig
Gemeente Rijnwaarden								
Gemeente Rozendaal								
Gemeente Westervoort		2.490						
Gemeente Zevenaar								
Provincie Gelderland		38.109				38.755	38.755	voordelig
Derden Bovenregionale Taken								
Derden Nijmegen								
Derden ISV-Arnhem								
Derden Externe Veiligheid								
Derden Overig		63.527				83.385	83.385	voordelig
Derden Projecten								
Derden meetdienst								
MRA								
Overige baten								
Provincie Gelderland programmakosten (Meetdienst)								
Gemeente Arnhem programmakosten (WABO)		682.493		802.000	50.000	35.390	-14.610	nadelig
Gemeente Lingewaard programmakosten (WABO)		114.576		143.000	123.000	92.753	-30.247	nadelig
Derden GUOV programmakosten								
Derden RVMK programmakosten (zie bijlage)								
Derden ORM programmakosten (zie bijlage)								
Gemeente Arnhem , bijdrage frictiekosten								
Baten Incidenteel programmakosten (zie bijlage)								
Totaal Baten		3.504.668		3.578.600	2.129.411	2.431.665	302.254	voordelig
Mutaties reserves								
Onttrekking reserves								
Toevoeging reserves								
Saldo		-108.763				-93.724	-93.724	nadelig

Toelichting:

De cijfers die in de kolom jaarrekening 2015 zijn opgenomen wijken vanwege een andere rubricering af zoals die in de jaarrekening 2015 zijn opgenomen. De reden hiervoor is om de inzichtelijkheid te verhogen. Het totaalsaldo van het programma wijkt echter niet af van het saldo dat in de jaarrekening 2015 is opgenomen.

Bij het opstellen van de meerjarenprogrammabegroting 2016-2019 was er sprake van 5 programma's. In de loop van 2017 bleek dat het noodzakelijk was om een programma Algemeen toe te voegen. Deze is bij de 2e begrotingswijziging 2016 aan de begroting toegevoegd. Uiteindelijk bleek dat er met name veel meer juridische uren aan dit programma zijn toegerekend dan waarmee tijdens het opstellen van de 2e wijziging rekening was gehouden. Dit verklaart veelal de grote afwijkingen voor de lasten van "uren x tarief" op alle programma's.

Door het aantrekken van de economie werden er in 2016 meer bouwaanvragen ingediend. Dat heeft geresulteerd in een hogere productie dan geraamd en een hoger aantal bestede uren voor met name gemeente Arnhem. De uren voor provincie Gelderland zijn gefactureerd op basis van nacalculatie en zijn niet in de begroting opgenomen. De hogere kosten zijn voor een groot deel gecompenseerd door hogere baten van gemeente Arnhem en provincie Gelderland. Daarnaast werden er in 2016 binnen dit programma bouw gerelateerde werkzaamheden voor andere omgevingsdiensten uitgevoerd.

Zowel de programmalasten als de programmabaten voor de gemeenten Arnhem en Lingewaard zijn lager dan begroot.

2.2.3 Programma vergunningverlening milieu

Voor alle aangesloten partners verzorgen we de vergunningverlening milieu. Vergunningaanvragen en meldingen beoordelen we op juistheid en volledigheid. We zorgen ervoor dat ze binnen de wettelijke termijnen worden afgehandeld.

Wabo-procedures behandelen we, zoveel mogelijk integraal. Daarbij is aansluiting op de 'loketten' van de partners.

Voor complexe milieuvergunningen en meldingen vragen we, in het kader van de afspraken binnen het Gelders Stelsel, advies aan Omgevingsdienst Regio Nijmegen. De coördinatie en proceduregang van deze zaken behandelen we intern. BRZO-inrichtingen worden volledig door Omgevingsdienst regio Nijmegen zelf afgehandeld.

Wat willen hebben we bereikt?

Speerpunten binnen het programma vergunningverlening milieu zijn:

Product	Speerpunt
Vergunningverlening	Vergunningaanvragen regulier worden binnen 4 weken beoordeeld op volledigheid. Uitgebreide procedures worden binnen 8 weken beoordeeld op volledigheid. De procedure wordt zoveel mogelijk binnen de wettelijke termijn (uitgebreid: binnen termijn van orde) afgehandeld.
Meldingen	Meldingen worden binnen vier weken beoordeeld op volledigheid. Na ontvangst van aanvulling streven wij naar een afhandeling binnen 8 weken.
Maatwerkvoorschriften	Na aanvraag voor maatwerk wordt deze binnen 8 weken opgesteld.

Prestatie indicatoren

Bij de bovenstaande speerpunten zijn de volgende prestatie indicatoren vastgesteld:

Product	Prestatie indicator
Vergunningverlening	Minimaal 80 % van de definitieve Wabo-beschikkingen is binnen de wettelijke termijn (termijn van orde) afgehandeld.
Meldingen	Minimaal 80 % van de meldingen is binnen 4 weken beoordeeld op volledigheid.
Juridisch	Minimaal 80 % van de bezwaar- en beroepsprocedures wordt binnen de wettelijke termijn afgehandeld.

Prestatie indicatoren bereikt ja/nee?

Product	Gerealiseerd Ja/nee	Toelichting
Vergunningverlening	Ja	Er is voldaan aan de streefwaarden.
Meldingen	Ja	Meldingen worden in het algemeen binnen vier weken beoordeeld op volledigheid.
Juridisch	Ja	

Wat hebben we er voor gedaan?

In 2016 hebben we de opleidingstrajecten om te voldoen aan de Kwaliteitscriteria 2.1 nagenoeg afgerond. Het is noodzaak de kwaliteit op peil te houden. Hiervoor heeft ODRA een verdeling van expertise-taken onder de verschillende vergunningverleners gemaakt. Hiermee waarborgen we tenminste het gewenste kwaliteitsniveau. Door het aannemen en opleiden van jonge(re) medewerkers waarborgen we het behoud van kennis.

Output

Programma 1 Vergunningverlening milieu	Aantal producten begroot	Aantal gerealiseerde producten
VM.01.1 Vooroverleg	36	20
VM.02.1 Vergunningaanvraag regulier behandelen	27	34
VM.02.2 Vergunningaanvraag uitgebreid behandelen	20	27
VM.02.3 Complexe milieuvergunningaanvraag behandelen	9	1
VM.02.4 Maatwerkvoorschriften regulier behandelen	32	27
VM.02.5 Maatwerkvoorschriften uitgebreid behandelen	16	10
VM.02.6 Intrekken vergunning	9	
VM.03.1 Melding behandelen (toestemming)	370	395
Totaal	519	514

NB. In deze tabel is alleen het resultaat van geleverde producten (en dus niet het resultaat van verleende diensten en abonnementen) weergegeven.

Wat heeft het gekost?

	Jaarrekening 2015		Begroting 2016 primair	Begroting 2016 na 2e wijziging	Jaarrekening 2016	Verschil	
Lasten							
Vergunningverlening milieu uren x tarief	1651571		1386.400	980.960	1416.746	-435.787	nadelig
directe kosten							
Totaal Lasten	1651571		1386.400	980.960	1416.746	-435.787	nadelig
Baten							
Gemeente Arnhem	310.980		414.100	236.309	236.309		
Gemeente Doesburg	26.320		17.200	16.983	20.946	3.963	voordelig
Gemeente Duiven	30.210		31800	29.376	29.376		
Gemeente Lingewaard	235.410		257.400	143.744	143.744		
Gemeente Overbetuwe	157.990		101400	111002	111002		
Gemeente Renkum	40.990		27.400	38.480	38.480		
Gemeente Rheden	95.510		93.200	68.085	68.085		
Gemeente Rijnwaarden	38.320		43.400	40.469	40.469		
Gemeente Rozendaal	769			1377	1377		
Gemeente Westervoort	5.810		13.800	9.792	9.792		
Gemeente Zevenaar	85.650		69.800	84.609	84.609		
Provincie Gelderland	278.250		316.900	200.736	200.736		
Derden Bovenregionale Taken							
Derden Nijmegen							
Derden ISV-Arnhem							
Derden Externe Veiligheid							
Derden Overig	8.897						
Derden Projecten							
Derden meetdienst							
MRA							
Overige baten							
Provincie Gelderland programmakosten (Meetdienst)							
Gemeente Arnhem programmakosten (WABO)							
Gemeente Lingewaard programmakosten (WABO)							
Derden GUOV programmakosten							
Derden RVMK programmakosten (zie bijlage)							
Derden ORM programmakosten (zie bijlage)							
Gemeente Arnhem , bijdrage frictiekosten							
Baten Incidenteel programmakosten (zie bijlage)							
Totaal Baten	1315.106		1386.400	980.960	984.922	3.963	voordelig
Mutaties reserves							
Onttrekking reserves					70.839	70.839	voordelig
Toevoeging reserves							
Saldo	-336.465				-360.985	-360.985	nadelig

Toelichting:

De cijfers die in de kolom jaarrekening 2015 zijn opgenomen wijken vanwege een andere rubricering af zoals die in de jaarrekening 2015 zijn opgenomen. De reden hiervoor is om de inzichtelijkheid te verhogen. Het totaalsaldo van het programma wijkt echter niet af van het saldo dat in de jaarrekening 2015 is opgenomen.

Bij het opstellen van de meerjarenprogrammabegroting 2016-2019 was er sprake van 5 programma's. In de loop van 2017 bleek dat het noodzakelijk was om een programma Algemeen toe te voegen. Deze is bij de 2e begrotingswijziging 2016 aan de begroting toegevoegd. Uiteindelijk bleek dat er met name veel meer juridische uren aan dit programma zijn toegerekend dan waarmee tijdens het opstellen van de 2e wijziging rekening was gehouden. Dit verklaart veelal de grote afwijkingen voor de lasten van "uren x tarief" op alle programma's.

Er zijn hogere lasten dan geraamd. Er zijn meer uren zijn gemaakt dan begroot (met name voor provincie Gelderland). Vanwege deze extra uren is een bedrag van afgerond € 71.000 aan de reserve Provincietaken onttrokken. Deze reserve was ten laste van het resultaat in 2013 ingesteld omdat een aantal taken in 2013 niet was uitgevoerd. In 2016 is een gedeelte van deze werkzaamheden alsnog uitgevoerd. Alle reguliere baten zijn gefactureerd. Daarnaast zijn er baten vanwege een extra opdracht van gemeente Doesburg op dit programma verantwoord.

2.2.4 Programma handhaving milieu

Voor al onze partners voeren we het milieutoezicht bij bedrijven uit en behandelen we eventuele klachten over bedrijven. Het toezichtprogramma, zoals opgenomen in de werkprogramma's, is leidend.

Onze inzet is erop gericht om het naleefgedrag van bedrijven te verbeteren. Daarmee zorgen we voor een verbetering van de veiligheid en leefbaarheid. We toetsen de wettelijke voorschriften, zijn oplossingsgericht en bij een overtreding volgen we de vastgestelde sanctiestrategie.

Naast werkzaamheden voor onze ODRA partners voeren we ook toezicht uit bij complexe bedrijven voor drie andere omgevingsdiensten (Omgevingsdienst Veluwe IJssel, Omgevingsdienst Noord-Veluwe en Omgevingsdienst De Vallei). We zijn gespecialiseerd in de uitvoering van toezicht bij complexe bedrijven binnen het Gelders Stelsel (zie paragraaf 2.4).

Wat hebben we bereikt?

Speerpunten binnen het programma handhaving milieu zijn:

Product	Speerpunt
Toezicht	De controles worden uitgevoerd in overeenstemming met het werkprogramma.
Toezicht	Aan bedrijven wordt tijdig en duidelijk kenbaar gemaakt wat het resultaat is van de controle.
Klachten	Klachten worden snel opgepakt en een klager wordt geïnformeerd over voortgang en afhandeling van de klacht.
Kwaliteit	Kwaliteits- en efficiëntieverbetering zijn een continu onderdeel van ons werkproces.

Prestatie indicatoren

Bij de bovenstaande speerpunten zijn de volgende prestatie indicatoren vastgesteld:

Product	Prestatie indicator
Toezicht	90-110% van het werkprogramma wordt uitgevoerd.
Toezicht	Bij 100% van de controles worden de resultaten aan het bedrijf kenbaar gemaakt.
Toezicht	De kwaliteit van het toezicht wordt verbeterd door ten minste 90% van de controles te voorzien van een bezoekverslag.
Klachten	Ten minste 80% van de klachten is binnen twee weken behandeld.

Product	Prestatie indicator	Gerealiseerd Ja/nee	Toelichting
Toezicht	90-110% uitgevoerd	Ja (zie outputtabel hierna)	-
Toezicht	100% terugkoppeling richting bedrijf	Ja	100%, geborgd in S4O
Toezicht	Tenminste 90% bezoekverslagen	Ja	100%, geborgd in S4O
Klachten	80% klachten < 2 weken behandeld	Nee	66% gerealiseerd als het gaat om schriftelijke afhandeling. Een veel hoger percentage (nagenoeg 100%) is gerealiseerd als het gaat om het bellen met de klager.

Wat hebben we er voor gedaan?

We voeren toezicht en handhaving uit met goed opgeleide medewerkers. Hun deskundigheid is essentieel. De Kwaliteitscriteria 2.1 zijn geïmplementeerd binnen het programma. In 2016 zijn de vereiste opleidingen en trainingen zo goed als afgerond. Door voortdurende scholing zorgen we dat het kennisniveau blijft voldoen aan de nieuwe (voortschrijdende wettelijke) kwaliteitscriteria.

Om efficiënter te kunnen gaan werken, werd onze werkwijze in 2016 zo veel mogelijk verder geüniformeerd. Niet alleen voor de uitvoering van toezicht maar ook voor de afhandeling van klachten en meldingen.

Output

Programma 3 Handhaving milieu	Aantal producten begroot	Aantal gerealiseerde producten
A.03.4 Lokaal handhavingsoverleg		
E.01.1 Rapport beoordelen milieu	63	21
E.04.1 Advies en informatie verstrekken milieuhandhaving		39
E.06.1 Ontwikkeling en afstemming LMA/afval		21
TM.01.1 Integrale controle categorie A1 en A2	134	9
TM.01.2 Integrale controle categorie B1 en B2	879	880
TM.01.3 Integrale controle categorie B3 t/m B6 en C1 t/m C3 (muv C3 agrarisch)	346	338
TM.01.4 Integrale controle categorie agrarisch C en D	37	39
TM.01.5 Integrale controle categorie C4 industrieel	49	78
TM.01.6 Integrale controle categorie C5/C6/D4/D5/D6	45	99
TM.02.1 Vervolgcontrole klein	2	10
TM.02.2 Vervolgcontrole middel	301	387
TM.02.3 Vervolgcontrole groot	48	68
TM.03.1 Aspectcontrole klein	388	136
TM.03.2 Aspectcontrole middel	147	149
TM.03.3 Aspectcontrole groot	3	39
TM.03.4 Aspectcontrole nav klacht	145	152
TM.04.1 Melden en registreren		19
TM.04.2 Meten en registreren		1
TM.04.3 Diepgaand administratief toezicht		1
TM.05.1 Beoordelen rapportageverplichting		414
TM.05.2 Beoordelen rapportageverplichting E-PRTR	37	58
Totaal	2.624	2.958

NB. In deze tabel is alleen het resultaat van geleverde producten (en dus niet het resultaat van verleende diensten en abonnementen) weergegeven.

Wat heeft het gekost?

	Jaarrekening 2015		Begroting 2016 primair	Begroting 2016 na 2e wijziging	Jaarrekening 2016	Verschil	
Lasten							
Handhaving milieu uren x tarief	3.207.325		3.908.600	2.592.682	2.059.956	532.726	voordelig
directe kosten							
Totaal Lasten	3.207.325		3.908.600	2.592.682	2.059.956	532.726	voordelig
Baten							
Gemeente Arnhem	936.420		955.300	612.153	612.153		
Gemeente Doesburg	31.790		41.000	28.152	28.152		
Gemeente Duiven	111.590		105.500	55.692	55.692		
Gemeente Lingewaard	505.670		534.200	391.221	391.221		
Gemeente Overbetuwe	289.550		361.700	255.204	258.501	3.297	voordelig
Gemeente Renkum	264.100		163.800	152.006	152.006		
Gemeente Rheden	311.130		342.700	249.849	251.073	1.224	voordelig
Gemeente Rijnwaarden	127.620		122.100	81.090	81.090		
Gemeente Rozendaal	5.166			4.896	4.896		
Gemeente Westervoort	52.240		47.700	21.879	21.879		
Gemeente Zevenaar	151.160		163.900	112.455	112.455		
Provincie Gelderland	551.240		742.300	205.785	244.767	38.982	voordelig
Derden Bovenregionale Taken	598.753		260.800	354.700	664.683	309.983	voordelig
Derden Nijmegen							
Derden ISV-Arnhem							
Derden Externe Veiligheid							
Derden Overig	160.302		67.600	67.600	54.450	-13.150	nadelig
Derden Projecten							
Derden meetdienst							
MRA							
Overige baten							
Provincie Gelderland programmakosten (Meetdienst)							
Gemeente Arnhem programmakosten (WABO)							
Gemeente Lingewaard programmakosten (WABO)							
Derden GUOV programmakosten							
Derden RVMK programmakosten (zie bijlage)							
Derden ORM programmakosten (zie bijlage)							
Gemeente Arnhem , bijdrage frictiekosten							
Baten Incidenteel programmakosten (zie bijlage)							
Totaal Baten	4.096.731		3.908.600	2.592.682	2.933.018	340.336	voordelig
Mutaties reserves							
Onttrekking reserves							
Toevoeging reserves							
Saldo	889.406				873.062	873.062	voordelig

Toelichting:

De cijfers die in de kolom jaarrekening 2015 zijn opgenomen wijken vanwege een andere rubricering af zoals die in de jaarrekening 2015 zijn opgenomen. De reden hiervoor is om de inzichtelijkheid te verhogen. Het totaalsaldo van het programma wijkt echter niet af van het saldo dat in de jaarrekening 2015 is opgenomen.

Bij het opstellen van de meerjarenprogrammabegroting 2016-2019 was er sprake van 5 programma's. In de loop van 2017 bleek dat het noodzakelijk was om een programma Algemeen toe te voegen. Deze is bij de 2e begrotingswijziging 2016 aan de begroting toegevoegd. Uiteindelijk bleek dat er met name veel meer juridische uren aan dit programma zijn toegerekend dan waarmee tijdens het opstellen van de 2e wijziging rekening was gehouden. Dit verklaart veelal de grote afwijkingen voor de lasten van "uren x tarief" op alle programma's.

Er zijn lagere lasten omdat er minder uren op dit programma zijn verantwoord dan begroot. Hogere baten voor een bedrag van afgerond € 340.000 vanwege een extra bijdrage (€ 310.000) in het kader van VVGB. Daarnaast zijn er aanvullende opdrachten door partners voor een bedrag van € 30.000 verstrekt.

2.2.5 Programma handhaving bouw, bodem en vuurwerk

We verzorgen het toezicht en de handhaving bouw voor de volgende partners: provincie Gelderland en de gemeenten Arnhem, Lingewaard en Renkum. Daarmee zien we erop toe dat er veilig wordt gebouwd. Ook zien we erop toe dat bestaande panden veilig blijven en gebruikt worden volgens het bestemmingsplan. We houden toezicht op kamerverhuur, maar ook op de bescherming van monumenten. We zorgen ervoor dat bij sloop geen onnodige verspreiding van stof, geluid of asbest plaatsvindt.

Voor bodem zien we toe op het beschermen en zo nodig herstellen van de bodemkwaliteit. We controleren welke kwaliteit grond wordt gebruikt. Door de sanering van de bodem te begeleiden en te toetsen, dragen we bij aan een schone bodem in heel Gelderland. Bij bouw- en milieuactiviteiten beoordelen we vooraf de onderzoeken die de initiatiefnemers aanleveren. We merken steeds meer dat partners onze deskundigheid vragen dan een aantal jaren geleden.

We verlenen ontbrandingstoestemmingen voor vuurwerkevenementen in heel Gelderland. Deze vergunningaanvragen handelen we binnen de gestelde termijnen af. We zien ook toe op een juiste uitvoering van vergunde en gemelde vuurwerkevenementen. Hierbij bewaken we dat de exploitanten de veiligheidsafstanden in acht nemen en geen onnodige hinder voor omgeving en flora en fauna veroorzaken.

Wat hebben we bereikt?

Speerpunten binnen het programma handhaving bouw, bodem en vuurwerk zijn:

Product	Speerpunt
Toezicht asbest	We zien toe op uitvoering conform de regels. De basis is een goed inventarisatierapport zodat risico's voor verspreiding van losse vezels minimaal is. Bij overtreding treden we bestuursrechtelijk en zo nodig strafrechtelijk op, waarbij we nauw samenwerken met de inspectie sociale zaken en werkgelegenheid.
Toezicht Besluit bodemkwaliteit	We toetsen alle ingekomen meldingen waarbij grond wordt toegepast binnen de termijn. Op onduidelijke of incomplete meldingen zien we extra scherp toe. We letten ook op niet gemelde grondwerken, omdat juist daar grotere risico's zijn op toepassing van niet geschikte grond.
Toezicht bodemsanering	We houden toezicht op doelmatige en kosteneffectieve uitvoering van bodemsaneringen, volgens wettelijke eisen.
Uitvoeren controles Wabo bouw, bestaande voorraad en bestemmingsplan	We zien toe op bouwen en gebruik conform woningwet/bouwbesluit. Kleine werken bezoeken we tijdens de afronding. Grote werken bezoeken we meerdere malen.
Handhaving BAG	We inspecteren en rapporteren bestaande panden op voldoen aan BAG-eisen. Ook geven we een advies voor het toekennen van huisnummers.

Prestatie indicatoren

Bij de bovenstaande speerpunten zijn de volgende prestatie indicatoren vastgesteld:

Product	Prestatie indicator
Toezicht asbest	Minimaal 1 controle per locatie.
Toezicht Besluit bodemkwaliteit	Het uitvoeren van milieutoezicht bij activiteiten die vallen onder het Besluit bodemkwaliteit en milieutoezicht bij bodemsanering. We toetsen alle meldingen administratief en controleren ten minste 80 % van de werken in het veld.
Toezicht bodemsanering	We controleren minimaal 70 % van de Wbb saneringsgevallen. Elke saneringslocatie die we bezoeken controleren we minimaal 1 maal. Daarnaast beoordelen we 100 % van de ingediende evaluatieverslagen.
Uitvoeren controles Wabo bouw, bestaande voorraad en bestemmingsplan	Elke vergunning controleren we minimaal 2 maal. De vergunningvrije werken controleren we in 70 % van de gevallen.
Toezicht vuurwerk	We controleren tweederde van alle evenementenlocaties.

Product	Prestatie indicator	Gerealiseerd	Toelichting
Toezicht asbest	Minimaal 1 controle per locatie	Ja	De locaties die we controleren op basis van prioritering (dus de risicovolle saneringen) bezoeken we minimaal 1 maal.
Toezicht Besluit bodemkwaliteit	We toetsen 100 % van de meldingen administratief. 80% van alle werken wordt vervolgens in het veld gecontroleerd.	Ja/Nee	Alle ingediende meldingen zijn getoetst en administratief afgehandeld. Door capaciteitstekort heeft toezicht in het veld echter in een minimale variant plaats gevonden.
Toezicht bodemsanering	70% van alle gevallen is tenminste 1 maal gecontroleerd. 100% van de ingediende evaluatieverslagen (prov) is getoetst.	Nee Ja	Door capaciteitstekort is gemiddeld 53% gerealiseerd. Alle ingediende evaluaties zijn getoetst.
Controles Bouw	Elke vergunning controleren we tenminste 1 maal.	Deels	Vanwege druk op de capaciteit en een bezuinigingsmaatregel hebben wij een achterstand opgelopen.
Toezicht vuurwerk	60% van alle locaties gecontroleerd.	Ja	Controles voeren wij uit volgens de criteria uit het provinciale toezichtsplan vuurwerk 2007. Het criterium voor minimaal te controleren locaties is 60%. Het gerealiseerde percentage is 65,1%.

Wat hebben we er voor gedaan?

Vuurwerk: voorop staat een veilig gebruik van vuurwerk. Zowel rond de jaarwisseling als bij evenementen door het jaar heen. Kern is een veilig gebruik van professioneel vuurwerk door de bezigers en bescherming van toeschouwers.

Bodem: bodemverontreinigingen (percelen) betekenen mogelijk een risico voor de gebruiker. Voorkomen van contact met de verontreiniging is daarom speerpunt. Zowel bij verontreiniging in de bodem als bij het ontgraven en toepassen van grond in werken. Daartoe houden we toezicht op bodemsaneringen en op werken met grond. Bodem kent ook het risico van niet-ontplofte munitie (CE/OCE). De daarmee verbonden risico's noodzaken in de regio Arnhem tot voorzichtigheid bij graafwerkzaamheden.

Archeologie: in de bodem bevindt zich ook nog steeds een belangrijk deel van ons erfgoed. We verzekeren ons van een degelijke toets vooraf op plaatsen die een hoge archeologische verwachting kennen.

Output

Programma 4 Handhaving bouw bodem vuurwerk	Aantal producten begroot	Aantal gerealiseerde producten
E.02.1 Advies verstrekken bodem	509	220
E.02.2 Rapport beoordelen archeologie	180	20
E.16.2 Advies verstrekken vuurwerk	5	1
TB.01.1 Controle bouw (klein)	1487	1076
TB.01.2 Controle bouw (gemiddeld)	805	1217
TB.01.3 Controle bouw (groot)	570	285
TB.01.4 Controle kamerverhuur	58	77
TB.02.1 Controle uitvoeren evenement	3	1
TB.03.1 Beoordelen rapportageverplichting		1243
TG.01.1 Melding behandelen bodemsanering		976
TG.01.2 Melding behandelen toepassen grond	293	278
TG.01.3 Beoordelen rapportageverplichting		4
TG.02.1 Controle uitvoeren bodemsanering	470	234
TG.02.2 Controle uitvoeren toepassen grond	50	26
TG.02.3 Controle uitvoeren puinbrekers	26	6
TV.01.1 Controle uitvoeren vuurwerk	220	96
TV.01.2 Beoordelen rapportageverplichting		39
VG.01.1 Beoordelen saneringsevaluatie	290	368
VV.01.1 Behandelen aanvraag ontbrandingstoestemming	83	51
VV.02.1 Melding behandelen vuurwerk	120	110
Totaal	5.169	6.328

NB. In deze tabel is alleen het resultaat van geleverde producten (en dus niet het resultaat van verleende diensten en abonnementen) weergegeven.

Toelichting belangrijkste afwijkingen

TG.01.1 Melding behandelen bodemsanering: dit product is zowel bij de provincie als bij Arnhem niet opgenomen geweest in de werkprogramma's van 2016. Het is echter een vast onderdeel is van het werkproces. De uren zijn echter (grotendeels) begroot onder het product Controle uitvoeren bodemsanering (TG.02.1).

TG.02.1 Controle uitvoeren bodemsanering: vanwege capaciteitstekort bleef realisatie achter op begroot.

TG.02.2 Controle toepassen grond: vanwege capaciteitstekort bleef realisatie achter op begroot.

VG.01.1 Beoordeling saneringsevaluatie: dit product is vraaggestuurd. Wettelijk moet 100% behandeld worden waarop een besluit wordt genomen.

Wat heeft het gekost?

		Jaarrekening 2015		Begroting 2016 primair	Begroting 2016 na 2e wijziging	Jaarrekening 2016	Verschil	
Lasten								
Handhaving bouw, bodem en vuurwerk	uren x tarief directe kosten	3.056.491		2.833.600	2.944.707,00	2.528.170	416.537	voordelig
Totaal Lasten		3.056.491		2.833.600	2.944.707	2.528.170	416.537	voordelig
Baten								
Gemeente Arnhem		1370.537		1344.100	1206.558	1099.152	-107.406	nadelig
Gemeente Doesburg		6.440		6.300	4.973	4.973		
Gemeente Duiven		8.350		7.300	16.677	16.677		
Gemeente Lingewaard		590.160		584.500	468.333	468.333		
Gemeente Overbetuwe		68.390		66.900	63.036	63.036		
Gemeente Renkum		16.103		7.300	240.363	240.363		
Gemeente Rheden		61.660		42.300	44.523	44.523		
Gemeente Rijnwaarden		25.640		28.300	14.459	14.459		
Gemeente Rozendaal					612	612		
Gemeente Westervoort		5.860		5.000	6.579	6.579		
Gemeente Zevenaar		34.710		44.700	46.665	46.665		
Provincie Gelderland		799.910		696.900	797.130	797.130		
Derden Bovenregionale Taken								
Derden Nijmegen					34.800		-34.800	nadelig
Derden ISV-Arnhem								
Derden Externe Veiligheid								
Derden Overig								
Derden Projecten								
Derden meetdienst								
MRA								
Overige baten								
Provincie Gelderland programmakosten (Meetdienst)								
Gemeente Arnhem programmakosten (WABO)								
Gemeente Lingewaard programmakosten (WABO)								
Derden GUOV programmakosten								
Derden RVMK programmakosten (zie bijlage)								
Derden ORM programmakosten (zie bijlage)								
Gemeente Arnhem , bijdrage frictiekosten								
Baten Incidenteel programmakosten (zie bijlage)								
Totaal Baten		2.987.760		2.833.600	2.944.707	2.802.501	-142.206	nadelig
Mutaties reserves								
Onttrekking reserves								
Toevoeging reserves								
Saldo		-68.732				274.331	274.331	voordelig

Toelichting:

De cijfers die in de kolom jaarrekening 2015 zijn opgenomen wijken vanwege een andere rubricering af zoals die in de jaarrekening 2015 zijn opgenomen. De reden hiervoor is om de inzichtelijkheid te verhogen. Het totaalsaldo van het programma wijkt echter niet af van het saldo dat in de jaarrekening 2015 is opgenomen.

Bij het opstellen van de meerjarenprogrammabegroting 2016-2019 was er sprake van 5 programma's. In de loop van 2017 bleek dat het noodzakelijk was om een programma Algemeen toe te voegen. Deze is bij de 2e begrotingswijziging 2016 aan de begroting toegevoegd. Uiteindelijk bleek dat er met name veel meer juridische uren aan dit programma zijn toegerekend dan waarmee tijdens het opstellen van de 2e wijziging rekening was gehouden. Dit verklaart veelal de grote afwijkingen voor de lasten van "uren x tarief" op alle programma's.

Er is een voordelig resultaat op uren x tarief omdat er minder uren zijn besteed dan begroot. Daartegenover staan lagere opbrengsten voor een bedrag van afgerond € 107.000 van gemeente Arnhem omdat er in 2016 minder handhavingsuren dan begroot zijn gemaakt in het kader van bouwtaken. Ook is een bedrag van afgerond € 35.000 niet aan gemeente Nijmegen gefactureerd omdat de overdracht van de betreffende taak pas eind 2016 concreet is gemaakt. De betreffende werkzaamheden zijn in 2016 ook niet uitgevoerd.

2.2.6 Programma advies en overige taken

We voeren op contractbasis diverse specifieke (advies)werkzaamheden uit op het gebied van o.a.:

- geluid: sanering (spoor)weglawaai, laag frequent geluid, trillinghinder, zonebeheer industrieterreinen, industrielawaai, besluiten hogere grenswaarden;
- externe veiligheid;
- (uitvoerings)beleid;
- programmering en verslaglegging;
- milieuadvisering i.r.t. ruimtelijke ordening en
- duurzaam bouwen.

Verder beschikt ODRA overeen geaccrediteerd Bureau Milieumetingen. Dit bureau voert metingen uit op het gebied van emissie, immissie en geluid, brengt over de uitkomsten (afhandelings)advies uit en verzorgt monsternemingen. In 2016 is ook gestart met uitvoering van lichthindermetingen en advisering over de uitkomsten. Ook worden werkzaamheden uitgevoerd voor de andere omgevingsdiensten in Gelderland, bijvoorbeeld emissiemetingen bij VVGB-inrichtingen. Op basis van specifiek verstrekte opdrachten worden incidenteel ook werkzaamheden voor omgevingsdiensten buiten Gelderland uitgevoerd.

Werkzaamheden op het gebied van externe veiligheid (GUOV) worden voor alle partners verricht.

Wat hebben we bereikt?

Er wordt onderscheid gemaakt tussen speerpunten die voor alle partners gelden en speerpunten die specifiek tussen één partner en ODRA zijn geformuleerd. Met name partner provincie Gelderland heeft specifieke speerpunten en daaraan gekoppelde prestatie-indicatoren ingebracht.

Speerpunten algemeen

Speerpunten binnen het programma advies en overige taken zijn:

Product	Speerpunt
Adviezen	Adviezen worden tijdig verstrekt, dus rekening houdend met wettelijke termijnen en/of gemaakte afspraken partner - ODRA.
Adviezen	Adviezen voldoen aan de daaraan te stellen wettelijke kwaliteitseisen en/of aan tussen partner en ODRA vastgelegde kwaliteitseisen.
Projecten	Projecten worden uitgevoerd conform vooraf tussen partner en ODRA vastgelegde projectcondities en resultaatbeschrijvingen.

Toelichting speerpunten algemeen:

De tijdigheid van advisering is in 2016 ten opzichte van 2015 verbeterd. Vacatures, ziekteverzuim en een hogere dan geraamde vraag naar bepaalde advisering (bijvoorbeeld geluidadvisering) hebben in 2016 wel incidenteel tot termijnoverschrijdingen geleid. Voor bepaalde specialismen is binnen ODRA maar een beperkt aantal deskundigen beschikbaar. Dat kan continuïteitsproblemen veroorzaken.

ODRA heeft in 2016 gewerkt aan het opleiden van medewerkers om te kunnen voldoen aan de Kwaliteitscriteria 2.1. Verder is ook op het gebied van advisering gewerkt aan het verbeteren van werkprocessen.

In 2016 uitgevoerde projecten hebben specifiek betrekking op saneringsprojecten spoor- en wegverkeerslawaai. Projecten zijn uitgevoerd voor gemeenten Arnhem en Renkum. Verder is een aantal projecten uitgevoerd (en nog in uitvoering) in opdracht van Omgevingsdienst Veluwe IJssel (OVIJ). Bij deze projecten worden de werkzaamheden gesubsidieerd door Bureau Sanering Verkeerslawaai.

Speerpunten partner provincie Gelderland

Voor partner provincie Gelderland zijn de volgende speerpunten en daaraan gekoppelde prestatie-indicatoren vastgelegd:

Product	Speerpunt
Operationeel beleid	
Jaarverslag 2015	Het opstellen van het Jaarverslag Handhaving is een verplichting in het kader van de BOR. Onderdeel van het Jaarverslag is het overzicht van bedrijven waarover meer dan 20 klachten zijn binnengekomen.
Werkplan 2016	Het opstellen van een Werkplan voor handhaving is een verplichting in het kader van de BOR. Voor de provincie en de Gelderse Omgevingsdiensten is het van belang scherp te hebben wat de prioriteiten en werkzaamheden voor 2016 zijn.
Naleefgedrag	KPI naleefgedrag monitoren.
Kwaliteitscriteria	Voldoen aan de kwaliteitscriteria.
Milieumetingen	
Emissiemetingen	Uitvoering regulier meetprogramma 2016. Uitvoering project Stookinstallaties. Uitvoering project 4^{e} tranche Activiteitenbesluit.
Geluidmetingen	Uitvoering regulier meetprogramma en metingen in klachtsituaties.
Advisering	Ondersteuning vergunningverlening en toezicht/handhaving.
Luchtkwaliteitsmetingen	Metingen langs wegen van fijn stof, zwarte rook en NO2.
Monsternemingen	Reguliere monsternemingen indirecte lozingen o.b.v. regulier meetprogramma provincie Gelderland / project indirecte lozingen.

Prestatie indicatoren

Bij de bovenstaande speerpunten zijn de volgende prestatie indicatoren voor milieumetingen vastgesteld:

Product	Gerealiseerd Ja/nee	Toelichting
90 % van uitgevoerde milieumetingen vindt plaats conform de van toepassing zijnde werkvoorschriften	Ja	Score 100%. KPI is gerealiseerd.
90 % van de concept-rapporten milieumetingen is binnen een termijn van twee weken na binnenkomst van de analyseresultaten beschikbaar	Nee	Score 74%. KPI is niet gerealiseerd. Een KPI van 90% is niet realistisch. Door de voortgang in de uitvoering van metingen staat deze KPI altijd onder druk en is een score van 90% niet haalbaar.
90% van het jaarplan milieumetingen wordt uitgevoerd	Nee	Score 75%. KPI is niet gerealiseerd. Mede als gevolg van een vacature die per 1 juni 2016 pas is ingevuld en de uren die ingezet zijn op het project Natuurbeschermingswet en het project Enose.
90% van de definitieve rapporten milieumetingen wordt binnen een termijn van drie weken na verschijnen door handhaving verzonden aan de inrichtinghouder	Nee	Bureau Milieumetingen heeft in aanvraag en afhandeling aan opdrachtgevers opgenomen om het bureau binnen 3 weken na verschijning rapport een afschrift te sturen. Bij circa de helft van de rapporten verstuurd door handhaving ontvangen we een kopie van de brief. Daarmee is niet te bepalen, of aan de KPI is voldaan.

Wat hebben we er voor gedaan?

We hebben de werkzaamheden die vallen binnen het programma advies en overige taken uit met goed opgeleide en gedreven medewerkers uitgevoerd. De Kwaliteitscriteria 2.1 zijn daar waar relevant (o.a. externe veiligheid, geluid, lucht) geïmplementeerd binnen het programma. In 2016 zijn de in dat verband vereiste opleidingen en trainingen goeddeels afgerond. Daar waar de Kwaliteitscriteria 2.1. voor bepaalde advies- en overige taken niet van toepassing zijn streeft ODRA eveneens naar hoge kwaliteit van dienstverlening op basis van duurzame inzetbaarheid van medewerkers.

Output

Programma 5 Advies	Aantal producten begroot	Aantal gerealiseerde producten
E.07.2 Advies verstrekken geluid		33
E.08.1 Controle meting geluid	14	14
E.08.2 Onderzoek LFG en trillingen	2	17
E.08.3 Referentie meting geluid	10	1
E.09.1 Advies verstrekken lichthinder		2
E.10.3 Rapport beoordelen lucht complex	28	30
E.10.4 Rapport beoordelen lucht eenvoudig	73	51
E.11.1 Monsterneming afvalwater	12	7
E.12.1 Onderzoek en advies lucht klein		7
E.12.2 Onderzoek en advies lucht middel	44	20
E.12.3 Onderzoek en advies lucht groot		6
E.12.4 Onderzoek en advies meten en registreren	19	12
E.12.5 Luchtkwaliteitsmeting langs wegen		3
E.13.3 Advies verstrekken subsidie woningisolatie		74
E.14.2 Advies verstrekken omgevingsveiligheid		66
E.15.1 Advies verstrekken milieuzonering		128
Totaal	202	471

NB. In deze tabel is alleen het resultaat van geleverde producten (en dus niet het resultaat van verleende diensten en abonnementen) weergegeven.

De hiervoor gepresenteerde cijfers zijn voor wat betreft de levering door Bureau Milieumetingen beïnvloed door een vacature binnen dat team en uitvoering van omvangrijke werkzaamheden voor projecten in opdracht van provincie Gelderland. Verder is gegeven dat de levering van een aantal producten (sterk) vraaggestuurd is. In de praktijk kan hierdoor de realisatie afwijken van hetgeen geraamd is (bijvoorbeeld product referentie meting geluid, advies verstrekken geluid).

Wat heeft het gekost?

	Jaarrekening 2015		Begroting 2016 primair	Begroting 2016 na 2e wijziging	Jaarrekening 2016	Verschil	
Lasten							
Advies en overige taken uren x tarief	1.761.476		1.307.800	1.467.056	1.217.965	249.090	voordelig
directe kosten	770.413		257.500	343.800	566.188	-222.388	nadelig
Totaal Lasten	2.531.890		1.565.300	1.810.856	1.784.153	26.702	voordelig
Baten							
Gemeente Arnhem	232.340		152.600	152.159	152.159		
Gemeente Doesburg	1.850		2.000	1.530	1.530		
Gemeente Duiven	-6.650		-1.000	1.148	1.148		
Gemeente Lingewaard	152.100		116.100	93.560	93.560		
Gemeente Overbetuwe	11.270		-3.200	5.355	5.883	528	voordelig
Gemeente Renkum	14.960		-1.100	25.245	25.245		
Gemeente Rheden	13.000		3.200	12.240	12.240		
Gemeente Rijnwaarden	11.520		8.900	7.880	7.880		
Gemeente Rozendaal	586						
Gemeente Westervoort				3.060	3.060		
Gemeente Zevenaar	13.580		6.600	1.148	1.148		
Provincie Gelderland	656.670		671.000	590.733	615.596	24.863	voordelig
Derden Bovenregionale Taken							
Derden Nijmegen							
Derden ISV-Arnhem	138.040						
Derden Externe Veiligheid	134.557			121.400	134.564	13.164	voordelig
Derden Overig	30.445		140.400	232.600	84.039	-148.561	nadelig
Derden Projecten	503.433				224.320	224.320	voordelig
Derden meetdienst	13.346						
MRA			98.200				
Overige baten	125.780		114.100	114.000	283.582	169.582	voordelig
Provincie Gelderland programmakosten (Meetdienst)	206.000		206.000	206.000	301.679	95.679	voordelig
Gemeente Arnhem programmakosten (WABO)							
Gemeente Lingewaard programmakosten (WABO)							
Derden GUOV programmakosten				15.000		-15.000	nadelig
Derden RVMK programmakosten (zie bijlage)				105.000	140.441	35.441	voordelig
Derden ORM programmakosten (zie bijlage)				71.300	24.050	-47.251	nadelig
Gemeente Arnhem , bijdrage frictiekosten							
Baten Incidenteel programmakosten (zie bijlage)	247.200		51.500	51.500	51.500		
Totaal Baten	2.500.027		1.565.300	1.810.856	2.163.620	352.765	voordelig
Mutaties reserves							
Onttrekking reserves	175.614				365.524	365.524	voordelig
Toevoeging reserves							
Saldo	143.751				744.991	744.991	voordelig

Toelichting:

De cijfers die in de kolom jaarrekening 2015 zijn opgenomen wijken vanwege een andere rubricering af zoals die in de jaarrekening 2015 zijn opgenomen. De reden hiervoor is om de inzichtelijkheid te verhogen. Het totaalsaldo van het programma wijkt echter niet af van het saldo dat in de jaarrekening 2015 is opgenomen.

Bij het opstellen van de meerjarenprogrammabegroting 2016-2019 was er sprake van 5 programma's. In de loop van 2017 bleek dat het noodzakelijk was om een programma Algemeen toe te voegen. Deze is bij de 2e begrotingswijziging 2016 aan de begroting toegevoegd. Uiteindelijk bleek dat er met name veel meer juridische uren aan dit programma zijn toegerekend dan waarmee tijdens het opstellen van de 2e wijziging rekening was gehouden. Dit verklaart veelal de grote afwijkingen voor de lasten van "uren x tarief" op alle programma's.

Er is een voordelig saldo op uren x tarief voor een bedrag van afgerond € 249.000 en een nadelig resultaat op de directe kosten van afgerond € 222.000.

De directe kosten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Kosten ORM: € 24.000

Kosten overige projecten: € 170.000

Kosten RVMK: € 76.000

Kosten Meetdienst: € 297.000

De baten op dit programma laten een voordelig saldo van afgerond € 353.000 ten opzichte van de begroting zien.

In dit programma wordt de onttrekking aan de volgende reserves verantwoord.

Reserve IKB (vakantiegeld juni 2016 tot en met december 2016)	€ 250.000
Reserve Opleidingsplan	€ 99.000
Reserve Externe Veiligheid	€ 17.000

2.2.7 Totaal overzicht programma's 2016

	Jaarrekening 2015		Begroting 2016 primair	Begroting 2016 na 2e wijziging	Jaarrekening 2016	Verschil	
Lasten							
TOTAAL uren x tarief	12.493.226		12.070.000	12.437.700	13.594.774	-1.157.074	nadelig
directe kosten	1.567.482		1.202.500	516.800	694.331	-177.531	nadelig
Totaal Lasten	14.060.708		13.272.500	12.954.500	14.289.105	-1.334.605	nadelig
Baten							
Gemeente Arnhem	4.562.770		4.679.900	4.145.800	4.348.831	203.031	voordelig
Gemeente Doesburg	66.400		66.500	66.500	70.463	3.963	voordelig
Gemeente Duiven	143.500		143.600	133.000	133.001	1	voordelig
Gemeente Lingewaard	2.311.801		2.312.000	2.141.000	2.141.000		
Gemeente Overbetuwe	527.200		526.800	504.600	520.879	16.279	voordelig
Gemeente Renkum	398.673		197.400	1.085.300	1.085.300		
Gemeente Rheden	481.300		481.400	481.400	483.007	1.607	voordelig
Gemeente Rijnwaarden	203.100		202.700	202.700	202.700		
Gemeente Rozendaal	6.520			12.300	12.300		
Gemeente Westervoort	66.400		66.500	66.500	66.500		
Gemeente Zevenaar	285.100		285.000	285.000	285.000		
Provincie Gelderland	2.324.179		2.427.100	2.283.500	2.386.100	102.600	voordelig
Derden Bovenregionale Taken	598.753		260.800	354.700	664.683	309.983	voordelig
Derden Nijmegen				34.800		-34.800	nadelig
Derden ISV-Arnhem	138.040						
Derden Externe Veiligheid	134.557			121.400	134.564	13.164	voordelig
Derden Overig	263.172		208.000	300.200	224.957	-75.243	nadelig
Derden Projecten	503.433				224.320	224.320	voordelig
Derden meetdienst	13.346						
MRA			98.200				
Overige baten	125.780		114.100	114.000	283.582	169.582	voordelig
Provincie Gelderland programmakosten (Meetdienst)	206.000		206.000	206.000	301.679	95.679	voordelig
Gemeente Arnhem programmakosten (WABO)	682.493		802.000	50.000	35.390	-14.610	nadelig
Gemeente Lingewaard programmakosten (WABO)	114.576		143.000	123.000	92.753	-30.247	nadelig
Derden GUOV programmakosten				15.000		-15.000	nadelig
Derden RVMK programmakosten (zie bijlage)				105.000	140.441	35.441	voordelig
Derden ORM programmakosten (zie bijlage)				71.300	24.050	-47.251	nadelig
Gemeente Arnhem , bijdrage frictiekosten							
Baten Incidenteel programmakosten (zie bijlage)	247.200		51.500	51.500	51.500		
Totaal Baten	14.404.293		13.272.500	12.954.500	13.912.997	958.497	voordelig
Mutaties reserves							
Onttrekking reserves							
Toevoeging reserves							
Vennootschapsbelasting							
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting							
Het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten	519.198			0	-376.108	-376.108	nadelig
Mutatie reserves							
Onttrekking reserves	175.614				436.363	436.363	voordelig
Het gerealiseerde resultaat	519.198			0	60.255	60.255	voordelig

Toelichting:

In het totaaloverzicht programma's is het totaal van de programma's weergegeven.

Het totaal van dit overzicht sluit aan bij de totalen die genoemd zijn in het overzicht van Baten en Lasten van paragraaf 4.1.

Voor de bedragen die genoemd zijn bij "derden RVMK" en "derden ORM" gelden specifieke verrekeningsleutels. Overzichten van de bijdragen per deelnemer zijn als bijlagen toegevoegd. Ook zijn voor de bijdragen "primair proces, "programmakosten" en "Incidenteel" per partner bijlagen opgenomen.

De cijfers die in de kolom jaarrekening 2015 zijn opgenomen wijken vanwege een andere rubricering af zoals die in de jaarrekening 2015 zijn opgenomen. De reden hiervoor is om de inzichtelijkheid te verhogen. Het totaalsaldo van het programma wijkt echter niet af van het saldo dat in de jaarrekening 2015 is opgenomen.

2.3 Stelseltaken

Binnen het stelsel van Gelderse Omgevingsdiensten is afgesproken dat iedere omgevingsdienst een zogenaamde stelseltaak uitvoert. Dit houdt verband met efficiency en robuustheid (voldoen aan kwaliteitscriteria). ODRA staat opgesteld voor complexe handhaving. De budgetten voor deze stelseltaken zijn door de partners ingebracht bij de regionale omgevingsdienst. De uitvoerende omgevingsdienst brengt de kosten voor het uitvoeren van de stelseltaak in rekening bij de andere omgevingsdiensten. De kosten van de stelseltaken die ODRA uitvoert, worden in rekening gebracht bij de andere Gelderse Omgevingsdiensten. Hieronder leest u een toelichting op de stelseltaak van ODRA.

2.4 Complexe handhaving ODRA

Omgevingsdienst Regio Arnhem voert de stelseltaak met betrekking tot toezicht en handhaving bij complexe bedrijven uit. In elke regio van één van de zeven Gelderse Omgevingsdiensten zijn bedrijven gevestigd die vallen onder de categorie "complexe bedrijven". Voor deze bedrijven geldt de afspraak dat ze worden gecontroleerd door toezichthouders die voldoen aan de Kwaliteitscriteria 2.1 voor het onderdeel "complex". Drie omgevingsdiensten hebben onvoldoende complexe bedrijven (van een bepaalde categorie) in hun gebied liggen. Voor die categorie bedrijven voert ODRA - als stelsteltaak - het toezicht bij die bedrijven uit, zodat aan de kwaliteitscriteria wordt voldaan. Bij deze stelseltaak hoort ook het diepgaande administratieve toezicht, het specialisme melden en het registreren van afvalstoffen. Indien nodig worden door de ODRA medewerkers ook projecten bij complexe bedrijven uitgevoerd.

In 2016 heeft ODRA net als eerdere jaren toezicht uitgevoerd bij complexe bedrijven bij drie omgevingsdiensten in de Vallei, Noord-Veluwe en de regio Veluwe IJssel.

2.5 Evaluatie samenwerking Gelderse Omgevingsdiensten

In 2016 is de samenwerking binnen de Gelderse Omgevingsdiensten geëvalueerd. De evaluatie is door een extern bureau uitgevoerd. Het doel van de evaluatie was het inzicht krijgen in het functioneren van het Gelders Stelsel en het benoemen van ontwikkelpunten. Provincie en gemeenten hebben een bijdrage aan deze evaluatie geleverd. Uit de evaluatie bleek dat het stelsel de afgelopen jaren zijn meerwaarde heeft bewezen. De Gelderse Omgevingsdiensten hebben recht van bestaan. Ze zijn voldoende adaptief en stabiel gebleken. Uit de evaluatie bleek eveneens dat de Gelderse Omgevingsdiensten in staat zijn in te spelen op en zich aan te passen aan de (nieuwe) eisen en behoeften van partners binnen

en buiten het stelsel. Voor de ‘highlights’ van het stelsel verwijzen we u naar de bijlage 3, ‘Highlights Gelderse Omgevingsdiensten’. In bijlage 4 vindt u de eindrapportage projectportfolio 2016 van de Gelderse Omgevingsdiensten.

Wilt u meer weten over de stelselactiviteiten van de Gelderse Omgevingsdiensten in 2016? Lees dan het document ‘Eindrapportage projectportfolio 2016’. U vindt dit document in de bijlage.

3 Verplichte paragrafen

3.1 Inleiding

In deze paragrafen wordt ingegaan op het beleid met betrekking tot de beheersmatige aspecten van de organisatie. In het Besluit begroting en verantwoording (BBV) staat aangegeven dat in de begroting ten minste de volgende paragrafen opgenomen moeten zijn:

- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering
- Bedrijfsvoering
- Lokale heffingen
- Verbonden partijen
- Grondbeleid

De paragrafen “lokale heffingen”, “verbonden partijen” en “grondbeleid” zijn niet op Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) van toepassing. De overige paragrafen staan hieronder.

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen geeft aan in welke mate ODRA in staat is financiële tegenvallers op te vangen. Bij het opstellen van de begroting en de jaarrekening dienen de voorzienbare en kwantificeerbare risico’s zo goed mogelijk in beeld te worden gebracht.

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing dient ten minste te worden opgenomen:

- inventarisatie van de weerstandscapaciteit
- inventarisatie van de risico’s
- inventarisatie van het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico’s

3.2.1 Bepaling weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, op te kunnen vangen. Tot de aanwezige weerstandscapaciteit van de omgevingsdienst kunnen slechts twee posten worden gerekend:

- Reserves
- Post onvoorzien

In onderstaande tabel is de opbouw van het weerstandsvermogen per 01-01-2016 en per 31-12-2016 weergegeven.

	1-1-2016 (excl. bestemming rekeningresultaat 2015)	**31-12-2016** (excl. bestemming rekeningresultaat 2016)
Algemene Reserve	500.000	500.000
Bestemmingsreserves		
- Provincietaken	162.613	91.774
- Bureau Milieumetingen	186.925	202.650
- Opleidingsplan	98.546	0
- MRA Externe Veiligheid	16.978	0
Onvoorzien (niet gebruikt in 2016)	59.500	59.500
Totaal	**1.024.562**	**853.924**

Na uitnutting van de weerstandscapaciteit is de omgevingsdienst op de bijdrage van de deelnemers aangewezen.

De gekwantificeerde risico's dienen op de weerstandscapaciteit in mindering te worden gebracht.

3.2.2 Inventarisatie risico's

In 2015 heeft een uitgebreide risico-analyse plaatsgevonden. Hiervoor hebben de directeur, afdelingshoofden en de controller van ODRA input geleverd. Ten behoeve van de jaarstukken 2016 is bekeken of de risico's zich hebben voorgedaan en is gekeken of er aan deze lijst nieuwe risico's toegevoegd moesten worden.

De voornaamste risico's waren/zijn:

Risico's taak-uitvoering
Hieronder wordt verstaan het risico van aansprakelijkstelling bij de reguliere taakuitvoering, risico dat gedelegeerde bevoegdheden onduidelijk zijn en niet helder zijn vastgelegd.
Dit risico heeft zich in 2016 niet voorgedaan.

Efficiency-taakstelling
ODRA moet hetzelfde werk verzetten met minder capaciteit.
Dit risico heeft zich in 2016 voorgedaan vanwege de efficiency taakstelling en is opgevangen door de flexibele schil te verkleinen.

ICT
Risico's als gevolg van het gebruik van verschillende (workflow)systemen
Eind 2015 is ODRA geheel over op het workflowsysteem S4O. Ook in 2016 zijn nog wel kinderziektes en afstemmingsproblemen met partners.

Informatie-huishouding
Gegevens zijn nog niet optimaal vindbaar, processen m.b.t. informatieverwerking etc. zijn nog niet sluitend.

Ultimo 2016 is er nog een aantal openstaande punten.

Invoering vennootschapsbelasting
Gevolgen van de invoering van vennootschapsbelasting voor ODRA.
In 2016 zijn door de omgevingsdiensten afspraken gemaakt met de Belastingdienst, waardoor het risico op het verschuldigd zijn van vennootschapsbelasting zich in 2016 niet heeft voor gedaan.

Outputfinanciering
Het risico van outputfinanciering is dat de vraag af kan wijken van de begroting. Hierover zijn in december 2016 in het Algemeen Bestuur afspraken gemaakt. Daardoor zal het genoemde risico zeer beperkt zijn.
Dit risico is niet opgetreden in 2016. In 2016 was nog sprake van inputfinanciering.

Externe ontwikkelingen m.b.t. bouwen
Risico's indien privatisering wordt doorgevoerd en taken uitgevoerd kunnen gaan worden door private partijen en/of wanneer er als gevolg van de bouwcrisis minder werk is.
Dit risico heeft zich in 2016 niet voorgedaan.

Aanbesteden ipv quasi-inbesteden
Werkzaamheden mogen niet meer dan een bepaald deel van de omzet bedragen, wil er nog sprake zijn van quasi-aanbesteden bij haar deelnemers.
Dit risico heeft zich in 2016 niet voorgedaan.

Mismatch aanwezige en benodigde capaciteit
Als gevolg van verschil in soort opdrachten en beschikbare mankracht, niet mee kunnen komen met de noodzakelijke ontwikkeling naar ondernemende ambtenaar of bij schoksgewijze opdrachtverstrekking.
Dit risico heeft zich in 2016 niet voorgedaan.

Terugtreden deelnemers
Risico dat een partner besluit taken (gedeeltelijk) niet meer door ODRA te laten uitvoeren.
Dit risico heeft zich in 2016 niet voorgedaan.

Onderhanden werk
Uren die niet gefactureerd kunnen worden.
Dit risico heeft zich in 2016 voorgedaan. Niet alle gerealiseerde uren voor partners pasten binnen de inputfinanciering.

3.2.3 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit. Dit bedraagt 2,1 (€ 853.924 / € 401.125). Dit is ruim voldoende.

3.2.4 Kengetallen

Jaarverslag 2016	Verloop van de kengetallen		
Kengetallen:	Verslag 2015	Begroting 2016	Verslag 2016
netto schuldquote	-17,2%	9,5%	-11,2%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-17,2%	9,5%	-11,2%
solvabiliteitsrisico	29,2%	29,2%	20,1%
structurele exploitatieruimte	4,7%	4,7%	1,0%
grondexploitatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
belastingcapaciteit	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Het BBV schrijft voor dat in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen moet worden opgenomen. Doel van deze kengetallen is inzicht te verschaffen of de begroting structureel en duurzaam in evenwicht is. De netto schuld quote en de netto schuld quote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen geven inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Aangezien de ODRA geen vaste schulden heeft en wel eigen middelen via het schatkistbankieren komt er een negatief percentage uit.
De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de ODRA in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het percentage is relatief laag. Dit komt met name door een hoog bedrag aan kortlopende passiva. De ODRA houdt dit percentage nauwlettend in de gaten.
Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Een percentage van 1% lijkt klein, maar kan als positief worden aangemerkt.

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

De kapitaalgoederen van ODRA betreffen auto's en apparatuur.

Hierbij gelden de volgende afschrijvingstermijnen:

Categorie	Subcategorie	afschrijvingstermijn
Vervoermiddelen:		
	Personenauto's	5 jaar
	Materieelvoertuigen (Meetdienst)	10 jaar
Machines, apparaten en installaties:		
	Hardware	4 jaar
	Apparaten	5 tot 10 jaar
Overige materiële vaste activa		
	Inventaris	5 jaar

3.4 Financiering

De financieringsparagraaf in de begroting is, in samenhang met de financiële verordening, een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie. In het treasurystatuut zijn de doelstellingen van de treasuryfunctie geformuleerd en geconcretiseerd naar de verschillende deelgebieden van treasury, namelijk risicobeheer, financiën en kasbeheer. Ook zijn de organisatorische randvoorwaarden weergegeven. Het Algemeen Bestuur heeft eind 2016 een

geactualiseerd treasurystatuut vastgesteld. De wijzigingen betreffen onder meer het opnemen van het in 2014 ingevoerde schatkistbankieren en het schrappen van bepalingen die niet relevant zijn voor ODRA.

Het financieringsvraagstuk van ODRA is van beperkte omvang. Dit heeft vooral te maken met het feit dat de meeste bedrijfsvoeringsonderdelen worden afgenomen van gemeente Arnhem. Het grootste deel van de begroting bestaat uit personeelslasten of daaraan gerelateerde kosten. De financieringsrisico's zijn daarom slechts beperkt.

Algemene ontwikkelingen

De treasuryfunctie is gebaseerd op de Wet Fido. Een belangrijk element is het verkrijgen van meer zicht op de ontwikkeling van de financieringspositie, zowel op korte als op lange termijn.

Dit betreft dan met name het in beeld brengen van de behoefte aan financieringsmiddelen, gerelateerd aan de investeringsplanning en de inzet van vrijvallende dan wel beschikbaar komende financieringsmiddelen.

Schatkistbankieren is eind 2013 in werking getreden. Decentrale overheden dienen vanaf december 2013 banktegoeden, die een vooraf bepaalde drempelwaarde te boven gaan, af te storten naar een rekening-courant bij het Ministerie van Financiën. Voor ODRA bedraagt de drempelwaarde € 1,75 miljoen.

Renterisicobeheer

Algemene uitgangspunten met betrekking tot het renterisicobeheer zijn:

- geen overschrijding van de renterisiconorm conform de Wet Fido;
- nieuwe leningen/uitzettingen worden afgestemd op de bestaande financiële positie en de liquiditeitsplanning;
- de rentetypische looptijd en het renteniveau van de betreffende lening/uitzetting wordt zo veel mogelijk afgestemd op de actuele rentestand en de rentevisie.

Kasgeldlimiet

Met de kasgeldlimiet is in de wet Fido een norm gesteld voor het maximum bedrag waarop de organisatie haar financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mag financieren. Deze norm bedraagt 8,2% van het begrotingstotaal aan lasten voor bestemming, dus met uitzondering van de stortingen in de reserves.

De liquide middelen betreffen rekening-courant tegoeden. Deposito's komen voort uit de financiering van het lopende bedrijf en de bestemmingsreserves. De huidige financiële positie geeft geen aanleiding om op de korte termijn maatregelen voor te stellen.

Renterisiconorm

Het renterisico op de lange financiering wordt wettelijk begrensd door de renterisiconorm. Als lange financiering wordt volgens de wet Fido aangemerkt: alle financieringsvormen met een rentetypische looptijd groter dan één jaar. Het renterisico wordt gedefinieerd als het minimum van de netto nieuw aangetrokken schuld en de betaalde aflossingen, vermeerderd met het saldo van de contractuele renteherzieningen op de opgenomen en uitgezette geldleningen. Het renterisico op de lange termijn wordt beperkt tot de in wet genoemde 20% van de restant hoofdsom van de rentetypische langlopende leningen. Achterliggende reden voor het gebruik van de renterisiconorm is de spreiding van het renterisico over de jaren.

Ultimo 2016 heeft ODRA geen leningen.

Relatiebeheer

Het betalingsverkeer is geconcentreerd bij de Bank Nederlandse Gemeenten.

3.5 Bedrijfsvoering

Omgevingsdienst Regio Arnhem staat voor een efficiënte en kwalitatief goede uitvoering van overgedragen taken door de partners. Samenwerking, vertrouwen, professionaliteit en flexibiliteit zijn hierbij van groot belang. ODRA voert deze werkzaamheden uit ter verbetering van de fysieke leefomgeving in Gelderland.

Dit doet ODRA door:

- een efficiënte, kwalitatief goede en prijsbewuste uitvoering van taken op het gebied van vergunningen, toezicht en handhaving (VTH);
- te werken vanuit gezamenlijk vertrouwen tussen partners en ODRA;
- medewerkers de ruimte te geven voor ontwikkeling en ondernemerschap.

Medewerkers vormen het kapitaal van ODRA. Onze kernwaarden die wij belangrijk vinden om succesvol te zijn naar de klanten zijn:

- Betrokkenheid
- Durf
- Innovatie
- Integriteit
- Kwaliteit
- Ondernemerschap
- Verantwoordelijkheid

3.5.1 Dienstverleningsovereenkomsten

De aan ODRA deelnemende partners zijn onze opdrachtgevers en partners. ODRA legt de aard en omvang van werkzaamheden (werkprogramma's) die opdrachtgevers aan ons overdragen vast in dienstverleningsovereenkomsten (DVO’s). Daarin nemen we ook de randvoorwaarden op, waarbinnen ODRA deze werkzaamheden uitvoert. De werkprogramma’s passen we jaarlijks, samen met de partners aan. De DVO enkel als daar aanleiding toe is.

3.5.2 Rapporteren

ODRA rapporteert per programma op productniveau aan haar partners. De rapportage kent qua structuur dezelfde opbouw als de werkprogramma's die ODRA met haar partners afspreekt. De partnerrapportage is in 2017 nog een overzicht van de geleverde prestaties en bestede uren. In 2017 maakt ODRA de overstap naar een outputbegroting. De focus in de rapportage verschuift daarmee van bestede uren naar geleverde producten. Vanaf 2017 rapporteert ODRA alleen nog de geleverde productie. De rapportages worden per 4 maanden opgesteld.

3.5.3 Sociaal jaarverslag

In bijlage 1 van dit jaarverslag vindt u het sociaal jaarverslag 2016 van ODRA. Hierin leest u onder meer over onze robuustheid (Kwaliteitscriteria 2.1.), het ziekteverzuim en duurzame inzetbaarheid.

Hieronder een aantal belangrijke feiten uit 2016:

- de implementatie organisatieontwikkeling met de aanstelling van 2 nieuwe afdelingshoofden;
- het invulling geven aan de participatiewet en doelgroepenbeleid Gelders Stelsel;
- het inzetten van de talentscan van alle medewerkers als instrument van strategische personeelsplanning;
- het werven en laten instromen van 3 jongeren onder 27 jaar in 2016 en 2017;
- de professionalisering van ODRA naar robuustheid op de VTH-Kwaliteitscriteria 2.1 heeft tot resultaat dat de organisatie op 14 van de 21 VTH deskundigheidsgebieden robuust is.

Vooruitblik
In 2017 blijven de professionalisering van mensen en werkprocessen belangrijke thema's. Ook zal er meer focus zijn op:

- het resultaat- en doelgericht sturen en werken;
- het realiseren van betere samenwerking tussen afdelingen en vakdisciplines;
- het verder ontwikkelen van de teamkwaliteit en;
- het versterken van de organisatieloyaliteit.

Het aspect 'duurzame inzetbaarheid' bij medewerkers wordt benaderd vanuit het perspectief van aantrekkelijk werkgeverschap 'en vanuit het perspectief kansen en mogelijkheden. De kwaliteit van individuele medewerkers versterkt de kwaliteit van de verschillende teams en afdelingen als geheel. Daarnaast wordt geïnvesteerd in strategische personeelsplanning en bijbehorende instrumenten om ook in de toekomst te kunnen voorzien in een goed kwalitatief en kwantitatief personeelsbestand.

3.5.4 ICT/Informatievoorziening/werkprocessen

Het project ROADmap en de implementatie van S4O (Suite for Omgevingsdiensten) heeft veel inzet en aandacht gevraagd. In 2016 is het project afgerond. ODRA heeft nu een samenhangende structuur waarin ze geautomatiseerd de procesmatige afhandeling van zaken die ODRA voor haar klanten uitvoert. Werkprocessen zijn het systeem opgenomen die borgen dat medewerkers juist en controleerbaar de zaaktypen volgens de afgesproken Gelderse zaaktypencatalogus uitvoeren. De productie is gekoppeld aan registraties voor bestede tijd, geleverde producten en financiële doorvertaling. Tenslotte is ook ingebouwd dat de stukken volgens een vaste procedure conform eisen van de Archiefwet worden samengesteld om aan

de partners over te dragen. We realiseren ons dat we hiermee een complexe informatie en processystematiek hebben gemaakt.

Na deze opstartfase werkt ODRA nu aan een transitie naar de beheersfase. Om verbeteringen structureel vorm te geven en goed in te bedden stelde ODRA een scrumteam in. We willen daarmee vereenvoudiging en efficiëncy bereiken.
Het zaaksysteem (S4O) en het zaakgericht werken betekenden voor de ODRA-medewerkers een periode van gewenning. Ook voor de partners betekende S4O een verandering. In deze verandering heeft ODRA hen meegenomen. De zogenoemde stekkerafspraken zijn hierin leidend. Daarnaast zijn voor individuele partners desgewenst tijdelijke oplossingen vastgelegd (workarounds) en partnerspecifieke afspraken gemaakt.
Een belangrijk punt van aandacht is nu nog de digitale uitwisseling met partners van archief (waardige) stukken. In 2017 hopen we hierin met alle partners afspraken te maken.

ODRA maakt voor ICT gebruik van faciliteiten en diensten van gastheer gemeente Arnhem. De gastheer draagt zorg voor architectuur, hardware en software. ODRA heeft de verantwoordelijkheid voor het functioneel beheer van applicaties.

3.6 Lokale heffingen

n.v.t.

3.7 Verbonden partijen

n.v.t.

3.8 Grondbeleid

n.v.t.

4 Jaarrekening

4.1 Overzicht van Baten en Lasten naar categorie 2016

	Rekening 2015	Begroting 2016 Primitief	Begroting 2016 na 2e wijziging	Rekening 2016	Verschil	
Exploitatie						
Salariskosten	7.447.249	7.393.100	7.885.400	8.121.229	-235.829	nadelig
Inhuur personeel	2.279.469	1.895.900	1.516.500	2.411.354	-894.854	nadelig
Opleidingskosten	315.492	185.800	188.000	289.047	-101.047	nadelig
Algemene Personeelskosten	495.186	439.400	440.600	405.066	35.534	voordelig
Overige Uitgaven	56.770	46.850	79.300	57.082	22.218	voordelig
Huisvesting (gastheer)	649.027	661.400	661.400	632.606	28.794	voordelig
Ondersteunende taken (gastheer)	180.880	178.800	178.800	197.492	-18.692	nadelig
ICT (gastheer)	881.867	837.100	837.100	948.465	-111.365	nadelig
ICT (overig)	121.738	175.250	275.000	344.253	-69.253	nadelig
Wagenpark	20.377	42.500	42.500	22.232	20.268	voordelig
Accountant en financieel advies	78.613	17.500	22.500	116.652	-94.152	nadelig
Onvoorzien	0	59.500	60.800	0	60.800	voordelig
Bijdrage Bovenregionale Taken	168.526	213.000	213.000	162.092	50.908	voordelig
Dotatie/onttrekking aan voorzieningen	-119.127	-76.100	-68.200	-112.797	44.597	voordelig
Dotaties aan reserves						
Doorbelasting aan projecten	-82.842			-69.826	69.826	voordelig
Lasten Exploitatie	12.493.226	12.070.000	12.332.700	13.524.948	-1.192.248	nadelig
Baten Partners	11.373.573	11.388.900	11.407.600	11.735.079,64	327.480	voordelig
Derden Overig	263.172	208.000	300.200	224.957	-75.243	nadelig
Derden Nijmegen	0	34.800	34.800	0	-34.800	nadelig
Derden ISV-Arnhem	73.311	0	0	0	0	
Derden Externe Veiligheid	134.557	0	121.400	134.564	13.164	voordelig
Derden RVMK	0	0	0	0	0	
Derden Bovenregionale Taken	598.753	226.000	354.700	664.683	309.983	voordelig
Overige Inkomsten	208.621	114.100	114.000	283.582	169.582	voordelig
Bijdrage frictiekosten	0	0	0	0	0	
Onttrekking aan reserves	175.614	0	0	436.363	436.363	voordelig
MRA		98.200	0	0	0	
Baten Exploitatie	12.827.600	12.070.000	12.332.700	13.479.229	1.146.529	voordelig
Saldo exploitatie	334.374	0	0	-45.720	-45.720	nadelig

	Rekening 2015	Begroting 2016 Primitief	Begroting 2016 na 2e wijziging	Rekening 2016	Verschil	
Programmabudgetten						
Lasten Provincie Milieumetingen	206.991	206.000	206.000	296.820	-90.820	nadelig
Baten Provincie Milieumetingen	222.716	206.000	206.000	301.679	95.679	voordelig
Saldo Provincie Milieumetingen	15.725	0	0	4.859	4.859	voordelig
Lasten ISV-geluid Arnhem	64.729	0		0	0	
Baten ISV-geluid Arnhem	64.729	0		0	0	
Saldo ISV-geluid Arnhem	0	0	0	0	0	
Lasten WABO Arnhem	682.493	802.000	50.000	35.390	14.610	voordelig
Baten WABO Arnhem	682.493	802.000	50.000	35.390	-14.610	nadelig
Saldo WABO Arnhem	0	0	0	0	0	
Lasten WABO Lingewaard	114.576	143.000	123.000	92.753	30.247	voordelig
Baten WABO Lingewaard	114.576	143.000	123.000	92.753	-30.247	nadelig
Saldo WABO Lingewaard	0	0	0	0	0	
Lasten Externe Veiligheid		0	15.000	0	15.000	voordelig
Baten Externe Veiligheid		0	15.000	0	-15.000	nadelig
Saldo Externe Veiligheid	0	0	0	0	0	
Lasten RVMK		0	105.000	90.825	14.175	voordelig
Baten RVMK		0	105.000	140.441	35.441	voordelig
Saldo RVMK	0	0	0	49.616	49.616	voordelig
Lasten ORM			71.300	24.050	47.251	voordelig
Baten ORM			71.300	24.050	-47.251	nadelig
Saldo ORM	0	0	0	0	0	
Lasten Overige projecten	441.608	0		224.320	-224.320	nadelig
Baten Overige projecten	441.608			224.320	224.320	voordelig
Saldo Overige projecten	0	0	0	0	0	
Lasten programma totaal	1.510.397	1.151.000	570.300	764.157	-193.857	nadelig
Baten programma totaal	1.526.122	1.151.000	570.300	818.632	248.332	voordelig
Saldo Programma's	15.725	0	0	54.475	54.475	voordelig
Lasten Incidenteel	78.102	51.500	51.500	0	51.500	voordelig
Baten Incidenteel	247.200	51.500	51.500	51.500	0	
Saldo incidenteel	169.099	0	0	51.500	51.500	voordelig
Totaal Lasten	14.081.724	13.272.500	12.954.500	14.289.105	-1.334.605	nadelig
Totaal Baten	14.600.922	13.272.500	12.954.500	14.349.361	1.394.861	voordelig
Totaal saldo van Baten en Lasten	519.197,51	0	0	60.255	60.255	voordelig

Grondslagen voor de exploitatieberekening

Besluit begroting en verantwoording (BBV)

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten en de Financiële verordening Omgevingsdienst Regio Arnhem 2012. Baten worden verantwoord in het jaar dat zij gerealiseerd zijn. Lasten worden verantwoord in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn.

Exploitatieresultaat
ODRA mag een Algemene Reserve vormen van maximaal 5% van de jaarlijkse exploitatielasten of € 500.000 en wel de laagste van deze twee. Daarnaast kan het Algemeen Bestuur besluiten tot het instellen van bestemmingsreserves. Mocht er na het verrekenen van het exploitatieresultaat 2016 met de Algemene Reserve en/of bestemmingsreserves nog een saldo resteren, dan wordt dit op basis van de gemeenschappelijke regeling op basis van stemverhouding afgerekend. Het boekjaar 2016 van ODRA wordt met een positief resultaat afgesloten.

Baten en lasten
De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Alle baten en lasten die betrekking hebben op het boekjaar en ten tijde van het opstellen van de jaarrekening bekend waren, zijn in het betreffende jaar verwerkt.

Opbrengsten
Onder de opbrengsten wordt verstaan: de bijdragen van de deelnemende gemeenten en de provincie, de bijdrage van overige partners, subsidies en overige inkomsten voor diensten die toegerekend kunnen worden aan het verslagjaar. Zij worden verantwoord in het jaar waarin de diensten zijn verricht. Verliezen worden in aanmerking genomen in het jaar waarin ze voorzienbaar zijn. Winsten worden slechts genomen wanneer ze zijn gerealiseerd.

4.1.1 Toelichting op overzicht baten en lasten naar categorie 2016

Algemeen

1e begrotingswijziging 2016

1. Provincie Gelderland heeft bij brief d.d. 12 mei 2015 een zienswijze ingediend over de ontwerp-programmabegroting 2016 omdat een deel van de bevoegdheden van de VTH-taken met ingang van 1 januari 2014 over was gedragen van de provincie naar gemeenten. Dit betekende dat de vastgestelde bijdrage voor provincie Gelderland voor 2016 € 144.000 te hoog was vastgesteld. De juiste bijdrage is in deze begrotingswijziging verwerkt. Budgettair heeft deze wijziging echter geen consequenties omdat het bedrag van € 144.000 kan worden gefactureerd bij de andere Gelderse Omgevingsdiensten.
2. Per 1 oktober 2015 draagt gemeente Renkum alle bouwtaken over aan ODRA. Met deze overdacht komt feitelijk 8,49 fte van gemeente Renkum over. Ten opzichte van de vastgestelde begroting 2016 zal de bijdrage van Renkum afgerond € 888.000 stijgen.
3. Verwacht wordt dat begin 2016 nog meer bouwtaken door partners naar ODRA worden overgedragen. Hiermee is 1,48 fte gemoeid. Totdat de besluitvorming hierover is afgerond wordt de extra bijdrage ad € 156.000 die hiervoor wordt verwacht op derden overig geraamd.
4. Per 1 januari 2016 zal de MRA worden geliquideerd en zullen de taken van de MRA worden geïncorporeerd bij de ODRA.
    - De bijdrage van de MRA ad € 98.000 die was begroot voor de werkzaamheden in het kader van Externe Veiligheid in 2016 zal uit de begroting worden geschrapt. Daartegenover staat een toename van inkomsten (GUOV-subsidie) van afgerond € 136.000. Hiervan zal afgerond € 121.000 worden omgezet in formatie. € 15.000 zal worden omgezet als programmabudget.
    - Jaarlijks werd ten behoeve van RVMK een bedrag van € 105.000 door MRA gefactureerd aan alle partners van ODRA met uitzondering van provincie Gelderland en met een toevoeging van gemeente Montferland.

Een en ander werd gefactureerd op basis van inwoneraantallen. De werkzaamheden in het kader van RVMK werden echter uitgevoerd door ODRA. Door de liquidatie van MRA zal ODRA in het vervolg aan alle aan de RVMK deelnemende partijen het voor RVMK benodigde bedrag van in totaal € 105.000 op basis van inwoneraantallen in rekening brengen. De baten en lasten zijn als programmabudget in de gewijzigde begroting 2016 opgenomen.

5. Ten behoeve van de door gemeente Arnhem ingebrachte bouwtaken is vanaf de start van ODRA een vacatureruimte van 5 fte aangehouden. Jaarlijks werden de salariskosten die met deze vacatureruimte waren gemoeid verrekend met gemeente Arnhem. Door de overkomst van bouwtaken van onder andere gemeente Renkum is het mogelijk om de vacatureruimte (na de ingeboekte efficiencyslag van 5%[1] nog 4,75 fte) niet meer in de begroting van ODRA op te nemen zonder dat dit consequenties heeft voor het uurtarief. De bijdrage van gemeente Arnhem zal ten opzichte van de vastgestelde begroting 2016 met afgerond € 501.000 dalen. Daarnaast bezuinigt Arnhem op bouw gerelateerde taken (in formatie) voor een bedrag van € 134.000. Op dit moment is het nog niet te zeggen of de betreffende formatie op een andere wijze kan worden ingezet. Er kunnen dus frictiekosten ontstaan. Om frictiekosten te voorkomen wordt deze formatieve bezuiniging daarom incidenteel van het ingebrachte programmabudget afgeraamd. Bij het opstellen van het werkprogramma 2016 wordt bekeken of dit structureel kan worden opgelost.
6. we dat incidenteel oplossen met programmabudget en dat we bij het opstellen van het werkprogramma 2016 zullen zien hoe we dat oplossen.
7. Evenals bij gemeente Arnhem is ook voor gemeente Lingewaard vacatureruimte aangehouden voor de ingebrachte bouwtaken van 0,7 fte die jaarlijks op basis van bespaarde salariskosten werd verrekend. Na verrekening met de 5% ingeboekte efficiencyslag resteert hiervan 0,67 fte die niet meer in rekening wordt gebracht bij gemeente Lingewaard. Onlangs is in overleg besloten om 1 fte ten behoeve van microplanologie niet meer door ODRA uit te laten voeren. Na de ingeboekte efficiencyslag van 5% resteert per saldo een formatie van 0,95 fte die niet meer in rekening zal worden gebracht bij gemeente Lingewaard. Ook deze verlaging van het aantal fte met in totaal 1,62 fte heeft geen consequenties voor het uurtarief.
8. Tot deze begrotingswijziging werd een groot deel van de ICT-kosten uit de programmabudgetten van Arnhem en Lingewaard betaald omdat met name voor deze partners ICT-systemen in de lucht werden gehouden. Voor de andere partners werd via het principe "verlengde kabels" gewerkt. Nu ODRA een eigen ICT-systeem S4O heeft dat voor elke partner wordt gebruikt is gezocht naar de mogelijkheid om de kosten van dit systeem in het uurtarief te verwerken.
   Omdat de overhead van ODRA niet is gewijzigd geeft een toename van het aantal fte bij een gelijkblijvend uurtarief van € 76,50 financiële ruimte. Deze ruimte is toegevoegd aan het budget ICT (overig) en komt daarmee op een bedrag van € 275.000 per jaar. De verwachting is dat de jaarlijkse kosten van onderhoud aan het programma S4O en andere eigen ICT gerelateerde kosten zoals de vervanging van I-pads, licenties en dergelijke uit dit budget bekostigd kunnen worden. Voor gemeente Arnhem betekent dit dat het programmabudget van € 802.000, waaruit de ICT-kosten ten behoeve van gemeente Arnhem werd betaald, verlaagd kan worden met € 134.000. Hiermee wordt de onder punt 5 genoemde bezuiniging van € 134.000 gerealiseerd.
   Voor gemeente Lingewaard betekent de verhoging van het ICT-budget dat de licentiekosten Squit niet meer uit het ter beschikking gestelde programmabudget ad € 143.000 betaald hoeven te worden.

[1] Feitelijk is meer dan 8% bezuinigd wegens het aanhouden van de 0-lijn ten opzichte van de begroting 2015

Bovenstaande wijzigingen hebben vooral een verhoging van het budget salariskosten (toename van het aantal fte door de overkomst van bouwtaken van Renkum) en een afname van de kosten van inhuur derden (minder fte wegens afname vacatureruimte bouwtaken van Arnhem en Lingewaard) tot gevolg. Ook is het budget ICT-overig gestegen. Per saldo is er een toename van het aantal fte ten opzichte van de vastgestelde begroting 2016 te zien van 2,49 fte.

Naast de wijzigingen in de budgetten van salariskosten, inhuur personeel en ICT (overig) zijn er diverse kleine aanpassingen in de begroting verwerkt zonder dat deze consequenties hebben voor het uurtarief. Voor die partners waar geen wijzigingen hebben plaatsgevonden zijn de bijdragen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2016 ongewijzigd.

2e begrotingswijziging 2016

1. Met ingang van 1 januari 2016 zijn provincies bevoegd gezag voor wat betreft BRZO bedrijven geworden. De gemeenten Arnhem, Overbetuwe en Duiven, waarin BRZO-bedrijven gevestigd zijn, betaalden voorheen hun bijdrage voor deze BRZO bedrijven aan ODRA. De werkelijke taak werd uitgevoerd door Omgevingsdienst Regio Nijmegen die ODRA hiervoor een factuur stuurde. Nu het bevoegd gezag bij provincie Gelderland ligt is besloten dat vanaf 2016 zonder tussenkomst van ODRA provincie Gelderland BRZO met ODRN regelt zowel inhoudelijk als financieel. De bijdragen voor gemeenten Arnhem, Overbetuwe en Duiven zijn in deze begrotingswijziging daarom verlaagd.
2. In de begroting 2016 is een bedrag voor ISV-Arnhem opgenomen voor een bedrag van € 90.800. Dit bleek achteraf onterecht te zijn omdat deze taak onder door Arnhem ingebrachte bouwtaken viel. De begroting is voor dit onderdeel gewijzigd.
3. Gemeente Rozendaal heeft bij de start van ODRA in 2013 geen taken ingebracht. Wel neemt gemeente Rozendaal enkele producten van ODRA voor in totaal afgerond € 12.300. Hiervoor is in 2016 ook een werkprogramma opgesteld.
4. Het saldo van bovenstaande punten 1 tot en met 3 ad € 144.000 is opgenomen onder het kopje "Derden Overig". De verwachting is dat in totaal ongeveer € 300.000 aan opdrachten van derden door ODRA zal worden ontvangen.
5. Gemeente Arnhem heeft bij de start van ODRA ongeveer € 1.000.000 aan middelen (programmabudget) ingebracht ten behoeve van WABO-brede taken. De afgelopen jaren is het budget verlaagd naar € 668.000. Andere analyse heeft uitgewezen dat het meer praktisch is als gemeente Arnhem een groot deel van de facturen die ten laste van dit budget worden geboekt zelf betaald. Het budget wordt daarom in deze begrotingswijziging verlaagd naar € 50.000.
6. Gemeente Lingewaard heeft een budget ingebracht van € 143.000 (programmabudget) ten behoeve van WABO-brede taken. Een gedeelte van de ingebrachte WABO-brede taken wordt weer door gemeente Lingewaard zelf uitgevoerd. Een gedeelte van het aan deze werkzaamheden gerelateerd programmabudget van € 20.000 vloeit daarom ook terug naar gemeente Lingewaard.
7. Op 14 oktober jl. is er een vergadering geweest van het Algemeen Bestuur. Na deze vergadering hebben de aanwezige leden een besluit genomen over de financiering van met name de vakberaden van de voormalige MRA, nu de "Overlegstructuur Regionale Milieusamenwerking" (ORM). Besloten is dat de inkomsten en uitgaven van de ORM voor een bedrag van in totaal € 71.300 (bijdrage wordt verdeeld op basis van het aantal inwoners per deelnemende gemeente) in de begroting van ODRA wordt opgenomen en dat ODRA de administratie voor haar rekening neemt. Het bedrag van € 71.300 is in deze begrotingswijziging opgenomen. Voor- en nadelen op deze begrotingspost worden alleen verrekend met de deelnemende partners.

Lasten

Salariskosten

De totale formatie van ODRA mocht (na de 2e begrotingswijziging 2016) in 2016 134,37 fte bedragen. De totale geraamde loonsom bedroeg € 9.401.900 waarvan € 1.516.500 is geraamd op inhuur derden vanwege het aanhouden van een flexibele schil. De werkelijke loonsom in 2016 voor de formatie in dienst van ODRA bedroeg afgerond € 8.121.000. Dit is € 236.000 hoger dan geraamd. In verband met de invoering van het IKB (Individueel Keuze Budget) per 1 januari 2017 is ten laste van het resultaat 2015 in 2016 een reserve van € 250.000 ingesteld ter dekking van het opgebouwde vakantiegeld over de maanden juni t/m december 2016. In 2016 is deze reserve vrijgevallen en "omgezet" in een te betalen bedrag voor het opgebouwde vakantiegeld van juni t/m december 2016. Het te betalen vakantiegeld voor een bedrag van € 245.000 is verantwoord onder de post salariskosten. Het restant ad € 5.000 is ten gunste van de exploitatie 2016 geboekt.

Inhuur derden

Ongeveer 16% (€ 1.516.500) van de totale loonsom is geraamd op inhuur derden. Een bedrag van afgerond € 2.411.000 is in 2016 aan inhuur van personeel besteed. Een overschrijding van € 895.000. Naast de inzet voor ICT-gerelateerd onderwerpen zoals de invoering van S4O was ook inzet benodigd voor vervanging van (langdurig) ziek personeel en de toenemende vraag voor bouwgerelateerde producten.

Opleidingskosten

Het totale budget voor opleidingskosten bedroeg in 2016 € 188.000. Dit is 2% van de totale loonsom (eigen personeel en inhuur derden). In 2016 is er voor afgerond € 289.000 aan opleidingskosten uitgegeven. Dit is € 101.000 meer dan begroot. De dekking van deze hogere kosten heeft plaatsgevonden door de vrijval van het restant van de reserve opleidingsplan ad € 99.000.

Algemene personeelskosten

Het bedrag dat voor reis- en verblijfkosten, telefonie, verzekeringen etc. in 2016 is uitgegeven is afgerond € 405.000. Dit is € 36.000 lager dan de raming van € 441.000.

Overige uitgaven

Voor diverse overige uitgaven zoals portikosten, contributies en lidmaatschappen is in 2016 afgerond € 57.000 uitgegeven. Dit is € 22.000 lager dan de raming van € 79.000.

Huisvesting (gastheer)

De kosten van huisvesting die gastheer gemeente Arnhem bij ODRA over 2016 in rekening heeft gebracht zijn € 29.000 lager dan de raming van € 661.000.

Ondersteunende taken (gastheer)

De kosten voor ondersteunende taken zoals de personeels-en salarisadministratie, de financiële administratie en de standaardfaciliteiten in het kader van ICT, die gastheer gemeente Arnhem voor ODRA uitvoert, bedroegen in 2016 € 197.000. Dit is € 19.000 hoger dan geraamd.

ICT (gastheer)

De ICT-kosten die gastheer gemeente Arnhem in 2016 in rekening heeft gebracht bedroegen € 111.000 meer dan de raming van € 837.000. Dit komt met name doordat licentiekosten (bijvoorbeeld voor Microsoft) hoger uitvielen dan geraamd.

ICT (overig)

De kosten van ICT die direct door ODRA aan derden wordt betaald bedroegen in 2016 afgerond € 344.000. Dit is € 69.000 meer dan begroot. Ook bij dit onderdeel vielen de licentiekosten hoger uit dan begroot.

Wagenpark

De kosten voor het wagenpark bedragen afgerond € 22.000. Dit is € 21.000 lager dan begroot.

Accountant en financieel advies

Op deze post is een bedrag van € 22.500 begroot. Op deze post verantwoorden we de kosten van de accountant (€ 32.000) en de overige advieskosten (€ 84.000) die de bedrijfsvoering van ODRA raken. Dit heeft in 2016 een overschrijding van € 94.000 tot gevolg.

Onvoorzien

Van de post onvoorzien van € 60.800 is in 2016 geen gebruik gemaakt.

Bijdrage Bovenregionale Taken

De bijdrage aan bovenregionale taken valt afgerond € 51.000 lager uit dan geraamd met name vanwege lagere kosten voor de stelseltaak P&O en BSBm.

Dotatie/onttrekking aan voorzieningen

In 2014 is een aantal voorzieningen ingesteld ter dekking van harmonisatiekosten, reiskosten en opgebouwd stuwmeerverlof van voormalig personeel van provincie Gelderland. Voor 2016 was een onttrekking voorzien van € 68.200 ten behoeve van de dekking van harmonisatiekosten en reiskosten. In 2016 is een bedrag van € 113.000 aan de voorzieningen onttrokken met name door een niet in de raming opgenomen onttrekking van het de voorziening stuwmeerverlof. Daarnaast is gebleken dat vanwege het vertrek van een aantal medewerkers de voorziening Harmonisatiekosten Provincie Gelderland te hoog was om de toekomstige harmonisatiekosten te dekken. Een bedrag van € 25.000 is daarom extra vrijgevallen.

Doorbelasting aan projecten

ODRA voert een aantal projecten uit voor derden (o.a. ten behoeve van maatregelen in het kader van geluidsanering). Deze projecten zijn niet in de begroting meegenomen. De baten van afgerond € 70.000 worden evenals vorige jaren in mindering gebracht op de kosten.

Baten

Baten partners

De baten van de partners van ODRA waren in 2016 begroot op afgerond € 11.408.000. In totaal is een bedrag van afgerond € 11.736.000 gefactureerd. Dit is afgerond € 327.000 hoger dan geraamd. Dit komt omdat met name voor gemeente Arnhem (€ 203.000), provincie Gelderland (€ 103.000) en gemeente Overbetuwe (€ 16.000) meer (aanvullende) werkzaamheden zijn verricht in het kader van bouwtaken. Daarnaast zijn er door diverse partners nog kleinere aanvullende opdrachten aan ODRA verstrekt.

Derden overig

Deze baten van afgerond € 225.000 hebben betrekking op werkzaamheden die buiten de DVO's voor derden worden gedaan. De opbrengsten zijn € 75.000 lager dan geraamd.

Derden Nijmegen

Deze baten van afgerond € 35.000 voor werkzaamheden ten behoeve van bodem zijn in 2016 niet gefactureerd omdat de overdracht van de taken nog niet was geregeld. Eind 2016 is er overeenstemming bereikt over het uitvoeren van deze taak met ingang van 2017.

Derden Externe Veiligheid

De opbrengsten, gebaseerd op het te verwachten subsidiebedrag, van afgerond € 135.000 zijn € 14.000 hoger dan de begroting van € 121.000. Hier staat echter een lagere opbrengst tegenover van €15.000 bij de programmalasten.

Derden bovenregionale taken

ODRA voert een aantal complexe handhavingstaken uit voor omgevingsdiensten OVIJ, ODDV en ODNV. Daarnaast is, evenals in 2015, een bedrag van afgerond € 310.000 extra ontvangen. Deze ontvangst heeft te maken met de overdracht van VVGB-taken die in 2014 heeft plaatsgevonden.

Overige Inkomsten

Deze inkomsten hebben met name betrekking op de uitkering van WAO- en ziekengelden en de bijdragen van partners ten behoeve van de compensatie van harmonisatie- en reiskosten in het kader van het Gelders Sociaal Plan en zijn afgerond € 170.000 hoger dan begroot.

Onttrekking aan reserves

In de begroting 2016 waren er geen onttrekkingen aan reserves opgenomen. In 2016 zijn de volgende bedragen aan reserves onttrokken.

€ 17.000 aan de reserve Externe Veiligheid

> Deze reserve was ter dekking van extra kosten in 2015 ingesteld. Het restant van afgerond € 17.000 is in 2016 vrijgevallen.

€ 99.000 aan de reserve Opleidingsplan

> Ter dekking van een gedeelte van de kosten van het opleidingsplan was een reserve ingesteld. In 2015 is een bedrag aan deze reserve onttrokken. Het restant van € 99.000 is ter dekking van de hogere opleidingskosten in 2016 ingezet om de hoger opleidingskosten te dekken.

€ 250.000 aan de reserve Vakantiegeld 2016/IKB

Ten laste van het resultaat 2015 is een reserve ingesteld van €250.000 ter dekking van de lasten van vakantiegeld dat in de periode van juni 2016 t/m december 2016 is opgebouwd. Dit bedrag is in 2016 vrijgevallen en is als nog te betalen bedrag op de balans opgenomen.

€ 71.000 aan de reserve Provincietaken

Ten laste van het resultaat 2013 is een reserve ingesteld ten behoeve van werkzaamheden die in 2013 niet voor provincie Gelderland zijn uitgevoerd. In 2016 is een aantal werkzaamheden uitgevoerd die niet in het werkprogramma 2016 van provincie Gelderland was opgenomen. Ten behoeve van deze werkzaamheden is in 2016 een bedrag van afgerond € 71.000 aan de reserve onttrokken.

Programma's

Van de partners gemeente Arnhem, gemeente Lingewaard en provincie Gelderland zijn programmabudgetten overgekomen ten behoeve van specifieke taken.

WABO- Arnhem en Lingewaard

De baten en lasten van de overgekomen budgetten van de gemeenten Lingewaard en Arnhem zijn lager dan begroot. Voor gemeente Arnhem zijn de baten en lasten afgerond € 15.000 lager en voor de gemeente Lingewaard afgerond € 30.000.

Bureau Milieumetingen

Het saldo van de programmakosten milieumetingen is afgerond € 5.000 positief. Evenals in de afgelopen jaren wordt voorgesteld om dit batig saldo in de reserve Bureau Milieumetingen te storten om toekomstige uitgaven te kunnen bekostigen.

Externe Veiligheid

Bij het opstellen van de begroting 2016 werd er van uitgegaan dat er naast de formatieve lasten (uren x tarief) ook een budget ter dekking van overige kosten benodigd was. Er zijn echter geen overige kosten in 2016 gemaakt.

RVMK

Ten behoeve van de Regionale Verkeers Milieu Kaart worden er door ODRA werkzaamheden verricht die bij alle partners exclusief provincie Gelderland en inclusief gemeente Montferland op basis van een bijdrage per inwoner in rekening wordt gebracht. Deze taak was voorheen ondergebracht bij MRA. In 2016 is de MRA geliquideerd. Op het onderdeel RVMK bestond een reserve RVMK ter dekking van toekomstige kosten van afgerond € 35.000 en heeft een hoger baten voor dit bedrag bij ODRA als gevolg. Daarnaast zijn er minder kosten gemaakt dan begroot voor een bedrag van afgerond € 14.000. Voorgesteld zal worden om evenals bij MRA het batige saldo van afgerond € 50.000 te reserveren voor toekomstige kosten ten behoeve van RVMK.

ORM

In de vergadering van het Algemeen Bestuur d.d. 14 oktober 2016 is besloten dat ODRA de uitgaven en inkomsten van de Overlegstructuur Regionale Milieusamenwerking (ORM) in haar begroting zal opnemen voor een bedrag van afgerond € 71.000. In 2016 is een bedrag van afgerond € 24.000 aan baten en lasten verantwoord.

Overige projecten

Evenals in vorige jaren zijn in 2016 werken uitgevoerd voor projecten van derden. Het betreft o.a. werkzaamheden ten behoeve van met name gevelmaatregelen BSV. In 2016 gaat het om een bedrag van afgerond € 224.000

4.2 Overzicht van baten en lasten 2016

		Rekening 2015		Begroting 2016 Primitief	Begroting 2016 na 2e wijziging	Rekening 2016	Verschil	
Algemeen	Lasten	0		0	2.495.886	3.974.691	-1.478.805	nadelig
	Baten	0		0	2.495.886	2.597.271	101.386	voordelig
	Saldo	0		0	0	-1.377.419	-1.377.419	nadelig
Vergunningverlening Bouw	Lasten	3.613.431		3.578.600	2.129.411	2.525.389	-395.978	nadelig
	Baten	3.504.668		3.578.600	2.129.411	2.431.665	302.254	voordelig
	Saldo	-108.763		0	0	-93.724	-93.724	nadelig
Vergunningverlening Milieu	Lasten	1.651.571		1.386.400	980.960	1.416.746	-435.787	nadelig
	Baten	1.315.106		1.386.400	980.960	984.922	3.963	voordelig
	Saldo	-336.465		0	0	-431.824	-431.824	nadelig
Handhaving Milieu	Lasten	3.207.325		3.908.600	2.592.682	2.059.956	532.726	voordelig
	Baten	4.096.731		3.908.600	2.592.682	2.933.018	340.336	voordelig
	Saldo	889.406		0	0	873.062	873.062	voordelig
Handhaving Bouw, Bodem en Vuurwerk	Lasten	3.056.491		2.833.600	2.944.707	2.528.170	416.537	voordelig
	Baten	2.987.760		2.833.600	2.944.707	2.802.501	-142.206	nadelig
	Saldo	-68.732		0	0	274.331	274.331	voordelig
Advies en Overige Taken	Lasten	2.531.890		1.565.300	1.810.856	1.784.153	26.702	voordelig
	Baten	2.500.027		1.565.300	1.810.856	2.163.620	352.765	voordelig
	Saldo	-31.863		0	0	379.467	379.467	voordelig
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting				0	0	0	0	
Het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten		343.584		0	0	-376.108	-376.108	nadelig
Onttrekking reserves		175.614				436.363	436.363	voordelig
Het gerealiseerde resultaat		519.198		0	0	60.255	60.255	voordelig

4.2.1 Toelichting op overzicht van baten en lasten 2016

Voor een toelichting op het overzicht van baten en lasten 2016 wordt verwezen naar de paragrafen 2.2 tot en met 2.3.6 in het jaarverslag en paragraaf 4.1.1 van de jaarrekening.

4.3 Saldo van de financieringsfunctie

Het saldo van de financieringsfunctie bestaat uit de ontvangen rentebaten over de uitzettingen, alsmede de betaalde rentelasten over de aangegane leningen en over de aangetrokken middelen in rekening-courant. Zowel de raming als de realisatie van de financieringsfunctie is minder dan € 1.000.

4.4 Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Omschrijving	Begroting voor wijziging			Begroting na wijziging			Realisatie 2016		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
									x € 1.000
Lokale heffingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Algemene uitkeringen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dividend	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo van de financieringsfunctie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overige algemene dekkingsmiddelen	11.389	0	11.389	11.408	0	11.408	11.735	0	11.735
Totaal overige algemene dekkingsmiddelen	**11.389**	**0**	**11.389**	**11.408**	**0**	**11.408**	**11.735**	**0**	**11.735**

De overige algemene dekkingsmiddelen bestaan uit baten partners. Deze baten waren in 2016 begroot op afgerond € 11.408.000. In totaal is een bedrag aan afgerond € 11.735.000 gefactureerd. Dit is € 327.000 hoger dan begroot omdat aan diverse partners aanvullende facturen zijn verstuurd voor met name bouwgerelateerde producten.

4.5 Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Omschrijving	Begroting voor wijziging			Begroting na wijziging			Realisatie 2016		
Reservemutaties	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**
x € 1.000									
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves:									
BR Provincietaken	0	0	0	0	0	0	71	0	71
BR Bureau Milieumetingen	0	0	0		0	0	0	16	-16
BR Opleidingsplan	0	0	0	0	0	0	99	0	99
BR MRA Externe Veiligheid	0	0	0	0	0	0	17		17
BR Individueel Keuzebudget	0	0	0			0	250	250	0
Totaal toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0	436	266	170

Aan de reserve Provincietaken is in 2016 afgerond € 71.000 onttrokken.

Aan de reserves Opleidingsplan en Externe Veiligheid is in totaal afgerond € 116.000 onttrokken. Tegenover de onttrekking aan de reserve Opleidingsplan stonden hogere kosten van opleidingen dan geraamd voor een bedrag van € 101.000.

Het restant van de reserve Externe Veiligheid van afgerond € 17.000 die ingesteld was van meerkosten in 2015 is in 2016 vrijgevallen.

Ten laste van het resultaat 2015 is conform besluit van het Algemeen Bestuur een bedrag van afgerond € 16.000 aan de reserve Bureau Milieumetingen toegevoegd.

Er waren in het begrotingsjaar 2016 geen structurele toevoegingen en/of onttrekkingen geraamd.

4.6 Overzicht incidentele baten en lasten per programma

	Algemeen	Vergunningverlening Bouw	Vergunningverlening Milieu	Handhaving Milieu	Handhaving Bouw, bodem en vuurwerk	Advies en Overige Taken
Incidentele lasten						
Projecten						224.320
Incidenteel						
RVMK						
Totaal incidentele lasten						224.320
Incidentele baten						
Projecten						224.320
Incidenteel						51.500
RVMK						35.441
Totaal incidentele baten						311.261

4.6.1 Toelichting incidentele baten en lasten per programma

Projecten

ODRA krijgt incidentele opdrachten om projecten uit te voeren. Deze projecten waaronder gevelmaatregelen/BSV, worden verantwoord onder het programma advies en overige taken. De baten en lasten bedragen in 2016 afgerond € 224.000.

Incidenteel

ODRA heeft in 2016 een bedrag ontvangen van € 51.500 om incidentele kosten in de eerste jaren van de opstartfase te kunnen bekostigen. Er zijn geen lasten op deze post in 2016 uitgegeven.

RVMK

Nadat de liquidatie van de MRA in 2016 was afgerond is het saldo van de reserve RVMK van afgerond € 35.000 overgeheveld naar ODRA. Voorgesteld zal worden om deze middelen aan een reserve te doteren om toekomstige uitgaven ten behoeve van RVMK te dekken.

4.7 Vennootschapsbelasting

In 2016 zijn door de omgevingsdiensten afspraken gemaakt met de Belastingdienst, waardoor ODRA geen vennootschapsbelasting verschuldigd is in 2016.

4.8 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen en publiek en semipublieke sector

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op de Omgevingsdienst Regio Arnhem van toepassing zijnde regelgeving: Het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2016 voor de ODRA is €179.000.

Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen

Bedragen x € 1				***J.B.H. Robben***
	2015 Jaarrekening	2015 Nieuwe berekening	verschil oud-nieuw 2015	2016
Functie(s)				**Directeur**
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1	1	1	1
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee	nee	nee
Echte of fictieve dienstbetrekking?	Ja	Ja	Ja	Ja
Individueel WNT-maximum	**178.000**	**178.000**	**178.000**	**179.000**
Bezoldiging				
Beloning	94.285,00	99.418,72	5.133,72	98.541
Belastbare onkostenvergoedingen		402,30	402,30	0
Beloningen betaalbaar op termijn	17.328,00	13.872,78	-3.455,22	14.291
Subtotaal				
-/- Onverschuldigd betaald bedrag				0
Totaal bezoldiging	**111.613,00**	**113.693,80**	**2.080,80**	**112.832**
Gegevens 2015				
Duur dienstverband in 2015				1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2015 (in fte)				1
Bezoldiging 2015				
Beloning				99.419
Belastbare onkostenvergoedingen				402
Beloningen betaalbaar op termijn				13.873
Totaal bezoldiging 2015				**113.694**
Individueel WNT-maximum 2015				178.000

De vermelde bedragen onder 2015 wijken af in verband met een achteraf geconstateerde onjuiste berekening. De bedragen voor wat betreft de beloning, belastbare onkostenvergoedingen en beloningen betaalbaar op termijn zijn in 2015 op een onjuiste wijze berekend. Hertoetsing van de gecorrigeerde cijfers aan de destijds van toepassing zijnde normen leidt echter niet tot onverschuldigde betalingen.

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking:

bedragen x € 1	**A. Mink**	**W. Ruwhof**	**H. Nijland**	**W. Ruwhof**
Functie(s)	DB voorzitter	DB voorzitter	DB lid	DB lid
Duur dienstverband in 2016	1/1 – 29/3	7/10 – 31/12	1/1 – 12/9	1/1 – 7/10
Omvang dienstverband (in fte)	0	0	0	0
Gewezen topfunctionaris?	nee	Nee	nee	nee
Echte of fictieve dienstbetrekking?	nee	Nee	nee	nee
Individueel WNT-maximum	**6.456**	**6.236**	**12.471**	**13.694**
Bezoldiging				
Beloning	0	0	0	0
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0	0
Subtotaal	*0*	*0*	*0*	*0*
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0	0	0
Totaal bezoldiging	**0**	**0**	**0**	**0**
Gegevens 2015				
Duur dienstverband in 2015	1/1-31/12	Nvt	1/1-31/12	1/1-31/12
Omvang dienstverband 2015 (in fte)				
Bezoldiging 2015				
Beloning	0	0	0	0
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0	0
Totaal bezoldiging 2015	**0**	**0**	**0**	**0**
Individueel WNT-maximum 2015	26.700	0	17.800	17.800

bedragen x € 1	G. Ritsema	T. Spaargaren	M. Scheffer	T.Janssen
Functie(s)	DB lid	DB lid	DB lid	DB lid
Duur dienstverband in 2016	8/7 – 31/12	14/10 – 31/12	1/1-31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	0	0	0	0
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee	Nee	nee
Echte of fictieve dienstbetrekking?	nee	nee	Nee	nee
Individueel WNT-maximum	**12.911**	**3.815**	**17.900**	**17.900**
Bezoldiging				
Beloning	0	0	0	0
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0	0
Subtotaal	*0*	*0*	*0*	*0*
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0	0	0
Totaal bezoldiging	**0**	**0**	**0**	**0**
Gegevens 2015				
Duur dienstverband in 2015	nvt	nvt	4/9-31/12	1/1-31/12
Omvang dienstverband 2015 (in fte)				
Bezoldiging 2015				
Beloning	0	0	0	0
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0	0
Totaal bezoldiging 2015	**0**	**0**	**0**	**0**
Individueel WNT-maximum 2015	0	0	5.755	17.800

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen:

bedragen x € 1	W. Ruwhof	W. Ruwhof	G. Ritsema	T.J. Spaargaren
Functie(s)	AB voorzitter	AB lid	AB lid	AB lid
Duur dienstverband in 2016	8/7 - 31/12	1/1 - 8/7	8/7 - 31/12	20/9- 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	0	0	0	0
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee	nee	nee
Echte of fictieve dienstbetrekking?	nee	nee	nee	nee
Individueel WNT-maximum	**12.911**	**9.243**	**12.911**	**4.989**
Bezoldiging				
Beloning	0	0	0	0
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0	0
Subtotaal	*0*	*0*	*0*	*0*
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0	0	0
Totaal bezoldiging	**0**	**0**	**0**	**0**
Gegevens 2015				
Duur dienstverband in 2015	1/1-31/12	1/1-31/12	Nvt	nvt
Omvang dienstverband 2015 (in fte)				
Bezoldiging 2015				
Beloning	0	0	0	0
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0	0
Totaal bezoldiging 2015	**0**	**0**	**0**	**0**
Individueel WNT-maximum 2015	26.700	17.800	0	0

bedragen x € 1	T. Janssen	B. Ross	N. Olland	G. van Gorkum
Functie(s)	AB lid	AB lid	AB lid	AB lid
Duur dienstverband in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	0	0	0	0
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee	nee	nee
Echte of fictieve dienstbetrekking?	nee	nee	nee	nee
Individueel WNT-maximum	**17.900**	**17.900**	**17.900**	**17.900**
Bezoldiging				
Beloning	0	0	0	0
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0	0
Subtotaal	*0*	*0*	*0*	*0*
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0	0	0
Totaal bezoldiging	**0**	**0**	**0**	**0**
Gegevens 2015				
Duur dienstverband in 2015	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12
Omvang dienstverband 2015 (in fte)				
Bezoldiging 2015				
Beloning	0	0	0	0
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0	0
Totaal bezoldiging 2015	**0**	**0**	**0**	**0**
Individueel WNT-maximum 2015	17.800	17.800	17.800	17.800

bedragen x € 1	P. Putman	H. Breunissen	T. van der Werf	M. Scheffer
Functie(s)	AB lid	AB lid	AB lid	AB lid
Duur dienstverband in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	0	0	0	0
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee	nee	nee
Echte of fictieve dienstbetrekking?	nee	nee	nee	nee
Individueel WNT-maximum	**17.900**	**17.900**	**17.900**	**17.900**
Bezoldiging				
Beloning	0	0	0	0
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0	0
Subtotaal	*0*	*0*	*0*	*0*
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0	0	0
Totaal bezoldiging	**0**	**0**	**0**	**0**
Gegevens 2015				
Duur dienstverband in 2015	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	4/9 - 31/12
Omvang dienstverband 2015 (in fte)				
Bezoldiging 2015				
Beloning	0	0	0	0
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0	0
Totaal bezoldiging 2015	**0**	**0**	**0**	**0**
Individueel WNT-maximum 2015	17.800	17.800	17.800	5.755

bedragen x € 1	**A. Mink**	**F. Jansen**
Functie(s)	AB voorzitter	AB lid
Duur dienstverband in 2016	1/1 – 29/3	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	0	0
Gewezen topfunctionaris?	Nee	nee
Echte of fictieve dienstbetrekking?	Nee	nee
Individueel WNT-maximum	**6.456**	**17.900**
Bezoldiging		
Beloning	0	0
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0
Subtotaal	*0*	*0*
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0
Totaal bezoldiging	**0**	**0**
Gegevens 2015		
Duur dienstverband in 2015	1/1 - 31/12	1/1-31/12
Omvang dienstverband 2015 (in fte)		
Bezoldiging 2015		
Beloning	0	0
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0
Totaal bezoldiging 2015	**0**	**0**
Individueel WNT-maximum 2015	26.700	17.800

4.9 Balans per 31-12-2016

Activa	31-12-2015	31-12-2016
		x € 1.000,=
Vaste Activa		
Materiële vaste activa	**71**	**86**
Materiele vaste activa met economisch nut	71	86
Financiële vaste activa	**9**	**5**
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	9	5
Totaal vaste Activa	**80**	**91**
Vlottende activa		
Voorraden	**9**	**0**
Onderhanden Werk	9	0
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	**4.857**	**3.179**
Rekening Courantverhouding Rijk	4.000	436
Vorderingen op publiekrechtelijke lichamen	855	2.736
Overige vorderingen	2	8
Liquide middelen	**131**	**949**
Kassaldi	0	0
Banksaldi	131	949
Overlopende activa	**11**	**30**
Vooruitbetaalde bedragen	11	30
Totaal vlottende activa	**5.008**	**4.158**
Totaal generaal	**5.088**	**4.249**

Passiva	31-12-2015	31-12-2016
		x € 1.000,=
Vaste Passiva		
Eigen Vermogen	**1.484**	**855**
Algemene Reserve	500	500
Bestemmingsreserves:	465	294
Provincietaken	163	92
Bureau Milieumetingen	187	203
Opleidingsplan	99	0
MRA Externe Veiligheid	17	0
Resultaat Boekjaar	519	60
Voorzieningen	**1.060**	**785**
Harmonisatietoelage Prov. Gelderland	826	756
Stuwmeer verlof Prov. Gelderland	41	21
Reiskosten woon-werkverk. Prov. Gelderland	25	8
Stuwmeer verlof Gemeente Arnhem	6	0
RVU 62+	163	0
Totaal vaste passiva	**2.545**	**1.640**
Vlottende Passiva		
Kortlopende schulden	**1.187**	**1.253**
Overige schulden aan publiekrechtelijke lichamen	1.005	1.082
Overige schulden	182	170
Overlopende passiva	**1.357**	**1.357**
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	555	586
de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren;	307	310
Overige vooruitontvangen bedragen	495	461
Totaal vlottende passiva	**2.543**	**2.609**
Totaal generaal	**5.088**	**4.249**

Grondslagen voor waardering

Besluit Begroting en Verantwoording

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de Financiële verordening Omgevingsdienst Regio Arnhem 2016.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa met economisch nut zijn geactiveerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met de ontvangen subsidies die direct gerelateerd zijn aan het actief, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen worden onafhankelijke van het resultaat in aanmerking genomen. Zoals is bepaald in de financiële verordening wordt er lineair afgeschreven op basis van de economische levensduur.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, verminderd met de ontvangen subsidies die direct gerelateerd zijn aan het actief, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen worden onafhankelijke van het resultaat in aanmerking genomen.

Vlottende Activa

De vorderingen, overlopende activa en liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met de noodzakelijk geachte voorzieningen.

Voorraden – Onderhanden werk

De "onderhanden werken" zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

Eigen Vermogen

Onder het Eigen Vermogen zijn opgenomen de Algemene Reserve, de bestemmingsreserves en het saldo van de rekening van baten en lasten.

Voorzieningen

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Vlottende Passiva

De vlottende passiva en vooruit ontvangen bedragen hebben betrekking op een resterende looptijd van minder dan een jaar en zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

4.9.1 Toelichting op de balans

Vaste activa

Materiële vaste activa

Specificatie Materiële vaste activa	31-12-2015	31-12-2016
		x € 1.000,=
Investeringen met een economisch nut:		
Vervoermiddelen	47	65
Machines, apparaten en installaties	24	21
Overige materiële vaste activa	0	
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten heffing kan worden geheven	0	0
Totaal	**71**	**86**

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de materiële vaste activa gedurende het jaar 2016:

Verloopoverzicht van de materiële vaste activa							
x € 1.000	Boek-waarde 1 januari 2016	Investe-ringen	Des-invest-eringen	Afschrij-vingen	Bijdragen van derden / reserves	Afwaar-deringen	Boek-waarde 31 decem-ber 2016
Investeringen met economisch nut							
Vervoermiddelen	47	27	0	9	0	0	65
Machines, apparaten en installaties	24	0	0	3	0	0	21
Overige materiële vaste activa	0	0	0	0	0	0	0
Totaal investeringen met economisch nut	71	27	0	12	0	0	86
Investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven							
nvt	0	0	0	0	0	0	0
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut							
nvt	0	0	0	0	0	0	0
Totaal materiële vaste activa	**71**	**27**	**0**	**12**	**0**	**0**	**86**

Financiële vaste activa

Specificatie Financiële vaste activa	31-12-2015	31-12-2016
		x € 1.000,=
Regelingen werknemers (fiets)	9	5
Totaal	**9**	**5**

Vlottende Activa

Specificatie Onderhanden Werk	31-12-2015	31-12-2016
		x € 1.000,=
Beheer RVMK	0	0
Saneringsproject W. Druckerstraat	0	0
Saneringsproject Vosselmanstraat	2	0
Saneringsproject Deventerstraat	2	0
Saneringsproject Anklaarseweg	1	0
Saneringsproject Zutphenerstraat	1	0
Saneringsproject Johannahoeve VBT	3	0
BSV Uitv Gevelmtr schermw.SPK 2016	0	0
Totaal	**9**	**0**

Specificatie uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	31-12-2015	31-12-2016
		x € 1.000,=
Min.v. Financiën	4.000	436
Debiteuren Publiekrechtelijk	855	2.736
Overige vorderingen	2	8
Totaal	**4.857**	**3.179**

Specificatie Liquide Middelen	31-12-2015	31-12-2016
		x € 1.000,=
Bank	131	949
Totaal	**131**	**949**

Vaste passiva

Specificatie Eigen Vermogen	31-12-2015	31-12-2016
		x € 1.000,=
Algemene Reserve	500	500
Resultaat voor bestemming	519	60
BR Provincietaken (t.b.v. werkzaamheden die in 2013 niet zijn uitgevoerd)	163	92
BR Bureau Milieumetingen (ter dekking van toekomstige investeringen)	187	203
BR Opleidingsplan	99	0
BR MRA Externe Veiligheid	17	0
Totaal	**1.484**	**855**

Specificatie Voorzieningen	31-12-2015	31-12-2016
		x € 1.000,=
Harmonisatietoelage Prov. Gelderland	826	756
Stuwmeer verlof Prov. Gelderland	41	21
Reiskosten woon-werkverk. Prov. Gelderland	25	8
Stuwmeer verlof Gemeente Arnhem	6	0
RVU 62+	163	0
Totaal	**1.060**	**785**

Vlottende passiva

Specificatie Overige schulden publiekr. Lichamen	31-12-2015	31-12-2016
		x € 1.000,=
BTW	228	472
Loonheffing	397	375
Afdracht IP/OP/NP premies	82	76
Afdracht premie FPU	14	12
Diversen	284	147
Totaal	**1.005**	**1.082**

Specificatie Overige Schulden	31-12-2015	31-12-2016
		x € 1.000,=
Diversen	182	170
Totaal	**182**	**170**

Specificatie Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	31-12-2015	31-12-2016
		x € 1.000,=
Vakantiegeld mei 2016 tm december 2016	0	245
Afrekening DVO gemeente Arnhem	0	104
Diverse facturen die in het in 2017 zijn ontvangen maar betrekking hadden op 2016	0	237
Diverse facturen die in het in 2016 zijn ontvangen maar betrekking hadden op 2015	555	0
	0	
Totaal	**555**	**586**

Specificatie van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	31-12-2015	31-12-2016
		x € 1.000,=
Gevelisolatie ISV 3 Rheden	112	104
Uitvoeringsplan energiebesparing	62	62
Saneringsproject Trans eo VBT	34	30
Subsidie sanering verkeerslawaai (Arnhem) *	99	0
project W. van Pontl. 1141, Arnhem	0	114
Totaal	**307**	**310**

* Saldo op 31-12-2016 is -/- € 30.000. Dit wordt verantwoord onder de overlopende activa.

Specificatie Overige vooruitontvangen bedragen	31-12-2015	31-12-2016
		x € 1.000,=
Onderzoek General Electric	20	20
ISV-geluid gemeente Arnhem	420	420
BSV Aanv. Gevelmtr. Schermw. RL	14	
Project Automatisering Roxit	42	16
Spijkerkw.1129, Arnhem	0	5
Totaal	**496**	**461**

Verloop voorschotbedragen specifieke uitkeringen					
x € 1.000	Saldo 1 januari 2016	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen	Terug-betalingen	Saldo 31 december 2016
Subsidie sanering verkeerslawaai	112		8	0	104
Subsidie energiebesparing	62			0	62
Subsidie sanering verkeerslawaai (Arnhem)	99	63	191	0	-30
Subsidie sanering verkeerslawaai (Trans)	34		4	0	30
Subsidie sanering van Pontlaan		116	3	0	114
Totaal van EU, Rijk en provincies ontvangen voorschotbedrgen voor specifieke uitkeringen die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	**307**	**179**	**205**	**0**	**280**

De subsidie sanering verkeerslawaai (Arnhem) betreft een subsidieregeling die in de SiSa wordt verantwoord. Het saldo van -/- € 30.000 voor dit project wordt verantwoord onder de post overlopende activa.

Verloopstaten reserves en voorzieningen

Verloop reserves

Omschrijving	Stand per 1-1-2016	Bestemming resultaat 2015	Toevoeging	Onttrekking	Uitkering deelnemers	Stand per 31-12-2016
Algemene Reserve	500.000					500.000
BR Provincietaken	162.613			-70.839		91.775
BR Individueel keuze budget	0		250.000	-250.000		0
BR Bureau Milieumetingen	186.925		15.725			202.650
BR Opleidingsplan	98.546			-98.546		0
BR MRA Externe Veiligheid	16.978			-16.978		0
Geraliseerd resultaat 2015	519.198	-265.725			-253.472	0
Totaal	1.484.260	-265.725	265.725	-436.363	-253.472	794.425

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Toelichting verloop reserves

Algemene Reserve
Geen mutaties in 2016.

Bestemmingsreserve Provincietaken
In 2013 is een aantal werkzaamheden voor provincie Gelderland niet uitgevoerd. Het Algemeen Bestuur heeft bij de resultaatbestemming 2013 besloten tot het instellen van deze bestemmingsreserve om kosten die met deze werkzaamheden zijn gemoeid te dekken.
In 2016 is afgerond € 71.000 onttrokken aan deze reserve.

Bestemmingsreserve Individueel Keuze Budget
Het Algemeen Bestuur heeft bij de resultaatbestemming 2015 besloten om een reserve IKB in te stellen. Dit ter dekking van het vakantiegeld dat in de maanden juni tm december 2016 op de balans moet worden verantwoord. Deze reserve is in 2016 vrijgevallen om het door medewerkers opgebouwde vakantiegeld in de maanden juni t/m december 2016 te dekken.

Bestemmingsreserve Bureau Milieumetingen

Ten behoeve van dekking van toekomstige kosten van het Bureau Milieumetingen heeft het Algemeen Bestuur in 2014 besloten om deze bestemmingsreserve in te stellen ten laste van het resultaat 2013. In 2016 is door het Algemeen Bestuur besloten om het resultaat van Bureau Milieumetingen over 2015 toe te voegen aan deze bestemmingsreserve.

Bestemmingsreserve Opleidingsplan
In 2015 is door het Algemeen Bestuur besloten om een gedeelte (€ 111.638) van het resultaat over 2015 toe te voegen aan deze reserve. Met de 1e begrotingswijziging 2015 heeft het Algemeen Bestuur ingestemd met een onttrekking aan deze reserve ter dekking van de kosten van het opleidingsplan. Het opleidingsplan is niet geheel in 2015 uitgevoerd. Het restant van de reserve van afgerond € 99.000 is in 2016 aan de reserve onttrokken vanwege de hoger opleidingskosten voor een bedrag van € 101.000.

Bestemmingsreserve MRA Externe Veiligheid
In 2015 heeft het Algemeen Bestuur besloten een bestemmingsreserve ad € 60.000 in te stellen ter dekking van een eventueel tekort op Externe Veiligheid. Het tekort op Externe Veiligheid bedroeg in 2015 afgerond € 43.000. Dit bedrag is in 2015 aan deze reserve onttrokken. Het restant van afgerond € 17.000 is in 2016 vrijgevallen.

Verloop voorzieningen

Verloop van voorzieningen in 2016

Omschrijving	Stand per 1-1-2016	Toevoeging	Onttrekking	Stand per 31-12-2016
Harmonisatietoelage Prov.Gelderland	826.329		70.083	756.246
Stuwmeer verlof Prov.Gelderland	41.229		20.442	20.787
Reiskst woon-werkverk. Prov.Gelderl.	24.509		16.673	7.836
Stuwmeer verlof gemeente Arnhem	5.599		5.599	0
Boete RVU 62+	162.592		162.592	0
Totaal voorzieningen	**1.060.258**	**0**	**275.389**	**784.869**

Voorziening Harmonisatietoelage
In 2014 is provincie Gelderland is een bedrag van € 925.288 ontvangen ter afkoop van harmonisatiekosten van voormalig personeel van provincie Gelderland dat nu in dienst is van ODRA. Dat bedrag is in 2014 aan de betreffende voorziening toegevoegd. In 2016 is een bedrag van € 45.083 aan deze voorziening onttrokken. Een aantal medewerkers heeft de dienst verlaten. Als gevolg van dit vertrek is gebleken dat de hoogte van deze voorziening, uitgaande van een inflatiecorrectie van 1,5%, € 25.000 te hoog was. Dit laatste bedrag is eveneens ten gunste van het resultaat 2016 vrijgevallen.

Voorziening Stuwmeerverlof Prov. Gelderland
Enkele voormalig medewerkers van provincie Gelderland hadden een verlofstuwmeer opgebouwd ter grootte van € 124.218. Dit bedrag is in 2014 ontvangen en aan de voorziening toegevoegd. In 2016 is voor een bedrag van afgerond € 20.000 aan verlof afgebouwd. Dit bedrag is aan de voorziening onttrokken.

Voorziening Reiskosten Woon-Werkverkeer Prov. Gelderland
Voormalig medewerkers van provincie Gelderland hadden recht op een reiskostenvergoeding woon-werkverkeer. In het Gelders Sociaal Plan is afgesproken dat medewerkers dit recht tot 1-4-2017 behouden. Ter afkoop van deze vergoeding is van provincie Gelderland een bedrag

van € 70.738 ontvangen. Een bedrag van afgerond € 17.000 is aan deze voorziening onttrokken ter dekking van de uitbetaalde kosten woon-werkverkeer. Het restant zal in 2017 aan de voorziening worden onttrokken.

Voorziening Stuwmeerverlof gemeente Arnhem
Van enkele voormalig medewerkers van gemeente Arnhem bedraagt het resterende opgebouwde stuwmeerverlof per 31-12-2015 € 5.600. In 2016 is deze voorziening afgebouwd.

Voorziening Boete RVU 62+
Per 1 december 2014 zijn 4 medewerkers met vervroegd pensioen gegaan. Het was te verwachten dat de Belastingdienst met een naheffing van maximaal € 162.592 zou komen. Dit bedrag is in 2014 aan de betreffende voorziening toegevoegd. In 2016 is het volledig opgebouwde bedrag aan de Belastingdienst betaald.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

ODRA heeft de volgende niet uit de balans blijkende verplichtingen:

Huurovereenkomsten

Gehuurd Item	Gehuurd van	Startdatum	Einddatum	Waarde resterend contract bedrag
Markt 23	Prov. Gelderland	01-04-2013	31-03-2019	€ 47.000

Diversen

Gastheerschap Gemeente Arnhem Stadhuis (gedeelte, incl. dienstverlening)

Gemeente Arnhem	01-04-2013	31-12-2017	€ 1.800.000

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen relevante gebeurtenissen na balansdatum.

4.10 Schatkistbankieren

Het drempelbedrag dat buiten het Schatkistbankieren mocht blijven bedroeg in 2016 € 1.750.000.

		Verslagjaar			
(1)	**Drempelbedrag**	**1.750**			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	62.622	111.862	79.294	72.302
(5b)	Dagen in het kwartaal	91	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	688	1.229	862	786

4.11 Verantwoording SISA "Subsidieregeling sanering verkeerslawaai

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2016 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2017

I&M	**E3**	**Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** **Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** **Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)**	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 01*	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 02*	Overige bestedingen (jaar T) *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 03*	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 04*	Correctie over besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 05*	
			1 lenM/BSK-2014/169607	€ 180.892	€ 0	€ 7.002	€ 0	
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 06*	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicatornummer: E3 / 07*	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 08*	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 09*	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 10*	Eindverantwoording Ja/Nee *Aard controle n.v.t.* *Indicatornummer: E3 / 11*
			1 lenM/BSK-2014/169607	€ 0	€ 332.882	€ 0	€ 0	Ja

5 Ondertekening

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van Omgevingsdienst Regio Arnhem van 13 april 2017,

De voorzitter,	de secretaris,
Mevrouw W. Ruwhof	de heer ing. J.B.H. Robben

6 Controleverklaring

Building a better working world

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem te Arnhem gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2016 als van de activa en passiva van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem op 31 december 2016 in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder de relevante verordeningen, zoals opgenomen in het Controleprotocol 2015-2017 Omgevingsdienst Regio Arnhem voor de accountantscontrole op de jaarrekening.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2016;
- het overzicht van baten en lasten over 2016;
- Verantwoording SISA "Subsidieregeling sanering verkeerslawaai
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 18 december 2015 en de Regeling Controleprotocol Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 2016 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening".

Wij zijn onafhankelijk van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit
Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 142.800, waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2016.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 50.000 rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:
- het jaarverslag.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:
- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het BBV is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur voor de jaarrekening
Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van Omgevingsdienst Regio Arnhem, zoals opgenomen in Controleprotocol 2015-2017 Omgevingsdienst Regio Arnhem voor de accountantscontrole op de jaarrekening.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het algemeen bestuur is als kaderstellend en controlerend orgaan op grond van de Gemeentewet verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het dagelijks bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Eindhoven, 13 april 2017

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. B. Smeenk RA

Omgevingsdienst
Regio Arnhem

ONTWERP MEERJARENPROGRAMMABEGROTING 2018-2021

Inhoud

1.0 Inleiding 3

1.1 Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) 2017 en uniformering begrotingen Gelderse Omgevingsdiensten 3

1.2 Uitgangspunten meerjarenprogrammabegroting 2018-2021 3

2.0 Overzicht van Baten en Lasten 2018 4

2.1 Toelichting op het overzicht van Baten en Lasten 2018 5

2.1.0 Toelichting op de lasten 5

2.1.1 Toelichting op de baten 8

Bijlage 1.0 Bijdragen per deelnemer 2018 11

Bijlage 1.1 Bijdrage RVMK per deelnemer 12

Bijlage 1.2 Bijdrage EED 2018 per deelnemer 12

Bijlage 1.3 Bijdrage projectleider Energie 2018 per deelnemer 13

Bijlage 1.4 Bijdrage Natuurbeschermingswet per deelnemer 13

Bijlage 1.5 Bijdrage Handhaving Erkende Maatregelenlijst 2018 per deelnemer 14

Bijlage 1.6 Bijdrage ORM 2018 per deelnemer 14

Bijlage 1.7 Bijdrage Implementatie Omgevingswet 2018 per deelnemer 15

1.0 Inleiding

Hierbij treft u de ontwerp meerjarenprogrammabegroting 2018-2021 van Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) aan.

Op grond van artikel 28 lid 2 van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem dient door het Dagelijks Bestuur vóór 15 april van het jaar voorafgaand op het jaar waarvoor zij dient een ontwerpbegroting te worden gezonden aan de Raden en Staten van de deelnemers. Vervolgens hebben zij 8 weken de tijd om een zienswijze op deze begroting in te dienen, waarna het Algemeen Bestuur de begroting vaststelt.

1.1 Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) 2017 en uniformering begrotingen Gelderse Omgevingsdiensten

De publicatie van de wijziging van het Besluit Begroting en Verantwoording op 5 maart 2016 betekent voor alle Omgevingsdiensten in Nederland dat de begroting en de verantwoording (de jaarstukken) vanaf het boekjaar 2018 conform het BBV 2017 opgesteld moeten worden. Het nieuwe BBV schrijft verplicht voor hoe en waar lasten en baten geraamd en geboekt moeten worden. Hiervan mag niet worden afgeweken.

Ook schrijft het BBV 2017 voor dat een totaaloverzicht van lasten en baten per taakveld wordt opgenomen. Dit is een administratieve verplichting die geen toegevoegde waarde heeft voor de exploitatie van ODRA. De meeste lasten en baten zullen vallen onder het taakveld 7.4 Milieubeheer en 8.3 Wonen en bouwen.

Naast de wijzigingen in het BBV is in het Directeurenoverleg (DO) van het Gelderse Stelsel besloten om vanaf 2018 tot een meer uniforme opzet en indeling van de begroting en verantwoording van de 7 Gelderse Omgevingsdiensten te komen. Dit om de onderlinge vergelijkbaarheid te vergroten. Besloten is om vanaf 2018 de volgende programma's te hanteren:

- Programma 1 Vergunningverlening
- Programma 2 Toezicht en Handhaving
- Programma 3 Advies
- Programma 4 Stelseltaken
- Programma 5 Projecten

Bovenstaande wijzigingen hebben tot gevolg dat de vergelijkbaarheid met voorgaande jaren moeilijker is/zal zijn.

1.2 Uitgangspunten meerjarenprogrammabegroting 2018-2021

De onderstaande uitganspunten zijn gehanteerd voor het samenstellen van de meerjarenprogrammabegroting 2018-2021:

- De begroting 2018 is gebaseerd op de begroting 2017 tot en met de 1^{e} wijziging en het resultaat 2016;
- Het aantal productieve uren wordt vastgesteld op 1.380 uur per fte (conform 2017)
- De stijging van lonen en prijzen voor het jaar 2018 worden gebaseerd op de laatste prognose in de Macro Economische Verkenning van het CPB van september 2016. Dit betekent voor 2018 een loonindexatie van 1,4% (1,0% met een correctie van 0,4%

van voorgaand jaar) en voor de prijsindex 0,4% (0,8% met een correctie van -0,4% van voorgaand jaar).
- Er is een totaalbedrag van € 120.500 opgenomen ten behoeve van de uitvoering van de EED-richtlijn. Dit bedrag is bij de afzonderlijke partners toegevoegd aan het gemeentefonds. In de begroting worden de bedragen per partner uitgesplitst.
- Een bedrag van € 80.000 is opgenomen ten behoeve van een regeling woon-werkverkeer.
- Tot en met het begrotingsjaar 2017 mocht het overheadpercentage maximaal 52,6% van de salariskosten van het primaire proces bedragen. Het besluit Begroting en Verantwoording van gemeenten gaat uit van andere definities van overhead zodat dit percentage niet meer toepasbaar is op begrotingen van 2018 en verder.

2.0 Overzicht van Baten en Lasten 2018

Onderstaand is de financiële meerjarenbegroting van ODRA weergegeven. Per onderdeel zal een toelichting worden gegeven.

	Rekening 2016	Begroting 2017 na 1e wijziging	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Lasten						
Salariskosten	8.121.229	8.732.600	9.170.000	9.170.000	9.170.000	9.170.000
Inhuur personeel	2.411.354	1.081.200	1.070.800	1.015.800	1.015.800	1.015.800
Opleidingskosten	289.047	196.300	204.800	203.700	203.700	203.700
Algemene Personeelskosten	405.066	453.000	464.000	463.800	463.800	463.800
Overige Uitgaven	57.082	48.000	48.200	48.200	48.200	48.200
Huisvesting (gastheer)	632.606	635.000	637.500	637.500	637.500	637.500
Ondersteunende taken (gastheer)	197.492	200.000	200.700	200.700	200.700	200.700
ICT (gastheer)	948.465	950.000	951.100	951.100	951.100	951.100
ICT (overig)	344.253	350.000	351.400	351.400	351.400	351.400
Wagenpark	22.232	33.500	33.600	33.600	33.600	33.600
Accountant en overige advieskosten	116.652	100.000	100.400	100.400	100.400	100.400
Onvoorzien	0	0	66.700	66.400	66.400	66.400
Bijdrage Bovenregionale Taken	162.092	235.900	236.900	236.900	236.900	236.900
Dotatie/onttrekking aan voorzieningen	-112.797	-48.300	-36.000	-36.000	-36.000	-36.000
Doorbelasting aan projecten	-69.826					
Lasten Provincie Milieumetingen	296.820	206.000	206.800	206.800	206.800	206.800
Lasten WABO Arnhem	35.390	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
Lasten WABO Lingewaard	92.753	123.000	123.000	123.000	123.000	123.000
Lasten RVMK	90.825	88.900	88.800	88.800	88.800	88.800
Lasten ORM	24.050	71.300	71.300	71.300	71.300	71.300
Lasten Implementatie Omgevingswet		75.000	75.000	75.000		
Lasten Overige projecten	224.320	0	0	0	0	0
Lasten Exploitatie	14.289.105	13.581.400	14.115.000	14.058.400	13.983.400	13.983.400

	Rekening 2016	Begroting 2017 na 1e wijziging	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Baten						
Baten Partners	-11.735.080	-11.132.300	-11.717.900	-11.744.400	-11.744.400	-11.744.400
Baten partners extra bouwtaken		-241.700	-249.200	-249.200	-249.200	-249.200
Baten partners extra milieutaken		-256.800	0	0	0	0
Derden Nijmegen	0	-35.500	-36.500	-36.500	-36.500	-36.500
Derden Externe Veiligheid	-134.564	-128.900	-132.900	-132.900	-132.900	-132.900
Derden Bovenregionale Taken	-664.683	-410.400	-423.000	-423.000	-423.000	-423.000
Derden RVMK		-16.100	-16.600	-16.600	-16.600	-16.600
Derden EED		-117.100	-120.700	-120.700	-120.700	-120.700
Derden Overig	-224.957	-155.800	-160.600	-160.600	-160.600	-160.600
Projectleider Energie		0	-49.800	-49.800	-49.800	-49.800
Energie ODNL		-80600	-83.100	0	0	0
Taken Natuurbeschermingswet		0	-221.500	-221.500	-221.500	-221.500
Handhaving Erkende Maatregelen Lijst		0	-188.300	-188.300	-188.300	-188.300
Overige Inkomsten	-283.582	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
Onttrekking aan reserves	-436.363	-292.000	0			
Baten Provincie Milieumetingen	-301.679	-206.000	-206.800	-206.800	-206.800	-206.800
Baten WABO Arnhem	-35.390	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
Baten WABO Lingewaard	-92.753	-123.000	-123.000	-123.000	-123.000	-123.000
Baten RVMK	-140.441	-88.900	-88.800	-88.800	-88.800	-88.800
Baten ORM	-24.050	-71.300	-71.300	-71.300	-71.300	-71.300
Baten Implementatie Omgevingswet		-75.000	-75.000	-75.000		
Baten Overige projecten	-224.320	0	0	0	0	0
Baten Incidenteel	-51.500	0	0	0	0	0
Baten Exploitatie	-14.349.361	-13.581.400	-14.115.000	-14.058.400	-13.983.400	-13.983.400
Geraamd totaal van Baten en Lasten	-60.255		0	0	0	0
Aantal productieve fte		117,62	121,00	120,45	120,45	120,45
Aantal productieve uren per fte		1.380	1.380	1.380	1.380	1.380
Uurtarief		77,85	80,25	80,40	80,40	80,40

2.1 Toelichting op het overzicht van Baten en Lasten 2018

2.1.0 Toelichting op de lasten

1. Salariskosten en inhuur derden

- De kosten van salarissen en inhuur derden zijn gebaseerd op een formatie van 138,63 fte waarvan 121 fte productief/indirect productief en 17,53 fte overhead. Ten opzichte van de toegestane formatie na 1e begrotingswijziging 2017 is dit een stijging met 3,95 fte als volgt te verklaren:
    - 0,45 fte stijging door extra benodigde capaciteit t.b.v. projectleider Energie
    - 2,00 fte stijging door extra taken in het kader van de Wet natuurbescherming
    - 1,70 fte stijging door extra taken Handhaving Erkende Maatregelenlijst energie
    - 0,20 fte afname door wegvallen taken Lingewaard.
- De kosten voor salarissen en inhuur van derden zullen in totaal € 10.240.800 bedragen waarvan € 9.170.000 (124,26 fte) wordt geraamd op personeel in dienst van ODRA en € 1.070.800 (14,37 fte) op inhuur personeel. Hierbij is rekening gehouden met een salarisstijging van 1,4% ten opzichte van de salariskosten 2017 na 1e wijziging. De hiervoor genoemde bedragen zijn inclusief de bedragen die ODRA uitbetaalt aan medewerkers die recht hebben op een harmonisatietoelage. Deze

toelagen worden of bij de latende organisaties in rekening gebracht dan wel onttrokken uit de daarvoor ingestelde voorziening.

2. Opleidingskosten

   De opleidingskosten zullen in 2018 2% van de loonsom bedragen voor een bedrag van in totaal € 204.800.

3. Algemene personeelskosten

   In de uitgangspunten die zijn opgesteld ten behoeve van de begroting 2018 is rekening gehouden met de regeling woon-werkverkeer die met ingang van 1 april 2017 in werking zou treden. Hiervoor is in eerdere instantie een bedrag van € 60.000 op jaarbasis genoemd. Inmiddels is bekend dat de regeling op jaarbasis € 80.000 gaat kosten. Naast dit bedrag worden ook andere personeel gerelateerde kosten zoals telefoonkosten, kosten van Arbo, verzekeringspremies en kosten van dienstreizen op deze post verantwoordt. In totaal bedraagt de raming voor 2018 € 464.000.

4. Overige uitgaven

   Het bedrag dat in 2018 wordt geraamd voor overige niet personeel gerelateerde kosten zoals abonnementen, bankkosten en contributies bedraagt € 48.200.

5. Huisvestingskosten (gastheer)

   ODRA is gehuisvest in het Stadskantoor van de gemeente Arnhem. De totale kosten voor huisvesting bedragen voor 101 werkplekken € 637.500. Dit bedrag is gebaseerd op de DVO die met gemeente Arnhem is afgesloten.

6. Ondersteunende taken (gastheer)

   Een groot deel van de ondersteunende taken worden in gastheerschap uitgevoerd door gemeente Arnhem. Hieronder vallen o.a. de taken van de personeels- en salarisadministratie, de financiële administratie en de postregistratie. Voor 2018 is een bedrag geraamd van € 200.700.

7. ICT (gastheer)

   De ICT kosten zoals de standaard werkplek, licentiekosten, hardware en technisch applicatiebeheer die gastheer gemeente Arnhem in rekening zal brengen worden voor 2018 geraamd op een bedrag van € 951.100.

8. ICT (overig)

   Naast de ICT kosten die gastheer Arnhem in rekening brengt heeft ODRA ook eigen kosten ICT. Dit betreft licenties voor o.a. Digitale checklisten, Cyclorama, Cognos en andere specifieke ODRA-gerelateerde licenties. Ook worden hier kosten op geboekt van de periodiek te vervangen I-pads e.d. Voor 2018 is een bedrag geraamd van € 351.400.

9. Wagenpark

   De exploitatiekosten van de bedrijfswagens van ODRA worden voor 2018 geraamd op een bedrag van € 33.600.

10. Accountant en overige advieskosten

    Naast de kosten van de accountant voor een bedrag van € 30.100 worden hier ook de kosten van adviezen van juridische en financiële aard op verantwoordt voor een bedrag van € 70.300.

11. De kosten van onvoorzien bedragen 0,5% van de omzet en bedraagt voor 2018 € 66.700.

12. Bijdrage bovenregionale taken

    In het Gelders Stelsel van omgevingsdiensten zijn diverse taken belegd bij een aantal andere omgevingsdienste zoals Kennis en Portaal, Ketenhandhaving, Kwaliteit, BSBm en de Stelstaak P&O. In totaal worden deze kosten geraamd op € 236.900.

13. Dotatie/onttrekkingen aan Voorzieningen

    In 2014 heeft provincie Gelderland een bedrag betaald voor de afkoop van harmonisatiekosten, reiskosten en stuwmeerverlof. De voorziening voor reiskosten is in 2017 geheel besteed. Het bedrag van € 36.000 dat in 2018 is geraamd heeft alleen betrekking op de harmonisatiekosten

14. Lasten Provincie Milieumetingen

    Deze kosten ad € 206.800 hebben alleen betrekking hebben op de overige uitgaven van de Meetdienst en wordt alleen bij provincie Gelderland in rekening gebracht.

15. Lasten WABO Arnhem

    Het budget dat gemeente Arnhem zal bijdragen voor specifieke uitgaven in verband met de ingebrachte WABO brede taken bedraagt € 50.000. Een eventueel voor- of nadeel op deze kosten zal alleen met gemeente Arnhem worden verrekend.

16. Lasten WABO Lingewaard

    Het budget dat gemeente Lingewaard zal bijdragen voor specifieke uitgaven in verband met de ingebrachte WABO brede taken bedraagt € 123.000. Een eventueel voor- of nadeel op deze kosten zal alleen met gemeente Lingewaard worden verrekend.

17. RVMK
    ODRA voert voor alle partners (behalve provincie Gelderland) én gemeente Montferland de taak uit ten behoeve van de Regionale Verkeers Milieukaart (RVMK). De totale lasten voor RVMK zullen € 105.400 bedrage. Op dit onderdeel worden de kosten van overige uitgaven voor een bedrag van € 88.800 geraamd. (zie bijlage 1.1)

18. ORM

Op verzoek van de Overlegstructuur Regionale Milieusamenwerking (ORM) is een bedrag geraamd van € 71.300 ten behoeve van uitgaven die verband houden met de kosten van vakberaden van de voormalige Milieusamenwerking Regio Arnhem (MRA). Alle partners met uitzondering van Provincie Gelderland nemen deel aan de ORM.

19. Met de vaststelling van de begroting 2017 is besloten dat er 3 jaar lang een budget van € 75.000 opgenomen mocht worden ten behoeve van de implementatie van de Omgevingswet. Uitgaven mogen alleen worden gemaakt nadat het Dagelijks Bestuur een uitgewerkt plan hiervoor heeft goedgekeurd.

2.1.1 Toelichting op de baten

1. Baten partners

   De baten van de partners zijn berekend op basis van de gevraagde uren in de werkprogramma's 2017. Het totaal van de uren vermenigvuldigd met het uurtarief komt uit op een bedrag van € 11.717.900. Het uurtarief dat voor 2018 is berekend bedraagt € 80,25.

2. Baten partners extra bouwtaken

   In 2016 zijn meer uren besteed dan begroot aan ingebrachte formatie voor bouwtaken. De verwachting is dat deze trend zich zal voortzetten in 2017 en 2018. In de begroting 2018 is daarom gerekend met een extra opbrengst van € 249.200 van extra bouw gerelateerde werkzaamheden. Deze werkzaamheden worden alleen in rekening gebracht aan partners waarvoor deze taken worden uitgevoerd.

3. Derden Nijmegen

   Voor gemeente Nijmegen voert ODRA een aantal bodemtaken ut. Het bedrag dat in rekening zal worden gebracht voor deze taken wordt in 2018 geraamd op € 36.500.

4. Derden Externe Veiligheid

   Het bedrag dat naar verwachting aan subsidie voor de taak Externe Veiligheid zal worden ontvangen bedraagt in 2018 € 132.900. Voor latere jaren moet er mee rekening worden gehouden dat deze subsidie eindig is.

5. Derden Bovenregionale taken

   ODRA voert voor een 3-tal Gelderse omgevingsdiensten de taak complexe handhaving uit. Daarnaast worden taken in het kader van VVGB voor alle Gelderse Omgevingsdiensten uitgevoerd. De opbrengsten die hiermee gemoeid zijn bedragen € 423.000.

6. Derden RVMK

   De opbrengsten die ODRA ten behoeve van RVMK bij de deelnemende partners in rekening zal brengen in 2018 bedraagt € 105.400. Op dit onderdeel wordt de baten die verband houden met het aantal uren x tarief verantwoord voor een bedrag van

€ 16.600. De overige kosten zijn kosten die aan derden worden betaald voor onderzoeken en programmatuur. (zie bijlage 1.1.)

7. Derden EED

   Gemeenten ontvangen via de uitkering van het gemeentefonds bedragen die ingezet moeten worden ten behoeve van EED. Het bedrag dat voor 2018 wordt geraamd is geschat op € 120.700 en is structureel in de begroting opgenomen. (zie bijlage 1.2)

8. Derden Overig

   ODRA voert op verzoek (extra) werkzaamheden uit bij de overige Gelderse Omgevingsdiensten en reguliere partners. De baten die hiermee samenhangen worden geschat op € 160.600.

9. Projectleider Energie

   Energie is een complex werkveld. Om de ontwikkelingen de komende jaren goed vorm te kunnen geven is de formatie met 0,45 fte verhoogd ten behoeve van een projectleider energie. De kosten die hiermee gemoeid zijn bedragen in 2018 € 49.800. Voorgesteld wordt om deze kosten op basis van het aantal bedrijven per deelnemer te verdelen (o.b.v. het aantal bedrijven dat is genoemd in de verdeling van de kosten van de handhaving Erkende Maatregelenlijst). Voorlopig wordt uitgegaan van een periode van 4 jaar. (zie bijlage 1.3)

10. Energie OD.NL

    Voor de inzet van de taken Energie wordt in 2018 een incidentele subsidie verwacht van € 83.100.

11. Taken Natuurbeschermingswet

    Als gevolg van de ontwikkelingen op het gebied van de Wet Natuurbescherming en energie is een structurele extra formatie van 2 fte opgenomen. De baten worden geraamd op € 221.500. De verdeling van deze baten over de partners staat in bijlage 1.4 en heeft een structurele aard**.**

12. Handhaving Erkende Maatregelen lijst Energie

    Ook dit onderdeel is nieuw in de begroting van ODRA. De baten worden begroot op € 188.300 en zijn structureel van aard. De bijdrage van de partners zal als volgt worden geregeld. In het 1^{e} jaar (2018) zal de financiering voor 50% door de gemeenten plaatsvinden en 50% zal plaatsvinden door cofinanciering door Provincie Gelderland. In 2019 zal 75% moeten worden betaald door de gemeenten en zal 25% op basis van cofinanciering plaatsvinden. Vanaf 2020 zal 100% financiering door gemeenten plaatsvinden. In bijlage 1.5 is weergeven hoe de verdeling over de partners in 2018 zal worden geregeld.

13. Overige opbrengsten

    De overige opbrengsten betreffen de harmonisatiekosten die in rekening worden gebracht bij de partner (behalve provincie Gelderland) en worden geraamd op € 100.000.

14. Baten provincie Milieumetingen

    Dit is de tegenhanger van de lasten die worden gemaakt ten behoeve van de meetdienst en worden alleen bij provincie Gelderland in rekening gebracht. In 2018 een bedrag van € 206.800.

15. Baten WABO Arnhem

    Dit is de tegenhanger van de kosten die zijn opgenomen onder Lasten WABO Arnhem en worden alleen bij gemeente Arnhem in rekening gebracht. In 2018 voor een bedrag van € 50.000.

16. Baten WABO Lingewaard

    Dit is de tegenhanger van de kosten die zijn opgenomen onder Lasten WABO Lingewaard en worden alleen bij gemeente Lingewaard in rekening gebracht. In 2018 voor en bedrag van € 123.000

17. Baten RVMK

    Onder deze post worden de baten voor een bedrag van € 88.800 verantwoordt ten behoeve van overige kosten RVMK. De totale baten voor RVMK bedragen € 105.400 en worden verdeeld naar rato van het aantal inwoners per deelnemer. (zie bijlage 1.1)

18. Baten ORM

    Dit is de tegenhanger van de lasten die worden gemaakt ten behoeve van de Overlegstructuur regionale Milieusamenwerking (ORM). De baten ad € 71.300 worden verdeeld op basis van het aantal inwoners per deelnemer. (bijlage 1.6)

19. Baten Implementatie Omgevingswet

    De baten ad € 75.000 die verband houden met de Implementatie Omgevingswet zijn verdeeld op basis van de stemverhouding zoals die in de Gemeenschappelijke Regeling ODRA is opgenomen en mogen alleen worden besteed nadat een projectplan door het Dagelijks Bestuur is goedgekeurd. (zie bijlage 1.7)

Bijlage 1.0 Bijdragen per deelnemer 2018

Bijdragen per deelnemer 2018

	Totaal per partner 2017 na 1e wijzing		primair proces 2018	RVMK 2018	EED 2018	Projectleider Energie 2018	Natuur beschermingswet 2018	HH Erkende Maatr. Lijst 2018	ORM 2018	Implementatie Omgevingswet 2018	WABO Milieumetingen 2018		Totaal per partner 2018		Verschil 2018 tov begroting 2017 na 1e wijziging
Gemeente Arnhem	-4.148.200		-4.086.500	-35.700	-47.700	-19.800	-75.800	-37.700	-26.200	-26.200	-50.000		-4.405.600		-257.400
Gemeente Doesburg	-69.900		-66.400	-2.600	-2.800	-1.000	-2.800	-1.800	-1.900	-400			-79.700		-9.800
Gemeente Duiven	-135.700		-121.800	-5.900	-6.600	-3.100	-800	-5.900	-4.300	-800			-149.200		-13.500
Gemeente Lingewaard	-2.303.500		-2.179.500	-10.600	-12.100	-5.800	-62.200	-11.000	-7.800	-14.500	-123.000		-2.426.500		-123.000
Gemeente Overbetuwe	-517.700		-548.200	-11.000	-14.500	-5.900	-9.800	-11.100	-8.000	-3.300			-611.800		-94.100
Gemeente Renkum	-1084.900		-1087.500	-7.300	-10.300	-3.100	-56.100	-5.800	-5.300	-7.200			-1.182.600		-97.700
Gemeente Rheden	-493.000		-431.400	-10.200	-11.800	-4.700	-5.900	-8.800	-7.500	-3.100			-483.400		9.600
Gemeente Rijnwaarden (samenvoeging met Zevenaar)	-192.000		0	0	0	0	0	0	0	0			0		192.000
Gemeente Zevenaar/Rijnwaarden	-299.100		-555.300	-10.100	-11.100	-5.500	-1.600	-10.300	-7.400	-3.200			-604.500		-305.400
Gemeente Westervoort	-65.500		-57.600	-3.500	-3.200	-800	-300	-1.500	-2.600	-400			-69.900		-4.400
Provincie Gelderland	-2.545.700		-2.568.200				-6.200	-94.200	0	-15.900	-206.800		-2.891.300		-345.600
Gemeente Rozendaal	-16.300		-15.500	-300	-600	-100	0	-200	-300	0			-17.000		-700
													0		0
Gemeente Montferland	-8.200			-8.200									-8.200		0
													0		0
Derden Nijmegen	-35.500		-36.500										-36.500		-1.000
Derden Externe Veiligheid	-128.900		-132.900										-132.900		-4.000
Derden Bovenregionale Taken	-410.400		-423.000										-423.000		-12.600
Derden Overig	-155.800		-160.600										-160.600		-4.800
Baten partners extra bouwtaken	-241.700		-249.200										-249.200		-7.500
Baten partners extra milieutaken	-256.800		0										0		256.800
Derden Energie ODNL	-80.600		-83.100										-83.100		-2.500
													0		0
Onttrekking reserves	-292.000												0		292.000
													0		0
Overig	-100.000		-100.000										-100.000		0
Totaal bijdrage partners DVO	-13.581.400		-12.903.200	-105.400	-120.700	-49.800	-221.500	-188.300	-71.300	-75.000	-379.800		-14.115.000		-533.600

Bijlage 1.1 Bijdrage RVMK per deelnemer

Specificatie bijdrage RVMK 2018 obv aantal inwoner

Aantal inwoners per	1-1-2016	bijdrage RVMK
Gemeente Arnhem	153.818	-35.700,00
Gemeente Doesburg	11.336	-2.600,00
Gemeente Duiven	25.433	-5.900,00
Gemeente Lingewaard	45.950	-10.600,00
Gemeente Overbetuwe	47.002	-11.000,00
Gemeente Renkum	31.254	-7.300,00
Gemeente Rheden	43.824	-10.200,00
Gemeente Rijnwaarden (samenvoeging met Zevenaar)		
Gemeente Rozendaal	1.498	-300,00
Gemeente Westervoort	15.001	-3.500,00
Gemeente Zevenaar/Rijnwaarden	43.135	-10.100,00
		0,00
Gemeente Montferland	35.173	-8.200,00
Totaal	451.658	-105.400,00

Bijlage 1.2 Bijdrage EED 2018 per deelnemer

Specificatie bijdrage EED 2017 obv uitkering uit gemeentefonds

Gemeente Arnhem	-47.500
Gemeente Doesburg	-2.800
Gemeente Duiven	-6.600
Gemeente Lingewaard	-12.100
Gemeente Overbetuwe	-14.500
Gemeente Renkum	-10.300
Gemeente Rheden	-11.800
Gemeente Rijnwaarden	-2.700
Gemeente Rozendaal	-600
Gemeente Westervoort	-3.200
Gemeente Zevenaar	-8.400
Provincie Gelderland	
Totaal	-120.500

Bijlage 1.3 Bijdrage projectleider Energie 2018 per deelnemer

Specificatie bijdrage projectleider Energie (obv aantal bedirjven zoals bij Handhaving Erkende Maatregelenlijst)

	1-1-2018	
Gemeente Arnhem	1448	-19.800,00
Gemeente Doesburg	71	-1000,00
Gemeente Duiven	228	-3.100,00
Gemeente Lingewaard	423	-5.800,00
Gemeente Overbetuwe	426	-5.900,00
Gemeente Renkum	222	-3.100,00
Gemeente Rheden	339	-4.700,00
Gemeente Rijnwaarden (samenvoeging met Zevenaar)		0,00
Gemeente Rozendaal	6	-100,00
Gemeente Westervoort	57	-800,00
Gemeente Zevenaar/Rijnwaarden	396	-5.400,00
Provinncie Gelderland		
Totaal	3.616	-49.700,00

Bijlage 1.4 Bijdrage Natuurbeschermingswet per deelnemer

Specificatie bijdrage Natuurbeschermingswet 2018 obv verwachte uren inzet

	1-1-2016	bijdr. Natuurbeschermingswet
Gemeente Arnhem	992	-75.800,00
Gemeente Doesburg	36	-2.800,00
Gemeente Duiven	11	-800,00
Gemeente Lingewaard	813	-62.100,00
Gemeente Overbetuwe	127	-9.700,00
Gemeente Renkum	733	-56.000,00
Gemeente Rheden	76	-5.800,00
Gemeente Rijnwaarden (samenvoeging met Zevenaar)		0,00
Gemeente Rozendaal		0,00
Gemeente Westervoort	4	-300,00
Gemeente Zevenaar/Rijnwaarden	21	-1600,00
Provinncie Gelderland	81	-6.200,00
Totaal	2.894	-221.100,00

Bijlage 1.5 Bijdrage Handhaving Erkende Maatregelenlijst 2018 per deelnemer

Specificatie bijdrage Handhaving Erkende Maatregelenlijst obv aantal bedrijven per partner

	1-1-2018	
Gemeente Arnhem	1448	-37.700,00
Gemeente Doesburg	71	-1850,00
Gemeente Duiven	228	-5.900,00
Gemeente Lingewaard	423	-11000,00
Gemeente Overbetuwe	426	-11050,00
Gemeente Renkum	222	-5.750,00
Gemeente Rheden	339	-8.800,00
Gemeente Rijnwaarden (samenvoeging met Zevenaar)		0,00
Gemeente Rozendaal	6	-150,00
Gemeente Westervoort	57	-1500,00
Gemeente Zevenaar/Rijnwaarden	396	-10.300,00
Provinncie Gelderland (co-financiering)		-93.900,00
Totaal	3.616	-187.900,00

Bijlage 1.6 Bijdrage ORM 2018 per deelnemer

Specificatie bijdrage ORM 2018 obv aantal inwoners per 01-01-2016

Gemeente Arnhem	153.818	-26.200
Gemeente Doesburg	11336	-1900
Gemeente Duiven	25.433	-4.300
Gemeente Lingewaard	45.950	-7.800
Gemeente Overbetuwe	47.002	-8.000
Gemeente Renkum	31254	-5.300
Gemeente Rheden	43.824	-7.500
Gemeente Rijnwaarden (samenvoeging met Zevenaar)		0
Gemeente Rozendaal	1498	-300
Gemeente Westervoort	15.001	-2.600
Gemeente Zevenaar/Rijnwaarden	43.135	-7.400
Provincie Gelderland		
Totaal	418.251	-71300

Bijlage 1.7 Bijdrage Implementatie Omgevingswet 2018 per deelnemer

Specificatie bijdrage Implementatie Omgevingswet 2018	
Gemeente Arnhem	-26.200
Gemeente Doesburg	-400
Gemeente Duiven	-800
Gemeente Lingewaard	-14.500
Gemeente Overbetuwe	-3.300
Gemeente Renkum	-7.200
Gemeente Rheden	-3.100
Gemeente Rijnwaarden (samenvoeging met Zevenaar)	
Gemeente Rozendaal	0
Gemeente Westervoort	-400
Gemeente Zevenaar/Rijnwaarden	-3.200
Provincie Gelderland	-15.900
Totaal	-75.000

Titel/onderwerp: **ODRA Jaarstukken 2016, Begrotingswijziging 2017 en MJPB 2018 - 2021**

Raadsadviseur: B. Kranenborg Telefoonnr: 3775956 bas.kranenborg@arnhem.nl

Van:	College	Ambtenaar:	Leo den Uil
Portefeuillehouder:	G. Ritsema	Telefoonnr:	3774309
		E-mailadres:	leo.den.uil@arnhem.nl
Doel activiteit	Informatief en meningsvormend		
Toelichting	Het college biedt de raad het voorstel: "ODRA Jaarstukken 2016, Begrotingswijziging 2017 en MJPB 2018 - 2021" aan, om vast te stellen. **Inleiding** Op grond van de WGR heeft de ODRA de jaarstukken 2016 ter kennisname aan de raad gestuurd. Tegelijkertijd heeft de ODRA per brief van 14 april 2017 de MJPB 2018-2021 en de 1e Begrotingswijziging 2017 aangeboden. M.b.t. deze stukken is uw raad bevoegd een zienswijze in te dienen. De ODRA heeft gevraagd eventuele zienswijzen uiterlijk 23 juni in te dienen t.b.v. definitieve vaststelling in het AB ODRA d.d. 6 juli 2017 **1e Begrotingswijziging 2017** De ODRA verwacht voor 2017 een (extra) stijging aan bouwtaken t.b.v. de gemeente Arnhem. ODRA raamt hiervoor een extra budget van € 0,2 mln. De begroting van de gemeente voorziet niet in dekking van deze extra kosten. Stijging van de bouwtaken vertaalt zich niet automatisch in een evenredige stijging van de bouwleges. Bouwleges zijn o.a. afhankelijk van het soort bouwproject en -volume en variëren over de jaren. In de voorgestelde zienswijze wordt ODRA gevraagd de verhoging van het budget niet op te nemen, maar om in overleg met de opdrachtgever (nadrukkelijk) te sturen op het niet overschrijden van het beschikbare Arnhemse budget. **MJPB 2018-2021** ODRA vraagt aan de gemeente extra budget voor de posten projectleider Energie, Handhaving erkende maatregelenlijst (energiemaatregelen) en Natuurbeschermings-wet. In de voorgestelde zienswijze wordt ODRA gevraagd de verhoging van het budget voor deze posten niet op te nemen en o.a. nadere informatie over beschikbaar (rijks)budget af te wachten. Nadrukkelijk wordt sturing voorgesteld op het voorkomen van overschrijding van het Arnhemse budget. Belangstellenden zijn uitgenodigd om aanwezig te zijn en desgewenst in te spreken.		
Voorgesteld resultaat van de bespreking	Beslissen of het voorstel kan worden doorgeleid naar de besluitvormende fase.		
Spreekrecht publiek	Ja		
Behandeladvies	Technische vragen dienen voorafgaand aan de bespreking te worden gesteld. U bent in de gelegenheid informatieve vragen te stellen aan (eventuele) insprekers en aan de portefeuillehouder. Na afronding van de informatieve fase wordt gestart met de meningsvormende fase. Deze fase bestaat uit twee termijnen: 1e termijn: fracties geven hun standpunt weer, te beginnen met de fracties die tegen het voorstel zijn of het voorstel willen wijzigen. Interrupties zijn toegestaan. 2e termijn: Na de reactie van de portefeuillehouder wordt de discussie gevoerd.		
Bijlagen			

Raadsvoorstel			
Zienswijze			
Concept 1e begrotingswijziging 2017			
Aanbiedingsbrief raden			
Jaarstukken 2016			
Ontwerp-meerjarenprogrammabegroting 2018 - 2021			

ODRA Jaarstukken 2016, Begrotingswijziging 2017 en MJPB 2018 - 2021

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	19 juni 2017
Zaaknummer:	140511
Portefeuillehouder:	G. Ritsema

Raadskameradvies:

Aan de gemeenteraad, 13 juni 2017

Toezegging
Wethouder Ritsema zegt toe te proberen het Plan van aanpak Invoering Omgevingswet voor de zomer van 2017 aan de raad voor te leggen.

Moties/amendementen
De fractie van D66 overweegt een motie t.b.v. het verhogen van de kostendekkendheid van de bouwleges, bijv. door een snellere afhandeling van de bouwaanvraag.

Conclusie
De fracties van SP, PvdA, VVD, GroenLinks, CDA, Arnhem Centraal en ChristenUnie steunen het voorstel.

De fracties van de Verenigd Arnhem, Arnhemse Ouderen Partij en Partij voor de Dieren en waren niet aanwezig tijdens de meningsvormende raadskamerbehandeling.

De raadskamer adviseert het voorstel door te geleiden naar de besluitvormende vergadering.

De raadsadviseur,

B. Kranenborg

De voorzitter,

J. Elfrink

17 m 35

D66 PvdA VVD SP

Motie: Nieuwe realiteit, nieuwe werkwijze

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 19 juni 2017, bij de behandeling van het agendapunt *'ODRA MJPB 2018-2021'*;

Constaterende dat:

1. De ODRA in 2016 en naar verwachting in 2017 te maken heeft met kostenoverschrijdingen als gevolg van minder legesopbrengsten door gemiddeld kleinere omvang van bouwprojecten;
2. De begroting van Arnhem geen ophoging van het budget voor bouwtaken toelaat;
3. Een stedelijke ontwikkeling bestaande uit meer kleinere projecten eerder een nieuwe realiteit is dan een tijdelijk fenomeen.

Overwegende dat:

1. Het overschrijden van het budget moet worden voorkomen, zoals ook verwoord in de zienswijze;
2. Het verhogen van bouwleges geen wenselijke ontwikkeling is;
3. Er vooralsnog – in afwachting van het omgevingsplan – veel verschillende toetsingskaders bestaan voor bouwactiviteiten, die niet altijd bij initiatiefnemers bekend zijn;
4. Een efficiëntere afhandeling van aanvragen door de omgevingsdienst mogelijk is, als aanvragen vaker in één keer volledig zijn en binnen de vergunbare mogelijkheden vallen;
5. De gemeente Arnhem reeds beschikt over de technische faciliteiten om dergelijke informatie te delen, op arnhem.maps.arcgis.com, maar deze weinig bekend zijn;
6. Een efficiëntere afhandeling zoals hier voorgesteld ook bijdraagt aan een betere dienstverlening aan onze inwoners en ondernemers.

Verzoekt het College:

1. Door een gezamenlijke aanpak vanuit de gemeentelijke organisatie en de omgevingsdienst te komen tot een situatie waarbij aanvragen efficiënter kunnen worden afgehandeld;
2. Zich hierbij onder andere te richten op:
    a. Het beter informeren van initiatiefnemers over de vereisten van een aanvraag omgevingsvergunning;
    b. Het beter inzichtelijk maken van alle relevante kaders voor bouwactiviteiten, zoals bestemmingsplannen, beleidsregels en de welstandsnota, bijvoorbeeld via interactieve kaarten, en het communiceren van de beschikbaarheid van deze informatie;
    c. Het informeren van initiatiefnemers over de wijze waarop zij de toetsbaarheid van hun aanvraag omgevingsvergunning kunnen vereenvoudigen.

En gaat over tot de orde van de dag.

D66	PvdA	VVD	SP
Mattijs Loor	Eric Greving	Udo Kelderman	Rob van Sprang

AANGENOMEN

Voor 37 Motie "Nieuwe realiteit, nieuwe werkwijze" (17M35)

Tegen 0

D66	7	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	8	0
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	4	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	3	0
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	2	0
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesocialfractie Arnhem	1	0
de Groot		

Totaal

37

Voor 38

Tegen 0

Raadsvoorstel " ODRA Jaarstukken 2016, Begrotingswijziging 2017 en MJPB 2018-2021"

D66	8	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	8	0
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	4	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	3	0
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	2	0
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesociafractie Arnhem	1	0
de Groot		

Totaal

38

Voor 32

Tegen 6

Motie "Principebesluit zorgzone van tafel tot onderzoek besproken is" (17M36g)

D66	8	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	8	0
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	4	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	0	2
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	0	1
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesociafractie Arnhem	1	0
de Groot		

Totaal

38

Motie "Wachten met inwerking laten treden nieuw coffeeshopbeleid" (17M37g)

Voor 36

Tegen 2

D66	8	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	8	0
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	4	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	3	0
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	0	2
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesociafractie Arnhem	1	0
de Groot		

Totaal

38

Archief - Politieke Maandag (b)

Dossiernummer	331
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	19 juni 2017
Agendapunt	4.1
Omschrijving	Benoeming externe deskundigen in Team Welstand en Monumenten
Organisatieonderdeel	Cluster beleid en regie
Steller	Gijs Frencken
Portefeuillehouder	Geert Ritsema;Gerrie Elfrink
Fatale termijn	
Behandelresultaat	

Geagendeerd	Vergaderdatum
College Burgemeester en Wethouders	13 juni 2017
Archief - Politieke Maandag (b)	**19 juni 2017**

Besluit van	19 juni 2017
Zaaknummer	151233

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

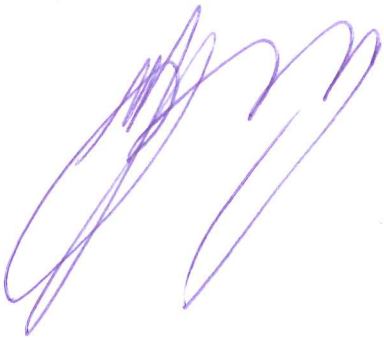
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 6 juni, Cluster Beleid en Regie nummer: 151233 ;

gelet op de erfgoedverordening 2017;

besluit:

De heren ir. R.L.M.A. Brouwers, ir. M.A. van Bleek en drs. R.J.A. Crols te benoemen als onafhankelijke monumentendeskundigen in het Team Welstand en Monumenten, tevens optredend als monumentencommissie.

De griffier,

De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer **151233**

ONDERWERP:

Benoeming externe deskundigen in Team Welstand en Monumenten

Voorstel

De heren ir. R.L.M.A. Brouwers, ir. M.A. van Bleek en drs. R.J.A. Crols te benoemen als onafhankelijke monumentendeskundigen in het Team Welstand en Monumenten, tevens optredend als monumentencommissie.

Inleiding

Het ambtelijk team welstand en monumenten vervult ook de rol van Monumentencommissie in de zin van de Monumentenwet. Om juridisch houdbare monumentenvergunningen af te kunnen geven dienen in het team minimaal twee onafhankelijke monumentendeskundigen opgenomen te zijn. Deze leden moeten persoonlijk door de Gemeenteraad benoemd worden. Om altijd over twee onafhankelijke leden te kunnen beschikken is het nodig drie leden te benoemen. Ziekte en/of vakanties kunnen dan niet de vergunningverlening frustreren. Door een efficiente en praktische werkwijze te hanteren leidt dit niet tot extra kosten.

Beoogd effect

Met de benoeming is het Team Welstand en Monumenten in staat juridisch houdbare monumentenvergunningen af te geven.

Argumenten

1.1 Monumentenvergunningen zijn alleen juridisch houdbaar indien verleend door een commissie met daarin *minimaal twee onafhankelijke deskundige leden.*

In de monmentenwet wordt vanwege onafhankelijkheid en inhoudelijke kwaliteit van vergunningen, dit vereiste letterlijk gesteld. Niet voldoen aan dit vereiste ondergraaft de houdbaarheid van besluiten en kan leiden tot juridische trajecten met (ook financiele) risico's voor de gemeente.

1.2 Deze deskundigen moeten persoonlijk door de gemeenteraad benoemd worden.

Er is onderzocht of volstaan kon worden met b.v het benoemen van de instantie waar deskundigheid ingehuurd wordt, maar jurisprudentie laat zien dat persoonlijke benoemingen noodzakelijk zijn.

1.3 Korte, wettelijke termijnen voor omgevingsvergunningen vragen om voortvarende besluitvorming.

Arnhem GEMEENTE

De korte termijnen voor het verlenen van omgevingsvergunningen maken het uitstellen van besluitvorming bijna onmogelijk. daardoor is een hoge vergaderfrequentie noodzakelijk. Bij ziekte en vakantie kan dit tot onderbezetting leiden.

1.4 Benoeming van drie deskundigen is noodzakelijk.

Om te voorkomen dat door ziekte of vakantie onvoldoende deskundigheid aanwezig is, is benoeming van minimaal drie deskundigen noodzakelijk.

1.5 De voorgedragen heren beschikken over de gevraagde deskundigheid
De heer **ir. R.L.M.A. Brouwers** functioneert al bijna 7 jaar naar tevredenheid in de Arnhemse Commissie voor Ruimtelijke Kwaliteit, heeft bewezen een gekwalificeerd (restauratie) architect te zijn, vindt ook in het nieuwe Team Welstand en Monumenten de goede toon, kent Arnhem en haar erfgoedbeleid inmiddels goed en heeft aangegeven met plezier een verdere bijdrage te willen leveren aan het erfgoed in Arnhem.
Ir. M.A. van Bleek, al vele jaren verbonden aan Het Gelders Genootschap als adviseur cultuurhistorie, staat bekend als deskundig adviseur op het gebied van de monumentenzorg. Hij kent Arnhem goed en is eerder aan Arnhem verbonden geweest als deskundigenlid voor de Commissie voor Welstand en Monumenten.
Drs. R.J.A. Crols is eveneens al jaren verbonden aan Het Gelders Genootschap als adviseur cultuurhistorie en is tevens specialist jonge bouwkunst en wederopbouw.

Kanttekeningen

1.1 In de begroting is rekening gehouden met de kosten van één onafhankelijke deskundige.

Hoewel in de begroting wordt gerekend met slechts één onafhankelijke deskundige, is het door een efficiente en praktische manier van werken van het Team Welstand en Monumenten (tevens monumentencommissie) mogelijk binnen de begroting te werken met twee onafhankelijk deskundigen.

Financiën

De in de begroting opgenomen kosten zijn taakstellend voor uitvoering van dit besluit

Uitvoering

De benoeming gaat in op het moment van benoeming door de raad. Het functioneren van het Team Welstand en Monumenten wordt regelmatig geevalueerd.

Communicatie

De voorgedragen deskundigen zijn op de hoogte van dit voorstel en worden na besluitvorming door de gemeenteraad geïnformeerd.

Bijlagen

3 CV's van voorgedragen kandidaten

Besluit van	
Zaaknummer	151233

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 6 juni, Cluster Beleid en Regie nummer: 151233 ;

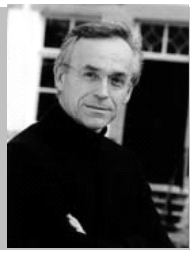
gelet op de erfgoedverordening 2017;

besluit:

De heren ir. R.L.M.A. Brouwers, ir. M.A. van Bleek en drs. R.J.A. Crols te benoemen als onafhankelijke monumentendeskundigen in het Team Welstand en Monumenten, tevens optredend als monumentencommissie.

De griffier, De voorzitter,

Curriculum vitae
April, 2016

Naam **Ir. Rob L.M.A. Brouwers BNA/BNI**

Geboortedatum	05-01-1949
Nationaliteit	Nederlandse
Opleiding	TH Delft Bouwkunde (1976)
Functie	Architect
In dienst sinds	1/7/1976
Architect (BNA)	1.890120.156
Interieurarchitect (BNI)	4.881221.009

Loopbaan

2014-heden	Architect/partner SATIJNplus Architecten
	Specialisme: Restauratie,renovatie & transformatie/herbestemming
1981-2014	Architect/partner/directeur SATIJNplus Architecten
1976-1981	Medewerkend architect Architectenbureau Ir. P. Satijn

Nevenfuncties

2008-2013	Lecturer Architecture,
	Master Program Innovative Hospitality Management,
	Universidad Ramon Rlull/Barcelona & Hotel Management School
	Hogeschool Zuyd/Maastricht
1991-2001	Docent architectonisch ontwerpen en ruimtelijke vormgeving
	Hogeschool Zuyd Heerlen
1989-1992	Staf-docent architectonisch ontwerpen
	Academie van Bouwkunst Maastricht
1977-1992	Docent architectonisch ontwerpen en ruimtelijke vormgeving
	Academie van Bouwkunst Maastricht

Overige activiteiten

2014 - heden	Wnd. stadsbouwmeester Valkenburg a/d Geul
2014 - heden	Wnd. dorpsbouwmeester Gulpen-Wittem
2013 - heden	Lid en wnd. voorzitter Omgevingscie. MER
	(Maasgouw, Echt-Susteren, Roerdalen, Beesel)
2013 - heden	Lid en wnd. voorzitter Monumentencommissie Mergelland
	(Eijsden-Margraten, Valkenburg a.d. Geul, Gulpen-Wittem, Vaals)
2010 – heden	Lid begeleidingscommissie interieurwacht Limburgse Kastelen
	Stichting/Monumentenwacht Limburg
2009 - 2015	Lid Commissie Ruimtelijke Kwaliteit Gemeente Arnhem

2008 - 2014	
	Lid en wnd. voorzitter Welstand- en Monumentencommissie Gemeente Maastricht
2008 - 2013	Lid en wnd. voorzitter Monumentencie. Gemeente Maasgouw
2007 - heden	Lid Diözesane Kommission für Kirchliche Kunst und Architektur Bistum Aachen (D)
2005 - heden	Voorzitter Monumentencommissie, Gemeente Kerkrade
2003 - heden	Voorzitter Stichting De Tongerse Hof, Maastricht
2003 - heden	Bestuurslid Stichting Catharijneconvent, Utrecht
2003 - 2008	Lid Monumentencommissie, Gemeente Sittard-Geleen
2000 - 2006	Lid en wnd. voorzitter Monumentencommissie Mergelland
1998 - 2008	Lid Mon./Welstandscommissie, Gemeente `s -Hertogenbosch
1996 - 2011	Deken BNA Kring Zuid-Limburg
1995 - 2013	Voorzitter Stichting Charles Eyck, Maastricht
1993 - 2008	Lid Welstand/Monumentencommissie, Gemeente Landgraaf
1992 - heden	Bestuurslid Stichting Schatkamer St. Servaas, Maastricht
1990 - 2010	Adviseur Stichting Museum aan het Vrijthof, Maastricht en Stichting Wagner de Wit, Maastricht

Onderscheidingen

2011	Médaille d' Or, Conseil Général Département de l' Aisne (F)
2011	Citoyen d' Honneur, Commune de Jeantes (Aisne, F)
2005	Victor de Stuers prijs, Kruisherenhotel Maastricht
1991	Victor de Stuers prijs, St. Servaasbasiliek, Maastricht
1987	BNA publieksprijs, Schatkamer St. Servaas, Maastricht

Martin van Bleek

PERSOONLIJKE GEGEVENS

Naam: Ir M.A. van Bleek
Geboren: 30 mei 1956
Adres: Pieter Kiesstraat 76, 2013 BK Haarlem
Tel. werk: 026 442 1742
Email: m.van.bleek@geldersgenootschap.nl

ALGEMEEN

Ir M.A. van Bleek (Martin) studeerde Architectuur en Restauratie aan de Technische Universiteit te Delft en is sinds 1991 werkzaam als Adviseur Cultuurhistroie bij het Gelders Genootschap in Arnhem.
Naast zijn (technische) ervaring als restauratiearchitect bij de instandhouding en herbestemming (inclusief interieurs) is hij tevens ervaren o.a. op het gebied van de beleidsadvisering, technische begeleiding van restauraties en waardering en beschrijving van monumenten. Als gevolg van zijn jarenlange ervaring in de monumentenzorg wordt hij veel gevraagd voor werkgroepen op rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau met betrekking tot wet- en regelgeving, kwaliteitsaspecten in de uitvoering en aanverwante erfgoedaspecten.

SPECIFIEK RELEVANTE PROJECTEN / ERVARING

- Instandhoudingsproject Middachten: als bijzonder adviseur voor de eigenaar en overheden betrokken bij de opzet en uitvoering van het project; dit betreft zowel het gebouwde als het groene erfgoed, met ook grote aandacht voor het interieur;
- Als lid van de POM-commissie van de Raad voor Cultuur betrokken bij de beoordeling van Profesionele Organities voor Monumentenbehoud, inclusief adviezen van de Raad voor Cultuur over de Erfgoedwet, de Nationale Monumentenorganisatie en toekomstig kwaliteitsbeleid ‚Van statisch naar dynamisch';
- Trekker en voorzitter werkconferentie ‚Behoud van het Interieur' van het themajaar 2012 Jaar van de Historische Buitenplaats, inclusief formulering aanbevelingen op dit gebied;
- Artikelen over de noodzaak het behoud van interieurs goed te regelen en te borgen;

Aanvullende ervaring:
Specifiek

- lid (restauratiearchitect/adviseur cultuurhistorie) van verschillende monumenten-welstandscommissies in Gelderse gemeenten: toegevoegd aan de grote welstandscommissie of als lid van een mandaatcie, o.a. Apeldoorn (sinds 01-01-2015)
- lid (restauratiearchitect/adviseur cultuurhistorie) van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit van Amersfoort;
- lid (restauratiearchitect/monumentendeskundige) van de Commissie West Overijssel en Zuidwest Drenthe van het Oversticht;
- lid van de Commissie voor beoordeling van Professionele Organisaties voor Monumentenbehoud (POM-cie) van de Raad voor Cultuur;
- tijdelijk lid van de Commissie Erfgoed van de Raad voor Cultuur in verband met de reactie op de Erfgoedwet (o.a. specifieke aandacht voor het interieur);
- adviseur van verschillende gemeenten bij de daadwerkelijke uitvoering van restauraties, oa. Gemeente Voorst – restauratie ruïne De Nijenbeek;
- adviseur bij het opstellen van beheer- en instandhoudingsplannen voor landgoederen/buitenplaatsen etc., inclusief interieuraanpak;
- speciaal adviseur voor eigenaat en overheden voor aanpak instandhouding Landgoed Middachten, ‚rood en groen, inclusief interieur';
- secretaris van het Landelijk Netwerk Steunpunten Cultureel Erfgoed, als zodanig ook betrokken bij de organisatie van de fringe meetings van Nationale Monumenten Congressen en de presentatie op de Restauratiebeurzen;
- lid begeleidingsgroep OCW/DCE onderzoek 'Gemeenten MoMo-proof?' door DSP;
- bestuurslid van 2012 Jaar van de Historische Buitenplaats (tot de opheffing), ondermeer leider werkconferentie Instandhouding van het interieur op Het Loo, betrokken bij de opstelling van de aanbevelingen van het Themajaar;

- voorzitter werkgroep Gelderse activiteiten 2012 en vervolgactiviteiten in 2013;
- lid verschillende werkgroepen betrokken bij de implementatie van MoMo, zoals 'Vergunningsvrije ingrepen aan rijksmonumenten', Werkgroep 'Nazorg Vergunningvrij';
- namens het Gelders genootschap betrokken bij het Nationaal Project Herbestemming;
- lid projectteam Transformatie en Herbestemming van het GG;
- lid van het team Buitenplaatsen en landgoederen van het GG;
- meer dan 6 jaar lid van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit Apeldoorn (integrale adviescie) vanuit de deskundigheid van restauratiearchitect/adviseur cultuurhistorie (einde benoemingstermijn 31-12-2008);
- lid werkgroep organisatie 2008 Jaar van het Religieus Erfgoed;
- 14 maanden als restauratiearchitect lid Commissie voor welstand en Monumenten Arnhem als invaller (einde termijn 31-12-2009);
- lid begeleidingsteam restauratie en herbestemming Politieacademie Apeldoorn (voormalig seminarie) – opening augustus 2010;
- in 2008 lid van de MoMo (Modernisering monumentenzorg) werkgroep Kwaliteitszorg.

Algemeen
- adviseur Cultuurhistorie (monumentenadviseur) bij het Gelders Genootschap;
- beleidsadvisering aan gemeenten m.b.t. de ontwikkelingen in het rijks- en provinciaal gemeentelijk monumentenbeleid, inclusief bestuurlijk en ambtelijk overleg;
- opsteller gemeentelijke beleidsnota's m.b.t. een integraal monumentenbeleid;
- monumentendeskundige in een groot aantal gemeentelijke monumentencommissies;
- namens GG lid van diverse overlegstructuren voor het implementeren van het rijks- en gemeentelijk monumentenbeleid (o.a. kwaliteitsverbetering restauraties);
- op persoonlijke titel lid van POM-cie van de Raad voor Cultuur en als zodanig betrokken bij de advisering over de Nationale Monumentenorganisatie en het kwaliteitsadvies aan minister Bussemaker ‚Van Statisch naar dynamisch';
- tijdelijk van de werkgroep Interieur bij de Raad voor Cultuur met als doel te onderzoeken of een specifiek advies over het interieur noodzakelijk was;
- namens het GG lid van overlegstructuren in het kader van overleg met restaurerende instanties zoals Geldersch Landschap/Geldersche Kasteelen en andere leden van de FIM;
- technische adviezen aan gemeenten op het gebied van het rijks-, provinciaal en gemeentelijk monumentenbeleid;
- frequent overleg met RCE, provincie Gelderland;
- bouwtechnische advisering, overleg met medewerkers afdeling Instandhoudingstechnologie RCE, beoordeling onderhouds- en restauratieplannen;
- eindredactie verschillende delen Gelderse Monumentenreeks, diverse monumentengidsen;
- projectleider MSP Gelderland;
- alle voorkomende werkzaamheden op het gebied van de monumentenzorg.

Nevenactiviteiten in de monumentenzorg:
- vicevoorzitter/penningmeester Nederlandse Vereniging voor Monumentenzorgers;
- lid bestuur (secretaris) van het Nationaal Restauratie Centrum te Amsterdam;
- docent voor Erfgoed in de Praktijk op het gebied van gemeentelijk en provinciaal monumentenbeleid, bouwtechnische zaken e.d.;
- gastdocent van de HAN (Hogeschool Arnhem –Nijmegen) op het gebied van herbestemming en transformatie;
- lid van de Adviesraad van MonumentenKennis (samenwerkingsverband van de RCE, TNO en TU Delft);
- lid Algemeen Bestuur Historische Vereniging Haerlem, portefeuille monumenten;
- lid redactie NVMz Nieuws;
- tot opheffing lid Algemeen Bestuur Nationaal Contact Monumenten (NCM);
- tot opheffing lid Platform Monumenten van Erfgoed Nederland
- tot de opheffing lid van de Redactieraad van het Restauratie Vademecum.

WERKKRINGEN

- Gelders Genootschap te Arnhem; 1991-heden. Adviseur bij de Gelderse gemeenten op het gebied van welstand, monumenten en ruimtelijke kwaliteit.
- 1990 Provincie Gelderland, sectie Monumenten
- 1986 - 1990 Gelderse Monumentenraad (GMR), Oosterbeek
- 1985 - 1986 Gelders Genootschap te Arnhem, werkzaam bij de Gelderse Monumentencommissie
- 1983 / 1985 Gemeente Haarlem, Bedrijf Openbare Werken, afdeling Monumentenzorg
- 1981 / 1982 Architectenteam restauratie Grote of Sint Bavokerk te Haarlem

OPLEIDINGEN

- Gymnasium beta (Marnix College, Haarlem 1974)
- Doctoraal Architectuur en Restauratie (TU Delft 1983)

RELEVANTE CURSUSSEN

- Studiedagen en platforms van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed;
- Alle studiedagen en werkbezoeken van de Nederlandse Vereniging van Monumentenzorgers (vaak als inhoudelijk organisator);
- Overige relevante studiedagen op het gebied van de instandhouding van erfgoed;
- Cursus Herbestemming en Transformatie van de Stichting Bouw Research
- Leren van projectmanagement (H. Pries)

Maatschappelijke activiteiten:

- actief in het kerkelijk leven (o.a. vicevoorzitter kerkbestuur (tot 01-09-2015), koordirigent en organist Engelse kerk Haarlem);
- coördinator voor de Royal School of Church Music in Europa, tevens voorzitter van de "Area Council" van de RSCM in Noordwest Europa.

Vrijetijdsbesteding:

- koordirigent van de "Anglican Singers" te Amsterdam (diensten, concerten en CD-opnamen);
- dirigent European Cathedral Singers (internationaal koor binnen de Royal School of Church Music);
- piano, orgel en clavecimbel;
- kamermuziek ensembles, concerten, opera;
- squash.

Roger Crols

PERSOONLIJKE GEGEVENS
Naam: Roger Johannes Antoine Crols (Roger)
Geboren: 30-07-1961
Adres: Poggenbeekstraat 16
6813 KG ARNHEM
Email: r.crols@geldersgenootschap.nl

Curriculum vitae

ALGEMEEN

Drs. R.J.A. (Roger) Crols studeerde Kunstgeschiedenis & Archeologie aan de Katholieke Universiteit te Nijmegen thans Radboud Universiteit is sinds 1989 werkzaam als adviseur Cultuurhistorie bij het Gelders Genootschap.
Hij is als architectuurhistoricus gespecialiseerd in waardestellend onderzoek van negentiende en twintigse eeuwse Nederlandse architectuur en stedenbouw met als specialisme naoorlogs erfgoed. Als zodanig doet hij o.a als projectleider onder meer onderzoek in de vom van inventarisatie, waardering, selectie en beschrijving van monumenten ten behoeve van het opstellen van of aanvullen van monumentenlijsten, levert hij bijdragen voor wat het architectuurhistorische aspect aan interdisciplinaire cultuurhistorische analyses en gebiedsbeschrijvingen, stelt beleidsadviezen op, publiceert regelmatig in diverse media, zowel voor de vakwereld als het grote publiek, in binnen - en buitenland en is spreker op symposia, expertmeetings en cursussen. Daarnaast is hij sinds de jaren ’90 lid van commissies ruimtelijke kwaliteit en cultuurhistorie in de provincie Gelderland. Vanuit die hoedanigheid adviseert over restauratie- en wijzigingsplannen van gemeentelijke en rijksmonumenten en adviseert hij gemeenten ten aanzien van hun cultuurhistorisch en ruimtelijk beleid.

RELEVANTE PROJECTEN / ERVARING

Specialiteiten
* selectie, waardering en beschrijving gebouwd ergoed uit de negentiende en twintigste eeuw.
* adviseren over architectuur en stedenbouw uit de wederopbouwperiode
* adviseren over cultuurhistorisch waardevolle interieurs
* adviseren over restauratie en/of wijziging van rijks- en gemeentelijke monumenten
* advisering over herbestemming van cultuurhistorisch waardevolle bebouwing

Relevante projecten (Een volledige lijst van ruim 150 onderzoeksrapporten en publicaties is op verzoek verkrijgbaar)
* Rijksdienst voor het Cultureel erfgoed: Landelijk onderzoek naar de voorraad en condtie van historische interieurs in Nederland
* Gemeente Oost-Gelre: inventarisatie architectuur en stedenbouw wederopbouwperiode
* Gemeente Arnhem: Bouwhistorisch onderzoek Musis Sacrum
* Gemeente Wijchen: realisatie architectuurgids Wederopbouw
* Gemeente West Maas en Waal/RCE: inventarisatie cultuurhistorische karakteristieken landschap en bebouwing ruilverkavelingsgebied Maas & Waal West, een van de 30 van landelijk belang zijnde wederopbouwgebieden
* Gemeente Bronckhorst: inventarisatie architectuur en stedenbouw wederopbouwperiode
* Gemeente Rheden: inventarisatie architectuur en stedenbouw wederopbouwperiode. Selectie, waardering en beschrijving gemeentelijke monumenten wederopbouwperiode
* Gemeente Rheden: cultuurhistorische analyse wederopbouwwijken Velp Zuid
* Park Lingezegen: realisatie publicatie over boerderijen uit de wederopbouwperiode met bijbehorende fietsroute

* Gemeente Harderwijk: selectie, waardering en beschrijving gemeentelijke monumenten wederopbouwperiode
* Gemeente Wijchen: inventarisatie architectuur en stedenbouw wederopbouwperiode. Selectie, waardering en beschrijving gemeentelijke monumenten wederopbouwperiode
* Gemeente Wijchen: cultuurhistorisch analyse wederopbouwijk De Valendries
* Herbestemmingstudies van onder meer buurthuis Pi de Bruijn Transvaal te Amsterdam, VNK pakhuis te Elburg, sporthal WOII op landgoed Avegoor te Ellecom en kerken in Nederasselt en Steenwijk,
* Cultuurhistorische Analyses Wederopbouw Gendt (gemeente Lingewaard), Dodewaard en Opheusden (gemeente Neder-Betuwe en diverse dorpen in de gemeente Voorst
* Provincie Gelderland: project Gelders Arcadië – publicaties "Gelders Arcadië Atlas van een buitenplaatsenlandschap" en "Kansen voor Gelders Arcadië"
* Cultuurhistorische gebiedsbeschrijving Nationale Park De Hoge Veluwe
* Crols, R.J.A., Derks, G.J.M., *Het Spijkerkwartier-Boulevardkwartier: een monumentale wijk met karakter in Arnhem*, Arnhemse Monumentenreeks deel 11, Uitgeverij Matrijs, Utrecht 2002.

Adviescommissies (betreft overzicht laatste 5 jaar)

* Commissie Ruimtelijke Kwaliteit gemeente Apeldoorn (plaatsvervangend lid)
* Commissie Ruimtelijke Kwaliteit gemeente Doesburg (plaatsvervangend lid)
* Commissie Ruimtelijke Kwaliteit gemeente Montferland (sinds 2012)
* Commissie Ruimtelijke Kwaliteit gemeente Brummen (sinds 2012)
* Commissie Ruimtelijke Kwaliteit gemeente Oude IJsselstreek (sinds 2013)
* Commissie Cultuurhistorisch Erfgoed gemeente Oude IJsselstreek (sinds 2013)
* Commissie Ruimtelijke Kwaliteit/Cultuurhistorie gemeente Berkelland (sinds 2013)
* Commissie Ruimtelijke Kwaliteit gemeente Winterswijk (sinds 2013)
* Adviescommissie Culuurhistorie gemeente Winterswijk (sinds 2013)
* Commissie Ruimtelijke Kwaliteit gemeente Doetinchem (sinds 2012)
* Commissie Ruimtelijke Kwaliteit gemeente Zutphen (sinds 2014)
* Commissie Ruimtelijke Kwaliteit gemeente Aalten (sinds 2015)
* Commissie Cultureel Erfgoed gemeente Aalten (sinds 2015)

WERKKRINGEN

1988-1989 Freelance architectuurhistoricus
O.a.: architectuurhistorisch onderzoek bezit vastgoedbelegggingsfondsen

1989-heden Gelders Genootschap; adviseur Cultuurhistorie / architectuurhistoricus
Vereniging Gelders Genootschap is een onafhankelijke adviesorganisatie voor ruimtelijke kwaliteit. Zij adviseert Gelderse en Limburgse ledengemeenten en andere opdrachtgevers over architectuur, stedenbouw, landschap, cultuurhistorie en infrastructuur.

2012-heden Voorzitter Netwerkbijeenkomsten Cultuurhistorie Regio Achterhoek - namens het Samenwerkingsverband Cultuurhistorie Gelderland (ondergebracht bij het Gelders Genootschap)

OVERIGE FUNCTIES

2001-2008 Medeoprichter en lid programmaraad Centrum voor Architectuur en Stedenbouw Arnhem (CASA)

2015-heden Lid landelijke Adviescommissie Monumentenzorg Prins Bernard Cultuurfonds, Amsterdam

DEELNAME EXPERTMEETINGS EN RONDETAFELCONFERENTIES OP UITNODIGING

* Selectievoorstel Beschermingsprogramma Wederopbouw 1959-1965, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Den Haag, 24 oktober 2012.
* Participatieve strategieën en werkwijzen in de waardering en het behoud van cultureel erfgoed, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Den Haag, 11 september 2015.
* Interieurs uit de wederopbouwperiode 5, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) Amersfoort, oktober 2015.

OPLEIDINGEN

1973-1981 Henric van Veldeke College, Maastricht - VWO / Atheneum A
1981-1993 Universiteit van Nijmegen – Kunstgeschiedenis en Archeologie
(specialistaie architectuurgeschiedenis 19de en 20ste eeuw (scripties: wederopbouw Bouwcentrumcomplex Rotterdam / Industrieel erfgoed - inventarisatie en waardering Sphinx-Ceramiquecomplex te Maastricht)

RELEVANTE CURSUSSEN

2015 Doel- en themagericht schrijven (Hogeschool Utrecht)
2013 Leren van projectmanagement (H. Pries)
2009 Van expert naar adviseur (Schouten en Nelissen)

VAKVERENIGINGEN

* Vereniging van Nederlandse Kunsthistorici / Netwerk Architectuurhistorie & Co (VNK)
* Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond (KNOB)
* European Architectural History Network (EAHN)
* Society of Architectural Historians (SAHGB)
* Stichting Het Nederlandse Interieur (SHNI)
* Tuinhistorisch Genootschap Cascade
* Vereniging Gelre

Benoeming externe deskundigen in Team Welstand en Monumenten

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	19 juni 2017
Zaaknummer:	151233
Portefeuillehouder:	G. Ritsema/G. Elfrink

Raadskameradvies:

Aan de gemeenteraad, 14 juni 2017

De Procedurecommissie heeft besloten dit voorstel toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering. De Procedurecommissie heeft hierbij overwogen dat:
- het een beleidsluw voorstel is;
- benoeming urgent is om monumentenvergunningen juridisch houdbaar te laten zijn;
- het functioneren van het Team regelmatig geëvalueerd zal worden.

Bij dit agendapunt behoren:
- Raadsvoorstel Benoeming extrerne deskundigen in Team Welstand en Monumenten

De CV's van de voorgedragen kandidaten liggen ter inzage voor de gemeenteraad.

De griffier, De voorzitter,

J.G.M. Kersten H.E. de Vroome

Archief – Politieke Maandag (b)

Dossiernummer	335
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	19 juni 2017
Agendapunt	4.2
Omschrijving	Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2017
Organisatieonderdeel	Cluster beleid en regie
Steller	Martijn Defilet
Portefeuillehouder	Gerrie Elfrink
Fatale termijn	
Behandelresultaat	

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
College Burgemeester en Wethouders	6 juni 2017
Archief – Politieke Maandag (b)	**19 juni 2017**

Besluit van 19 juni 2017

Zaaknummer 151326

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 6 juni 2017, Cluster Beleid en Regie nummer: 151326;

gelet op artikel 149 van de Gemeentewet en de artikelen 3.16 en 9.1 van de Erfgoedwet, gelezen in samenhang met de artikelen 12, 15 en 38 van de Monumentenwet 1988 en de artikelen 2.1 en 2.2 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht,

besluit:

1. De Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2017 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 151326

ONDERWERP: Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2017

Voorstel

1. De Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2017 vast te stellen.

Inleiding

De Erfgoedverordening wordt vernieuwd vanwege de Erfgoedwet die op 1 juli 2016 in werking is getreden. De Erfgoedwet vervangt en integreert verschillende regelingen op het gebied van het cultureel erfgoed. De Erfgoedwet ziet toe op de bescherming van zowel onroerend erfgoed (monumenten en archeologie) als roerend erfgoed (onder meer museale collecties). Het bestaande vergunningenstelsel voor onroerend erfgoed zal te zijner tijd in de Omgevingswet worden opgenomen. Omdat de Omgevingswet naar verwachting in 2019 in werking zal treden blijven tot die tijd in aanvulling op de Erfgoedwet enkele onderdelen van de Monumentenwet 1988 van kracht. Daarom is de Erfgoedverordening zowel gebaseerd op de Erfgoedwet als op de Monumentenwet 1988. De implementatie van de nieuwe wetgeving is aangegrepen om ook enkele vereenvoudigingen in de Erfgoedverordening aan te brengen.

Ons college heeft onlangs de 'nadere regels archeologisch onderzoek gemeente Arnhem 2017' vastgesteld die gelijktijdig met de Erfgoedverordening 2017 van kracht worden. De nadere regels betreffen geen nieuw beleid, maar een vereenvoudiging van procedure. De nadere regels zijn ter informatie bij deze raadsbrief gevoegd.

Beoogd effect

Met het vaststellen van de Erfgoedverordening wordt beoogd om met de inhoud van deze verordening aan te sluiten op de nieuwe wetgeving en gelijktijdig een vereenvoudiging door te voeren.

Argumenten

1.1 Aanpassen aan nieuwe wetgeving

In de Erfgoedwet, en later de Omgevingswet, vindt op een aantal wetstechnische, procedurele en inhoudelijke punten stroomlijning plaats. Dit geldt bijvoorbeeld voor de procedure tot aanwijzing van rijksmonumenten. Hiervoor geldt nu de uniforme openbare voorbereidingsprocedure uit de Algemene wet bestuursrecht (Awb) in plaats van de afwijkende procedure uit de Monumentenwet 1988. In de Erfgoedverordening 2017 blijft de eenvoudigere procedure uit de Erfgoedgoedverordening 2010 van toepassing. Met dien verstande dat in de nieuwe verordening, anders dan in de oude, voorbescherming is opgenomen. Nieuw in de Erfgoedwet is de instandhoudingsplicht voor eigenaren van rijksmonumenten, d.w.z. de verplichting om onderhoud aan het monument uit te voeren. Analoog hieraan is ook in de

Erfgoedverordening 2017 een instandhoudingsplicht opgenomen voor wat betreft gemeentelijke monumenten. Daarnaast verplicht de Erfgoedwet de gemeente om een gemeentelijk erfgoedregister bij te houden.

1.2 Vereenvoudiging

Met het oog op vereenvoudiging is het standaard model, dat door de VNG voor de Erfgoedverordening werd vastgesteld, grotendeels gevolgd. Voor rijksmonumenten is al enige tijd geen omgevingsvergunning meer nodig voor het uitvoeren van normaal onderhoud en voor inpandige veranderingen van onderdelen die geen monumentale waarde hebben. In de nu voorliggende verordening is dat nu ook geregeld voor gemeentelijke monumenten, wat zal leiden tot een beperking van de administratieve lasten voor de initiatiefnemers.

De voorschriften over archeologie zijn ten opzichte van de oude verordening sterk vereenvoudigd. Deze voorschriften, gericht op de bescherming van archeologische waarden, dienen in beginsel opgenomen te zijn in het bestemmingsplan en, na het van kracht worden van de Omgevingswet, in het omgevingsplan. Er zijn echter nog bestemmingsplannen van kracht waarin dit niet het geval is. Om die reden is er een vangnetartikel in de Erfgoedverordening opgenomen, die voor die situaties de bescherming van archeologische waarden regelt.

Bij de volgende onderdelen is in de Erfgoedverordening 2017 van het VNG-model afgeweken:

- de mogelijkheid tot verlenging van de beslistermijn m.b.t. de aanwijzing van monumenten (Artikel 9, lid 2);

- opname van meer mogelijkheden tot het intrekken van de omgevingsvergunning voor het wijzigen van een gemeentelijk monument, namelijk indien a) niet binnen twee jaar na de dag waarop de vergunning is verleend van de vergunning gebruik wordt gemaakt (Artikel 15, onder c) of als voorschriften niet worden nageleefd (Artikel 15, onder d);

- het *niet* overnemen van Artikel 11. Aanwijzing als voorlopig gemeentelijk monument. Dit artikel voorziet in de mogelijkheid om bij spoedeisende gevallen monumenten aan te wijzen. De reguliere aanwijzingsprocedure met mogelijkheid tot voorbescherming en dialoog met de monumenteneigenaar wordt echter als een toereikend en te verkiezen instrument gezien. Bovendien bestaat bij het aanwijzen als voorlopig gemeentelijk monument de kans op schadeclaims. Het Rijk kent dergelijke 'noodmonumenten' overigens ook niet.

Kanttekeningen

1.1. Gemeentelijke cultuurgoederen en verzamelingen

De Erfgoedverordening 2017 voorziet met artikel 3 in de mogelijkheid om naast onroerend erfgoed ook roerende cultuurgoederen of verzamelingen in gemeentelijk bezit te beschermen. Artikel 4 regelt wijziging, het intrekken of vervallen van dergelijke aanwijzingen. Het aanwijzen van roerende cultuurgoederen of verzamelingen is geen verplichting. Het college *kan* van deze bevoegdheid gebruik maken. In dat geval is het wel noodzakelijk om te beschikken over een nog samen te stellen, ter zake deskundige adviescommissie als bedoeld in artikel 4:18 van de Erfgoedwet. Deze commissie dient ook geraadpleegd te worden bij het eventueel afstoten van beschermde cultuurgoederen of verzamelingen als het redelijke

vermoeden bestaat dat deze van bijzondere cultuurhistorische of wetenschappelijke betekenis zijn, of dat ze onvervangbaar en onmisbaar zijn voor het Nederlandse cultuurbezit.

1.2 Gemeentelijke adviescommissie

Op grond van artikel 15 van de Monumentenwet dient voor het adviseren over aanvragen om een omgevingsvergunning voor rijksmonumenten een (onafhankelijke) commissie met deskundigheid op het gebied van monumentenzorg te worden ingeschakeld. In de Erfgoedverordening 2017 is geregeld dat er een door de gemeenteraad ingestelde adviescommissie is die onder meer tot taak heeft het college te adviseren over de toepassing van de Erfgoedwet en de Erfgoedverordening 2017. Met het beëindigen van de werkzaamheden van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit is verzuimd om de benoeming van onafhankelijke deskundigen te regelen, waarmee voldaan wordt aan de vereisten van de wet. Een voorstel waarmee deze omissie hersteld wordt, wordt separaat aan het college en de gemeenteraad voorgelegd.

Financiën

De vaststelling van deze verordening heeft geen financiële consequenties.

Uitvoering

Nadat de verordening door de gemeenteraad is vastgesteld wordt deze gepubliceerd in het Gemeenteblad.

Communicatie

Het besluit wordt openbaar gemaakt via de reguliere besluitenlijst.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2017
- Nadere regels Archeologie 2017 (ter informatie)

Ter inzage stukken voor gemeenteraad

n.v.t.

Besluit van

Zaaknummer 151326

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 6 juni 2017, Cluster Beleid en Regie nummer: 151326;

gelet op artikel 149 van de Gemeentewet en de artikelen 3.16 en 9.1 van de Erfgoedwet, gelezen in samenhang met de artikelen 12, 15 en 38 van de Monumentenwet 1988 en de artikelen 2.1 en 2.2 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht,

besluit:

1. De Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2017 vast te stellen.

De griffier, De voorzitter,

Besluit van	19 juni 2017
Zaaknummer	150746

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 6 juni 2017, nummer 150746;

gelet op de artikelen 3.16 en 9.1 van de Erfgoedwet, gelezen in samenhang met de artikelen 12, 15 en 38 van de Monumentenwet 1988 en de artikelen 2.1 en 2.2 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en gelet op artikel 149 van de Gemeentewet;

besluit:

vast te stellen de volgende verordening:

Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2017

§ 1. Algemeen

Artikel 1. Begripsbepalingen

In deze verordening en de daarop berustende voorschriften wordt, tenzij anders is bepaald, verstaan onder:

a. gemeentelijk monument: monument of archeologisch monument dat is ingeschreven in het gemeentelijk erfgoedregister;
b. minister: Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap;
c. omgevingsvergunning: omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid, aanhef en onder b, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht;
d. stads- en dorpsgezichten: groepen van onroerende zaken die van algemeen belang zijn wegens hun schoonheid, hun onderlinge ruimtelijke of structurele samenhang dan wel hun wetenschappelijke of cultuurhistorische waarde en in welke groepen zich één of meer monumenten bevinden.
e. gemeentelijke adviescommissie: door de gemeenteraad ingestelde adviescommissie die onder meer tot taak heeft burgemeester en wethouders te adviseren over de toepassing van de Erfgoedwet en deze verordening.

Artikel 2. Gemeentelijk erfgoedregister

1. Burgemeester en wethouders houden een door eenieder te raadplegen gemeentelijk register bij van krachtens deze verordening onherroepelijk aangewezen cultureel erfgoed (gemeentelijk erfgoedregister).
2. Het gemeentelijk erfgoedregister bevat tenminste gegevens over de inschrijving en ter identificatie van het aangewezen gemeentelijk cultureel erfgoed.

Artikel 3. Aanwijzing als beschermde gemeentelijke cultuurgoederen of beschermde gemeentelijke verzamelingen

1. Burgemeester en wethouders kunnen ambtshalve besluiten een cultuurgoed dat van bijzondere cultuurhistorische of wetenschappelijke betekenis of uitzonderlijke schoonheid is en dat als onvervangbaar en onmisbaar behoort te worden behouden voor het gemeentelijk cultuurbezit en dat in eigendom is van de gemeente of dat aan de zorg van de gemeente is toevertrouwd aan te wijzen als beschermd gemeentelijk cultuurgoed.
2. Burgemeester en wethouders kunnen ambtshalve besluiten een verzameling van bijzondere cultuurhistorische of wetenschappelijke betekenis, die als geheel of door een of meer van de cultuurgoederen die een wezenlijk onderdeel van de verzameling zijn, als onvervangbaar en onmisbaar behoort te worden behouden voor het gemeentelijk cultuurbezit en die in eigendom van de gemeente is of die aan de zorg van de gemeente is toevertrouwd aan te wijzen als beschermde gemeentelijk verzameling.
3. Voor de aanwijzing van een cultuurgoed dat of een verzameling die aan de zorg van de gemeente is toevertrouwd is toestemming van de eigenaar vereist.
4. Over het voornemen van een aanwijzing, bedoeld in het eerste of tweede lid, alsmede over de vervreemding van een beschermd gemeentelijk cultuurgoed of een beschermde gemeentelijke verzameling of over het afstand doen van de zorg daarvoor vragen burgemeester en wethouders advies aan een commissie als bedoeld in artikel 4.18 van de Erfgoedwet.
5. Dit artikel is niet van toepassing op:
    a. beschermde cultuurgoederen en beschermde verzamelingen als bedoeld in artikel 1.1 van de Erfgoedwet, en
    b. cultureel erfgoed dat is aangewezen op grond van een provinciale erfgoedverordening als bedoeld in artikel 3.17, eerste lid, van de Erfgoedwet.

Artikel 4. Wijziging, intrekking en vervallen van de aanwijzing als beschermde gemeentelijke cultuurgoederen of beschermde gemeentelijke verzamelingen

1. Burgemeester en wethouders kunnen een besluit tot aanwijzing als bedoeld in artikel 3, eerste of tweede lid, ambtshalve wijzigen of intrekken. Artikel 3, vierde lid, is hierop van overeenkomstige toepassing, tenzij het een aanpassing van ondergeschikte betekenis betreft of het cultuurgoed of de verzameling waarop de aanwijzing betrekking heeft als zodanig is tenietgegaan.
2. Een aanwijzing vervalt met ingang van de dag waarop het cultuurgoed of de verzameling waarop de aanwijzing betrekking heeft wordt aangewezen als:

a. beschermd cultuurgoed of beschermde verzameling als bedoeld in artikel 1.1 van de Erfgoedwet, of

b. beschermd cultureel erfgoed op grond van een provinciale erfgoedverordening als bedoeld in artikel 3.17, eerste lid, van de Erfgoedwet.

3. Zodra de wijziging, intrekking of het vervallen van een aanwijzing onherroepelijk is geworden wordt dat onverwijld bijgehouden in het gemeentelijk erfgoedregister.

§ 2. Aanwijzing gemeentelijk monument

Artikel 5. Aanwijzing als gemeentelijk monument

1. Burgemeester en wethouders kunnen, al dan niet op verzoek van een belanghebbende, besluiten een monument of archeologisch monument dat van bijzonder belang is voor de gemeente vanwege zijn schoonheid, betekenis voor de wetenschap of cultuurhistorische waarde aan te wijzen als gemeentelijk monument.

2. Dit artikel is niet van toepassing op:

a. rijksmonumenten, en

b. monumenten en archeologische monumenten die zijn aangewezen op grond van een provinciale erfgoedverordening als bedoeld in 3.17, eerste lid, van de Erfgoedwet.

Artikel 6. Voornemen tot aanwijzing

1. Een voornemen om toepassing te geven aan artikel 5 wordt door burgemeester en wethouders schriftelijk bekendgemaakt aan alle zakelijk gerechtigden op de onroerende zaak die vermeld staan in de openbare registers, bedoeld in artikel 8, eerste lid, van de Kadasterwet.

2. Voordat een kerkelijk monument wordt aangewezen, waarbij wezenlijke belangen van het belijden van de godsdienst of levensovertuiging in dat monument in het geding zijn, voeren burgemeester en wethouders overleg over het voornemen met de eigenaar.

Artikel 7. Voorbescherming

1. De bescherming van paragraaf 3 is van overeenkomstige toepassing op het monument of archeologisch monument ten aanzien waarvan een voornemen als bedoeld in artikel 6 is bekendgemaakt.

2. De voorbescherming, bedoeld in het eerste lid, vervalt op het moment van inschrijving van de aanwijzing in het gemeentelijk erfgoedregister of op het moment waarop het aanwijzingsbesluit wordt herroepen of door de bestuursrechter wordt vernietigd.

Artikel 8. Advies gemeentelijke adviescommissie

1. Burgemeester en wethouders vragen over het voornemen om toepassing te geven aan artikel 5 advies aan een gemeentelijke adviescommissie. Van de adviescommissie maken geen deel uit leden van het gemeentebestuur.

2. De gemeentelijke adviescommissie brengt binnen vier weken na ontvangst van de adviesaanvraag schriftelijk en deugdelijk gemotiveerd advies uit.

Artikel 9. Beslistermijn en inhoud aanwijzingsbesluit

1. Burgemeester en wethouders beslissen over de aanwijzing binnen zestien weken nadat het voornemen tot aanwijzing kenbaar is gemaakt of, bij een aanvraag om aanwijzing, binnen zestien weken na ontvangst van de aanvraag.

2. Burgemeester en wethouders kunnen de in het eerste lid genoemde termijn met ten hoogste 8 weken verlengen mits het belanghebbenden daarvan in kennis stelt binnen de in het eerste lid genoemde termijn.

3. De aanwijzing bevat in ieder geval de plaatselijke aanduiding van het gemeentelijke monument, de datum van aanwijzing, de kadastrale aanduiding en een beschrijving van het gemeentelijke monument.

Artikel 10. Bekendmaking aanwijzingsbesluit aan rechthebbenden en inschrijving

1. De aanwijzing wordt schriftelijk bekendgemaakt aan alle zakelijk gerechtigden op de onroerende zaak die vermeld staan in de openbare registers, bedoeld in artikel 8, eerste lid, van de Kadasterwet.

2. Zodra een aanwijzing onherroepelijk is geworden wordt deze onverwijld opgenomen in het gemeentelijk erfgoedregister.

Artikel 11. Wijziging gemeentelijk erfgoedregister, vervallen aanwijzing monument

1. Burgemeester en wethouders kunnen ten aanzien van gemeentelijke monumenten ambtshalve wijzigingen aanbrengen in het gemeentelijk erfgoedregister.

2. Als de wijziging ziet op het schrappen uit het register is paragraaf 2 van overeenkomstige toepassing, tenzij het monument of het archeologisch monument waarop de aanwijzing betrekking heeft als zodanig is tenietgegaan.

3. Een aanwijzing vervalt met ingang van de dag waarop het monument of het archeologisch monument waarop de aanwijzing betrekking heeft is ingeschreven in het rijksmonumentenregister of een provinciaal erfgoedregister als bedoeld in artikel 3.17, derde lid, van de Erfgoedwet of als het monument als zodanig teniet is gegaan. Het vervallen van de aanwijzing wordt onverwijld bijgehouden in het gemeentelijk erfgoedregister.

§ 3. Bescherming gemeentelijk monument

Artikel 12. Instandhoudingsplicht gemeentelijk monument

Het is verboden een gemeentelijk monument te beschadigen of te vernielen, of daaraan onderhoud te onthouden dat voor de instandhouding daarvan noodzakelijk is.

Artikel 13. Omgevingsvergunning gemeentelijk monument

1. Het is verboden zonder omgevingsvergunning van burgemeester en wethouders of in strijd met bij zodanige vergunning gestelde voorschriften een gemeentelijk monument:

a. te slopen, te verstoren, te verplaatsen of in enig opzicht te wijzigen, of

b. te herstellen, te gebruiken of te laten gebruiken op een wijze waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht.

2. Het eerste lid is niet van toepassing op:

a. de uitvoering van normaal onderhoud, voor zover detaillering, profilering, vormgeving, materiaalsoort en kleur van het monument niet wijzigen, en voor zover de aanleg van een tuin, park of andere aanleg, niet wijzigt, of
b. inpandige veranderingen van het monument, voor zover het een onderdeel daarvan betreft dat vanuit het oogpunt van monumentenzorg zonder betekenis is.

3. Burgemeester en wethouders kunnen in het belang van de monumentenzorg nadere regels stellen met betrekking tot de uitvoering van werkzaamheden aan een gemeentelijk monument. Deze regels kunnen mede inhouden een vrijstelling van het verbod, bedoeld in het eerste lid.

Artikel 14. Advies omgevingsvergunning gemeentelijk monument

1. Burgemeester en wethouders zenden onverwijld een afschrift van de ontvankelijke aanvraag om omgevingsvergunning voor een gemeentelijk monument voor advies aan de adviescommissie, bedoeld in artikel 8, eerste lid.

2. De gemeentelijke adviescommissie brengt binnen vier weken na ontvangst van de adviesaanvraag schriftelijk en deugdelijk gemotiveerd advies uit.

Artikel 15. Intrekken van de omgevingsvergunning

De omgevingsvergunning, bedoeld in artikel 13, eerste lid, kan door burgemeester en wethouders worden ingetrokken:

a. als de verlening berust op onjuiste of onvolledige gegevens en de juiste of volledige gegevens tot een ander besluit zou hebben geleid;
b. voor zover veranderde omstandigheden of feiten met betrekking tot de activiteit waarvoor de omgevingsvergunning is verleend, zich in overwegende mate tegen voortzetting of ongewijzigde voortzetting van die activiteit verzetten.
c. niet binnen twee jaar na de dag waarop de vergunning is verleend van de vergunning gebruik wordt gemaakt.
d. de voorschriften als bedoeld in artikel 13, eerste lid, niet worden nageleefd.

Artikel 16. Weigeringsgronden

1. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend als het belang van de monumentenzorg zich daartegen niet verzet.

2. Een omgevingsvergunning voor een kerkelijk monument, waarbij wezenlijke belangen van het belijden van de godsdienst of levensovertuiging in dat monument in het geding zijn, wordt niet verleend zonder overeenstemming met de eigenaar.

§ 4. Rijksmonumenten

Artikel 17. Advies omgevingsvergunning rijksmonument

1. Burgemeester en wethouders zenden onverwijld een afschrift van de ontvankelijke aanvraag om omgevingsvergunning voor een rijksmonument als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, aanhef en onder f, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht voor advies aan de adviescommissie, bedoeld in artikel 8, eerste lid.

2. Artikel 14, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.

§ 5. Gemeentelijke stads- en dorpsgezichten

Artikel 18. Aanwijzing als beschermd gemeentelijk stads- en dorpsgezicht

1. Burgemeester en wethouders kunnen stads- en dorpsgezichten aanwijzen als beschermd gemeentelijk stads- of dorpsgezicht.

2. Burgemeester en wethouders zenden het voorstel voor advies aan de adviescommissie, bedoeld in artikel 8, eerste lid. Artikel 8, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.

3. Burgemeester en wethouders beslissen binnen zesentwintig weken na verzending van het voorstel, bedoeld in het tweede lid.

4. Een aangewezen gemeentelijk stads- of dorpsgezicht wordt onverwijld opgenomen in het gemeentelijk erfgoedregister.

5. De gemeenteraad stelt ter bescherming van een op grond van het eerste lid aangewezen beschermd stads- of dorpsgezicht een bestemmingsplan vast als bedoeld in de Wet ruimtelijke ordening. Bij het besluit tot aanwijzing van een beschermd stads- en dorpsgezicht kan een termijn worden gesteld waarbinnen het bestemmingsplan moet zijn vastgesteld.

6. Bij het besluit tot aanwijzing van een beschermd stads- of dorpsgezicht wordt bepaald of en in hoeverre geldende bestemmingsplannen als beschermend plan in de zin van het vorige lid kunnen worden aangemerkt, dan wel of een beheersverordening als bedoeld in de Wet ruimtelijke ordening kan worden vastgesteld.

7. Als een bestemmingsplan als bedoeld in het vijfde of zesde lid, opnieuw moet worden vastgesteld ingevolge artikel 3.1, tweede lid, van de Wet ruimtelijke ordening, kan de gemeenteraad in afwijking van artikel 3.1, eerste lid, van die wet, voor het desbetreffende gebied een beheersverordening als bedoeld in die wet vaststellen.

8. Dit artikel is niet van toepassing op beschermde stads- en dorpsgezichten die zijn aangewezen op grond van artikel 35, eerste lid, van de Monumentenwet 1988 of een provinciale verordening als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid, aanhef en onder c, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.

Artikel 19. Wijziging, intrekking en vervallen van de aanwijzing als beschermd gemeentelijke stads- en dorpsgezicht

1. Burgemeester en wethouders kunnen een besluit tot aanwijzing als bedoeld in artikel 18, eerste lid, wijzigen of intrekken. Artikel 18, tweede en derde lid, is hierop van overeenkomstige toepassing, tenzij het een aanpassing van ondergeschikte betekenis betreft of het stads- en dorpsgezicht waarop aanwijzing betrekking heeft als zodanig is tenietgegaan.

2. Een aanwijzing vervalt met ingang van de dag waarop het stads- en dorpsgezicht waarop de aanwijzing betrekking heeft wordt aangewezen als:

a. beschermd stads- en dorpsgezicht als bedoeld in artikel 35, eerste lid, van de Monumentenwet 1988, of
b. beschermd stads- en dorpsgezicht op grond van een provinciale erfgoedverordening als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid, aanhef en onder c, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.

3. Zodra de wijziging, intrekking of het vervallen van een aanwijzing onherroepelijk is geworden wordt dat onverwijld bijgehouden in het gemeentelijk erfgoedregister.

Artikel 20. Verbodsbepaling en aanvraag vergunning

1. Het is in een beschermd gemeentelijk stads- of dorpsgezicht verboden om zonder omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid, aanhef en onder c, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, een bouwwerk te slopen.

2. De omgevingsvergunning kan in ieder geval worden geweigerd als naar het oordeel van burgemeester en wethouders niet aannemelijk is dat op de plaats van het te slopen bouwwerk een ander bouwwerk kan of zal worden gebouwd.

3. De artikelen 15 en 16 zijn van overeenkomstige toepassing.

4. Het eerste lid is niet van toepassing op het slopen ingevolge een verplichting als bedoeld in de artikelen 13, 13a of 13b van de Woningwet.

§ 6. Archeologie

Artikel 21. Archeologische maatregelenkaart

1. Burgemeester en wethouders kunnen een kaart vaststellen waarop zijn aangegeven:
a. de archeologisch waardevolle gebieden en de gebieden met een hoge, middelhoge en lage archeologische verwachting
b. de toegestane mate van verstoring in deze gebieden

2. Burgemeester en wethouders vragen voorafgaand aan het vaststellen van de archeologische maatregelenkaart het advies van de adviescommissie als bedoeld in artikel 8.

Artikel 22. Vangnet archeologie

1. Het is verboden de bodem te verstoren in een archeologisch monument of een gebied waar archeologische waarden worden verwacht als in het daar vigerende bestemmingsplan niet is voldaan aan artikel 3.1.6, vijfde lid, van het Besluit ruimtelijke ordening, tenzij:
a. voor de activiteit een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 2.12, eerste of tweede lid, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht is verleend;
b. het de verstoring betreft van een archeologisch monument of verwachtingsgebied dat is aangegeven op:
- de gemeentelijke archeologische maatregelenkaart zoals bedoeld in artikel 21, of:
- de provinciale archeologische monumentenkaart, of:
- de landelijke indicatieve kaart van archeologische waarden,

en het verrichten van de activiteiten geen strijd oplevert met door burgemeester en wethouders vastgestelde regels over de toegestane mate van verstoring;

c. de activiteit plaatsvindt op basis van een deugdelijke beschrijving van de wijze waarop met de in het gebied aanwezige cultuurhistorische waarden en in de grond aanwezige of te verwachten monumenten rekening wordt gehouden en onevenredige schade voor archeologische waarden wordt voorkomen, of
d. met een vooronderzoek is aangetoond dat er geen archeologische waarden aanwezig zijn.

2. Burgemeester en wethouders kunnen nadere regels stellen over het verrichten van archeologisch onderzoek.

§ 7. Handhaving en toezicht

Artikel 23. Strafbepaling

Degene die handelt in strijd met artikel 12 of het bepaalde krachtens artikel 13, derde lid, van deze verordening wordt gestraft met een geldboete van de tweede categorie of een hechtenis van ten hoogste drie maanden.

Artikel 24. Toezichthouders

1. Met het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens deze verordening zijn belast de daartoe bij de Omgevingsdienst Regio Arnhem aangestelde personen

2. Burgemeester en wethouders kunnen daarnaast andere personen met dit toezicht belasten.

§ 8. Slotbepalingen

Artikel 25. Intrekken oude verordening

De Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2010 wordt ingetrokken.

Artikel 26. Overgangsrecht

1. Een krachtens de Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2010 aangewezen en geregistreerd gemeentelijke monument, worden geacht aangewezen en geregistreerd te zijn overeenkomstig de bepalingen van deze verordening.

2. Een krachtens de Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2010 vastgestelde archeologische verwachtings- en maatregelenkaart wordt geacht te zijn vastgesteld overeenkomstig de bepalingen van deze verordening.

3. Aanvragen om vergunningen die zijn ingediend voorafgaand aan de inwerkingtreding van deze verordening worden afgehandeld met inachtneming van de Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2010.

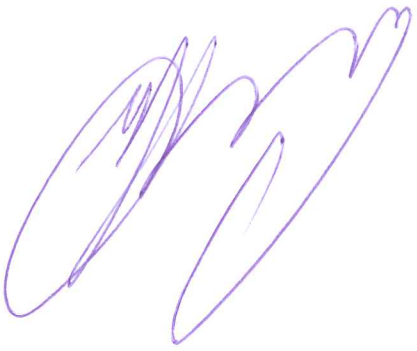
Artikel 27. Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze verordening treedt in werking op **[datum]**.

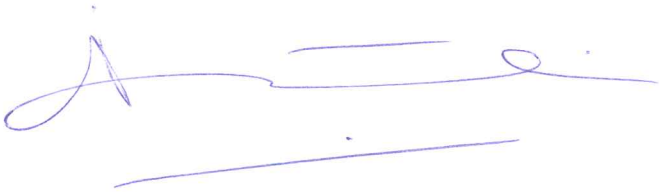
2. Deze verordening wordt aangehaald als: Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2017.

Aldus vastgesteld in de vergadering van de raad van de gemeente Arnhem, 19 juni 2017.

De griffier,

De voorzitter,

Besluit van	
Zaaknummer	150746

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 6 juni 2017, nummer 150746;

gelet op de artikelen 3.16 en 9.1 van de Erfgoedwet, gelezen in samenhang met de artikelen 12, 15 en 38 van de Monumentenwet 1988 en de artikelen 2.1 en 2.2 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en gelet op artikel 149 van de Gemeentewet;

besluit:

vast te stellen de volgende verordening:

Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2017

§ 1. Algemeen

Artikel 1. Begripsbepalingen

In deze verordening en de daarop berustende voorschriften wordt, tenzij anders is bepaald, verstaan onder:

a. gemeentelijk monument: monument of archeologisch monument dat is ingeschreven in het gemeentelijk erfgoedregister;
b. minister: Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap;
c. omgevingsvergunning: omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid, aanhef en onder b, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht;
d. stads- en dorpsgezichten: groepen van onroerende zaken die van algemeen belang zijn wegens hun schoonheid, hun onderlinge ruimtelijke of structurele samenhang dan wel hun wetenschappelijke of cultuurhistorische waarde en in welke groepen zich één of meer monumenten bevinden.
e. gemeentelijke adviescommissie: door de gemeenteraad ingestelde adviescommissie die onder meer tot taak heeft burgemeester en wethouders te adviseren over de toepassing van de Erfgoedwet en deze verordening.

Artikel 2. Gemeentelijk erfgoedregister

1. Burgemeester en wethouders houden een door eenieder te raadplegen gemeentelijk register bij van krachtens deze verordening onherroepelijk aangewezen cultureel erfgoed (gemeentelijk erfgoedregister).
2. Het gemeentelijk erfgoedregister bevat tenminste gegevens over de inschrijving en ter identificatie van het aangewezen gemeentelijk cultureel erfgoed.

Artikel 3. Aanwijzing als beschermde gemeentelijke cultuurgoederen of beschermde gemeentelijke verzamelingen

1. Burgemeester en wethouders kunnen ambtshalve besluiten een cultuurgoed dat van bijzondere cultuurhistorische of wetenschappelijke betekenis of uitzonderlijke schoonheid is en dat als onvervangbaar en onmisbaar behoort te worden behouden voor het gemeentelijk cultuurbezit en dat in eigendom is van de gemeente of dat aan de zorg van de gemeente is toevertrouwd aan te wijzen als beschermd gemeentelijk cultuurgoed.
2. Burgemeester en wethouders kunnen ambtshalve besluiten een verzameling van bijzondere cultuurhistorische of wetenschappelijke betekenis, die als geheel of door een of meer van de cultuurgoederen die een wezenlijk onderdeel van de verzameling zijn, als onvervangbaar en onmisbaar behoort te worden behouden voor het gemeentelijk cultuurbezit en die in eigendom van de gemeente is of die aan de zorg van de gemeente is toevertrouwd aan te wijzen als beschermde gemeentelijk verzameling.
3. Voor de aanwijzing van een cultuurgoed dat of een verzameling die aan de zorg van de gemeente is toevertrouwd is toestemming van de eigenaar vereist.
4. Over het voornemen van een aanwijzing, bedoeld in het eerste of tweede lid, alsmede over de vervreemding van een beschermd gemeentelijk cultuurgoed of een beschermde gemeentelijke verzameling of over het afstand doen van de zorg daarvoor vragen burgemeester en wethouders advies aan een commissie als bedoeld in artikel 4.18 van de Erfgoedwet.
5. Dit artikel is niet van toepassing op:
    a. beschermde cultuurgoederen en beschermde verzamelingen als bedoeld in artikel 1.1 van de Erfgoedwet, en
    b. cultureel erfgoed dat is aangewezen op grond van een provinciale erfgoedverordening als bedoeld in artikel 3.17, eerste lid, van de Erfgoedwet.

Artikel 4. Wijziging, intrekking en vervallen van de aanwijzing als beschermde gemeentelijke cultuurgoederen of beschermde gemeentelijke verzamelingen

1. Burgemeester en wethouders kunnen een besluit tot aanwijzing als bedoeld in artikel 3, eerste of tweede lid, ambtshalve wijzigen of intrekken. Artikel 3, vierde lid, is hierop van overeenkomstige toepassing, tenzij het een aanpassing van ondergeschikte betekenis betreft of het cultuurgoed of de verzameling waarop de aanwijzing betrekking heeft als zodanig is tenietgegaan.
2. Een aanwijzing vervalt met ingang van de dag waarop het cultuurgoed of de verzameling waarop de aanwijzing betrekking heeft wordt aangewezen als:

a. beschermd cultuurgoed of beschermde verzameling als bedoeld in artikel 1.1 van de Erfgoedwet, of

b. beschermd cultureel erfgoed op grond van een provinciale erfgoedverordening als bedoeld in artikel 3.17, eerste lid, van de Erfgoedwet.

3. Zodra de wijziging, intrekking of het vervallen van een aanwijzing onherroepelijk is geworden wordt dat onverwijld bijgehouden in het gemeentelijk erfgoedregister.

§ 2. Aanwijzing gemeentelijk monument

Artikel 5. Aanwijzing als gemeentelijk monument

1. Burgemeester en wethouders kunnen, al dan niet op verzoek van een belanghebbende, besluiten een monument of archeologisch monument dat van bijzonder belang is voor de gemeente vanwege zijn schoonheid, betekenis voor de wetenschap of cultuurhistorische waarde aan te wijzen als gemeentelijk monument.

2. Dit artikel is niet van toepassing op:

a. rijksmonumenten, en

b. monumenten en archeologische monumenten die zijn aangewezen op grond van een provinciale erfgoedverordening als bedoeld in 3.17, eerste lid, van de Erfgoedwet.

Artikel 6. Voornemen tot aanwijzing

1. Een voornemen om toepassing te geven aan artikel 5 wordt door burgemeester en wethouders schriftelijk bekendgemaakt aan alle zakelijk gerechtigden op de onroerende zaak die vermeld staan in de openbare registers, bedoeld in artikel 8, eerste lid, van de Kadasterwet.

2. Voordat een kerkelijk monument wordt aangewezen, waarbij wezenlijke belangen van het belijden van de godsdienst of levensovertuiging in dat monument in het geding zijn, voeren burgemeester en wethouders overleg over het voornemen met de eigenaar.

Artikel 7. Voorbescherming

1. De bescherming van paragraaf 3 is van overeenkomstige toepassing op het monument of archeologisch monument ten aanzien waarvan een voornemen als bedoeld in artikel 6 is bekendgemaakt.

2. De voorbescherming, bedoeld in het eerste lid, vervalt op het moment van inschrijving van de aanwijzing in het gemeentelijk erfgoedregister of op het moment waarop het aanwijzingsbesluit wordt herroepen of door de bestuursrechter wordt vernietigd.

Artikel 8. Advies gemeentelijke adviescommissie

1. Burgemeester en wethouders vragen over het voornemen om toepassing te geven aan artikel 5 advies aan een gemeentelijke adviescommissie. Van de adviescommissie maken geen deel uit leden van het gemeentebestuur.

2. De gemeentelijke adviescommissie brengt binnen vier weken na ontvangst van de adviesaanvraag schriftelijk en deugdelijk gemotiveerd advies uit.

Artikel 9. Beslistermijn en inhoud aanwijzingsbesluit

1. Burgemeester en wethouders beslissen over de aanwijzing binnen zestien weken nadat het voornemen tot aanwijzing kenbaar is gemaakt of, bij een aanvraag om aanwijzing, binnen zestien weken na ontvangst van de aanvraag.

2. Burgemeester en wethouders kunnen de in het eerste lid genoemde termijn met ten hoogste 8 weken verlengen mits het belanghebbenden daarvan in kennis stelt binnen de in het eerste lid genoemde termijn.

3. De aanwijzing bevat in ieder geval de plaatselijke aanduiding van het gemeentelijke monument, de datum van aanwijzing, de kadastrale aanduiding en een beschrijving van het gemeentelijke monument.

Artikel 10. Bekendmaking aanwijzingsbesluit aan rechthebbenden en inschrijving

1. De aanwijzing wordt schriftelijk bekendgemaakt aan alle zakelijk gerechtigden op de onroerende zaak die vermeld staan in de openbare registers, bedoeld in artikel 8, eerste lid, van de Kadasterwet.

2. Zodra een aanwijzing onherroepelijk is geworden wordt deze onverwijld opgenomen in het gemeentelijk erfgoedregister.

Artikel 11. Wijziging gemeentelijk erfgoedregister, vervallen aanwijzing monument

1. Burgemeester en wethouders kunnen ten aanzien van gemeentelijke monumenten ambtshalve wijzigingen aanbrengen in het gemeentelijk erfgoedregister.

2. Als de wijziging ziet op het schrappen uit het register is paragraaf 2 van overeenkomstige toepassing, tenzij het monument of het archeologisch monument waarop de aanwijzing betrekking heeft als zodanig is tenietgegaan.

3. Een aanwijzing vervalt met ingang van de dag waarop het monument of het archeologisch monument waarop de aanwijzing betrekking heeft is ingeschreven in het rijksmonumentenregister of een provinciaal erfgoedregister als bedoeld in artikel 3.17, derde lid, van de Erfgoedwet of als het monument als zodanig teniet is gegaan. Het vervallen van de aanwijzing wordt onverwijld bijgehouden in het gemeentelijk erfgoedregister.

§ 3. Bescherming gemeentelijk monument

Artikel 12. Instandhoudingsplicht gemeentelijk monument

Het is verboden een gemeentelijk monument te beschadigen of te vernielen, of daaraan onderhoud te onthouden dat voor de instandhouding daarvan noodzakelijk is.

Artikel 13. Omgevingsvergunning gemeentelijk monument

1. Het is verboden zonder omgevingsvergunning van burgemeester en wethouders of in strijd met bij zodanige vergunning gestelde voorschriften een gemeentelijk monument:

a. te slopen, te verstoren, te verplaatsen of in enig opzicht te wijzigen, of

b. te herstellen, te gebruiken of te laten gebruiken op een wijze waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht.

2. Het eerste lid is niet van toepassing op:

a. de uitvoering van normaal onderhoud, voor zover detaillering, profilering, vormgeving, materiaalsoort en kleur van het monument niet wijzigen, en voor zover de aanleg van een tuin, park of andere aanleg, niet wijzigt, of
b. inpandige veranderingen van het monument, voor zover het een onderdeel daarvan betreft dat vanuit het oogpunt van monumentenzorg zonder betekenis is.

3. Burgemeester en wethouders kunnen in het belang van de monumentenzorg nadere regels stellen met betrekking tot de uitvoering van werkzaamheden aan een gemeentelijk monument. Deze regels kunnen mede inhouden een vrijstelling van het verbod, bedoeld in het eerste lid.

Artikel 14. Advies omgevingsvergunning gemeentelijk monument

1. Burgemeester en wethouders zenden onverwijld een afschrift van de ontvankelijke aanvraag om omgevingsvergunning voor een gemeentelijk monument voor advies aan de adviescommissie, bedoeld in artikel 8, eerste lid.

2. De gemeentelijke adviescommissie brengt binnen vier weken na ontvangst van de adviesaanvraag schriftelijk en deugdelijk gemotiveerd advies uit.

Artikel 15. Intrekken van de omgevingsvergunning

De omgevingsvergunning, bedoeld in artikel 13, eerste lid, kan door burgemeester en wethouders worden ingetrokken:

a. als de verlening berust op onjuiste of onvolledige gegevens en de juiste of volledige gegevens tot een ander besluit zou hebben geleid;
b. voor zover veranderde omstandigheden of feiten met betrekking tot de activiteit waarvoor de omgevingsvergunning is verleend, zich in overwegende mate tegen voortzetting of ongewijzigde voortzetting van die activiteit verzetten.
c. niet binnen twee jaar na de dag waarop de vergunning is verleend van de vergunning gebruik wordt gemaakt.
d. de voorschriften als bedoeld in artikel 13, eerste lid, niet worden nageleefd.

Artikel 16. Weigeringsgronden

1. De omgevingsvergunning kan slechts worden verleend als het belang van de monumentenzorg zich daartegen niet verzet.

2. Een omgevingsvergunning voor een kerkelijk monument, waarbij wezenlijke belangen van het belijden van de godsdienst of levensovertuiging in dat monument in het geding zijn, wordt niet verleend zonder overeenstemming met de eigenaar.

§ 4. Rijksmonumenten

Artikel 17. Advies omgevingsvergunning rijksmonument

1. Burgemeester en wethouders zenden onverwijld een afschrift van de ontvankelijke aanvraag om omgevingsvergunning voor een rijksmonument als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, aanhef en onder f, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht voor advies aan de adviescommissie, bedoeld in artikel 8, eerste lid.

2. Artikel 14, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.

§ 5. Gemeentelijke stads- en dorpsgezichten

Artikel 18. Aanwijzing als beschermd gemeentelijk stads- en dorpsgezicht

1. Burgemeester en wethouders kunnen stads- en dorpsgezichten aanwijzen als beschermd gemeentelijk stads- of dorpsgezicht.

2. Burgemeester en wethouders zenden het voorstel voor advies aan de adviescommissie, bedoeld in artikel 8, eerste lid. Artikel 8, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.

3. Burgemeester en wethouders beslissen binnen zesentwintig weken na verzending van het voorstel, bedoeld in het tweede lid.

4. Een aangewezen gemeentelijk stads- of dorpsgezicht wordt onverwijld opgenomen in het gemeentelijk erfgoedregister.

5. De gemeenteraad stelt ter bescherming van een op grond van het eerste lid aangewezen beschermd stads- of dorpsgezicht een bestemmingsplan vast als bedoeld in de Wet ruimtelijke ordening. Bij het besluit tot aanwijzing van een beschermd stads- en dorpsgezicht kan een termijn worden gesteld waarbinnen het bestemmingsplan moet zijn vastgesteld.

6. Bij het besluit tot aanwijzing van een beschermd stads- of dorpsgezicht wordt bepaald of en in hoeverre geldende bestemmingsplannen als beschermend plan in de zin van het vorige lid kunnen worden aangemerkt, dan wel of een beheersverordening als bedoeld in de Wet ruimtelijke ordening kan worden vastgesteld.

7. Als een bestemmingsplan als bedoeld in het vijfde of zesde lid, opnieuw moet worden vastgesteld ingevolge artikel 3.1, tweede lid, van de Wet ruimtelijke ordening, kan de gemeenteraad in afwijking van artikel 3.1, eerste lid, van die wet, voor het desbetreffende gebied een beheersverordening als bedoeld in die wet vaststellen.

8. Dit artikel is niet van toepassing op beschermde stads- en dorpsgezichten die zijn aangewezen op grond van artikel 35, eerste lid, van de Monumentenwet 1988 of een provinciale verordening als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid, aanhef en onder c, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.

Artikel 19. Wijziging, intrekking en vervallen van de aanwijzing als beschermd gemeentelijke stads- en dorpsgezicht

1. Burgemeester en wethouders kunnen een besluit tot aanwijzing als bedoeld in artikel 18, eerste lid, wijzigen of intrekken. Artikel 18, tweede en derde lid, is hierop van overeenkomstige toepassing, tenzij het een aanpassing van ondergeschikte betekenis betreft of het stads- en dorpsgezicht waarop aanwijzing betrekking heeft als zodanig is tenietgegaan.

2. Een aanwijzing vervalt met ingang van de dag waarop het stads- en dorpsgezicht waarop de aanwijzing betrekking heeft wordt aangewezen als:

a. beschermd stads- en dorpsgezicht als bedoeld in artikel 35, eerste lid, van de Monumentenwet 1988, of
b. beschermd stads- en dorpsgezicht op grond van een provinciale erfgoedverordening als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid, aanhef en onder c, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.

3. Zodra de wijziging, intrekking of het vervallen van een aanwijzing onherroepelijk is geworden wordt dat onverwijld bijgehouden in het gemeentelijk erfgoedregister.

Artikel 20. Verbodsbepaling en aanvraag vergunning

1. Het is in een beschermd gemeentelijk stads- of dorpsgezicht verboden om zonder omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 2.2, eerste lid, aanhef en onder c, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, een bouwwerk te slopen.

2. De omgevingsvergunning kan in ieder geval worden geweigerd als naar het oordeel van burgemeester en wethouders niet aannemelijk is dat op de plaats van het te slopen bouwwerk een ander bouwwerk kan of zal worden gebouwd.

3. De artikelen 15 en 16 zijn van overeenkomstige toepassing.

4. Het eerste lid is niet van toepassing op het slopen ingevolge een verplichting als bedoeld in de artikelen 13, 13a of 13b van de Woningwet.

§ 6. Archeologie

Artikel 21. Archeologische maatregelenkaart

1. Burgemeester en wethouders kunnen een kaart vaststellen waarop zijn aangegeven:
a. de archeologisch waardevolle gebieden en de gebieden met een hoge, middelhoge en lage archeologische verwachting
b. de toegestane mate van verstoring in deze gebieden

2. Burgemeester en wethouders vragen voorafgaand aan het vaststellen van de archeologische maatregelenkaart het advies van de adviescommissie als bedoeld in artikel 8.

Artikel 22. Vangnet archeologie

1. Het is verboden de bodem te verstoren in een archeologisch monument of een gebied waar archeologische waarden worden verwacht als in het daar vigerende bestemmingsplan niet is voldaan aan artikel 3.1.6, vijfde lid, van het Besluit ruimtelijke ordening, tenzij:
a. voor de activiteit een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 2.12, eerste of tweede lid, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht is verleend;
b. het de verstoring betreft van een archeologisch monument of verwachtingsgebied dat is aangegeven op:
- de gemeentelijke archeologische maatregelenkaart zoals bedoeld in artikel 21, of:
- de provinciale archeologische monumentenkaart, of:
- de landelijke indicatieve kaart van archeologische waarden,

en het verrichten van de activiteiten geen strijd oplevert met door burgemeester en wethouders vastgestelde regels over de toegestane mate van verstoring;

c. de activiteit plaatsvindt op basis van een deugdelijke beschrijving van de wijze waarop met de in het gebied aanwezige cultuurhistorische waarden en in de grond aanwezige of te verwachten monumenten rekening wordt gehouden en onevenredige schade voor archeologische waarden wordt voorkomen, of
d. met een vooronderzoek is aangetoond dat er geen archeologische waarden aanwezig zijn.

2. Burgemeester en wethouders kunnen nadere regels stellen over het verrichten van archeologisch onderzoek.

§ 7. Handhaving en toezicht

Artikel 23. Strafbepaling

Degene die handelt in strijd met artikel 12 of het bepaalde krachtens artikel 13, derde lid, van deze verordening wordt gestraft met een geldboete van de tweede categorie of een hechtenis van ten hoogste drie maanden.

Artikel 24. Toezichthouders

1. Met het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens deze verordening zijn belast de daartoe bij de Omgevingsdienst Regio Arnhem aangestelde personen

2. Burgemeester en wethouders kunnen daarnaast andere personen met dit toezicht belasten.

§ 8. Slotbepalingen

Artikel 25. Intrekken oude verordening

De Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2010 wordt ingetrokken.

Artikel 26. Overgangsrecht

1. Een krachtens de Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2010 aangewezen en geregistreerd gemeentelijke monument, worden geacht aangewezen en geregistreerd te zijn overeenkomstig de bepalingen van deze verordening.

2. Een krachtens de Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2010 vastgestelde archeologische verwachtings- en maatregelenkaart wordt geacht te zijn vastgesteld overeenkomstig de bepalingen van deze verordening.

3. Aanvragen om vergunningen die zijn ingediend voorafgaand aan de inwerkingtreding van deze verordening worden afgehandeld met inachtneming van de Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2010.

Artikel 27. Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze verordening treedt in werking op [**datum**].

2. Deze verordening wordt aangehaald als: Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2017.

Aldus vastgesteld in de vergadering van de raad van de gemeente Arnhem, 6 juni 2017.

De griffier, De voorzitter,

Toelichting

ALGEMEEN DEEL

Inleiding

De Erfgoedverordening wordt vernieuwd vanwege de invoering van de nieuwe Erfgoedwet, per 1 juli 2016. De Erfgoedwet vervangt en integreert verschillende wettelijke regelingen op het gebied van het cultureel erfgoed. Naast de Erfgoedwet wordt besluitvorming over cultureel erfgoed in de fysieke leefomgeving op termijn geregeld via de Omgevingswet. De Erfgoedwet anticipeert op de invoering van de Omgevingswet door overgangsrecht als gevolg waarvan delen van de Monumentenwet 1988 van kracht blijven, tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Daarom is deze verordening zowel gebaseerd op de Erfgoedwet als op de Monumentenwet 1988.

In de Omgevingswet zal materieel gezien het bestaande stelsel van monumenten- en sloopvergunningen nagenoeg één-op-één worden overgenomen. Wel vindt op een aantal wetstechnische, procedurele en inhoudelijke punten stroomlijning plaats, die samenhangt met de samenvoeging met andere stelsels en de achterliggende vereenvoudigingsgedachte. Ook bepalingen over taken en bevoegdheden van de gemeentelijke monumentencommissie, de aanwijzing van beschermde stads- en dorpsgezichten en in dat kader het opstellen van beschermende bestemmingsplannen (straks omgevingsplannen) en de bepalingen over de archeologische monumentenzorg in bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen zullen overgaan naar de Omgevingswet.

Door de invoering van deze twee wetten is het bereik van de gemeentelijke Erfgoedverordening in vergelijking met de voorgaande verordening zowel breder – het betreft nu monumenten én cultuurgoederen – als smaller: belangrijke fysieke onderwerpen zoals de aanwijzing of bescherming van stads- en dorpsgezichten of archeologische waarden en verwachtingen worden steeds minder geregeld via een verordening en meer via het bestemmingsplan en straks, onder de Omgevingswet, het omgevingsplan. Per saldo leidt een en ander tot een vereenvoudigde Erfgoedverordening.

Reikwijdte

Deze verordening ziet in beginsel niet meer toe op archeologie. Archeologische waarden moeten worden geborgd via het ruimtelijke spoor (lees: de bestemmingsplannen en de afwijkvergunning op basis van de Wabo) op grond van artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening en artikel 5.2 van het Besluit omgevingsrecht. Omdat er binnen de gemeente nog bestemmingsplannen zijn waarin de bescherming van archeologische monumenten niet is opgenomen, is in het overgangsrecht afzonderlijk in een vangnetbepaling voorzien (artikel 22).

Wettelijke grondslag

De grondslag voor deze verordening bestaat uit artikel 3.16 van de Erfgoedwet en, op de voet van het overgangsrecht van artikel 9.1 van de Erfgoedwet, de artikelen 12 ,15 en 38 van de Monumentenwet 1988. Deze laatste wetgeving blijft op grond van het overgangsrecht van de Erfgoedwet van kracht tot de invoering van de Omgevingswet. Daarnaast zijn ook de artikelen 2.1 en 2.2 van de Wet algemene

bepalingen omgevingsrecht (hierna: Wabo) van belang in verband met de bescherming van monumenten door middel van omgevingsvergunningen.

ARTIKELSGEWIJS

Enkel die bepalingen die nadere toelichting behoeven worden hieronder behandeld.

Artikel 1. Begripsbepalingen

De wettelijke definities uit artikel 1.1 van de Erfgoedwet gelden onverkort voor de begrippen die gebruikt worden in deze verordening, nu deze verordening berust op artikel 3.16 van de Erfgoedwet en derhalve in samenhang met de Erfgoedwet moet worden gelezen. Artikel 1 van deze verordening bevat daarom uitsluitend de begrippen “gemeentelijk monument”, “minister”, “omgevingsvergunning” , “stads- en dorpsgezichten” en ″adviescommissie″ waarvan de definitie moet worden omschreven of die kortheidshalve zijn gegeven en die niet reeds (in deze vorm) in artikel 1.1 van de Erfgoedwet zijn gegeven.

Artikel 2. Gemeentelijk erfgoedregister

Het gemeentelijk erfgoedregister heeft betrekking op al het (beschermd) gemeentelijk aangewezen cultureel erfgoed als dat krachtens deze verordening is gebeurd. Het gaat om door het gemeentebestuur zelf aangewezen monumenten, stads- of dorpsgezichten of cultuurgoederen. Dit artikel geeft uitvoering aan de verplichting van artikel 3.16, derde lid, van de Erfgoedwet en is daarmee van toepassing op al het cultureel erfgoed, ongeacht of het om onroerende of roerende zaken gaat, dat is aangewezen op grond van deze verordening. Het woord “onherroepelijk” betekent hier dat tegen de aanwijzing geen beroep (of bezwaar) is ingesteld of dat het is afgewezen.

Artikel 3. Aanwijzing als beschermde gemeentelijke cultuurgoederen of beschermde gemeentelijke verzamelingen

Dit artikel maakt het mogelijk dat topstukken van het gemeentelijk cultuurbezit worden aangewezen als beschermde gemeentelijke cultuurgoederen of beschermde gemeentelijke verzamelingen, voor zover deze niet al voor het Nederlandse cultuurbezit als beschermde cultuurgoederen zijn aangewezen door de minister op grond van artikel 3.7 van de Erfgoedwet of door gedeputeerde staten op grond van de provinciale erfgoedverordening krachtens artikel 3.17 van de Erfgoedwet. De formele gevolgen van een aanwijzing van een cultuurgoed of verzameling als beschermd gemeentelijk cultuurgoed of beschermde gemeentelijke verzameling zijn beperkt: ingevolge artikel 2 van deze verordening zullen ze ingeschreven dienen te worden in het gemeentelijk erfgoedregister en er geldt op grond van het derde lid, in aanvulling op artikel 4.18 van de Erfgoedwet, een adviesverplichting bij een eventuele vervreemding daarvan door de gemeente of wanneer de gemeente afstand wil doen van het eigendom of de zorg voor het cultuurgoed dat of de verzameling die aan haar was

toevertrouwd. De aanwijzing heeft daarnaast vooral een symbolische betekenis en geeft uitdrukking aan het belang dat de gemeente stelt in het betreffende cultuurgoed of de betreffende verzameling. De aanwijzing van beschermde gemeentelijke cultuurgoederen en verzamelingen kan uitsluitend betrekking hebben op cultuurgoederen en verzamelingen die in eigendom zijn van de gemeenten of cultuurgoederen en verzamelingen waarvan de zorg aan de gemeente is toevertrouwd. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn bij cultuurgoederen die door de gemeente in bruikleen zijn verkregen uit collecties van derden. Voor aanwijzing van dergelijke cultuurgoederen is overeenstemming met de eigenaar een vereiste. Burgemeester en wethouders moeten voorts in het geval van een schenking, erfstelling, legaat of aankoop eventuele beperkende of andere juridische voorwaarden in acht nemen. Er kan op grond van deze verordening geen sprake zijn van de aanwijzing van cultuurgoederen van derden als beschermde gemeentelijke cultuurgoederen of verzamelingen, zonder toestemming van de eigenaar. Er bestaat onvoldoende wettelijke grondslag om bij verordening een juridisch beschermingsregime eenzijdig aan een andere eigenaar op te leggen, zoals dat geldt voor de op rijksniveau beschermde cultuurgoederen (zie Hoofdstuk 4 van de Erfgoedwet). Van een eventuele aanwijzing zou daardoor geen enkele beschermde werking uitgaan. Daarom is ervan afgezien een aanwijzingsbevoegdheid voor burgemeester en wethouders te creëren.

Artikelen 4. Wijziging, intrekken en vervallen van de aanwijzing als beschermde gemeentelijke cultuurgoederen of beschermde gemeentelijke verzamelingen

Dit artikel bepaalt o.a. dat bij wijziging (van niet-ondergeschikte aard) van een aanwijzing en bij intrekking van de status als beschermd gemeentelijk cultuurgoed of beschermde gemeentelijke verzameling dezelfde adviesprocedure geldt als bij onder meer de aanwijzing daarvan; over het voornemen daartoe vragen burgemeester en wethouders advies aan een commissie als bedoeld in artikel 4.18 van de Erfgoedwet. Bij een wijziging van ondergeschikte betekenis kan o.a. gedacht worden aan de plaatsaanduiding i.v.m. verhuizing van een cultuurgoed naar een andere locatie ter plekke of omdat het in tijdelijke bruikleen wordt gegeven aan een museum. Voorts is hier bepaald dat een aanwijzing vervalt zodra het cultuurgoed of de verzameling waarop de aanwijzing betrekking door de minister op een provincie wordt aangewezen als beschermd cultuurgoed of beschermde verzameling.

Artikel 5. Aanwijzing als gemeentelijk monument

Dit artikel regelt de toekenning van de status van gemeentelijk monument aan een monument of archeologisch monument. De aanwijzing vergt een belangenafweging tussen het met de aanwijzing te dienen belang en de overige bij de aanwijzing betrokken belangen, waaronder planologische en/of economische belangen of het gebruik van het monument of archeologisch monument. Deze formulering is ontleend aan artikelen 3.1, eerste lid, en 3.16, tweede lid, van de Erfgoedwet.

Burgemeester en wethouders hebben beleidsvrijheid bij de aanwijzing van een monument of archeologisch monument als beschermd gemeentelijk monument. Bij het aanwijzingsbesluit moeten de rechtstreekse belangen (waaronder het gebruik van het monument) ten opzichte van de te

beschermen monumentale waarde uitdrukkelijk en gemotiveerd naar voren komen. Bij de voorbereiding van een aanwijzing moeten deze belangen derhalve in concreto worden onderzocht. Voor belanghebbenden nadelige gevolgen van een besluit mogen niet onevenredig zijn in verhouding tot het met het besluit te dienen doel. Artikel 3:4, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht ziet hierop toe.

Artikel 6. Voornemen tot aanwijzing

Eerste lid

Ieder monument is gegeven de begripsbepaling van artikel 1.1 van de Erfgoedwet per definitie een onroerende zaak (het gebouw of bouwwerk). Ieder archeologisch monument omvat ten minste één onroerende zaak (het terrein, dat vanwege en samen met de daar aanwezige overblijfselen, voorwerpen of andere sporen van menselijke aanwezigheid in het verleden, met inbegrip van die overblijfselen, voorwerpen en sporen, gegeven de begripsbepaling van artikel 1.1 van de Erfgoedwet wordt aangemerkt als archeologisch monument). Voor alle zakelijk gerechtigden op de betreffende onroerende zaken is ontvangst van het voornemen van een aanwijzing door burgemeester en wethouders van belang, niet alleen voor de eigenaar. Ook zij moeten in de gelegenheid gesteld worden hun zienswijze in te brengen of bij aanwijzing bezwaar aan te tekenen. Zie ook artikel 1, onder a, onderdeel 1, jo. artikel 1, onder b, onderdeel 5, van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken. Onder zakelijk gerechtigden vallen ook hypothecaire schuldeisers ten aanzien van de onroerende zaak.

Tweede lid

De aanwijzing van kerkelijke monumenten vereist voorafgaand overleg met de eigenaar. Het gaat dan per definitie om een monument dat eigendom is van een kerkgenootschap, een zelfstandig onderdeel daarvan, een lichaam waarin kerkgenootschappen zijn verenigd, of van een ander genootschap op geestelijke grondslag en dat uitsluitend of voor een overwegend deel wordt gebruikt voor het gezamenlijk belijden van de godsdienst of levensovertuiging (artikel 1.1 van de Erfgoedwet). Dit lid stemt overeen met de vergelijkbare eis in artikel 3.1 van de Erfgoedwet en artikel 3.2a van de Wabo en doet recht aan de bijzondere positie van het kerkelijk monument als plaats voor het gezamenlijk belijden van godsdienst of levensovertuiging. Dit geldt naast de algemene regel van artikel 4:8 van de Awb op grond waarvan belanghebbenden zoals eigenaren moeten worden gehoord.

Artikel 7. Voorbescherming

Het is wenselijk ook ten aanzien van gemeentelijk monumenten in voorbescherming te voorzien. Dat gebeurt met dit artikel. De voorbescherming start zodra burgemeester en wethouders het voornemen tot aanwijzing hebben bekendgemaakt aan de zakelijk gerechtigden. Het is vergelijkbaar met de voorbescherming voor rijksmonumenten die voortvloeit uit artikel 5 van de Monumentenwet 1988 (dat, zoals dat luidde voor inwerkingtreding van Erfgoedwet, tot inwerkingtreding van de Omgevingswet blijft gelden voor rijksmonumenten).

Artikel 8. Advies gemeentelijke adviescommissie

Artikel 15 van de Monumentenwet 1988 blijft van kracht tot de invoering van de Omgevingswet. Op grond van dat artikel dient ten minste in de onderhavige verordening te zijn geregeld de inschakeling van “een commissie op het gebied van de monumentenzorg die in elk geval tot taak heeft te adviseren over aanvragen om een omgevingsvergunning voor een activiteit als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder f, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.” Hieraan wordt in dit artikel uitvoering gegeven. Binnen de commissie zijn enkele leden deskundig op het gebied van de monumentenzorg. Hiertoe behoort ook de archeologische monumentenzorg.

De Monumentenwet 1988 laat de ruimte om voor de adviestaak voor monumenten de inschakeling te regelen van een commissie waaraan in de praktijk meer taken in de fysieke leefomgeving zijn toegedicht. In de Arnhemse praktijk wordt de monumentencommissie gecombineerd met het team Welstand en Monumenten.

Onder de Omgevingswet (artikel 17.9 van het wetsvoorstel zoals dat op 22 maart 2016 is aangenomen door de Eerste Kamer) zal een adviescommissie ingesteld moeten worden die tot taak heeft te adviseren over de aanvragen om een omgevingsvergunning voor een rijksmonumentenactiviteit, voor zover het andere dan archeologische monumenten betreft. Het gaat (onder de Omgevingswet) om een adviescommissie met een bredere taak voor de omgevingskwaliteit, waarin de erkenning ligt van het belang van aspecten als cultureel erfgoed, architectonische kwaliteit van bouwwerken, stedenbouwkundige kwaliteit en kwaliteit van natuur en landschap.

Artikel 9. Beslistermijn en inhoud aanwijzingsbesluit

De genoemde termijnen zijn termijnen van orde. Burgemeester en wethouders hebben de bevoegdheid ook na het verstrijken alsnog tot aanwijzing te besluiten. Een belanghebbende kan, wanneer burgemeester en wethouders na het verstrijken van de (verlengde) termijn nog steeds geen beslissing heeft genomen, een bezwaarschrift indienen tegen het uitblijven van een beslissing: er is dan sprake van een fictieve weigering op grond van de Awb.

Artikel 10. Bekendmaking aanwijzingsbesluit aan rechthebbenden en inschrijving

Eerste lid

Dit artikel geldt naast de algemene verplichting tot bekendmaking van besluiten op basis van de Awb. Ontvangst van de aanwijzing door burgemeester en wethouders is voor alle zakelijk gerechtigden van belang, niet alleen voor de eigenaar. Zie ook de toelichting bij artikel 6, eerste lid.

Tweede lid

De registratie van de aanwijzing in het gemeentelijk erfgoedregister is een louter administratieve verrichting en niet een besluit. Overigens zal van de aanwijzing ook inschrijving in het gemeentelijke

beperkingenregister en in het kadaster plaatsvinden op grond van artikel 1, onder c en e, van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken.

Artikel 11. Wijziging gemeentelijk erfgoedregister, vervallen aanwijzing monument

Dit artikel bepaalt dat op het schrappen uit het register van een aanwijzing als gemeentelijk monument dezelfde procedure geldt als bij de aanwijzing daarvan. Voorts is hierin bepaald dat de aanwijzing als gemeentelijk monument vervalt zodra een monument is opgenomen in het rijksmonumentenregister of in een provinciaal erfgoedregister. Ook vervalt de aanwijzing als gemeentelijk monument zodra het door instorting of brand teniet is gegaan.

Artikel 12. Instandhoudingsplicht gemeentelijk monument

Dit artikel is voor gemeentelijke monumenten naar analogie met artikel 11, eerste lid, van de Monumentenwet 1988 geschreven, zoals dat is gewijzigd door artikel 10.18 van de Erfgoedwet, met inbegrip van de instandhoudingsplicht die daarbij is geïntroduceerd.

Artikel 13. Omgevingsvergunning gemeentelijk monument

Dit artikel is gebaseerd op artikel 2.2 van de Wabo en inhoudelijk grotendeels gelijk aan de oude verordening. Ter beperking van de administratieve lasten voor de initiatiefnemer zijn in lid 2 de activiteiten benoemd waarvoor geen omgevingsvergunning is vereist. Voor een nadere beschrijving van dit type werkzaamheden wordt verwezen naar de laatste versie van de door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed uitgegeven brochure "Vergunningvrij - informatie voor professionals" (www.cultureelerfgoed.nl/publicaties). Deze voor rijksmonumenten bedoelde informatie is van overeenkomstige toepassing op gemeentelijke monumenten. Op basis van deze informatie kan in eerste aanleg beoordeeld worden of er wel of geen sprake is van vergunningplicht.

Artikel 16. Weigeringsgronden

In het eerste lid ligt op grond van de belangenafweging die moet worden gemaakt tevens besloten dat rekening wordt gehouden met het gebruik van het monument. In het tweede lid is voor wat betreft de vereiste overeenstemming met de eigenaar van een kerkelijk monument aangesloten bij artikel 3.2a van de Wabo.

Artikel 17. Advies omgevingsvergunning rijksmonument

Zie de toelichting bij artikel 8. De term “rijksmonument” is gedefinieerd in artikel 1.1 van de Wabo (op grond van artikel 10.9 van de Erfgoedwet). De procedure inzake deze omgevingsvergunning is geregeld in die wet. De gemeenteraad is verplicht om de inschakeling van een commissie die adviseert over omgevingsvergunningen bij rijksmonumenten te regelen bij verordening (artikel 15 van de Monumentenwet 1988). In artikel 14 is op vergelijkbare wijze de adviesplicht bij gemeentelijke monumenten geregeld.

Artikel 18. Aanwijzing als beschermd gemeentelijk stads- en dorpsgezicht

Dit artikel geeft de mogelijkheid aan burgemeester en wethouders om gemeentelijke stads- en dorpsgezichten aan te wijzen, die vervolgens krachtens het bestemmingsplan moeten worden beschermd. Dit is vergelijkbaar met de thans nog geldende artikelen 35 en 36 van de Monumentenwet 1988; echter zonder de plicht de minister te horen. Artikel 36 van de Monumentenwet 1988 zal vervallen met de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Daarna is het aanwijzen gemeentelijke van stads- en dorpsgezichten mogelijk via het omgevingsplan. Voor de bescherming van rijksmonumenten binnen het gemeentelijke stads- en dorpsgezicht geldt artikel 11 van de Monumentenwet en van gemeentelijke monumenten artikel 13 van deze verordening. Ook het Rijk zal de bescherming van stads- en dorpsgezichten van landelijke betekenis dan op basis van de Omgevingswet regelen via een instructie aan de gemeenten, die zij moeten overnemen in hun omgevingsplan.

Artikel 19. Wijziging, intrekking en vervallen van de aanwijzing als beschermd gemeentelijke stads- en dorpsgezicht

Dit artikel bepaalt o.a. dat bij wijziging (van niet-ondergeschikte aard) van een aanwijzing en bij intrekking van de status als beschermd gemeentelijke stads- en dorpsgezicht dezelfde procedure geldt als bij de aanwijzing daarvan. Voorts is hier bepaald dat een aanwijzing vervalt zodra het stads- en dorpsgezicht waarop de aanwijzing betrekking door de minister of een provincie wordt aangewezen als beschermd stads- en dorpsgezicht. Bij een wijziging van ondergeschikte betekenis kan o.a. gedacht worden aan wijzigingen i.v.m. de verandering van bijvoorbeeld straatnamen of huisnummers.

Artikel 20. Verbodsbepaling en aanvraag vergunning

Artikel 2.2, eerste lid, aanhef en onder c, van de Wabo geeft gemeente de mogelijkheid om op basis van hun verordening het slopen in een beschermd gemeentelijk stads- en dorpsgezicht aan een omgevingsvergunning te onderwerpen. Daaraan is hier uitvoering gegeven. Het verbod om te slopen en de daarmee samenhangende vergunningplicht geldt niet als het bevoegd gezag de eigenaar van een bouwwerk of degene die daartoe bevoegd is door middel van een aanschrijving verplicht maatregelen te treffen, zoals die in de betreffende artikelen van de Woningwet bedoeld worden.

Artikel 21. Archeologische maatregelenkaart

De archeologische maatregelenkaart wordt gebruikt bij de ontwikkeling en toetsing van ruimtelijke plannen. Hieronder vallen bijvoorbeeld bestemmingsplannen maar ook de verlening van omgevingsvergunningen. Afhankelijk van de (verwachte) archeologische waarden in een gebied wordt aangegeven waar archeologisch onderzoek noodzakelijk is en welke vrijstellingsgrenzen er gelden. Hiermee wordt bereikt dat archeologisch onderzoek gericht wordt uitgevoerd en geen of beperkt onderzoek wordt uitgevoerd in gebieden waar de archeologische verwachting laag is.

Artikel 22. Vangnet archeologie

Op grond van artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening dient in het bestemmingsplan in de toelichting bij het bestemmingsplan een beschrijving opgenomen te worden van de wijze waarop met de in het gebied aanwezige cultuurhistorische waarden en in de grond aanwezige of te verwachten monumenten rekening is gehouden. Met de invoering van deze verplichting is de bescherming van archeologische waarden in beginsel ruimtelijk geborgd. Er zijn echter nog bestemmingsplannen van kracht van vóór de invoering van deze eisen. Gelet op de geldigheidstermijn van een bestemmingsplan van tien jaar, zal dit ook nog enige jaren mogelijk blijven. Om, mede gelet op de verplichtingen van het Verdrag van Malta, ook voor de gronden waar deze 'oude' bestemmingsplannen nog gelden de bescherming van archeologische waarden te verzekeren, is dit artikel opgenomen. De strekking van dit artikel is te waarborgen dat mogelijk in deze gronden aanwezige archeologische waarden niet worden verstoord, tenzij daaraan aandacht is besteed die gelijkwaardig is aan waartoe artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening verplicht, door middel van de verwachtingskaarten, een omgevingsvergunning of eigen onderzoek dat aan die eisen kan voldoen.

Bij eventuele nadere regels van burgemeester en wethouders over het verrichten van archeologisch onderzoek kan bijvoorbeeld gedacht worden aan regels m.b.t. een programma van eisen of een plan van aanpak.

Artikel 23. Strafbepaling

Deze strafbepaling is uitsluitend voor overtreding van de instandhoudingsplicht van artikel 12 en de nadere regels krachtens artikel 13, derde lid, noodzakelijk. De strafbaarstelling van handelen zonder of in strijd met de voorschriften van de omgevingsvergunning voor gemeentelijke monumenten is via de Wabo en de Wet op de economische delicten (artikel 1a) geregeld. Langs deze weg is ook overtreding van artikel 14, eerste lid, en 20, eerste lid, van deze verordening strafbaar.

Artikel 24. Toezichthouders

Toezichthouders zijn personen die bij of krachtens wettelijk voorschrift belast zijn met het houden van toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens enig wettelijk voorschrift (artikel 5:11 Awb). Toezichthouders kunnen zowel individueel als categoraal worden aangewezen. In de artikelen 5:15 tot en met 5:19 Awb worden bevoegdheden aan toezichthouders toegekend.

Op basis van artikel 5:15 Awb is een toezichthouder bevoegd elke plaats te betreden met uitzondering van woningen zonder toestemming van de bewoner. 'Plaatsen' is daarbij een ruim begrip en omvat niet alleen erven en andere terreinen, maar ook gebouwen (niet-woningen). Uit artikel 5.13 van de Wabo volgt dat de ambtenaren die op grond van artikel 22, eerste lid, belast zijn met het toezicht op de naleving ter zake van het bepaalde bij of krachtens de Wabo, voor zover het betreft activiteiten als bedoeld in artikel 2.2, daarnaast ook bevoegd zijn, met medeneming van de benodigde apparatuur, een woning te betreden zonder toestemming van de bewoner.

BESLUIT

Datum : 6 juni 2017
Zaaknummer : 150746

HET COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN ARNHEM;

Gelet op artikel 22 lid 2 van de Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2017;

B e s l u i t :

vast te stellen de

Nadere regels voor het verrichten van archeologisch onderzoek 2017

Artikel 1. Begripsbepalingen

archeologisch onderzoek:	werkzaamheden met betrekking tot het bodemarchief die ten behoeve van de archeologische monumentenzorg worden uitgevoerd volgens de eisen zoals gesteld door burgemeester en wethouders en de vigerende Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA).
archeologisch veldonderzoek:	inventariserend veldonderzoek en archeologische opgraving conform de eisen van burgemeester en wethouders en de KNA.
Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie:	de eisen waaraan archeologische werkzaamheden minimaal moeten voldoen.
plan van aanpak:	plan dat weergeeft hoe de archeologische uitvoerder de vragen zoals omschreven in het programma van eisen denkt te gaan beantwoorden.
programma van eisen:	programma waarmee kaders worden gesteld voor het ontwerp en de uitvoering van archeologisch onderzoek conform de eisen van burgemeester en wethouders en de KNA.
selectiebesluit:	een gemotiveerd besluit van burgemeester en wethouders tot het al dan niet behouden van een archeologische vindplaats. Het besluit leidt tot het al dan niet, of onder voorwaarden, vrijgeven van een terrein of het nemen van archeologische maatregelen.

Artikel 2. Onderzoek

1. Archeologisch onderzoek dient tenminste conform de vigerende versie van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie te worden uitgevoerd.
2. Voordat archeologisch veldonderzoek wordt uitgevoerd dient de initiatiefnemer van dat onderzoek een programma van eisen en plan van aanpak ter goedkeuring voor te leggen aan burgemeester en wethouders.
3. Er mag pas worden gestart met het archeologische veldonderzoek nadat burgemeester en wethouders het programma van eisen en het plan van aanpak hebben goedgekeurd.
4. Burgemeester en wethouders kunnen aan het besluit tot goedkeuring van het programma van eisen voorschriften verbinden over:

   a. de kwaliteit van het archeologische onderzoek

   b. het toezicht op de feitelijke uitvoering van het archeologisch onderzoek
5. Tijdens de uitvoering van het archeologische veldonderzoek en daaruit volgende archeologische handelingen ter afronding van dit onderzoek dienen de aanwijzingen van burgemeester en wethouders in acht te worden genomen.
7. Resultaten van archeologisch onderzoek dienen aan burgemeester en wethouders ter beoordeling te worden voorgelegd. Burgemeester en wethouders nemen op basis daarvan een selectiebesluit.

Artikel 3 Slotbepalingen

1. Deze nadere regels treden in werking op de dag dat de Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2017 in werking treedt.
2. Deze nadere regels worden aangehaald als: Nadere regels archeologisch onderzoek Arnhem 2017.

Het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,

De secretaris, De burgemeester,

Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2017

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.:	19 juni 2017
Zaaknummer:	151326
Portefeuillehouder:	G. Elfrink

.

Aan de gemeenteraad, 14 juni 2017

De Procedurecommissie heeft besloten dit voorstel toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering.

Het voorstel beoogt de verordening aan te laten sluiten op de nieuwe wetgeving en een vereenvoudiging door te voeren.
Hiermee heeft het voorstel naar het oordeel van de Procedurecommissie een beleidsluw karakter.

Bij dit agendapunt behoren:
- raadsvoorstel en raadsbesluit
- Ergoedverordening gemeente Arnhem 2017
- nadere regels Archeologie 2017

De griffier,

J.G.M. Kersten

De voorzitter,

H.E. de Vroome

17M36g

GROENLINKS Partij voor de Dieren
Gemeenteraadsfractie Arnhem

Motie: 'principebesluit zorgzone van tafel tot onderzoek besproken is'

De raad van de Gemeente Arnhem, in vergadering bijeen op 19 juni 2017, bij het agendapunt "Moties vreemd aan de agenda";

Constaterende dat:

- In het coalitieakkoord van D66, SP, CDA en ChristenUnie is opgenomen een extern onderzoek uit te laten voeren naar zichtbare en onzichtbare prostitutie in Arnhem;
- Een ruime meerderheid van de Arnhemse gemeenteraad zich onlangs heeft uitgesproken tegen het sluiten van de zorgzone;
- De raad noch middels vragen, noch middels moties heeft gevraagd om de zorgzone te sluiten;
- Het gemeentebestuur al een afvaardiging naar de zorgzone heeft gestuurd om mee te delen dat de zorgzone gesloten wordt, alvorens de raad hier een besluit over heeft genomen.

Overwegende dat:

- Zonder draagvlak in de gemeenteraad, het plan om de zorgzone te sluiten, geen uitvoering kan hebben;
- Het onderzoek naar prostitutie, waar wel draagvlak voor is, nog steeds niet uitgevoerd is;
- Het welzijn en veiligheid van sekswerkers voorop moet staan;
- Het gebruikelijk is om een besluit te nemen aan de hand van onderzoek en feiten.

Spreekt uit dat;
Verdere stappen en besluitvorming rondom de zorgzone opgeschort worden tot de resultaten van het onderzoek, zoals afgesproken in het coalitieakkoord, zijn besproken in de gemeenteraad.

AANGENOMEN

GroenLinks
Cathelijne Bouwkamp

Partij voor de Dieren
Leo de Groot

Voor 32

Tegen 6

Motie "Principebesluit zorgzone van tafel tot onderzoek besproken is" (17M36g)

D66	8	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	8	0
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	4	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	0	3
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	0	2
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	0	1
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesociafractie Arnhem	1	0
de Groot		

Totaal

38

17 M 378

GROENLINKS PARTIJ VAN DE ARBEID

Motie: Wachten met inwerking laten treden nieuw coffeeshopbeleid

De gemeenteraad van Arnhem, in vergadering bijeen op 19 juni 2017,

Constaterende dat:

- De gemeenteraad op 25 januari 2016 het initiatiefvoorstel 'Coffeeshopbeleid' aannam;
- De burgemeester naar aanleiding hiervan een herziening van het coffeeshopbeleid maakte, wat de gemeenteraad in februari 2017 besprak;
- Naar aanleiding van de wensen en bedenkingen van de gemeenteraad de burgemeester een herziene versie van het nieuwe coffeeshopbeleid maakte (het 'Arnhemse Coffeeshopbeleid 2016');
- De burgemeester in de raadskamerbrief van 30 mei jl. aangeeft het nieuwe Arnhemse coffeeshopbeleid vast te stellen en per 1 juli 2017 in werking te laten treden, zonder dat de gemeenteraad zich nog over dit gewijzigde beleid kan uitspreken.

Van mening zijnde dat:

- Dit herziene beleid opnieuw besproken moet worden door de gemeenteraad na het zomerreces.

Verzoekt de burgemeester:
Het nieuwe 'Arnhemse Coffeeshopbeleid 2016' niet in werking te laten treden tot nadat de gemeenteraad na het zomerreces haar wensen en bedenkingen heeft kunnen bespreken over het nieuwe beleid.

Mark Coenders
GroenLinks

Marte Straatsma
PvdA

AANGENOMEN

Motie "Wachten met inwerking laten treden nieuw coffeeshopbeleid" (17M37g)

Voor 36

Tegen 2

D66	8	0
Andeweg		
Kemperman		
Loor		
de Vroome		
Venhoek		
Güven		
Kaatee		
Hamersveld		

SP	8	0
J. Elfrink		
van Geffen		
Kusters		
Lenting		
Lunter		
van Sprang		
Çetintas		
Noordzij		

PvdA	5	0
Louwers		
de Vries		
A-Kum		
Greving		
Aylward-Straatsma		

VVD Arnhem	4	0
Combée		
Kalthoff		
van der Zee		
Kelderman		

GROENLINKS	4	0
Bouwkamp		
de Groot		
Peters		
Coenders		

CDA Arnhem	3	0
Karssenberg		
Montfrooy		
van Dillen-Koorn		

Arnhem Centraal	1	0
Manders		

ChristenUnie	0	2
Plieger-Bos		
Becker		

Verenigd Arnhem	1	0
Bal		

Arnhemse Ouderen Partij	1	0
van Beers		

Partij voor de Dieren Gemeentesociafractie Arnhem	1	0
de Groot		

Totaal

38

Aan de leden van de gemeenteraad van de gemeente Arnhem
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Per e-mail: griffie@arnhem.nl, raadsleden@arnhem.nl

ZYPP advocaten
De la Reijstraat 2
6814 AE Arnhem
Postbus 911
6800 AX Arnhem

T 026 - 702 47 87
F 026 - 845 00 99
E info@zypp.nl
www.zypp.nl

KvK: 57 55 32 54
BTW: NL852629552B01

Arnhem, 17 juni 2017

Ons kenmerk : 20170014/IL/
Inzake : Arnhemse Coffeeshophouders/Gemeente Arnhem
E-mail : ineke@zypp.nl

Geachte leden van de gemeenteraad,

Namens 9 Arnhemse coffeeshophouders[1] benader ik u in verband met het volgende.

Stilzwijgend naar een nieuw Arnhems Coffeeshopbeleid?
Op 13 en 20 februari 2017 heeft uw gemeenteraad met de burgemeester gesproken over het concept van 'Het Arnhems Coffeeshopbeleid 2016'. De aanleiding voor dit conceptbeleid was een motie van uw gemeenteraad, waarin u zich in meerderheid heeft uitgesproken vóór afschaffing van de bestaande 'uitsterfconstructie' van de Arnhemse coffeeshops.

Het door de burgemeester aan u voorgelegde conceptbeleid zag echter niet op de afschaffing van de bestaande 'uitsterfconstructie'. Het conceptbeleid betrof een fundamentele herziening van het gehele coffeeshopbeleid. Een fundamentele herziening voor een niet-bestaand probleem, die de bestaande coffeeshophouders 'de nek zou omdraaien'.

Na twee avonden van beraadslagingen werd door de burgemeester erkend dat het conceptbeleid nog téveel onduidelijkheden bevatte. Nader onderzoek was nodig, dat zou moeten resulteren in de wijziging van het conceptbeleid.

En wat schetst de verbazing van de coffeeshophouders.....op 31 mei 2017 ontvangen zij van de burgemeester het nieuwe Arnhems coffeeshopbeleid dat nauwelijks wijzigingen bevat ten opzichte van het conceptbeleid uit februari 2017.

---

[1] Coffeeshops: Upstairs, Omigo, Speak Easy, Joint Venture, Happy Days, Uncle Sam, LuckyLuke, THC en De Walm.

Kritiek van gemeenteraad leidt niet tot aanpassing van beleid

Tijdens de beraadslagingen op 13 en 20 februari 2017 is door uw gemeenteraad felle kritiek geuit op het conceptbeleid van de burgemeester. Het nu voorliggende nieuwe coffeeshopbeleid laat zien dat de burgemeester zich niets van de kritiek heeft aangetrokken. Het grootste pijnpunt en uitgangspunt van het nieuwe beleid is nog steeds: een lotingssysteem voor gedoogverklaringen.

Wat heeft de burgemeester wél gewijzigd?

- Een gedoogverklaring wordt – via loting – verstrekt voor 8 jaar, in plaats van 6 jaar zoals het conceptbeleid bepaalde;
- De openingstijden van coffeeshops worden verder beperkt;
- Aan een natuurlijk persoon van 70 jaar of ouder wordt geen gedoogverklaring meer verstrekt.

De coffeeshophouders zien niet in, waarom de openingstijden verder beperkt zouden moeten worden. Veder achten zij de leeftijdsgrens van 70 jaar discriminatoir, té meer omdat er op dit moment coffeeshophouders zijn die deze leeftijd benaderen. En de beperkte uitbreiding van de looptijd van de gedoogverklaring kan het absolute pijnpunt – een lotingssysteem – niet wegnemen.

Coffeeshopbeleid is té belangrijk om stilzwijgend ingevoerd te worden

Het is een feit dat het nieuwe coffeeshopbeleid onvoldoende onderzocht en doordacht is. Naar de stellige overtuiging van de coffeeshophouders is het bepaald niet ondenkbaar dat het nieuwe beleid zal leiden tot dat wat juist niet beoogd is: overlast en maatschappelijke onrust. Dit terwijl het huidige systeem aantoonbaar goed werkt!

Verzoek

Namens de coffeeshophouders verzoek ik u de voorgenomen beleidsherziening opnieuw op de agenda van uw gemeenteraad te zetten en de burgemeester te bewegen dit beleid niet vast te stellen.

Met vriendelijke groet,
ZYPP advocaten

I.M.C. van Leeuwen

Dirkzwager
advocaten & notarissen

Postbus 111
6800 AC Arnhem
Velperweg 1
6824 BZ Arnhem
T +31 (0)88 2424 100
F +31 (0)88 2424 111
www.dirkzwager.nl

SPOED-SPOED-SPOED
De raad van de gemeente Arnhem
T.a.v. mw. Wielaard
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Tevens per e-mail: griffie@arnhem.nl, raadsleden@arnhem.nl, alle fractievoorzitters en burgemeester@arnhem.nl

Datum	16 juni 2017
Van	mr. J.J. Molenaar en mr. J. Keur, advocaten Overheid en Vastgoed
Inzake	Bespreking Het Arnhems Coffeeshopbeleid 2016
Dossiernummer	5052545
Telefoonnummer	(026) 353 84 09
Faxnummer	(026) 353 84 37
E-mailadres	molenaar@dirkzwager.nl en keur@dirkzwager.nl

– INSPRAAKREACTIE –

Geachte leden van de raad,

Bij brief van 31 mei 2017 heeft de burgemeester cliënte, de vennootschap onder firma Zero-Zero (hierna: Zero-Zero), geïnformeerd over de bijgestelde Nota "Het Arnhems Coffeeshopbeleid 2016". De brief is gelijktijdig aan uw raad gestuurd. In die brief wordt aangekondigd dat de burgmeester, nadat hij uw gemeenteraad heeft geïnformeerd, het nieuwe coffeeshopbeleid zal vaststellen en publiceren in het Gemeenteblad. De beoogde inwerkingtredingsdatum van het nieuwe beleid is **1 juli 2017**, zo wordt medegedeeld in de brief.

Het bestaande systeem wordt (nog steeds) overhoop gehaald

Zero-Zero heeft geconstateerd dat het beleid vrijwel ongewijzigd is en dat de elementen die het bestaande systeem volledig op zijn kop zetten door de burgemeester onverkort worden gehandhaafd. Het mag duidelijk zijn dat Zero-Zero zich ook met het aangepaste beleid niet kan verenigen. Een ander belangrijk procedureel aspect dat bij Zero-Zero op verzet stuit, is het feit dat het door de burgemeester beoogde beleid niet opnieuw inhoudelijk aan uw raad wordt voorgelegd. Uw raad wordt in feite slechts op de hoogte gebracht dát het beleid op deze wijze zal worden vastgesteld. Op die manier bestaat de kans dat dit niet bepaald onomstreden beleid er zomaar doorheen glipt. Dat kan volgens Zero-Zero niet de bedoeling zijn bij een dergelijk precair thema als coffeeshopbeleid.

Dirkzwager advocaten & notarissen is de handelsnaam van Dirkzwager advocaten & notarissen N.V., statutair gevestigd te Arnhem en ingeschreven in het handelsregister onder nr. 09155757. Alle diensten en (andere) opdrachten worden verricht krachtens een overeenkomst van opdracht, gesloten met Dirkzwager advocaten & notarissen N.V. Daarop zijn de aan de ommezijde vermelde Algemene Voorwaarden van toepassing, die gedeponeerd zijn bij de griffie van de rechtbank in Arnhem en op verzoek kosteloos worden toegezonden, en waarin ondermeer een beperking van de aansprakelijkheid is opgenomen.

Oproep aan de raad

Zero-Zero roept uw raad dan ook met klem op het beleid op de agenda te laten plaatsen en uw mening omtrent het voornemen aan de burgemeester kenbaar te maken. Dat doet ook recht aan de intensieve inhoudelijke discussie die tijdens de raadsvergaderingen op 13 en 20 februari 2017 over dit beleid is gevoerd. De diverse exploitanten hebben gewezen op de nadelen en risico's die de voorgenomen wijziging van het systeem met zich mee brengen. Daarnaast zijn er door verschillende raadsleden kritische kanttekeningen geplaatst bij meerdere elementen van dit beleid.

Mondelinge inspraak

Alle inspanningen zijn tot op heden vruchteloos gebleken; de burgemeester zet het beleid gewoon door zonder dat uw raad in de gelegenheid wordt gesteld een goed oordeel te vormen over dit beleid. Zero-Zero ziet zich dan ook genoodzaakt om tijdens de Politieke Maandag van 19 juni a.s. gebruik te maken van haar spreekrecht in een verwoede laatste poging om het tij nog te keren. Daarbij doet zij een oproep aan uw raad om hetzelfde te doen door het beleid opnieuw op de agenda te laten plaatsen. Bij gebrek aan een goed inhoudelijk debat over de inhoud van het beleid is het niet wenselijk om het beleid op korte termijn vast te stellen en in werking te laten treden.

Schriftelijke inspraakreactie

Vooruitlopend op de mondelinge inspraakreactie doet Zero-Zero u hierbij alvast haar zienswijze omtrent het voornemen van de burgemeester toekomen.

Voorgaande raadsvergaderingen over het nieuwe coffeeshopbeleid

Op de Politieke Maandagen van 13 en 20 februari 2017 heeft uw raad met de burgemeester gedebatteerd over het voorgenomen beleid. In dat kader heeft Zero-Zero op 10 en 17 februari twee schriftelijke inspraakreacties aan uw raad gestuurd. In deze reacties is uitvoerig uiteengezet wat de negatieve kanten zijn van dit nieuwe beleid. Om onnodige herhaling te voorkomen, zijn deze eerdere reacties als bijlagen bij deze brief gevoegd. De conclusies luiden kort gezegd als volgt:

- de motivering van de burgemeester op het door hem voorgestelde beleid is onvolledig, gebrekkig en op een aantal essentiële onderdelen onjuist;

- Het voorgestelde nieuwe beleid heeft voor de inwoners van Arnhem alsmede voor de huidige coffeeshopexploitanten met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid verstrekkende negatieve gevolgen. Dit blijkt uit de volgende feiten en de daarop voortbordurende conclusies:

I. het sinds 1998 en 2009 gevoerde beleid is succesvol;

II. uit het COT-rapport d.d. mei 2012 blijkt dat in het huidige (beleid)systeem en bij de bestaande coffeeshopexploitanten geen sprake is van overlast en dat (drugs gerelateerde) criminaliteit effectief wordt bestreden (er is geen ander rapport beschikbaar waaruit het tegendeel blijkt). Ook worden de voorschriften en regels die zien op bescherming van de volksgezondheid (geen verkoop onder 18 jaar) strikt nageleefd;

III. er bestaat dus geen enkele aanleiding om het geldende beleid en het daarbij behorende vergunningensysteem aan te passen. Dit systeem en beleid leiden niet tot een gesloten markt en voldoen aan de daaraan te stellen eisen, waarbij er niets op tegen is om bij het handhaven van het bestaande systeem onderdelen als transparantie en de jaarlijkse heroverweging verder uit te werken. Juist het huidige systeem van een vergunning van één jaar leidt tot meer toetredingskansen dan een herziening eens per zes jaar;

IV. er bestaan sterke aanwijzingen en een gegronde vrees dat het voorgestelde nieuwe beleid juist contraproductief zal werken. In ieder geval is op voorhand op zijn minst hoogst onzeker of met dit nieuwe beleid de huidige resultaten ter zake van beperking van overlast, tegengaan van criminaliteit en het zo goed mogelijk waarborgen van de volksgezondheid kunnen worden gecontinueerd;

V. de voorgenomen beleids- en stelselherziening hebben grote gevolgen voor de bestaande coffeeshophouders. Na zes jaar worden zij mogelijk opgezadeld met grote financiële problemen zoals aangesteld personeel en doorlopende huurverplichtingen. Bovendien is het maar zeer de vraag of de "stopzetting" van de vergunning juridisch houdbaar is. Voor zover dat het geval zou zijn, bestaat daarbij het risico dat er wel een verplichting ontstaat om de huidige exploitanten (financieel) te compenseren.

Tijdens beide Politieke Maandagen in februari hebben diverse leden van uw raad zich (zeer) kritisch uitgelaten over het voorgenomen coffeeshopbeleid. De door de burgemeester gepubliceerde bijgestelde Nota "Het Arnhems Coffeeshopbeleid 2016" geeft echter géén bevredigend antwoord op de kritische vragen en opmerkingen van de raadsleden. Bovenstaande kritische conclusies van Zero-Zero gelden dus nog onverkort.

Wijzigingen bijgestelde Nota

Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste wijzigingen in de bijgestelde Nota "Het Arnhems Coffeeshopbeleid 2016" ten opzichte van de eerdere conceptversie:

1. Openingstijden

   Voor de in de binnenstad gevestigde coffeeshops geldt dat zij dagelijks geopend mogen zijn van 10.00 tot uiterlijk 24.00 uur. Dit geldt ook voor coffeeshops die aan de rand van de stad, buiten woonwijken zijn gevestigd. Voor coffeeshops in gebieden buiten de binnenstad, niet zijnde industrieterrein [onder meer Zero-Zero] geldt – ter bescherming van het woon- en leefklimaat in deze woonwijken – een beperkter openingstijdenregime. De coffeeshops mogen hier van 10.00 tot uiterlijk 22.00 uur geopend zijn (bijgestelde nota, p. 9).

   Conceptnota: openingstijden van 09.00 tot uiterlijk 24.00 uur, respectievelijk van 09.00 tot uiterlijk 22.00 uur.

2. Verkrijging gedoogverklaring

   De gedoogverklaring wordt enkel verstrekt aan een natuurlijk persoon. Wanneer deze zijn bedrijfsvoering staakt, vervalt de gedoogverklaring. Geen gedoogverklaring wordt verstrekt aan een natuurlijke persoon die de pensioengerechtigde leeftijd van 70 jaar heeft bereikt. Voor coffeeshops die op dit moment worden geëxploiteerd, geldt een overgangsregeling. Voor de lotingsprocedure worden separaat van deze nota beleidsregels vastgesteld die betrekking hebben op de uitvoeringspraktijk en waarin de regels uit deze nota nader worden uitgewerkt (bijgestelde nota, p. 5 en 11).

   Conceptnota: de gedoogverklaring wordt verleend aan een of meerdere natuurlijke perso(o)n(en) of aan een rechtspersoon. Wanneer deze natuurlijke perso(o)n(en) of rechtspersoon de bedrijfsvoering staakt/staken, vervalt de gedoogverklaring. Voor coffeeshops die al op het moment van het schrijven van deze nota worden geëxploiteerd, geldt een overgangsregeling ten aanzien van het radiaal-criterium.

3. Duur gedoogverklaring

   Een gedoogverklaring wordt verstrekt voor de duur van acht jaar. Aan de gedoogverklaring, in combinatie met de horeca-exploitatievergunning, worden nadere voorwaarden verbonden. De verklaring wordt in eerste instantie voor één jaar afgegeven, die daarna jaarlijks (dus nog maximaal zeven keer) moet worden verlengd (bijgestelde nota, p. 5 en 9).

   Conceptnota: een horeca-exploitatievergunning en een gedoogverklaring voor een coffeeshop worden verleend voor de duur van zes jaar. Hieraan worden nadere voorwaarden verbonden.

4. Overgangsregeling

Na de inwerkingtreding van dit beleid zullen de huidige coffeeshophouders eenmalig nog een tijdelijke gedoogverklaring voor de duur van maximaal acht jaar kunnen aanvragen, of zoveel minder als wanneer de houder ervan de leeftijd van 70 jaar heeft bereikt, maar niet korter dan vijf jaar. Voor de huidige coffeeshophouders betreft het de houder op wiens naam op 25 januari 2016 de gedoogverklaring was gesteld. Op termijn wordt overgegaan naar een nieuw systeem waarbij periodiek de gedoogverklaringen opnieuw worden verdeeld en de radiaal-criteria zullen gelden (bijgestelde nota, p. 12).

Nu de gedoogverklaringen nog eenmalig tijdelijk worden verstrekt voor de duur van maximaal acht jaar en daarna het radiaal-criterium zal worden toegepast bij de verstrekking van nieuwe gedoogverklaringen, zal de concentratie coffeeshops in Klarendal en Sint Marten op termijn afnemen (bijgestelde nota, p. 12).

Conceptnota: na de inwerkingtreding van dit beleid zullen de huidige coffeeshophouders een tijdelijke vergunning voor de duur van zes jaar kunnen aanvragen. Voor de huidige coffeeshophouders betreft dat de natuurlijke persoon of personen, of de rechtspersoon op wiens naam op 25 januari 2016 de gedoogverklaring was gesteld.

Geen wezenlijke onderbouwing voorgenomen beleid

Om te beginnen worden de openingstijden van de coffeeshops met een uur verkort. Wat betreft de voorgestelde duur van de gedoogverklaring en de overgangsregeling geeft de burgemeester de huidige coffeeshophouders enkel twee jaar langer de tijd om hun bedrijf te exploiteren, waarna zij overgeleverd zijn aan het lotingssysteem. In de bijgestelde Nota is ten opzichte van de conceptnota de volgende toelichting toegevoegd voor de keuze voor een gedoogverklaring van acht jaar:

> *"De gedoogverklaring voor een coffeeshop wordt verstrekt voor een periode van acht jaar. Met deze tijdelijkheid ontstaat meer grip op de schaarse gedoogverklaringen. De mogelijke lucratieve niet-transparante handel in deze door de overheid gecreëerde schaarse verklaringen wordt tegengegaan. Het met deze handel gepaard gaande risico op ondermijnende criminaliteit wordt op die manier zo klein mogelijk gehouden en sluit daarmee naadloos aan op de uitgangspunten van het Arnhemse coffeeshopbeleid."*

Deze toelichting overtuigt Zero-Zero niet. Concrete, objectieve onderbouwing voor deze beleidskeuze ontbreekt. De bijgestelde Nota geeft geen wezenlijk antwoord op de eerdere vragen van uw raad aan de burgemeester.

REDEN WAAROM:

Zero-Zero zich opnieuw tot uw raad wendt met het verzoek om de bijgestelde Nota "Het Arnhems Coffeeshopbeleid 2016" te agenderen voordat dit beleid door de burgemeester wordt vastgesteld.

Zero-Zero, en ook de andere coffeeshophouders, zijn van mening dat het nieuwe beleid niet goed doordacht is, in het bijzonder wat de duur van de gedoogverklaring en de overgangsregeling betreft. Eerdere kritische vragen en opmerkingen van uw raad en van verschillende insprekers ten spijt. Zero-Zero en de andere exploitanten verzoeken uw raad dan ook om de burgemeester te vragen het voorgestelde beleid niet per 1 juli 2017 in werking te laten treden.

Met vriendelijke groet,
Dirkzwager advocaten & notarissen N.V.

J. Molenaar en J. Keur

Bijlagen:

1. bijgestelde Nota "Het Arnhems Coffeeshopbeleid 2016";
2. inspraakreactie Zero-Zero d.d. 10 februari 2017;
3. nadere inspraakreactie Zero-Zero d.d. 17 februari 2017.

BIJLAGE 1

Nota "Het Arnhems Coffeeshopbeleid 2016"

Zaaknummer:	113438
Besproken Lokale Driehoek:	11 mei 2016
Besproken College B&W:	28 juni en 20 december 2016 en 7 februari en 23 mei 2017
Besproken Gemeenteraad:	13 en 20 februari 2017
Vastgesteld Burgemeester:	2017
Inwerkingtreding:	2017

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 1
1. Inleiding 2
1.1. De Nota "Het Arnhems Coffeeshopbeleid 2009" 2
1.2. Aanleiding voor bijstelling van het coffeeshopbeleid 2
1.3. Opzet van het Arnhemse Coffeeshopbeleid 2
1.4. Uitgangspunten van beleid 2
1.4.1 Scheiding van hard- en softdrugsmarkt 3
1.4.2 Beperken van de met de softdrugshandel gepaard gaande inbreuken op het woon- en leefklimaat 3
1.4.3 Vermindering van het aantal softdrugsgebruikers 3
1.4.4 Bescherming van jongeren 3
1.4.5 Het zoveel mogelijk weren van criminele invloeden 3
1.5. Totstandkoming deze nota, verdeling van bevoegdheden 4
2. Het Arnhems Coffeeshopbeleid 5
2.1. Criteria voor het gedogen van een coffeeshop in Arnhem 5
2.2. Puntsgewijze toelichting 5
2.2.1 Het maximumstelsel 6
2.2.2 Radiaal-criterium tussen coffeeshops onderling 6
2.2.3 Afstandseisen ten aanzien van scholen 6
2.2.4 Horeca-bestemming 7
2.2.5 Exploitatievergunning op grond van de APV 7
2.2.5.1 Exploitatievergunning en gedoogverklaring 8
2.2.5.2 Inrichtingseisen 8
2.2.5.3 Wet Bibob 8
2.2.5.4 Duur van de verklaring 8
2.2.5.5 Openingstijden 9
2.2.5.6 Aanwezigheid beheerder 9
2.2.5.7 Preventie 9
2.2.5.8 Verbod andere niet-harddrugs 9
2.2.5.9 AHOJGI-criteria 9
2.2.6 Openbare orde en veiligheid 10
2.2.7 Verstrekking van de gedoogverklaring 11
2.2.8 Overgangsregeling 11
12

1. Inleiding

1.1. De Nota "Het Arnhems Coffeeshopbeleid 2009"

In maart van dat jaar werd de Nota "Het Arnhems Coffeeshopbeleid 1998" vastgesteld. De nota had tot doel de overlast en de inbreuk op het woon- en leefklimaat - veroorzaakt door de aanwezigheid van coffeeshops - (verder) terug te dringen. Daarnaast streefde de nota naar een vermindering van het aantal softdruggebruikers. Vanuit deze doelstellingen bepaalde de nota dat in Arnhem (uiteindelijk) slechts plaats was voor acht coffeeshops, waarvan er vijf gevestigd mochten zijn in de binnenstad, één in het Spijkerkwartier en twee (gezamenlijk) in Sint Marten en Klarendal.

Op het moment dat de Nota "Het Arnhems Coffeeshopbeleid 1998" al ruim tien jaar van kracht was, werd bezien of er redenen waren om het beleid aan te passen. In dat verband werden in het bijzonder de ontwikkelingen inzake het Arnhemse maximumstelsel, inzake landelijke beleidsuitgangspunten ten aanzien van coffeeshops en het gebruik van cannabis in ogenschouw genomen. In het algemeen luidde de conclusie dat de ontwikkelingen niet noopten tot een aanpassing van het coffeeshopbeleid. Het coffeeshopbeleid, zoals neergelegd in de nota uit 1998, werd in de Nota "Het Arnhems Coffeeshopbeleid 2009" dan ook - op hoofdlijnen - ongewijzigd voortgezet. Zo bleef het beleid inzake het maximumstelsel onveranderd van kracht.
De grootste verandering had betrekking op het aan het maximumstelsel gekoppelde uitsterfbeleid. Dat werd op verzoek van de gemeenteraad verder aangescherpt om zodoende sneller te bereiken dat in Sint Marten en Klarendal het aantal coffeeshops zou worden teruggebracht tot het vastgestelde submaximum van twee.

Daarnaast werd het handhavingsbeleid jegens coffeeshops aangepast. In aansluiting op de wensen van opeenvolgende kabinetten en op basis van opgedane ervaringen in het verleden werd dit handhavingsbeleid aangescherpt. Anders dan eerder het geval was, werd - in een handhavingstabel - voor elke mogelijke overtreding vastgelegd welke sanctie daarop werd gesteld. Die nieuwe handhavingstabel vergrootte de rechtszekerheid en droeg bij aan een daadkrachtige en effectieve handhaving van het coffeeshopbeleid.

1.2. Aanleiding voor bijstelling van het coffeeshopbeleid

Op 25 januari 2016 heeft de Arnhemse gemeenteraad zich - naar aanleiding van een daartoe strekkend initiatiefvoorstel - in meerderheid uitgesproken voor verruiming van het Arnhemse coffeeshopbeleid, in het bijzonder voor afschaffing van het uitsterfbeleid voor coffeeshops en voor het instellen van een maximum van elf coffeeshops in Arnhem. De raad heeft daarbij verzocht om met een herziening van het coffeeshopbeleid te komen, waarbij tevens een grotere spreiding van coffeeshops over de gemeente mogelijk wordt gemaakt. Dit is de aanleiding geweest voor de huidige herijking en verruiming van het beleid.

1.3. Opzet van het Arnhemse Coffeeshopbeleid

In het volgende hoofdstuk (Hoofdstuk 2) wordt de inhoud van het bijgestelde Arnhemse coffeeshopbeleid weergegeven. Daarbij is rekening gehouden met de wens van de gemeenteraad om het maximumaantal coffeeshops te bepalen op elf, het uitsterfbeleid voor coffeeshops af te schaffen en een grotere spreiding van coffeeshops over de gemeente mogelijk te maken. Tegelijkertijd wordt van de mogelijkheid gebruik gemaakt om - op uitdrukkelijk verzoek van de minister - de term "Ingezetenencriterium" expliciet in het beleid op te nemen.

Naast deze nota zullen twee beleidsregels worden vastgesteld die betrekking hebben op de uitvoeringspraktijk en waarin de regels uit deze nota nader worden uitgewerkt. Het betreft de aanvraagprocedure voor het geval er een vacature voor een nieuwe coffeeshop ontstaat en de handhavingstabel.

1.4. Uitgangspunten van beleid

Aan het onderhavige Arnhems coffeeshopbeleid liggen de onderstaande uitgangspunten ten grondslag:

1.4.1 Scheiding van hard- en softdrugsmarkt

Coffeeshops leveren een belangrijke bijdrage aan de scheiding van harddrugs- en softdrugsmarkt. Arnhem dient daarom een aanbod van coffeeshops te houden dat passend is voor deze stad; voorkomen moet worden dat softdrugsgebruikers zijn aangewezen op "illegale" verkoop.

1.4.2 Beperken van de met de softdrugshandel gepaard gaande inbreuken op het woon- en leefklimaat

Hiertoe wordt het nieuwe maximumstelsel - waarbij in Arnhem slechts plaats is voor elf coffeeshops - ingevoerd. Om de overlast door een te hoge concentratie van coffeeshops te verminderen, wordt een grotere spreiding van coffeeshops over de gemeente mogelijk.
Coffeeshops dienen kleinschalig van aard te zijn; er is geen ruimte voor uitbreiding van bestaande coffeeshops. Tegen eventuele nieuwe "illegale" softdrugsverkooppunten wordt direct opgetreden.

1.4.3 Vermindering van het aantal softdrugsgebruikers

Dit doel - dat samenhangt met het actieve ontmoedigingsbeleid van het kabinet - kan worden bereikt door een beperking van het aanbod (beperken van het aantal coffeeshops, op basis van het maximumstelsel, tot elf). Tevens kan voorlichting over de risico's van (soft)drugsgebruik aan het bereiken van dit doel bijdragen.

1.4.4 Bescherming van jongeren

Jongeren vormen een kwetsbare groep. Het voor coffeeshops geldende leeftijdscriterium (bezoekers moeten minimaal 18 jaar oud zijn) dient daarom strikt te worden gehandhaafd. Coffeeshops dienen - vanwege de uitnodigende werking die van hen uitgaat - voorts te worden geweerd uit de omgeving van scholen en jongerencentra.

1.4.5 Het zoveel mogelijk weren van criminele invloeden

De verkoop van kleine hoeveelheden cannabis in een coffeeshop wordt gedoogd. De aanvoer van softdrugs naar de coffeeshop is echter niet gereguleerd; coffeeshopexploitanten zijn daarom voor hun inkoop geheel afhankelijk van de illegaliteit (de "achterdeurproblematiek"). De ogen kunnen niet worden gesloten voor dit feit. Hoe streng het handhavingsbeleid ook is, en hoe streng coffeeshopexploitanten ook worden getoetst op eventuele antecedenten (via de Wet Bibob en de exploitatievergunning), elke coffeeshop blijft voor de aanlevering van zijn producten afhankelijk van criminele activiteiten. Desalniettemin dienen criminele invloeden wel zoveel mogelijk te worden geweerd uit de coffeeshop. In dit kader speelt de genoemde screening op grond van de Wet Bibob en de APV (exploitatievergunning) een belangrijke rol. Ook is het van belang dat coffeeshops kleinschalig van aard blijven (geen terras / maximaal één coffeeshop per exploitant). Tevens is van belang dat strikt wordt toegezien op de naleving van de gedoogcriteria (de AHOJGI-criteria)[1] en dat daadwerkelijk wordt gehandhaafd in geval van overtreding hiervan.

De gemeenteraad, het college en de burgemeester zijn de mening toegedaan dat er een oplossing moet komen voor de achterdeurproblematiek. Dat is belangrijk voor de gezondheid van de cannabisgebruiker, de veiligheid in de wijk en voor het aanpakken van de georganiseerde criminaliteit. Daarom is aansluiting gezocht bij het manifest "Joint Regulation" en het VNG-rapport: "Het failliet van het gedogen". Steeds is aangegeven dat Arnhem daarbij openstaat voor een experiment met gereguleerde teelt. Als die mogelijkheid door de landelijke politiek zou worden geboden, wil Arnhem daar graag een bijdrage aan leveren.

[1] Zie uitgebreid § 2.2.5.9 AHOJGI-criteria.

1.5. Totstandkoming deze nota, verdeling van bevoegdheden

De burgemeester is het bevoegde bestuursorgaan wat betreft de vaststelling van het lokale coffeeshopbeleid. Op basis van artikel 174 van de Gemeentewet is de burgemeester namelijk belast met het toezicht op openbare inrichtingen en met de uitvoering van verordeningen die betrekking hebben op dat toezicht. Vanwege deze bepaling is de burgemeester in de APV aangewezen als het orgaan dat aan horeca-inrichtingen (tot welke categorie de coffeeshops worden gerekend) exploitatievergunningen verleent. Daarnaast wijst artikel 13b van de Opiumwet de burgemeester aan als het bestuursorgaan dat bestuursdwang kan uitoefenen tegen lokalen waar drugs worden verhandeld. Het is op grond van deze bevoegdheden dat de burgemeester het lokale coffeeshopbeleid vaststelt.

Bij het lokale coffeeshopbeleid is een bijzondere rol weggelegd voor de Lokale Driehoek, bestaande uit burgemeester, korpschef en officier van justitie. Volgens (landelijke) justitiële richtlijnen dienen in dit overleg afspraken te worden gemaakt over de afstemming van de diverse strafrechtelijke en bestuursrechtelijke handhavingsinstrumenten jegens coffeeshops. In dat kader is de onderhavige nota in de Lokale Driehoek besproken[2].

Voor het college en de gemeenteraad is een taak weggelegd waar het gaat om de raakvlakken van het coffeeshopbeleid met andere beleidsterreinen (gezondheidsbeleid, jeugdbeleid, bestemmingsplannen). Het college en de raad kunnen nagaan welke ondersteunende maatregelen (bijvoorbeeld preventie) in het kader van het coffeeshopbeleid ontwikkeld kunnen worden. Deze nota is in het college van burgemeester en wethouders besproken[3]. Daarnaast is de burgemeester over het door hem gevoerde coffeeshopbeleid vanzelfsprekend verantwoording verschuldigd aan de gemeenteraad, en dient hij de raad actief te informeren. Vanuit dit oogpunt is de gemeenteraad over deze nota geconsulteerd[4].

2. Te weten op 11 mei 2016.
3. Te weten op 28 juni en 20 december 2016 en 7 februari 2017.
4. Te weten op 13 en 20 februari 2017.

2. Het Arnhems Coffeeshopbeleid

Dit hoofdstuk bevat een weergave van het herijkte en verruimde Arnhems coffeeshopbeleid.

In dit verband is het noodzakelijk om eerst aan te geven wat in de onderhavige nota onder de term "coffeeshop" wordt verstaan. Daarvoor wordt aangesloten bij de definitie zoals die is verwoord in de Aanwijzing Opiumwet van het College van procureurs-generaal: "Coffeeshops zijn alcoholvrije horecagelegenheden waar de handel in en gebruik van softdrugs plaatsvindt".

2.1. Criteria voor het gedogen van een coffeeshop in Arnhem

Het lokale beleid voor het gedogen van coffeeshops is als volgt.

1. Het maximum aantal te gedogen coffeeshops is in Arnhem vastgesteld op elf.
2. In de binnenstad geldt een radiaal-criterium van 100 meter ten opzichte van reeds gevestigde coffeeshops. Voor het gebied buiten de binnenstad, niet zijnde industrieterreinen, geldt een radiaal-criterium tussen coffeeshops van 350 meter. Geen onderling radiaal-criterium wordt gehanteerd tussen coffeeshops gelegen buiten deze gebieden.
3. Tussen coffeeshops en scholen voor basisonderwijs, voortgezet onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs en jongerencentra geldt een afstandseis van 200 meter.
4. Een coffeeshop kan enkel worden gevestigd in een pand met een horecabestemming.
5. Een gedoogverklaring wordt verstrekt voor de duur van acht jaar. Hieraan zullen, in combinatie met de horeca-exploitatievergunning, nadere voorwaarden worden verbonden, die toezien op het omgevingsbeheer en op medewerking aan het verlenen van informatie over risico's van middelengebruik. Daarbij gelden ook de AHOJGI-criteria.
6. In aanvulling op bovenstaande criteria wordt voor elke locatie getoetst of een coffeeshop op de aangedragen locatie acceptabel is vanuit oogpunt van openbare orde, veiligheid en/of leefbaarheid.
7. De gedoogverklaring wordt enkel verstrekt aan een natuurlijke persoon. Wanneer deze zijn bedrijfsvoering staakt, vervalt de gedoogverklaring. Geen gedoogverklaring wordt verstrekt aan een natuurlijke persoon die de pensioengerechtigde leeftijd van 70 jaar heeft bereikt.
8. Voor coffeeshops die al op het moment van het schrijven van deze nota worden geëxploiteerd, geldt een overgangsregeling.

2.2. Puntsgewijze toelichting

2.2.1 Het maximumstelsel

Het percentage gebruikers van cannabis onder de bevolking heeft zich in de afgelopen jaren gestabiliseerd. Een te gering aanbod ten opzichte van de vraag leidt tot het ontstaan van niet gedoogde verkooppunten, te grote (verkeers)druk op coffeeshops en coffeeshops met een hele grote omzet. Een hele grote omzet in een coffeeshop maakt de achterdeurproblematiek heviger en leidt eerder tot overlast. Dat geldt ook voor vestigingen aan de rand van de stad.

De volksgezondheid en de leefbaarheid zijn erbij gebaat dat een systeem in stand blijft waarbij de verkoop van softdrugs plaatsvindt via de bekende en daardoor te controleren verkooppunten. Waar aan het systeem afbreuk wordt gedaan, neemt straathandel en de daarmee gepaard gaande overlast toe. Een redelijk evenwicht tussen vraag en aanbod draagt, in combinatie met een zekere kleinschaligheid van de coffeeshops, bij aan het beheersbaar houden van verkeer- en parkeerbewegingen en daarmee aan de leefbaarheid in de omgeving van de coffeeshop.

Op het moment van schrijven van deze nota worden er elf coffeeshops in Arnhem gedoogd. Het doel van het voorgaande coffeeshopbeleid was om terug te gaan naar een maximum van acht coffeeshops in Arnhem. Het is de stellige wens van de gemeenteraad om dit beleid te verlaten en een maximumaantal van elf coffeeshops in Arnhem te gedogen. Daarom wordt in dit beleid het maximumaantal coffeeshops in de gemeente Arnhem gesteld op elf. Daarin ligt besloten dat het "uitsterfbeleid", dat voorheen werd gevoerd om het aantal coffeeshops te verlagen, wordt verlaten.

Indien het maximum toegestane aantal coffeeshops is bereikt, worden geen aanvragen voor horeca-exploitatievergunningen en gedoogverklaringen voor coffeeshops in behandeling genomen.

Bij de vraag of het maximumaantal coffeeshops is bereikt, tellen coffeeshops die voor onbepaalde tijd zijn gesloten en geweigerde aanvragen van coffeeshops mee, gedurende de periode dat de sluiting c.q. de weigering nog niet onherroepelijk is.

2.2.2 Radiaal-criterium tussen coffeeshops onderling

Dit beleid bevat verschillende afstandseisen voor de vestiging van coffeeshops onderling in de binnenstad en buiten de binnenstad, niet zijnde industrieterreinen. Onder binnenstad wordt verstaan: het gebied gelegen tussen - en met inbegrip van - het Willemsplein, de Jansbinnensingel, het Velperplein, de Velperbinnensingel, de Eusebiusbinnensingel, de Oranjewachtstraat, de Rijnkade (tot aan de Nelson Mandelabrug) en het Nieuwe Plein. Onder industrieterreinen, wordt verstaan: een gebied waar vooral industriële en andere bedrijvigheid plaatsvindt of waar vooral kantoren zijn gevestigd.

Met het radiaal-criterium wordt een ongewenste concentratie van coffeeshops voorkomen. Waar coffeeshops hinder veroorzaken, gaat het in de regel om het komen en gaan van klanten. In de binnenstad is in algemene zin meer sprake van verkeer en geluid. Daarom zal de hinder van coffeeshops in de binnenstad eerder wegvallen tegen de achtergrond van verkeersbewegingen rond andere voorzieningen, dan in de gebieden rondom de binnenstad. Het is daarom redelijk in de binnenstad een geringere minimum-radiaal (100 meter) tussen coffeeshops te hanteren dan in de omliggende gebieden (350 meter).

Ook is het redelijk voor coffeeshops aan de rand van de stad, betreffende industrieterreinen, geen radiaal-criterium te hanteren. Van een impact op wonen is hier geen sprake. Het aantal mogelijke vestigingsplaatsen aan de randen van de stad is gering. Het hanteren van een radiaal-criterium vormt hier een onnodige beperking van concurrentie.

Bij toetsing van het radiaal-criterium van 100 of 350 meter wordt de kortste loopafstand over de openbare weg tussen coffeeshops gemeten van hoofdingang tot hoofdingang.

In het geval dat strikte toepassing van deze radiaal-criteria leidt tot onevenredige of anderszins ongewenste gevolgen, kan de burgemeester bepalen het criterium niet onverkort toe te passen.

2.2.3 Afstandseisen ten aanzien van scholen

Al vanaf 1994 bepaalt het Arnhems Coffeeshopbeleid dat een coffeeshop niet mag zijn gelegen op een afstand van minder dan 200 meter van een school of jongerencentrum. Aan dit beleid ligt de gedachte ten grondslag dat voorkomen moet worden dat jongeren in de directe omgeving van hun school met cannabisgebruik en -handel worden geconfronteerd. De jeugd dient de verkoop van softdrugs niet als iets volkomen normaals te beschouwen. Onder vigeur van de onderhavige nota wordt dit beleid met betrekking tot een afstandscriterium voortgezet[5]. De afstand van 200 meter wordt gemeten via de kortste route (te voet) over de openbare weg tussen de hoofdingang van de school of jongerencentrum en de hoofdingang van de coffeeshop. Onder "school" verstaat deze nota zowel een basisschool als een school voor voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs.

In het Strategisch Beraad van 10 juli 2008 hebben de VNG en de ministers van BZK en Justitie afgesproken dat alle gemeenten in 2011 een afstandscriterium van minimaal 250 meter tussen coffeeshops en scholen hanteren, of andere drempelverhogende maatregelen treffen[6]. Er zijn goede redenen om in Arnhem niet te kiezen voor de voorgestane 250 meter als afstandscriterium voor coffeeshops en de huidige afstand (200 meter) te handhaven. In de eerste plaats is daar het gegeven dat de afstand van 200 meter in Arnhem al meer dan twintig jaar als afstandscriterium van kracht is en daarmee volledig is "ingeburgerd". Niet valt in te zien, dat het verhogen van deze afstand tot (een arbitraire) 250 meter - zoals door het kabinet gewenst - daadwerkelijk zou bijdragen aan een grotere bescherming van schoolgaande jongeren.

Daarnaast is het zo dat het Arnhemse afstandscriterium op een ander punt juist strenger is dan het door het Beraad voorgestane afstandscriterium. Daar waar het Beraad dit criterium slechts van toepassing wil laten zijn jegens scholen voor voortgezet onderwijs, geldt het Arnhemse afstandscriterium ook ten opzichte van scholen voor basisonderwijs en jeugdcentra[7]. In dat opzicht werpt het Arnhems beleid dus juist meer drempels op.

Tot slot zij in dit verband nog vermeld dat de rijksoverheid - op dit moment - ook niet beschikt over juridische instrumenten om vaststelling van een bepaald afstandscriterium af te dwingen; het betreft hier slechts een wens. Het behoort tot de gemeentelijke autonomie om te bepalen óf coffeeshops zijn toegestaan binnen de gemeente, en zo ja, hoeveel en waar.

2.2.4 Horeca-bestemming

Een coffeeshop kan gevestigd worden in een pand met een horecabestemming. Voor een pand dat geen horecabestemming heeft, zal een planologische procedure moeten worden gevolgd om deze horecabestemming te verkrijgen. Het risico dat planologisch geen medewerking zal worden verleend aan het herbestemmen van de locatie is voor de aanvrager.
Het college heeft zich bij de bespreking van dit beleid bereid verklaard in beginsel bereid te zijn, binnen de ruimtelijke toetsingskaders, mee te werken aan de vereiste planologische procedure. Vanzelfsprekend hangt een en ander daarbij mede af van de specifieke omstandigheden van de betreffende beoogde locatie.

Daarom wordt het recht voorbehouden om de wijziging van de bestemming van het pand of gebruik in afwijking van de bestemming te weigeren.

---

5. Mocht er in wetgeving in de toekomst een andere afstandsnorm vastgesteld worden, dan prevaleert die norm vanzelfsprekend boven dit beleid.
6. Zie hierover de Ledenbrief VNG nr. 09/038.
7. Ook voor leerlingen van een basisschool geldt immers dat zij het gebruik van- en de handel in softdrugs niet als iets volkomen normaals - voor (jong)volwassenen - moeten beschouwen. Om deze reden worden coffeeshops in Arnhem ook uit de omgeving van basisscholen geweerd.

2.2.5 Exploitatievergunning op grond van de APV

Krachtens de genoemde strafvorderlijke "Aanwijzing Opiumwet" kan de verkoop van softdrugs slechts - onder voorwaarden - worden gedoogd in alcoholvrije horecagelegenheden. Voor horecagelegenheden kent de Arnhemse Algemene Plaatselijke Verordening (de APV) een vergunningplicht. "Het is verboden een horeca-inrichting te exploiteren zonder vergunning van de burgemeester", aldus artikel 2.3.1.2 van de APV. Deze vergunning is (rechts)persoonsgebonden en derhalve niet overdraagbaar: artikel 1.5 van de APV.

In de exploitatievergunning en in de gedoogverklaring worden voorwaarden gesteld in aanvulling op, of als uitwerking van de gedoogcriteria. Het kan daarbij gaan om voorwaarden voor het (omgevings)beheer, zoals: inzet van een portier, sluitingstijden, toezicht op verkeer- en parkeergedrag, maatregelen tegen geluidsoverlast van klanten etc. Voorwaarden kunnen ook betrekking hebben op het verplicht stellen van medewerking aan het verstrekken van informatie aan klanten over de risico's van softdrugsgebruik. Op deze wijze is het lokale gedoogbeleid nog met maatwerk aan te vullen.

2.2.5.1 Exploitatievergunning en gedoogverklaring

Nu een coffeeshop per definitie een horecagelegenheid is, geldt voor een in Arnhem gevestigde coffeeshop derhalve dat deze slechts geëxploiteerd kan worden voor zover de burgemeester hiervoor een vergunning ("exploitatievergunning") heeft verleend. Deze vergunning ziet overigens niét op de hoofdactiviteit van de coffeeshop; het verkopen van softdrugs. Deze activiteit is immers verboden in de Opiumwet en daarom niet vatbaar voor regulering in een gemeentelijke verordening. De verkoop van softdrugs wordt slechts gedoogd. Naast de exploitatievergunning is voor een coffeeshop daarom ook een gedoogverklaring vereist die betrekking heeft op het - onder voorwaarden - mogen verkopen van softdrugs. De exploitatievergunning ziet op de overige activiteiten van de coffeeshop als alcoholvrije horecagelegenheid: het schenken van (alcoholvrije) dranken en het eventueel verstrekken van spijzen voor directe consumptie. De exploitatievergunning en de gedoogverklaring moeten altijd op een zichtbare plaats in de coffeeshop aanwezig zijn.

In beginsel zal aan een exploitant of rechtspersoon van wie de vergunning en/of gedoogbeschikking zijn ingetrokken, geen toestemming worden verleend om opnieuw een coffeeshop te exploiteren.

2.2.5.2 Inrichtingseisen

Via de op de APV gebaseerde vergunningplicht worden diverse eisen gesteld aan de inrichting waarin de coffeeshop is gevestigd én aan de perso(o)n(en) die als exploitant of beheerder van de coffeeshop optreden. Zo moet het pand waarin de coffeeshop is gevestigd aan specifieke inrichtingseisen voldoen; er moeten bijvoorbeeld toiletten aanwezig zijn en er moet worden voldaan aan bepaalde ventilatienormen.

In Arnhem dienen coffeeshops hun kleinschalige karakter te behouden. Daarbij past dat het een coffeeshop niet is toegestaan een terras te exploiteren; met een terras zou de omvang van de coffeeshop in feite toenemen. Dit "terrasverbod" - dat in de gedoogverklaring wordt opgenomen - strekt er voorts toe te voorkomen dat jeugdige passanten worden geconfronteerd met openlijk softdrugsgebruik. In verband ook met deze gewenste kleinschaligheid en beheersbaarheid van coffeeshops mag één exploitant maximaal één coffeeshop exploiteren.

2.2.5.3 Wet Bibob

Bij de beoordeling van een aanvraag voor een exploitatievergunning en gedoogverklaring wordt getoetst of de beoogde exploitant en beheerder(s) voldoen aan bepaalde zedelijkheidseisen. Daaraan wordt in ieder geval niet voldaan, indien zij in het meer recente verleden zijn veroordeeld voor strafbare feiten. Bovendien wordt een vergunningaanvraag voor een nieuwe coffeeshop of eventuele wijzigingen binnen de rechtspersoon getoetst aan de eisen van de Wet Bibob[8].

---

[8] De Wet Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur. Een en ander is bepaald in de "Beleidsregels Wet Bibob", inwerking getreden op 17 april 2013. Deze beleidsregels maken het ook mogelijk dat een verleende exploitatievergunning wordt ingetrokken. Voor de goede orde wordt opgemerkt dat deze beleidsregels vanzelfsprekend op enig moment kunnen worden gewijzigd.

In dat kader wordt getoetst of er ernstig gevaar bestaat dat de coffeeshop zal worden gebruikt voor het witwassen van geld of voor het plegen van strafbare feiten. Bestaat dit ernstig gevaar, dan weigert de burgemeester de vergunning. Langs deze weg van Bibob en zedelijkheidseisen wordt getracht criminele invloeden zoveel mogelijk uit de coffeeshops te weren.

2.2.5.4 Duur van de verklaring

De gedoogverklaring voor een coffeeshop wordt verstrekt voor een periode van acht jaar. Met deze tijdelijkheid ontstaat meer grip op de schaarse gedoogverklaringen. De mogelijke lucratieve niet-transparante handel in deze door de overheid gecreëerde schaarse verklaringen wordt tegengegaan. Het met deze handel gepaard gaande risico op ondermijnende criminaliteit wordt op die manier zo klein mogelijk gehouden en sluit daarmee naadloos aan op de uitgangspunten van het Arnhemse coffeeshopbeleid[9]. Nu het daarbij gaat om een schaars goed (er zijn er immers maar elf voor de stad Arnhem beschikbaar) vereist ook het recht dat dergelijke gedoogverklaringen niet voor een onbeperkte periode kunnen worden afgegeven. Zo wordt nieuwkomers een kans gegeven toe te treden tot de coffeeshopbranche en wordt voorkomen dat er een gesloten markt in stand wordt gehouden[10].

Er wordt in eerste instantie een vergunning voor één jaar afgegeven, die daarna jaarlijks (dus nog maximaal zeven keer) dient te worden verlengd. Door middel van deze jaarlijkse herijking is verzekerd dat de verleende vergunningen periodiek worden getoetst aan de ontwikkelingen die zich op het gebied van softdrugs, coffeeshopbeleid en eventueel jurisprudentie voordoen.

2.2.5.5 Openingstijden

De exploitatievergunning bevat een vaststelling van de openingstijden van de coffeeshop, die afwijkt van de reguliere openingstijdenregeling voor horeca-inrichtingen in artikel 2.3.1.15 van de APV. Voor de in de binnenstad gevestigde coffeeshops geldt dat zij dagelijks geopend mogen zijn van 10.00 tot uiterlijk 24.00 uur. Dit geldt ook voor coffeeshops die aan de rand van de stad, buiten woonwijken zijn gevestigd. Ten aanzien van de coffeeshops in gebieden buiten de binnenstad, niet zijnde industrieterrein geldt - ter bescherming van het woon- en leefklimaat in deze woonwijken - een beperkter openingstijdenregime. De coffeeshops mogen hier van 10.00 tot uiterlijk 22.00 uur geopend zijn.

2.2.5.6 Aanwezigheid beheerder

De verantwoordelijkheid voor de dagelijkse feitelijke gang van zaken in de inrichting ligt bij de beheerder. De beheerder is de persoon die de onmiddellijk feitelijke leiding uitoefent in de horeca-inrichting: artikel 2.3.1.1. vijfde lid APV.
In verband met deze verantwoordelijkheid dient tijdens de openingsuren altijd een op de vergunning vermelde beheerder in de horeca-inrichting aanwezig te zijn: artikel 2.3.1.11 APV.

2.2.5.7 Preventie

Ook vanuit volksgezondheidsperspectief hebben coffeeshopexploitanten een bijzondere verantwoordelijkheid bij de verstrekking van softdrugs aan hun klanten. Via de exploitatievergunning en gedoogverklaring kan deze verantwoordelijkheid vorm krijgen door de exploitant te verplichten medewerking te verlenen aan voorlichtingsacties en -campagnes met betrekking tot het gebruik van drugs in het algemeen en het gebruik van softdrugs in het bijzonder. In dit verband kan in ieder geval worden geëist dat in de coffeeshop bepaalde voorlichtingsfolders ter beschikking worden gesteld.

2.2.5.8 Verbod andere niet-harddrugs

Het is wenselijk om de markt voor cannabis strikt gescheiden te houden van de markt voor andere niet-harddrugs, zoals "ecodrugs", "smartdrugs" en "paddo's". De verkoop van dergelijke producten in coffeeshops is daarom verboden. Dit verbod houdt verband met volksgezondheidsbelangen. Daarnaast wordt gevreesd dat de verkoop van dergelijke producten het maatschappelijk draagvlak voor coffeeshops zou kunnen ondermijnen.

---

9. Zie eerder onder § 1.4.5.

10. Zie bijvoorbeeld zeer expliciet het arrest van het Hof van Justitie van de EU in de zaak Trijber/Amsterdam, zaaknrs. C-340/14 en C-341/14. Aan de huidige coffeeshophouders wordt een overgangstermijn geboden, zie hieronder onder § 2.2.8.

2.2.5.9 AHOJGI-criteria

De gedoogverklaring bepaalt voorts dat de coffeeshop zich moet houden aan elk van de zogenaamde "AHOJGI-criteria". Dit zijn criteria die in de hiervoor genoemde "Aanwijzing Opiumwet" van het College van procureurs-generaal zijn vastgelegd: het gaat hierbij om de landelijke justitiële gedoogcriteria. Zolang een coffeeshophouder zich houdt aan deze criteria, wordt in beginsel niet strafrechtelijk tegen hem opgetreden.

Door deze AHOJGI-criteria in de gedoogverklaring te incorporeren, wordt bereikt dat tegen een overtreding van de criteria niet alleen strafrechtelijk, maar ook bestuursrechtelijk kan worden opgetreden. Dit komt de effectiviteit van de handhaving ten goede.

De burgemeester staan twee bestuursrechtelijke handhavingsinstrumenten ter beschikking: de mogelijkheid tot sluiting van een coffeeshop op grond van artikel 13b van de Opiumwet en de mogelijkheid tot het intrekken van een verleende exploitatievergunning en gedoogverklaring.

De AHOJGI-criteria houden het volgende in:

1. Geen **A**fficchering: dit betekent geen reclame anders dan een summiere aanduiding op de lokaliteit[11];
2. Geen **H**arddrugs: dit betekent dat geen harddrugs voorhanden mogen zijn en/of verkocht mogen worden;
3. Geen **O**verlast: onder overlast kan worden verstaan parkeeroverlast rond de coffeeshops, geluidshinder, vervuiling en/of voor of nabij de coffeeshop rondhangende klanten;
4. Geen verkoop aan **J**eugdigen en geen toegang van Jeugdigen tot een coffeeshop[12]: gelet op de toename van het cannabisgebruik onder jongeren is gekozen voor een strikte handhaving van de leeftijdsgrens van 18 jaar;
5. Geen verkoop van **G**rote hoeveelheden per transactie: dat wil zeggen hoeveelheden groter dan geschikt voor eigen gebruik (= 5 gram). Onder transactie wordt begrepen alle koop en verkoop in één coffeeshop op eenzelfde dag met betrekking tot eenzelfde koper.
6. Geen toegang voor en verkoop aan anderen dan **I**ngezetenen van Nederland.

Het I-criterium geldt per 1 januari 2013. De handhaving van het I-criterium geschiedt in overleg met betrokken gemeenten en zo nodig gefaseerd[13]. Het criterium ziet toe op het tegengaan van structurele en ernstige overlast door drugstoerisme. Nu van deze overlast in Arnhem niet blijkt, wordt het I-criterium niet actief gehandhaafd. Als - uit daartoe strekkende signalen - wordt vastgesteld dat het bezoek aan de coffeeshops door niet-ingezetenen van Nederland leidt tot structurele overlast in Arnhem, dan zal de handhaving ter hand worden genomen na een besluit daarover van de burgemeester dat is afgestemd in de Lokale Driehoek. De coffeeshophouders zullen van een dergelijk besluit schriftelijk op de hoogte worden gesteld.

Daarbovenop bepaalt de hiervoor genoemde justitiële "Aanwijzing Opiumwet" dat de handelsvoorraad softdrugs van een gedoogde coffeeshop de 500 gram niet te boven mag gaan[14]. Ook dit criterium wordt bestuursrechtelijk gesanctioneerd. In de gedoogverklaring wordt daartoe een voorschrift opgenomen dat bepaalt dat de in de coffeeshop (en daarbij behorende ruimtes) aanwezige handelsvoorraad softdrugs niet meer mag bedragen dan 500 gram.

Tot slot bepaalt de "Aanwijzing Opiumwet" nog dat de verkoop van alcohol en de verkoop van softdrugs niet samen dient te gaan. Om deze reden wordt de verkoop van softdrugs slechts gedoogd in alcoholvrije horecagelegenheden. Ook dit criterium is in de bestuursrechtelijke exploitatievergunning en gedoogverklaring ingelijfd. Waar in het kader van deze Nota wordt gesproken van "de AHOJGI-criteria", worden deze twee criteria - met betrekking tot de maximaal toegestane handelsvoorraad en alcohol - daar expliciet onder begrepen.

---

11. Ook het op internet plaatsen van menu's en prijzen van in een coffeeshop te verkrijgen cannabisproducten is niet toegestaan. Vergelijk Hoge Raad 25 mei 2004, LJN AO6423.
12. Het is aan de coffeeshopexploitant zelf om te bepalen of, en zo ja welke, maatregelen eventueel getroffen moeten worden om overtreding van het J-criterium te voorkomen.
13. Tweede Kamer 2012-2013, 24077, nr. 293.
14. De Aanwijzing staat overigens toe dat de Lokale Driehoek een lager gewicht (dan 500 gram) vaststelt als maximale handelsvoorraad van een gedoogde coffeeshop. Dit is in Arnhem niet het geval; de Lokale Driehoek heeft expliciet de toegestane maximale handelsvoorraad op 500 gram bepaald.

2.2.6 Openbare orde en veiligheid

Op grond van artikel 2.3.1.6 van de APV wordt elke aanvraag van een horeca-exploitatievergunning door de burgemeester geweigerd indien:

(onder b) een horecabedrijf op de aangedragen locatie het woon- en leefklimaat in de naaste omgeving op ontoelaatbare wijze nadelig beïnvloed;

(onder c) er sprake is van een dusdanige hoge concentratie van horeca-inrichtingen in een bepaald gebied dat er naar zijn oordeel sprake is van een ontoelaatbare aantasting van het woon- en leefklimaat dan wel van een onaanvaardbaar risico van mogelijke verstoringen van de openbare orde;

(onder d) de horeca-inrichting gevestigd wordt in de onmiddellijke nabijheid van andersoortige horeca-inrichtingen of winkels met een dusdanig andere bezoekersgroep, dat de ontmoeting tussen de verschillende bezoekersgroepen tot verstoringen van de openbare orde aanleiding kan geven.

Van verstoring van de openbare orde en veiligheid kan bijvoorbeeld sprake zijn als de aanvraag ziet op een locatie die dusdanig afgelegen is dat er geen enkele sociale controle plaats kan vinden, wanneer sprake is van een locatie in een gebied dat zeer kwetsbaar is wat betreft woon- en leefklimaat of mogelijke verstoringen van de openbare orde, een locatie die in de directe nabijheid gelegen is van een specifieke instelling of omgeving of een plek waarvan op voorhand duidelijk is dat de aanwezigheid van een coffeeshop veel overlast zal opleveren.

Met andere woorden: ook al voldoet een locatie primair aan de gestelde vestigingscriteria, toetsing aan artikel 2.3.1.6 van de APV kan er altijd toe leiden dat een locatie niet geschikt geacht wordt om een coffeeshop te mogen vestigen.

2.2.7 Verstrekking van de gedoogverklaring

De gedoogverklaring is een op naam van een natuurlijke persoon gestelde verklaring. De gedoogverklaring is persoonsgebonden, locatiegebonden en niet overdraagbaar. Als de houder van een gedoogverklaring besluit om de exploitatie van zijn coffeeshop te beëindigen, dan vervalt zijn gedoogverklaring. Hetzelfde is het geval wanneer een coffeeshop op last van de burgemeester (onherroepelijk) is gesloten.

Geen gedoogverklaring wordt verstrekt aan een natuurlijke persoon die de leeftijd van 70 jaar heeft bereikt. Een houder van een gedoogverklaring draagt een bijzondere verantwoordelijkheid. De wens van de verstrekker van de gedoogverklaring is dat sprake is van een reguliere fysieke aanwezigheid om toe te zien op: de in- en verkoop van softdrugs, de aan grenzen gebonden bevoorrading (500 gram in de shop), het onderhouden van een goede relatie met gemeente en politie, de kwaliteit van de dienstverlening, controle op mogelijke overlast en alle bijzondere aan de coffeeshopexploitatie gebonden specifieke regels, et cetera.

Het is niet mogelijk de gedoogverklaring zelf aan een ander over te dragen. De burgemeester zal deze gedoogverklaring dan door middel van loting opnieuw verstrekken. Daarbij worden bovenstaande vestigingscriteria toegepast. Deze lotingsprocedure is een transparante en open procedure, die op zuivere wijze een ieder gelijke kansen biedt op het verkrijgen van een gedoogverklaring. Met deze transparantie wordt zoveel mogelijk criminalisering voorkomen, in het bijzonder dat er een handel ontstaat, waarbij enkel de persoon die het meeste biedt een gedoogverklaring kan krijgen. Ook voor nieuwe exploitanten kunnen op deze manier mogelijkheden ontstaan. Tijdens een proces van uitgifte van nieuwe gedoogverklaringen draagt de burgemeester zorg voor voldoende continuïteit in aanbod door te zorgen dat steeds een aantal gedoogverklaringen vigerend is.

Voor de lotingsprocedure worden separaat van deze nota beleidsregels vastgesteld die betrekking hebben op de uitvoeringspraktijk en waarin de regels uit deze nota nader worden uitgewerkt.

2.2.8 Overgangsregeling

De huidige coffeeshophouders in Arnhem exploiteren reeds vele decennia hun bedrijf. Voor de overgang naar de vereisten die voortvloeien uit dit nieuwe beleid, moet hen een redelijke overgang worden geboden.

Na de inwerkingtreding van dit beleid zullen de huidige coffeeshophouders eenmalig nog een tijdelijke gedoogverklaring voor de duur van maximaal acht jaar kunnen aanvragen, of zoveel minder als wanneer de houder ervan de leeftijd van 70 jaar heeft bereikt, maar niet korter dan vijf jaar. Voor de huidige coffeeshophouders betreft het de houder op wiens naam op 25 januari 2016 de gedoogverklaring was gesteld.

Sommige van de huidige coffeeshops voldoen niet aan de nieuwe radiaal-criteria. Bij de op het moment van schrijven van deze nota bestaande elf coffeeshops wordt dit criterium daarom niet toegepast op de eenmalige tijdelijke verstrekking van de gedoogverklaring voor maximaal acht jaar. Op deze manier wordt de huidige coffeeshophouders, voor wie de tijdelijke verstrekking van de gedoogverklaring grote financiële consequenties heeft, een ruime overgangsperiode geboden waarin zij hun exploitatie kunnen voortzetten. Op termijn wordt overgegaan naar een nieuw systeem waarbij periodiek de gedoogverklaringen opnieuw worden verdeeld en de radiaal-criteria zullen gelden.

Radiaal-criterium in de binnenstad

De huidige spreiding van de bestaande coffeeshops in de binnenstad wordt als positief ervaren. Gezien het feit dat er sprake is van een dusdanige spreiding over de binnenstad dat de mate van overlast beperkt en beheersbaar is, is er voor gekozen dit criterium niet op hen van toepassing te verklaren. Daarom geldt de afstandseis van 100 meter dan ook nog niet voor de op het moment van schrijven van deze nota gevestigde vijf coffeeshops in de binnenstad[15].

Onder de voorgaande Nota's "Het Arnhems Coffeeshopbeleid 1998 en 2009" mochten coffeeshops in de binnenstad enkel geëxploiteerd worden op dezelfde locatie als waar zij sinds de inwerkingtreding van de Nota "Het Arnhems Coffeeshopbeleid 1998" waren gevestigd. Met dit beleid wordt deze beperking tot de vijf huidige locaties verlaten en wordt enige flexibiliteit geïntroduceerd. Coffeeshops mogen zich ook op andere locaties in de binnenstad vestigen zolang ze op een minimale afstand van 100 meter van andere coffeeshops worden geëxploiteerd.

Radiaal-criterium in Klarendal en Sint Marten

In Klarendal en Sint Marten is er sprake van een concentratie van coffeeshops, in totaal vijf op dit moment[16]. Deze concentratie in Klarendal en Sint Marten werd in de nota's uit 1998 en 2009 onwenselijk geacht en daarom werd een "uitsterfbeleid" toegepast. Ook nu nog wordt deze concentratie onwenselijk geacht, gezien de mate van overlast voor de (overwegende) woonomgeving waarin deze shops gevestigd zijn. Echter, de overlast is op dit moment beheersbaar.

Nu de gemeenteraad nadrukkelijk heeft aangegeven het uitsterfbeleid te willen afschaffen, is er daarom voor gekozen de radiaal-eisen vooralsnog niet van toepassing te verklaren op de huidige vijf coffeeshops in Klarendal en Sint Marten. Er kunnen dan ook onder dit beleid weer nieuwe beheerders op de exploitatievergunningen in Klarendal en Sint Marten worden bijgeschreven.

Nu de gedoogverklaringen nog eenmalig tijdelijk worden verstrekt voor de duur van maximaal acht jaar, en daarna het radiaal-criterium zal worden toegepast bij de verstrekking van nieuwe gedoogverklaringen, zal de concentratie coffeeshops in Klarendal en Sint Marten op termijn afnemen. Bij de vestiging van nieuwe coffeeshops wordt de afstandseis van 350 meter vanzelfsprekend wel toegepast.

---

15. Te weten: Happy Days (Oude Oeverstraat 6), Joint Venture (Munterstraat 4), Omigo (Beekstraat 83), Speak Easy (Varkensstraat 3), Upstairs (Beekstraat 12).
16. Onder "Sint Marten en Klarendal" worden - zoals in de nota's uit 1998 en 2009 - in deze nota de CBS buurten 30, 31 (Sint Marten), 32 en 33 (Klarendal Noord en Zuid) verstaan.

BIJLAGE 2

Dirkzwager
advocaten & notarissen

Postbus 111
6800 AC Arnhem
Velperweg 1
6824 BZ Arnhem
T +31 (0)88 2424 100
F +31 (0)88 2424 111
www.dirkzwager.nl

De raad van de gemeente Arnhem
T.a.v. mw. Wielaard
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Tevens per e-mail: griffie@arnhem.nl, raadsleden@arnhem.nl, alle fractievoorzitters en burgemeester@arnhem.nl

Datum	10 februari 2017
Van	mr. B.J.M. van Meer en J.J. Molenaar, advocaten
Inzake	Bespreking Het Arnhems Coffeeshopbeleid 2016
Dossiernummer	5052545
Telefoonnummer	(026) 353 84 09
Faxnummer	(026) 353 84 37
E-mailadres	molenaar@dirkzwager.nl

- SPOED – INSPRAAKREACTIE – SPOED -

Geachte leden van de raad,

Bij brief van 7 februari jl. heeft uw gemeente cliënte, de vennootschap onder firma Zero-Zero (hierna: Zero-Zero), geïnformeerd over het gesprek tussen de burgemeester en de raad over "Het Arnhems Coffeeshopbeleid 2016" tijdens de Politieke Maandag van 13 februari 2017. Naar aanleiding hiervan bericht ik u als volgt.

Inspraakreactie

Vooruitlopend op deze vergadering wenst Zero-Zero als exploitant van een coffeeshop aan de Hommelseweg 19 te Arnhem door middel van deze brief alvast schriftelijk in te spreken op het voorgenomen beleid. Deze inspraakreactie zal op 13 februari tijdens de raadsvergadering mondeling nader aan uw raad worden toegelicht.

Nieuwe systematiek

In een persbericht van uw gemeente "Einde aan Arnhems uitsterfbeleid coffeeshops" van 7 februari jl. is medegedeeld dat het voorgenomen nieuwe coffeeshopbeleid van de burgemeester voorziet in een nieuwe systematiek. Het nieuwe beleid komt, naast het afschaffen van het uitsterfbeleid, kort gezegd op het volgende neer:

Dirkzwager advocaten & notarissen is de handelsnaam van Dirkzwager advocaten & notarissen N.V., statutair gevestigd te Arnhem en ingeschreven in het handelsregister onder nr. 09155757. Alle diensten en (andere) opdrachten worden verricht krachtens een overeenkomst van opdracht, gesloten met Dirkzwager advocaten & notarissen N.V. Daarop zijn de aan de ommezijde vermelde Algemene Voorwaarden van toepassing, die gedeponeerd zijn bij de griffie van de rechtbank in Arnhem en op verzoek kosteloos worden toegezonden, en waarin ondermeer een beperking van de aansprakelijkheid is opgenomen.

i. De huidige coffeeshophouders kunnen (nog maar) een vergunning verkrijgen voor een periode van zes jaar. Na die termijn kunnen (nieuwe) geïnteresseerden zich melden en wordt door loting bepaald wie als eerste een aanvraag mag indienen. Het doel van dit nieuwe systeem is, blijkens het persbericht, dat een transparant en eerlijk systeem ontstaat dat voor iedereen een kans biedt om een vergunning aan te vragen.

ii. Er wordt afstand gedaan van het systeem dat coffeeshops zich alleen in de drie aangewezen gebieden kunnen vestigen. Op die manier wordt overconcentratie, en daarmee overlast, tegengegaan.

Coffeeshopbeleid wordt vastgesteld met het oog op (1) het tegengaan van overlast en (2) de bestrijding van (drugs)criminaliteit en (3) bescherming van de (volks) gezondheid. Zero-Zero is er van overtuigd dat met het voorgenomen beleid, met uitzondering van de mogelijkheid om weer beheerders op hun vergunning te kunnen bijschrijven en het uitsterfbeleid te laten vervallen (maximumaantal coffeeshops op 11), aan deze doelstellingen juist ernstig afbreuk wordt gedaan. Met andere woorden: volgens Zero-Zero kan met dit beleid overlast en criminaliteit niet efficiënter worden bestreden. Sterker nog, er bestaat een reële vrees dat dit beleid juist averechts zal werken en dat dit zal leiden tot méér overlast en criminaliteit. Dit zal worden toegelicht in deze inspraakreactie.

1. Belangrijkste doel van het beleid: het zoveel mogelijk beperken van overlast

1.1. De belangrijkste pijler van elk coffeeshopbeleid is gelegen in het zoveel mogelijk tegengaan van overlast en het bestrijden van (drugs)criminaliteit. Dat is nu zo, maar ook in het vigerende beleid alsmede de daaraan voorafgaande nota's zijn dat de speerpunten. Het op dit moment geldende "Arnhems Coffeeshopbeleid 2009" bevat ten aanzien van deze historie de volgende belangrijke passages:

> *Over het Arnhems Coffeeshopbeleid 1998(Pagina 4):*
> "*Het Arnhems Coffeeshopbeleid 1998 had tot doel een (verdere) terugdringing van de overlast en de inbreuk op het woon- en leefklimaat die voortvloeit uit de softdrughandel.*
> *(...)*
> *Daarnaast diende in de wijken Sint Marten en Klarendal - wijken met een lange historie van drugsoverlast, waar zich toen nog een concentratie van maar liefst acht coffeeshops bevond de met de softdrughandel samenhangende forse overlast te worden teruggebracht door een geleidelijke vermindering van het aantal coffeeshops aldaar tot een maximum van twee. Om deze vermindering te bereiken, werd een zogenaamd 'uitsterfbeleid' van kracht (overgangsbeleid in de vorm van een uitsterfconstructie).*"

Over de ontwikkelingen sinds 1998 (Pagina 6):

"*De nota uit 1998 bepaalde, om redenen die in het eerste hoofdstuk zijn benoemd (woon- en leefklimaat en streven naar vermindering van het aantal softdruggebruikers), dat er in Arnhem op termijn slechts plaats is voor maximaal acht coffeeshops, onderverdeeld en gelimiteerd tot een maximum per gebied, te weten: maximaal vijf in de binnenstad, maximaal twee in de wijken Sint Marten en Klarendal (gezamenlijk) en maximaal één in het Spijkerkwartier.*

(...)

In de jaren direct na inwerkingtreding van het nieuwe coffeeshopbeleid is sterk ingezet op de beëindiging van de verkoop van softdrugs vanuit andere verkooppunten dan de gedoogde coffeeshops. Meerdere van dergelijke 'illegale' verkooppunten - veelal in Sint Marten en Klarendal gevestigd - zijn door een actief optreden van gemeente en politie in die jaren definitief gesloten. Deze aanpak is succesvol gebleken. Voor zover bekend, vindt er in Arnhem thans geen verkoop van softdrugs van enige betekenis vanuit 'illegale' verkooppunten meer plaats. Van overlast of inbreuken op het woon- en leefklimaat door softdrughandel vanuit 'illegale' verkooppunten is dan ook geen sprake meer."

Over de vraag of er reden is voor bijstelling van het Arnhemse maximumstelsel voor coffeeshops: (Pagina 7- 8):

"*De omvang van de Arnhemse bevolking is de afgelopen jaren niet wezenlijk veranderd en zal dat ook de komende jaren niet doen. Een maximum van acht coffeeshops 'past' daarmee, in meer abstracte zin, nog steeds bij een stad als Arnhem. Verder kan worden geconstateerd dat vanaf 1998 drie coffeeshops en álle bekende andere verkooppunten van softdrugs - zeker zeven - definitief gesloten zijn. Hoewel het aanbod van softdrugverkooppunten daarmee aanzienlijk is teruggebracht (van ongeveer twintig naar elf), heeft dit niet geleid tot ongewenste ontwikkelingen in de vorm van straathandel of handel vanuit nieuwe verkooppunten. De sluiting van deze drie coffeeshops en van alle bekende verkooppunten die geen coffeeshop zijn, heeft derhalve geen ongewenste verschuivingseffecten tot gevolg gehad. Ook zijn er geen signalen dat de overlast in de omgeving van de overgebleven coffeeshops zou zijn toegenomen. Al met al lijkt daarmee vooralsnog de conclusie gerechtvaardigd dat het gestelde maximum van acht coffeeshops vanuit het oogpunt van de genoemde 'ondergrens' niet te laag is gesteld.*"

(...)

In de eerste plaats dient in dit verband te worden geconstateerd - zo blijkt uit in de loop der jaren gehouden enquêtes onder bewoners - dat de ervaren drugsoverlast in Klarendal sinds de inwerkingtreding van de coffeeshopnota uit 1998 is afgenomen [Verwezen wordt naar de Gebiedsmonitor 2001, GSB-enquête Leefbaarheid en Veiligheid 2003 en 2007 en de Veiligheidsmonitor 2005 (voorval: 'drugsoverlast')]. *Verondersteld mag worden, dat deze afname (mede) verband houdt met het feit dat sinds 1998 drie coffeeshops en enige andere ('illegale') softdrugverkooppunten in Klarendal / Sint Marten gesloten zijn. Deze afname kan er echter niet aan afdoen dat de drugsgerelateerde druk op het woon- en leefklimaat in Klarendal, in verhouding tot*

andere wijken, blijkens deze enquêtes nog steeds groot is. Ook op dit punt mag een verband aanwezig worden geacht met het aldaar aanwezige (te) hoge aantal coffeeshops. Daarbij komt dat de resterende vijf coffeeshops in Klarendal / Sint Marten op relatief korte afstand van elkaar zijn gelegen; deze concentratie vormt een extra belasting voor het woon- en leefklimaat in de directe omgeving van deze shops. Los van de vraag of er al dan niet een sterk causaal verband bestaat tussen de ervaren overlast en de aanwezigheid van de coffeeshops, moet het om een andere reden sowieso onaanvaardbaar worden geacht dat in Klarendal / Sint Marten elf jaar na inwerkingtreding van de coffeeshopnota uit 1998 nog steeds drie coffeeshops te veel zijn gevestigd. De Arnhemse burger moet er op kunnen vertrouwen dat het in de coffeeshopnota uit 1998, in het belang van het woon- en leefklimaat vastgestelde maximum en de daarbij behorende submaxima binnen een redelijke termijn worden gerealiseerd. Nu er na elf jaar nog meer coffeeshops zijn dan de beoogde acht, moet worden vastgesteld dat er in dit opzicht wel erg veel geduld van de Arnhemse burger wordt gevergd."

<u>De insteek Nota Het Arnhems Coffeeshopbeleid 2009 (Pagina 8)</u>:
"*Gelet op het bovenstaande kan de conclusie slechts luiden dat er - met het oog op het gewenste woon- en leefklimaat en de zogenaamde 'ondergrens' - geen reden bestaat het in 1998 geïntroduceerde maximumstelsel, dat slechts ruimte laat voor maximaal acht coffeeshops, onderverdeeld en gelimiteerd tot submaxima per wijk, bij te stellen. Wél behoeft het in de nota uit 1998 aan dit maximumstelsel gekoppelde 'uitsterfbeleid' (overgangsbeleid in de vorm van een uitsterfconstructie) aanpassing. Dit uitsterfbeleid dient - in het belang van het gewenste woon- en leefklimaat - te worden aangescherpt, teneinde het moment waarop het gewenste submaximum voor Sint Marten / Klarendal van twee coffeeshops wordt bereikt (mogelijkerwijs) te vervroegen. Deze aanscherping houdt in dat – in aanvulling op het beleid dat een coffeeshop slechts kan worden geëxploiteerd door de oorspronkelijk beheerder(s) – aan de gedoogstatus van een in Sint Marten of Klarendal gevestigde coffeeshop een einde komt op het moment dat deze coffeeshop is geconfronteerd met een sluiting wegens een overtreding van een aan de exploitatievergunning verbonden voorschrift.*"

1.2. Uit de hiervoor geciteerde passages blijkt dat de (drugs)overlast sinds het beleid uit 1998 is afgenomen. Met het beleid uit 2009 zijn de regels nog verder aangescherpt met het verwachte effect dat de overlast nog verder wordt teruggedrongen. De huidige exploitanten zijn mede verantwoordelijk voor het succes van dit beleid.

1.3. Of ook het beleid van 2009 effectief is geweest, is onderzocht in de periode 2010 – 2012 door het COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement in opdracht van het Ministerie van Veiligheid en Justitie. Zero-Zero weet niet of uw raad bekend is met dit onderzoek, maar voor de goede orde is dit COT-eindrapport d.d. mei 2012 als **bijlage 1** aan deze inspraakreactie gehecht.

1.4. De uitkomsten van dit onderzoek zijn in de visie van Zero-Zero van groot belang voor de uiteindelijke opvattingen van uw raad ten aanzien van het voorgestelde beleid. In het rapport wordt namelijk het volgende geconcludeerd (zie pagina 18, derde en vierde alinea):

> *"Over de gehele linie ervaren bewoners nauwelijks tot geen overlast in de omgeving van de coffeeshops. Wel wordt in het onderzoeksgebied in lichte mate verkeers- en parkeeroverlast rondom de coffeeshops ervaren door bewoners. Deze verkeers-/parkeeroverlast is gedurende de onderzoeksperiode licht toegenomen. Daarbij moeten een aantal kanttekeningen worden gemaakt. De ervaren parkeeroverlast rondom de coffeeshops is laag, hierdoor kan sprake zijn van een toevallig gevonden stijging. In de eindmeting hebben meer bewoners die dicht bij de coffeeshops wonen een enquête ingevuld en deze bewoners ervaren over het algemeen meer overlast. Daarnaast deed de stijging van parkeeroverlast zich voor in het algemene overlastbeeld. De algemene parkeeroverlast is namelijk ook licht gestegen. Mogelijke verklaring voor deze stijging van de algemene parkeeroverlast zijn de tijdelijke werkzaamheden die plaatsvonden in het onderzoeksgebied.*
>
> *Doordat de ervaren overlast in de omgeving van de coffeeshops verwaarloosbaar is, blijkt het niet mogelijk vast te stellen of en in hoeverre de pilot heeft bijdragen aan overlastreductie. De pilot is niettemin ingevoerd zoals beoogd, overlast rondom de coffeeshop is echter niet tot prioriteit verheven omdat er weinig sprake is van deze vorm van overlast. De pilot wordt desondanks door diverse wijkpartners positief beoordeeld. De fysieke vestiging en zichtbaarheid van het wijksteunpunt in de buurt zorgt dat wijkpartners, -bewoners en -ondernemers elkaar eenvoudig weten te vinden om oplossingen te zoeken voor geconstateerde (overlast- en veiligheids)problemen. Het potentieel om ervaren overlast tijdig en doeltreffend te beheersen is door invoering van de pilot toegenomen volgens betrokkenen bij de pilot."*

1.5. Uit het rapport blijkt klip en klaar dat het huidige beleid succesvol is en dat er momenteel nauwelijks sprake is van overlast rondom de bestaande coffeeshops. Zero-Zero kan dat bevestigen. Zij werkt nauw samen met de politiehuiskamer die schuin aan de overkant van de straat is gesitueerd. Zero-Zero, Walm en THC waren destijds bij dit onderzoek betrokken, evenals (onder meer) oud-burgemeester mw. Krikke en dhr. Van den Heuvel (huidige kabinetschef gemeente Arnhem).

1.6. De conclusie is dan ook dat de monitoring van het beleid van 1998 en uit onderzoek is gebleken dat het hedendaagse systeem/beleid met de daarbij behorende (huidige) exploitanten hebben geleid tot een situatie dat niet of nauwelijks overlast (in de meest brede zin van het woord) wordt ervaren. Waarom deze resultaten op het spel zetten voor een nieuw systeem

waarvan in ieder geval op voorhand onzeker is hoe dit uit gaat pakken? Sterker nog, het ligt voor de hand dat als gevolg van het voorgestelde (nieuwe) beleid de overlast weer zal toenemen. Zero-Zero licht dat graag toe aan de hand van haar eigen bedrijfsvoering.

1.7. Bovendien is er geen tegenonderzoek gepresenteerd naar aanleiding van het COT-onderzoek d.d. mei 2012. Een beleid wijzigen omdat het gestoeld is op de openbare orde en veiligheid, zonder dat daar een deugdelijk onderzoek aan ten grondslag ligt duidt niet bepaald op een deugdelijke motivering.

2. Het voorgestelde beleid: een toename van overlast en criminaliteit ligt op de loer

2.1. De vennootschap waaronder Zero-Zero de coffeeshop exploiteert is opgericht in 1993. Vóór die periode werd de coffeeshop sinds de begin jaren tachtig onder een andere entiteit gedreven. Dat betekent dat Zero-Zero, net als een aantal andere exploitanten, al bijna 38 jaar (!) ervaring heeft met deze specifieke bedrijfsvoering. Een bedrijfsvoering die in de visie van uw gemeente sinds jaar en dag ook voldoet aan de daaraan te stellen eisen.

2.2. Aan de exploitatievergunning, welke volledigheidshalve als **bijlage 2** aan deze brief is gehecht, zijn namelijk vijf voorschriften/beperkingen verbonden en aan de gedoogverklaring maar liefst zeventien voorwaarden. Jaar in jaar uit heeft Zero-Zero, en met haar diverse andere bestaande exploitanten, kunnen voldoen aan die voorwaarden die waarborgen dat overlast, de bestrijding van (drugs)criminaliteit, zoveel mogelijk wordt tegen gegaan.

2.3. Met het nieuwe beleid is de kans groot dat deze jarenlange ervaring in één keer wordt weggegooid. Het gevolg van de regeling is namelijk dat de ervaren exploitanten zoals Zero-Zero worden "ingeruild" voor (willekeurige) "geïnteresseerden", waarbij de kans groot is dat deze exploitanten niet beschikken over dezelfde vaardigheden als de doorgewinterde huidige groep van exploitanten. Daarmee roept de burgemeester de problemen over zich af.

2.4. Zero-Zero heeft 24 camera's in en rondom het pand ter preventie van overlast. Zero-Zero heeft acht personeelsleden in loondienst. Bovendien werkt Zero-Zero samen met vaste, betrouwbare leveranciers en onderhoudt zij goed contact met de politie en buren. Het kost vele jaren om een dergelijk goed contact te leggen en te continueren, hetgeen wel een voorwaarde is om eventuele overlast zoveel mogelijk te beteugelen. Door de jaren heen heeft zij, net als de andere exploitanten, in overleg met uw gemeente en de politie vanuit een vaste en bekende locatie een bedrijfsvoering ontwikkeld waarbij overlast tot een absoluut minimum is beperkt.

2.5. In het verlengde hiervan is het van belang om vast te stellen dat uit het COT-rapport onomwonden is gebleken dat de concentratie van de coffeeshops in dit deel van de stad geen problemen oplevert. Waarom zou u het risico willen lopen dat met een herverdeling van de coffeeshops binnen de gemeente wél problemen ontstaan? Zeker met een lotingssysteem is op voorhand onduidelijk met welke partijen uw gemeente moet gaan samenwerken. Alles is mogelijk.

2.6. Niet alleen de bestaande coffeeshophouders zijn tegenstander van het voorgestelde beleid. Ook de inwoners van Arnhem zijn bezorgd over het voorgestelde nieuwe systeem. In de Gelderlander van 10 februari jl. stond een artikel waarin diverse bewoners uit Arnhem-Zuid zijn geïnterviewd over de mogelijkheid van een coffeeshop in hun deel van de stad. De algemene tendens van dit artikel is dat bewoners veel nadelen zien in spreiding van coffeeshops.

2.7. Daarbij wijst Zero-Zero er nadrukkelijk op dat van de zesjaarsregeling een ongewenste aantrekkingskracht kan uitgaan: het om de zes jaar "vrijkomen" van elf coffeeshops kan tot gevolg hebben dat:

- de gemeente om de zes jaar "geconfronteerd" wordt met elf nieuwe exploitanten, waarbij steeds opnieuw geïnvesteerd moet worden in het opdoen van ervaring en in het opbouwen van een bestendige samenwerking met uw gemeente, de politie, de buurt en andere betrokken organisaties;
- om de zes jaar steeds weer op andere plekken in de stad voor deze periode coffeeshops "oppoppen" waarbij het maar steeds de vraag is of de betreffende locatie van de coffeeshop gaat leiden tot overlast. In het huidige systeem zijn de verkooppunten bekend. Dat geeft rust en duidelijkheid. De bezoekers van coffeeshops zijn hierop ingesteld. Bovendien wordt met een concentratie in de stad ten behoeve van de volksgezondheid een drempel opgeworpen om een coffeeshop te bezoeken. Bewoners buiten het stadscentrum moeten immers "naar de stad afreizen" om bij een coffeeshop te komen (zie ook het krantenartikel in de Gelderlander d.d. 10 februari 2017);
- toekomstige exploitanten, gelet op de beperkte periode van zes jaar, niet geprikkeld worden om lange termijn investeringen (NB: bijvoorbeeld in goed en betrouwbaar personeel in vaste dienst!) te doen ten einde optimaal te voldoen aan alle voorwaarden en voorschriften die worden gesteld aan de exploitatie. Sterker nog, het risico is groot

dat gelet op deze beperkte duur exploitanten verleid worden om de regels minder strikt na te leven om in die periode een zo hoog mogelijk bedrijfseconomisch rendement te halen. Daarmee worden de risico's op (drugs gerelateerde) criminaliteit weer vergroot.

2.8. Zero-Zero concludeert aan de hand van het COT-rapport en op basis van haar eigen kennis en ervaring dat het nieuwe beleid contraproductief zal werken. Nog los van de praktische bezwaren/gevaren van de wijziging van het systeem, dringt zich ook de vraag op of het beoogde systeem juridisch door de beugel kan.

3. Juridische complicaties van het voorgestelde beleid

3.1. Het is maar zeer de vraag of de voorgenomen systematiek juridisch bezien de rechterlijke toets kan doorstaan. In feite heeft Zero-Zero al tientallen jaren een vergunning voor de exploitatie. Hoewel dit steeds vergunningen zijn geweest voor een (aansluitende) periode van één jaar is het de vraag of het de gemeente is toegestaan om, met een relatief korte overgangstermijn van zes jaar afgezet tegen de tijd dat Zero-Zero al actief is als exploitant, deze begunstigende beschikking niet meer te verlenen, terwijl zij jaar in en jaar uit heeft voldaan aan de gestelde eisen, voorwaarden en voorschriften.

3.2. In zijn algemeenheid blijkt uit de jurisprudentie dat de bestuursrechter bij de beoordeling van dit soort intrekkingsbesluiten, dan wel stopzettingsbesluiten, dan wel besluiten om een vergunning niet langer te verlengen regelmatig voor lastige vragen komt te staan. Deze besluiten leveren namelijk spanning op met het rechtszekerheids- en vertrouwensbeginsel.

3.3. Uitgaande van een discretionaire bevoegdheid van uw gemeente tot het opzeggen van begunstigende beschikkingen wanneer daarvoor dringende redenen bestaan, zal de burgemeester in concrete situaties steeds op grond van artikel 3:4 Awb een belangenafweging moeten maken tussen de kennelijk "nieuwe omstandigheden" die aanleiding zijn tot een aanpassing en de belangen die de houder, zoals Zero-Zero, heeft bij de beschikking waarop hij vertrouwt. Die belangenafweging zal, gelet op de heldere conclusies uit het COT-rapport (er is nu geen overlast), lastig te verantwoorden zijn gelet op de belangen van de huidige coffeeshophouders. Daarbij staan niet alleen hun financiële belangen op het spel (bijvoorbeeld een langdurig huurcontract dan niet eenzijdig kan worden opgezegd, waardoor de huurpenningen verschuldigd blijven), maar ook het behoud van de werkgelegenheid van het (met een vast dienst verband) aangestelde personeel (bij Zero-Zero acht personen).

3.4. Ook bij het beoogde lotingsysteem dat zou moeten voorzien in de mogelijkheid dat andere "geïnteresseerden" in aanmerking komen voor een vergunning, bestaat zijdens de burgemeester geen zwaarwegend belang. Immers, ook onder het huidige systeem bestaat de mogelijkheid voor derden om een aanvraag in te dienen. Omdat alle bestaande vergunningen steeds maar voor een jaar worden verleend, bestaat er onder het huidige beleid al een kans voor nieuwe exploitanten om toe te treden. Daarbij wordt er voor de goede orde op gewezen dat in die zin – anders dan in paragraaf 1.3 van de brief d.d. 7 februari 2017 van de burgemeester suggereert – er geen sprake is van een gesloten markt. Wel is het zo dat bestaande exploitanten een streepje voor hebben op "geïnteresseerden", maar dat is op zichzelf niet ongeoorloofd als dat in het belang is van de openbare orde en volksgezondheid.

3.5. Juist omdat er momenteel geen overlast bestaat en het huidige systeem naar behoren functioneert, is het de vraag of een besluit om geen nieuwe vergunning te verlenen niet strijdig is met het evenredigheidsbeginsel van artikel 3:4 Awb. Lid 2 van dit artikel luidt als volgt:

> *"De voor een of meer belanghebbenden nadelige gevolgen van een besluit mogen niet onevenredig zijn in verhouding tot de met het besluit te dienen doelen".*

3.6. Een eventueel besluit van de burgemeester om na de overgangsperiode van zes jaar geen "nieuwe" vergunning meer aan Zero-Zero te verlenen is onevenredig als aan de hand van het COT-rapport vaststaat dat het doel, het tegengaan van overlast en criminaliteit, daarmee niet beter wordt gediend. De gevolgen hiervan zijn daarentegen voor de huidige exploitanten catastrofaal.

3.7. Mocht het voorgestelde beleid worden vastgesteld en de burgemeester besluiten om in de toekomst onder het nieuwe systeem de vergunningen van de bestaande exploitanten niet te verlengen, dan zou dat – om ervoor te zorgen dat uiteindelijk gesproken zou kunnen worden van een evenredig besluit – ertoe kunnen leiden dat de gemeente verplicht is om een tegemoetkoming in de schade uit te keren. Het lijkt Zero-Zero dat de gemeente dit gemeenschapsgeld beter kan besteden aan het verder optimaliseren van het huidige succesvolle systeem, dan wel aan andere doeleinden.

Conclusie

Het voorgestelde nieuwe beleid heeft voor de inwoners van Arnhem alsmede voor de huidige coffeeshopexploitanten met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid verstrekkende negatieve gevolgen. Dit blijkt uit de volgende feiten en de daarop voortbordurende conclusies:

I. het sinds 1998 en 2009 gevoerde beleid is succesvol;

II. uit het COT-rapport d.d. mei 2012 blijkt dat in het huidige (beleid)systeem en bij de bestaande coffeeshopexploitanten geen sprake is van overlast en dat (drugs gerelateerde) criminaliteit effectief wordt bestreden (er is geen ander rapport beschikbaar waaruit het tegendeel blijkt). Ook worden de voorschriften en regels die zien op bescherming van de volksgezondheid (geen verkoop onder 18 jaar) strikt nageleefd;

III. er bestaat dus geen enkele aanleiding om het geldende beleid en het daarbij behorende vergunningensysteem aan te passen. Dit systeem en beleid leidt niet tot een gesloten markt en voldoet aan de daaraan te stellen eisen, waarbij er niets op tegen is om bij het handhaven van het bestaande systeem onderdelen als transparantie en de jaarlijkse heroverweging verder uit te werken. Juist het huidige systeem van een vergunning van één jaar leidt tot meer toetredingskansen dan een herziening eens per zes jaar;

IV. er bestaan sterke aanwijzingen en een gegronde vrees dat het voorgestelde nieuwe beleid juist contraproductief zal werken. In ieder geval is op voorhand op zijn minst hoogst onzeker of met dit nieuwe beleid de huidige resultaten ter zake beperking van overlast, tegengaan van criminaliteit en het zo goed mogelijk waarborgen van de volksgezondheid kunnen worden gecontinueerd;

V. de voorgenomen beleids- en stelselherziening heeft grote gevolgen voor de bestaande coffeeshophouders. Na zes jaar worden zij mogelijk opgezadeld met grote financiële problemen zoals aangesteld personeel en doorlopende huurverplichtingen. Bovendien is het maar zeer de vraag of de "stopzetting" van de vergunning juridisch houdbaar is. Voor zover dat het geval zou zijn, bestaat daarbij het risico dat er wel een verplichting ontstaat om de huidige exploitanten (financieel) te compenseren.

<u>REDEN WAAROM:</u>

Zero-Zero zich wendt tot uw raad met het verzoek om deze inspraakreactie te betrekken bij uw oordeelvorming over het voorgenomen beleid. Natuurlijk zou Zero-Zero, en ook de andere exploitanten, graag zien dat deze inspraakreactie (mede) tot gevolg heeft dat u de burgemeester aangeeft geen toegevoegde waarde te zien in het voorgestelde beleid, met uitzondering van het

vervallen verklaren van het uitsterfbeleid en de mogelijkheid om weer beheerders op de vergunning te laten bijschrijven.

Met vriendelijke groet,
Dirkzwager advocaten & notarissen N.V.

B.J.M. van Meer en J.J. Molenaar

Bijlagen:

1. COT-rapport van mei 2012;
2. Exploitatievergunning en gedoogbeschikking Zero-Zero d.d. 12 januari 2017

BIJLAGE 3

Dirkzwager
advocaten & notarissen

Postbus 111
6800 AC Arnhem
Velperweg 1
6824 BZ Arnhem
T +31 (0)88 2424 100
F +31 (0)88 2424 111
www.dirkzwager.nl

De raad van de gemeente Arnhem
T.a.v. mw. Wielaard
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Tevens per e-mail: griffie@arnhem.nl, raadsleden@arnhem.nl, alle fractievoorzitters en burgemeester@arnhem.nl

Datum	17 februari 2017
Van	mr. B.J.M. van Meer en J.J. Molenaar, advocaten
Inzake	Bespreking Het Arnhems Coffeeshopbeleid 2016
Dossiernummer	5052545
Telefoonnummer	(026) 353 84 09
Faxnummer	(026) 353 84 37
E-mailadres	vanmeer@dirkzwager.nl en molenaar@dirkzwager.nl

– NADERE INSPRAAKREACTIE –

Geachte leden van de raad,

Tijdens de Politieke Maandag van 13 februari jl. is door cliënte, de vennootschap onder firma Zero-Zero (hierna: Zero-Zero), ingesproken op het voorgenomen "Arnhems Coffeeshopbeleid 2016". Zero-Zero was niet de enige die haar kritische visie heeft gegeven op dit voorgenomen beleid. Met haar hebben nog 9 andere betrokkenen onder belangstelling van een volle publieke tribune gebruik gemaakt van hun inspreekrecht. Ook zijn er door uw raad veel vragen gesteld aan de insprekers én met name aan de burgemeester.

Nadere reactie

De antwoorden van de burgemeester op de vragen van verschillende raadsleden nopen tot een nadere reactie, welke u in deze brief aantreft. Zero-Zero verzoekt uw raad om deze brief te betrekken bij uw verdere beeldvorming omtrent het voorgenomen precaire beleid en de voort te zetten bespreking hierover tijdens de Politieke Maandag van 20 februari a.s.

Hieronder is nauwkeurig uiteengezet wat de burgemeester tijdens de Politieke Maandag van 13 februari jl. als toelichting heeft gegeven op het voorgestelde "Arnhems Coffeeshopbeleid 2016". Op deze stellingen zal vervolgens direct worden gereageerd.

Dirkzwager advocaten & notarissen is de handelsnaam van Dirkzwager advocaten & notarissen N.V., statutair gevestigd te Arnhem en ingeschreven in het handelsregister onder nr. 09155757. Alle diensten en (andere) opdrachten worden verricht krachtens een overeenkomst van opdracht, gesloten met Dirkzwager advocaten & notarissen N.V. Daarop zijn de aan de onmezijde vermelde Algemene Voorwaarden van toepassing, die gedeponeerd zijn bij de griffie van de rechtbank in Arnhem en op verzoek kosteloos worden toegezonden, en waarin ondermeer een beperking van de aansprakelijkheid is opgenomen.

1. Introductie voorgenomen beleid door de burgemeester

De burgemeester deelt mede dat de gemeenteraad heeft gevraagd om een einde te maken aan het uitsterfbeleid, wat betekent van 8 naar 11 coffeeshops, en te zorgen voor spreiding met name als het gaat om de druk op de wijk Klarendal.

Reactie: dit is slechts gedeeltelijk juist. In het raadsvoorstel van 23 september 2015 ten behoeve van de raadsvergadering van 25 januari 2016, welke voor de goede orde als **bijlage 1** aan deze brief is gehecht, is het volgende voorstel opgenomen:

"VOORSTEL:
Over te gaan tot aanpassing van het coffeeshopbeleid door het afschaffen van het uitsterfbeleid.
(...)
2. DOEL
Afschaffen van het uitsterfbeleid voor coffeeshops."

Het voorstel was uitsluitend het beëindigen van het uitsterfbeleid. Niets meer en niets minder. Het zorgen voor een spreiding was helemaal geen (expliciet) onderdeel van het voorstel. In de inspraakreactie van 10 februari jl. heeft Zero-Zero al aangegeven dat zij voorstander is van het afschaffen van het uitsterfbeleid en dat zij de mogelijkheid om een nieuwe beheerder aan de vergunning toe te voegen toejuicht. Dat komt de waarborging van de openbare orde en veiligheid en de kwaliteit van de exploitatie van de coffeeshop ten goede en daarmee wordt ook zoveel mogelijk voorkomen dat een coffeeshop ophoudt te bestaan. Dit laatste zou namelijk tot gevolg hebben dat er uiteindelijk minder coffeeshops in de stad gevestigd zijn die kunnen voorzien in de kennelijke behoefte/vraag naar de aldaar verkochte softdrugs. Voorkomen moet worden dat gebruikers van softdrugs zijn aangewezen op illegale verkoop. Dat is ook in lijn met de ratio van voornoemd raadsvoorstel.

2. Een coffeeshop is geen normaal bedrijf

De burgemeester merkt bij de verdere toelichting op het voorgenomen beleid op dat een coffeeshop geen gebruikelijk bedrijf zou zijn: "*Het gaat hier om het gedogen van een illegale situatie, waarmee de vergelijking met een ander bedrijf niet terecht is.*"

Reactie: deze stelling van de burgemeester is een contradictio in terminis. Onbetwist staat vast dat coffeeshops een belangrijke bijdrage leveren aan het scheiden van de softdrug- en harddrugmarkt. Een coffeeshop dient dus in feite een belangrijk algemeen belang in het kader van de openbare orde en veiligheid. Aldus wordt enerzijds erkend dat coffeeshops noodzakelijk zijn om ervoor te zorgen dat illegale verkoop zoveel mogelijk wordt voorkomen. Hiervoor wordt toegestaan dat coffeeshops

worden opgericht en worden hiervoor jaarlijks vergunningen afgegeven. Echter, anderzijds wordt met deze stelling van de burgemeester geen recht gedaan aan alle investeringen die coffeeshops – net als ieder ander bedrijf – moeten doen teneinde te kunnen voldoen aan alle strikte voorschriften die hieraan worden gesteld. Plotseling kan een coffeeshop dan niet meer worden vergeleken met "een ander bedrijf". Dat is innerlijk tegenstrijdig. Dat een coffeeshop een bijzonder bedrijf is, is zonder meer waar. Dat blijkt al uit alle strenge regels waaraan voldaan moet worden en uit het feit dat de bedrijfsvoering strak gecontroleerd wordt. Dat is ook begrijpelijk, maar om – gelet op het kennelijke algemene belang bij coffeeshops – geen oog te hebben voor algemene zaken die spelen bij elk bedrijf, zoals bedrijfsoverdracht van vader op dochter of van echtgenoot op echtgenote, zou onredelijk zijn.

In het verlengde hiervan wordt er nog op gewezen dat onder andere op basis van de COT-rapportage van mei 2012 vaststaat dat met elf coffeeshops kan worden voorzien in de kennelijke behoefte, zodat illegale verkoop op straat zoveel mogelijk wordt voorkomen. Er is dan ook geen (aantoonbare) reden om dit aantal terug te brengen naar acht coffeeshops. Sterker nog, zonder deugdelijk nieuw onderzoek naar vraag en aanbod ligt het voor de hand het bestaande aantal coffeeshop te handhaven ten einde daarmee de bestaande positieve gang van zaken te waarborgen.

3. Gesloten markt

De burgemeester stelt dat er nu sprake is van een (zeer) schaarse mogelijkheid om drugs te verkopen. Dit is volgens hem niet goed om te doen "*in een gesloten markt, waar veel geld in omgaat*".

Reactie: zoals reeds uiteengezet in de schriftelijke inspraakreactie van 10 februari jl. is in het huidige stelsel van vergunningverlening en het verlenen van de gedoogverklaring géén sprake van een gesloten systeem. Dat is ook nog een keer benadrukt tijdens de mondelinge inspraakreactie. De vergunningen en daarbij benodigde gedoogverklaringen worden steeds voor een periode van één jaar verleend. Strikt genomen kunnen ook derden tijdig een aanvraag indienen voor het daaropvolgende jaar. Dat er sprake zou zijn van een gesloten stelsel is dan ook aantoonbaar onjuist.

In het verlengde van het bovenstaande heeft mevrouw De Vos (Arnhem Centraal) de burgemeester nog de volgende vraag gesteld: "*In hoeverre is loting anders of beter dan aanbesteding?*" Latere aanvulling: "*De keuze voor loting in plaats van aanbesteding is niet goed onderbouwd, kijkend naar de Dienstenrichtlijn.*"

De reactie van de burgemeester was als volgt: "*Het primaire argument voor het voorgenomen beleid is niet de Dienstenrichtlijn. Het gaat om het tegengaan van de gesloten markt, want de exploitatievergunningen zijn niet persoonlijk.*"

Om met het laatste deel van deze reactie te beginnen: de stelling van de burgemeester dat de exploitatievergunningen niet persoonlijk zouden zijn is pertinent onjuist. Aan de exploitatievergunning (zie bijlage 2 bij de schriftelijke inspraakreactie van 10 februari jl.) staat letterlijk:

"Aan de exploitatievergunning (artikel 2.3.1. APV), die ziet op de exploitatie van een alcoholvrije horeca-inrichting [lees: coffeeshop], verbind ik de volgende voorschriften en beperkingen:
1. Deze vergunning is persoonsgebonden en niet overdraagbaar."

(onderstreping en toevoeging "lees: coffeeshop" advocaten)

Kort en goed: vergunningen zijn niet overdraagbaar. Als er in de praktijk een coffeeshop zou worden overgedragen, hetgeen niet is gebeurd, dan is dat een kwestie van handhaven. In ieder geval is dit geen steekhoudend argument om het bestaande systeem overhoop te gooien.

Uit de reactie van de burgemeester volgt vervolgens indirect dat aan de voorgestelde beleidswijziging mede ten grondslag ligt het voldoen aan de Dienstenrichtlijn. Daarmee doelt de burgemeester (en mevrouw De Vos) op een uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 2 november 2016 (ECLI:NL:RVS:2016:2927).

In deze uitspraak heeft de Afdeling kort gezegd bepaald dat in het Nederlands recht een rechtsnorm geldt die ertoe strekt dat bij de verdeling van schaarse vergunningen door het bestuur op enigerlei wijze aan (potentiële) gegadigden ruimte moet worden geboden om naar de beschikbare vergunning(en) mee te dingen. Deze rechtsnorm is gebaseerd op het formele gelijkheidsbeginsel.

Eerder heeft het College van Beroep voor het bedrijfsleven in een uitspraak van 3 juni 2009 geoordeeld dat andere ondernemers, op het moment dat er ruimte ontstaat een vergunning te verlenen, in beginsel de mogelijkheid moet worden geboden mee te dingen naar de schaarse vergunningen. Deze rechtsnorm is gebaseerd op het gelijkheidsbeginsel en brengt met zich mee dat schaarse vergunningen in beginsel niet voor onbepaalde tijd, maar slechts tijdelijk kunnen worden verleend (ECLI:NL:CBB: 2009:BI6466).

In de eerste plaats wordt erop gewezen dat het maar zeer de vraag is of deze jurisprudentie überhaupt geldt voor de bijzondere bedrijfsvoering van coffeeshops die een rechtstreeks verband heeft met de openbare orde en veiligheid. Deze rechtspraak heeft namelijk betrekking op vergunningen voor een casino. Dat is een vorm van gebruik waar de onderwerpen openbare orde en veiligheid geen (directe) rol spelen.

In de tweede plaats is het zo dat de gemeente Arnhem momenteel een systeem hanteert waar coffeeshophouders ieder jaar een aanvraag moeten indienen voor verlenging van de exploitatievergunning (inclusief gedoogverklaring) voor de periode van één jaar. De vergunningen worden dus niet voor onbepaalde tijd verleend, maar deze zijn tijdelijk van aard. Andere geïnteresseerden dan de huidige coffeeshophouders staat het vrij om gedurende het gehele jaar schriftelijk aan de gemeente kenbaar te maken dat zij in aanmerking willen komen voor een exploitatievergunning. Door alle tijdelijke exploitatievergunningen (inclusief gedoogverklaring) jaarlijks te heroverwegen, biedt het huidige stelsel "op enigerlei wijze" ruimte aan (potentiële) gegadigden om naar de exploitatievergunningen mee te dingen. Dit moment van bestuurlijke heroverweging moet worden aangemerkt als jaarlijks terugkerend "moment dat er ruimte ontstaat een vergunning te verlenen".

Mede gelet op het feit dat het huidige systeem goed functioneert is het zeker gerechtvaardigd om de mededingingsruimte (aanzienlijk) te beperken in het belang van de openbare orde en veiligheid. Het ligt voor de hand dat voor deze specifieke bedrijfsactiviteiten, juist gelet op de openbare orde en veiligheid, minder ruimte wordt geboden aan nieuwe partijen dan bijvoorbeeld bij vergunningen voor casino's en marktkramen. Deze stelling wordt ook onderbouwd door de verklaring en toelichting van de heer Oomen tijdens de Politieke Maandag van 13 februari jl. Hij antwoordde als volgt op de vraag van mevrouw Plieger-Bos (Christen Unie): "*Heeft u zicht op het animo om een exploitatievergunning aan te vragen? U waarschuwt voor allerlei mensen die de markt op willen. Heeft u een idee hoe groot het animo is om in Arnhem een coffeeshop te beginnen?*" De reactie van de heer Oomen hierop spreekt boekdelen: "*Wij krijgen regelmatig het verzoek van mensen om uit te zoeken waar het mogelijk is om een coffeeshop te beginnen. En dan vragen ze om te kijken bij alle gemeentes en of zij een inschrijving kunnen doen. Op dit moment heeft dat natuurlijk weinig zin. Maar er zijn ontzettend veel partijen. En als je vraagt aan partijen "Wat zijn de achtergronden, wat is de werkervaring", dan kunnen zij helemaal niks aanbieden. En als je dan vraagt "Wat zijn de financieringsmogelijkheden", dan hebben ze überhaupt geen mogelijkheid. Vaak zitten ze in de bijstand, hebben ze geen vermogen. Dat soort mensen zullen zich dan ongetwijfeld gaan inschrijven.*"

Van belang is in de derde plaats dat het formele gelijkheidsbeginsel, als onderliggende rechtsnorm, niet absoluut is. Met andere woorden: uitzonderingen hierop zijn toegestaan (zie opnieuw: ECLI: NL:RVS:2016:2927). Zo is de gemeente bevoegd om (in haar verordeningen) de mededingingsruimte te beperken met het oog op de openbare orde en volksgezondheid. Deze beperking mag alleen niet zover gaan dat iedere mededingingsruimte volledig wordt uitgesloten (vergunningen voor onbepaalde tijd). Daarvan is zoals hiervoor al toegelicht geen sprake.

Verder kunnen in de vierde plaats de rechten van anderen een rechtvaardiging vormen voor beperking van het gelijkheidsbeginsel. Handhaving van het huidige systeem is dan ook opportuun gelet op het feit dat de meeste bestaande coffeeshopexploitanten al tientallen jaren (ter succesvolle uitvoering van eerder coffeeshopbeleid) hun bedrijf uitoefenen.

Kort en goed: het huidige vergunningen- en gedoogsysteem heeft zich niet alleen bewezen als succesvol, maar het voldoet aan de daaraan te stellen juridische eisen op grond van de jurisprudentie.

4. Een vergunning voor bepaalde tijd van zes jaar

Ten aanzien van de termijn van zes jaar (waarna de exploitatievergunningen en gedoogverklaringen automatisch vervallen) wordt door de burgemeester opgemerkt dat deze is gebaseerd op de wens om grip te houden op de markt. In dat kader heeft de burgemeester naar voren gebracht dat:

a) er geen sprake is van een recht om drugs te verkopen, er is sprake van het gedogen van een strafbare situatie;
b) het grip willen houden op de markt heeft ook alles te maken met het feit deze markt vatbaar is voor criminele banden, zie de "*achterdeurproblematiek*";
c) die situatie kan leiden tot ondermijning. Ondermijning is momenteel het belangrijkste prioriteitspunt bij het Openbaar Ministerie. Burgemeester: "*Daar is het voornemen op gebaseerd om te komen tot het verlenen van een gedoogbesluit, dat is iets anders dan het geven van een vergunning, het verlenen van een gedoogbesluit te binden aan 6 jaar.*"

In reactie op hetgeen is weergegeven onder a t/m c wordt allereerst opgemerkt dat in de brief d.d. 7 februari 2017 van de burgemeester aan uw raad over het voorgenomen Coffeeshopbeleid 2016, in zijn geheel niet wordt gesproken over ondermijning als reden voor de periode van 6 jaar. Op pagina 3 van voornoemde brief wordt als verklaring voor de keuze van een zes jaarstermijn gegeven:

> "*Er zijn in Arnhem elf exploitatievergunningen en gedoogverklaringen voor coffeeshops te vergeven. Daarmee is er sprake van een schaarse vergunning. Op grond van de Europese Dienstenrichtlijn, zoals uitgelegd in recente jurisprudentie, geldt bij schaarse vergunningen dat deze niet voor onbepaalde tijd mogen worden verleend. Zo krijgen op gezette tijden ook anderen dan de bestaande vergunninghouders de kans om de onder die vergunning en gedoogverklaring vallende diensten te verrichten. Daarom kies ik ervoor, in overeenstemming met de Europese Dienstenrichtlijn en de jurisprudentie op basis hiervan, de exploitatievergunning en gedoogverklaring voor coffeeshops niet langer te verlenen voor onbepaalde tijd. Door te kiezen voor een geldigheidsduur van zes jaar is er voor de vergunninghouder voldoende tijd om de investeringen gedaan voor het opstarten, inrichten en exploiteren van de coffeeshop terug te verdienen.*"

[onderstreping, advocaten, waarbij wordt opgemerkt dat onder 3. van deze brief al is uiteengezet dat de stelling dat vergunningen nu voor "onbepaalde tijd" worden verleend onjuist is]

Vastgesteld moet worden dat "ondermijning" nergens als reden wordt genoemd in de "Nota Arnhems Coffeeshopbeleid 2016". Ook wordt nergens gemotiveerd waarom in geval van een termijn van zes jaar geen sprak zal zijn van schending van het gezag van de gemeente, justitie en de politie. De keuze voor deze termijn is in ieder geval niet gestaafd op een onderzoek of rapportage. In het verlengde hiervan heeft mevrouw Bouwkamp (GroenLinks) de burgemeester gevraagd: "*Waarom is de periode van zes jaar gekozen in het kader van ondermijning?*" Het antwoord van de burgemeester luidde: "*dat is de periode dat een coffeeshop rendement heeft opgeleverd. Deze periode is ambtelijk bepaald om schijnbeheer, ondermijning tegen te gaan: voor criminelen is het exploiteren van een coffeeshop voor zes jaar niet interessant. De periode van 6 jaar zorgt er ook voor dat gedoogbesluiten niet meer verhandelbaar zijn.*"

Uit het antwoord van de burgemeester blijkt in de eerste plaats dat de periode inderdaad niet is vastgesteld op basis van onderzoek o.i.d. Deze periode is namelijk ambtelijk bepaald. De stelling dat het exploiteren van een coffeeshop voor een periode van zes jaar voor criminelen niet interessant zou zijn is ook nergens op gebaseerd. Volgens Zero-Zero werkt het overigens juist andersom. Als vergunningen en gedoogverklaringen vooraf bepaald voor zes jaar worden verleend, dan neemt het risico ondermijning alleen maar toe. Toekomstige exploitanten worden - gelet op de beperkte periode van zes jaar - niet geprikkeld om lange termijn investeringen te doen, bijvoorbeeld in goed en betrouwbaar personeel in vaste dienst, teneinde optimaal te voldoen aan alle voorwaarden en voorschriften die worden gesteld aan de exploitatie. Sterker nog, het risico is groot dat gelet op deze beperkte duur exploitanten verleid worden om de regels minder strikt na te leven om in die periode een zo hoog mogelijk bedrijfseconomisch rendement te halen. Daarmee worden de risico's op (drugs gerelateerde) criminaliteit weer vergroot.

De huidige exploitanten daarentegen hebben lange termijn investeringen gedaan en werken keihard om jaar in jaar uit te voldoen aan alle regels en voorschriften om zodoende te bouwen een toekomstbestendige bedrijfsvoering. Deze cruciale prikkel is er natuurlijk niet als vergunningen alleen nog maar verleend worden voor een periode van zes jaar.

Tot slot wordt nog kort ingegaan op de stelling van de burgemeester (zie onder b) dat hij met het voorgestane beleid grip wil houden op de markt die volgens hem vatbaar is voor criminele banden. Daarbij wijst de burgemeester op de zogenaamde "achterdeurproblematiek". Echter, het voorgestelde beleid is er niet op gericht om aan deze problematiek een einde te maken. Dat is aan de landelijke

politiek. Dit is in feite ook erkend in het persbericht van 7 februari jl. waarin letterlijk is vermeld: "Het coffeeshopbeleid beschrijft regels voor coffeeshops. Het gaat dus niet over de regulering van hennepteelt en de zogenaamde "achterdeurproblematiek". Deze problematiek is en kan dus op zichzelf geen rechtvaardiging zijn voor het voorgestelde beleid.

5. Het voorgestelde systeem van loting

Ook over het voorgestelde lotingssysteem zijn de volgende kritische vragen gesteld aan de burgemeester door onder andere mevrouw Plieger-Bos (ChristenUnie) en mevrouw De Vos (Arnhem Centraal):

a) Op welke manier denkt de burgemeester hiermee ondermijning te doorbreken?
b) In hoeverre is loting anders of beter dan aanbesteding?

Het antwoord van de burgemeester was allesbehalve overtuigend en/of bevredigend. Een échte inhoudelijke motivering bleef uit. Volgens de burgemeester zou er slechts een marginaal verschil bestaan tussen loting en aanbesteding. Volgens Zero-Zero is dit een volstrekt onbegrijpelijk antwoord. Er zit evident een significant verschil tussen deze twee benaderingen. In geval van een aanbesteding wordt de beste geschikte partij gekozen in het belang van de openbare orde en veiligheid bijvoorbeeld op basis van jarenlange ervaring en reeds bewezen diensten. Loting daarentegen is volstrekt willekeurig.

De hierboven aan de orde gestelde vragen sluiten ook aan bij de vraag van de heer Venhovens (Verenigd Arnhem): "*Hoe staat de burgemeester tegenover een systeem waarin de huidige exploitanten eerst voor een vergunning in aanmerking komen en als zij van deze mogelijkheid geen gebruik maken, dat dan andere mensen hier gebruik van kunnen maken?*"

Voor zover Zero-Zero bekend heeft de burgemeester deze vraag (nog) niet beantwoord. De vraag sluit evenwel aan bij de feitelijke werking van het huidige systeem, waarbij de exploitatievergunningen en gedoogverklaringen slechts voor één jaar worden verleend en er sprake is van een jaarlijkse heroverweging. Dienen een of meer van de huidige exploitanten geen nieuwe aanvraag in, dan ontstaat er ruimte voor nieuwe partijen om toe te treden. De Nota Arnhems Coffeeshopbeleid 2009 vermeldt hieromtrent op pagina 14 het volgende:

> "*Een exploitatievergunning voor een coffeeshop wordt verleend voor een periode van één jaar. Door middel van deze jaarlijkse herijking is verzekerd dat de verleende vergunningen periodiek worden getoetst aan de ontwikkelingen die zich op het gebied van softdrugs, coffeeshopbeleid en eventueel jurisprudentie voordoen.*"

6. Conclusie

Zero-Zero concludeert dat de motivering van de burgemeester op het door hem voorgestelde beleid onvolledig, gebrekkig en op een aantal essentiële onderdelen onjuist is.

REDEN WAAROM:

Zero-Zero zich nogmaals wendt tot uw raad met het verzoek om deze nadere (inspraak)reactie te betrekken bij uw oordeelvorming over het voorgenomen beleid. Uiteraard zou Zero-Zero, en ook de andere exploitanten, graag zien dat de reacties van Zero-Zero (mede) tot gevolg hebben dat u de burgemeester aangeeft geen toegevoegde waarde te zien in het voorgestelde beleid, met uitzondering van het vervallen verklaren van het uitsterfbeleid en de mogelijkheid om weer beheerders op de vergunning te laten bijschrijven.

Met vriendelijke groet,
Dirkzwager advocaten & notarissen N.V.

B.J.M. van Meer en J.J. Molenaar

Bijlage:

1. raadsvoorstel van 23 september 2015

BIJLAGE 1

GEMEENTE Arnhem

D66 SP GROENLINKS Partij voor de Dieren

Gemeenteraadsfractie Arnhem

Raadsvoorstel

Voor de gemeenteraadsvergadering d.d.	25 januari 2016
Documentnummer:	2016.0.003.272
Zaaknummer:	2015-09-01034
Onderwerp:	Coffeeshopbeleid

Aan de gemeenteraad.

Arnhem, 23 september 2015

VOORSTEL

Over te gaan tot aanpassing van het coffeeshopbeleid door het afschaffen van het uitsterfbeleid.

1. AANLEIDING / PROBLEEMSTELLING

Arnhem kent sinds 1998 een uitsterfbeleid voor coffeeshops[1]. Het doel hiervan is om tot een vermindering van het aantal coffeeshops te komen, met een maximum van acht in totaal (vijf in het centrum, een in het Spijkerkwartier en twee in Klarendal/St. Marten). Momenteel zijn er in Arnhem nog elf coffeeshops: vijf in het centrum, een in het Spijkerkwartier en vijf in Klarendal/St. Marten.

D66, GroenLinks en de SP vinden het sluiten van coffeeshops zeer onwenselijk en pleiten daarom voor de afschaffing van het uitsterfbeleid voor coffeeshops.

2. DOEL

Afschaffen van het uitsterfbeleid voor coffeeshops

3. ARGUMENTEN

Na 17 jaar kunnen we stellen dat het huidige beleid niet werkt, integendeel, het werkt zelfs averechts. Het uitsterfbeleid is ingesteld om de overlast van de coffeeshops te verminderen. Echter, minder coffeeshops betekent meer bezoekers per shop en dus meer overlast. De huidige concentratie van coffeeshops leidt tot een concentratie van overlast.

In de nota Arnhems coffeeshopbeleid uit 2009 staat: "Coffeeshops leveren een belangrijke bijdrage aan de scheiding van de harddrug- en softdrugmarkt. Voorkomen moet worden dat softdruggebruikers zijn aangewezen op illegale verkoop." Dit is ook een van de doelen van het landelijke coffeeshopbeleid zoals vastgesteld door het Ministerie van Justitie & Veiligheid

[1] Nota 'Het Arnhems Coffeeshopbeleid', 2009, via: https://arnhem.notudoc.nl/cgi-bin/showdoc.cgi/action=view/id=454724/type=pdf/Nota Het Arnhems Coffeeshopbeleid 2009 .pdf#search=

(Drugsnota 1995). Als de coffeeshops sluiten, zijn de gebruikers aangewezen op de straathandel. Een straathandelaar verkoopt meestal niet alleen softdrugs maar ook harddrugs dus dan zullen de markten zich weer vermengen. Dit moeten we koste wat kost proberen te voorkomen.

"Via coffeeshops wordt naar schatting 70% van de cannabis verkocht, via niet-gedoogde punten 30%." Bovendien: "Hoe meer coffeeshops een gemeente heeft, hoe minder er illegaal verkocht wordt."(Intraval Monitor coffeeshops in Nederland 2012). Ook het ministerie geeft in de Drugsbrief van 2011 aan dat 'coffeeshops kleiner en beheersbaarder moeten worden gemaakt'. Een aanbod van voldoende kleine coffeeshops is dus essentieel.

Wij even u in overweging bijgaand ontwerp-besluit vast te stellen.

Hoogachtend
De fracties van D66, SP, GroenLinks en Partij voor de Dieren,

Susan Kemperman
Jurgen Elfrink
Mark Coenders
Leo de Groot